

ته فسیری قورئانی پیرۆز

ئیکدانده وی

ما مؤستامده لائعتمانت عبده العزیز

بهرگ چوارم

چاپ دووهم

۲۰۱۰

بکیروت، لبنان

ماف نه چاپدانده وی پاریز راه بؤیبه ماگهی به ریز
ما مؤستامده لائعتمانت عبده العزیز

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دائلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

بۆدابه زانندی چۆره ها کتیب: سهردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

تەفسیری قورئانی پیروژ

لیکدانه‌وهی

مامۆستا مه‌لا عثمان عبد‌العزیز

به‌رگی چواره‌م

چاپی دووهم

۲۰۱۰

بیروت – لبنان

مافی له‌چاپدانه‌وهی پارێزراوه‌ بوئنه‌ماله‌ی به‌ریژ

مامۆستا مه‌لا عثمان عبد‌العزیز

تەفسىرى قورئانى پىرۆز

جزمى ۱۰

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ

وَأَبْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ أَمْنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا

له نایه تی (۴۱) ی نه م سووره ته وه ده ست پینه که ی ن به جز می ده ی م به یار مه تی و پشتوا نی
خو ای می ره بانسان، نه م جز م له م نایه ته وه ده ست پینه کات تا نه گات ه نایه تی (۹۲)
له سووره تی (التوبه).

به شی یه که م له م سووره ته ی که تی پهر ی کرد چ ه ن د شتی کی گرنگی نی شان دا له باره ی
پروداوی به در وه، له یه که م جا ره وه با سی ده ست که وه ته کا نی جه نگه که ی کرد که نا زا وه ی
تی دا په ی دا بو و که ما فی کی نه، نی جا خوا له ده ستی همووی سه ند نه وه و گی رای وه بو لای
خوی و پیغه م به ره که ی (ﷺ)، نی جا بانگی همووانی کرد بو لای له خوا تر سی و خو پار یزی له
هر شتی که مایه ی خه شم و نا ره زای خوا یه، نی جا بارو شی وه ی بر وای راسته قینه ی
نی شان دان و ری نمو نی کرد ن تا به ری زب نه وه بو نه و را ده و پله به رزه، نی جا ته گی رو بر یاری
خو ای بو در خستن له جه نگه دا که نه وان نا زا وه یان په ی دا کرد له ده ست که وه ته کا نی دا،
به شی که له ه لو یسته کا نی خسته به رچاویان، که در که وت بو یان ته گی رو یار مه تی ه کا ن
همووی له لایه ن خوا ره یه، نه و جه نگه هر بو به دی هینان و پیک هی نانی خوا ست و ئیرا ده ی
خوا یه، نه وان هیچ نه ی بی جگه له وه ی که چه ک و که ره سته یه کن به ده ستی قود ره تی خوا وه
له سر ده ستی نه وان دا کاره که فر اه م نه هی نی، نی جا دا وای خو گری و دامه زراوی لی کرد ن،
دان یای کرد ن به کو مه کی و یار مه تی دان یان، به ژیر خستن و سزا دانی دو ژمنه کا نیان به هو ی
گوناه و تا وانه کا نیانه وه، فرمان ی دا به موسلمان ه کا ن که جه نگ و کوش تار به کن تا هیزی
بی پروا کان بشکینن و نه توانن نا زاری که س بدن له سر نایینه که ی و ملکه چ کن بو بهر نامه و
یاسای خوا، هر وه ها له به شی دو وه می سووره ته که دا هر له و با س و مه سه له نه دو ی، له
یه که م جا ره وه ده ست پی نه کات به با سی بر یاری خوا له و ده سته که و تانه دا، نی جا بانگی
بر واداران نه کات بو پروا به خوا و به وه ی هی نایه خوا ره وه بو سر به نه ده که ی له و پر وژه دا که

ھەق و ناھەق و چاڭ و خراپى تىدا جياكرايەو، ئىنجا دەست نىشان ئەكات بۇ تەگبىر
 بىرارى خوا لەو جەنگەدا كە ئەو دەست كەوتانەى بۇ ھىنان، بەشىكى تر لە ھەلوئىستەكانى
 ئەو جەنگە ئەخاتە بەرچاويان كە ئەو تەگبىر بىرارى تىدا پوون ئەبىتەو، دەرئەكەوى كە
 ئەوان چەك و كەرەستەيەك بوون بەدەست قەزاو قەدەرى خواو و بەوان كارەكەى فەراھەم
 ھىنا، ئىنجا لەگەل ئەو ھەدا فەرمان ئەدات بە خوڭرى و دامەزراوى لەكاتى جەنگ و
 تىرژانەكەدا، بانگيان ئەكات بۆلاى باس و يادى خوا، بۇ گوپرايەلى خوا
 پىغەمبەرەكەى (ﷺ)، ئىنجا ئەيان ترسىنى لە ئاژاوە و دووبەرەكى تا بەھوى ئەو ھە
 نەترسن و نەشكىن، بانگيان ئەكات بۇ خوڭرى و خوپارىزى لە كەشخە و پوپامايى لە
 تىكۆشانەكەياندا، ئەيان ترسىنى بە دمواروژى رەشى ئەوانەى كە بە كەشخە و پوپامايى و
 خو بە زل زانى دەرچوون و ھاتن تا خوا ئەو ھى سەر ھىنان و دوچارى سەرشوڭرى ھەردو
 جىھانى كردن، ھەر ھە ئاموژگاريان ئەكات بە چەند شتىكى گەرە و گرنگ وەك بە يارمەتى
 خوا ئاگادار ئەبىن پىيان لە ئايەتەكاندا، وە لەكاتى خویدا دەست نىشانى ئەكەين بە و شتە
 گرنگانە، بەم كورتيە كۆتايى ئەھىنن و ئەپوڭين بۇ ژىر سايەى ئايەتەكان. لە يەكەم جارەو
 مولكايەتى ئەو دەست كەوتانەى دارنى لە موسلمانەكان و گىپرايەو بۆلاى خوا
 پىغەمبەرەكەى (ﷺ) تا كارەكە پاك و خاويڭ بىنى بۇ خواو پىغەمبەر (ﷺ) تا موسلمانەكان
 پاك و خاويڭ بىن لە ھەموو نياز و مەبەستىك بىچگە لە نياز و مەبەستى گوپرايەلى و
 فەرمانبەرى خوا و ھەر لە ژىر ئالاي خوادا جەنگ و كوشتار بكن و فىداكارى بكن بە مال و
 بە گىانيان، ھەر ئەو بكن بە حاكم و كاربەدەست لە گىانيان و لە سامانيان، بەبى ھىچ جۆرە
 رەنخە و ملە جەرپەيەك كە برواى راستەقىنە ئەو ھە، لە يەكەم جارەو ئەو مولكايەتتەى لى
 سەندن و پروتى كرن لە ھەر نياز و مەبەستىكى دەست كەوت و بەرژەو ھەندى ئەم جىھانە، تا
 بەتەواوى مل كەچ بوون و خوڭشود و پازى بوون بە حوكم و بىرارى خوا، بەھوى ئەو ھە
 برواى راستەقىنە جىگىر و دامەزراو بوو لە دلياندا، لەو كاتەدا گەپرايەو سەر سەريان چوار
 لەسەر پىنجى دەست كەوتەكانى بىرارداد بويان و يەك لەسەر پىنجى ھىتەو بۇ خوڭى و

پیغمبره که می (ﷺ)، فرمودی: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ بزائن شهوی که دست کهوتان
 بووی به زور به مال و سامانی بیرواکان له جهنگ دا ئیتر له هر شتیک ﴿فَإِنَّ لِلَّهِ حُمْسُهُ﴾
 هق و پیوست شهیه که یه که سهسر پینج بو خوایه، ﴿وَاللرَّسُولِ﴾ بو پیغمبره (ﷺ) وری
 الْقُرْبَىٰ ﴿بُو خزمی زور نزیکهتی که خوی له حدیسیکدا دیاری کردن به نهوه و به چهکانی
 هاشم و مولهیب، ﴿وَالْيَتَامَىٰ﴾ وه هه تیوه کان ﴿وَالْمَسْكِينِ﴾ وه هه ژاره کان ﴿وَأَبِ السَّبِيلِ﴾ وه
 میوان و رنجواری که بیتهوا بیت و دامار، کومهل و جه ماوه له سهسر شهون که به شی تایبهتی
 دانانری بو خوا و ناوبردن خوا بو پیت و فهر و هرگرتنه، که واته شه پینج یه که شه کری به
 پینج به شهوه، هیدی له سهسر رووکهش و پوالهتی نایه ته کهن، که واته پینج یه که که شه کری به
 شهش به شهوه و به شی تایبهتی بو خوا دیاری شه کری و شه ری به پیغمبره (ﷺ) به لای
 هیندی که وه و به خت شه کری له پیوستیاتی که عبدا به لای هیندی کی تره وه، له باره ی دابهش
 کردنی شه پینج یه که و چونیتی که ی شهش را هیه با ته ماشای کتیبه کان بکری به تایبهتی
 تفسیری (منار) که به دریزی باسه که ی هیناوه و رای زانایانی باس کردوه خوا پاداشتی
 خاوهنی بداته وه، به پیوستم نه زانی شه باسه دریزی که م هر که س شه یه وی با خوی شه
 زحمه ته بکیشی و ته ماشای شه جوړه کتیبانه بکات، ئینجا شه بریاره به هیزتر شه کات و
 دلنایایی له سهسر شه کات به مه ی شه فرمودی: ﴿إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ﴾ واته بزائن که یه که له سهسر
 پینجی شه دست کهوتانه بهو جوړه دابهش شه کری، که واته برواداره کان به ته مای نه بن و
 رازی بن بهو چوار له سهسر پینجی که بو خوتان شه گهر ئیوه برواتان هیناوه به خوا ﴿وَمَا أَنْزَلْنَا
 عَلَىٰ عَبْدِنَا﴾ به وهی که ناردمانه خواره وه بو سهسر به نده که مان، واته محمد (ﷺ) مه به ست
 به وهی که هینایه خواره وه شه نایه تانه و شه فریشتانه و بهو سهر خستن و زالکردنه یه که
 په روه ردگار به خشی و گه یاندی له یه که م جاروه به به نده به ریزه که ی، ئینجا به برواداره کان
 له ژیر نالا و سهر کردایه تی که ی شهودا، که به وانهی به خشی و گه یاند ﴿يَوْمَ الْقُرْآنِ﴾ له پوژی
 جیا کردنه وه دا،

يَوْمَ الْاَلْفِ الْجَمْعَانِ

﴿يَوْمَ الْاَلْفِ الْجَمْعَانِ﴾ ئەو پۇرۇشى كە دوو دەستەو كۆمەلەكە گىشتن بەيەك و تىك پۇژان، ئەو پۇرۇش پۇژى جەنگى بەدر بوو كە خوا كوردى بە ھۆى جياكردنەھوى ھەق لە ناھەق، ھەق و ناھەق لە ھەموو بارو پوويەكەو، جياكەرەھوى ھەق بوو لە ناھەق لەكانى دلدا، جياكەرەھوى بېرەوى بە تاك و تەنبايى خوا و جيگېرەبون چەسپاندنى ئەو تاك و تەنبايى يە لە دەروون و ھەست دا، لە خو پەھوشت دا، لە پەرستەن و عىبادەت دا، جياكەرەھوى ئەو تاك و تەنبايى بە ھاوبەش پەوادان لە ھەموو شىۋە و جۆرەكانى دا كە پەرستەن و بەندەيى دەروون ئەگىر تەھەو بۇ ھەرشتىكى تر بىجگە لە خوا ئىتر ھەر كەس و ھەر شتتې. جياكەرەھوى ئەو ھەموو بەندەيى و پەرستەنبوو كە جىھانى داگىر كوردبوو، لە گەپرانەھە ھەر بۇلاى خواى تاك و تەنبا و گىپرانى تەنھا خوا بە حاكمو كار بەدەست و دانەر و داھىنەرى شەرع و ياسا و بەرنامە، تا بەھۆى ئەو ھەو سەرى بەندەيىيان بەرز بوويەھەو دانە خرا و كەچ نەكرا بۇ غەيرى خوا و حاكىمىتى شەرىعەت و ياساى خوا، ئادەمى و ئادەمىتى ئازادى وەرگرت، بەلن ئەو پۇرۇ جياكەرەھوى دوو چەرخ و سەردەم بوو لە مېژووى ئىسلام دا: چەرخ و سەردەمى خۇگىرى و چاۋەپروانى، چەرخ و سەردەمى ھىزو بزوتنەھەو پاپەرىن، ئىسلام بەمەى بۇچوونىكى تازەبوو بۇ ژيان، بەرنامەيەكى تازەبوو بۇ بوونى ئادەمى و بوونىكى ئادەميانە، پۇرۇمىكى تازەبوو بۇ گەل و كۆمەل، شىۋەيەكى تازەبوو بۇ مېرو دەولەت، بەھوى جاپدانىكى گشتى بوو بۇ ئازادكردنى مۇرۇفۇ ئادەمى لە زەوى و جىھاندا بە چەسپاندنى خوايەتى خوا و حاكىمىتى خوا بە تاك و تەنبا، نوپدان و فېرى دانى ھەموو زۇرو سەركىشەكان كە خوايەتى و حاكىمىتى خوايان داگىر كوردبوو داگىرى ئەكەن، ئىسلام كە بەو جۆرە بىن و بۇ ئەھە ھاتبى ئەبىن ھىزو بزوتنەھەو پاپەرىنى ھەبىن چونكە خۇى بۇ ئاگىرى ھەروا بەبىن دەنگو بەبىن دەركەوتن، واز ناھىنى بەھوى تەنھا بېرو باۋەرىكى دەروونى بىت و دەركەوتنى تەنھا لە عىبادەت و پەرستەن و ھىندى

خوو رهوشت دا بیټ، ئهیبیهوه کۆتایی نههینئ، بهلکو ئهبنی راپهړئ و بکهوټه تیځوښان بو
 پیک هینان و بهدی هینانی بوچوونی تازه و بهرنامهی تازه و دهولتهی تازه و گهل و کۆمهلی
 تازه، ئهبنی ریځاکانی پاک و خاوین بکاتهوه له هر چل و چپوو دارو بهردو کۆسپ و گریو
 ریگرئک، ههروهما جیاکه رهوهی دوو چهرخ و سههرم بوو له میژووی ئادهمیدا، بیگومان
 کۆمهلی ئادهمی له پینش هاتنی ئیسلام دا کۆمهلیکی زور دوورو جیاوازی بوو له گهل و
 کۆمهلی پاش هاتنی ئیسلام، وهک دوزمنیش شایهتی داو ئهدا له سههر ئهوه، ئهوه بوچوونه
 تازهی که ئهوه پزیمه تازهی لی هلقولا، ئهوه پزیمه تازهی که هلقولا لهم بوچوونه، ئهوه گهل و
 کۆمهلهی که نمونه و نوینهری پیک هاتنی ئادهمییهکی تازه بوو، ئهه بیرو باوهر په گرنگی که
 ژبانی له سههر دامهزرا، پزیمی کۆمهلاتی و یاساو قانونی له سههر بهرپا بوو، ئهوه هه موو خیرو
 بهرکه ته تنها بو ئهوه موسلمانانه نه بوو و نه مایه وه، بهلکو بهر بهر په ره ی سه ند بو جیهان و
 ئادهمی، هه موو پی گۆرچ له ولاتی ئیسلام و چ له ده ره وه ی خاکی ئیسلام دا، ئیتر به هوی
 دۆستایه تی و تیکه لی ئیسلام و موسلمانان یان به هوی و ژمنیایه تی یان، ئهوه سه لیبیانه ی که له
 پوژئاواوه هاتن، بو ئه وه ی جهنگ بکه ن له گهل ئیسلام داو له ناوی بهرن له جئ و شوینی
 خوی دا، باوو رهوشتی پاکی ئهوه گهل و کۆمهله موسلمانه یان و هرگرت و به هه ره مه ند بوون
 پی، کهرانه وه بو ولاتی خو یان پزیمی ده ره به گی که پیس ترین شیوه ی باو بوو له ناویاندا،
 ئهوه پزیمه یان له ناو برد، له پاش ئه وه ی له ولاتی ئیسلام دا ئهوه ئه ندازه پزیمی کۆمه لایه تی
 ئیسلامه یان بینی که به و کهم و کوریه ما بو وه وه له ناو موسلماناندا ته تار که له پوژه لاته وه
 هاتن به جهنگ کردن و له ناو بردنی ئیسلام به هاندانی ئهوه جوله که و سه لیبیانه ی که له ولاتی
 ئیسلام دا بوون و ئیسلام نازادی و سه ره به سستی پیدا بوون! ئهوه ته تارانه ئه وه نده ی پینه چوو
 عه قیده و بیرو باوه ری ئیسلامیان و هرگرت و گرتیانه گهردن، بوون به هه لگری ئالای ئیسلام و
 بلاویان کرده وه له به شیکی تازه له زهوی جیهاندا، خه لافه تی ئیسلامیان دامه زرانند و له
 جهرگه ی ئه وروپادا بو ما وه ی پینچ چهرخ واته له چهرخی پانزه هه می زاینی تا چهرخی

بیستم! بهمهرحال و لهسر هربار هموو میژوی نادمی - له پروداوی بهدرهوه - سوود
 بهخش و بههره‌مەندبوو به پیت و فهپی پۆژی بهدر ئیترا له ولات و خاکی ئیسلامدا یان له
 خاک و ولاتانهی که دوژمن و دژی ئیسلام بوون. بهلئێ ئه‌و پۆژه پۆژی جیابوونه‌وه بوو له
 نیوان بۆچوونی هۆی سهرکهوتن و زال‌بوون و بۆچوونی هۆی ژێرکهوتن و پرسیابوون، ئه‌وه
 بوو شکان و ژێرکهوتن و پرسیابوون پووی کرده بئېپرواکان لهکاتیگدا که هموو هۆی
 زال‌بوون و سهرکهوتن لای ئه‌وان و له پیزی ئه‌واندا بوو، به‌دیسه‌ن و پوالت هه‌موو هۆی
 پرسیابوون و ژێرکهوتن و شکان و تیکشکان لای موسلمانه‌کان و له‌پیزی ئه‌ماندا بوو، به‌جۆرئ
 ناپاک و بئېپرواکان و دل نه‌خۆشه‌کان گالته‌یان ئه‌کرد به موسلمانه‌کان و ئه‌یانگوت: ئه‌مانه
 هه‌له‌تا و ئاینه‌که‌یان هه‌لی خه‌له‌تاندون، خوا ویستی که جهنگ و به‌به‌ره‌کانیه‌که
 له‌سهر ئه‌و باره‌بیئت، که‌ئهو جهنگه یه‌که‌م پروداو بوو له نیوان کۆمه‌لی زۆر به‌هیزی بئېپروا
 کۆمه‌لی که‌می لاوازی بپروادار تا ئه‌وه ببئې به جیاکه‌ره‌وه‌ی ئه‌و دوو بۆچوون و بپیاره، تا
 به‌هۆی ئه‌وه‌وه دهرکه‌وئ که سهرکه‌وتن و زال‌بوون بۆ عه‌قیده و بیروباوه‌ری پاک و چاکه، نه‌ک
 بۆ ته‌نها چه‌ک و ژماره‌ی زۆره، تا دهرکه‌وئ که پێویسته خاوه‌نی عه‌قیده و بیروباوه‌ری راست
 په‌لامار بدات و تی‌جه‌نگئ له‌گه‌ل ناهه‌ق و چاوه‌پروانی ئه‌وه نه‌بئې که یه‌کسان بن له چه‌ک و
 ژماره‌دا، چونکه ئه‌مه هیزی گه‌وره‌تری لایه که هیزی بپروا راسته‌که‌یه‌تی، ئه‌وه‌ش قسه‌ی
 پووت نییه به‌لکو شتی‌که به چاو بینراوه.

له‌پاش ئه‌وانه‌ی که باسکران به‌راستی پروداوی به‌در جیاکه‌ره‌وه‌ی هه‌ق بوو له ناهه‌ق
 له‌بارتکی تریشه‌وه: ئه‌وه‌ی که‌له ئایه‌تی (۷-۸) دا ده‌ست نیشانی بۆ کرد: ﴿رَاٰذِیْبُکُمْ اَللّٰهُ
 اِذْیَ الْاَظْمٰیْنِیْنِ اَنْهٰ لَکُمْ﴾ وه‌ک تیپه‌ری کردو و ته‌فسیرمان کرده‌وه بئېگومان ئه‌و موسلمانانه‌ی
 که‌له مه‌دینه دهرچوون به‌نیازی ئه‌و کاروانه‌وه دهرچوون که شتی‌کی زۆر قه‌له‌بوو،
 هه‌نگوینی می‌ش بوو به‌لام خوا ئیراده‌ی شتی‌کی تریکرد، خوا ئیراده‌ی کرد ئه‌و کاروانه
 دهرباز ببئې و ئه‌مان کاره زۆر گران و قورسه‌که‌یان بۆ ببئې که ئه‌و جهنگه گه‌وره و سامناکه‌بوو،

۱۰۰ دەك دەست نیشانىكىرد بۇ ھۆى ئەۋە كە فەرموۋى: ﴿لِيُحَقِّقَ الْحَقَّ وَيُطِيلَ الْبَطْلَ﴾ بۇئەۋەى ھەق
 بە ھەق دەرېخات و نىشانى بدات و ناھەق بە ناھەق دەرېخات و ئاشكرائى بىكات، كەئەۋەش
 ماىەى خۇش بەختى ھەردوۋ جىھانە و بەھرەيەكى گەرەيە، ھەرچى لارى و ئالەبارى و بەد
 بەختى بوۋە ھەيە لە جىھاندا، ھەموو سەرەنجامى ئەۋ دەرئەكەۋتەنى ھەق و ناھەقەيە،
 ئىنجا پىۋىستە بىرېكەينەۋە لەۋ مەبەستە گەرە و گرتگەى ئەۋ فەرموۋە كورتەى دەست
 نىشانى بۇ ئەكات، بىگومان بەروۋى بۇمان دەرئەخات كەئە ھەق و ناھەقە دەرئەكەۋى و
 بەدى نايەت لەناۋ گەل و كۆمەلدا تەنھا بە باس و گوتن و پىنموۋى بۇ كردن، بەلكو پىۋىست
 ئەكات بە شكاندن و نەھىشتنى ھىزو دەسەلاتى ناھەق و بەھىزكردن و بەرزكردنەۋەى ئالائى
 ھەق، كەئەۋەش ئەبى كە لەشكرى ھەق زال بىبى و سەرکەۋى بەسەر لەشكرى ناھەقدا، ئەۋ
 ھەق و ناھەقە دوانزە سىانزە سال باسكرا و پىنموۋى بۇكرا و ھول و تىكۇشان كرا بۇ
 دەرېختنى ھەر دەرئەكەۋت و ئاشكرا نەبوۋ تا ئەۋ پۇژە ھات و ئەۋ پوۋداۋە پوۋىدا، كەۋاتە
 لە راستىدا ئەۋ پۇژە جىاكەرەۋەى ھەق بوۋ لە ناھەق، لەۋ پۇژەدا ھەق بەھەق دەرکەۋت و
 ناھەق بە ناھەق، بەلئى بەراستى ئەۋ پۇژە بوۋ بە جىاكەرەۋە لە بەرنامەى ئەم ئاينەدا،
 سروشت و ھەقىقەتى ئەم ئاينە ئەۋ پۇژە پوۋن بوۋىەۋە دەرکەۋت لە ھەست و دل و
 دەرۋىنى موصلماناندا، ئەمپۇ كەئە ھەموو شل و شۇلى و بى سەر و پىنى و پەراگەندەيىبە
 ئەبىنن لەناۋ موصلماناندا، بۇمان دەرئەكەۋى بەروۋى كە چارەسەر ئەۋەيە ھەر ئەۋ پىنگايە
 بدىتتە بەر كەئە موصلمانانەى لەسەر پوۋن و دايانە بەر لەۋ پۇژەدا، ئەۋ پۇژە پىۋىزە پۇژى
 جىاكردنەۋە بوۋ لە ھەموو بارو پوۋىكەرە كە گوتراۋ دەست نىشانى بۇكرا، لەۋ پۇژەدا
 وىنە و نمونەيەك لە تۋانن و دەسەلاتەكەى خوا دەرکەۋت، بە جۇرئى ھىچ كەس ناتۋانئ
 دەمە دەمئ و دەمبازى تىدا بىكات، ئەۋ پوۋداۋە بەدى ھاتنى ھىچ ھۆيەكى نەبوۋ ئەمە ئەبى
 كە لە كۆتايى باسەكەدا فەرموۋى: ﴿وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خوا تۋاناۋ دەسەلاتدارە بەسەر
 ھەموو شتىكىدا.

وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١﴾ إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ وَالرَّكْبُ
 أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لَأَخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِن لِّيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ
 مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْنَتِهِ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَن بَيْنَتِهِ

ئینجا ئەگەر پێنەوه بۆ سەر باسو و نیشاندانی ئەو پۆژو پووداوه، بە شیوێهێکی زۆر نایاب،
 لە ئامادەکردنی چەشمەندازو هەلوێستەکانی، لەسەر ئەو بارو شیوێهی کە پوویداو بەدی
 هات، هەرکات بیری لیبکریتەوه وەک لەو کاتەدا بەبەرچاوهوه بیئت وایه و وەک بەناشکرا
 دەستە قودرەتەکی خوا بەچاوی بیینری کە کارەکە فەراهم ئەهینن و تەگبیری ئەکات،
 ئەفەرموی: ﴿إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ﴾ واتە باسی ئەو کاتە بکەن کە ئێوه
 لەتەرەف و قەرەغی شیوێهەدا بوون کە نزیک بوون لە مەدینە و بەرەو مەدینە بوو، لەشکرەکەتان
 بەویدا خستبووی، ئەوانە واتە بێ پرواکان لەتەرەف و قەرەغی بوون کە بەرەو مەککە بوو
 دوور لە مەدینە بوون و لەشکرەکیان لویدا بوو ﴿وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ کاروانەکە لە
 شوینیکیدا بوو لای خوارو نزم تر لە ئێوه و بەرەو قەرەغی دەریای سوور، لەنیوان هەردوو
 لەشکرەکەدا گەردو تەپۆلکەیهک هەبوو جووی کردنەوه، خوای میهرەبان سەرنجی
 موسلمانەکان پائەکیشی و ئەیخاتەوه بیریان ئەو بارو حالە سەختی کە لەسەری بوون کەچی
 لەگەڵ ئەوه شدا خوا سەری خستن، بێگومان لەشکری موسلمانان، وەک خۆیان ئەزانن لە
 یەکم جارەوه لە ئەوپەری ترسو لاوازی دا بوون، لەبەر کەمی خۆیان و کەرەسە و چەکیان،
 لەبەر ئامادەنەبوونیان بۆ جەنگ، لەشوینیکیدا بوون دوور لە ئاو بوو، هەرەها لم بوو لە
 پۆشتن و گەران تییدا زۆر ناپەرەت و سەخت بوو، بەلام بە پێچەوانە لەشکری بێ پرواکان
 کە لە خوشی و کەشخەدا بوون بەهۆی زۆری خۆیان و چەک و کەرەسە و خۆراک و پیویستی
 تریان، نزیک بوون لە ئاو و شوینەکەشیان چاک بوو بۆ هات و چۆو گەران، بوونی کاروانەکەش
 لە دوورەوه مایه هیزی دنیابوو و هاندەریکی بەهیزبوو بۆیان لەسەر تیکۆشان بۆ
 پارێزگاری کردنی، وەک لە لایەکی ترەوه بەهۆی دوور کەوتنەوه و قوتاریبوونی بێ باک بوون و
 مەترسییان لێ نەئەکرد، کەواتە دلشاد و شادمان بوون، هیچ کام لەو دوو لەشکرە ئاگیان
 لەوێتر نەبوو، بەبێ نیاز و زانینی خۆیان خوا لەو شوینەدا کۆی کردنەوه بەم دیوو و ئەو
 دیووی ئەو گەردو تەپۆلکەدا، تەنانت ئەگەر لە پێشەوه بیانزانایه لەبەر بەلێن و وادە

بوونایه ئه گه یشتن به یه که بهو جوړو شیوهیه نه نه چوون به دم به لاین و واده که یانه وه، وه که
 نه فهرموی: ﴿رَلَوْ تَرَأْتَهُ لَاحْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ﴾ نه گهر ئیوه و ئه وان به لاینقانه بدایه به یه کتر به
 کو بوونه وه و پو به پرووه ستان له و جی و شوینه دا بی گومان نه نه چوون به دم واده و به لاینه وه
 به پیچه وانه وه نه جوولانه وه، ئیوه نه نه چوون، چونکه مه ترسیقان نه کرد له وان به هوئی هیزو
 ده سه لاتی ئه وان که به پروه له ت چه ند قاتی ئیوه بوون، ئه وانیش له بهر نه هوئی خوا ترسی
 خست بووه دلایان و هیندی کیشیان نه یان زانی که خویمان له سه ر ناهقن و جهنگ له گه ل خوا و
 پیغه مبر (ﷺ) ناکری که واته به بی نیازو زانینی خویمان خوا نه هوئی ری کخست و فراهه می
 هینا، نه گهر به پیی نیازو زانینی ئه وان بوایه کاره که بهو جوړه نه نه هات، ﴿وَلَكِنْ﴾ به لام بهو
 جوړو شیوهیه هات ﴿لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا﴾ بو نه هوئی خوا کاریک به جی بیئی که
 کراو و به دی هاتووه له زانینی خویدا، له پینشه وه، یا به جی بیئی کاریک که شیاوو شایانه
 بو به دی بیئان، نه و کاره ش نه مهی: ﴿لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْنَتِنَا وَيُصَيِّبَ مَنْ نَحْنُ عَنْ بَيْنَتِنَا﴾ بو
 نه هوئی نه و که سهی که له زانین و بریاری خوادا تیذا چووه و به کوژراو و مردو دانراوه با تیذا
 بجی و نه میئی به زانین و به لگه و موعجیزه وه، نه هوئی که له زانین و بریاری خوادا زیندوو بووه و
 به زیندوو دانراوه با بژی و زیندوو بیئ به زانین و به لگه و موعجیزه وه، واته نه و پروداوهی
 به دره موعجیزه یه که بوو له موعجیزه کانی خوا، دهستی قودرتهی خوی تیذا ناشکرا بوو
 که واته نه و که سهی که له و پروداوه دا تیذا چوو، چاک بی یان خراب به پرونی بارو حالی خوی
 نه زانی، نه هوئی که خراب بووه هیچ پرو بیانوویه کی به دهسته و نییه، هر وه ها نه و که سهی
 که نه مردو قوتار بوو به زانینه وه نه ژی و هق و ناهقی به لاره ناشکرایه، له پاش نه و پروداوه
 هر که س پروانه هینئ سرکیشتی به کار نه هینئ و هیچ پرو بیانوویه کی به دهسته و نییه،
 نه گهر به پیی پروکه ش و پروه ته که رهفتار بکه ین بهو جوړه ته فسیری نه که ینه وه، نه گهر
 له پروه له ت و پروکه شه که لاده ین، به م رهنه بلین: مه به ست له تیا چوون پروا نه هینانه و
 مه به ست له زیندوو بوون پروا هینانه - له راستیدا نه مه ش به هیزو جیگیره له دلدا - نه و کاته
 نه لاین: خوا نه و پروداوهی بهو جوړو شیوهیه به رپا کرد و نه و موعجیزه ی نیشاندا، تا
 نه هوئی که پروای نه هینا هیچ پرو بیانووی نه بی و هیچ نیشانه و به لگه یه کی نه بی له سه ر
 بی پروای یه که ی و هر سرکیشتی به کار بیئی، نه و که سهی که پروای وای هینابی به به لگه و
 رابه رو نیشانه یه کی ناشکراوه پروا بیئی و بهو پروا به هیزه وه بژی.

وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾ إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَدْنَاكُمْ كَثِيرًا لَفَسَلْتُمْ وَلَنَنْزَعْنَكُمْ فِي الْأَمْرِ وَالْكِنَافَةَ اللَّهُ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خوا بیسمری زانایه به نهو پهری رادهو پلهی بیستن و زانین، کهواته هیچ شتی له کردارو وتارو نیازو مهبستی نهوانه شاراوو پویشیده نییه له خواو به پینی نهو پرفتاری کرد له گهل هر دو دسته و تاقمه کهدا، نینجا میندیکتی تر له ته گبیرو کار دروستی خوا نیشان نه دات لهو پروداوه دا، نهوش نه مهبسته که نه فهرموی: ﴿إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا﴾ نهی پیغه مبهر باسی نهو کاته بکه که خوا بی پرواکانی نیشاندا له خهوه که تدا به کهم و ژماره یه کی کهم که هیزو نرخیکیان نه بی دیاره که نهو خهوه ی گبیرایه وه بو موسلمانان کان دلشادو دلنیا بوون، چونکه پروایان به راستی خهوه که بوو، بی گومان خهوه که ش راست بوو، چونکه هر چه ند نهوانه له دیمه ن و پواله تدا زور بوون به لام له راستیداو له ترازوی خودا کهم بوون، چونکه هیزی خویان له گهل نه بوو، به هیزی خوا هیز پیدایه بی بو هر هیز داریک، ﴿رَأَوْا آرْبَابَهُمْ كَثِيرًا لَّفْسَلْتُمْ وَلَنَنْزَعْنَكُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ نه گهر نهوانه ی به زور نیشان بدایتیه، واته تویش نهو خهوه ت بگبیرایه ته وه بو موسلمانان کان، نهوا په کتان نه کهوت و سه ریچیتان نه کرد له جهنگردن به هوی بیم و ترس لییان، ناژاوه و پهرته وازه بیتان بو پیدایه نه بوو له کاره که داو له بریاری جهنگدا، بهم په نگه نهوه ی که دلی لاواز بوو نه نه هاته پیشه وه و لهوانه بوو به هوی نهوه وه کهسانی تریش نه یه نه پیشه وه ﴿وَلَا كِنَافَةَ اللَّهُ سَلَّمَ﴾ به لام خوا سه لامه تی کردن و پاراستنی لهو ترس و ناژاوه و پهرته وازه بییه ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ به راستی خوا زانایه به خه تهره و نیازی دل، له بهر نهوه نهو میهره بانیه ی کرد له گهل نهو دسته و کومه له موسلمانان داو پاراستنی لهو به سه رها ته به دانه، له پیش نهوه ی نهو دوو له شکره بگن به یه ک خوی میهره بان نهو ته گبیرو چاره سه ره ی کرد بو موسلمانان کان،

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ اتَّقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَيْلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا
 كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٤﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فَمَكَّةً فَاتَّبِعُوا
 وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٥﴾

ئینجا له کاتی به یهک گه یشتن و تیک پڑان بهم جوړه ی کرد که نه فرموی: ﴿وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ
 إِذِ اتَّقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَيْلًا﴾ باسی نه وه بکن کاتی گه یشتن به یهک خوا نه وانی له بهر چاوتان
 به کمه نیشاندا تا نه چه پسین و بیم نه کنه لیان ﴿وَقُلِّلْكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ﴾ نیوه شی به کمه
 نیشاندا و خستنیه بهر چاویان تا به گرنه نه یانگرن و نه وانیش هموو هیزیان به کار نه هیزن
 له جهنگه که دا، نه و کاته موسلمانان به بی ترس و باک لیان بدن و بیانشکینن. ﴿لِيَقْضِيَ اللَّهُ
 أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا﴾ خوا کاریکی وایکرد که موسلمانان به چاوی هه قیقهت و راستی نه وان
 بیینن که نه وان له راستیدا کمه بوون و بیبهش بوون له هیزو یارمته ی خوا، موسلمانان کانی
 نیشانی نه وندا له سهر پوآلهت و راسته قینه که ی نه مان له راستیدا نه مانه ژماره یان کمه بوو،
 به و کار دروستی و لیزانیه کاره که ی برد به ریوه، ﴿وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ﴾ هر بولای خوا
 هموو کاره کان نه گیرینرنه وه، هر به دست خویبه و تهنا به خوا نه و کارانه نه نجام
 نه دری.

ئینجا ماتول ته گیریو کاره که هینی خویبه، یارمته ی و سرخستن هر به دست خویبه،
 ژماره و زوری چهک و که ره سه و چه کدار کار ناکات به بی یارمته ی و ئیراده ی خوا، که واته با
 پرواداران گوئی بگرن له م بانگه وازه و گویریایه ل بن بو نه م فرمانه و ئیر باکیان نه بی له هیچ.
 ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نه ی نه وانه ی که پرواتان هیناوه ﴿إِذَا لَقِيتُمْ فَمَكَّةً فَاتَّبِعُوا﴾ کاتی که
 گه یشتن به هر دهسته و کومه لیک له دوژمن له جهنگدا دامه زراوین و خوتان بگرن و رانه کن
 ﴿وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ یاد و ناوی خوا زور بهرن له ناو به ناوی جهنگه که دا، ئیر به و ته ی
 ﴿اللَّهُ كَثِيرًا﴾ که زور باو بووه یان به نزاو لآله وه یان هر جوړ که په یوه مندی دلی تیدا بییت
 به په روه ردگارییه وه ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ به لکو به نومیدی نه وه بگن به نامانج، نامانجی
 سهر که وتن و گه یشتن به نه جرو پاداشت و رهمانه دی خوا،

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٦﴾
 وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطْرًا وَرِشَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ

بِمَا يَعْمَلُونَ مُخِيطٌ ﴿١٧﴾

﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ گویند پدایه و فرمانبراری خوا و فروستاده کی بن له هر کاریک که
 نه یکن یان نایکن و وازی لیفته هیئن که هیئدی له وانه نم فرمان و جله و گیری یه یه که لیره دا
 ناراسته ی کردن، ﴿وَلَا تَنَازَعُوا﴾ نازاوه و دویره کی مه کن ﴿فَتَفْشَلُوا﴾ تا به هوی شه وه
 په کتان به که وی و به هوی ترس و لاوازی دلتان وه نه توانن په لاماری بدهن و کاره که تان نه نجام
 بدهن، ﴿وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾ هیزت ان بپروا نه مینن و ده مارتان شل بین و شه و که تتان نه مینن، یان
 مه به ست باو نه سیمی سرکه وتنه، چونکه سرکه وتن و زال بوون هه میشه به هوی بایه که وه
 که خوا نار دویره تی له و کاته دا. ﴿وَاصْبِرُوا﴾ خوگرین و دان به خو تاندا بگرن له کاتی پوودا و
 به سهراتی سخت و به تیندا، ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ به راستی خوا له گهل خوگرو دان به
 خوگران دایه به کومه کی و یارمه تیدان، نه مانه یه کار که و هوی راسته قینه ی سرکه وتن و
 زال بوون: دامه زراوی و خوگری له کاتی گه یشتن به دوژمن. په یوه سستی دل به خواوه به یاد و
 باس و نزاو لالانه وه لینی، گویند پدایه لی و فرمانبراری خوا و پیغمبر (ﷺ) و دور که وتنه وه له
 نازاوه و دویره کی و دان به خو دا گرتن و نارامی له سسر نهرک و زه حمه تی جهنگ و
 به ربه ره کائن، نینجا با یه که یه که له مانه بدین تا باش پوون ببیته وه گرنگی و به کاری نم
 سیفته تانه: بی گومان دامه زراوی و خوگری یه که ههنگاوه بؤ سرکه وتن و زال بوون، هردو
 دهسته و کومه لیک که تیجه ننگن، هر کامیان دامه زراو تربیت شه وه زال ترو سرکه وتو تره.
 به راستی دامه زرای و خوگری هر ماق پووداره، چونکه نیش و نازارو زام و کوشتن و برین
 هر چوئی بؤ نه مان هه یه، بؤ دوژمنانیشیان هه یه، بیجگه له وه نه مان نومید و چاوه پوانی لای
 خویان هه یه و نه وان بیبه شن له وه، که واته نه مان پشت پهن به وه و نه بی له خشه نه کن و

دامه زراوین، ئەوان مافی خۆیا ئە کەلنگە لەرزەیان بێی و خۆیان بۆ نەگیرئ، ئەمان ئەبئ
 دلشاد و پشت پڕ بئ بەوەی یەکن لەو شتە گرنگەیان هەیه: سەرکەوتن. یان شەمیدی.
 لە کاتی کدا دوژمن ئەو پەری ئەم ژیا ئەی هەیه کە لە راستیدا شتیکی بئ نرخوا و بەزویی ئەپروا
 نامینئ، ئینجا بابینە سەر باس و یادی خوا لە کاتی جەنگدا، قورئان بۆمان باس ئەکات
 کە باو و پشەی بڕواداران هەر ئەو بوو لەو کاتاندا، وە ک جادو بازەکانی چەرخێ فیرەون
 کە لە پاش هەر شە سامناکە کە ی فیرەون گوئیان: ﴿رَبَّنَا لَمَّا جَاءَتْ رَبَّنَا أَنْفَعُ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقُّا
 سُلَيْبًا﴾، وە ئەو دەستە و کۆمەلە ی کە جەنگیان کرد لە گەل جالوت و لە شکرە کە ی و گوئیان:
 ﴿رَبَّنَا أَنْفَعُ عَلَيْنَا صَبْرًا وَكَيْتَ أَقْدَامَنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾، وە چەند دەستە و
 کۆمەل کە جەنگیان کرد لە پیری خوادا لە چەرخێ پیغەمبەرەکانی تردا، نزا و قسەیان هەر
 ئەمە بوو: ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَكَيْتَ أَقْدَامَنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾، بئ گومان
 یاد و باسی خوا لە کاتی جەنگ لە گەل دوژمن چەند شتیکی گرنگی لی دەستکەوت ئەبئ:

۱- پەییوەندی و پەییوەستی بەهیزو دەسەلاتیکەو کە هەرگیز داگیر ناکرئ و لە چاوی هیچ
 کەس دانیه.

۲- دنیایی بەو باوەری بەهیز کە کۆمەکی و دۆستایەتی، لە هەمان کاتدا نامادە کردنی
 باری راستەقینە ی ئازاوە و جەنگە کە یە لە گەل هۆ و نامانجەکانی، چونکە ئەو جەنگە بۆ
 خویە و بۆ چەسپاندن و پوون کردنەو ی خویەتی خویە لەواتدا، بۆ دور
 خستنەو ی هەر ستمکارو سەرکێشیکە کە داوای خویەتی ئەکات بۆ خوی، کەواتە
 جەنگ و ئازاوە یە کە بۆ بەرز کردنەو ی وتە ی خوا، نە ک بۆ داگیرکردن و هیچ دەست
 کەوتیکی ئەم جیهانیە، نە بو خودپەسەندی و خۆ بەرزکردنەو و خۆزالی کردنە، نە بۆ
 خوی و نە بۆ گەل و نە تەو ی، هەر چۆنی بە جیهانیانە بۆ کارێکی پیویست لە کاتیکی
 سەخت و سامناکدا، گوێرایەلی خوا و پیغەمبەر (ﷺ)، بۆ ئەو یە کە موسلمانان هەر لە
 یە کە مجارەو بەچنە جەنگە کە بەمل کە چی و داوای پەزنامەندی، کەواتە هەرچی هۆ ی
 ئازاوە و دووبەرەکییە نامینئ، چونکە ئازاوە و دووبەرەکی کاتی ئەبئ کە تەنیا

سرکردایه‌تی و ته‌می و په‌ندیك له‌ئارادا نه‌بئ، ئاره‌زووی نه‌فس له‌كایه‌دا بیټ، كه‌واته
 هر‌كاتی كه‌ خه‌لكی ملكه‌چ بن بو‌ خواو پیغه‌مبه‌ره‌كه‌ی (ﷺ)، یه‌كه‌م ه‌وی سره‌كه‌ی
 ئاژاوه‌ نابئ و نامینئ، جا له‌به‌ر ئه‌وه‌ ئه‌و كوئپرایه‌لی و فرمانه‌بریه‌ شتیکی پیوسته‌ و
 ناچاری ه‌یه‌ پی‌ی له‌كاتی جه‌نگ و تی‌هه‌لچووندا، گوئپرایه‌لییه‌ك سر‌کردایه‌تی
 پیوسته‌، ئیتر هه‌رجۆره‌ سر‌کردایه‌تییه‌ك، چ‌ جای سر‌کردایه‌تی راسته‌قینه‌ی هه‌ره‌
 به‌رز كه‌ هه‌موو گوئپرایه‌لییه‌ك ئه‌بئ هه‌ر له‌و په‌یدا‌ببئ، چ‌ جای ئه‌و سر‌کردایه‌تییه‌ كه‌له‌
 ناخی دله‌وه‌ هه‌له‌قه‌قولئ و له‌ئاشكراو نه‌ینیدا هه‌ر ه‌یه‌ به‌بئ جی‌اوازی، نه‌ك وه‌ك
 گوئپرایه‌لی سر‌کردایه‌تی ئه‌م جیهانه‌ كه‌له‌ ترسداو هه‌ر به‌ پروكه‌ش و پو‌الته‌ ه‌یه‌ و له‌
 په‌نه‌نیدا بیجگه‌ له‌ خه‌شم و سه‌رپنجی ه‌یچ شتیکی ترنیه‌! ئینجا ئه‌و ئارامی و
 خوگریه‌ كه‌ فرمانی پئدا، ئه‌وه‌ شتیكه‌ پیوسته‌ بو‌ هه‌ر به‌ره‌ره‌كانئ و جه‌نگ و
 تیکۆشانیک! ئیتر له‌ مه‌یدانی نه‌فسدا یان له‌ مه‌یدانی جه‌نگ و كوشتاردا، ئه‌و به‌لینئ
 له‌گه‌لدا بوونی خوا‌گه‌وره‌ترین شته‌ كه‌ دلئ پیوه‌ به‌ستری و به‌هیزترین پشتیوانه‌ بو
 كه‌یشتن به‌ هه‌موو ئامانجیک.

له‌پاش ئه‌وه‌ی فرمانیدا به‌و كردووه‌ و سیفته‌ شیریانه‌ كه‌ مایه‌ی سه‌رکه‌وتنن،
 جله‌وگیری كردله‌ ئاژاوه‌ و دو‌به‌ره‌کییه‌ك كه‌ دهر‌دیک‌ی كوشنده‌یه‌ له‌ناو گه‌ل و كو‌مه‌لدا،
 له‌پاش ئه‌وانه‌ ئینجا جله‌وگیریان لی‌ ئه‌كات له‌و سیفته‌ و په‌وشته‌ به‌ده‌ی كه‌ دوژمنه‌کانی
 له‌سه‌ریوون کاتی كه‌له‌ مه‌كکه‌ دهر‌چوون و هاتن به‌هاواری کاروانه‌كه‌ یانه‌وه‌، ئه‌فرموی: ﴿رَا
 تَكْرُؤًا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ وه‌ك ئه‌وانه‌ مه‌بن كه‌له‌ ولاته‌كه‌ی خو‌یان دهر‌چوون ﴿طَرَا
 وَرِثَةَ النَّاسِ﴾ به‌ فیزو كه‌شخه‌و له‌ خوگۆردان و خو‌به‌زل زانییه‌وه‌، به‌ پوو‌پامایی و
 خو‌پیشان‌دانی خه‌لكیه‌وه‌ تا وه‌سف و سه‌نایان بکه‌ن و ئازاو چالاک و گه‌وره‌ ناویان ببه‌ن
 ﴿وَيُضْطَرُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ له‌ کاتی‌کدا ئه‌وانه‌ پئ‌ نه‌گرن و به‌ره‌سه‌ت ئه‌که‌ن له‌ پۆشتن به‌
 رینگه‌ی خوا‌دا، واته‌ ئایینی ئیسلام، كه‌ ئه‌م سیفته‌شیان بو‌ په‌یدا بوو له‌ پاش هاتنی
 ئیسلام، نه‌ك وه‌ك دوو سیفته‌ به‌ده‌كه‌ی پیشوو كه‌ شتیکی هه‌میشه‌یی و دامه‌زراو بوو

تیا یاندا، وهك و تهكان نهوه نهگه یه نن به پئی ریژمانی زمانی عه رب كه له عیلمی رهوانیژی دا
دهست نیشانی بۆ كراوه.

خوای میهره بانی په روهردگار په ندو نامۆزگاری دهستی بروادارانی كرد كه كاتی
دهرچن بۆ جهنگ و كوشتار هر له بهر خوا دهرچن، بۆ به جئ هینان و بهدی هینان و
چه سپاندنی بهندهیی هه موو بهنده كانی خوا به تاك و ته نیا، دهرچن بۆ فریدان و نه میشتنی
هه موو زۆرداری ستمكارو سهركیشك كه لافی خویه تی لیئنه دن به سهر بهنده كانی خواوه،
به مەمی به بی ئیزن و په زامه ندی خوا حوكمرانی نه كهن، لافی حاكمیتی لیئنه دن له ولاتدا،
دهرئه چن بۆ چاردانی نازادی و سه ره بهستی ناده می له هه موو بهنده بییه كه بیجگه له بهنده یی
خوا، دهرئه چن بۆ بهرگری و پاریزگاری كردن و پاریزگاری ناموس و ریژو نازادی ناده میزاد
نهك له بهر داگیر كردن و زال بوون به سهر ولات و دانیشتوانه كانی ولات، نهك بۆ فیزو كه شخه و
یاخی بوون و به هۆی نازو نیعمه تی خوا كه پوشتوویه تی به سه ریاندا، دهرچن به جوړی
خویان پوت كهن له هه موو نیازو مه به ستیك بیجگه له نیازی فرمانبه ری و په زامه ندی خوا،
كه واته مه به ست به شی له زال بوون و سه كه وتن هیچ نییه بیجگه له پیکه یانی گوپرایه لی
خوا و فرمانبه ری نه و فرمانه ی كه پی سیپراوه له تیکۆشان و فیداكاری، بهرپا كردن و
پاگیر كردنی بهرنامه كه ی خوا له ژیاندا، بهر ز كردنه وه ی وشه و ئالای خوا له زه ویدا، داوای
به هره و په زامه ندی خوا. بئ گومان شیوه ی دهرچوونی نه و بئ پروایانه به فیزو كه شخه و
پروپامایی و به نیازی ری گرتن و به ره به ست كردنی ئایینی خوا، نه و شیوه یه كه موسلمانه كان
بینیان و به بهرچاویانه وه بوو كاتی دهرچوون له مهككه و هاتن به ره و ناوچه ی مه دینه،
هه رچوون شیوه ی شكست و شكان و زه بوونی و پسواییشیان به بهرچاویانه وه بوو له پاش
كات و له جهنگه كه به هۆی نیازو كرده وه به دهكانیا نه وه، وهك دهست نیشان نه كات كه
كو تایی ئایه ته كه نه هیئنی بهم رسته یه: ﴿وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ حَیْطٌ﴾ خوا به باشی ناگا و زانایه به وه ی
كه نه وانه كردیان و نه یكهن و دهوری هه مووی داوه و هه مووی به پیش چاوی قودره تی نه وه وه یه،

وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ
لَكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِئْتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ إِنِّي أَرَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ
إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ إِذْ يَكْفُلُ الْمُنَافِقُونَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
عَرَّ هَؤُلَاءِ دِينَهُمْ

ئینجا شیوهی هملخه تاندنی شهیتان و هاندانی بو نوو بن برویانه نه خاته بهرچا و
نه فرموی: ﴿وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ﴾ نهی پیغمبر باسی نوو کاته بکه که شهیتان نهو
کردهو بهدانهی نوو بن برویانهی رازندهو بو یان و شیرینی کردن له دلیاندا و له بهرچاوی
دلیاندا، ﴿وَقَالَ﴾ کوتی پی یان: ﴿لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ﴾ هیچ زال و سرکه و توویه ک
نییه نه مرؤ بو نیوه و به سر نیوه دا له خه لکی و له نا و ناده میدا ﴿وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ﴾ من
په نادر و پاریزهرم بو نیوه ﴿فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِئْتَانِ﴾ ئینجا کاتی هردو دسته که نزیک
که و تنهوه له یه کتر به جورئ یه کتریان بینی ﴿نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ﴾ پاشه کشنی کرد و پاشه لپاش
به دواى خوی دا گه پرایه وه و ﴿وَقَالَ﴾ وتی پی یان: ﴿إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ﴾ به راستی من بهریم
له نیوه ﴿إِنِّي أَرَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ﴾ به راستی من شتی نه بینم که نیوه نایبینن، واته کومه لی فریشته که
هاتن بو یارمتهی موسلمانان، یان جویره نیل که له پیش ده می پیغمبره وه (ﷺ) نه پویش
یان هر شتیکی تر که نیشانهی سرکه و تنی موسلمانان و شکستی بن برواکان بوو ﴿وَإِنِّي
أَخَافُ اللَّهَ﴾ به راستی من نه ترسم له خوا ﴿وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ خوا تو لهی به تینه و
سهخت و به تینه له تو له سندن دا، هیچ پیویست نییه لادان له پروکesh و پواله تی نایه ته که،
بلکو به بن به لگه یه ک دروست نییه لادان و ته نویلیک، به تاییه تی که چند ریوایه تی که هاتوه

كه قوڭگيرو كۆمهكى پووكه شه كه يه: يه كئ له و پيوايه تانه شهويه كه (طبري) نه يهينئ له (ئيبين و
 عه باس) هوه - خوا لييان پازى بئ - كه نه فرموي: له و پوژده شه يتان خوئ برده
 شيويه (سوراقه ي كوپى ماليكى كوپى جه عشه) هوه، به و شيوه به ليئنى دا به بئ پرواكان و
 له پاشان په شيمان بوويه وه و شه و وت و ويژه پويى دا له نيوانيان دا، كه واته نازانم له بهرچى
 ده سته يه كى زور له زانايانى ته فسير شه ده قه لانه دن و به پئى پوالت و پووكه شه كه ي
 ته فسيري ناكه نه وه؟! هر هيچ نه بئ - شه گه ر دننيا نه بوون له و پيوايه تانه - ئيمه لانه دين
 له ده قى ثابته كه و به لام چوئ نيته كه ي لئ شه گه ر پئين و حه واله ي خواى شه كين، شه يتان به و
 شيويه هانى بئ پرواكانى دا و كرده وه به ده كانيانى شيرين كرد له پيش چاويان ﴿ اِذْ يَكْفُرُ
 الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ ﴾ له كاتيكدا كه ناپا كه كان و شه وانه ي كه له دلياندا نه خوشى
 هيه، شه لين و شه يانگوت: ﴿ عَرَّ هُنَالَا دِيْهُرًا ﴾ شه وانه - واته موسلمانان - ئايينه كه يان هلى
 خه له تاندىن، هه تا خوئان دو چارى شه تهنگ و چله مه يه كرد و خوئان خسته شه تهنگيه،
 بئ گومان ناپا كه كان شه وانه بوون كه لافى پروايان لئ شه دا و به ده شه يانگوت: پرومان هئناوه،
 به لام له دل شه پروايان نه بوو، شه وانه مه دينه يى بوون، شه وانه ي كه دل نه خوش بوون
 ده سته يه ك بوون له مه كه ييه كان، مه ليان بوو به موسلمان بوون به لام هئشقا دامه زراو و دل
 نارام نه بوون پئى و له گه ل بئ پرواكان دا هاتن بو شه جهنگه تا بزائن چوئ دهر نه چئ. ئينجا
 كاتئ كه موسلمانان بئنى به و كه مى و كه م ده سه لاتييه وه، بئ پرواكانيشيان بئنى به و
 زورى و هئزو ده سه لاته وه، شه مانيش وهك ناپا كه بئ پرواكان شه و ته به ده يان گوت. شه مان و
 شه وان چاوى دليان نابينا بوو له هئزو ده سه لاتي پروا و عه قیده بئ ناگابوون، پروا و پشت
 به ستيان به خوا نه بوو، كه واته هر ته ماشاى پووكه ش و پوالتيان شه كرد،

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤١﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةَ يَصْرِفُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَرَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

به پئی پروکەش و پوالتیش ئەبێ هەر ئەوە بڵێن و ناگایان لەوەنێیە کە ئەوانە پشتیان بە خوا بەستوووە و خواش ئەفەرموی: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ هەرکەس پشت بە خوا ببەستێ بێگومان خوا توانا و زالیکی کاردروستە، کەواتە دۆست و سەربازی خۆی سەر ئەخات و زالی ئەکات لەکات و شوێنی دیاری کرایی خۆیدا، لە هەموو کات و چەرخێکدا دەستە ی بڕواداران ئەبێ بە ترازوی بڕوا و عەقیدەکە ی هەموو شت و هەموو کاروباری هەلسەنگین، نەترسن و هیزی ناهەق سواری دلیان ئەبێ، هیزو نرخی خۆیان بەکەم و کوپ سەیر نەکن، چونکە خۆی لەگەڵ، ئینجا شیوەیەکی سامناک و چەشمەندانێکی دڵتەزینی بێ بڕواکان ئەخاتە بەرچاو لەکاتی مردن و گیان کێشان دا، ئەفەرموی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةَ﴾ ئەگەر ئەبینی ئەو کاتە ی فریشتە گیانی ئەوانەیان ئەکێشان کە بڕوایان نەهینا بوو لە کاتی کدا ﴿يَصْرِفُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَرَهُمْ﴾ ئەیاندا لە پروو دەم و چاو و پشت و دوایان، واتە ئەگەر ئەتبینی کە فریشتە ی سزا گیانی ئەوانە ی ئەکێشا کە گیان کێشان و ئەو پەری سزایە و سەرباقی ئەوە بەو پرسیوایی و سەر شوپی کردنە گیانەکانیان ئەکێشان، ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ پئی یان ئەگوتن بچەژن سزای ناگری سوتینەر، ئەگەر ئەوەت ئەبینی بەراستی شتیکی سەخت و سامناک و سەرسوڕهینەرت ئەبینی، ئینجا نایا مەبەست بەم وتیە ترساندن و هەرشە کردنە لەلایەن ئەو فریشتانەو بەو ی کەلە داها توودا دووچاری ئەو سزایە ئەبێ کە ئەوەندە هاتنی راستە وەک لەو کاتەدا بەدی هاتبی و نامادەبیت و ئەوانی تی توپ درایی و بەو وتیە شەریان لی بدەن بۆ سزادنی دەروونیشیان؟ نایا ئەو مەبەست بیت، یان هەر دەست بەجێ لەگەڵ گیان کێشانە کەدا ئەو سزایە شیان بۆ ببی، وەک لە پێوایەتیش دا هاتوووە کە ئەو فریشتانە لە پوژی بەدردا گورزی ناسنیان بە دەستەو بوو کە هەر جاری ئەیان دا لەو بێ بڕوایانە ناگر بلیسە ی ئەسەند لە زامەکانیان دا؟ هەرکام هەلنەگری و خوا ئەو سزایانەشی پئی چەشتوون یان پئی یان ئەچەژئی، لەسەر باری دووم وتەکە بۆ تەشەر لیدانە،

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾ كَذَابٍ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾ ذَلِكَ يَأْتِي
 اللَّهُ لَمَّ يَكُ مُعَذِّبًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُعَذِّبُوا مَا يَأْتِيهِمْ ۗ

وهك ئەمەش كە ئەفەرموی: ﴿ذَلِكَ﴾ ئەوهی كە باس كراو دەر بارەتان كرا ﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ
 أَيْدِيكُمْ﴾ بەهۆی بڕوانە هینان و كرده وهی بەدی خۆتانە كە كردتان و پێشتان خست ﴿وَأَنَّ
 اللَّهُ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ﴾ كار ئەوهیه كە بئى گومان خوا ستمكارو خاوهن ستم نیه بۆ بەندهكانى،
 بەلكو ئەوپەرى داد بەكار ئەهینى لەسزادان و تۆله سەندن، بەبئى گوناھ و تاوان تۆله
 ناسینى لەگەڵ ئەوهدا خوا ھەرچۆن بكات مافى خۆیتى و خۆى خاوهنى ھەموو شتیكە و
 ناگونجى ھیچ كارێكى ئەو بە ناڕەواو ستم دابنرى، ھیندى لە زانایانى تەفسیر ئەفەرموون:
 ئەم پرستەى: ﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ﴾ واتە ئەو سزاو بەسەرھاتى ئێوھ كە باسكرا بەهۆى
 كرده وەكانتانه كەلە پێشەوھ كردتان، بەهۆى ئەوه وهیه كە خوا خاوهن ستم نیه لە
 بەندهكانى، واتە بوونى كرده وەكانتان بوو بەهۆى ئەو سزاو ئازارەتان، بەهۆى ئەوه وهیه كە
 خوا بەبئى گوناھ سزا نادات، ھەرچەند ئەگەر سزای بدایە و یان بیدات نابى بە ستمكار. لە
 بارەى وشەى ﴿ظلام﴾ لە سوورەتى (آل عمران) دا ھیندىك دواوین بەجۆرى گەردو و غوبار
 نەمىنى بۆ ھەركەسیك كە نەشارەزایىت، باسەرنجى بدریت.

خوای پەروەردگار بەجۆرە ئەو لەشكرو كۆمەلە بئى بڕواى دووچار كرد ئەو پرسیواى و
 سزای بەسە ھینان، ئەوھش تاییبەتى نەبوو بەوانەوھ، بەلكو بەپێى باوو پەوشتى خاوبوو
 لەگەلە پابردووھكان دا كە بەپێى تاوان و بئى بڕواى و سەركیشیان لە فەرمانى خوا دووچارى
 كردوون، وەك ئەفەرموی: ﴿كَذَابٍ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ واتە باوو كارو كرده وهی
 بەدى ئەوانە - واتە قورەیش - بەر دەوامیان لەسەرى تا خوا دووچارى كردن، وەك باوو كارو
 كرده وهی بەدى دەستەى فیرعەون و ئەو دەستە و كۆمەلانەى كەلە پێش ئەوانەوھ ھاتن وایە،
 وەك پوونى ئەكاتەوھ كە ئەفەرموی: ﴿كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ ئەوانەى پابردوو بڕوايان نەھینا بە
 نایەتەكانى خوا ﴿فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ﴾ ئینجا خوا گرتنى و دووچارى كردن بەهۆى

گونا مه كانيانه وه، واته سر كيشي و بپروا نه مي نايان كه گهره ترين تاوان و گونا مه و
 سر چاره ي هموو گونا مه و تاوانه كانی تره، يان به موی هموو گونا مه كانيانه وه كه
 بن بپروا ييبه كهش نه گريته وه و دست نيشان نه كات كه بيچكه له بن بپروا يي گونا مه و تاواني
 تري شيان بو وه، هيچ كام له وانه نه يانتواني خو يان قوتار بكن له سزا و توله ي خوا و بهرگري
 بكن ﴿إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ به راستي خوا به تواناي توله ي به تينه. نه مانه و نه وان خوا
 چاكه و به مري پرشت به سه رياندا، ده سه لاتي پندان له ولادا، بن گومان خوا به نده كانی تاقي
 نه كاتمه به چاكه و به مري و به سزا و ناخوشي تا دهر كه وي بؤ خه لكي كي سو پاس گوزاره و
 چا و له بيري چاكه ي خوايه، كي ناسو پاس و سپله يه؟ ده ي نه مانه هموو سپله و ناسو پاس
 بوون، به ده سه لات و نازو نيعمه ته ياخي بوون له خوا و دست دريژ ييبا نكره له به نده كانی
 خوا، نينجا له و كاتدا باوو ره و شتي خوا هاته پيشه وه، به م رنگه سپله و له خو گوزاره و
 بن بپروا كانی دو چار كره و ده سه لات و نازو نيعمه ته كه ي نه ميشتن، وه كه دست نيشان نه كات
 به مري كه گومان كه نه فهرموي: ﴿ذَلِكَ﴾ نه و سزادان و دو چار كرنه به موي نه و كرده وه
 به ده ي خو يان نه وه ﴿بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكْ مُعْزَاةً أَنْ مَهَا عَلَى قَوْمٍ﴾ به موي نه وه وه يه كه خوا نه بو وه به
 گوزاره ي چاكه و به مريه كه كه به خشيبيني و پرشتبيني به سر گهل و كومه لي كدا، له باوو
 كاردروستي خوادا نه و گوزينه نه بو وه و شايسته نه بو وه ﴿حَتَّىٰ يُعْزِرُوا مَا يَنْفُسِهِمْ﴾ هه تا نه وان
 نه يان گوزين نه و بارو حال و كرده وه ي كه به خو يان نه وه بو وه له سه مري بوون له كاتي نازو
 نيعمه ته كه دا، به م رنگه گوزابن بؤ درو پيچه وان ه ي نه و بارو حاله، نيتر بارو حال ي كاتي
 پيشوويان چاك بووي يان نه هون تر بووي له م بارو حال ي تازه يان، به وي نه ي قورده يش كه
 هر چنده له پيش هاتني پيغه مبهردا ﴿ﷺ﴾ بت پرست بوون به لام هي ندي كردار و ره و شتي
 چاكيان هموو وه كه ميوانداری و سيله ي رحم و راستي په يمان و دم گر تنه وه يان له خراپه
 گوتن دهر باره ي پيغه مبهردان و نايينه كانی خوا، به لكو ريژيان بوو دهر باره يان، به لام كاتي كه
 پيغه مبهري هموو هات ﴿ﷺ﴾ كه مايه ي شهره ف و سه ره رزي بوو بويان، به رامبهري خو ي و
 نايه ته كانی خوا وه ستان و نه وه ي له هستيان هات له درژ منايه تي و جهنگ به كاريان مي نا بؤ
 نه ميشتن خو ي و نايينه كه ي، نينجا ده دست نيشان نه كات بؤ هويه كي تر بؤ نه و سزا و
 به سه ره اته سه خته ي كه هي ناي به سر نه و بن بپروا ياندا،

ئەفەرموی: ﴿وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ بەهۆی ئەوەیە کە خوا بیسەری زانایە، کەواتە هەرچی ئەوانە کردیان و ئەیانکرد لە وتارو کردار خوا پێی ئاگا و زانایە پێیان ئەوهی شیاوو شایستەیه لەگەڵی کردن لەبەخشین و هێشتنەوهی نازو نێعمەت و نەهێشتن و داڕنین لێیان. پێویستە بۆ ئێمە بڕوادار کەمێک بوەستین لەبەردەم ئەم ئایەتەدا لە چەند باریکەوه:

۱- لەم بارەیهوه کە خوا ئەوپەڕی دادو میهره‌بانی بەکار ئەهێنێ لەگەڵ بەنده‌کانیدا، کە ئەو نازو نێعمەتە پێی بەخشیون ناسینیتەوه مەگەر پاش ئەوهی ئەوان نیازو نیەتی خۆیان بگۆرن، لانه‌دهن لەپه‌وشت و باری خۆیان، شایستەیه ئەوه بێن بۆ ئەوهی ئەو چاکە و نازو نێعمەتەیان لێ بسینریتەوه کە رێزبان نەزانی و سوپاسیان نەکردو سێڵەبوون.

۲- خۆی میهره‌بان ئەم ئاده‌مییه‌ی رێزدار کردو پایە و پله‌ی پێدا، ئەو پاده‌ی قەزاو قەدەری خۆی بەو لەسەر دەستی ئەودا بەجێ ئەهێنێ، ئەو گۆرانکاری قەزاو قەدەری کە برباری داوه لەژیانی ئەم ئاده‌مییه‌دا، ئەو گۆران و گۆرانکارییه‌ی خۆی بەستوو بەگۆرانی نیازو کارو کردەوهی ئەوه‌وه بەجۆری تا ئەم گۆرانکاری بەجێ نەهێنێ لە خۆیدا خوا گۆران ناهێنێ بەسەر ئەوهی پێی بەخشیوه.

۳- بەرامبەر ئەو رێزو پایە و پله‌ بەرزە ئەرکیکی گەوره‌ی خستۆته‌ سەرشانی بەجۆری کردووێتە بەخواه‌نی ئەوه‌ی بتوانی نازو نێعمەتە کە پراگیر بکات و بیهێڵیتەوه و زیادیشی بکات کاتێ کە چاوه‌به‌ری و سوپاس گوزاربی، هەرچۆنێ ئەشتوانی نەبیهێلی و بیهێنی کاتێ کە سێڵەبێی بەو نازو نێعمەتە لە خۆی بگۆڕی و یاخی بێی.

كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ ۗ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا

آلَ فِرْعَوْنَ ۗ وَكُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾

بۇچوونى ئىسلامى بەرامبەر بەم ئادەمىيە بەو جۆرەيەو بەو جۆرە سەرنجى ئەم ئادەمىيە ئەدات!! ئەيگىپى بەدروسىتىراونىكى بەكارى ئىش كەر لە دوا پۇژو چارەنوسى خۇيدا بەئىزىن و بېرىارى خوا، نايگىپى بە گيان لەبەرىكى دەستە پاچەو بىئەسەلات بەرامبەر ئەوہى كە لە ئەفامى تازەدا ناو براوہ بە(حتىمىيات) ئەو بارو حالەتەنەئى كەبە ناچارى بەدى دىن: بارو حالەتى ئابوورى، مېژوو، گۆپان و تپوور...ەتد، مەبەستىيان ئەوہى بەكاروبارەكانى ئەم بوونەومرە نەبەستىتەوہ بە قەزاو قەدەرى خواوہ و دوورى بخەنەوہ لە پىرواھىنان، نەفرىنى خوايان لىيى، ئىنجا وئىنەيەك ئەھىنى بۇ ئەو دوو گۆپاندنە، گۆپاندنى خەلكى بۇ ئەو بارو حالەئى كەلە پىئشەوہ لەسەرى بوون، تا لەسەر ئەوہ خوايش گۆپاندنى خۇى كرد بەم پەنگە نازو نىعمەتەكەئى گۆپىن بە سزاو بەش بىراوى و تىياچوون بەسەرو مالەوہ، دەستەو بەستەكەئى فىرعەون و پىئشوہەكان دووبارە ئەھىنى و ئەيكاتەوہ بە نمونەو وئىنە كەبەسەرھات و پووداوى دەستەئى فىرعەون زۆر بەناوبانگ بووہ و لەپاستىدا ئەوہى كە خوا بەوانى دابوو، بەناياب شتى وابوو بى لە مېژووئى ئادەمىيدا يان ھەر نەبووہ، ھەرچوئى لى سەندنەوہ و داپننەكەش و شىوہكەئى ھەر ناياب و كەس نەدىدە بووہ، ئەفەرموئى:

﴿كَذَابِ آلِ فِرْعَوْنَ ۗ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ واتە خوا گۆپەرى چاكە و بەھەرى خۇى نىيە ھەتا خەلكەكە بارو حالى خۇيان نەگۆپن بەوئىنەئى باوو كارو كىرەوہئى دەستەو بەستەكەئى فىرعەون و ئەو كەل مىللەتەنەئى كەلە پىئش ئەوانەوہ بوون و خوا نازو نىعمەتى پىشت بەسەرىاندا، ئىنجا ئەوانىش بارو حال و كىرەوہئى خۇيان گۆپى بەم پەنگە ﴿كَذَبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ بىروايان نەھىئا بە ئايەتەكانى پەروەردگارىيان لەپاش ئەوہئى خوا فروستادەئى بۇ ناردن و بانگيان كردن بۇ ئايىنى خواو بەلگە و موغىزەشىيان نىشاندان، ﴿فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ﴾ خوايش ئەفەرموئى: ئىنجا ئىمەش - بەپىئى باوى خۇمان - ئەوانمان لەناو برد بەھوئى گوناھەكانىانەوہ، ھەركام لەو گەلانەئى بەجۆزئى لەناو برد وەك لە چەند شوئىنكىدا ھىندىكى باسكردوہ، لىرەدا بەتايبەتى باسى جۆزئى لەناوبردنى دەستەكەئى فىرعەون ئەكات كە جۆزئى زۆر سەرسوڤەئىنەرو كەس نەدىدە بوو، ئەفەرموئى: ﴿وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ﴾

دسته‌کمی فیرعه و نمان نوqm کرد له‌ده‌ریاداو خنکاندمان، ﴿وَكُلُّ كَاثِرٍ ظَلِيمٍ﴾ هرکام له‌وانه ستمکار بوون و بهره‌وام بوون له‌سهر ستمم کردن، ستمم له‌ خویمان و ستمم له‌ خه‌لکیش، خوایش - هرچند مؤلته‌تی ستمکاران بدات - هرگیز وازیان لیئا‌هیننی و تیپهر ناکات به‌سهریاندا. ئەم وینه‌یه‌ی دوچار هیناوه، له‌و باره‌یه‌وه زانیانی ته‌فسیر چەند رایه‌کیان هه‌یه‌و به‌ چەند جۆری نایه‌ته‌کانیان هۆنیوه‌و په‌یوه‌ستیشیان کردوون به‌یه‌که‌وه، له‌ناو ئەو جۆرو بارانه‌دا ئەم جۆره‌م هه‌لبژاردو به‌لامه‌وه به‌هینز تریوو، به‌م جۆره‌ نایته‌ دوویاره کردنه‌وه‌و جیاوازی هه‌یه‌ له‌یه‌کتر. خوا خۆی باش ئەزانن.

ئینجا له‌م نایه‌تی داها‌تووه‌دا تا داوی سووره‌ته‌که‌ که‌ چەند یاسایه‌کی گه‌وره‌و گرنگ ئەهیننی، هیندیکیان هه‌ر له‌رئوه‌ هه‌تا‌ه‌تایی و هه‌میشه‌یی نین، هیندیکیان له‌ یه‌که‌م جاره‌وه کاتییه‌و بۆ‌کات و ماوه‌یه‌کی تایه‌ته‌یه‌ به‌پینی به‌رژوه‌ندی کات و شوین و بارو حالی موسلمانانه، به‌لام چەند گۆ‌پرانکاره‌کیان تییدا کراوه‌ که‌ به‌وه‌ ئەبن به‌ هه‌میشه‌یی و هه‌تا هه‌تایی، ئەو گۆ‌پرانکاره‌یه‌ش له‌ نایه‌ته‌کانی سووره‌تی داها‌توودا کراوه، وه‌ که‌واته‌ بۆمان دهر‌شکه‌وی له‌مه‌وپاش، یه‌کئ له‌و یاسا و به‌یارانە که‌له‌م نایه‌تانه‌دا ها‌تووه‌ ئەمه‌یه: ئەوانه‌ی که‌ په‌یمان ئەبه‌ستن له‌گه‌ل موسلمانان و له‌شکری ئیسلامیدا، ئینجا ئەو په‌یمانە ئەشکینن، ئەوانه‌ به‌لای خواوه‌ به‌دترن له‌ هه‌موو گیانله‌به‌ران، جا له‌به‌رئوه‌ پئویسته‌ له‌سهر له‌شکری ئیسلامی ته‌می نایه‌تانه‌ دابدات به‌جۆری که‌سانی تریان پئ ژیربکات و نیازی شکاندنی په‌یمانان به‌دئا‌دا نه‌یه‌ت، یه‌کیکی تر له‌و به‌یاری یاسایانه‌ ئەمه‌یه: ئەو په‌یمانده‌رانه‌ی که‌ سه‌رکرده‌یه‌تی ئیسلام مه‌ترسی ئەکات له‌ناپاکی و هه‌له‌وشاندنه‌وه‌ی په‌یمان‌که‌یان، بۆ سه‌رکرده‌یه‌تی ئیسلام هه‌یه‌ که‌ په‌یمان‌که‌یان هه‌له‌وشیننه‌وه‌ و ئەوه‌شیان پئ‌پابگه‌یه‌نن، جا له‌به‌رئوه‌ پئویسته‌ له‌شکری ئیسلام ته‌من خواریان بکات به‌جۆری خه‌لکی تریشیان پئ ژیر بکات له‌وینه‌ی ئەوان، یه‌کیکی تر له‌و یاسایانه‌ ئەمه‌یه‌ که‌ پئویسته‌ تا ده‌سه‌لاتیان بین هه‌میشه‌ چه‌ک و هینزی نامانه‌ بیئت تا ئەم هینزه‌ مامۆستا و پئنموونی که‌ره‌ به‌رزترین هینز بیئت له‌زه‌ویدا، که‌ هه‌موو هینزی ناهه‌ق بیمی لی بکات و نه‌توانی پئ بگری له‌ ئیسلام و موسلمانان، نه‌توانی داوا‌ی کار به‌ده‌ستی و حاکینتی بکات له‌ولادا، جا به‌ هۆی ئەوه‌وه‌ تینکۆشان و جه‌نگ له‌ پئی خوا‌دا هه‌رگیز داوی هاتنی نییه‌، نابنی بوه‌ستی تا دنیا دنیا‌یه‌، هه‌رکاتی وازی لیئینرا به‌م جۆره‌ی لی دئ که‌ ئەبیرئ و ئەبیستری له‌ جیهاندا، یاسایه‌کی تر ئەمه‌یه: هه‌رکاتی گه‌ل و کۆمه‌لی نا موسلمان هه‌زی کرد له‌ناشتی له‌گه‌ل موسلمانان و وازی

هینا و له پروویاندا پانه وهستا، بن گومان سه رکردایه تی ئیسلامی شه و هیان لی وهر شه گری و په یمانیان له گهل نه بهستی له سهر شه، نینجا شه گهر له دل شه پاست نه کهن و به لام ده ری نه برن، کاریان شه دریکه دهستی خوا و حواله ی خوا شه کرین، خوا چاره سه ری خراپی و ناپاکیی که ی شه وان شه کات و شه پرو خراپه یان دور شه خاته وه له موسلمانان، یاسایه کی تر شه مه یه: که جهنگ و جیهاد فرزو پیویسته له سهر موسلمانان هر چه ند دوژمن چه ند قاتی شه مان بیته، شه مان به یارمه تی خوا سهر که وتوو شه بن به سه ریاندا، که واته فرزی جهنگ و جیهاد نه به ستراوه به وه ی که هیزی موسلمانان هاوسهرو هاوتا بیته له گهل هیزی دوژمندا، شه وه ی پیویست بیته له سهر موسلمانان شه مه یه که به پیی توان هیز ناماده بکه ن، پروایان به هیزی به خوا، خوراگرو دامه زراو بن له کاتی جهنگه که دا، نیتر گوئیان له هیچی تر نه بن چونکه شه و کاته شه مان خاوه نی هیزیکی ترن بیجگه له هیزی ناشکراو پواله تی، یاسایه کی تر شه مه یه: که مه بهستی سه ره کی له جهنگ و جیهاد دا سست و لاواز کردنی هیزی دوژمن بیته، که واته تائه و مه بهستی پیک نه یهت دیل گرتن ره وانییه، بریاریکی تر شه مه یه: که دهستکه وته کانی جهنگ حه لاله بو موسلمانان، شه وه به خشین و به ره یه که خوا دای به م نوممه ته، ههروه ها بو موسلمانان فروشتنی دیله کان و وهرگرتنی مال و پاره که ی، پیویسته دیله کان دلخوشی بدرینه وه و ئیسلام خوشه ویست بگری له پیش چاویان، به مه ی به لیانی خوا وایه، شه گهر شه مان باش بن خوا باشتریان پی شه به خشنی شه وه ی که لیان سه نراوه، له گهل شه وه دا بترسیترین به سزای خوا شه گهر ناپاکی به کاریینن. یاسایه کی تر شه مه یه: که بوونه وه ی گهل و کومله ی موسلمان هوی په یوه ندی و په یوه سستییه که ی عه قیده و بیروباوه ره که یه تی، واته ماتول شه عه قیده و بیروباوه ره ببی به کومل و گه لی موسلمان شه ناسری و ناو شه بری، به لام یارمه تی و کومه ک و دهسته به ره یی (تکافل) ته نها له سهر عه قیده و بیروباوه ره که نییه، به لکو له گهل شه وه دا شه بن به شداری ببی له بزوتنه وه دا و یه کی تی له په یوه ندی و هونینه وه دا، که واته شه و موسلمانانه ی که کوچیان نه کرد بو مه دینه شه گهر ده ست دریزیان لی بکرایه له لایه ن کومه لیکی بن بروا که په یمانیان به سستیو له گهل موسلمانان دروست نه بوو یارمه تی شه و موسلمانانه بدری، چونکه به شداری موسلمانانه کانیا ن نه کرد له بزوتنه وه و هونینه وه ی خویان له گهل گهل و کومله ی مه دینه دا، پیش هینانی شه م نایه تانه ی داهاتوو ته فسیر کردنیان به کورتی شه چه ند یاسا و بریارانه مان هینا تا کومه ک بن بو تیگه یشتن و وهرگرتنی مه به سته کانیا ن له کاتی ته فسیر کردنیاندا،

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾ الَّذِينَ عَاهَدتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ
 عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرْوَةٍ وَهُمْ لَا يُنْقِضُونَ ﴿٥٦﴾ فَإِنَّمَا تَشَفَّعْتُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِدَ بِهَمَّ مَن خَلَفَهُم
 لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِنَّمَا تَخَافَنَ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةٌ فَانذِرْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ

نینجا با دست بکین به تفسیری نهو نایه تانه به یارمتهی خوا. نه فرموی: ﴿إِنَّ شَرَّ
 الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ به راستی به دترینی هه مو گیانله بهران به لای خواوه و له حوکم و
 بریاری خوادا نهوانه که بریایان نه هیناره، واته نهوانه که هه می شهیی و به ردهوام نه بن
 له سر برهوا نه هینان وهک دست نیشان نهکات که نه فرموی: ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ که واته نهوانه
 برهوا ناهینن ﴿الَّذِينَ عَاهَدتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرْوَةٍ﴾ نهوانه سی که پهیمانت لی
 وهرگرتن، نینجا له پاش نهو پهیماندان و پهیمان لی وهرگرتنه پهیمانه کیان هه لئه وه شیننه وه
 له هه مو جاریکدا، واته جار له دوی جار نهو هه لئه وشاندنه وه نه کهن و نه وه کارو پیشه یانه،
 ﴿وَهُمْ لَا يُنْقِضُونَ﴾ نهوانه خویمان ناپارینزن و ناترسن لهو پهیمان هه لئه وشاندنه وه، ناترسن نه له
 خواو نه له سه ره نجامی نهو بن باوه ره کانی پهیمانییه، چهند ریوایه تیک هاتوه له باره ی
 مه بهست بهمانه، یه که یه که له سی تیره جوله که که ی مدینه: ﴿بَنِي قَرِيظَةَ، بَنِي قَيْنُقَاعَ، بَنِي
 نَظِيرٍ﴾، نهو عه ره به کؤچهرانه ی دوروبه ری مدینه دیمه نی دهقی نایه ته که پوودای
 میژوویی وا نه گه یه نن که به شیوه ی گشتی مه بهسته، چونکه هرکام لهوانه چهند جار
 پهیمانیان هه لئه وشاندوه ته وه، نهوانه سروشتیان تیک چوه و سیفته ی ناده میتیان نییه،
 نهوانه به ره لان و نه به ستراون به هیج بریارو پهیمانی که وه به وینه ی و لاخ و چوارپی، نهوانه
 به دترین له گیانله بهرانی تر، چونکه هه مو گیانله به ره کانی تر به پی ی سروشتی خویمان
 نه جوولینه وه و هه لئه ستن به کارو کرده وه ی سروشتی خویمان، به لام نهمانه دژی کارو

پيشه‌ی سروشي خويانن چ جاي نه‌وهی هه‌لسن به‌کارو کرده‌وهی خويان، که‌واته نه‌وانه له
 هه‌موو گيانله‌به‌رانی تر به‌د ترن! نه‌وانه هه‌چکس نه‌مین نييه لييان: که‌واته نه‌بئي کارئکی
 وایان له‌گه‌ل بکرئ که بی‌نارام بن و له‌بیم و ترسدا بژین و نه‌مین نه‌بن له‌هه‌چکس، نه‌بئي
 کارئکی وایان له‌گه‌ل بکرئ که که‌سانی تری وه‌ک خويشيان پی ژیر بکرئ، وه‌ک نه‌فرموی:
 ﴿فَأَمَّا لَشَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ﴾ که‌واته نه‌گه‌ر تو نه‌ی پیغه‌مبه‌ر هه‌روه‌ها موسلمانانیش نه‌گه‌ر
 تووشی نه‌وانه بوون له‌جه‌نگداو نه‌وانه‌ت ده‌ستکوت ﴿فَشَرِدَ بِهِم مِّنْ خَلْفَهُمْ﴾ نه‌وا بتارئنه‌و
 پرژو بلاو بکه‌روه به‌مان که‌سانئکی تر له‌به‌دواو ده‌ورو به‌ری نه‌مان دا له‌دوژمنانی تر،
 واته سزاو کوشتن و برئنیکیان ده‌رباره‌بکه که بیئته هوئ ترس و بیم بلاو بوونه‌وهی دوژمنانی
 تر ﴿أَلَمْ يَهَيِّئْ لَهُمُ الْبُكُورُونَ﴾ به‌لکو نه‌وانه بیربکه‌نه‌وه له‌مانه‌وه ته‌من خوار ببن و به‌وئنه‌ی نه‌مان
 کرده‌وهی به‌د نه‌کن، نه‌وه به‌که‌م بریاره که به‌کاربه‌ئری له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که په‌یمانیان
 هه‌لوه‌شان دووه‌ته‌وه، ئینجا بریار ده‌رئکات ده‌رباره‌ی نه‌وانه‌ی که مه‌ترسی بکرئ له‌په‌یمان
 شکاندنیان و هیشتا نه‌یان شکاندوه. نه‌فرموی: ﴿رَأَيْمًا تَحَافَتًا مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةٌ﴾ نه‌گه‌ر
 مه‌ترسیت کرد له‌ناپاکی کۆمه‌ل و ده‌سته‌یه‌ک له‌په‌یمان ده‌ران، واته ناگادار بویت
 به‌ناپاکیه‌که‌یان ﴿فَأَنذِرْ لَهُم مِّنْ عَذَابِكُمْ﴾ نه‌وکاته په‌یمانکه فرئ بدهره‌وه بۆلایان به‌رئک و
 په‌وانی، به‌م په‌نگه‌ ده‌ری بپه‌ لایان و هه‌والیان بدهرئ که تو په‌یوه‌ستی و په‌یمانکه‌ت
 بچپروه، کۆمه‌لئک له‌زانایان له‌سه‌ر نه‌وه‌ن که‌کاتی پیوئسته نه‌و راگه‌یاندن و هه‌وال پئیدانه
 که‌ماوه‌ی په‌یمانکه‌ دوا‌یی نه‌هاتبن، یان ناشکرا نه‌بووبن پاشگه‌ز بوونه‌وه و
 هه‌لوه‌شان دنه‌وه‌که‌ی نه‌وان، نه‌گه‌ر وابوو نه‌و کاته پیوئسته ناکات به‌وه، له‌به‌ر نه‌وه بۆ
 پیغه‌مبه‌ر ﴿ﷺ﴾ به‌بئي نه‌وه‌ی په‌یمانی مه‌که‌ییبه‌کان بداته‌وه و به‌بئي نه‌وه‌ی هه‌یچیان
 پی‌راگه‌یه‌نی چوو بۆ سه‌ریان و فه‌تخی مه‌که‌ی کرد.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفٰئِئِينَ ﴿٥٨﴾ وَلَا يُحَسِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لَا يُعْجِرُونَ ﴿٥٩﴾ وَأَعِدُوا

لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ

هوى ٺهو پهيمان پيدانه ودهش ٺهمه يه كه ٺه فرموي: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفٰئِئِينَ﴾ به راستى خوا
ناپاكاني ناوي و خه شمي هه يه بويان. بيگومان ئيسلام پهيمان ٺه به ستنى بو ٺه وهى ٺهو
پهيمانه بپاريزي، كه واته ٺه گهر زانى دوژمن نا بپاريزي و ناپاكي ٺه كات ٺهو كاته به
ناشكراو به بي پنيچ و پهنا پهيمانه كه يان ٺه داته وه و هيچ ناپاكي و فيليك ناكات و به ناشكرا
رانه گه يه نئى كه پهيمان نه ما له نيوان خوئى و ٺهو ناپاكانه دا، ئيسلام به و جوړو شيويه پاك و
بي له كه يه، به و جوړو شيويه خه لكى به رز ٺه كاته وه بو ئاسوى هره به رزي راستى و شهره ف و
كه رامه ت، نايه وي له ناك او دا بدات به سهر دوژمن دا، له به ر ٺهو پهيمانه ي كه كاتى خوئى
به ستويه تى، به لام پاش ٺه وهى ناشكرا بو كه پهيمان نه ما وه و ٺه وهى راگه ياند، ئيتر چون
بوى بكرى و به ر ٺه وه ندى تي دا بيت جهنگى خوئى ٺه كات و به پني ٺهو ٺه جو ليته وه كه
گوتراوه: (الحرب خدعة) جهنگ به فرو فيل ٺه كرى. ئينجا بابزانى ئيسلام ٺهو كارو كرده وه
شيرينانه ي هينا له كاتي كدا كه هيچكس ٺه وانه ي به خه يالدا نه ٺه مات، بهلكو له و كاته دا هر
ياساى زوړو داپلوسين له كاردا بو، به هر جوړو شيويه كه به گونجى وه كه له پاش هاتنى
ئيسلاميش هره ٺه وه له كاردا بو و باو بو له ناو بيگانه دا، تا چهرخى هره ٺه هه مى زاييني كه
به هوى ئيسلام و موسلمانانه وه فيرى هيندى له باو و ويل و كرده وه پياوانه بوون، به لام
ٺه وهش زوړتر هر قسه ي رووت بو، پيوسته له سهر ٺه وانه ي كه نه شاره زان كه ٺه جوړه
شته راستانه بزائن، بزائن كه ئيسلام هات له بهر به زه يى و ميهره باني خوا به هه مو جيهان و
جيهانيان به بروادارو بي پروا وه. ئينجا به رام بهر ٺهو پاكي و بيگه رديه ي ئيسلامه خوا به ليئى
ٺه دا به موسلمانان به يارمه تى و سهر كه وتن، كارو كرده وه و فروفيل ي بي پرواكان به بي نرخ
نیشان ٺه دات، ٺه فرموي: ﴿وَلَا يُحَسِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا﴾ ٺه وانه ي كه برويان نه هينا وه با
گومان نه بهن و لايان وانه بي پنيش كه وتوون و له ده ست قودرته ي خوا ده رچوون به و
ناپاكيئى و فرو فيله ي كه ٺه يكه ن ﴿إِنَّهُمْ لَا يُعْجِرُونَ﴾ بي گومان ٺه وانه خوا ده سته پاچه و پهك

كهوتوو ناكهن، بهلكو خوا تۆلهيان لى ئەسېنى و پىغەمبەرو بېرواداران زال ئەكات
 بەسەرياندا، ئەوانە لاوازو بىن باوەرەكانى نرخ ترن لەوەى بېرواداران دەستەپاچە بكن، چ
 جاي دەستى قودەرتى بى سنورى خوا كه دەسلات دارە بەسەر ئەم بوونەوهرەو هەموو
 شتىكدا، كهواتە با بېرواداران دل ئارامو دلنيا بىن بەوەى كه پاشەپۇژى سەرکەوتن و زال بوون
 ھەر بۆ ئەوانە، بەلام بە پى باوى خوا زال بوون و سەرکەوتن چەند ھۆيكى ھەيە يەكئ لەو
 ھۆيانە نامادە كردن و بەكارھىنانى ھەر شتىكە كه ھىزو دەسلاتى پى پەيدا بكرئ بەسەر
 دوژمندا، بەرەستيان بكات لە پىگرتن و دەست درىژى، وەك دەست نىشان ئەكات كه
 ئەفەرموى: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ﴾ نامادەبكن و فرامەم بىنن بۆيان، واتە بۆ ئەو
 ناپاكانەى كەباسكران، ھەرودھا ھەموو دوژمناى پىگەر لە ئىسلام، نامادەبكن بۆيان ئەوەى
 دەتوانن و دەسلاتان ھەيە بەسەريدا لە ھىزو دەسلات، واتە ھەر شتىك كەمايەى ھىزو
 دەسلاتە، بىگومان ديارى نەكردنى جۆرەكەى لەئايەتەكەدا ئەو گشتىتيبە نىشان ئەدات،
 وەك لە (ئىبن و عباس) ىشەو ھاتووہ - خوا لىيان رازى بى - ھەموو جۆرەكان ئەگرتەوہ كه
 بەگوێرەى چەرخ و چىن و لات گوڤان و جياوازيان بەسەردا ھات و بەسەردا دىت، كهواتە ئەو
 نايەتە پىويستى كردووہ لەسەر بېروادارانى ئەم چەرخە نامادەكردن و بەكارھىنانى ئەم
 ھەموو چەكە جۆراو جۆرەى كه ئەمرو وا بەدەست دوژمنەوہو بەبى سەر لىكردنەوہو بە
 ھەموو دل رەقىيەكەوہو بەبى جياوازي بەكارى ئەھىنى، باوەر وايە ديارى كردنى
 پىغەمبەر (ﷺ) بىنى ئەو ھىزە بەسەر تىرەندازى و لىدانى دوژمن لەدەرەوہ وەك ھاتووہ لەو
 حەدىسەدا كه (ئىمامى موسليم) ئەھىنى بە (عقبەى كوپى عام) ھوہ كه ئەفەرموى: (الا ان
 القوة الرمي) بىدار ببنەوہ كه ھىز ھەر برىتيبە لەلىدانى دوژمن لەدوورەوہ، سئ جار ئەوەى
 فەرموو، باوەر وايە ئەو ديارى كردن و پىنەش بەسەر ئەوہدا دەست نىشان تىدايە بۆ ئەم
 ھەموو چەكە جۆر بەجۆرەى ئەمرو كەلە دوورەوہ بەكار ئەھىنئ، ئىنجا كورت ھەلھىنانى بۆ
 سەر ئەم جۆرە دەست نىشانە بەوەى كه ئەم جۆرە گەورەترو گرنگ ترىنى ھەموو بەشو
 جۆرەكانى تر، بەويئەى ئەو حەدىسەى كه ئەفەرموى: (الحج عرفة) حەج ھەر عەرەفەيە، واتە
 گەورەترو گرنگ ترى بەشو و پارچەكانى حەج عەرەفەيە،

وَمِنْ رَبَائِطِ الْخَيْلِ

ئینجا به هر حال و لهسر هر بار ناماده کردنی نهو هیزه ناماده کردنی نهو نه سپ و مایینانهش نه گریتهوه که نه هیئتی له دوایدا و نه فرموی: ﴿وَمِنْ رَبَائِطِ الْخَيْلِ﴾ واته ناماده بکن نهوانه نهو و لاخه سوارانه که راگیر نه کرین و ناماده نه کرین و بو له شکرئ بهسر سنووری و لاتوه بو بهرگری کردنی دوژمن که له نا کاودا په لامار بدا، بو که یاندنی هوال به چه سپانی له سنوورهوه بو ناو و لات و پایتهخت که نهوه به کارترین شت بووه بو پیکهینانی نهو مه به ستانه تا نهم چهرخی دوا ییبه که نهم هموو شته تازانه پهیدا بوون، جا هر چند ناماده کردنی هیز نه میش بگریتهوه به لام به تاییه تی باسی کرد و هیئتی به دوایدا، له بهر به کاری و گرنگی نهم لهو کات و چرخ خدا و به لای نهو یه کم چینهوه که به کم مجار نهم قورئانی هاته سر، نه گهر فرمانی بدایه لهو کاتدا به پیکهینانی نهم شته تازانهی نه مری نهبو داوای شتی که نه نو سراوه و نه له توانادا نه بوو، که واته سرگردانی نه کردن، خوایش پاک و بیگرده له وهی شتی واکات له گهل بندهکانی، نه وهی که مه به ست و گرنگه نه مه یه که نه بی نیسلام هیزو له شکر و دهسه لاتی بی تا هلسی به کاره کی خوی که بریتیه له گیرانی تنها بهرنامه و شریعتی خوا به حاکم و کار به دست له جیهاندا، نه هیشتن و لابردنی هر یاسا و بهرنامه یه که له لاینه خواوه نه هاتی، پیویستکراوه له لاینه خواوه لهسر برواداران ناماده کردن و پیک هیئانی هوو که ره سهی نهو هیزو دهسه لاته به پیی داخوازو پیویستی له هموو چرخ و چین و ولایتکدا، دوژمنیش ناده می و مرفیقکه وهک نه مان، که واته هر چوئی هوئی هیزو دهسه لات فراهم نه هیئن، نه بی بروادارانش فراهم بیئن و هیچ برویانویه کیان نییه، هر چوئی دوژمن هول و تیکوشان نهکات بو چه سپاندن و زال کردنی بهرنامه و یاسا و بیرو باوه ری پرپوچی خوی، نه بی نه مانیش نهوپه ری توانای خویان به کار بیئن بو چه سپاندن و زال کردنی یاسا و بهرنامه و شریعتی په روه ردگاریان که داد و خوش بهختی و دهستکه وتنی هموو نهو فهر و بیریک تنها لای یاسا و بهرنامه و شریعتی خواهیه، ئینجا دهست نیشان نهکات بو مه به ست له فرمانی خوا،

تَرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَعَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا نَعْلَمُونَهُمْ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ

نه فرموی: ﴿تَرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾ واته ناماده بکن بویان نهوهی که باسکرا له کاتیک نه ترسیئن بهو ناماده کردنه، یان ناماده بکن بویان نهوهی که باسکرا له کاتیکدا نه ترسیئن بهو ناماده کردنه، یان به ناماده کراوه کان، دوژمنی خواو دوژمنی خوتان ﴿وَعَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ﴾ که سانیکی تریش بیجگه لهوان که ﴿لَا نَعْلَمُونَهُمْ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ﴾ نیوه نایانناسن و خوا نه یانناسن، واته نه ترسیئن نهو دوژمنانه تان که ناشکران و نه یانناسن که زانا و ناگایه به هموو شتی، نیتر نه مانه نهوانه بن که به ناشکرا جاپی دوژمنایه تی و جهنگ کردنیان نه دابی، به لام له دلوه ناماده بن بو هل و هلکوتیک که دهستی تیدا بوه شیئن، یان ناپاکان بیئت که هرچند به چک جهنگ ناکن به لام همیشه هول و تیکوشان نه کن بو تیکدانی نیوانی موسلمانان و پروپاگنده بو سووک کردن و بی نرخ کردنی موسلمانان، هرچوژ مه بهست بیئت شتیکی ناشکرایه که ناماده یی موسلمانان و فرزو پیویسته که به میز ترو دهسه لاتار تر بن له جیهاندا به جوژی سام و بیمیان لی بکری، تا به هوی نهوهه بتوانن نالای نایینی خوا بهرز بکنهوهو کوپ و پنگر نه میئن له بهرده میاندا، هرچند کوشتی دوژمنی خواو موسلمانان شتیکی راست و رهوا بیئت، به لام تا بگونجی و دهست بدات نیسلام نایهوی بیکوژی، به لکو هر نارامی و میهره بانی به کار نه میئن له گه لی، جاله بهر نهوه فرمووی: نه ترسیئن نهیفرموو نه کوژن... هتدا!! ئینجا بی گومان ناماده کردن و فرامه هینانی هوی هیزو دهسه لات به بی مال و سامان ناکری، له بهر نهوهی پژی می پکی نیسلام دامه زواوه که بنه رتی دهسته بهریی موسلمانان و کومه و قولگیریان بو به کتر، له بهر نهوه له پاش بانگ کردن و فرماندان به ناماده کردنی هیزو دهسه لات فرمان نه دات به بهخت

کردنی مال و بهائین ثهدات به نهجرو پاداشت له سهر شو بهخت كردنه و نه فرموي: ﴿وَمَا
 تَنْفَعُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلَمُونَ﴾ شهوي كه نيوه بهختي نهكهن له مهر
 شتيك كه ميان زور له رني خوادا به تيرو تهواوي پيتان نه دري تهوه - واته نهجرو
 پاداشتهكي له كاتيكا نيوه هيچ كه م و كوپه كاتن ده رباره ناكري له نهجرو پاداشته كه تاندا،
 هيندي نه فرموي: مه بهست شهويه: نيوه هيچ سته م و زوريكتان لي ناكري له لايه ن
 دوزمه كاتنه وه، واته بهو بهخت كردنه نيوه هيزو ده سلات پيدا نهكهن شو كاته دوزمن
 ناتواني هيچ جوړه سته ميكتان لي بكات، بهم جوړه ش هرچا كه هر چنچ ته فسيري نه كه م
 زياتر له دلدا جيگيره. و ته ي: له رني خوادا له م جوړه شويناندا قورشان نه يفرموي،
 بو شهويه كه نه بي جهنگ و جيهاد و مال و بهخت كردنه كه پوت و پاك و خاوين بيت له مهر
 نياز و مه بهستيك بيجه له نياز پره زامه ندي خوا و فرمانبيري خوا، كه واته مهر له
 يه كه مجاره وه كاري جهنگ و فيداكاري نه برپي تهوه كه نابي له بهر بهر زكردنه وهي كه سيك يان
 نه زاديك، يان تيره يه ك، يان گه ل و نوممه تيك، مهر وها مهر نياز و مه بهستيكي تر بيجه له
 نياز و مه بهستي پره زامه ندي خوا و بهر زكردنه وهي نالا و ته ي خوا، چه سپاندي خوايه تي
 خوا و حاكميتي خوا له جيهاني خوادا و له ناو بنده ياني خوادا، كه مهر شهوش مايه ي
 نازادي و سهر بهستي و پيت و فپرو پريزه بو جيهان و جيهانيان، بهرام بهر نه وانه ي كه
 په يمانيان به ستي له گه ل موسلماناندا دوو برياري ده ر كرد: يه كه م ده رباري نه وانه يان كه
 پاشگه ز ببنه وه و په يمانه كه يان بشكي زن، دووم ده رباري نه وانه به ناشكرا نه يان شكاند
 به لام به هوي چند نيشانه و به لگه يه كه وه مه ترسي شكاندي لي نه كري. نينجا ديته سهر
 برياري سني بهم ده رباري شو دوزمنانه ي كه مه يلي ناشتي و كه نار گرييان بي، و تارو
 كرداريان نيشانه بن له سهر شهوه. ده رباري نه وانه نه فرموي: ﴿رَانَ جَنُودًا لِّلْسَلَامِ فَأَجْنَحَ لَهَا﴾
 نه گه ر نه وانه مه يل و نار ه زوي ناشتي و جهنگ نه كردنيان ه بوو نه ي پيغه م بهر توش مه يلي
 نار ه زوي شهوه بكه ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ پشت بهسته به خوا، واته باكت نه بي له پيلان و فيل و
 نياز به ديان،

﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بهراستی خوا بهتونها نهو بیسهری زانیه بهرئک و راستی بؤ هه مو شتی و به هه مو شتی، کهواته هر قسه و بریارو کهین و بهینیکی نهینیان بیئ و نه بیستی، زانیه به هه مو نیازو نیشیکیان. نهه نهگه رپوکه ش و پوالهتی نایه ته که وا نهگه یهنئ که نهه بریاره شتیکی گشتی و هه میشه بییه، وه هیندی له زانایانیش بهو جوړه یان داناه، مهیل بؤ ناشتیه که شیان داناه به پازی بوون به (جزیه) سه رانه دان، به لام نایا نهه پایه ناگونجی له گه ل پووداوی میژوویدا، چونکه نهه نایه ته له سالی دووه می کوچیدا هاتووه ته خواره وه له پووداوی به دردا، بریاری سه رانه دان له پاش سالی هه شته مدا هات، کهواته نهوهی که راست و ریک بیئ نهه یه که بریاری نهه نایه ته نهگشتیه و نهه میشه بییه، به لکو بریاری هه میشه بیی نهوه یه که له پاشدا هاته خواره وه له سووره تی (التوبة) دا، که کورته که ی نهوه یه: خه لکی به سئ به ش به رامبه ر ئیسلام: جهنگ کهر که جهنگی له گه ل نه کرئ، موسلمان که هر شریعه تی خوی نهوئ. نهه لی زیمه که سه رانه نهه دات گیان و مال و ناموس و مافی پاریزراوه تا له سه ر په یمانی خو یان به راستی به مینیتته وه، بیجگه لهه بریاره هر بریاریکی تر بووبئ هه مو شتیکی کاتی بووه و ئیسلام به ره به ره ده ستکاری کردن تا که یشته نهه دو اتترین بریاره، وه که ده ست نیشانمان بؤ کرد له باسه پالفته که ی (ئیمام ئین القیم) دا، کهواته نهه بریاره ی لهه نایه ته دا شتیکی کاتییه و بؤ قوناغی تاییه تییه، نهو بریاره ی که کرا به هه میشه بیی و هه تا هه تایی نهوه یه که له سووره تی (التوبة) دا هات، له پاش نهوه ئیسلام له گه ل خه لکیدا بریاری هر نهه یه: یان موسلمان بوون، یان سه رانه دان. یان جهنگ کردن تا بتوانئ بؤ نهوه ی ملکه چی هر بؤ خوا بیئ و هر نایینی خوا حاکم و کار به ده ست بیئ، نابئ به هیچ جوړ گوئ بدرئ به قسه و باسی زور له نوسه ران که دو چاری شکان و شکستیکی دهروونی و ژیری بوون بهه وی زهخت و زوری واقیعه وه و بهو هه سته وه له باره ی جیهاد له ئیسلامدا نوسیویانه، له بهر نهوه زاتیان نه بوو پووبه پرووی جیهان بوهستن و نهه دو اتترین بریاره ی ئیسلامیان بؤ باس بکن، که یان ئیسلام یان سه رانه دان و په یمانی ناشتی، یان جهنگ وه که باسکرا، له کاتیکیدا نهو نوسه رانه نهه بینین که هه مو هینزی نه فامی به هه مو چهک و که ره سه یه کی تازه وه، نهه بینین کو مه لی موسلمانئ راسته قینه زور که من و بی باوه ره کانی ده سله ات و بیژراون له تا و کو مه ل و جه ماو هردا، لهه کاته دا نهو شکان و شکسته دل و دهروونیان داگیر نهکات و ناچار نهبن که ده ست بگرن به نایه ت و حه دیسه کان که بریاره کانیا ن

کاتین و بۆ قۇناغ و ماوهیهکی تایبتهی هاتون، ئەو نایهت و حەدیسانهی که دواترین بریاریان
 هیناوه، لاریکه نهوه و لایان دەن له بارو مەبهسته راسته قینهکهی خۆیان به تهئویل و پینه و
 پەرۆی ناراست که به کاری دینن، تا ئەو رادهی ئیسلام کورت هه لئه هینن له چوار چپوهی
 ولاتهکهی خۆیدا و نابئ دەست دریزیکات بۆ هیچ شوین و ولاتیکی تر، تیکۆشان و جیهاد
 هر بر ئەوهیه دەست دریزیی نه کری و په لاماری ولاتهکهی نه درئ، ئیسلام پیویسته
 له سنووری خۆیدا بوهستئ له هه موو کاتیگدا، مافی ئەوهی نییه داوا بکات له کهسانی تر
 که بیینه ژیر سایهیی و بگرته گهردن و ملکهچ بکن بۆ بهرنامهکهی، نابئ هیزو چهک به کاربێنن
 له و مهیدانهدا، نابئ بهرنگاری کهسانی تریکن، مهگر بهباس و وتاریکی پروت!! ئەو
 نووسهرانه ئەیانتوانی هه موو قۇناغهکانیان باس بکردایه و بیانگوتایه له پاش برینی قۇناغه
 کاتیهکان، ئینجا دواترین قۇناغ دیته پیشهوه ئەگه بهو جوهریان بکردایه و بهرنگاری
 واقعیان بکردایه و بوهستنايه بهرامبریان بهو قۇناغه کاتیانهی یه کهم جارو یه کهم چین،
 وهک دانیشتووهکانی ئەمڕۆ ئەلین: کاتی جیهاد نه هاتوه، هر چاکتر بوو له وهی دواترین
 بریاره که بشارنهوه و دانی پیا نهین. هر چهند قسه و بریاری ئەمانیش زۆر ناراسته وزیانی
 گه یاند بهزۆر کهس له وانهی نه شارهزان له ئیسلامدا، بزوتنه وهی جیهادیان پهک خست له
 دهرونیاندا، ئەگه به قسهی ئەمان بکرایه ئەبوو ئەم بیدار بوون و وریا بوونهوه جیهانییهی
 ئەمڕۆ بهریا نه بوایه، ئەبو خوا نه خواسته ئەفغانستان ئەمڕۆ پارچه یهک بوایه له یهکیتهی
 سۆفیهت. بهلام تیکۆشهر و مجاهدهکانی ئەفغان خوا سه ره بریزیان بکات له ههردو جیهاندا به
 گوئی دانیشتوانیان نه کرد تا ئەوهیان کرد که کردیان و ههلسان به کاری کهبوو به
 موعجزه ی ئیسلام له چهرخێ پازدههه می کۆچیدا، ئەوان ههلسان به واجبی سه رشانیان،
 خوا نه خواسته ئەگه نه گهن به نامانجی نه اوویان سوچی ئەوان نییه و خهتا و سوچه که
 ئەگه پرتهوه بۆ هه موو موسلمانان که به جارئ ناچن به ده میانهوه بهرامبر پیلانهکانی هه موو
 پۆژه لات و پۆژئاوا و به کری گهراوهکانیان. دوژمنانی ئیسلام به یارمهتی دانی ئەو
 نووسهرانه توانیان ههست و پۆخی جیهاد سست بکن و نه یهینن له دهرونی موسلماناندا،
 تا موسلمانان دوور کهوتنهوه له پرنگه راسته کهی خۆیان که جیهاد و تیکۆشانه بهی و چان و
 وهستان تا به ره بهست و کۆسپ نه ما له پرنگه ی دوژمناندا، به هۆی ئەوهوه به ناسانی سه ریان
 کرده ولاتی ئیسلام به پیست و ئیسکهوه هارییان و قوتیاندا، ئینجا ئەوا موسلمانان
 هۆشیکیان کردهوه و خه ریکن ئەگه پرتهوه سه ر راسته شه قامه کهی خۆیان به ئیزن و یارمهتی

خو ئو کاته خوا ئم هه موو گری و کو سپه یان بو تهخت ئەکات وەک یه که مجار تهختی کرد بو موسلمانانی یه که مجار. ئینجا بو زیاده پوون کردنه وه به جوانی ئەزانم چەند نموونه و وینە یه که باس بکەن لە و کرده وه و بریاره کاتیانە پیش هاتنە خواره وهی بریاری هه می شه یی و هه تا هه تایی که له سووره تی (التوبة) دا هات:

شتیکی ئاشکرا و به ناو بانگه که پیغه مبه ر (ﷺ) هه ر له یه که مجاری دامه زران و نیشته جییی له مه دینه دا په یمانی به ست له گه ل جووله که کانی ده ورو به ری مه دینه و بت په رسته کان، په یمانی ئاشتی و وازه یان له ئاژاوه و ناکۆکی، په یمانی هاوبه شی کردن به هه مووان له به رگری کردن له مه دینه، له گه ل بریاری ئه وه که ده سه لاتی هه ره به رزو جله وری کار به ده ست پیغه مبه ره وه بی ت (ﷺ)، له سه ر به لێن دان به به رگری کردن له مه دینه به دژی قوره ییش، یارمه تی نه دانی هه رکه س که په لاماری مه دینه بدات، یان به ستنی هیچ په یمان و سویند خوار ییه که له گه ل بت په رستانێ که جهنگ که رن به بی ئیزن و په زامه ندی پیغه مبه ر (ﷺ)، له و کاته دا خوا فه رمانی پێدا که ئاشتی به کاری ئینێ له گه ل ئه وانە ی که مه یلی ئاشتی ئەکەن، هه رچه ند هیچ په یمانێکی له گه ل نه به ستن، له یه که م جاره وه به و جوړه په یمان به سترا، به لام ئه وه شتیکی کاتی بوو به جی هینرا له و قوناغه دا، له پرو داوی خه نده ق و جهنگی ئە حزابدا که له ده ره وه هاتنه سه ر له نا و خو ی شه وه (بني قریظة) په یمانه که یان هه لوه شانده وه، له و پرو داوه دا پیغه مبه ر (ﷺ) نار دییه لای (عو یه ی نه ی کوری حیسن و حاریسی کوری عه وف) که یه که له سه ر سیی میوه جاتی مه دینه یان بداتی له سه ر ئه وه که به خو یان و تاقمه که یانه وه بگه ر ئنه وه و یارمه تی قوره ییش نه دن، ئه وه شی که کرد مه به ستی ئه وه بوو مه دینه ییه کان دوو چاری زیانی گه وه نه بن، ئینجا ئه وانیش - خوا لییان رازی بن - رایان نه دا بو ئه وه و گو تیان بیجگه له شمشیر هیچیان پی ناده ین، ئه وه ش دووباره شتیکی کاتی بوو له به ر نا چاری ویستی بی کات، نه که بریارێکی هه می شه یی بی ت، هه ره ها له په یمانی حوده ییبه دا ئه و بریارانه ش هه ر شتیکی کاتی بوو نه که بریارێکی هه تا هه تایی، به لام له به ر پووناکی ئه و کرده وانه نه کار به ده ستی ئیسلام ئه توانی هه لسی به وینە ی ئه و کرده و بریارانه له کاتی تایبه تی و پێویست و نا چاری دا، هه ر کاتی ئه و هۆ یانه نه ما و به سه ر چوون دیاره دواترین بریار دیته پیشه وه که یان ئیسلام یان سه رانه یان جهنگ به پێی توانا، ئینجا ئە گه ر ئته وه بو ژیر سایه ی نایه ته کان، فه رمانیدا که ئە گه ر ئه وان مه یلی ئاشتیان بوو تویش مه یلیت ببی و ئاشتیان له گه ل بکه و پشت به خوا ببه سته،

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ بِبَصَرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾ وَالْفَ بَيْتَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٣﴾ يَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَسْبَكَ اللَّهُ وَمَنْ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

ئینجا هه میتر دنئیایان ئەکات و باکیان ناھیلنی له پیلانیان ئەگەر ناپاکی بکەن، ئەفەرموی: ﴿وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ﴾ ئەگەر ئەوانە ویستیان کە فیلت لەگەڵ بکەن و بت خەلەتینن ﴿فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ﴾ ئەوا خوات بەسە و بزانه کە خوا یارمەتی دەرتە و چارەسەری شەپرو پیلانی ئەوانت بو ئەکات. ئینجا وینە و نموونەیکە لە یارمەتی دان و چارەسەر کردنی ئەخاتە بەرچا و تا یەوہ زیاتر دلنی بەھیز بێن، ئەفەرموی: ﴿هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ بِبَصَرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ﴾ خوا ئەو خۆایەیکە کە تۆی بەھیز کرد بە یارمەتی دانی خۆی و بە بەرواداران ﴿وَالْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾ ھۆگری کردن بەیەکتەر و ھۆگری خستە نیوان دلەکانیان. ﴿لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾ ئەگەر ھەرچی وا لەزەویدا بەخت بکردایە ھۆگریت ئەخستە نیوان دلەکانی ئەوان و ئەو دلانەت ھۆگر ئەئەکرد ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ﴾ بەلام خوا ھۆگری خستە نیوانیان و ھۆگری کردن ﴿إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ بەراستی خوا زالی لیزانی کاردروستە، خوا توانا و زالە بەجۆری ھیچ شتیکی لی یاخی نابێ و ناتوانی سەرپێچی لی بکات، کارزان و کارسازە و ئەزانێ چی ئەکات و چۆن ئەکات و ھەرچی ئەو ئەیکات ھەر ئەوہ راست و دروستە، بەلێ بەراستی ئەوہ موعجیزە ی خاوەو، بەدلی کەسدا ئەئەھات کە ئەو ھیزە یەگرتووہ پێک بێت لەو گەل و کۆمەلە کە دوژمن و دلتۆراوہ بوون بەیەک و ئاژاوہ و دوژمنایەتی دوورو درێژە ھەببو لەناویانداو خۆینە خواری یەک بوون، ئیتر چ ئەوس و چ خەزەج، چ کۆمەلنی کۆچکەران کە ئەوانیش وەک مەدینەییەکان بوون لەچەرخنی ئەفامیاندا، لەو گەل و کۆمەلە نۆمەتیک پەیدابوو کە جیھان و زەوی شتی وای نەدیوو بە خۆیەوہ، میژووی ئادەمی و وینە ی نەبیستبوو، نۆمەتیک پێکھات کە بەراستی نموونە و وینە ی دانیشتوانەکانی بەھەشت بوو کە خوا دەربارەیان ئەفەرموی: (ونزعنا ما فی صدورهم من غل إخوانا) بێگومان دانەپرین ئەژین! بەراستی ئەم عەقیدە و بیروباوەری ئیسلامە زۆر نایاب و سەر سووڕھینەرە، ھەرکاتی

تىكەلى دلەكان بىو، وەرئەگەرئى بە سۆزۈ بەزەيى و ھۆگرىي و خۇشەرىستى و دل نەرمى،
 بەجۇرئى دل و دەم و چا و ھەمو ئەندامەكان ئەو ئاوازە لى ئەدەنەو ھۆش و ھەست پىرئەكات
 لە ئاشنایى و كۆمەكى و چاوپۇشى و پەيوەندى و پەيوەستى، بە جۇرئى كەس لەو تى ئاگات و
 ھىچ كەس ھۆكەى نازانئى بىجگە لەو پەرورەدگارەى كە ئەو كۆپان و كۆپانكارىەى ھىنا بەسەر
 ئەو دلانەدا، ھىچكەس ئەو تام و بۇئە خۇشە ھەست پى ئاگات بىجگە لەو دلە خوا پىداوانە كە
 خوا دروستى كردن و ئەو كۆپانەى بەسەر ھىنان!! ئىنجا ھەمىتر دلنىيى و دل ئارامى ئەدا بە
 پىغەمبەر(ﷺ) لەپاش ئەو بەو بىرودارە ھۆگرانە، ئەفەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ ئەى پىغەمبەر
 ﴿حَسْبَكَ اللَّهُ وَ مِنْ أَمْرِكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بەسە خوا بۇتۆو ئەو بىرودارانەى كە شوئىنى تۆ
 كەوتوون و پەپرەوى تۆيان كىروە، يان تۆ لەگەل بىروداراندا خوا بەسە بۇتان و بۇ
 چارەسەر كىردنى كاروبارتان، يان خوا و بىروداران بەسە بۇ تۆ ئەى پىغەمبەر، بەم سى جۇرە
 تەفسىر كراو تەو، بەپىنى رىزمانى عەرەبى ھەرسى ھەلئەگىرى. دووم لە مەبەستدا ھەر
 يەكەم ئەگىرئەو، ئەوئى جىواز بىت لە مەبەستدا سى بەمە لەگەل ھەردو، ھەرچەند ئەم
 سى بەمەش ئەگونجى و دەست ئەدات، ھىندئى لەزانايان باوى ئەدەن بەسەر ئەو دووبارەكەى
 تردا، بەلام لەراستىدا لە چەند پروپەكەو لاوازی ھەيە، كەواتە چاك وایە ھەر بارى يەكەم
 بگىرىن بەدەستەو، چونكە رىك ترە لەگەل بىروداران بەتاكو تەنىيى خوا كە يەكەم و
 سەردەستەيە و بىنەرەتە بۇ ئابىن و شەرىعەتى خوا، ھەرەھا رىكە لەگەل چەند ئايەتتىكى تردا
 كە ئەو بەسىتى چارەسەر ھەر بۇ خوا دانئىن و كورتى ھەلئەھىنن لە خوادا، ئىنجا لەسەر ئەم
 بارەش ئابى بە دووبارە كىردنەو لەگەل ئايەتى ئايەتى پىشودا كە فەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾
 ﴿حَسْبَكَ اللَّهُ﴾ چونكە مەبەست بەو بەسىتى و چارەسەر كىردنىكى گىشتىيە بۇ پىغەمبەر(ﷺ)
 مەبەست بەم ئايەتى ئىرە بەسىتى و چارەسەر كىردنىكى گىشتىيە بۇ خۇى و بۇ شوئىن
 كەوتووەكانى لە ھەمو بارو حالئىكدا، پىويستە بىرى خەلكى لىرەدا بوەستى لەبەردەم ئەم
 فەرمودەيەدا تا بەراوردىك بكات لەنىوان ھىزى بى سنورى ھەرە گەرە كە ھىچ شت و ھىچ
 ھىزىك چا و ئەودا، بەراوردى ئەو ھىزى بى باوەرەكانى سنورە بگىرى لەگەل ھىزى لاوازی
 بى كەلكى بى سەروىنى بى بىروايان كە پەلامارى لەشكرو سەربازەكانى خوا بەدەن لەناو بىردن و
 لەكارخستىيان، بىر لەو بگىرئەو تا دەرکەوى جىواوزن ئەو دوو ھىزەو دلنىيى بىنى لەدوا
 پۇژو چارەنووسى رىسوايى و سەر شۆرىي و لەناو چوونى ھىزە بى ھىزو لاوازەكەى
 بى بىرواكان.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَرِيصٌ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَدِيرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٥﴾

جا لهبرئشوه به هه موو هیزو بی باکییهوه نه فرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ﴾ نهی پیغه مبهبر
﴿حَرِيصٌ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ﴾ زور به توندی هانی برواداران بده له سر جهنگردن له گهل
دوژماندا، مهیلیان پی پهیدا بکه له جهنگدا، سووک و ئاسانی بکه له پیش چاویان و
بی باکی نیشان بده له جهنگدا، هانیا بده، چونکه نه مان هرچهند که مترین هاوسه رن بو
نه وان تارادهی یهک بو ده، وهک نه فرموی: ﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَدِيرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ﴾ نه گهر
بیی له ئیوه بیست کهسی خوږاگر زال ئه بیی به سر دووسه د کهس له بیی برواکاندا ﴿وَإِنْ يَكُنْ
مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نه گهر بیی له ئیوه سه د کهس زال ئه بیی به سر هزار
کهس له وان هی برویان نه هیناوه ﴿بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ به هوی نه وهی نه وان گهل و
کو مه لیکن نافامن و پرور دگاری خوږان ناسن و له بر مه به ست و هوی کی پاک و به ریز
جهنگ ناکن، مه به ستیان فرمانبری و په زامه ندی خوا نییه، باوه ریان هر به م ژیا نی دنیا یه
مه یه، که واته دلیان نایه هه روا به خوږایی له کیسی خوږیانی بدن، به پیچه وان هی برواداران
که خوی خوږان نه ناسن و مه به ستیان فرمانبری و په زامه ندی نه وه، به ته مای نه جرو
پاداشتی پوژی دوا بین لای نه وه، نه زانن نه م ژیا نه به مهر جوړ بیی شتیکی که م و که ورته و هر
نه روا، ژیا نی راسته قینه ی نه بر او له دنیا نه بیی و فیدا کاری و گیان به خشین له ریگهی خوادا
هوی که یشتنه به م ژیا نه پاک و خاوینه نه بر او له که واته به هیزی دل و سوژو په روزه هوه په لامار
نه دن و جهنگ نه کهن، نه زانن له جهنگه که یاندا یه کی له دوو شتی گرن گیان ده ست کهوت نه بیی:
سه که روتن و ده ست کهوتی سامان و غنیمت، یان شه هیدی و که یشتن به به هشت، که واته
نه فامی و تینه که یشتنه که ی نه وان هوی ژیر کهوتنیا نه، هر دوو پرسته که وانیشان نه دن که
بروادار یه که به دیه له گهل بیی بروادا، هینانی پرسته ی دووم، له گهل نه وهی مه به ست که ی
وه رنه گیزی له پرسته ی یه که م بوئه وهیه — وهک زانایان نه فرموی — که نه م راده و ریزه یه
ناگوژی و وهک یه که وایه له کاتی که می و زوری ژماره ی نه وه دوو ده ست و تا قمه دا، دایاری
کردنی نه وه ریزه یه که به ده یان له گهل سه د و به سه دان له گهل هزاردا به پیی باوی عه ربه که

هزار دانه نین به نو پپرو دواترین ناوی ژماره، باسی بیست و سهد به تاییه تی به پیی
مه فرمه گانی پیغه مبر بووه (ﷺ) کله بیست که متر نه بوون و له سهدیش زیاتر نه بوون، نینجا
نایا مه بهست بهم دوو پرسته یه، هر وه ها وو پرسته ی وینه ی نه مان له نایه تی دها تودا
مه بهست پییان هوالدانه و به لیزن و موژده دان وهک هیندئ له زانایان نه فرموون؟ یان
مه بهست دهست نیشانه به نه ندازه ی هیزی برواداران به رامبر بی پرواکان له تهرانووی
خواداو ناشنا کردنی برواداران به وه تا دلنیا ببن و دلخوش و دامه زراو وهک هیندیکی تر
نه فرموون؟ یان مه بهست به فرماندانه به خوگرتنی برواداران به رامبر بی پرواکان به پیی
نو پاده و ریژه یه که لم نایه ته و نایه تی دها تودا هاتووه، که واته نابئ یهک بروادار پابکات
به رامبر دهی بی پروا. یا دوو بی پروا وهک زوره نه فرموون؟ هر کام له م سئ باره نه گونجی و
هه لئه گری، به لام پای سئ یه م له دلدا به هیز تر و دامه زراوتره، چونکه نه گهر هر کام له دوو پای
پیشوو مه بهست بوایه نه گه گوزا و دهستی نه دا بو گوزان و سرینه وه، دهی گوپین و
سرینه وه ش پووی کرده نایه تی یه که م به مه ی که نه فرموئ: ﴿ اَلَنْ خَفَّ اللَّهُ عَنْكُمْ ﴾ نئستا
خوا فرمانه که ی سوو کرد لیقان ﴿ وَعَلِمَ اَنْتَ فِیْكُمْ سَمْعًا ﴾ زانی که لاوازیقان تئدایه، واته نه و
لاوازیبه ی که زانیویه تی لیقانه وه نهر که وت و ناشکرابوو، نئتر مه بهست لاوازی و بی هیزی و
بی دهسه لاتی و دهسته پاچیه ی، یان لاوازی ژیری و لیزانی، خوا فرمانی پیشوو سوو کرد
بهم جوړه ی که نه فرموئ: ﴿ فَاِنْ یَکُنْ مِنْكُمْ رِاْءٌ صَابِرَةٌ ﴾ بهم رهنگه نه گهر بیئ له نئوه سهد
که سی خوگر ﴿ بَقَلْبِیْوَ یَا نَبِیْنَ ﴾ زال نه بن به سر دووسهد که س له بی پروایان ﴿ وَاِنْ یَکُنْ مِنْكُمْ
اَلْفٌ ﴾ نه گهر بیئ له نئوه هزار که س ﴿ بَقَلْبِیْوَ اَلْفِیْنَ یَا ذِیْنَ اَللّٰهُ ﴾ زال نه بن به سر دووه زاردا به
نیزن و فرمانی خوا ﴿ وَاَللّٰهُ مَعَ الصّٰدِقِیْنَ ﴾ خوا له گهل خوگراندایه، واته به کو مه کی و
یارمه تیدان. بیجگه له نایه ته که چند هوال و حه دیسیک هیه به لگه و نیشانه ن له سر باری
سئ یه م واته له سر نه وه ی که مه بهست به نایه تی پیشوو فرماندانه، بهم نایه تی دوا ییه نه و
فرمانه پیشوو هی سووک کرد و سرینه وه، یه کی له و به لگانه نه م هوالیه که بوخاری و
موسلیم و که سانی تر هی ناویانه له (نئبن و عباس) وه خوا لییان رازی بیئ که نه فرموئ:
کاتی که نایه تی پیشوو هاته خواره وه بووبه ناره حه تی به سر موسلمانانه وه، چونکه فرزو
پیویست کرا له سریان که یه کی که له موسلمانان رانه کات له ده که س له بی پرواکان،

الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١١﴾ مَا كَانَتْ لِيَنِّي أَنْ
يَكُونَ لَهُمْ أَسْرَى حَتَّى يُنْخِزَ فِي الْأَرْضِ

ئینجا سووککردنی شو برپاره هات وهك فرموی: ﴿الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ﴾ ئینجا نایه
شم نایه ته سووککردن بوو یان سرینه وه بو نایه تی پیشوو، کو مهل و جه ماوه ری زانایان
له سر پای دو وه وه هیندی له سر یه که مه، که واته نه گهر که سیک له موسلمانان بهرام بهر
به ده کهس له بن پروایان وه ستاو کوژرا له سر پای یه کهم گونا هبار، له سر پای دو وه
گونا هبار نابئ، له دو نایه ته دا چند قسو باسیکی تری گرتگ هیه لیان بن دهنگ بووین
له بهر نه وه ی زور دریزه نه کیشتی.

ئینجا دوا ی هاندان له سر جهنگ و موژده و به لین دان به زال بوون به و جوړو شیوه ی که
تیپه ری کرد، ئینجا دیته سر باسو برپاری دی به بو نه ی پاو کرده وه ی پیغه مبهرو
برواداران له دیله کانی به دردا، نه فرموی: ﴿مَا كَانَتْ لِيَنِّي أَنْ يَكُونَ لَهُمْ أَسْرَى حَتَّى يُنْخِزَ فِي
الْأَرْضِ﴾ نه بو وه و شایسته نه بو وه و راست نییه بو هیچ پیغه مبهری که دیل و ده ست
گیراوانی ببئ هتا کو کوشتنی زور نه کات له ولاتدا و هیزو ده سه لاتی دوژمن نه شکینئ،
واته جهنگ و جیهاد له نیسلامدا بو نه وه یه هیزو ده سه لاتی ستمکارو ده ست دریزی که ران
نه مینئ ده ی شهوش به مه نه بن که نه وان له ناو برین و هق خواهو داد پروه ران بینه کایه و
نابین و شریعه تی خوا زال ببئ. ده ی به دیل گرتن و هیشتنه وه ی شو ستمکارانه درئی شو
مه به سه پاک و خاوینه یه. (ئین و ئیسحاق) نه فرموی: کاتی موسلمانان له به دردا زال بوون
ده ستیان به دیل گرتن کرد، (سعدی کوپی معان) - خوا لی پازی بی - له ده رگای شوینه که ی
پیغه مبهردا (ﷺ) پاسه وان بوو له گهل چند که سیک له هاو له کان، پیغه مبهر (ﷺ) هه ستی کرد
به نارهای و پینا خوش بوونی (سعد) و پنی فرموو: نه ی (سعد) وهك پیت ناخوش بی نه وه ی
که شو موسلمانان نه یکن، نه ویش کوتی: به لنئ نه ی پیغه مبهری خوا، نه مه یه کهم ساتمه و
به سه رهای گوره و سه خته که خوا هینای به سر شو بت په رستانه دا، ئینجا له ناو بردن و
کوشتنی نه وانم پین خوشتره له هیشتنه وه یان! (ئیمامی نه حمده) حه دیسی نه هینئ له (ئین و

عەباس) هەو - خوا لێیان پازی بێ - ئەویش لە (عومەر) هەو کە ئەفەرمووی: کاتێ بت
 پەرستەکان لە پوژی بەردا شکان، بەم پەنگە حەفتایان لێ کوژراو حەفتایان لێ بەدیل گیرا،
 پێغەمبەر (ﷺ) پرس و پای کرد بە ئەبوبەکر و عومەر و علی لەبارە ی ئەو دیلانە هەو، ئەبوبەکر
 فەرمووی: ئە ی پێغەمبەری خوا ئەوانە خزم و کەس و کارن، من پام وایە بە ماڵ و سامان
 بەرە لایان بکەین، ئەوکاتە ی ئەو ی کە لێیان وەر ئەگیرئ ئەبئ بە هۆی هیزو دەسە لاتمان
 بەسەر بئ بپرواکاندا، بە لکو خوا پێنموونیان بکات و موسلمان بین و بین بە کۆمە ک و قۆلگیر
 بۆمان، ئینجا پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: کۆرە کە ی خەتاب ت و پات چۆنە؟ ئەفەرمووی: منیش
 وتم: والله من پام وانییە لەو ی ئەبو بەکر لێیە تی، بە لکو من پام ئەمە یە فەرمان بە ی من
 فلانی خزم بکوژم و علی عقیلی برای بکوژئ، حەمزە فلانی برای بکوژئ، تا دەرکەوئ کە لە
 دلماندا نییە بە کاربێنن بەرامبەر ئەو بت پەرستانە، ئەوانە سەرۆک و پێشەوا و جلهوکیشی
 قورەیش! ئینجا پێغەمبەر (ﷺ) مەیلی بە لای پاكە ی ئەبوبەکر و هەبوو پاكە ی منی پئ خوش
 ئەبوو، پارە و مالی لئ وەرگرتن و بەرە لای کردن، ئینجا بۆ پوژی دوا یی چووم بۆ خزمەت
 پێغەمبەر و ئەبوبەکر تە ماشام کردن ئەگرین، منیش گوتم: چی ئەتانگریە نئ؟ ئەگەر گریانم
 هات ئەوا ئەگریم. ئەگەر هۆی گریانم ئەبوو ئەگریم لەبەر گریانە کە ی ئیو: ئەویش
 فەرمووی: ئەگریم لەبەر ئەو ی ئەو خە لکە فیدیە و مالی وەرگرت لەوانە، سویند بە خوا سزای
 ئیو م نیشان درا نزیك تر لەو دەرختە، دەست نیشانی کرد بۆ دەرختیکی نزیك لەخۆیە هەو،
 ئینجا ئەم ئایەتە هاتە خوارە هەو: (ماکان لنبی... هتد)، ئەم حەدیسە (موسلیم و ئەبو داود
 ترمزی و ئیبن و جەریر و ئیبن و مەردەویە) ش ریوایە تیان کردووە. وینە ی ئەم ریوایە تە لە
 چەند رینگە یە کێ تریشە هەو هاتووە بە کورت تر و درێژتر، بە کورتی پای فاروق لە دوو بارە هەو
 بەرژە وەندی تێدا بوو:

۱- شکاندن و کەم کردنە هەو هیزی بئ بپرواکان نەتوانن نیازی جەنگ و پەلاماردانی تر
 بکەن.

۱- دەرخستن و دەرپیرینی خەشم و قین و لەدوژمانی خوا تا ئەو پادە ی سوژو بەو هە ی
 خزمایە تی ژێر پئ بکریئ لە پینا و رەزامەندی خوادا، هەروەها گوئ نەدرئ بە
 دەستکەوت و شت و مەکی ئەم جیهانە هەر دەستکەوتی پوژی دوا یی بە گرتگ بگیریئ.

تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٧﴾ لَوْلَا كُنْتُ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٨﴾ فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾ يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلُوبًا لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِنَّ يَعْلَمُ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا

ئەو دوو ھۆیە بوو پاكەى فاروق - خوا لىنى پازى بى - لەو جەنگى بەدردەدا، لەبەر ئەوە نایەت ھاتە خوارەووە ئەو گەلەییە سەختەى ئاراستەى موسلمانەکانکردو ئەم سەرزەنشتە بەتینەى تىگرتن و فەرمووی: ﴿تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا﴾ شت و مەك و پارە و مالى دنیاتان ئەوئى كەشتىكى دامەزراو نىیە و دىت و ئەپوا، ﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ﴾ خوايش پۇژى دواىى ئەوئى. واتە بپرواداران ئىوھ مال و شت و مەكى دنیاتان ئەوئى كەشتىكى دامەزراو نىیە و دىت و ئەپوات و نامىنى، خوايش ئەجرو پاداشت و دەستكەوتى پۇژى دواىى ئەوئىت بۆتان لەو بپرارانەى كە داوئىتى و ئەیدا، بىگومان موسلمان و بپرواداران پىوئستە شتىكىان بوئى كە خوا ئەپەوئى ﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ خوا تواناو زالى لىزانى كاردروستە، ھەر بەو پىیە ئىوھى سەرخست و زالى كردن، وىشتى زۆرو دەسلەت و كەشخەى بىبپرواكان بشكىنى، بۆئەوھى ھەق بە ھەق دەربخات و ناھەق بە ناھەق ھەرچەند تاوانباران دل شكست و غەمبارو سەرشۆپىن، ئىنجا زياتر كارەكەيان سەخت و سامناك ئەكات كە ئەفەرموئى: ﴿لَوْلَا كُنْتُ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ﴾ ئەگەر نامەيك نەبوایە لەلایەن خواوە كەپىشكەوت و تىپەرى كردبوو.

﴿لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ دووچارەتان ئەبوو لەبەرئەوھى كە وەرتان گرت سزایەكى سەخت، مەبەست بەو نامەیکە بپرارەدانى خوايە بە سزادانى ئەوانەى كەلە بەدردا جەنگیانكرد، وەك لە ھەدىسێكدا ھاتووە كە (بوخارى و موسلىم) و كەسانى تر ھىناوایانە لەبارەى (حاتبى كۆپى ئەبو بەلتەعە) وە كە نامەى نارد بۆ مەككەییەكان و ھەوالى پیدان كە پىغەمبەر (ﷺ) نىازى كردووہ بچىچتە سەر مەككە بۆ گرتن و فەتەح كردنى، ئىنجا عمر - خوا لىنى پازى بى - گوئى: ئەى پىغەمبەرى خوا لىم گەرى بابدەم لە گەردنى (حاتب)، ئەوئىش فەرمووی: تۆ چووژانى ئومىد وایە كە خوا سەرنجى ئەوانەى بەدرى داو فەرمووی: چى ئارەزوو ئەكەن بىكەن، بىگومان من لىتان بوردم. ئەمە بەلای ھىندى لە زانايانەوہ، ھىندىكى تر ئەفەرموون: مەبەست بپرارەدانى خوايە بەوھى سزای موسلمان نەدات كە پىغەمبەر (ﷺ)

له‌ناویان دابیت. هیندیکی تر له‌سهر شه‌ون که مه‌بست شه‌ویه خوا بریاری داوه که
 میهره‌بانی خوا پیش که‌وتوو له خشم و سزای. هیندیکی تر شه‌فرمون: مه‌بست
 بریاردانی خویه به‌وهی سزای هیچ‌گه‌ل و هیچ‌که‌سیک نادات پیش راگه‌یاندن و پوون
 کردنه‌وهی جله‌وگیریه‌کانی، بیجگه له‌مانه شتی تریش گوتراوه، به‌لام به پیویستم نه‌زانی
 باسی بگم، هرکام له‌مانه بگری به ته‌فسیری شه‌و نامه‌یه چاکه به تایبه‌تی یه‌که‌میان، خوا
 خوی باش شه‌زانی، له‌پاش شه‌وهی منته‌ی نا به سه‌ریاندا به سزا نه‌دانیان، ئینجا منته‌ی زیاتر
 نه‌نی به‌مه‌ی ده‌ستکه‌وتی جه‌نگه‌کانی بو‌چه‌لال کردن، که له شه‌ریعه‌ته‌کانی پیش شه‌مان
 قده‌غهو حرام بووه له‌سهر موسلمانی پیشوو، شه‌فرموی: ﴿فَكَلِّرُوا مَنَا غَنِيْمَتُمْ حَلَّالًا طَيِّبًا﴾ ئینجا
 بخون له‌وهی که گرتان به غنیمت و ده‌ستکه‌وتان بوو به چه‌لالی و پاک و خاوینی ﴿وَأَنْتَقُوا
 اللَّهُ﴾ خوتان پیاریزن له خواو هرشتیک که هوی خشم و سزای خویه ﴿اللَّهُ عَفُوٌّ رَحِيمٌ﴾
 به‌راستی خوا لیپورده‌ی میهره‌بانه، به‌ره‌شه‌وه خوش بوو له‌وهی که کردتان و سه‌ره‌رای شه‌وه
 چه‌لالی کرد بوتان شه‌وهی که ورتان گرت. بی‌گومان موسلمانی راسته‌قینه شه‌بی له‌نیوان
 ترسو و نومیددا به‌رامبه‌ر په‌روه‌دگاری وه‌ک له چهند شویندا پینمونی و ده‌ست نشان
 شه‌کات به‌وه، یه‌کی له شوینانه شه‌مه‌یه لیرده‌ا که‌له پیش‌شه‌وه ترساندن به‌رسته‌ی ﴿وَأَنْتَقُوا اللَّهَ
 ﴾ ئینجا بالی ئومید و میهره‌بانی به‌سه‌ردا کیشان به‌مه‌ی که شه‌فرموی: ﴿اللَّهُ عَفُوٌّ رَحِيمٌ﴾ له
 لوتف و میهره‌بانی‌که‌ی به‌زیاد بیت و داوی به‌شداری شه‌که‌ین تیایاندا، ئینجا ده‌ست
 کاریه‌کی دل‌ی دیله‌کانی کرد و گیان و هه‌ستی ئومید و چاوه‌پروانی تیدا فه‌راهم هینا و ده‌ست
 نشانی بو‌کردن به پاشه‌پوژیکی به‌خته‌وه‌ری و کامه‌رانی، به‌ده‌ستکه‌وتیکی چاک و له‌وهی
 که لییان و هرگیراوه، شه‌فرموی: ﴿بِتَأْيِبِهَا النَّبِيُّ﴾ شه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﴿قُلْ لِمَنْ فِي آيَاتِكُمْ مِنَ الْأَسْرَى﴾
 بل‌ی به‌وانه‌ی که‌له ده‌ستتان دایه و گرتوتانه‌ته ژیر ده‌ستی خوتان و زال‌پوون به‌سه‌ریاندا وه‌ک
 له‌ناو مشتتاندان بن له‌و دیلان‌ه‌ی که مال و فیدیه‌تان لی و هرگرتن ﴿إِنْ يَسْلَمْ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا﴾
 شه‌گر خوا بزانی له دل‌ه‌کاتاندان خیر و چاکه هه‌یه، واته ئیمان و باوه‌ر وه‌ک (ئیین و عباس)
 شه‌فرموی: - خوا لییان رازی بی- واته شه‌گر له‌دل‌تاندان ئیمان و باوه‌ر هه‌بی که بی‌گومان خوا
 ناگا و زانا شه‌بی پی،

﴿يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ﴾ ئەبەخشى پىتان زياتر لەوەى كە لىتان وەرگىراوه ﴿رَتَمْنَا لَكُمْ﴾ ئەبورى لىتان ﴿وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ خوا لىبوردەى ميهزەبانە.

ئىسلام دىل ئەمىلىتەوه لای خۆى بۆئەوهى خىرو چاكە و هيوايەك كەلە دالىاندا ببى دەركەوى، بۇ ئەوهى بىدارى بكاتەوه و سروشتى زىندوو بكاتەوه بۇ وەرگرتنى رىنموونى، ئەك بۆئەوهى داگىرو ژىربارى بكات، وەك ئەوه باوو نياز بووه و باوو نيازە لای كەل و مىللەتانى تر. (زەهەرى) ئەگىرپىتەوه لە چەند كەسىكەوه كە ئەفەرموون: قورەيش ناردى بۇ لای موسلمانەكان لەبارەى گرتن و فیدیەى دىلەكانەوه، هەر تاقم و دەستەيك بەپىنى رەزنامەندى خویمان، عەباس گوتى: ئەى پىغەمبەرى خوا من موسلمان بووم! ئەویش فەرمووى: خوا ئەزانى و ناگادار ترە، ئەگەر وابى كە ئەلىيت ئەوه پاداشت ئەداتەوه، ئىمە تەماشای پوألەتەكەت ئەكەين و بەو پىيە رەفتار ئەكەين، كەواتە خۆت و ئەوغل و عەقىلى برازات لەگەل سویند خوارەكەت عوتبەى كورى عەمر بگرەو فیدیەیان بۇ بدە: ئەویش گوتى: دەسلەتى ئەووم نىيە ئەى پىغەمبەرى خوا، ئەویش فەرمووى: ئەى ئەو مألەى كە خۆت و خىزانەت (ام الفضل) داتشارى لەكوینیە، پىت گوت: ئەگەر من لەم سەفەرەدا تیاچووم ئەم پارەو مألەى كە دامشاردووە بۇ كورەكانم: (فضل عبدالله وقتم)؟ ئەویش گوتى: واللە بەراستى ئەزانم تۆ پىغەمبەرى، ئەوه شتىك بووه هىچكەس ناگای لى ئەبووه بىجگە لەخۆم و خىزانم، دەى بىست هۆقە مالم پىبووه گرتوتانە بۆم حىساب بكو بىخەرە بەر ئەوهى كە ئەفەرمووى: ئەویش فەرمووى: ئەخیر ئەوه شتىكە خوا پىنى داوین. ئىنجا پازى بوو بە كرىن و فیدیەى هەر پىنج، ئىنجا ئەم نایەتە هاتە خوارەوه ﴿وَأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرِ﴾ (عەباس) -خوا لىنى پازى بى- ئەفەرمووى: لەباتى ئەو بىست هۆقەیه خوا لە ئىسلامدا بىست بەندەى پىدام هەركام لەدەستیدا مال و سامانى بوو كە پىنى ئەگەر بەولات و بۇ بازركانى، لەگەل ئەوهدا چاوهروانى لىبوردنى خوايش ئەكەم. لەگەل ئەو دلفەوايى و بەلین پىدانە بەو دىلانە، ئەشيان ترسىنى لەناپاكى كردن لە داها توودا هەرچۆنى لەمەوپىش ناپاكیان كرد تا ئەوهیان بەسەرەت.

وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

ئەفەرموی: ﴿وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ﴾ ئەگەر ئەو دیلانە ئەیانەوی ناپاکیت لەگەڵ بکەن ئەو پینغەمبەر، بەم پەنگە ئەو پەیمانە هەلۆه شینەووە که پینیان دایت ﴿فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ﴾ بێگومان ئەوانە ناپاکیان کرد لەگەڵ خوادا لەپینشەووە بە هەلۆه شانەنەووە و پاشگەز بوونەووە لەو پەیمانە سڕوشتییهی کەلێی وەرگرتن، هەروەها باویان وابوو لەکاتی تەنگانەدا پەیمانیان ئەدا بە خواپەرستن و سوپاسی ئەگەر پزگاریان بکات، کەچی لەپاشان ئەچوونەووە سەر بێ پروایی و سەرکێشی خۆیان، ﴿فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ﴾ بەهۆی ئەو ناپاکیهی خوا تۆی توانا و زال کرد بەسەریاندا، وەک دیت لەم پروداوی بەدرەدا، کەواتە ئەگەر ئەمانە ناپاکیان لەگەڵ کردی خوا زال و توانات ئەکاتەووە بەسەریاندا ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خوا زانای لیزانی کاردرۆسته، زنایه بە هەموو نیاز و کردەویان و شیاو و شایستەن بۆ چ جوهر سزا و تۆلەیهک، لیزان و کاردرۆسته و بەپێی ئەو کاروکردهوه ئەکات لەگەڵ هەموو کەس و لەم بوونەووە پان و فراوانەدا.

ئینجا کۆتایی ئەهینێ بەباس و سوورتهکه به پرۆنکردنەووی پەيوەندی نێوان گەل و کۆمەڵی موسلمان چ لەناو خۆیان و چ لەگەڵ گەل و کۆمەڵەکانی تردا، لەگەڵ باسی حوکم و بپاری ئەو پەيوەندیانە، بەهۆی ئەووە دەری ئەخات کە پەيوەندی گەلی موسلمان بە پەيوەندی خۆین و دەماردا ئەک خاک و ولات و نیشتمانە، نەتیرە و بەرەیهو، قەرمان و میژوو، پەيوەندی ئابووری و هەرشتیکی تر کە لەم زەوییه هەلئەقولئ بەلکو پەيوەندی گەل و کۆمەڵی موسلمان پەيوەندی عەقیدە و بیروباوەرو سەرکردایەتی و هۆنینهووە و بزوتنەوویه، کەواتە ئەوانەي کە بپروایان هینابئ و کۆچیان کردبئ بۆلای موسلمان و سەرکردایەتی موسلمانان، خۆیان دارنپبئ لەهەر شتیک کە پەيوەستیان بکات بەخاک و ولات و گەل و بەرژەوەندیان، تیکۆشانیان کردبئ لەپێی خوادا بەمال و بەگیانان، ئەوانە کە موسلمانە کۆچەرکانیان گرتیانە خۆیان و یارمەتی و کۆمەکیان کردب، ملکهچ بووبن بۆ عەقیدە و باوەرەکیان، بۆ سەرکردایەتیەکیان، ئەوانە دۆست و کاربەدەست و کۆمەکی یەکتەن، ئەوانەي کە بپروایان هینابئ، کۆچیان نەکردب، ئەوانە بچراون لە کۆمەڵ و گەلی موسلمان و ئەو دۆستایەتی و دەستە بەرەیی و خاوەن کاریەیان بۆ نییه لەلایەن کۆمەڵی موسلمانانی کۆچ کەرانهووە،

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا
 أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

ئەفرەمۆی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بەراستی ئەوانەى كە پەروایان هیناوه ﴿وَهَاجَرُوا﴾ كۆچیانكردو خاك و نیشتمان و جى و شوینی خویان بەجى هیشتووە لەبەر خوا ﴿وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تیکۆشان و فیداکاریان کردووە بەمال و بەگیانی خویان لەپەرى خوادا ﴿وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا﴾ ئەوانەى كە كۆچكەرەكانیان گرتە خویان و دایانمەزراندن و نیشته جییان كردن لای خویان، یارمەتیاندا و كۆمەکیان كردن بەسەر دوژمناندا: ﴿أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ ئەوانەى كە باسکران بەو سیفەت و نیشانانەوه دۆست و كۆمەك و لێپرسراوى یەكترن، میرات لەیەك بەرن وەك پەروایەتكراره لە(ئین و عەباس و مجاهد سدى و حسن و قتادە) - خوا لێیان پازى بى- لەكاتى پەیدابوونى گەلى موسلمانەوه تا پۆژى بەدر، موسلمانان خاوەن لێپرسراوى یەكتر بوون لە میراتدا، دەستەبەرى یەكتر بوون لە خوێندندا، لە كۆمەك و لە برایهتیەكدا كە دانرابوو لە جیگەى برایهتى نەژاد و خزمایەتى ئیسلام پێك هات و خوا سەرى خست و دەسلاتی پێدا لە پۆژى فورقاندا، لەویدا میرات بردن دەستەبەرەى لە خوێندندا ئیسلام گێرایەوه بۆ خزمایەتى خوین و نەژاد لەناو خۆى گەلى موسلماندا كە پێكەوه بوون لەخاك و ولاتی ئیسلامدا كە شەریعەتى حاكم بوو تێیدا. ئینجا چەند كەسانى مابوونەوه لە مەككە و لە عەرەبە كۆچەرەكانى دەوروبەرى مەدینە كە موسلمان بووبوون، بەلام تێكەلى ئەو گەلە موسلمانانە نەبوون لە مەدینەدا، نەهاتبوونە ژێر سایەى ئەو سەرگردایەتییه و ئەو دەولەتە ئیسلامییە كە پێك هاتبوو، ئەوانە دانەزان بە ئەندام و دەولەتە ئیسلامى یەتا كۆچ نەكەن و تێكەلى ئەو گەلە موسلمانە نەبن و ئەینە ژێر سایەى ئەو دەولەت و سەرگردایەتییه، ئەگەر داواى یارمەتى بكەن لە گەل و دەولەتى ئیسلام بەرامبەر ئەوانەى كە موسلمان نەبوون و پەیمانیان بەستبوو لەگەل موسلماناندا، نابى گەل و دەولەتى ئیسلام كۆمەك و یارمەتیان بدات،

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنَ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ
 فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّثْقٌ ۖ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ
 كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۖ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾
 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجِرُوا وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
 حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

وهك نه فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهوانه‌ی که پروایان هینابوو ﴿وَلَمْ يُهَاجِرُوا﴾ کوچیان نه کردبوو بو ولاتی نیسلام ﴿مَا لَكُمْ مِنَ شَيْءٍ﴾ نییه بو ئیوه له گه لیان هیچ جوړه خاوه نیستی و دوستایه‌تی و میرات بهریی ﴿حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا﴾ هه‌تا کوچ نه‌کهن، کاتی کوچیانکرد بولاتان دینه ریزی ئیوه و هرچی بو ئیوه هه‌یه له نیواتاندا بو نه‌مانیش نه‌بن، واته بانزیک تر بن له خزمایه‌تیدا میرات له یه‌کتر نابهن هه‌تا کوچ نه‌کهن، ﴿وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ﴾ نه‌گهر نه‌وانه داوای کو‌مه‌ک و یارمه‌تی دانیانکرد له ئیوه له‌پنی ثابین و له‌بر ثابین ﴿فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ﴾ نه‌وه له‌سهرتانه کو‌مه‌ک و یارمه‌تی دانیان و زال‌کردنیان به‌سهر دوژمنه‌کانیاندا ﴿إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّثْقٌ﴾ مه‌گهر به‌سهر گهل و کو‌مه‌لیکدا که‌له نیوان ئیوه و نه‌واندا په‌یمان هه‌بن، نابین کو‌مه‌کیان پیبکه‌ن به‌سهر نه‌ماندا له‌بر پاراستنی په‌یمان‌که‌تان ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خوا بی‌نایه به‌هر کرده‌ویه‌ک که ئیوه نه‌یکهن، که‌واته وریای خو‌تان بن و پیچه‌وانه‌ی فرمان و بریاری په‌فتار مه‌کهن تاخه‌شم و توله‌ی نه‌دا به‌سهرتاندا، ئینجا هرچو‌نی گهل و کو‌مه‌لی موسلمان گهل و کو‌مه‌لیکی کو‌مه‌کی و بزوتنه‌وه و ده‌سته به‌ریی یه و کاروباریان به‌پنی یاسا و پڑنمه به‌رسترون پیکه‌ره، هه‌روه‌ها گهل و کو‌مه‌لی بی‌پرواش کار و فرمانی به‌و جوړیه وه‌ک ده‌ست نیشان نه‌کات که نه‌فرموی: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ نه‌وانه‌ی که بی‌پروان و پروایان نه‌هیناوه هیندیکیان دوست و خاوه‌ن و کار به‌ده‌ستی هیندیکی تریانه و کو‌مه‌ک و یارمه‌تی نه‌کترن، که‌واته گهل و کو‌مه‌لی موسلمان نه‌بن هه‌موو یه‌ک بگرن و نه‌وپه‌ری یه‌کی‌تی و برایه‌تیان هه‌بن، تا به‌و جوړه به‌ره‌نگار بوه‌ستن و به‌ریه‌ستی گهل و کو‌مه‌لی دوژمن بکه‌ن له هه‌موو ده‌ست درئی‌ی و سته‌م و ناژاوه و خراپه‌کاریه‌ک له‌ولاتدا، نه‌گهر به‌و جوړه

نهبن و بهو جوړه نهكهن گهل و كوښه لى بهدو نهفام زال نهبن و نهو كاته هموو جوړه ستمو و
 خرابه يهك پهيدا نهبيت و ولاتان داگير نهكات، وهك دهست نيشان نهكات كه نهفهموئ: ﴿إِلَّا
 تَعْلَمُوهُ﴾ نهگهر نهوه نهكهن كه باسكراو پښموني كران بوى لهم دوو نايه ته پيشووه دا،
 نهگهر نهوه نهكهن ﴿تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَنَكَادُ كَبِيرٌ﴾ پهيدا نهبيت و بهدى ديت لهزهوى و
 لهولادا فيتنه يهكى گهوره كه برتتیه له سزادان و چهوساندنه وهى موسلمانان و ژير
 پښ كرنديان و بهرگري كرنديان له پهپرهوى ثابینه كه يان، يان برتتیه له ناژاوه و دووبه رهكى
 موسلمانان و لاوازی برپواو بههيزبونى بښ بروايى، ههروهها پهيدانه بنى فسادى گهوره كه
 برتتیه له خوین پښى بهنا هق وهك حسن نهفهموئ: يان برتتیه له بلاوبونه وهى
 بېروباوهرو خوو پهوشتى بهدو خراب، يان برتتیه له زال بوون و پهپرهوى كرنى پښم و
 ياساى نهفامى دووركه وتنه وه له پښم و ياساى ناسمانى، يان هر دووباره كرنه وهيه بو
 وتهى پيشوو، لهسر هر بار نهه ترساندن و ههپه شهيه كى گهوره يه له موسلمانان هر كاتى
 يهك نهگرن و كوښه بنه وه له ژير يه كه نالا و يهك سهر كرنه يه ته دا كه خوا بوى داناون و ديارى
 كرنه وه بويان، نهه نايه ته هموو موسلمانان بهرپرسيار نهكات له بهردم دادگای خوادا له
 پوودانى نهو فيتنه و فساده كه ترساندنى پښى، تولهى بهرگري نه كرنى نهو فيتنه و
 فساده نه خاته سهر شانيان، نينجا شيوه بېرواي پاسته قينه دهر نه خات له گهل موژده دان
 به خاوهنى نهو بېروايه، نهفهموئ: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نهو كه سانهى كه
 بېروايان هيناهو و كوچيان كرنه وه و تيكوشان و فيدا كريان به مال و به گيانيان له پښى خوادا
 كرنه وه ﴿وَالَّذِينَ آوَأُوا وَنَصَرُوا﴾ نهوانهى كه كوچمه كانيان گرتنه خويان و نيشته جييان كرن
 لای خويان و يارمه تياندان و كوښه كيان كرن به درياه تى و دوژمن و بښ بېرواكان ﴿أُولَئِكَ هُمُ
 الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾ نهوانهى كه باسكران لهو دوو دهسته و تاقمه هر نهوانه بېروادان بهر پاستى و
 نهوانه بېروادارانى پاسته قينه، ﴿لَمَّا مَغْفِرَةٌ رَزَقَتْ كَرِيمًا﴾ بو نهوانه هيه ليبوردن و سرينه وهى
 گونا هه كانيان و بويان هيه بېزق و پوزيه كى بهرپښو پيروز، نهه نايه ته دووباره كرنه وه نيه
 بو نايه تى پيشوو، بهلك و جياوازن له هو مه بهست له هينانه كه يان بهم پهنگه هينانى يه كه م
 جار بو پوون كرنه وهى پښگرو بېريارانه بهم هى خاوهن و كار به دست و دهسته بهرى يه كترن،
 هينانى دووم جار بو پوون كرنه وه و پښو رادهى بهرزو پيروز يانه، نينجا له پاش باسى
 دهسته يه كه م له كوچهران و يارمه تى دهران،

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ

فِي كِتَابِ اللَّهِ

ئینجا دیتە سەر باسی دەستەى دووهمیان، ئەفەرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ﴾ ئەوانەى كەپروایان هیئا لە پاشا، واتە لە پاش كۆچکردنى یەكەم كە ئەوانەن كۆچیانكرد بۆ مەدینە لە پاش پەیمانى حودەبیبییه، كۆچیانكرد و تیکۆشان و فیداكاریانكرد لەگەڵ ئێوه ﴿فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ﴾ ئەوانە لە ئێوهن ئەى دەستەى یەكەم، هەچەند دەستەى یەكەم رادەو پلەیان بەرز ترەو یەكەمە، بەلام خوا بە میهرەبانى خۆى ئەمانیش وەرئەگرێ و ئەیانخاتە كۆمەلى یەكەم لە پەيوەندى و ئەندامىتى ئەو گەل و كۆمەلە پیرۆزەدا، لە میهرەبانى خوا بەزىاد بىباوەرەكانى كەپەست و نزم بەرز ئەكاتەرەو ئەیانخاتە ریزى بەرزان، نەك بەرزەكان بەئینىتە خوارەرەو و بیانخاتە ریزى پەست و نزمەكان! كۆچکردن بەو رادەو پلەى بەرزى خۆیەو مایەو هەتا فەتخى مەككە، كە خاكى عەرەب ملكەچ بوو بۆ ئىسلام و سەركردايەتى ئىسلام، ئەو خەلكە هۆنرایەو لە پوشتەو كۆمەلى ئىسلامدا، ئىتر دواى فەتخى مەككە كۆچکردن بۆ مەدینە ئەو رادەو پلەى نەما، بەلكو هەر تیکۆشان و فیداكارى و كردهوى چاك مایەو بۆ مۆسلمانان كە مۆسلمانان پىشپركى و تیدا بكەن و بەپى ئەرە هەر كەس بگات بەرادەو پلەى تايبەتى خۆى، لە حەدىسى صەحیحدا هاتوو: (لا هجرة بعد الفتح، ولكن جهاد و عمل)، بەلام - وەك زانایان ئەفەرموون - مەبەست ئەو یە كۆچکردن بۆ مەدینە نەما فەتخى مەككە، ئەگینا كۆچکردن لە هەر خاكێكەو كە شەریعەتى خوا حاكم نەبى تىیداو مۆسلمان نەتوانن بە ئازادى و سەربەستى ئایىنى خوا رابگەيەنن و بانگى خەلكى بۆ بكەن، كۆچکردن لە هەر خاكێكى ئاوا بۆ هەر شوینى كو مۆسلمانان ئازاد و سەربەست بن تىیدا، هەر كۆچكردنە رادەو پلەى بەرزى هەیه وەك یەك و یەكەمجار بەئىزنى خواى میهرەبان، لەوخاك و ولاتانەدا، ئىسلام دەست پى ئەكاتەرە بەدامەزراندن و هۆنینهوى خۆى وەك یەكەمجار، ئەو بریارە كاتى و قوناغیانەى یەكەم جار بەكار ئەهینن و گوزەر ئەكات پىایاندا هەتا شوین و ولاتىك فەراهم بىت كە سەركردايەتى هەر بۆ ئىسلام بىت و هەر

شەرىئەتى خوا ھاكىم بېت تېيدا، ئەو كاتە كۆچكردن بۇ ئەو خاك و ولاتە دەست پىن ئەكاتەوہ تا خەلكى ئەو جارەش دىنەوہ ژىر سىبەرو سايەى ئىسلام، بەئىزنى خوا، ئەو كاتە كرچكردن دوایی دىت و ھەر تىكۆشان و كردهوى چاك ئەمىنىتەوہ، لەپاش كۆچكردن بۇ مەدىنەى ئازىز مۇسلمانان چوار دەستە و تاقمیان ھەيە:

۱- بېوادارانى كۆچكەرانى تىكۆشەران بەمال و گيان.

۲- بېوادارانى يارمەتى دەرى كۆچەران، واتە مەدىنەيىھەكان.

۱- بېوادارانى نىشتەجىي مەككە كە كۆچيان نەكرد.

۲- ئەوانە كە بېروھىنان و كۆچكردن و تىكۆشانىيان دواكەوت لە كۆچكرنى يەكەم جار.

بۇ ھەركام لەمانە پادە و پلەى بېرىارى تايبەتى خوى ھەبوو، لەو ماوہى دروستكردنى بوونى ئىسلامدا پەيوەندى بېروا عەقىدە لەجىگەى پەيوەندى خوین و خزمايەتى و نەسەب و نەژاددا دانرا لە ھەموو بارو پوويەكەوہ، كەيەكئ لەوانە مىرات و دەستەبەرىى بوو لە خویندان و بژاردنى ھەر قەرزو ھەر زىانىك كە پووى بگردايەتە ھەر كامىيان، ئىنجا كاتى كەبوون و كىانى ئىسلام پىكھات و دامەزرا بەھوى سەرکەوتنى بەدرەوہ، ھىندى لەو بېرەكاتى يانە كە لەيەكەمجاردا پىويست بوو، گۆپرا، يەكئ لەونە مىرات بەرىى و دەستە بەرىى لەخویندان و ئەو شتانەى تر، گىرآنەوہ بۇ خزمايەتى، بەلام لە چوارچىوہى گەلى مۇسلمان لەخاك و ولاتى ئىسلامدا، وەك دەست نىشان ئەكات كە ئەفەرموى: ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾ خاوەن و خزمايەتيەكان ھىندىكىيان شايستە ترن بەھىندىكى ترىانەوہ، واتە ئەوان دەربارەى يەكتر شايستەترن لە مىرات بەرىدا بۇ يەكتر و لەيەكتر تا كەسانىكى تر لە بېواداران كە ئەو پەيوەندىەيان نەبىن، شايستەترن لە نامەى خوادا، بەلن لەپاش دامەزناندن و بەھىزىوونى كىيان و بوونى ئىتر زۆر بەجىيە گەرانەوہ بۇ ئەو شتە سروسشتىيە كە گىرآنى خزمايەتييە بەھوى مىرات بەرىى و دەستە بەرىى، چونكە ئىسلام ھەمىشە چاودىرىى ھەستە سروسشتىەكان ئەكات لە سنورى رىك و راستى خویدا بەبى زیادە پەوى و كەم و كوپى. خواى پەروردگار لە ھەموو كارو بېرەكەكانىداو لە ھەموو بەرنامە و شەرىئەتەكانىدا ناوھراستى گرتووە و بەھەر بارىكدا لادىرى و بگۆپرى لارو خىچ دەر ئەچىن، كەواتە ھەرچى ئەو بىكات ھەر ئەو پەراست و پەوايە،

﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ بهراستی خوا به هموو شتی زانا و ناگایه و زانین و ناگایی
 نهو گشتی یه وهه موو شت نه گرتته وه و دهوری هموو شتی داوه.

نهو خوای میهره بانای لیژانی کار دروسته که نوممهت و گهلی خوئی دا نه پرنژی له سهر
 بنه پرتی کوپرو کو مه لیکی نه ندای و بزوتنه وهیی، که به عه قیده په یوه سترکابن پیکه وه،
 نه یه وئی پاریزگاری ئاده مییتی و مرو قایه تی بنده کانی بکات و جییان بکات وه له گیان
 له بهر دکانی تر، نه یه وئی شتی بکات به هوئی یه ک گرتن و په یوه ستیان، که ئیراده و خواهیش و
 هه لبرژاردنی خوئیان کار ئه کات تییدا، که نهو مهیل و خواهیشه بنه پرتی پیاره تی و
 مهردایه تی و ئازادی و سهر به سستییه تنها لهم ئاده مییه دا هیه، هوئی نه ک گرتن و په یوه سستی
 نه گنرپاره وه به نه سهب و نه ژاد و زمان و خاک و په نگ و تیره و بنه ماله و هروه ها شته کانی تر که
 تایبه تی نین به مانه وه و گیان له بهر دکانی تریش هاوبه شن تیایاندا، به مهیل و خواهیش و
 هه لبرژاردنی نه مان په ییدا نه بووه، جا به هوئی نه وه وه گه ل و کو مه لی موسلمان شتیکی تا قانه ی
 به رزو به پرژوه و پاک و خاوینه له هموو له که یه ک و چلک و چه په لیه ک، قاپی گه ل و کو مه لی
 موسلمان خراوه ته سهر پشت و کراوه ته وه بو هموو جو ره کانی ئاده می به بی هیچ پرنگرو
 بهرگری که ریک، به هوئی نه وه وه گه ل و کو مه لی راسته قینه ی ئیسلام خاوه نی هموو لیها تن و
 کارامه یی و زانین و زانیاری و پیشه سازه کی نهو هموو گه ل و تیره و بهر یانه یه نه بی که
 کو بوونه ته وه له ژیر یه ک ئالا و سهر کردایه تییدا، بی گومان به ناو بانگترین کوتله و کو مه ل له
 میژروی کوندا، کوتله و کو مه لی ئیمبراتوریه تی رومان بوو، نهو ئیمبراتوریه ته پیک هاتبوو له
 چند تیره ی جیاواز، چند نه ته وه و زمان، چندین ولات و ناوچه، به لام نه وه همووی
 کونه بوو بووه وه له سهر بنه پرتیکی ئاده میانه و په یوه سستییه کی ئاده میانه، به لکو له سهر
 ییرو باوه ری چینایه تی، نهو بوو پیوا ماقول هه بوو له گه ل چینیی بنده و ژیر ده سته،
 له لایه که وه، له لایه کی تره وه به شیوه ی گشتی ره گه زایه تی و ره گه ز پرستی هه بوو نه وه بوو

تیره و بیرهکانی تر له جیهاندا به نۆکهرو بهندهو ژۆردهسته سهیر نهکران، جا لهبهرئهوه
 هرگیز پۆژی له پۆژان نهو کوتله و کۆمهله بهرز نهبوویهوه و نهگهیشته پله و پادهی بهرزی
 کوتله و کۆمهلی موسلمان، بهرو بهرهمی نهوی دهستکوت نهبوو، ههروهها له میژووی
 تازهدا چهند کوتله و کۆمهلی تر پهیدا بوون، کوتله و کۆمهلی ئیمبراتۆریهتی بهریتانیا، بهلام
 ئەمیش وهك کوتلهی پۆمانی كه ئەم جیگری نهو بوو، کوتله و کۆمهلیکی نهتهوایهتی داگیر
 کەربوو، بهرپا بوو لهسەر بنهپهتی رهگهزایهتی و ناغایهتی گهل و نهتهوهی بهریتانی، ژۆر
 دهسته کردن و مافی خواردنی ههموو موستهعمهرهکان که کۆبوو بوونهوه له ژۆر ئالای
 بهریتانیدا، ههموو ئیمبراتۆریهتهکانی ئهوروپا ههموو بهو جۆره بوون: ئیمبراتۆریهتی
 ئیسپانی یان پورتوغالی، ئیمبراتۆریهتی فهرهנסا، ههموو وهك ئیمبراتۆریهتی بهریتانی
 بوون و لهو پادهو پله پهستهدا بوون! شیوعیهتی ویستی کۆمهل پیک بینی بهجۆریکی تر، که
 گوئی نهبن له تیره و رهگهزو زمان و خاک و ولات، بهلام ئەمیش لهسەر بناغه و بنهپهتیکی
 ئادهمیانه بهرپا نهبوو، بهلکو ئەمیش لهسەر بنهپهتی چینیایهتی و دامهزراو بهرپا بوو، بهم
 رهنگه بوو به بارو پوویهکی تر بۆ کوتلهی پۆمانی، نهو لهسەر بنهپهتی پیاو ماقول و
 بهرزهکان بهرپا بوو، ئەم لهسەر چینی لات و بئنهوا بهرپا بوو (پرۆلیتاریا) که ههمیشه پر
 بهسکی داخ و قین و بیزاری بیته له ههموو چین و کۆمهلهکانی تر! بیجگه لهوهش ئەم کوتله و
 کۆمهلی ئەمه ههه له یهکهمجارهوه بهرپا ئەبن لهسەر بنهپهتی خوو پهوشتی ئاژهل و
 چوارپئ و بههیز کردنی نهو ههسته لههه می مهبهست و داخوازی مرۆف سئشته: خۆراک و جیی
 ئارام و نیشتهجیی و کاری نیرو می و پهڕین و لیچوون که مهبهست و ئامانجی مرۆف ههه نهو
 سیانهیه، میژووی ئادهمی ههه بهدوا گهڕانی خۆراکه!! بهلام بهرنامهکهی ئیسلام هات شته
 تایبهتیهکانی ئادهمی دهرخست و گهشهی پێداو بهرزی کردهوه لهناو گهل و کوتلهکهی
 خۆیدا، بهجاری دانی نا به پیویست و داخوازی لهش و دهروون و پۆحدا، پهوایدا، بهلکو
 پیویستی کرد بهجهینانی نهو پیویست و داخوازانه ههراکه لهپادهو پۆژه و سنووری خۆیدا،
 نهو کهسانهی ئهیانهوی لادهن لهو بهرنامه پیروژه و پۆن بۆ ههه بهرنامهیهکی تر که بهرپا و

راگیر ببی لهسهر یاسایهکی تر، ئیتر نهتهوه یا تیره یان زمان یا خاک و نیشتمان یا
 همرشتیکی تر، بیگومان نهو کهسانه دوژمنی ئادهمی و ئادهمیقین، نایانهوی ئهم ئادهمییه
 بهرزو بهریزه لهسهر رهوشته پاکهکی خوی بهروا که خوا جوینی کردووهتهوه بهو سروشته
 پاکه له ههموو گیانلهبهرو دروستکراوهکانی تر، نایانهوی گهل و کۆمهلی ئادهمی بگات
 بهپلهی ههرهبهرزوی و سوود بهخش ببی بهو بهخشایشه تایبهتیانهی که خوا پیی داوه و
 جوینی کردووهتهوه له ههموو دروستکراوهکانی تر، له ههمان کاتدا ئهیانوهی رادهی ئهم
 دروستکراوه تایبهتییه نزم و پهست بکههوه و بیهیننه ریزو رادهی چوار پی و ئاژهل لهپاش
 ئهوهی خوا راده و پلهی بهرز کردووهتهوه! له ههموو شت سهیرتر ئهوهیه که نهو پهستکردنه
 ناو ئهبن بهپیکهوتن و پاپهیرین و بهرز بوونهوه!! بهلام خوا زاله بهسهر کاروباری خۆیداو
 هیچکس و هیچ شتی لهپریگهیدا ناوهشتی، ئهبن ههر ئهوه ببی که ئهیهوی، ئهبنی ئهم
 ئادهمییه تیکۆشان بگات تا کوتله و کۆمهلهکی بهرز بکاتهوه و بیگهیهنی به ئاسوی ههره
 بهرزوی خوی، وهک یهکهمجار پیی گهیشته لهناو ههموو جیهان و جیهانیاندا بهئیزنی خوا و
 بهیارمهتی خوا.

وصلي الله وسلم علي سيدنا محمد واله وصحبه

سورەتى ﴿التوبه﴾ مەدینەى يەو ئايەتەكانى (۱۲۹) ئايەتە

ئەم سورەتە لەبەر ئەوئى لەدوا دوايى سورەتەكانى قورئاندا ھاتووتە خوارەو
بەريارەكانى ھەتا ھەتايى و نەگۆراون. بۇ ئەم سورەتە (بسم اللہ) نەنوسراو و نەگوتراو
لەلایەن ھاوئەلەكانەو، ھەرەھا لەپاش ئەوانىش، ئەوئەش بەلگەيەكى پوونە لەسەر ئەو
كە (بسم اللہ) لەگەلدا نەھاتووتە خوارەو، ئىنجا ئايا ھۆى ئەو چىيە؟ بەراستى چاك وایە
ھەوالەى خوا بەكىن و ھىچ نەئىن، ھەرچەند زانايانى ئوممەت دوو شتىان فرمودە، نزيك
تريان لە دلدا ئەمەيە: سەرەتاي ئەم سورەتە ئەوپەرى خەشم و نيازى تۆلەو سزا نیشان
ئەدات دەريارەى ھاوبەش پەوانەرەكان، ئەو وتە پىرۆزەش بەزەيى و مېھربانى نیشان ئەدات
كە ئەو دوو شتە دژو نەگونجاون پىكەو. ئەم سورەتە بە چەند ناويك ناويارەو بەناو بانگ
تريان دووانە: ﴿براءة﴾ و ﴿التوبه﴾، ئەمەيان زۆرتەر بەكارھىنراو لەلایەن خویندەوارانى
قورئان و زانايانى تەفسىرەو. بەلگەو نیشانەى زۆر پوون ھەيە لەسەر ئەوئى ئەم سورەتە
لە سالى نۆيەمى كۆچيدا ھاتووتە خوارەو و بەيەك جارىش نەھاتووتە، بەلكو بەسنى جارو
لەسنى قۇناغدا ھاتووتە:

يەكەم: پىش پۆشتن بۇ تەبووكلەمانگى پەجەبى ئەم سألەدا.

دووم: لە كاتى نامادەبوون بۆئەم غەزايە و لەناو بەناوى چوون و ھاتنەویدا.

سئىيەم: لەپاش گەرانەو لەو سەفەرە.

سەرەتاي سورەتەكە تا ئايەتى (۲۹) واتە (۲۸) ئايەتى سەرەتاكەى ھاتووتە خوارەو لە

دوا دواى ئەو سألە پىش كاتى ھەج، بەلگەش لەسەر ئەوئەى كە بۇ ئەو سەفەرە

ئەبو بەكرى صدیق - خوا لىيى رازى بى - كرا بەئەمىرو فرماندە، لەپاش دەرچوونيان لە

مەدینە ئەم (۲۸) ئايەتى سەرەتا ھاتە خوارەو، ئىنجا پىغەمبەر (ﷺ) ناردى بەدواى ەلى

كۆرى ئەبو تاليب دا - خوا لىيى رازى بى - فرمانى پىدا كە بەدواى ئەواندا بچىت و لەكاتى

حەجدا ئەم (۲۸) ئايەتە پراگەيەننى لەباتى پيغەمبەر (ﷺ) و فرموى: لەباتى من و لەلايەن منووە ئەبى ھەركەسيك پايان گەيەننى كەلە من بىت. بى گومان شياوتر لە على و پەيوەست تر لە على نەبوو لەو كاتەدا كە دەست بەدات بۆئەو فرمانە، ئەم سوورەتە ئەكرى بە شەش بەشەو:

بەشى يەكەم: كە ئەم (۲۸) ئايەتەيە كە دەست نيشانمان بۆ كرد. لەم بەشەدا دواترين بريار ديارى ئەكات لەبارەى پەيوەندى لەشكرو كۆمەلى مۇسلمانان، لەگەل لەشكرو كۆمەلى ھەموو ھاوبەش پەوادەركانى نيوە دوورگە، ھۆى ئەو شە دەرئەخات و پوونى ئەكاتەو بەو جۆرو ئوسلوبە قورئانيەى خۆى وەك بۆمان دەرئەكەوى ئەكاتى تەفسىرى ئەو ئايەتەنەدا.

بەشى دووم: دواترين بريار دەرئەكات سەبارەت بە پەيوەندى مۇسلمانان لەگەل نامەدارەكان، واتە جوولەكەو گاور، لەگەل ئەو ديارى كردنەدا ھۆكەشى باس ئەكات، باسى لادانى ئەو نامە دارانەش ئەكات، كەبەجۆرى لاياتدا لەو ئايينە بۆيان ھات بەلاى ئىسلامەوہ ئايينەكە يان كە بۆيان ھەلبژارد بەئايينى خوا ئەما.

بەشى سەيەم: باسى ئەوانە ئەكات و لەكەداريان ئەكات كە بانگ كەران بۆ تىكۆشان و جىھاد و جەنگ كەچى سستى و قنگ گرانىانكردو پانەپەرين بەدەم بانگو بانگەواى خواوہ.

بەشى چوارەم: كە دريژترينى بەشەكانە زياد لە نيوەى سوورەتەكەى داگيركردوہ، لە ناپاكەكان ئەدوى و نياز و كردەوہ بەدەكانيان دەرئەخات، بەتايبەتى لەوسەفەر و غەزاي تەبوكەدا.

بەشى پىنجەم: باسى چەند دەستە و تاقمىك ئەكات كەلەو كاتەدا ھەبوون لەناو گەل و ئوممەتى ئىسلامدا، بىجگە لە كۆچكەران و يارمەتى دەرمان - خوا لىيان پازى بى - كە بناغەو بنەرتەو برپەرى گەلى مۇسلمان بوون.

بەشى شەشەم: باسى پەيمانى مۇسلمانان ئەكات كە بەستيان لەگەل خواى خۆيان، باسى ھەلوئىست و پىوئىستى سەر شانى مەدينەيەيەكان و عەرەبەكانى دەورەبەريان، پىوئىستى جىابوونەوہى مۇسلمانەكان و بچرينى پەيوەنديان لەگەل ھاوبەش پەوادان و ناپاكەكان، لە

سورھتی ﴿الانفال﴾ دا کورتہ باس و پالفتہ یکمان هینا له (زاد المعاد) موہ سہارمت
بہرہوشت و کرداری پیغہ مہبری خوشمہرست ﴿سورہ﴾ لہگہل بی پروا و ناپاکہ کاندہ، یاد کردنی
ئو کورتہ و پالفتہ زور سوود بہخشہ بؤ حالی بوون و تیگہیشتن لہدقی نایہتہ کانی
ئوئی و ئم سورہتہ، هؤی بوون بوونہوی راست و پھوایی ئم ہرپارانہیہ کہ ہاتن لہم
سورہتہ دا کہ دواترین ہرپارو ہتا ہتاین، لہو پالفتہ ہدا باسی ئوہ کرا کلمہ پاش
فرماندان بہ جہنگ و کوشتار بی پرواکان بوو بوون بہسی بہش: ناشتی خوازو ئہملی
سولج، جہنگ کمر ئہملی جہنگ، ئہملی زیممہ و پھیمان، ئینجا کاتی سورھتی ہراثت
ہاتہ خواروہ فرمان درا بہ جہنگ کردن لہگہل بی پرواکان و تیگوشان لہگہل ناپاکان بہ
باس و ہلگہ و بوون کردنہوہ، فرماندرا بہ ہلگہ شاندنہوہ و ہری بوون لہ پھیمانی بت
پہرستہکان، خارن پھیمانکرا بہسئ بہشہوہ: جہنگ کردن لہگہل ئوانہیان کہ پھیمانی
کاتیان بہستبوو و پاشگہز نہبوو بوونہوہ، ماوہ نەدان و ہستان لہوانہی کہ پھیمانیان
نہدابوو و جہنگیشیان نہکردبوو، یان پھیمانیان بہستبوو بہ بی دیاری کردنی کات و ماوہ،
بؤ ئم دوو جوؤر واقعہ فرماندرا بہ ماوہ دان و ہستان لییان ماوہی چوار مانگ لہ پاش
تیپہر کردنی ئو چوار مانگہ ئہگہر موسلمان نہبوون و جہنگیان لہگہل بکری، کہواتہ
بی پروایان لہ پاش ہاتنی سورھتی (ہراثت) بوون بہ سی بہشہوہ: جہنگ کمر، پھیمان درا،
ئہملی زیممہ، ئینجا پھیمان درا و ناشتی خوازو بوون بہدوو بہشہوہ لہگہل موسلمانان: جہنگ
کمر و ئہملی زیممہ، کہواتہ ہموو خەلک بوون بہسی بہش: موسلمان، ناشتی خوازو بی باک،
جہنگ کمر، دہربارہی ناپاکان فرماندرا کہ پوالتہ ئیسلامیہ کہیان لی و ہرگیرئی و نیازو
دلیان حوالہی خوا بکری. تیگوشان لہگہل بکری بہ ہلگہ و رابہرو باس و ہیمان، توندو
تیژو قسہی بہ ہیزیان ناراستہ بکری، نوؤژ لہسہر مردوو یان نہکری. ہوا اندرا ئہگہر داوای
لیبور دنیان بؤبکات خوالییان نابووری، ئوہ بوو بہکورتی رھوشت و کرداری پیغہ مہبر ﴿سورہ﴾
دہربارہی دوژمنہکانی لہ بی پروا و ناپاکان، دواترین ہرپار کہ سورھتی ہراثت ہینای بہو
جوؤر بوو ئیتر ہرپارہ کاتی و قوئاغیہکان کوٹایی پی ہینرا، بہلام و ہنہ بی ئوانہ بہ تہواوی و

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾ فَسَبِّحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ

ئینجا بابیننه سمر نایه تهکان و له ژنر سایه یاندا بژین و دل و گوئیان بدهینی. نه فرموی:

﴿بِرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ نه مه بهری بوونیکي گه و ره و گرنگ له لایه ن خواو فروستاده که یهوه بو نه وانه ی که په ایمان تان له گه ل به ستن هاوبهش رهوا دهره کان، واته نهو په ایمانه هله وه شینینه ره و رهفتاری پی ناکه یین و بهرین لینی. هرچهند چهند رایه کی جیاوازو جوړ به جوړ هیه له مه بهست بهم سره تا و نایه تهکانی تر که دین به دوا ی نه م سره تادا، هرچهند نهو رایانه هن، به لأم رای به میزو جیگیر له دلدا نه مه یه که شوینی پووکهش و پوواله تی دهقی نایه تهکان بکوین و بهو پینه مه به سته که و هرگرن، نهو پووکهش و پوواله تش هر نه مه یه که نه م نایه ته کو تایی هیئا به هموو په ایمانهکانی له وه و بهر که هببو له نیوان موسلمانان و هاوبهش رهوا دهره کان تا نهو کاته، نیتر نهو کو تایی پی هیئانه له پاش تیپه ر کردنی چوار مانگ بیئت بو نه وانه ی که کات و ماوه داری نه کرابی بو په ایمانه کیان یان دیاری کرابی و به لأم نهوان په ایمانه کیان هله وه شان د بیته وه، په ایمانی حوده بیبه که ماوه ی ده سال بوو به لأم قوره یش هلیان وه شانده وه و پاشگه زیوونه لینی و ناپاکیان به کار هیئا یان په ایمانه کیان ماوه کاتی بو دیاری کرابی و کاته که ی دوا یی هاتبی، لهو ماوه یه دا ناپاکیان نه کربن، به کورتی: کو تایی هیئان بهو هموو په ایمانانه له گه ل هاوبهش رهوا دهرانی نیوه دورگه، کو تایی هیئان به بیرو باوه ری په ایمان به ستن له گه لیان به بهری بوونی تهواو لینی، به بیزاری دهر برین له ره وادانی هیچ په ایمانک بو نهوان لای خواو فروستاده که ی. یه کیکی تر له پووکهش و پوواله تی نه م نایه ته نه وه یه که به هیچ جوړ پی نه دری و چاوپووشی نه کری له هیچ کام لهو بی پروایانه به تهواف کردن و ناوه دان کردنه وه ی نهو مالی خوا له پاش هاتنی نه م نایه تانه، به پیچه وانه ی نهو په ایمانه گشتی و بی چهند و چوونه ی که له وه و پیش هببو: به وه ی بی باک بن له یه کتر لهو ماله به پرینه و له مانگه به پرینه کاندا، نهو که سه ی که بیربکاته وه و چاوبکاته وه و چاوبکی پی به بووداوو

بهسرهاته‌کانی ره‌وشت و کرداری پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) بوی دهرئه‌که‌وی به‌رونی که نه‌و
 هه‌نگاوه‌ی که نرا له‌باره‌ی په‌یوه‌ندی نیوان موسلمانه‌کان و بی‌پروا‌کاندا له‌نیوه‌ دورگه‌ و
 شوینه‌کانی تردا، هه‌روه‌ها له‌نیوان موسلمانه‌کان و نامه‌داره‌کاندا، که نه‌م سووره‌ته‌ مینانی،
 نه‌و هه‌نگاوانه‌ له‌کات و شوینی خویندا هاتن، ولات و به‌سره‌ات ناماده‌بوو بوی. هه‌نگاویکی
 سروشتی بوو له‌ کاتیکی به‌ریژدا، به‌راستی پوون بوویه‌وه له‌و پرودا و کرده‌وه قوناغ له‌پاش
 قوناغ، چهند تاقیکردنه‌وه به‌راورد کرا، که ناگونجی ناشتی و ژیان له‌نیوان دوو به‌رنامه‌ی
 ژیاندا که دژایه‌تیکی بنه‌رتی و دورو دریزه‌بئ له‌نیوان هه‌موو به‌ش و پارچه‌یه‌کیان له
 بو‌چوون و بیروباوه‌ردا، له‌ ره‌وشت و کرده‌وه‌یاندا، له‌ پرژیم و هونینه‌وه‌ی کومه‌لایه‌تی و
 ئابووری و پامیاری و موقایه‌تیاندا، دوو به‌رنامه‌ی ژیان که یه‌کیکیان به‌ریا بووبی له‌سه‌ر
 به‌نده‌یی به‌نده‌یان بو‌خوا به‌بئ هیچ جوژه‌هاوبه‌شینک، نه‌وتریان راگیرو به‌ریا بی له‌سه‌ر
 به‌نده‌یی به‌نده‌یان بو‌به‌نده‌یه‌کی وه‌ک خوینان، هه‌رگیز ناگونجی ژیان‌ی نه‌م دوو به‌رنامه‌یه
 پیکه‌وه به‌بئ به‌گژا چوون و جه‌نگ و ناژاوه، به‌لکو نه‌بئ هه‌میشه له‌ جه‌نگ و ناژاوه‌دابن.
 وه‌نه‌بئ نه‌و دژی و دوزمنایه‌تی قورپه‌یشه هه‌روا شتیکی ریکه‌وت و هه‌لکه‌وت بووبی، هه‌روه‌ها
 دژایه‌تی جووله‌که‌و یه‌ک که‌وتنیان له‌گه‌ل بت په‌رسته‌کان هه‌ر له‌یه‌که‌مجاره‌وه بو‌نه‌م
 ئیسلامه، هه‌روه‌ها جه‌نگ و دوزمنایه‌تی گاور بوی له‌هه‌موو لایه‌که‌وه، هه‌روه‌ها دژایه‌تی و
 دوزمنایه‌تی و جه‌نگ و کوشتاری نه‌و هه‌موو بیروباوه‌رو به‌رنامه‌نه‌ی تر که له‌گه‌ل نه‌م
 ئیسلامه‌دا به‌دریزایی میژووی ئیسلام، نه‌و هه‌موو دژی و دوزمنایه‌تی و جه‌نگ و ناژاوه‌یه
 بو‌مان پوون نه‌کاته‌وه که پئیویست بوو نه‌م دواترین هه‌نگاوه که نه‌م سووره‌ته‌ پئی هه‌لسا
 دهریاره‌ی نه‌و هاوبه‌ش ره‌وا ده‌رانه‌که‌به‌هیچ ره‌نگ نه‌ه‌گونجا ژیان و ناشتی ئیسلام
 له‌گه‌لیان له‌سه‌ر نه‌و بارو شیوه‌ی که‌له‌سه‌ری بوون، هه‌رگیز ناشگونجی مه‌گه‌ر به‌ناچاری له
 چهند ماوه‌یه‌کدا که بی‌گومان نه‌بئ دواپی بی‌ت و هه‌ر دواترین هه‌نگا و بنری و به‌کار به‌یتری.
 به‌کورتی و پالفتی باسه‌که نه‌مه‌یه: نه‌وانه‌ی که په‌یمانی کاتیان بووبی و هیچ لاریه‌کیان
 نه‌کردبئ و به‌پئی په‌یمان‌که‌ ره‌فتاریان کردبئ، نه‌وانه‌ ماوه‌که‌یان ته‌واو نه‌کزی و
 په‌یمان‌که‌یان نه‌پاریزی تا کاتی دیاری کرا، نه‌وانه‌ی که په‌یمان‌یان له‌گه‌ل نه‌کرا بئ، یان
 په‌یمان‌یان تیگ دابئ و لاریان کردبئ، یان په‌یمان‌یان له‌گه‌ل به‌سترا بئ به‌بئ دیاری کردنی

كات و ماوه، ئەم سى تاقمە چوار مانگ مۆلەت ئەدرىن، لە پاش ئەو چوار مانگە ئىتر ماوهى
 ھىچ ھاوبەش رەوادەرىك لەخاكى نىوہ دورگەدا، بەلكو ئەبى يان موسلمان بىن يان جەنگيان
 لەگەل ئەكرى، لە ھەر شوينى دەستكەون، بەو شىوہ رەفتارىيان لەگەلكرا، لەو كاتەدا كاتى
 ئەوہ بوو كە نىوہ دورگە پاك بكرىتەرە لە ھاوبەش رەوادەران، بگىررى بە جىگەى ئارامى و
 ئاسايش بۇ ئىسلام، چونكە دوژمنى ئىسلام لەسنوردا ھەستى كرد بوو بەو خەتەرە
 گەورەى كە پووى تىكردبوو لەبەرئەوہ لە كەمىندا بوون بۇ پەلامار دان، وەك دەرگەوت لەو
 پووداوى (مۆتە و تەبوك) ھوہ ھەر وەھا لەلایەك كەوتنى پۆم و سویند خواريان لەگەل فارس
 لەیەمەن و لای خواروى نىوہ دورگەوہ بۇ ھاندان و ھەلمەت بردن بۆسەر ئەم ئايینە تازەيە كە
 بووہ بە ھۆى بىم و بى ئاراميان. لەبەر ئەوہ بەم جۆر شىوہيە سەرھەتاي ئەم سوورەتە ھاتە
 خواروہ بەو توندو بەتینیيە و ئەو جارە سامناكەيدا و ھەلوئىستى ھەموو موسلماننىكى
 ديارىي كرد لەگەل ھاوبەش رەوادەراندا، ئىنجا لەپاش ئەو جارو راگەياندنە ئەم باسو
 بەيان و پوون كەردنەوہى ھىنا بەدايدا، لەیەكەمجاروہ ئەو مۆلەت دانە و ماوہكەى ديارىي
 كرد دەربارەى ئەوانەى كە گوتر ماوہ ئەدرىن، ئەفەرموى: ﴿فَسَبِّحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ﴾
 ئىنجا بى پىرواكان پۆن بە ئارامى و ئاشتى و بى باكى گەردش بكنە و بگەرىن لەخاك و ولادتا
 بەبى ئەوہى پەلامارى بدرىن و دەستيان بۇ بىرى، ئەو چوار مانگە مۆلەتە لە پۆژى جەژنى
 قوربانى سالى نۆى كۆچىيەوہ دەست پىنكەكات تا پۆژى دەى مانگى مەلود لەسالى دەى
 كۆچى. ئەو مۆلەت دانەش لەپاش ئەوہ بوو كە ئەو پەيماندارانە پەیمانەكەيان شكاندو لە
 چەرخ و كاتىكدا بوو خەلكى بى ناگابوون لە ياسا و قانون، ھەركەس بكرایە دەستى خۆى
 ئەوہ شاند ھەرچۆن بۆى رىك بگەوتايە، بەلام ئىسلام ھەر ئىسلامە لە ھەر چەرخ و كات و
 شویندا، ئەوہش بەھۆى ئەوہیە كە بەرنامەى خوايە و پەيوەندى تىبەتى نىيە بەكات و
 شوین و ولاتىكەوہ، كەواتە چەرخ و شوین و ولات نايگۆررى و گەشە و پەرى پىنادات، بەلكو
 ئەو مەردوم پەرى پىنەدات و گۆرانی بەسەردا ئەھىنى لە چوار چۆوہى خۇيدا، ئىنجا لەگەل
 ئەو مۆلەتدانەدا دلیان ئەھىنىتە لەرزە و بىداریان ئەكاتەوہ بەمەى كەوان لە ژىر چنگى
 قودرەتداو بەھىچ رەنگ لە دەستى دەرناچن،

وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ عِزُّ مَعِزِّي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ
يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ

نه فرموی: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ عِزُّ مَعِزِّي اللَّهِ﴾ بزنان که نیتوه دسته پاچه کبری خوانین و
له دستتی قوتار نابن، لهو دوا پوژو چاره نووسهی که بوی دناون که بریتیه له سر
شوپ کردن و ریسوایی و بین نابروویی وه که نه فرموی: ﴿وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ﴾ بزنان که خوا
نابرو بهرو ریسوا کبری بی پروا کانه، واته نیتوهی هاوبهش رهوا دهر که نم نایه تان ناراسته
کرا، یان نیتوهی بی پروا به گشتی که نیتوه هاوبهش رهوا دهر لیژدها یه کم و سرده سته،
نابرو بهرو ریسوا کرتانه له هر دوو جیهاندا، به لئی نهبی نهوانه بو کوئی برؤن و چون له
دستی قودرتهی خوا دهر چن له کاتیکدا که خویمان به نمرزو ناسمان و هموو شتی که له ژیر
چه پوکه و قودرتهی دایه؟! نینجا نه کات و شوینه دیاری نیکات که نهو جاری خوی تیدا
نهدری. نه فرموی: ﴿وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ﴾ نه مه راگه یاندن و
چار دانیکی گوره و سامناکه له لایه ن خوا و فرو ستاده که یوره له پوژی حجهی گوره دا بو لای
خه لکی به گشتی ﴿أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ﴾ به مهی که خوا و فرو ستاده که ی به رین له
هاوبهش رهوادان، واته له به لئین و پهیمان کانیان، یان دؤستایه تی و هاوکاری و په یوه ندیه کی
تری دؤستایه تی. که پهیمان که یان هیندی کیه تی، چند رایه کی تریش هیه له مه به ست به
پوژی حجهی هره گوره دا، هر کام هر باشه و له ریوایه تدا هاتوه، که واته به هر کام بگیرئی
دروسته، هر وه ها له ناو بردنی نهو پوژه بهو ناوه وه چند رایه که هیه و هر کام دست
نهدات و چاکه، له سر هر بارو به هر حال نهو راگه یاندن و چار دانه به دی هات لهو ماوه و
پوژاندها، نهو بهری بوونه راگه یانرا دهر بارهی هموو هاوبهش رهوانهران به شیوهی گشتی،
بینجه لهوانه ی لئی دهر کران، کرا به بیرو باوه رینکی بنه رتهی و سره کی، نهوش شتیکی زور
رینک و پیکه له گه ل سروشتی په یوه ندی نیوان موسلمانان و نهوان که هر گیز نهو دوو کومله
یه که وتن و ژیانیشیان ناگونجی پیکه وه، وه که به درنژی پوونکرایه وه، هر وه ها
جیا کردنه وهی نهو پهیمان دارانه ی که باسیان دیت، شتیکی رینک و رهوایه به پیی دادو
داد په روه ری نیسلام. نینجا له گه ل نهو چار دانی بهری بوونه، به پیی بهر نامه که ی خوی که
همیشه رینمونی نیکات و هانی به ندهیان نهدات له سر رینمونی و ترساندن له گومرایی،

فَإِنْ تَبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَنَشِرِ الَّذِينَ كَفَرُوا
 بِعَذَابِ آيَةِ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْفُصُواكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهَرُوا
 عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾

بەر پێیه ئەفرمووی: ﴿إِنْ تَبْتُمْ﴾ ئینجا ئەگەر ئێوە تۆبە ئەکەن لە بێ بڕوایی و
 بێ باوەڕەکانی پەیمانی ﴿فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ ئەوە چاکە بۆتان، بێ گومان ئەوە چاکە بۆمان لە
 هەردوو جیاندان، ﴿وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ ئەگەر پوو وەر ئەگێنن لە تۆبە و پەشیمان بوونەوه و بەردەوام
 ئەبن لەسەر حال و باری بەدی خۆیان ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ﴾ بێ بڕواکان ئەو بزائن کە
 ئێوە دەستە پاچەکه‌ری خوا نین و لە دەستی قودرەتی دەرناچن ﴿وَنَشِرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابِ
 آيَةِ﴾ ئەو پێغه‌مبەر موزدە بدە بەوانە‌ی بڕوایان نەهێناوه و لەزانی نی خوادا بڕوا نەهێنانیان
 تێپەری کردووه، موزدەیان بەدەری بەسزایەکی سەختی ئییش و ئازار دەر. بەرنامە بێ
 گەردەکه‌ی خوا لە پێش هەموو شتی‌کدا بەرنامە‌ی پێنموونییه، ئەوە تا مۆلەتی ئەو بێ بڕوایانە
 ئەدات لەو ماوه‌یه‌دا، مۆلەتدانە‌که‌ش. ئەک هەر لەبەر ئەوە کە لە ناکاودا ئەدا بەسەریاندا کە
 ئەوە شتی‌کی لارو ناری‌کە، بەلکو لەگە‌ڵ ئەوە‌دا ئەوانە بیرو هۆشیک بەکە‌ئەوه و پێگە‌ی راست
 بەدەنە‌بەر، ئینجا هانیدان لەسەر تۆبە و گە‌ڕانە‌وه و ترساندنێ لەسەر پێچی و نافرمانی،
 ئاژمێندی کردن لەسوود و بەرەمی ئەو سەرپێچی و نافرمانییه کە بەتە‌مای بن، هەرە‌شە‌شی
 لیکردن بەسزای پۆژی دوا‌یی. لە‌پاش سەر شو‌ڕیی و پێسوایی ئەم جیهانە، ئەو ترس و
 لەرزە‌ی خستە دلیان تا رایانچ‌لە‌کینێ. بەلکو ئەو تۆزو دوکە‌ل و هەرزە‌ی کەوا بەسەر سەرو
 پشتیانە‌وه لاچی و نە‌مینی و بە‌هۆی ئەوه‌وه گوی‌پرایە‌لی بکەن. ئینجا لە‌پاش ئەوانە با ئارامی
 بکە‌وێتە ناو ریزو دلی موسلمانە‌کان و بیمو ترسیان نە‌مینی و بزائن کە چاره‌نووسی بە‌دی
 ئەو بێ بڕوایانە دیاریی کراوه لە بڕیاری خوادا! لە‌پاش جار‌دانی ئەو بڕیارە شامناکە، ئینجا
 بە‌شیوه‌ی کاتی ئەم خاوه‌ن کاتی ئەم خاوه‌ن پەیمانانە دەرئە‌کات لەو بڕیارە گشتییه تا
 لە‌پاش دوا هاتنی ماوه‌که‌یان بە‌پێی بڕیارە گشتییه‌کە رە‌فتاریان لە‌گە‌ڵ بکری، ئەفرمووی:
 ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ بێ‌جگە کە پەیمانتان لە‌گە‌ڵ بەستن لە‌هاوبە‌ش رە‌وا‌دەرە‌کان

﴿لَمْ يَنْصُوكُمْ شَيْئًا﴾ نینجا ئهوانه كه مو كوپریان نه كرد لیقان له هیج شتیك له مارج و بهندی
 پهیمانكهیان له گهلتان ﴿لَمْ يَطْمِئُرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا﴾ كۆمهکی هیج كه سنیکیان نه كرد به دژی ئیوه
 ﴿فَاتَمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ﴾ ئهوانه پهیمانكهیان بو تهواو بكن تا ماوهكهی خویان واته
 بهو دوو مارجه پهیمانكهیان ببهنسه سر به بن كه مو كوپری تا ماوهكهیان دواپی دیت،
 هرچند مارجی یه كه مو دووه میس بگریتهوه به لام له بهر گرنگی به تایبتهی باسی كرد، ﴿إِنَّ
 اللَّهَ يُحِبُّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بن گومان خوا خوپاریزه رانی خوش ئهوی، واته پهیمان راگیر كردن و
 پاراستنی فرزند پیوسته، كه واته ئهو پهیمانهی كه به ستوتواته بیپاریزن، چونكه خوا
 خوپاریزه رانی خوش ئهوی. كه واته ههلسان بهو تهواو كردنه عیبادهت و خواپهرستی بوو كه
 هر له ئیسلام دیت شتی واو بهو رادهیه به گرنگ گرتن، رای بههیزو رینك و راست له گه
 ریوایته صحیحهكان دا ئه میه بهم پهیمان پهیمانكهی حوده بیبیه كه به ستر له گه
 قورهیش و سویند خواره كانی، ئهوانه ی كه فرماندرا پاراستنی پهیمانكهیان دوو دهسته
 بوون له بهنی كنانه كه پهیمانكهی خویان برده سهرو به شداریان نه كرد لهو دهست
 درژی بییهی كه كرایه سهر خوزاعه كه سویند خوار بوون له گه ئیسلام و موسلماناندا، لهو
 دهست درژی كردنه دا قورهیش یارمهتی دهست درژی كهرانیاندا به هوی ئهوهوه پهیمانی
 حوده بیبیه ههلهو شایهوه كه ماوهكهی دهسال بوو، ئهو تا قم و دهستهیه كه (كنانه) كه دوو
 خیل بوون له سهر پهیمانكه مانهوه هرچنده بت په رست و هاوبهش پهوا دهر بوون، به لام
 پهیمانیان پاراست، له بهر ئهوه فرماندرا به پاریزگاری پهیمانكهیان تا ماوهكهی دواپی
 دیت، به كورتی ئهوانه ی كه پاریزگاری پهیمانكهیان كرد فرماندرا به تهواو كردنی
 پهیمانكهیان تا ماوهكهی خوی، بیجگه لهوان چوار مانگ ماوه دران. ئهوهی كه شایانی
 باسه ئه میه كه تا قمی یه كه مو پیش تهواو بوونی ماوهكهیان موسلمان بوون، ئهوانه ش كه
 چوار مانگ ماوه دران بگریزن به ولادتدا، نه گهران و ئیسلامیان ههلبزارد بو خویان، والحمد لله
 رب العالمین. له پاش ئهوهی فرمانیدا به تهواو كردنی ماوهی پهیمانی ئهوانه ی كه بهریکی
 پاریزگاری پهیمانی خویان ترد، فرمانیدا به مؤلته دانی چوار مانگ سهبارت به هه موو
 جوړه هاوبهش په واده رانی تر،

فَإِذَا أَسْلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخَذَرُوهُمْ وَأَحْضَرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ

رَحِيمٌ

ئینجا باسی حوکم و پیریاری ئەمانە ئەکات لە پاش تێپەر کردنی چوار مانگەکه ئەفەرموی: ﴿فَإِذَا أَسْلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ﴾ ئینجا دوایی هات ئەو چوار مانگە مۆلتە که قەدەغە کرا جەنگ کردن لەگەڵیان تیااندا، که ئەو چوار مانگەش دەست پێ ئەکەن لە پۆژی جەزئی تۆرپانەوه و دوایی دین لە دەی مانگی پەییعی دوو هەدا، ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ ئەو کاتە ئەو ماویەش پەوا دەرانە که مۆلتە ئەکیان تەواو بوو بیان کوژن لە هەر شوێنی دەستتان کەوتن ﴿وَسُذِرْتُمْ﴾ بەدیل بیانگرن ﴿وَأَحْضَرْتُمْ﴾ بەرگریان بکەن لەدەرچوون کاتی چوونە قەڵاو پەناگەه ﴿وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ﴾ دانیشن بۆیان لە هەموو کەمین و جیگای چاوپروانیدا، واتە پەواپە بۆتان هەرکام لەم چوار کردەوه که بەسەریان بینن، هیندی ئەفەرموون: مەبەست بەو مانگانە ئەو چوار مانگە بەناو بانگەیه که پەجەب و مانگی دوای شەشەلانە و مانگی تۆرپانە و موخەرەم، بەراستی پاری یەکەم لە دڵدا بەهیزو جیگیر ترە، بەلکو هەر ئەوه راستە. ئەوانە مۆلتە دران ماویەیک که بەسە بۆ ئەوهی بیریک لە خۆیان بکەنەوه، کەواتە بەغەسرو لەناکاودا ناکوژدین و ناگیرین، ناگادار کراون نەمانی پەیمانەکیان، کەواتە هیچ بپرو بیانوو یەکیان نییە، لەگەڵ ئەوهیشدا پێگە پزگارییان بۆ دانراوه و مەبەست ئەوه نییە لەناو بپرین وەک ئەفەرموی: ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ﴾ ئینجا ئەگەر ئەوانە تۆبە بکەن و نوێژ بەرپێکی بەجی بینن و زەکات بەدن ئەوا لێیان گەڕین و پێیان بەرە ئەکەن ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بەراستی خوا لێبوردەمی میهرەبانە، واتە لەبەر ئەو لێبوردەیی و میهرەبانییە خوا بەو تۆبە و گەڕانەوه وازیان لێ ئەهینن، بەلێ بەراستی ئەگەر خوا لێبوردەیی و میهرەبانی نەخاتە کار ئەوانە هەروا بە ئاسانی قوتار نابن، ئایا چۆن قوتار ئەبوون که ماوهی (۲۲) ساڵ سزاو ئەشکەنجەمی موسلمانەکانیاندا بەهەر جور که پێیان کراو لە دەستیان هات، جەنگیان لەگەڵ کردن و هانی خەلکیاندا لێیان، چۆن بەو جورە فەرمانی ئەدا بەواز هینان و چاوپۆشی لەو هەموو سزاو تاوانە که بەبێ سوچ و گوناھ دەربارەمی ئەو موسلمانانە کرا؟!!!

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ ابْلِغْهُ أَمَانَتَهُ، ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقْتُمُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ

ئینجا لهگهل شهوی که بریاری جهنگ ئه‌دا له‌پاش ئه‌و چوار مانگه، هیشتا لهگهل شه‌ودا هر چاوپوشی به‌کار نه‌هینئ به‌مه‌ی هرکه‌س له‌هاوبه‌ش ره‌وا‌هران داوای هاوسنی‌تی و مانه‌وی کرد به‌بنی ترس و بیم ئه‌بنی ریگه‌ی بدرئ و به‌هیچ شی‌وه‌یه‌ک ده‌ستی بؤ نه‌بری و ه‌کو نه‌فرموی: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ﴾ ئه‌گه‌ر هرکه‌سینک داوای هاوسنی‌یه‌تی و په‌نادانی کرد ﴿فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ﴾ په‌نای بده ه‌تا یان له‌بهر شه‌وی که وتی خوا بیستی ﴿ثُمَّ ابْلِغْهُ أَمَانَتَهُ﴾ ئینجا له‌پاش شه‌و بیگه‌یه ئارامگای خو‌ی و شه‌و شوینئ‌ی کو شوینئ‌ی ئارامی و بنی‌باکییه بؤی ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ﴾ شه‌و فرمان دانه به په‌نادان به‌هوی شه‌وه‌ویه که شه‌وانه ده‌سته و کۆمه‌لیکن نازانن، نازانن ئیسلام چیه‌و شه‌و ئایینه چیه‌ که بانگ ئه‌کرین بؤلای، که‌واته بایئ له ولاتی ئیسلامدا بژی و تی بگات له ئیسلام له‌بهر ریئ و پیکی و هیچ بړو بانوویه‌کی نه‌مینئ بؤ بړوانه‌هینان، به‌تایبه‌تی له‌و کاتی په‌نادانه‌دا بؤیان ده‌رئ‌که‌وی که به‌لینئ خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) به‌راست دره‌چوو به‌لینئ سه‌رکه‌وتنی موسلمانان و ژیر که‌وتنی بنی‌بړویان، ئینجا ئایا شه‌و ماوه‌ی په‌نادانه چوار مانگه وه‌ک هیندئ له‌زانا‌یان نه‌فرمویان، یان ه‌واله‌ی پای پی‌شه‌وا‌ی موسلمانان شه‌کری، هر کام شه‌گونجئ و به‌رگری که‌ریئ نییه بؤی؟ ه‌روه‌ها ئایا شه‌و داوای په‌نادانه له‌لایه‌ن بنی‌بړواکه‌وه ئه‌بنی هر له‌بهر نیازی شه‌و بیسته‌نه بیئ، یان له‌بهر هر نیازی تریش بیئ هر په‌نای بدرئ؟ شه‌مه‌ش شتی‌که دو‌به‌ره‌کی زانا‌یانی تی‌دایه، پای به‌هیز له دلدا شه‌مه‌یه ئه‌گه‌ر به‌نیازی تریشه‌وه هر ریگه‌ی شه‌ری، کۆمه‌لیئ له زانا‌یانی ته‌فسیر له‌(ئیبین و عه‌باس) وه‌ه ئه‌گپر‌نه‌وه -خوا لیان پازی بی- که پیاویئ له‌بت په‌رسته‌کان گوتی به‌علی -خوا لینی پازی بی-: ئه‌گه‌ر یه‌کئ له ئیمه ویستی بیئ بؤلای محمد له‌پاش ته‌واو بوونی شه‌و ماوه‌یه بؤ بیستی فرمووده‌ی خوا

یان له‌بەر پښووستییه‌ک هەر ئەکوژرئ؟ ئەویش له وه‌لامدا فەرمووی: ئەخێر له‌بەر ئەوهی خوا
 ئەفەرموی: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾، جا ئەگەر ئەم ڕیوایەتە تەصحیح بیټ ئەوا بەلگە‌یه
 له‌سەر ڕای دووهم و بە‌پراستی دەرئەکات، با‌ی‌ر بک‌ری‌تە‌وه له‌م ئایینه‌ پیرۆزه‌ی ئی‌مه که نه‌زان
 زانا ئەکات و په‌نای په‌نا خواز ئەدات، تەنانەت با دوژمنیش بیټ که سەرکیش و جه‌نگ که‌ره
 له‌گە‌لی، به‌ هه‌موو جوړیک هه‌ول و تیکۆشان ئەکات به‌دلسۆزی و ناشتی بۆ پښموونی و
 خستنه‌ سەر ڕینی پاست، زۆرو چه‌ک به‌کار ناهینئ مه‌گەر بۆ به‌رگری کردن و نه‌هیشتنئ
 پښگرو به‌رگری که‌رانی پښگه‌ و ئایینی خوا، پښگرو به‌رگری که‌رن له‌بیست و وه‌رگرتئ
 فەرمووده‌ی په‌روه‌ردگار، به‌هۆی ئەوه‌وه پښگرن له‌ پښموونی و که‌وتنه‌ سەر ڕینی پاست،
 پښگرن له‌ ئازادی و سه‌ربه‌ستی به‌نده‌یانی خوا، پښگرن له‌ په‌رستئ په‌روه‌ردگاری به‌نده‌یانی
 خواو بانگ که‌رو ناچار که‌رن بۆ په‌رستئ به‌نده‌یان و دروستکراوانئ خوا، هه‌رکاتئ ئەو
 پښگرا‌نه‌ نه‌بوون یان نه‌هیل‌ران و ژیر ده‌ست‌کران، ئەو کاته‌ مه‌ردوم ئازاده‌و له‌ژێر سایه‌ی
 ئیسلام و چاودیریی ئیسلامدا ئازاده‌ له‌سەر بیروباوه‌ری خوئی، خه‌لکی فیر ئەکات تا
 ئە‌یگه‌یه‌نیت‌ه‌وه جئ و شوینی خوئی، ئەوه‌شی له‌گە‌ل ئەکات له‌ کاتی‌کدا که ئەو خه‌لکه‌ بی‌زار و
 نا‌پازی یه‌ به‌و به‌رنامه‌ی خوا!! ئینجا شتیکی ئاشکرایه‌ ئەمه‌رۆ له‌جیهاندا ئەو هه‌موو
 به‌رنامه‌و یاساو پښمه‌ زه‌مینیا‌نه‌ هه‌ن، هه‌رکە‌س دژو پیچه‌وا‌نه‌یان بیټ بی‌باک و ئەمین نی
 یه‌ نه‌ه گیانی و نه‌ه مالی و نه‌ه ناموسی! ئەمه‌ شتیکی ئاشکرایه‌ به‌ پیش چاوی هه‌موو
 جیهانه‌وه، ئینجا له‌گە‌ل ئەوه‌دا ئە‌ببیرئ که هیندئ که‌س داماو و ده‌سته‌ پاچه‌ن له‌به‌رده‌م
 فاک و فیکی بیگانه‌دا و ئە‌یانه‌وئ به‌هه‌ر جوړ بووه ئیسلام له‌به‌رنامه‌ پاسته‌که‌ی خوئی لاده‌ن و
 پینه‌و په‌رۆ بکه‌ن بۆ ئەوه‌ی که ئیسلام چه‌ک به‌کار نه‌هینئ به‌رامبه‌ر دوژمن، ده‌مه‌ پیچه‌یا‌نه‌و
 ناتوانن به‌به‌رچه‌ی بیگانه‌ به‌نه‌وه‌و به‌بئ پیچ و په‌نا پاست و په‌وایی ئەو به‌کار هینانی چه‌که
 بخه‌نه‌ پوو و ده‌ری خه‌ن!!

بئ‌گومان به‌ چه‌ند ئایه‌ت و هه‌دی‌س دهرکه‌وتوو که په‌یمان به‌ستن له‌گە‌ل بئ‌پروایاندا
 شتیکی پاست و په‌وایه‌، پارێگاری و نه‌شکاندنی فه‌رزو پښووسته‌، له‌گە‌ل ئەوه‌دا له‌م ئایه‌تانی
 به‌رانه‌ت‌ه‌وه دهرکه‌وت که هه‌موو په‌یمان‌ه‌کان که به‌ستراون له‌گە‌ل بت په‌رسته‌کاندا ئه‌بئ

بشکینرین بیجگه له یه کیکیان که نهویش دواپی پی نه هیترئ له پاش تهواو بوونی ماوه که ی،
 کهواته سه ره نجام دوا پوژی نهو هه موو په یمان ده رانه نه مه یه که نه بی یان موسلمان بین
 یان جهنگ و کوشتارو پی لیگرتن و به دیل گرتن به شیان بیت، ده ی به دیمه ن و پواله ت نه بی
 دژایه تی په یدا ببی له نیوان نهو دو شته دا: به گرنگ گرتنی په یمان، گوئی پی نه دان و
 شکاندنی، جا له بهر نهوه هیندی له زانایان نه م نایه ته ی دانوه به سپرینه وه ی نهو نایه تانه ی
 که فرمان نه دن به پاریزگار پیه یمان، هیندی کی تر له سه ر نه ون که نهو به گرنگ گرتن و
 پاریزگاری په یمانه تابه تیبه به کات و قوناغیکی تابه تیبه وه که تیپه ریانه کردوه و به سه ر
 چوون، نه م نایه تانه ی به رانه ته بو کات و قوناغیکی تره، جا له بهر نه هیشتنی گومانی نهو
 دژایه تیبه، بو دم به ستنی نه قام و ناپاکان له چه نه بازی و تانه و ته شه ر دان له نیسلام،
 له بهر نه وه نهوا له م نایه تانی داهاتوه دا ده ست نیشان نه کات به مه ی که نه م نایه تانی ئیره
 هیچ دژایه تی نیبه له گه ل نایه ته کانی تر دا که فرمان نه دن به په یمان و پاگیر کردنی په یمان،
 به م په نگه بریاری نه م نایه تانه ی ئیره بریتیبه له په وا دانی کرده وه و فرماندان له کرده وه
 له گه ل دوژمندا به وینه ی کرده وه ی خو ی له گه ل موسلماناندا یان که متر، له بهر نه وه به
 سه رسام کردنه وه نه م شیوه پرسیاره ناراسته ی بروداران نه کات تا هیچ خه تهره و خه یالیک
 نه بی له دل و ده رووندا و دلنارامی په یدا ببی. نه فرموی: ﴿كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ
 عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ﴾ نایا چو ن نه بی و به چ جو رو شیوه یه ک هیچ په یمانیک نه بی بو
 هاوبه ش په واده رکان، لای خوا و لای فروستاده که ی؟! واته شتی و ابی ﴿لَا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
 عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ بیجگه له وانه ی که په یمانتان له گه ل به ستن لای مزگه وتی به ریژدا، واته
 بیجگه له وانه ی که په یمانی حوده بیبیه تان له گه ل به ستن و ئینجا به ریکی په یمانه که یان پاگیر
 کردوه وه که ده ست نیشان یان بو کرا له نایه تی چواره مدا و له ته فسیره که یدا پوونمان
 کردنه وه، ﴿فَمَا اسْتَقْتُمُوا لَكُمْ فَاسْتَقْتُمُوا لَهَا﴾ کهواته تا نهوان ریگ و راست و دامه زرا و بن
 بو تان و په یمانه که یان پاگیر کرد، ئیوه ش ریگ و راست و دامه زرا و بن بو یان و په یمانه که یان
 بیبه نه سه رو پگیری که ن،

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ بهرآستی خوا خوږاړيزه رانی خوښ شوئ کله کي لهو شتانه ي پيوسته پاراستنی شو په يمانه يه، نه مانه ي کله م نايه تدا ده ست نيشانی بو کردن هر نه وانن - وه گوتمان - کله نايه تي چاره مدا تپهريان کرد، له نايه تي پيشوودا باسی تا شو گشتيتی و شو بهری بوونی خواو پينغه مبره (ﷺ) نه يانگريته وه، ليره دا دووباره ي کردن وه تا بهری شو بيژاری دهرينه نه کهون که شم نايه تي نيره نيشانی نهدات دهرباره ي په يمان به ستن له گهل هاوبهش ره واده رکان، که واته شم ده ستیه نه بهری بوون هيه له په يمانه کيان، وه نه بيژاری دهربرين هيه دهرباره ي شو په يمانه ي که له گهل يان به سترا، نه گهر شم دووباره کردن وه نه بوويه وا گومان شهرا که شم نايه تي نيره برياری نايه تي پيشووی سپروه ته وه، نينجا له باریکی تر وه پيوست بوو شم دووباره کردن وه، چونکه شه بن به ته واو کهری پيشوو بهم رهنگه نايه تي پيشوو پڼک و راستی و دامه زراوی نه گه يه نی بو رابوردوويان، شم نايه تي نيره شو ريکی و دامه زراويه نه کات به مخرج بو داهاتوويان، بهرآستی شم جوړه ورده کاری و ده سته واژه شيرينه هر له ده ست قورشان ديت، جل جلال ربنا و کتابه العزيز. بن گومان شو بيژاری دهربرينه له په يمان به ستن له گهل شو هاوبهش ره واده رانه دا زور راست و به جيبه له بناغه و بنه رتدا، چونکه شو هاوبهش ره واده رانه نه نايين و بهرنامه ي خويان گرتووته گهر دن، وه نه مل که چ نه کن بو فرمانه کانی، پروايان نييه به فروستاده که ي نه وانن به ربه رکانيان نه کردن وه له گهل به نده يه کی وه کو خويان به ربه رکانی له گهل په روه ردياريان و نامه که ي و فروستاده که ي، که واته چون شه بن په يمانه يي بو نه وانن لای خواو پينغه مبره که ي (ﷺ)، نينجا نایا بيچگه لهو شته سه ره کی و لهو تاوانه زور گه وره يه چند هويه کی تر هيه بو شو بيژاری دهربرينه وه که شم نايه تي داهاتووه دا ده ست نيشان يان بو نه کات؟ به لئ چند هويه کی تر هيه بو بيژاری دهربرين له په يمان به ستن له گهل شو هاوبهش ره واده رانه بيچگه لهو هوی سه ره کيبه که باسما نکرد. نينجا

لهوانه يه ئىنجا لهوانه يه كەسىڭ پرسیارىڭ بكات كە ئايا. چۆن ئەم ئايەتە بىزىرى دەرئەبىرى لە
 ئەسلى پەيمان بەستەن لەگەل بى بېروايان لە كاتىڭدا كە لە چەند ئايەتى تىردا پەيمان بەستىنى
 رەوادا و فرمانى داوہ پىنى، ھەرچەند رەوايشى داوہ ھەلۋە شاندىن ھەوى لەكاتى مەترسى
 كردن لەناپاكى ۋەك بەدرىژى باسكرا، بەلام كە بىر بىرگىتە ھەوى تى ئەگەين كە ئەو پەيمانانە
 بە پىنى داخووزى قۇناغى و كاتى تايبەتى بووہ لە رىڭكاي بزوتنە ھەوى بانگەوازە كەى
 ئىسلامدا كەمەر لەيەكەمجارى ھاتنىيە ھەوى مەبەست و ئامانجى خۇى دەرپرېوہ بەبى پىنچ و
 پەنا، كە بۇ ئەو ھاتوہە ملكەچى و گوى رايەلى ئەبى ھەرىۋ خوا بىت بەبى ھىچ جۇرە
 ھاوبەشىڭ، بۇ ئەو ھاتوہە كە ھەر شەرىعەت و بەرنامەى خوا حاكم و كاربەدەست بىت، ھەر
 لەيەكەم پۇژى ھاتنى ئەو مەبەست و ئامانجەى دەرپرېوہ بەبى فىل و ھەلخەلە تاندنى ھىچ
 كەسىڭ تەنھا و تەى ﴿لا إله إلا الله﴾ بەسە بۇ گەياندىنى ئەو مەبەست و ئامانجە، ئەگەر
 پۇژو زورف داخواز بووبى بۇ ئەو مەبەست و ئامانجە كەى بوەستىنى و بەجىنى نەھىنى،
 بى گومان ھىچ كاتىڭ بى ئاگا نەبووہ و لەبىرى نەچوہە كە ئەبى نەوہستى و تىكۆشان بكات تا
 ھەموو جىھان و جىھانىان ملكەچ ئەكەن بۇ حاكىمىتى و بەرنامە و بىرارى خوا، تا ھىچكەس
 نەھىنى سەرپىنچى و سەركىشى بكات لە بەرنامە و ئايىنى خوا و ئەبى سەر شۇپىكات
 لەبەردەم ئايىن و شەرىعەتى خوادا، ئىتر بابرواى پىنى ئەبى و نەيگىتە گەردن، ھەرچۆنى
 ھەمىشە زانىوہەتى و لە بىرى بووہ كە بى بېرواكان كۆتايى ھىنانيان نىيە لە ھىنانيان نىيە لە
 دوژمنايەتى و ھەلدان و بۇ نەھىشتىنى ئىسلام، ئەگەر لەدەستيان بىت و بۇيان بىرى، ئەگەر
 ئاشتى و وازھىنانيان بەكار ھىنابى، ئەو پۇژو زوفىان تەواو نەبووہ! لەپاش ئەوہى بىزىرى
 دەرپرې لەبوونى پەيمان لەلايەن خوا و پىغەمبەرە كەيەوہ (ﷺ) سەبارەت بە ھاوبەش رەوادەران
 لەبەر دژو دژايەتيان و سەركىشىيان بۇ ئايىن و بەرنامەى خوا و نامەى خوا و پىغەمبەرى
 خوا (ﷺ) لەپاش ئەوہ ئىنجا دووبارە بىزىرى دەرئەبىرى لەبوونى ئەو پەيمانە لەبەر ئەو
 دژايەتى و لەبەر چەند ھۆيەكى تر كە دەست نىشانيان بۇ ئەكات لەم ئايەتانى داھاتوہدا،

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَى
 قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨﴾ أَشْرَوْا بِعَايَتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ
 سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً

نه فرموی: ﴿كَيْفَ﴾ چون هیچ پهیمانیک نهی نهو هاوبهش پهوانه رانه لای خواو
 فروستاده که ی له کاتیکدا ﴿وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ﴾ نه گهر نهوانه زال بین به سهرتاند او زه فررتان
 پئی بیهن ﴿لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً﴾ سهرنج نادهن و چاودیری هیچ سویندو پهیمان و
 خزمایه تی و گرتنه گهر دنیکن ناکن له نیوه داو سهارهت به نیوه، واته سهرتاکنه وه له هر
 کارو کرده وه یکی به دو خراپ که بویان بکری و له دهستیان بیته به سهرتانی نه هینین یان
 بهی سهرکرده وه و گوئی دان به هیچ گوناو و منع و لومه ی که پویان تیبات به هوی نهو
 کرده وه بدانه ی که به سهرتان بینن، له هیچ سونریکدا ناوهستن لهو کرده وه خراپانه ی که
 بویان بکری، هیچ شتیکن بهرگریان لیناکات مه گهر دهسته پاچهیی و بی دهسه لاتی، له کاتی
 دهسه لاتی و زال بووندا بهو جوړهن، له کاتی بی دهسه لاتی و زال نه بووندا بهم جوړهن که
 نه فرموی: ﴿يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ به ده میان و به و ته ی نهرم و شیرین و لافی پهیمان پاراستن
 پاریتان نه کن، واته نه وه ی که پیتان نه لین به و ته ی نه می پووته ﴿وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ﴾ دلنه کانیان
 دژو بیزارن له و ته کانیان، دژی راگیر کردنی پهیمان که یانه و پرن له کینه و خشم دهر بارهتان
 ﴿وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ﴾ زوربه ی نهوان تیپه رکن له سنووری پهیمان و له گوئی پرایه لی و راستی،
 نه عه قیده و بیرو باوهر نیکیان هیه جله و گریان بیته، نه پیاره تی و مهردایه تیبه که یان هیه
 بیانگیریته وه له خراپه و نامردی و دهر چوون له رینموونی خواو بهرنامه ی خوا، هر نهو
 دهر چوون و تیپه ر کردنهش هوی نهو هه مو کرده وه بدانه ی نهوانه و هوی نهو خشم و
 قینه یه که له دلیان دایه دهر باره ی نیوه ی موسلمان، هوی نهو ناراستی و بی پهیمانییه،
 به هوی نهو هیشه که ژیانی نه م جیهانه که م کوپو بی نرخه باو نه دن به سهر بهرنامه و
 نایه ته کانی خوادا، که مهترسی نه کن نهو نایهت و بهرنامه یه بیته هوی له دهست چوونی
 نه م ژیانه که م و بی نرخه وه که دهست نیشان نه کات که نه فرموی: ﴿أَشْرَوْا بِعَايَتِ اللَّهِ ثَمَنًا
 قَلِيلًا﴾ کریان به نایه ته کانی خوا دهست کهوت و بریتی و شتیکی که م له ژیانی نه م جیهانه

که هموو نم بوونهو ورو جیهانه شتیکی زور کهم و بی باومرهکانی نرخه له چاو شو نازو
 نیعمت و خوشییی که دوانه هاتوو و نهبراویمه و خوا بهلینی پیداوه بو بپرواداران له پوژی
 دواییدا، بهلنی بهراستی هموو ژیریگ نهزانی که نم جیهانه بی نرخه و چاو نادا له چاو شو
 جیهانه نهبراو که شو بی پروایانه بهشتیکی که میان هلبژارد و باویاندا بهسر نایهت و
 برناممکی خوادا، شو شته که میان باو داو گوژیانوه ﴿فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ﴾ بهموی شووه
 پرویان و هرگیچرا له ریگهی خواو پشتیان تیگرد، بهرگری خویشیان و کهسانی تریشیان کرد
 لهو ریگهراسته، ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بهراستی زور بهد و خراب بوو شووی که
 کردیان و بهردموام بوو لهسهری، نهوانه خشم و قینیان تهنا لهو موسلمانانه نییه که
 بهریهرهکانی و جهنگ و نازاوهیان بووه لهگهلیان و پیلان و بهد کردارییان هر هر بوو نهوانه
 نییه، بلکه دهریاری هموو موسلمان و پرواداریک هر بهو جورمن وهکو نهفرموی: ﴿لَا
 يُرْقَبُونَ فِي مَوْتِنَ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً﴾ چاودیچی ناکهن و گوئیان نییه له هیچ سویندو پهیمان و
 خزمایهتی و ناسراوییهک، دهریاری هیچ پروا داریک، واته هر خشم و قینی که هیانه لهبر
 نایین و پرواکه یانه، کهواته هرکس خاوهنی شو نایین و پروا نه بییت بوو نهوانه بهکسانه و
 شو خشم و دوژمنایهتییهیان چوون بهکه، نهوه شتیکه بهدریژی میژوو هررو هاتوو وهک
 قورشان پوونی نهکاتوه له چند جیگا و شوینیگدا، نهواتا جادوبازهکانی فیرعون که
 پروایان هینا و فیرعون همره شهی لیگردن بهسزا سهخته که قورشان باسی نهکات، شو
 جادوبازانه کوتیان به فیرعون: ﴿وَمَا نَقِمُ مِنْهَا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَتْ﴾ تو قینی هیچ
 شتیکت له دلدا نییه نه نه بییت که نیمه پروامان هیناوه به نایهتهکانی پهروردگارمان کاتی
 هاتن بویمان، هرروها خوا فرمانیدا به پیغمبرمان (ﷺ) که بهفرموی: بهنامه دارمکان: ﴿قُلْ
 يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ نَقَمُونَ مِنْهَا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ﴾ نهی نامه دارمکان نایا نیوه بقو قینی هیچ شتیکتان
 هییه له نیمه و له لایهن نیمه بیجگه لهوی که نیمه پروامان هیناوه بهخوا؟ هرروها
 سهبارت به ﴿أَتَحِبُّوا الْأَعْدُو﴾ نهفرموی: ﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ شو
 خاوهن لهغمه ناگرانه قینی هیچ شتیکیان له دلدا نه بوو، بو شو پرواداران بهجگه لهوی که
 نهوانه پروا نه هیئن و پروایان هییه به خوی زالی توانای سوپاسکراو، جاله بهر نهوه شو
 بی پروایانه چاودیچی هیچ پهیمان و خزمایهتیان نییه سهبارت به هیچ پرواداریک، نهوانه
 دهریاری هر پرواداریک بهو جورمن،

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١١﴾ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي

الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ﴾ هر ثوانه دهست در ریژی کهن و لهسنوری سویندو
پهیمان دهرهچن نهک برودارهکان، ثوانه لهیهکه مجاروه ناگری جهنگیان هلگیرساند، هوی
شوهش شهویه که بیزارن له برهواو بروداران، ئینجا بریارو حوکمی خوا دهربارهی شه
دورژمنه دهست در ریژی کهرانه شهویه لهدهاها تودا: نهگر بهریکی هاتنه ریزی موسلمانهکان،
شهوه نهن بهبرایان له ناییندا، نهگر لهپاش پهیمانندان سویندو پهیمانکهیان شکاندو تانهو
تهدریاندا له نایینهکیان شهوا ثوانه پیشهراو سرؤکی بی برهویان و شهبی جهنگیان لهگهل
بگری، وهک شهفرموی: ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ﴾ ئینجا نهگر ثوانه برهوا
بینن بهریکی و نوز بهجیبینن و زهکات بدن، ﴿وَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾ شهوا ثوانه براتان
له ناییندا شهی برودارهکان، مهبهست به مرجی سزیهم شهویه نهگر نیسلام زهکاتی لهسر
پیوست کرد. نهگر پیوستی نهکرد بهم رهنکه مالی نهبوو یان ههپیوو بهلام سالی بهسردا
نهها تبهوهوهو پیوستیش بوو تیپرکردنی سال شهوا نهبوونی شه سزیهمه زیانی نییه بو
شهو برایهتییه. ﴿نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ بهرونی ئیمه نایهتهکانی خومان باس شهکین
بوگهل و کوملنیک که نهرانو بیرشهکنهوه لیان و تی نهگن لهراست و دروستییهکیان که
شهوانهیش بریتن له برودارانی راستهقیفه باس شهکین بویان شهو نایهتانهمان که ههمو
هق و ناههقنیک پوون شهکنهوهو دهری نهخن، یان باس شهکین نایهتهکانمان بو زاناو
شهوانهی که زانینیان هیه. خوی میهرهبان نایهتهکانی خوی باسکردوه بو ههمو کهس،
بهلام لهبر شهوهی هر زانا سوودیان لی وهر نهگری وهک هر بو شهوان باسکراپی وایه،
مهبهست به نایهتهکان شهو نایهتانهن که هاتنه خوارهوه دهربارهی هاوبهش رهوادهرهکان که
تیپرین کرد، یان بهشیوهی گشتی ههموو نایهتهکان مهبهسته که شه نایهتانهی ئیره
یهکهمو سردهستن لیهدا، شه رستهیه بهتی هلکیش فرموی: بو هاندان لهسر
بیرکردنهوهو تیفکران لهو نایهتانهدا که خوی میهرهبان ناردنیه خوارهوه بو رینمونی
بهندهکانی، ثوانه نهگر دینه ریزی موسلمانهکان و هاوبهشییان شهکن له کردهوه
چاکهکانیاندا شهوا نهن بهبرای نایینیان،

وَإِنْ تَكْفُرُوا أَتَيْنَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعْنَا فِي دِينِكُمْ فَقَتَلُوا آيَةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ

لَا آيَتِنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١١﴾

﴿وَإِنْ تَكْفُرُوا أَتَيْنَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ﴾، نهگەر له پاش پهیمان دانیان و سویندهکانیان هملنهوشینهوه و پاشگهن نهبنهوه لهوهی پهیماندرزا لهسهری ﴿وَطَعْنَا فِي دِينِكُمْ﴾ تهشهر و تانه بدن له نایینهکهتان و رهخنه و عهیبی لی بگرن و لاقرتی پیبکهن ﴿فَقَتَلُوا آيَةَ الْكُفْرِ﴾ شهوا جهنگ بکهن لهگهل پیشهواکانی بیبرواییدا، واته نهگەر بهو جوړه یانکرد شهوانه شهبن بهسهروک و پیشهواو هملگری نالای بیبروایی، دهی کهواته جهنگیان لهگهل بکهن ﴿إِنَّهُمْ لَا آيَتِنَ لَهُمْ﴾ بهراستی شهوانه لهراستیدا هیچ جوړه پهیمانیکیان نییه و شایستهی شهون جهنگیان لهگهل بکهن، جهنگیان لهگهل بکهن ﴿لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ﴾ بهلکو بهمیوای شهوه کوئیایی بیین و بگهرینهوه بولای خوا.

نهم نایهتانه هرچهند هاتنه خوارهوه دهریارهی شهو هاوبهش رهوا دهرانهی شهو چهرخه، بهلام لهراستیدا شهو دوزمنایهتی و بارو حاله بهدهی که شهوانه بوویان دهریارهی ئیسلام و موسلمانان، بهدریژیایی میژوو هر بووه و هر لهلایهن ههموو چینهکانی پاش شهوان، نهگەر سهرنجیکی لاپهرهکانی میژوو بدین شهبین له ههموو کات و چهرخیکدا بیبرواو هاوبهش رهوادهرهکان له جیهاندا هرگیز نهستیان نهگیپراوتهوه له هر کار و کردهوهیهکی بهدو ناپهسند دهریارهی موسلمانان، گوئیان نهداوه بههیچ سویندو پهیمانیک، هرکاتیک دهسهلاتیان بووبی نهستیان نه گیپراوتهوه له موسلمانان، بؤ نمونه بهجوانی شهزانم لهو بارهیهوه هیندی بهروداوه دلتهزینهکانی میژوو بهینم که بیبرواکان پنی ههلسان دهریارهی موسلمانان ئیتر لهلایهن بت پهستهکانهوه و چ لهلایهن نامهدارهکانهوه، لهیهکه مجارهوه باسی هیندی لهکرداری بت پهستهکان نهکهمو نامهدارهکان دوا نهخهم بؤ کاتی تهفسیری شهو نایهتانهی که دهریارهی شهوان هاتوونهته خوارهوه، بیگومان قورئان لهگهلئیک لهسورهتهکاندا زور له ههلویست و کردهوه بهدهکانی بت پهستهکانی باسکردوه لهگهل نوممهته رابوردوهکاندا که چیانکرد لهگهل نوح و هود و جالح و ئیبراهیم شوعهیب و موسا و عیسا و

شوين كوتوه كانيان له چرخ و زهمانى خوياندا، هلوئست و كردهوى بهدى بت پرستان
 دهر باره پيغهمبهر و پرواداران شهوى له نايه تهكانى قورناندا هاتوه پيويست نيبه
 بهباس كردن، شهوى كه پيويسته بهباس شه و پروداو و كرداران يه كه بت پرستان پيى
 هلسان له پاش پيغهمبهر (ﷺ) و يارانى، خاوهنى كتىبى: (البداية والنهاية) نه فرموى:
 كاتى كه تهتارى بت پرست زال بوون بهسر موسلماناندا له بهغدا سالى (٦٥٦)ى كوچى
 هرچى كه وته بهر دهستان له پياو و نافرته و پيرو جوان و مندال، بهويئنى كارو بهرخ
 سهران برين، شهوى بهر دهستان نه كهوت خويان شاردهوه له ناو بپرو زهلكاو و شوينه
 چه پهله كاندا، وا شهوو چند كه سانى نه چوونه ناو خان و دوكان و قاپيان له سر خويان
 دائه خست، نينجا ته تاره كان به شكاندن يان به سوتاندن قاپيه كانيان شه كردهوه و
 خه لكه كهش رايان شه كردو شه وانيش شه كهوتنه شوينيان له سهربانه كان شه يان كوشتن هتا
 پلوسكى بانه كان پرئه بوون و خوين شه هاته خوارهوه بو ناو كوچه و كوژانه كان، هروه ما
 شه گهران به ناو مرگهوت و دانيشگا و خويندنگا و ته كيه و ميوانخانه كانياندا و هر كه سيان
 بهر دهست شه كهوت شه يان كوشت، هيچ كه سيان له دهست نهرنه شه چوو، بيچگه له جووله كه و
 كاوه كانى شهلى زيمه و كه سيك كه پهناى بر دايه بهوان، يان بچوونايه بو مالى و مزير
 نيين و العلقه مى، چند كه سانى له دهوله مندو و بازرگانه كان كه به مال و سامانىكى زور خويان
 پرگار شه كرد، بهغداد كه ناوه داترينى هه موو شاره كان بوو گهرا به ويژرانه يهكى چول و هول و
 مهگر تاك و تراو كه ميك كه شهوانه شه هه ميشه له ترسو و له زهدا شه ژان (لا حول ولا قوة الا
 بالله) ژماره ي كوژراوه كان گه يشته ههشت سهد هزارو مليون و وو مليون به پيى جياوازي
 هه واله كان، خليفه به خوي و كوڤو كچ و خيزانه وه كوژران يان بهديل گيران، هروه ما زاناو
 پياو ماقوله كانى دهولت به خويان و مال و خيزان يانه وه يان كوژران يان بهديل گيران! **وَإِنَّا لِلَّهِ**
وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ تا ماوه ي چل شهو بهو جوړه كوشتن و برين و بهيل گرتن دريژه ي كيشا تا
 بهغداد ويژران بوو، له پاش شهو چل شهوه جار درا كه نيتر كو تايبى هينراو دهست له كهس
 ناوه شينرى، لهويدا شهوانه ي كه خويان داشارد بوو له ناو زه مين و زي راب و كاريزدا شه هاتنه
 دهره وه وهك مردوى گوڤيتان، به جوړيكي وا گوڤا بوون باوك و كوڤو كهس و كار يه كتر يان
 نه شه ناسييه وه! شهوه ويئنه يهك بوو شهوى كه هاوبه شه ره وادهرانى ته تار هيناي بهسر

موسلمانانہ کاند، بہیئِ ئہوی ہیچ بہزیی و سہرکردنہو لہو ہموو تاوان و ستہمہ!!
 بیگومان ئہو کارو کردہو سہختانہی نہپرایہو لہپاش تہتار بہلکو جئ نشینہکانی تہتار
 بہوینہی ئہوان لہ ہرکاتیکدا ہستیان پویشتبئ ہستیان نہگپراوہتہو بہیئِ بہزیی و
 سہر لیکردنہو، ئایہتی ﴿لَا يُقْبِرُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَاذِمَّةً﴾ وک تازہ ہاتبیتہ خوارہو
 دہبارہیان: ئہوی کہ گاہپرستہکانی ہیندی ہینایان بہسہر موسلمانان لہکاتیکدا کہ
 پاکستان جوئ بوویہو، ہیچ لہکردہو بہدہکانی تہتار کہمترو بؤگن تر نہبوو ہشت
 ملیون لہ کؤچہرانی پاکستانی کہ ناچار کران بہدرچوون لہو ولاتہ، تہنہا سئ ملیونیان
 گہیشتنہ دہوروبہری پاکستان، ئہو پینچ ملیونہکیان چہتہ و لہشکری گاہپرستیان لی
 بؤدہرچوو دہوریان دان تا وک کارو بہرخ سہریان برین، لہشہکانیان کہوتن لہو ناوہدا بؤ
 دال و دہندہ، پووداوی سہخت تری دلتہزین ئہوہ بوو کہلہ ناوچہکانی ہیندہو پہنجا ہزار
 موچہ خوری موسلمان کؤبوونہوہ لہ دہولہتی ہیندہوہ کؤچ بکن بؤ پاکستان، ئہوش
 بہپئی یہ کہوتن و پہیمانیک کہ بہسترا کہ ہرکس حزن ئەکات لہہیندہوہ کؤچ بکات بؤ
 پاکستان بابیکات، ئہو پہنجا ہزار کہسہ لہہیندہوہ بہرئ کہوتن بہسواری شہمہندہفر تا
 کہیشتنہ تونملیک، لہویدا رنگایان لی گرتن و ازیان لی نہہینان ہتا ئہوانہ پارہ پارہ بوون!
 بہلئ خوا راستی فہرموو لہ قورئانہکہیدا فہرموی: ﴿كَيْفَ رَانَ يَطْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يُرَبُّوا
 فِيكُمْ إِلَّا وَاذِمَّةً﴾ تا ئیستاش ئہو کوشتن و برینہ ہر بہردہوامہ لہہر کاتیکدا کہ بؤیان ریک
 بکہوئت! ئینجا لایہک ئەکہینہوہ بؤلای جئ نشینہکانی تہتار لہچین و روسیای شیوعیدا
 کہچیانکرد دہبارہی موسلمانان؟ لہماوہی چارہکہ چہرخیکدا (۲۹) ملیون موسلمان لہناو
 برا، تائیسٹاش ئہو کوشتن و لہناو بردنہ ہر بہردہوامہ، بیچگہ لہو ہموو سزا و نازارہ
 دؤزہخییانہی کہ بہکار ئەہینرئ و دل ئەہینیتہ لہرزہ، یہکئ لہو پووداوہ دلتہزینانہ ئہوہ
 بوو کہ یہکئ لہ سہرؤکہکانی موسلمانان لہ ترکستان ہینراو چالیکئ بؤ ہلکہندرا لہسہر
 رنگی گشتیدا، خرایہ ناو ئہو چالہ و بہ زؤرو سزادان زؤر ہینرا بہخہلکی پیسی خویان
 کؤیکہنہوہ و بیکن بہسہر ئہو سہرؤکہ موسلمانہدا، تا ماوہی سئ پؤژ ئہو کردہوہ درئژہی
 پندرا ہتا بہو جؤرو شیوہ لہناو برا و کؤژرا!!! ہرودہا لہ یوغوسلافیای شیوعیدا بہہموو
 جؤرو شیوہیہک کوشتن و برین و سزادان بہکار ئەہینرئ دہبارہی موسلمانان کہ بہدترین و

پیس ترینیان نهوه بوو موسلمانان به پیاو و نافرته توه نه هیتران و نه دران له مه کینه و لهوه سره وه دهر نه چوون و نه کران به هه ویر، نه وهی که نه کرا له یوغوسلا فیادا له هه موو دهوله ته شیوعیه کانی تریش به کار نه هیترئ، ثم نایه تی به راته ته: ﴿لَا يَرْجُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَاذِمَةً﴾ وهك نیستا هاتبیته خواره وه دهر باره ی ثم ستمکارو تاوانبارانه ی ثم کات و چهرخه! که واته نه و به سهر هات و پروداوانه شتیکی کاتی نین و تایبه تی نین به ولا تیکه وه، به لکو له ههر کات و له ههر شوینئ بروداری راسته قینه بووین و ببئ که بیان هوی به نده یی ههر بو خوا ببئ، له گه ل نه وانده دا بی بر و او بی نایین ببئ نه بی له کاتی دهسه لاتیاندا ههر بهو جوړه بووه و نه بی که چند نمونه یه کی باسکرا!

له پیشه وه بیزاری دهر پری له وهی که سویندو په یمان ببئ بو نه و بی پروایانه، فرمانیدا به وهی نه وانده نایه نه ریزی موسلمانان جهنگیان له گه ل بکری بیجگه له وانده ی ببئ و په نا ببئن وهك به دریزئی باسکرا، نینجا هوی نه و جهنگر دهنه شی باسکرد که نه وانده له باره ی جهنگ له گه ل برودار سر لیکر دهنه و یان نه وه ههر جوړ بویان ریك بکه وی دهستیان لی ناگیر نه وه و گوئی یان نه له په یمان و خزمایه تی و هیچ شتی، نینجا له نایه تانی داهاتو وه دا چاره سهری هیندئ له خه تهره و خه یال نه کات که پرو نه که نه دلی مهر دوم و بهرگری نه که ن له هه لسان بهو جهنگ و کوشتاره ی که پیویست کرا له سهریان، بو بهرگری و چاره سهر کردنی نه و خه تهره و خه یالانه چند کرداریکی به دی نه وانده نه خاته یرو بهرچا و تا به هوی نه وه وه به بی گومان و دو دلی په لامار بده نه نه و به دانه و جهنگیان له گه ل بکه ن، سی سستی سهرکی نه کات به هوی نه و جهنگ و کوشتاره، ههر کام به یه که یه که نه بی به هوی نه و جهنگ و کوشتاره، چ جای ههر سینیکی پیکه وه:

۱- بی په یمانی نه وانده.

۱- نیازی دهر کردنی پیغه مبه ر (ﷺ) له خاک و نیشتمانی خوی.

۳- نه وان له یه که مجاره وه نه ست دریزیان کرده سهر موسلمانان کان.

أَلَا تَقْنَلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَكُمُوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ

نه فرموی: ﴿أَلَا تَقْنَلُونَ قَوْمًا﴾ نایا ئیوه جهنگ ناکهن له گهل دهسته و کومه لیکدا که
﴿نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ﴾ په یمانه که یان شکاندو هملوه شانده وه، نه وه بوو په یمانی حوده بیبیه که
به ستر له نیوان نه وان و پیغه مبهردا (ﷺ) په یمانیکی زور سهخت و دلته زین بوو بو
موسلمانه کان و له بر په زمانه ندی و فرمانی پیغه مبهردا (ﷺ) هر گیز پازی نه نه بوون و به
پرسوایی و سر شوپریان دانه نا، نه و بی پروایانه هیشتا پازی نه بوون و نه و په یمانه یان
شکاند به شیوه یه کی زور ناشیرین ﴿وَهُكُمُوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ﴾ نیازی دهرکردنی پیغه مبهردا
کرد له مه که که چی و شوینی باوک و باپیری بووه، نه وه بوو کوبوونه وه له (دار الندوة) دا
پریاریاندا له سر یه کی له سنی شت: به ندرکردن، کوشتن، دهرکردن له ولات، له دوا پیدا پریاری
کوشتنیان په سهند کردو ویستیان به دی بیفن، جا لیره دا که هر باسی نیازی دهرکردنه که
نه کات، چونکه نه وه ی پوویداو به دی هات دهرچوونه که ی پیغه مبهردا (ﷺ) که به ره هم و
سهره نجامی نه و ته گپرو کوبوونه وه ی نه وان نه بوو، به کورتی له نیوان نه و سنی شته دا باسی
نه وه یانی که بووبه هوی نه و دهرچوونه که خوا ویستی و به دی هینا و کردی به هوی
سهرکه وتن و زال بوونی پیغه مبهردا (ﷺ) و نایینه پیروزه که ی، ﴿وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾
نه وان له یه که مجاره وه دهستیانکرد به جهنگکردن ل ئیوه، نه وه بوو له پووداوی به درداو
له پاش نه وه ی بویان دهرکه وت که کارونه که یان قوتار بووه و هیچ بیانوویه کیان نه ما بو
جهنگکردن، که چی نه بو جهل هر وازی نه هینا و گوتی: ناگه پریینه وه هتا محمد و
هاوه له کانی له نا و نه به یان و له ریشه یان نه هینین، زوربه نه فرموی: مه به ست نه وه یه که نه وان
له یه که مجاره وه دهستیانکرد به جهنگکردن له گهل خوزاعه که سویند خواری پیغه مبهردا
بوون (ﷺ)، ئینجا غیره تیان نه هینیتته جوش به مه ی نه گهر جهنگ نه کن نه بی له و بی پروایانه
بترسن، له کاتیکدا نه بی له خوا بترسن، نه فرموی: ﴿أَتَخْشَوْنَهُمْ﴾ نایا ئیوه له وان نه ترسن که
جهنگ ناکهن؟ واته نه گهر ترسو و بیم بهرگریقان نه کات ﴿فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ﴾ ده ی خوا
شایسته تره له وه ی که لئی بترسن،

۱۳) **إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ** قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِيهِمْ وَيَضْرِبْكُمْ عَلَيْهِمْ
 وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ۱۴) **وَيَذْهَبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ** وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ

﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ نه گهر ئیوه برودارن، واته نه گهر ترس له نارادایه ئه بی ئیوه ی برودار له خوا بترسن، چونکه برودار نه زانی که هه موو شت هه ریه ده ست خواجه وهیج کهس ناتوانی هیچ زیانیک به گه یه نی به ئه راده وهیلی خوانه بی، ئینجا هانیان ئه دا له سر جهنگردن و به لاین و موژدهیان پی ئه دات له سر جهنگردن و به مهی که ئه فرموی: **﴿قَاتِلُوهُمْ﴾** جهنگیان له گه ل بکن **﴿يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ﴾** با خوا سزایان بدات به دهستی ئیوه به کوشتن **﴿وَيُخْزِيهِمْ﴾** زه بوون و پرسیویان بکات به دیل گرتن **﴿وَيَضْرِبْكُمْ عَلَيْهِمْ﴾** ئیوه سه ربخات و زالتان بکات به سه ریاندا **﴿وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ﴾** خوا ساریژ بکات داخی دلی دهسته یه کی برودار که له لایه ن ئه وانوه ئیش و نازاریان پی گه یشتوو. داخیان ساریژ بکات به زال بوونی ئیسلام، ئیتر ئه وانه خوزاعه بن وهک (عیکره مه) و کهسانی تر ئه فرموی، یان مه به ست چند کهسانی بیته له یه من و سه به که هاتن و موسلمان بوون و ئینجا له لایه ن بت په رسته کانه وه سزای زوردران و ئه وانیش ناردیانه خزمهت پیغه مبه ر **﴿وَالَّذِينَ﴾** دادیان لاکردو ئه ویش فرموی: موژده بیته نزیکه خوا ده رووتان لی بکاته وه، (ئین و عباس) له سر ئه مه یه - خوا لیلیان رازی بی - ئه وان فرمان به ریان کردو **﴿وَيَذْهَبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ﴾** لابه ری خوا بقو و خه شمی دلیان به ریسوا کردنی سته مکاره کانیان، له میهره بانی خوایش به زیاد بیته به لاین و موژده کانی به دی هینا بویان، ئه و جهنگردنه به ره می تریشی ئه مه بوو که ئه فرموی: **﴿وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ﴾** خوا تو به و په شیمان بوونه وه ره نگری له وهی که خوا بیهوی مهیلی له سر بی و ته و فیک و ریتموونی بکات بو ئیسلام، به م په نگه زال بوونی موسلمانان ببیته هوی چاو کردنه وهی دلیان و پروا هینانیان، ئه و کاته ش موسلمانان تیکوشه ره کان نه جرو پاداشتی ریتموونی کردنی ئه و گو مرایانه وه ره گرن، ئیسلامیش هیزیکی تازه ی ده سته کوهت بیی به هوی ئه و ریتموونی کراوانه،

وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَسْخَرُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَهَّةٍ وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خوا زانای لیزانی کار دروسته، زانایه بهدوا پوژو سهره نجامه کان و سهره تا شاراو هکان، لیزان و کار دروسته و به پیئی نهوه هموو شتنی بریار نه دات و دیاریی نه کات، خوای پهروه ردگار که موسلمانانی پیگه یاندو پهروه ردهی کردن به بهرنامه تاقانه کهی قورئان، هر له یه که مجاروه که نهوان کم و بی ده سلات و چه ساره بوون به لیئی زال بوون و سرکهوتنی پی نه دان، به لیئی تنها به هشتی پیدان، فرمانی هر نارام و خوگری پیدان، نینجا کاتی نهوانیش گوی پرایه ل بوون و هر داوای به هشتیان کرد و خوین کرت، خوا سهری خستن و زال کردن و هانیدان له سر هولدان بو زال بوون و سرکهوتن، چونکه زال بوون و سرکهوتنه که یان نهو کاته هر له بر خوایه و بهرز کردنه وهی وشه و بهرنامه ی خوا. نینجا پیویسته و هیچ چاره نییه نهو موسلمانانه جیهاد و تیگوشان بکن له گهل نهو بی پروایانده دا که ریگرن له برنامه و ئایینی خوا، نه بی بهیه ک ریز پاره وستن بهرامبریان، تا دهرکهوی کئی نیازو مه بهستی هر فرمانبری خوایه و هیچ نیازو مه بهستی کی تری نییه، کئی راست و ریگه و هیچ ژیر به ژیری کی نییه و به تهاوی لی پاره بو خوا، هرچند خوا هموو شت نه زانی و ناگایه به هموو شت، به لام باوی خوا نهوه نه بووه و نهوه نییه که به پیئی نهو زانینه پهفتار بکات له گهل بهنده کانی، به لکو ویستی نهوهی که نهو نهیزانی بهنده کانی به کرده وهی خوین دهری خن و بهدی بیفن، له بهر نهوه به شیوهی بیزاری دهریرین و سهرزه نشت نهم فرموده ی ناراسته ی نهوانه کرد که نیگهرانی و بیزاری له دلایندا هه بوو بهرامبر فرماندان و پیویست کردنی تیگوشان و جهنگ و کوشتار فرمودی: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا﴾^۱ ئایا نیوه گوماتقان وا بردووه و لاتان وایه که وازتان لی

^۱ و تهی (ام) لیتره دا پیئی نه گوتری موقه نییه، به پیئی باوی عه رب ماتوره بی واز هیئان له و مه بهستی کهله پیغشوره کوترلوه و گواسته وه له وهه بی مه بهستی تری، و ته وازی هیئاله فرماندان به جهنگ، له وهه گواستی به وهه بی سهرزه نشت له سر نهو گومانه ی که باسی نه کات.

ئەھمىيرى لەسەر ئىبارەت بارو ھالەى كە وان لەسەرى و فەرمانتتان پىن ناسرى بە جەنگ و جىھاد و تاقى ناكرىنەمە ﴿وَلَمَّا يَتْلَمْ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهِدُوا مِنْكُمْ﴾ لەكاتىكىدا كە ھىشتا خوا زانا و ئاگا نەبوو بەو كەسانەتان كە جىھاد و تىكۆشانى كردىن ﴿وَلَمْ يَسْتَجِدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَرِجْمَةً﴾ ھىشتا نەيانگىرپاينى بۇ خويان ھىچ ژىر بەژىرى و ھىچ دۇستىكى گىيانى بەگىيانى نەبەرامبەر بە خوا و نەبەرامبەر بە فروستادەكەى و نە بەرامبەر بە پىرواداران، واتە بە تەمابوونى بەھەشت دوو شتى ئەوى:

بەكەم: جىھاد و فىداكارى.

دووم: ئەو تىكۆشان و فىداكارىيە تەنھا لەبەر خوا بى بە پاك و خاوينى و بەبى بەكارھىنانى دۇستايەتى و ژىر بە ژىرى لەگەل دوزمىنانى خوا و پىغەمبەرو پىرواداراندا، بەويئەى ناپاكان و دلنەخۇشان كەئەمە كارو پىشەيانە، بى گومان خوا ئاگاي لە ھەموو شتە و ھەموو كارو كىرەھە و نىازو مەبەستىكى زانىوھە و بى سەرھتا ئەيزانى بە بى دوا ھاتن، وەك دەست نىشان ئەكات و ئەفەرموى: ﴿وَاللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا تَكْفُرُونَ﴾ خوا ئاگا بەخەبەرە بەھەرچى كە ئىوھ ئەيكەن، بەلام باوى خوا وا ھات كە پرسىيارو تۆلە و پاداشتى بەست بەكرەھەى بەندەكانىيەھە و پرسىيارو تۆلە و پاداشتى لەسەر كىرەھەكانىيانە و ئەبى ئەھەى خوا زانىويەتى دەرگەمى، كورەى ئايەتەكە ئەمەيە: وازتان لى ناهىيرى تا جىھاد و تىكۆشان نەكەن و جىھاد و تىكۆشانەكەشتان تەنھا لەبەر خوا بىت بەرپىك و راستى و پاك و خاوينى و بەبى لايەنگىرى و ژىر بەژىرى لەگەل دوزمىنانى خوا و پىغەمبەرو پىرواداران، بى گومان بەرژەھەندى گەل و كۆمەلى مۇسلمان لەھەدايە كە پاك و راست جوئى بىيئەھە لە ناپاك و راست. بى گومان ئەو بت پەرستانە بەرى بوونى خوا و پىغەمبەريان لىدرا لەھە و بەر ھاتوچۇ و تەواف و خزمەتى مالى خويان ئەكرد و ئاھەدانىيان ئەكردەھە و خزمەت و سەرپەرشتىيان ئەكرد، ھەرھەھە ھەلئەسان بە خزمەتى ئەوانەى كە ئەھاتن بۇ تەواف ئەو مالە پىرۆزە و ئاويان پى ئەھدان، لەگەل ئەھەدا ئەو چارەيان لىدرا و ھىچ نرخیك نەدرا بەر كىرەھەئەيان، جا لەوانەيە ھىندى كەس سەرى سوپماينى لەو چارپدان و نرخی پىنەدانە، لەبەر ئەھە ئەوا بەم ئايەتەھەى داھاتوھە بى نرخی ئەو كىرەھەئەيان پوون ئەكاتەھە و لەگەل ئەھەى كە ئەوانە ھىچ مافىكىيان نىيە لەو مزگەوتە پىرۆزەدا و تەنھا مۇسلمانان خاھەن مافن،

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَيْهِ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَئِكَ حِطَّتْ أَعْمَلُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا لِلَّهِ

نه فرمودی: ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ﴾ شیواو شایسته نه بووه بؤ هاوبهش رهوا دهران و ماف نهو دیان نه بووه و نییه، ﴿أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ﴾ که مزگوته کانی خوا ناوهدان بکه نهوه و هات و چؤی بکن و سه پررشتی بکن، واته هه موو مزگوته کان که نهو مزگوته به فهره سه ر دهسته یه و یه کم مه بسته لیزه دا، یان مه بسته هر نهو مزگوته یه وک خویند نهوه ی به تاک قولگیره بؤی، خویند نهوه ی به کؤ وک نیستا باوه له بر نهوه یه نهو مزگوته پرووکه و پیشه وای هه موو مزگوته کانه، که واته به تمنیا وک هه موو مزگوته کان وایه، یان گو تنی به کؤ به پئی هه موو بهش و پارچه کانییه تی که هر کام جیگه ی سوژده یه و مزگوته، شایسته نییه بؤ نه وانه سه پررشتی و هاتو چؤی بکن له کاتی کدا ﴿شَاهِدِينَ عَلَيْهِ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ﴾ که شایه تن له سه ر خویمان به بی بروایی و هر به خویمان بوون نه بیته وه که بی پروان، ده ی نهوش زور درو پیچه وانه یه له گهل نهو هات و چؤو ناوهدان کردنه ودا، چونکه مالی خوا نه بی پاک و خاوین و تاییه تی بیت به خواوه و ناوی هیچ که سینی تر تیا نه بری و بیجکه له خوا هیچ که سی تری تیدا نه پرستری، ده ی چون که سیک ناوهدانی بکاته وه و هات و چؤی بکات که بت و هاوبهش رهوا بدا بؤ خوا و هر خوئی شایه تی بیت له سه ر نهو بت پرستن و بی بروایی یه به خوا؟! ﴿أُولَئِكَ حِطَّتْ أَعْمَلُهُمْ﴾ نهو هاوبهش رهو بی پروایانه کرده وه چاکه کانیان که شانازیان پیگردون زایه بوون و به بؤش و بی سه رو شوین دهرچوون و دهرنه چن ﴿فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ﴾ له ناو ناگردا نیشته جین و هه میشه یین، به هوئی نهو بی بروایی و هاوبهش بروداننه یان، بی گومان پرستن و عیبادهت به ره م و نمونه یه بؤ عقیه و بیرو باوه ر، ده ی کاتی که عقیه و بیرو باوه ر که نه بو نه بی به ره م و نمونه که شی نه بی و بی سه رو شوین بیت، ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ﴾ مزگوته کانی خوا هر که سیک ناوهدانیان نه کاته وه و سه پررشتیان نه کات، واته شیواو شایسته یه بؤ نه وه که ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾

بپروای هینابن به خواو پوژی دواپی ﴿وَأَقَامَ الصَّلَاةَ﴾ به پرنک و پیکی نویژی به جیهینابن
 ﴿وَأَنَّ الزَّكَاةَ﴾ زهکاتی دابن ﴿وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ﴾ نهترسابیت له هیچکس و له هیچ شتی
 بیجگه له خوا، باسی پروا به پیغه مبری نه کرد له گه لئ شهودا شهوش مرجیکه، یان له بر
 شهویه که پروا به خوا به دی نایهت به بن پروا به فروستاده کی به جوژی وهک یهک شت وان،
 که واته گرتنه کی شهو یه کیتیبه نیشان شهوات، یان له بر شهویه که نویژ پروا به پیغه مبری
 تیدایه ﴿﴾، یان له بر شهویه که پیغه مبر ﴿﴾ یه کم و سهر دهسته یه له ناو شهواندها که
 خاوه نی شهو پینج سیفته و مرجهن، یان له بر شهویه شهو که سهی که شهو نایهت
 راهگه یه نی پیغه مبره ﴿﴾، که واته پروا هینان بهو شه بن له پیشهوه ببی، یان له بر هر
 هویه کی تریش لهو هویانهی که زانایان فرموویانه. نینجا مه بهست به نهترسان له غیری
 خوا ترسو بیمی سروشتی نییه که دهسه لاتی بهندهی تیدا نییه، به لکو مه بهست نهترسانی
 نایینییه، بهم رهنگه همیشه باوی فرمان و رهامندی خوا بدات به سهر هموو فرمان و
 رهامندی کی تردا، له پیناوی فرمان و رهامندی خوادا گوئی شه بن له هیچ شتیکی ترو
 هموو شتی ژیر پی بکات لهو باره یهوه، بیجگه له وهش له راستیدا شه بن برواداری راسته قینه
 بگاته شهو راهیه ترسی له هیچ شتی که شه بن بیجگه له خوا، هرهوه شه بن چاوه پروانی
 نومیدیشی هر به خوا بیت، چونکه شه بن بزانی که هموو شتی هر به دهست خاویه و
 له لایهن خاوه شه بن، که واته نه گهر مه ترسی پووی تی کرد شه بن له وه بترسی که شهوهک خوا
 بریاری شهو مه ترسی لیگراوهی دابن، نه گهر نومیدو چاوه پروانی پووی تی بکات شه بن له م
 پوهوه بیت که نومیدی و ابن خوا شهوهی بو شهکات، نه گهر بهو جوژه و له سهر شهو شیوه
 شه بن شه بن جوژیک له هاوبهش رهودانی نیهینی پووی کرد بیته دلئ و پیویسته هول بدا بو
 نه هیشتنی، شهو جوژه مهستانه هر چهنده ناگه نه زادهی هاوبهش رهودانی گهره که
 مردومی پی دهرته چی له نیسلام، به لام نه خوشیه کی به دن شه جو رو پاداشت ناهیلن یان
 که می شهکه شهوه به وینهی ریا و پوپامایی له کرد هودا که شه جو رو پاداشت زایه شهکن ئیتر با
 له پروا خه لکی دهرته کن، جا به راستی هر شهو که سه پاک و خاوینانه شایسته ن بو شهوهی
 مرکز و تهکانی خوا سهر پر شتی بکن و ناوه دانی بکنه شه،

فَمَسَىٰ أَوْلِيَّكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ
 الْحَرَامِ كَمَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوِينَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
 الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً
 عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلِيَّكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ

شایسته‌ن بؤ ئەم بەلێن و موژده گه‌وره‌یه که ئەفەرموی: ﴿فَمَسَىٰ أَوْلِيَّكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ ئینجا ئەوانە‌ی که خاوەنی ئەو پینچ سیفەت و نیشانەن، ئەوانە لەو کەسانەن که پینمونی وەرگرن و پێی بەهەشتیان داوەتە بەر، پێی ئەو نازو نێعمەتە‌ی که خوا نامادە‌ی کردووه بؤ بەنده راسته‌کانی خۆی، وه‌ك (ئیبین و عەباس) ئەفەرموی -خوا لیبیان پازی بی- بئ‌گومان وشە‌ی (عسی، لعل) لەزمانی عەرەبدا بؤ نزیکی و ئومیدو چاوه‌پوانین، که‌واته گومان و دوو دلی ئەگه‌یه‌نن، ئەک شتیکی قەتعی، بئ‌گومان لەراستیدا هیچ گومانیش لەئارادا نییه دەربارە‌ی ئەوانه که پینمونیان وەرگرتووه و پێی بەهەشتیان داوەتە بەر، که‌واته ئەبئ‌ یه‌کئ‌ لەم سئ‌ رایه‌ بگه‌ڕین بەده‌سته‌وه که زانا‌یان فەرموویانه:

١- ئەو دوو وتە‌ و وشە‌یه‌ له‌لایه‌ن خواوه‌ قەتعییه‌ و بؤ شتی قەتعی به‌کار ئەهێنرئ‌ وه‌ک به‌و شیوه‌یه‌ تەفسیریان‌کرده‌وه و هیچ گومان و دوو دلیمان تئ‌ نه‌خست، ئەوه باوه‌ و به‌کار هینانیان له‌لایه‌ن پادشاکانی جیهانه‌وه چ جای پادشا و هه‌موو بوونه‌وه‌ر.

٢- ئومیدو چاوه‌پوانی و دوو دلێیه‌که‌ پوو ناکاته‌ خوا، به‌لکو پووئ‌ه‌کاته‌ به‌نده‌کانی خوا و بؤ تەمئ‌ و نامۆزگاری ئەوانه که ئەبئ‌ هه‌رچه‌ند هه‌لسن به‌ هه‌موو جوژه به‌نده‌یی و په‌رستن و عیباده‌تیک، ئەبئ‌ هه‌ر به‌ ئومیدو چاوه‌پوانییه‌وه پێی هه‌لسن، چونکه به‌چی ئەزانن که کرده‌وه‌کانیان پاک و خاوێن و بئ‌ له‌که‌یه، یان به‌چی ئەزانن که به‌رده‌وام ئەبن له‌سه‌ر پێگه‌ و ئەو باره‌ راسته‌ و لانه‌من و خویان به‌شن بپراو ناکه‌ن.

۳- نه و وشه و تهيه بؤ دورخستنهدوی هاوبهش په وادهرانه و برینى هموو چاوه پروانى و
نومیدئى که هه یانه بهو کرده وانهى که نه یکن و به چاکى نه زانن، واته له جییه نه مانهى
که قورئان باسیان نه کات بهو جوړه بن نه بنى نه وهاوبهش په وادهر و بن برپوایانه چوئن بن!
نه و بهوو یاسای شایسته یی نه و که سانه ی که مزگه وتى خوا سه پر شتى نه کهن و
ناوه دانى نه که نه وه، که واته نابئ هیچ که سیکى تر بکرى به هاوتیان و به کسان بکرى
له گه لیان، نابئ هیچ کرده و به یه کى تر بکرى به هاوتای نه وه کرده وانهى که باسکرا له
نایه ته که دا، نابئ نه و پر وادارانهى که باسکران، وه که دست نیشان نه کات بهم پر سیاره ی که
به بیزاریه وه ناراسته ی بن پر واکانى نه کات و نه فرموى: ﴿أَجْمَلْتُمْ سَقَايَةَ الْمَآجِ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ
الْمَرْكَبِ﴾ نایا نه وانهى که ناو و شتى خوراوه یان دهر خواردى حاجیان داوه و مزگه وتى
به پرزیان سه پر شتى و ناهه دان کرده و ته وه، نایا نه وانهان گنپراوه، ﴿كَمَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ﴾ به وینه ی که سیک که بر وای هینابئ به خوا و به پوژى دواى ﴿وَجَهْدَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾
تی کو شانى کرد بن له رپی خوادا؟ یان نایا شتى خوراوه دهر خوارد دانى حاجى و
سه پر شتى و خزمه تکردن و ناهه دان کرده و هى مالى به پرزى خوا، نایا نه و کرده وانه
نه گنپن به وینه ی بر وای هینان و تی کو شان له رپی خوادا؟ نایا نه و دو جوړه کرده و به کسان
نه کهن و وه که به سه بریان نه کهن؟ واته نابئ نه و به کسانیه بکه ن وه که پوونى نه کات وه بهم
رسته سه بر به خوږیه: ﴿لَا يَسْتَوْنَ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ نه و دو ده سته یه به کسان و چوون به که نین به لای
خواوه، شتى کى ناشکرایه نه وه ی لای خوا هه یه و راسته هه نه وه هه وه و نرخداره، سه نگ و
ترازو هه سه نگ و ترازوى خوایه، بن گومان نایه ته که هه نه وه نه گه یه نى که به کسان نین،
نیتر نه وه ناگه یه نى که کام له و دو وانه چاکتره به لای خواوه له بهر نه وه نه و ده دست نیشان
نه کات بؤ چاکتره که یان که نه فرموى: ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ﴾ خوا پر نیموونى کو ملى
سته مکاران ناکات بهم په نگه بتانخاته سه ر بارو پرنگه ی راست، مه به ست بهو سته مکارانه
هاوبهش په وادهرانه که نه و سته مه زور گه وره یه نه کهن، یان مه به ست نه وانیه که کار و
کرده وه ی ناراست و بن جن نه کهن به شیوه ی گشتى که نه و به کسان کرده به شتى که له
کارانه. به هه حال و له سه ر هه ر بار نه و دو واقعه نه خو یان چوون به کهن، نه کرده وه

کانیشیان، بلکه تا قمی دووم به خویان و کردهوهیانهوه بهرزو پیروزن و باویان ههیه بهسهر
 تا قمی یهکه مدا به خویان و کردهوهکه یانهوه، دهستهواژمهکه هر شهوه نهگه یهنی به تایبهتی
 نهگهر به شیوهیهکی لیبکن کله یاسای رهوانبیژیددا پیی نهگوتری: (احتباك) واته لابرندی
 وشهیهک له پیخهوه به نیشانهی دواوه، وهك بردن له پاشهوه به نیشانهی پیخهوه، واته
 له پیخهوه هر باسی کردهوهکانی کردو خاوهن کردهوهکانی باس نهکرد به نیشانهی: (من
 امن)، له پاشهوه هر باسی خاوهن کردهوهی کردو کردهوهکهی باس نهکرد
 به نیشانهی (سقایة و عمارة). هیندی له زانایان لهسهر شهوهن که پووی فرموودهکهی بو
 پروادارانوه بهرپرچی بوچوون و گومانی شهوان شهواتهوه که شهوه دوو جوژه کردهوانه یان
 یهکسان کرد، بهلگه یان چهند پریوایه تیکه، بهلام لهراستیدا شهوهی لهلددا جیگرو بههیزه و
 پای زۆدهی لیژانهکانه که شهفرموون: پووی فرموودهکه بوهاوبهش پروادارانوه شهوه کوتی
 شهوانی پیکراوه که کهشخه و شانازیان شهکرد بهو خوراک دان و خزمت کردنی مالی خوا
 کله سهردمی نهقامیاندان شهیانکرد. بهلگه شیان چهند هه دیسیکه و له هونینهوهی
 نایهتهکانیش هر شهوه وهرنهگه یی، بهتایبهتی لهبارهی دهستهی دووهمهوه باسی پروا شهکات
 که شهوه و نیشان شهوات دهستهی یهکهه بی پروا بوون، لهبر شهوه تهفسیرمهکه لهسهر پای
 شهوه زانایانه کردهوه، به هر حال و لهسهر هر بار باسهکه دواهی شههینن به بریارو
 پوونکردنهوهی پاده و پلهی بهرزی پرواداره کۆچهره تیکۆشههرهکان و شهفرمووی: ﴿الَّذِينَ
 آمَنُوا وَهَجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ شهوانهی که پروایان هیناوه و
 کۆچیان کردوه و تیکۆشاون فیداکاریان کردوه له مالیان و بهگیانان له پرنی خوادا شهوانه
 ﴿عَظُمَ دَرَجَةٌ عِنْدَ اللَّهِ﴾ زۆر گهوهرن له پووی پاده و پلهوه و پاده و پلهیان زۆر گهورهیه لای خوا
 ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ شهوانهی که باسکران هر شهوانه گهیشتهوون به ناوات و نامانج، نهک
 شهوانهی که خاوهنی شهوه سیفته تانه نین، نایا چ ناوات و نامانجیک شهکاته پادهیه که بهم دوو
 نایهته پوونی شهکاتهوه: ﴿بَشِّرْهُمْ رَبُّهُمْ﴾ پهروهردگاریان موژدهیان شهواتی لهم جیهانهدا
 ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَرِضْوَانٍ﴾ به میهره بانیهکی گهوه و فراوان، به پهزامه نندیهکی گهوره،

وَجَنَّتْ لَمْ فِيهَا نَيْمَةٌ مُقِيمَةٌ ﴿١١﴾ خَلِيلِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٢﴾
يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ءَابَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ
عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣﴾ قُلْ إِن كَانَ ءَابَاؤُكُمْ
وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا

﴿وَجَنَّتْ لَمْ فِيهَا نَيْمَةٌ مُقِيمَةٌ﴾ به باخ و بهمهشتانیکی بهرزو بلند که هیهه بویان لهو
بهمهشتانهدا نازو نایمهتیکی جینگیرو دامهزراو که همیشهبیبه و لییان جوئی نایبتهوه،
﴿خَلِيلِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ لهکاتیکدا نهوانه نهمینبتهوه لهو بهمهشتانهدا به نیجکاری و ههتا
ههتایه بهبن برانهوه ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ بهراستی خوا هه لای نهوه نهجرو پاداشتی
کهوره، بهراستی زمان و قهلمی نیمه دهسته پاچهن بهرامبر نهو هموو میهرهبانی و چاکو
بههرو نازو ریزه که پهرومردگار نهیبهخشنی بهو بندهیانهی که هیهج پیویستی نییه نه به
خویان و نهبه کردهوه و پهرومردگار نهیبهخشنی بهو بندهیانهی که هیهج پیویستی نییه نه به
کردوویهتی بههوی بهخشینی نهو نهجرو پاداشته بی هاوتایه، کهواته پیویسته لهسر نهو
بندهیانه که خویان یهکبار بکهنهوه و خویان پروت بکنو به تهواوی لی برین بو نهو
پهرومردگار میهرهبانه و له پیناوی پهزامهندی نهودا دهست ههگرن له هموو شتی و نهوهی
لهم جیهانهدا دل پهیوهندی هیهه پییهوه بهختی بکن له پنی نهودا، وهک به ناراسته کردنی
نهو دوو نایهته رینمونی نهکات بو نهوهی که باسهانکرد که یهکم نهفرموی: ﴿يَأْتِيهَا
الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهی نهوانهی که پرواتان هیناوه ﴿لَا تَتَّخِذُوا ءَابَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾ باوکه
کانتان و براکانتان دامه نین و وهریان مهگرن بهدوست و خوشهویست و کومهک کراو
کاربهدهستی خوتان ﴿إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ﴾ نهگرن نهوان بی پرواییان خوش
ویست و ههلیان بزارد بهسر بهروادا، واته نهگرن نهوکوت بو تان که نهوانه هه سوورن
لهسر نهوه و ناگه رینهوه بو پنی راست، نینجا جلهوگیریبه که به تهواوی بههین نهکات و
پوونی نهکاتوه که خوش ویستنی نهوانه قهدهغیه، نهفرموی: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ﴾

هرکس له ئیوه ئه‌ی بپرواداران ئه‌وانه بکات به خوشه‌ویست و دۆست و یارمه‌تی دراو،
 ﴿ثَاوَلَيْكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ ئه‌وا هر ئه‌و کهسانی ئیوه ستمکارن، واته ئه‌وه‌نده چونته
 خواره‌وه له ستمداو دامه‌زاون وه‌ک هر ئه‌وان ستمکار بن، واته بی‌پروا و هاوبه‌ش ره‌وا
 دهن به وینه‌ی ئه‌و هاوبه‌ش ره‌وا دهرانه‌ی که ئه‌یانکه‌ن به دۆست و کاربه‌ده‌ست و یارمه‌تی
 دراو، چونکه پازی بوون به هاوبه‌ش ره‌وادان و بی‌پروایی له راستیدا هاوبه‌ش ره‌وادان و
 بی‌پرواییه، ئه‌و به ناو بپرواداران ماف خۆیانه‌و به جینی خۆیه‌تی که له پیزی بی‌پروا
 هاوبه‌ش ره‌واداراندا دابنرین و سه‌یر بکرین، چونکه له باتی ئه‌و به‌ری بوونه‌ی که خوا
 بریاری داوه ئه‌مان ئه‌وانه ئه‌گرن به گیانه‌وه‌و کۆمه‌کیان ئه‌که‌ن، له جیگای ئه‌و خه‌شم و
 قینه‌ی که پنیوسته‌ بی‌ئ له دۆزمنانی خوا ئه‌و به ناو بپرواداران دۆستایه‌تی و خوشه‌ویستی
 به کار ده‌مینن له‌گه‌لیان، په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی و به‌رژه‌وه‌ندی باو ئه‌ده‌ن به‌سه‌ر په‌یوه‌ندی
 پروا و عقیده‌دا که ئه‌بێ له هه‌موو په‌یوه‌ندییه‌کی تر به‌هێزتر بی‌باوه‌رکانی ئه‌مان ژیر پی
 ئه‌که‌ن له پیناوی ئه‌م په‌یوه‌ندیانه‌ی تری ئه‌م جیهانه‌دا، که‌واته وه‌ک هر ئه‌مانه ستمکار
 بن، هر ئه‌و به ناو بپرواداران ستمکارن نه‌ک ئه‌وانه‌ی که هیچ خزمایه‌تی و دۆستایه‌تی و
 هیچ به‌رژه‌وه‌نیه‌کی ئه‌م جیهانه کاریان لیناکات و باوی ته‌نها ره‌زامه‌ندی خوا ئه‌ده‌ن به‌سه‌ر
 هر شتیکی تردا به‌سه‌ر هر شتیکی تر له‌م جیهانه‌دا که دلگیر و دل‌په‌ینه، ئه‌مانه ستمکارن
 له خۆیان و له گه‌ل و کۆمه‌لی بپرواداران، ئه‌مانه ستمکار و ناهه‌ق خوازن که شت له شوینی
 خۆیدا نه‌ترازینن بۆ شوینیکی تر له ناپاست و ناهه‌ق، ئه‌وانه ده‌ست درێژی ئه‌که‌ن و له
 سنووری خوا تپه‌ر ئه‌که‌ن، که‌واته زۆر به‌جییه‌ و نیشان بدرین که ستمکار هر خۆیانن.
 ئینجا هه‌ره‌شه‌یه‌کی سه‌خت و سامناک ناراسته‌ ئه‌کات دهرباره‌ی ئه‌وانه‌ی که باوی هر
 شتیکی تری ئه‌م جیهانه بده‌ن و خوش ویستنی هر شتیکی تر باو بده‌ن به‌سه‌ر خوش
 ویستنی خوا و پیغه‌مبه‌رو تیکۆشان له پزی خوا، ئه‌فه‌رموی: ﴿قُلْ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر بلێ
 به‌وانه: ﴿إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ﴾ ئه‌گه‌ر باوکه‌کانتان ﴿وَأَبْنَاؤُكُمْ﴾ وه‌ کوپه‌کانتان ﴿وَأَخْوَانُكُمْ﴾ وه
 براکانتان ﴿وَأَزْوَاجُكُمْ﴾ وه‌ هاوسه‌ره‌کانتان ﴿وَعَشِيرَتُكُمْ﴾ وه‌ خزم و عه‌شیره‌ته‌که‌تان ﴿وَأَمْوَالُ
 آتَرْتُمْهَا﴾ وه‌ مالو داراییه‌ک که به ئه‌رک و زه‌حمه‌ت په‌یداتان کردوه

وَتَجْرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكَنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبُّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ

﴿وَتَجْرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا﴾ وه تیجارهت و بازرگانیهک که مهترسی نهکن له وهستانی
 ﴿وَمَسْكَنٌ تَرْضَوْنَهَا﴾ جی و شوین و نیشتمانانی که پنی خوشنوودو پازی و دلنارامن، نهگر
 ههموو نهوانه ﴿أَحَبُّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾ خوشهویست تره لاتان له
 خواو فروستادهکی و تیکوشان له پنی خواوا، ﴿فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ﴾ نهوا پراوهستن
 چاوهپروانی بکن مهتا خوا کاری خوی نهمینته بهره، واته تولو سزای خوی نهمینتی به
 سرتان، نیتر نیستاو لهم جیهاندا یان له پوژی دواپیدا، وهک(حسن) نهفهرموئ. یان فهتی
 مهککه وهک له(ئین و عباس و مجاهد و مقاتل) هوه هاتوه، که فهتی مهککه بوو به هوی
 شکانی بی پروایی و سرکهوتنی نیسلام، به لام به پاستی پای یهکم له دلدا به میزو جیگیر
 تره، نینجا ههپهشهکه توندتر نهکات که نهفهرموئ: ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ خوا
 پینمونی گهل و کومه لیک ناکات که له گوپرایهلی خوا دهرنه چن بو گوناو سرکیشی، واته
 نهگر باوی خوش ویستنی پهزامندی خوا نهدن بهسر هر شتیکی تردا، یاخین و له
 گوپرایهلی دهرنه چن و خوایش پینمونی نهوانه ناکات که بهو جورهن و بی گومان
 هرکه سیش خوا پینمونی نهکات بی بهش و بهش بپراو نهین له ههموو خیرو خوشیینه و
 نیشته جی نهین له دوزه خدا، به پاستی نه نایهته نیجگار سهخت و سامناکه و کم کس بی
 تهواری له داوی دهرنه چن، هر نهو که سانه دهرنه چن که خوا پینمونی کردین و میهره بانی
 له گهل کردین، شتیکی ناشکرایشه که پرواداری پاست نهین بهم تراروه بکیشری و بهراورد
 بکری، بهم سهنگه ههلسهنگینری و تاقی بکریتهوه، بهم پهنگه هرکهس بتوانی دهست
 هه لگری له ههموو خوشهویستانه له پیناوی خواوا نهوه پاستی پرواداری پاسته قینهیه،
 هرکهس بهو جوره نهین ناپاسته له گهل خواواو پرواداری پاسته قینهیه، به لگو یان هر
 پروادار نهیه، یان پرواداریک نهیه که سوودو نرخیکی چهندان بیی بو پرواکه ی، مه بهست بهم

نایه ته ئه وه نیه که بهنده دهست هه لگری له هه موو شتی له هه یج خووشی و خووشه ویستانی
 ئەم جیهانهی نهوی و واز له دنیا بینن، به لکو بهروا و عه قیده ئه بی زال بیّت به سر هه موو
 شتیکی تر داو نه توانی مملانی له گه ل بکات و به ره نگاری بوه ستی، له پاش ئه وه که بهروا
 عه قیده له و راده و پله یه دا جیگر بوو ئیتر بهروا دار بوئی هه یه به کاره یانی هه ر شتیکی جه لال
 که خووشی و شادمانی ئەم جیهانهی تیدابن لای خواری یه کهم پله ی بهروای راسته قینه ئه وه یه
 که به زمانه دی خوا زال و سه رکه وتوو بیّت، وه ک باسکرا، ئیتر با سوؤو خووش ویستنی شتی
 تریش له ئارادا هه بی، به لام پله و راده ی هه ره به رزی بهروا ئه وه یه که بهنده هه موو سوؤو
 خووشه ویستیه کانی شوین که وتوو به زمانه دی و خووش ویستنی خوا بیّت و به نه وری ئه ودا
 بخولیته وه وه ئه وانیه که به راستی شوین که وتوو پینه مبه ر بوون (ﷺ)، خوا به
 میهره بانی خوئی به شدارمان بکات له و به ره و به خشینه گه و ره دا - آمین -

ئیجا دهست کاریه کی دل و نهروونی ئه و بهروا دارانه ئه کات به مه ی دهست نیشان ئه کات
 به میندی له میهره بانی و یارمه تیدانی له زور کاتی سهخت و ته نگانه دا، که خوین له بیرانه،
 به تایبه تی باسی بهروا دی حونه ین ئه خاته بهرچاویان که بهروا و به سه رها تیکی زور
 سهخت و گرنگو بووه، ئه فه رموی: ﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ﴾ سویند به خوا ئه ی
 بهروا داران خوا یارمه تی ئیوه ی داو سه ری خست له زور جیگا و سوینه کانی جهنگ و بهرپا
 بوون و هه لو یسته کانی جهنگدا، جهنگی به سه ری گه و ره و بهروا دی (بني قريظة) و (بني
 نظير) و (حديبية) و شوینه کانی تر که میندی له زانایان ئه یانگه یه ننه هه شتا شوین ﴿يَوْمَ
 حُنَيْنٍ﴾ یارمه تیدان و سه ری خست له پوژی حونه یندا ﴿وَإِذْ أَعْجَبَكُم كُرْنُكُمْ﴾ له و
 کاته دا زوریتان سه رسامی کردن و هه ولی خه له تاندن، که له و پوژه دا مو سه لمانه کان دوازه
 هه زار بوون و دوژمن چوار هه زار بوون ﴿لَقَدْ تَمَنَّا عَنْكُمْ شَيْئًا﴾ که چی ئه و زوریتانه سوودی
 هه یج شتیکی پی نه گه یاندن له به ره ی دوژمنه کاتانه وه ﴿وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا
 رَحَبَتْ﴾ زه ویتان له سه ر تنگو و ته سک بووه وه و به و فراوانیه که هه یه تی، به جوړیک نه تان
 به زانی چی بکه ن و بو کوئی به روون و به رچن؟! ﴿هَمَّ وَيَسْتُمْ مُدْرِيك﴾ له پاش ئه وه بهروا تان لی
 و هرگیان به جوړی پشتتان تیگردن له راگردن،

﴿۱۵﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ
 الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿۱۶﴾ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ
 وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۷﴾

﴿ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴾ ئینجا له پاش شو خوا نارامی و دامه زوای
 دلی له لایه ن خویوه هیئایه خواره وه و باراندی به سهر فروستاده که ی و به سهر برواداراندا،
 ﴿ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا ﴾ چند له شکرو سهر بازیک ی له ناسمانه وه هیئایه خواره وه که ئیوه
 نه تان نه بینین، ﴿ وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا ﴾ سزای بی پروا کانیدا به کوشتن و زامدار کردن و
 زال کردن و به دیل گرتن ﴿ وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴾ شهوی که به سهری هیئان و باسکرا تولهی
 بی پروا کانه ﴿ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ ﴾ به پاش شه ئینجا خوا توبه و مرثه گری
 له هر که سیک له وانه که خوا ویستی و شهوی بهم په نگه گیرانی به بروادار و خستنییه سهر
 رنگی ئیسلام، همیشه قاپی توبه له سهر پشته بو شه وانه ی که شه گهرینه وه بولای خوا پیش
 شه بگنه کاتی نا ئومیدی له زیان ﴿ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ خوا لیبورده میهره بانه، چاوپوشی
 شهکات له هر که سیک که شیاو و شایسته بیت بو لیبوردن و چاوپوشی، شه جرو پاداشت
 شه داتمه له سهر کرده وی بنده کانی به چند قات و به بی شهوی هیچ جوره پیوستیه کی
 هه بیت نه به خویان و نه به کرده وه کانیا ن، (ئیمامی بوخار) له (مسوهری کوپی مه خزهم) وه
 شه گیریتمه که که سانی که له وانه هاتنه خزمت پیغهمبر (ﷺ) په ایمانیا ن پیدا له سهر ئیسلام و
 گوتیا ن: شهی پیغهمبری خوا تو چاکترینی هه موو ناده میت و خاوه ن چاکهیت له هه موو
 که س، مال و خیزان و مندالمان گیران، شهش هزار که سیان لی گیرا بوو، له گهل حوشتر و
 مهرو بزنیان که ژماره نه شه کرا له بهر زوری، پیغهمبریش (ﷺ) فرموی: باشترین قسه
 قسه ی راسته پیتان شه لیم: ئیوه یان ژن و مناله کانتان پی شه دریتمه یان مال و سامانه کانتان،
 کام له دو وانه بو خوتان هه له بزترین؟ شه وانش گوتیا ن: هیچ شتی که ناگورینه وه به ژن و
 مناله کانتان و هیچ شتی که هاوتای شه وانه نییه به لامانه وه، ئینجا پیغهمبر (ﷺ) هه ستا و فبه

موسلمانەکان: ئەمانە هاتوون بۆلامان و موسلمان بوون و ئێمە ئەوەمان پێگوتن و ئەوانیش
 ئەوەیان گوت کە باسکرا، ئینجا ھەركەسیك ھەرشتیکی لاریە لەو ماڵ و سامانە ئەگەر بەدڵ
 پێی خۆشە بیداتەو ئەوا چاکە، ھەركەس پێی خۆش نییە ئەوا بە قەرز بمانداتئ ھەتا
 دەستکەوتمان ئەبێ و ئەیدەینەو، ئەوانیش بەجاری گوتیان ئەوا پازین و ئەیاندەینەو،
 ئینجا فەرموی پێیان: ئێمە نازانین پەنگە لەناوتاندا کەسیك بێی کە بەدڵ پازی ئەبێ کەواتە
 بپۆن و بلین بە سەرۆک و دەستکانتان ئەوان ئەوەمان بۆ باس بکەن، ئینجا ئەوانیش پاستی و
 دلی خۆیان باسکرد بۆ ئەو سەرۆکانە کە بەدڵ پازین و ئەوانیش ھەوآلەکەیاندا بە
 پێغەمبەر(ﷺ) مەبەستی ئەوەبوو ئەوەک لە پوو دامان لە خزمەت خۆیدا(ﷺ). ئینجا باش
 وایە ئەو پووداوە بەینین و لە راسترین پێگە و پێواوەتەو،(ئین و کەسیر) لە تەفسیرەکەیدا
 بەدرێژی ئەبەینن و کورتە و پالفتەکە ی ئەمەیکە ئەم پووداوە لەپاش فەتھی مەککە بوو
 لەمانگی شەوآلی سالی ھەشتەمی کۆچیدا، لەپاش ئەو فەتھ و دامەزراندنی کارو بارو
 موسلمان بوونی زۆریە دانیشتوانی مەککە و بەرھەلا کردن و ئازادکردنیان، لەپاش ئەو
 ھەوآل ھات کە(ھەوازین) کۆپو کۆمەلیان کۆ کردووەتەو بۆ جەنگکردن لەگەڵ
 پێغەمبەر(ﷺ) و مالیکی کۆپی عەوف سەرۆک و فرماندەیان(سقیف) و چەند تیرە و
 تانیفەیکە لەگەڵدا بەجاری پووینکردو ھاتن بەژن و مندال و ھەموو حوشترو مەرو
 مالاتیانەو، ئینجا پێغەمبەریش بۆیان دەرچوو بەو لەشکرەو کە ھاتن لەگەڵی بۆ فەتھی
 مەککە کە دەھەزار کەس بوون لە کۆچکەران و یارمەتی دەران و چەند تیرەیک لە عەرەب و
 دووھەزار کەس لەوانە ی کە موسلمان بوون لە مەککەییەکان، بەوانەو پۆشتن و پێیان
 کەیشتن لە شیونکدا کە ناو ئەبرا بە حونەین و لەویدا ئەو جەنگە پوویدا لەبەیانیدا،
 لەناکاودا ئەوانە بە یەكجار پەلاماریان دا یە موسلمانەکان و تیر بارانیانکردن، شمشیریان لی
 دەرکیشان بە جاری بەپێی فەرمانی پادشاکیان، ئینجا لەویدا موسلمانەکان پایانکرد وەک
 ئایەتەکە ئەفەرموی. پێغەمبەر(ﷺ) پەلاماری دوژمنی ئەدا بەسواری حوشتەرەیکە بە
 ھەموو دامەزراوی و دال ئارامیەکەو، عەباسی مامی جەھوی حوشتەرەیکە گرتبوو لای
 راستەو، ئەبو سوفیانی کۆپی حاریس کە نامۆزای بوو لای چەیکەو جەھوی گرتبوو بە ھەر

دووکیانهوه حوشرهکیان ئەگێراییهوه له پهلاماردان، پیغه مبهه بانگی موسلمانانی ئەکرد بۆ
 گهڕانهوه بۆ لای خووی ئەیفهرموو: (انا النبي لا کذب، انا ابن عبدالمطلب) لههوارهکهانی سهه
 یان ههشتا کهس مانهوه لهگهڵی که لهوانه ئەبو بهکرو عمرو علی و عباس و فهزلی کوپی و
 ئەبو سوئیانی ئامۆزای و ئوسامهی کوپی زهید و ئەیمهنی کوپی ئوم ئەیمه و کهسانی تر -
 خوا لییان پازی بێ - ئینجا پیغه مبهه فرمائیدا به عباسی مامی گهوره بوو به بهرزترین
 دهنگی بانگ بکاته ئەوانهی که رایانکردبوو، بۆ گهڕانهوه، بانگی ئەکردن (یا اصحاب السمرة،
 یا اصحاب سورة البقرة)، ئینجا به جاری ئەوانیش به لیبیک لیبیک گهڕانهوه به جوژی پیاوی وا
 ههبوو ئەگه حوشره کهی سستی بکردایه و نههاتایه به دهستییهوه، حوشره کهی
 بهرله ئەکردو به پیاده ئەگهڕایهوه، ئینجا که کۆمهڵیک کۆبوویهوه فرمانی پیدان که بهراستی
 ههلمهتیاں بدهنی، که پهلاماریاندا ئەوان شکان و موسلمانهکان کهوتنه شوینیان به کوشتن و
 بهدیل گرتنیاں، پیش ئەوهی ههموو موسلمانهکان بگهڕینهوه و دیلهکان بهدسته بهسته له بهر
 دهستی پیغه مبههردا ئامادهکران، ئەمه ئەو جهنگه بوو که بۆ یهکهم جار له شکرینکی دوازه
 ههزار کهس موسلمانانی تیدا کۆبوویهوه بههۆی ئەوهوه موسلمانان که شخه و شانازیانکرد بهو
 زۆریه، بێ ئاگا بوون و له یهکهم هۆی زāl بوون و سههکهوتن، ئینجا خوا گێرانییهوه لهو
 ههلهیه و له یهکهمجارهوه بهو زۆریه دوو چاری شکانی کردن، ئینجا له پاشان به ژماره یهکی
 کهم که دامهزراوو خۆگر بوون لهگهڵ پیغه مبهه (ﷺ) ئەو جهنگه ی بهو شیوهیه باس فرموو
 تا موسلمانان بۆیان دهرکهوی سهههنجامی بهدی بێ ئاگابوون له خوا و پشت بهستن به هه
 میزو ههششتینکی تر بیجگه له خوا هیزی بێ سنووری خوا و یارمهتی خوا، زۆری ژماره
 بهتهدنیا هیچ نییه و ئەوهی که پێویسته بێت په یوهندی دلّه به خواوه و پشت بهستن به خوا،
 به لکو هیندێ جار زۆری ئەبێته هۆی شکست و شکان، چونکه لهناو ئەو کۆمهله زۆرهدا
 چهندهما کهس ئەبن که بێ ئاگا و بێ هۆشن و ئەبن به هۆی بێ هۆشی و بێ ئاگایی کهسانی تر.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ
هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ءِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ

حَكِيمٌ

له پیشهوه باکرا که پیغمبر (ﷺ) نه بویه کری کرد به فرماندهی حجهی سالی نوو پیئی
فرمود که رایئه گیهنی، نیتر له پاش نهو ساله هیچ هاوبهش رهوا دهریک حجه ناکات، نینجا
له پاش پوشتنیان فرمانیدا که علی بهدوایاندا پرواو له باتی پیغمبر سرهتای سوورتهی
بهراثت بخوینفتهوه بهسر خه لکیداو نهو جاریدا، نینجا نهوا لیردها نهوه بیر نه خاتوهو
دواترین بریار دهر نکات تا پوژی دوایی، نه فرموی: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهی نهانی
پرواتان هیناهو: ﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ هاوبهش رهوا دهران هر پیسن و باری پاکیان نییه:
﴿فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾ کهواته با نزیکی مزگهوتی بهریز نه کهوه نهوه
له پاش نهو ساله یان، واته نه چنه ناوی و تهوانی تیدا نه کن و وهک لهوه و بهر باویان بووه،
بی گومان نهو جلهو گیرییه له حجه کردنی به پوالت زیانیکی گهوره نهدا له بازرگانی و
نابووری مهکه و دانیشتوانی، له بهر نهوه نهوا بهلین نهدا به چاره سر کردنی نهوه
نه فرموی: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ءِنْ شَاءَ﴾ نه گهر مهترسی نه کن له
نه بونی و بی نهوایی نهوا غمی نهوه تان نه بی چونکه خوا له مهو پاش بی باوه پره کانی
پیویستتان نهکات بهوهی که لای خویهتی و له به خشین و به مری خوئی، هموو شتی
بهدهستی خویهتی، خوئی نه توانی هرکاری بسازنی کسبهوی، خوئی نه توانی دهری بگری و
چهند دهری بکاتوهه ﴿اللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ به راستی خوا زانای کاردروسته، هر کاری
بکات له زانین و کاردروستییهوه دیت، لیردها چهند قسه و باسیک هیه به جوانی نه زانم
بیانهینم:

۱- نایا مبهست به هاوبهش رهوا دهران هموو جوهره کانی بی پروایانه کهواته نهوانیش
قهدهغه نه کرین لهو شوینه پیروزه، یان به تاییهتی نهوان مبهستن؟ زوربه له سر پای

یه‌کمن به‌پیی پواله‌تی نایه‌ته‌که، کۆمه‌لیک به‌سەر رای دووه‌من و ئیمامی رازی ئه‌مه‌ی به‌لاوه‌ راست ترو چه‌ند رابهر و به‌لگه‌یه‌کی له‌سەر ئه‌هینیه‌وه.

۲- نایا هاوبه‌ش ره‌وانه‌ران هه‌رچۆنی ئایین و بیروباوه‌ریان پیسه، هه‌روه‌ها لاشه‌و به‌ده‌نیشیان پیسه‌ به‌وینه‌ی سه‌گ و به‌ران، له‌ (حسن) هوه‌ هاتوه‌ که هه‌رکسه‌ی ده‌ست بخاته‌ ده‌ستیان ئه‌بێ ده‌ست نویژ بگرێ، هیندی له‌ ئیمامانی زه‌یدی له‌سەر ئه‌مهن به‌لام زانایانی فیه‌قه‌ هه‌موو له‌سەر ئه‌وه‌ن که لاشه‌و جه‌سته‌یان پاکه‌، هه‌ردوو ده‌سته‌که‌ لی‌کۆلینه‌وه‌ی زۆریان‌کردوه‌ له‌ مه‌سه‌له‌که‌دا و به‌ پیوستی نازانم ئه‌و درێژه‌ پێدانه‌ بکه‌م هه‌رکسه‌ ئه‌یه‌وی با سه‌رنجی کتیبی مه‌زه‌به‌کان بدات.

۳- نایا چوونی ئه‌وانه‌ هه‌ر بۆ ئه‌و مزگه‌وته‌ قه‌ده‌غه‌یان مه‌به‌ست هه‌موو خاکی پیروزی حه‌رمه‌که‌ له‌وی دیارییکراو و ناسراوه‌؟ رای دووه‌م به‌ نزیك ترو به‌هین تر دانراوه‌ و به‌لگه‌ی پوون هه‌یه‌ له‌سه‌ری.

۴- نایا هه‌موو مزگه‌وته‌کانی تریش وه‌ک ئه‌و مزگه‌وته‌ پیروزه‌ وان و قه‌ده‌غه‌یه‌ چونی ئه‌وانه‌ بۆ ناویان، یان ئه‌و قه‌ده‌غه‌یه‌ ته‌نها بۆئێو مزگه‌وته‌یه‌؟ (ئیمامی مالیک) له‌سەر رای یه‌که‌م و شافیعی له‌سەر رای دووه‌مه‌. ئینجا ئه‌و هه‌واڵ و به‌لینه‌ غه‌یبیه‌ که خوای میه‌ره‌بان دانی به‌ده‌وله‌مه‌ند کردن و بێ باوه‌ره‌کانی پیوستکردنی دانیشتوانی حه‌رم به‌دی هات و له‌پاش ئه‌وه‌ بێ‌نه‌وایی پووی تێ‌نه‌کرن، به‌تایبه‌تی له‌م چه‌رخه‌دا هه‌موو جیهان چاوه‌پروانی پیت و فه‌ری ئه‌و خاکه‌ پیروزه‌یه‌، به‌س به‌داخوه‌ ئه‌و هه‌موو سامانه‌ فراوانه‌ زیاتر بینگانه‌ به‌مه‌نده‌ پینی!! داواکراین خوا کارێکی وا بکات که ئه‌و هه‌موو خێرو به‌ره‌که‌ته‌ به‌خت بکری له‌ پئی خوا و له‌ به‌رژه‌وه‌ندی ئیسلام و له‌ خۆشه‌هه‌ختکردنی موسلماناندا، بۆ خوا ئه‌وه‌ هه‌چی تێ ناچێ.

له‌ نایه‌ته‌کانی رابردودا دواترین بریاری هه‌تا هه‌تایی به‌رکرد به‌ریاره‌ی بت به‌سته‌کانی نیوه‌ دوورگه‌، له‌م نایه‌تانی داها‌توه‌دا دواترین بریاری هه‌تا هه‌تایی به‌ره‌که‌ت سه‌باره‌ت به‌ نامه‌داره‌کان له‌ هه‌موو جیهاندا. ئه‌م بریاره‌ هه‌تا هه‌تاییانه‌ی بریتیه‌ له‌ چه‌ند ده‌ستکاری کردن و ریک و پیک کردنیک له‌ په‌یوه‌ندیانه‌ی که له‌ پیشه‌وه‌ هه‌موو له‌نیوان گه‌لی

موسلمان و نامداره كاندا - باتايبهتي گاور- چهند تا ئەم كاته موسلمانان له گەل ئەمان ههچ
 جهنگ و دوژمنايهتیهکی ناشكرا پووی ئەدا بوو له ئیوانیاندا، ئەو برباره تازهی كه هات
 دهربارهی نامدار ئەمهیه فرماندرا به جهنگ له گەلیان ههتا سهرانه ئەدهن به ملكه چیبهوه،
 كهواته پهیمانی ناشتی و واز هیئان لیئان نابئ بهم مهرجه نهبئ، لهم كاتهدا ئەبن به ئەهلی
 زیممه و مافیان پارێزگاری ئەكړئ و ناشتی راست و تهواو پهیدا نهبئ له گەلیان و زۆریان
 پئ ناهینری لهسهر موسلمان بوون، بهلكو سهربهستی له ههلسانیان به كارو باری نایینی
 خۆیان لهناو خۆیاندا، جا لهبهر ئەوهی ههقیقهت و سهروشتی پهیوهندی موسلمانان له گەل
 نامداران و پوون و دیاری بكات، باری راستهقینهیان دیاری ئەكات لهبارهی عمقیده و بیرو
 باوهرهمهکیان، به پوونی لهری بپری كه بیرو باوهرهمهکیان هاوبهش پهوا دان و بی پرواییه و
 ناراست و بهتاله، چهند بیروباوهرو شت و كردهوهیان ئەخاته بهرچا و كه بناغه و بنههتن بۆ
 ئەم برباره تازهی كه هات دهربارهیان:

- ۱- پروایان به خواو به پوژی دواپی نییه، واته بهو جوړو شیوهی كه خوا ئەیهوی و ههر
 شهوش پروایه و بیجگه لهوه بپروا نییه.
- ۲- ئەوانه ئەو شتانهی كه خواو پیغهمبهر حهرامی كردوون، ئەوان به حهرامی دانانین و
 بهحهرامی نازانن.
- ۳- ئەوانه نایینی راستهقینهیان نهگرتووته گهردن.
- ۴- ئەوانه كوچ بۆ خوا دانین و پهواپی ئەدهن.
- ۵- ئەوانه زانا و عابیدهكانیان گنپراوه به خواپی خۆیان.
- ۶- ئەوانه جهنگ نهكەن له گەل نایینی خواداو ئەیانهوی پووناکی نایینی خوا بكوژیتهوه.
- ۷- زۆرلهزانا و عابیدهكانیان بهناهمق مال و سامانی خهلكی ئەخۆن، پئ نهگرن لهتایینی خوا.

قَتَلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا
يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ
صَغِيرُونَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرُ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ
ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ

ئینجا با گوئی بگردن بؤ نو نایه ته پیرۆزانه، نهفرموی: ﴿ قَتَلُوا الَّذِينَ ﴾ جهنگ بکن
لهگهل ئهوانه ی که: ﴿ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ﴾ بپوا ناهینن بپوایان نییه نه به خواو نه
به پۆژی دواپی ﴿ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ﴾ حرام ناکهن ئهوی که خواو پیغه مبر
حرامی کردوه، ﴿ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ ﴾ ملکهچ ناکهن بؤ نایینی راست و نایگرنه گهردن،
واته نایینی ئیسلام که جیگرو جینشیننی هه موو نایین و شریعه ته کانی خوایه و دامه زراو
ههتا هتایی به جهنگ بکن لهگهل ئهوانه، ﴿ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ﴾ ئهوانن نامه یان پی
به خشراوه، واته ئهورات و ئینجیل به لای هه مووانه وه، ههروه ما نامه کانی تریش به لای هیندی
له زانایانه وه، ئهو نامانهش وهک سوحوفی ئیبراهیم و شیت و زه بوری ئاهم و ئیدریس، ئه مانه
جهنگیان لهگهل بکن ﴿ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ ﴾ ههتا بریاری جیزیه ئه دن، واته ئهوی که بریار
ئهدری لهسریان و پهیمانی ناشتی لهسر ئه به ستری لهگهل یان و له زمانی کوردیدا ناو ئه بری
بهسهرانه، ئه وهش که ئه یه دن ﴿ عَنْ يَدٍ ﴾ به دهستیکی گوئی پرایه ل و ملکهچ یان ههتا به دهستی
خویان ئه یه دن نهک به ناردن و دهستی به کیکی تر له دووره وه، یان ههتا ئه یه دن به بوون و
به دهسه لاته وه وهک به نه بوونی و بئ نه وایی یان به هوی دهسته پاچهیی و ژیر دهسته بییه وه،
یان بیه دن به وهی چاکه ی لهگهل ئه کری که واز ئه مینری له جهنگ و کوشتار لهگهل یان، یان
ئه یه دن به نهقد و حازری دهستی که وه بؤ دهستیکی تر نهک به قهرز، بهو جورانه تهفسیر

کراوه تهوه و همویش هر چاکن و هلته گرن، به هر حال و لهسر هر یار نهیدن ﴿رَفَمَ صَبْرُونَ﴾ لهکاتیکدا که نهوان زهلیل و زهپوون و پیسوان، واته بهر یسواپی و زهپوونی بیدهن.

نهم سهرانه نهسهرنی بهلای (نیمامی حنهقی) یهوه لهنامه دار له هر گهل و تیره یهک بن، بت پرست و هاوبهش رهوانهرانی غهیری عهره ب، بهلای (نهبو یوسف) هوه له عهره ب وهرناگیری نامه دار بییان بت پرست و له غهیری عهره ب وهرنهگیری نامه دار بی یان هاوبهش رهوانهر، بهلای (شافیعی) یهوه وهرنهگیری له نامه دار، عهره ب بیبت یان غهیره عهره ب، لهبت پرستان وهرناگیری عهره ب یان غهیره عهره ب، له هموو بی پروایهک وهرنهگیری بهلای مالیک و نهوزاعییهوه، به بی دووبهرکی و به لای همووانهوه له مهجووس وهرنهگیری، نه اندازه کی لهسر بی نهوایی نیش دوازده دره می نهو کاته یه! لهسر مییانه، نه بی نهواو نه دوله مند بیست و چوار دره م، لهسر دوله مند چلو هه شته، فهقیری دهسته پاچه لهکارو پیری پهک کهوته و مندال و نافرته و شله پهته نازادن و هیچیان لی ناسینری، نهوهی کهلییان نهسینری لهباتی ههلسانی نیسلامه به پاریزگاریان و نیشانهی ملکه چیانه بو دوله تی نیسلام.

نینجا لهم نایه تانی داهاتوه دا بهلگه نههینیتهوه لهسر بی پروایی و بی ناینیان و دان نه ناینیان به حلال و حرام، نه فهرموی: ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ﴾ جووله که وتیان به لی: عوزهیر کوپی خواجه، گاوره کان نه لین: مهسیح واته عیسا کوپی خواجه، هرچنده نهوه قسهی جووله که و گاور وا نه بن، به لام باوه له جیهاندا که کارو کردهوهی بهدی هیندی له هر گهل و کو مبلیکدا به مینی همووانهوه نهگیریتهوه، ﴿ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْرَاهِيَّةٍ﴾ نهو وته بهدانهی که باسکران، وتهی بهدهمی خویمان، واته بهده میانهوه ههله به ستراره، یان وتهیهکی ناراست و بی باوه ره کانی بنج و بنهوانه و قسهی پروته و به ده میاندا دیت،

يُضَكِّهُنَّ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَسَلَهُمُ اللَّهُ

﴿يُضَكِّهُنَّ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ﴾ واته ئەم وتەي ئەمانە وئەنەي وتەي ئەوانەيە كە لە پێش ئەماندا بپروایان نەهینا، یان ئەمانە لە وتەكەیاندا وەك بئێرپرواكانی پێش خۆیان وان لە وتە بەدەكەیاندا ئەمان شوئینی ئەوان كەوتوون و لاسایی ئەوان ئەكەنەوه، یان ئەمانە لەوتەكەیاندا وئەنەي وتەي پێشووكان بەكار ئەهینن و شتێ ئەلێن وئەنەي وتراوی ئەوانەي پێشوو، هەرسێ بارەكە لە مەبەستدا هەر یەك شت ئەگرێتەوه، بەلای زانیانی تەفسیرەوه مەبەست بەبئێرپروایانی پێشوو بت پەرسەت و هاوێش پەوا ئەوانە كە ئەیانگوت: مەلانیكە كچی خوايە، واتە ئەمانە كە كۆر بۆ خوا پەوا ئەدەن و دای ئەنێن وەك ئەوانە وان كە كچ بۆ خوا دانهنن، بەلام هیچ پێویست نایەتەكە پێریت هەر بەسەر ئەوهدا بە تاییبەتی تەنانەت پاش دۆزینەوهی بیرو باوەرپی بت پەرسەت و هاوێش پەوا ئەوانی كۆن لە میسرو هیندو ئیفریقیەكان و ئاشووریەكان ئەو بیرو باوەر پەرو پووچە بووه وەك بە درێژی لە میژوودا هەیه و خاوەنی (منار) خوا پاداشتی بداتەوه بە پوونی هیناویەتی، لە هەموو ئەو بیرو باوەرەندا پێرپار دراوه كە خوا كۆپی هەیه، كەواتە تەفسیری نایەتەكە بەم جۆرە بەهێزترە لە دندا، چونكە وئەنەي یەكەم بەم جۆرە تیرو تەواو ترە، بێجگە لەوهش بەم جۆرە دەست نیشانە بە هەوانیكی غەیبی كە لە كاتی هاتنە خوارەوهی ئەم نایەتەداو لەو چەرخ و ولاتەدا بە دانی كەسدا گوزەری نەكردوو تا ئەم دوايیه پاش دۆزینەوهی ئەو بیرو باوەرەنە كە ئەوهش بەشێكە لە موعجیزەكانی قورئان و پابەر بەلگەیهکی ئاشكرايە كە ئەم قورئانە لەلایەن خواوە هاتوو. ئینجا قورئان بەرامبەر ئەوانە كە ئەو وتە بەدەیان بووه ئەفەرموی: ﴿

قَسَلَهُمُ اللَّهُ أَنْ يُؤَفِّكُوا﴾ خوا جەنگ ئاوەریان بئێرپروەكانی، واتە خوا لەناویان بەرئ، یان ئەفرینیان لێ ۴۰ فە بکات. چۆن ئەوانە لادراون لە هەق و راستیەوه بۆ ناهەق بەتال؟! بەئێ خوا لەناویان بەرئ و ئەفرینیان لیبئ چۆن ئەوانە لە بیرو باوەرپی تەك و تەنیايي خوا كە شتیکی پوون و پەوان و پێكە، چۆن لەوه لادراون بۆ ئەو بیرو باوەرپی پەرو پووچی لاره كە وان لەسەری؟! واتە ئەمانە شایستەي ئەوەن كە خەلكی سەری سووڕ بەمێنی لیبان، ئەو رستەیه بەكار ئەهینرئ بۆ دوو مەبەست:

۱- نزای شەر.

۲- سەرسوورمان.

أَنْتَ يُؤْفَكُونَ ﴿٢٠﴾ اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرُءُسَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا إِلَّا إِلَهُهُ
سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢١﴾

دیاره که له لایهن خواوه بوو ئه بئین بلیین سهر سوورهینان، جا لیله دا باری دووم به هیزتره، به هوی پستهی دووم: ﴿أَنْتَ يُؤْفَكُونَ﴾ که پرسیاریکه بۆ سهر سوورهینانه. ئینجا لاپهره یه کی تر نه خاته بهرچاو له لاپهره کانی ئه و لادانانه ی که ئه و نامه دارانه کردیان، ئه م ترازان و لادانه یان له ئایینی خوا به و ته و بیروباوهر نه بئین، به لکو ههروه ها به دیان هینا له واقیعی ژباندا، ئه م ترازان و لادانه شیان به لگه یه کی تره له سهر ئه وه ی ئه وانه له ئایینی خوا بهرچوون و بی باوهره کانی ئایینن که واته کس پئگه ی نییه به ئایین داریان دابنئین، ئه وانه بهر وادار نین به خوا، ئه فه رموی: ﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرُءُسَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ﴾ زاناکان و عابیده کانی خوئیانیان گێراو دایانتان به چهند خواجه ک بیجگه له خواجه ک که ناوی ﴿الله﴾ یه و پهروه ردگاری هه موو جیهانه، ئه وانه یان ئه گێرا به خواجه ی خوئیان له م پهروه هه ره چیان بۆ حه رام بگردنایه ئه وه یان به حه رام دانه نا، نه ک ئه وانه یان به خواجه ی پهروه ردگار دابنئین، وه ک له دهقی ئه و حه دیسه دا هاتووه که ترزمی و به یه قی و ئیمامی ئه حمه دو ئین و جهریرو چهند کهسانی تر پهروایه تیان کردووه و هیناویانه له (عهدی کوری حاته م) هوه - خوا لییان پازی بئین - که ئه فه رموی: چوومه خزمه ت پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ له کاتیگدا که صلیبکی زیوم له ملدا نه بئین، کاتی که منی دی ئه م ئایه ته ی خوینده وه: ﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرُءُسَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (عهدی) ئه لئین: منیش گوتم: ئه وانه ئه مانه یان نه په رسته وه، ئه ویش فه رموی: به لئین! ئه ونه شتیکیان بۆ حه لال بگردنایه به حه لالیان دانه نا، شتیکیان له سهر حه رام بگردنایه به حه رامیان دانه نا و شوئیانیان ئه که ورتن، ئه وه بوو په رسته که یان بۆیان،

به لأم پرستنیان بؤ عیسا (علیه السلام) هر پرستنی تیرو تهوای راسته قینه بوو وهك له
 دهقی چهند نایه تیكددا هاتوو، ئینجا وا دهرئه كهوئ جووله كه عوزه یریان به خوا دانه نابئ
 بهلكو هر به كوپئ خویان دانابئ، نهك وهك نه سرایه كان كه عیسیان له لایه كه ره به كوپئ
 خوا دانه ناو له لایه كئ تره وه به خواو له لایه كئ تره وه به یه كئ له سئ خوا، جاله بهر ئه وه
 لیردها بی دهنگ بوون له وان و دهست نیشان ئه كات به پرستنی نه سرانیه كان بؤ عیسا و
 نه فهرموی: ﴿وَالسَّيِّحِ ابْنِ مَرْيَمَ﴾ مه سیحی كوپئ مه ریم - واته عیسا یان گئرا به خواو
 پرستیان... ﴿رَمَّا أَسْرَوْا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا﴾ له كاتیكددا فرمانیان پئ نه داوه به مه
 نه بی كه هر یه كه خوا پپرستن ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ كه هیچ خواو پرستراوی راسته قینه نییه
 بیجگه له و تاكه خویه ﴿سُبْحٰنَهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ پاكه و بیگه ردی بؤ ئه و تاكه خویه و
 پاكه له وهی كه ئه وانه ئه كه ین به هاوبهش بؤی ئیتر هاوبهش له پرستندا یان له گوئ پرته لی و
 شوئین كه وتن له بهرنامه و شهریه تدا. به كورتی و هرگرتنی بهرنامه و شهریه ت له هر كه سیكی
 تر بیجگه له خوا له لایه ن خواوه گئرانئ ئه و كه سه یه به هاوبهش بؤ خواو هیچ جیاوازی نییه
 له سوژده بردنه كه ی بت پرسته كان بؤ بته كانیان، ئه وه شتیكه جیگای قسه و باسو گومان و
 دوو دلئ نییه و به نایه ت و به حه دیسو به فهرمووده ی زانایانی ئیسلام مه سه له كه پوون
 كراوه ته وه، ئه وه ی كه وا ئایین بریتی بیئت ته نها له بیرو باوه پئكئ دهر وونی و به جیه ئینانی
 نوئزو پؤژوو عیباداتیك كه ناو ئه برئ به (شعائس)، ئه وه بیرو باوه پئكه له جووله كه و گاوره وه
 داها ت كه ئه م نایه ته ی ئیره ی تییدا هاته خواره وه و ئه و خاوه ن بیرو باوه پرانه له ئیسلام
 دهرئه كات و ئه یانگئیرئ به بی باوه پره كانئ ئایین و هاوبهش ره واده ر، به راستی ئه و بیرو باوه پره
 دهردیكئ كوشنده بوو كه وته ناو جیهانی ئیسلامه وه، به كارترین چهكئ ژاراوی بوو كه
 دوزمن به كاری هیئا بؤ دهرخسته وه ی خهلكئ له ئیسلام!!

نیراوو فروستادهوه تا دواترینی همووان، بی گومان ئهو ئایینه دستکاری کراوو تیکهل
 کراو له ههر شتیکی تر که له لایهن خواوه نههاتبی، بی گومان ئایینی راست هیچ لهوانه
 ناگریتهوه به ئایینی خوا دانانرین، ههرچهند ناو برین به ئایین لای نهزان و نهفامان، جا
 خوی میهره بان ئهم دواترین فروستادهی رهوانه کرد بهم ئایین و شهریهتی ئیسلامهوه که
 جیگرو جینشینیی هموو ئایینه ئاشمانیهکانه، تیرو تهواوه و فراوانی هیه بو هموو کارو
 باری جیهان و جاهانیان، ئهم بهلئینی زال کردن و سهرخستنه بهدی هات لهسهه دهستی
 پیغه مبهرو جینشینیه راستهکانی و چهند کار به دهستانیکی تری پاش ئهوان تا موسلمانان
 ئهو پریگه راستهیان دایه بهرو لئی کشانهوه ههنگاو به ههنگاو بههوی تیکهل بوونی چهند
 شتیکی بیگانه، بههوی ئهو هموو جهنگه جور بهجورهی که له هموو لایهکوه و ژمنان
 ههلیان گیرساند دهریاری ئهم ئایینه و موسلمانان، بهلام و نهبی ئهو بهلئینه بو جارو دوچار
 بیئت و نیت بهسهه چووین، بهلکو ئهو بهلئینی خوا همیشه چاوهروانی گهل و کۆمهلیک که
 بهراستی رایهتهکی خوا بهرزگانهوه و پریگه راستهکی یهکهم جار بدهنه بهرو دهست پی
 بکه له یهکهم خالهوه که پیغه مبهر (ﷺ) دهستی پیکردو له یهکهم ههنگاوهکی ئهوهوه
 ههنگاو بنین، بهو جوره ئهلئین ئهگهر پاناوی ﴿يٰظَهْرُ﴾ بگهریتهوه بو ﴿رَسُوْلُهٗ﴾ وهک
 له (ئیین و عباس) هوه ریوایهتکراوه - خوا لئی رازی بی-، ئهگهر بگهریتهوه بو (دین) ئهوا هیچ
 لیکۆلینهوهی ناوی و شتیکی ئاشکرایه که ئهم ئایینه ههقه خوا بهرزی کردوهتهوه بهسهه
 هموو ئایینهکاندا به بهلگه و رابهرو موعجیزه و ههر خوی بهخوی بهرزو زاله و چار نهکراوه،
 قورئانهکی به ئاسمانی رینموونیهوه ئهدره و شیتهوه و ههتا بیئت باشتی بوون ئه بیتهوه
 گورهیی و راستی و بهکلهک و بهکاری ئهک ئایینه و ناچاری جیهان و جیهانیان پیی و شوین
 کهوتنی بهرنامهکی، ئهم هوش کردنهوه و خبهه بوونهوه گشتیه و جیهانییه ئهمرز
 تهناخت لهناو جهرگهی ولاته بیگانهکاندا باشتی رابهرو بهلگهیه لهسهه گورهیی و زالی ئهم
 ئایینه پیروزه باشتی بهلگهیه لهسهه ئهوه که پاشه پوژ ههر بو ئهم ئایینهیه و ئه بی جلهوی
 رین و جیهان ههر بکهوتته دهست ئهم ئایینه پیروزه!!

كرديان سەربازى كردو كەوتە ناو زۆر لە زناو عابىدەكانى ئەم ئوممەتەيش، چەند زاناي
 ئايىنى خۆى فرۆشتو فتواى ناھەقى لەركرد، چەند عابىد بەناوى ئايىنەو سامانى فراوانى
 نا بەيەكەو بەناھەقى و لە گوناھو ناھەقىدا بەكارى ئەمىنن، لەگەڵ ئەو دا ئىسلام
 پىويستى كردوو كە ئەبى مال و سامان لەرنگەيەكى پاك و لەلەو كۆ بگرتەو و لە پاك و
 لەلەل دا بەخت بگري، ئەو كەسانەى كە ھەموو مەبەستيان ھەر كۆكردنەو و مال و سامانە لە
 ھەر رىنگەيەكەو كە بەدەستەو بىت، لە رىنگەى خوايشدا بەختى ناكەن، ئەوانە سەرچەم
 بەرى ئەم ھەر شە سەخت و سامناكە ئەكەون مەگەر كەسانىك كە بەرنگى بگەرنەو بۆ لای
 خواو تۆبەى راستەقىنە بگەن بەرى ئەك ھەر شە سەخت و سامناكە ئەكەون كە گشتىيەو
 لىرەدا ھىناى بەبۆنەى ئەو زاناو عابىدانەى جوولەكەو گاورد كە بەناھەق و حەرام مال و
 سامان كۆ ئەكەنەو ەك باسكرا. بەراستى ھەر شەكە ئىجگار سامناكە - خوا پەنامان بەدات
 لىى - ﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ﴾ ئەوانەى كە ئالتون و زىو كۆ ئەكەنەو ﴿وَلَا
 يُفْقَرُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ بەختى ناكەن لە رىنگەى خوادا، واتە ھىچى لى بەخت ناكەن لەرنگى
 خواداو ئەو مافەى كە خوا پىويستى كردوو لەسەريان بەجى ناھىنن ﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ
 أَلِيمٍ﴾ ئەى پىقەمبەر موزە بەدە بەوانەى بەسزايەكى سەخت و نازار ھەر ﴿يَوْمَ يُخَمَّى عَلَيْهِمُ فِي
 نَارِ جَهَنَّمَ﴾ لە پوزۇكدا كە ھەلەگەرسىنرى و تاو ئەدرى بەسەر ئەو ئالتون و زىو دا لە
 ئاگرى نۆزەخدا، واتە ئەو ئالتون و زىوانە بەئاگرى نۆزەخ تاو ئەدرىن و سوور ئەكەرنەو
 ﴿تَشْكُرُونَ بِهَا جَاهَهُمْ وَجُودَهُمْ وَظُهُورَهُمْ﴾ ئىنجا بەو ئالتون و زىو تاو سراوانە داخ ئەكەرى
 تەوژل و پوويان و تەنىشتيان و پشتيان، بۆ سزادانى گيان و ھەروونيان پىيان، ئەگوترى بە
 تەشەرەو: ﴿هَذَا مَا كَفَرْتُمْ لَأَنْفُسِكُمْ﴾ ئەمە ئەو بوو كە لەدنيادا كۆتانكردەو بۆ خۆتان و
 بۆ خوشى و كەشخەى خۆتان،

﴿فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ﴾ دهی یچهن نهوهی که کوتانکردهوه، بی گومان نه ناگره که وهک ناگری دنیا به نه داخ کردن و داخ پیا نانه که وهک هیئی دنیا به نه داخان به هر شوینیکاندا نه نری بلنسهی ناگر له و لایه وه نه رنه چن! به راستی بهیر لیکر نهوهی نهو سزایه هق وایه تیکه له گه رودا بوهستی و بگری، خو شوم بیی لهیر که ره وه که! خوا خوا به میهره بانی خوی بهمانپاریزی - آمین - پیویسته هیندی که بیرکهینه وه تا بومان نه رکهوی که نهو نامه دارانه چیان به سر هات و چون لهو نایینه پاکهی خوا لایاندا له هه موو بارو پرویه که وه؟ به راستی ناسینی نه مان و بهراورد کردنی حالی نه مان له گه ل نایینی خوادا پیویست تره له بت پرست و هاوبهش ره وانه ران، نامه داره کان لاق نایین لی نه دن و به ناوی نایینه وه قسه نه کن نه گه به باشی نه رنه خرین له وانه یه زور که سیان پی هه لکه له تی و به ناییندار سهیر بگری، هر چند له چند بارو پرویه که وه نه مانیش بت پرست و هاوبهش ره وانه ران، به لام بت پرستی و هاوبهش ره وانه رکه یان ناشکرا نییه، وهک زور به ناو موسلمانان که لاق موسلمانیتی لی نه دن و به ناوی نیسلامه وه که چی له راستیدا وهک نهو نامه دارانه به ته وای لایاندا وه و په یوه ندیان به نیسلامه وه نه ماوه! زور هیه خوی به موسلمان داننه و کرده وهی موسلمانان به چی نه هیئی، به لام بیروباوهریکی تری گرتووه ته گه رن و رازی به پرژیم و یاسا و به نامه کانی تر که دوژمنانی خوا دایان هیناوه!! نه گه نهو لادان و دوور که وتنه وه و بی ناگایی به پوی نه کردایه ته موسلمانان و نهو سه ر لی شیوانهی نه بویه موسلمانان هه روا بی دهنگ داننه یشتن تا به پیش چاویان وه نیسلام له ریشه به نری و له گه نه ودها هست نه کات به وه و هه روا بزانی که نیسلام له کاردایه، کاتی خوی حوکی عوسمانی به ناوی نیسلامه وه هه بو به لام هر له سر دهستی به ناو موسلمانان کاندایه نهو پرژیمه پوختنرا و پرژیمی نه تاتورکی کافر هاته شوینی، له بهر بی ناگایی خه لکی هستی نه کرد که نه وه به دترین نه رد و پودا و بوو پوی کرده جیهانی نیسلام و به ته وای نیسلامی له نارادا نه هیشت، به لکو چند که سانی که به پیاوی نایینیش داننه ران به شیویه کی ناشکرا له (حزبی اتحاد و ترقی) دا ییشیان نه کرد که نهو حیزیه له ژیر بالی قه ره سوودا بوو که یه کن بوو له هه لکه وتووه کانی سه هیونی، بهو حیزیه خه لاهتی عوسمانی پووخاند، به لام سوپاس بو خوا لهم چهرخی تازه دا موسلمانان هوشیان کردووه و تازه خه له تین و نیسلامیان ناسی به ریکی و له سر باره راسته که ی خوی.

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الَّذِينَ الْفِئِمَّةُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَتِلُوا
 الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يَقْتُلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

له پاش نهوهی فرمان هرچوو به جهنگو کوشتار لهگهل نامه دارهکان تا سهرانه دان -
 وهك بهدریژی باسکرا- بریار دراو چار درا به نامادهبوون بۆ جهنگردن لهگهل پومو
 نهسرانیهکانی عهرب کهلهلای سهروی نیوه دورگهوه بوون، ئینجا هیئدی شتی پرو پووچ
 بوو بوو بهرینگر لهو جهنگو دهچوون بۆ نهو جهنگه نهوهش نهوه بوو بریارو چاردانهکه له
 مانگیکدا بوو به مانگی رهجهب، مانگی رهجهبیش نهبوو لهراستیدا، بهلکو به پیی باویکی
 سهردهمی نهفامی نهبوو به رهجهب وهك له نایهتی دووم دهست نیشانی بۆ نهکین، لهبر
 نهوه نهوا لهم دوو نایهتی داهاتوهدا نهوهی که بهرینگر نیشاندرا ناراست دهرکراو باری
 راستهقینهی پوونکرایهوه و فرمووی: ﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾
 بهراستی ژمارهی مانگهکان له بریاری خواو بهلای خواوه دوازه مانگه، که نهو دوازه
 مانگه قههریهن و ناسراون لای ههمووان، دوانزهن له زانینی خواو له(لوح المحفوظ) دا ﴿يَوْمَ
 خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ﴾ له پوژیکهوه خوا ناسمانهکان و زهوی دروست کردوه کاری
 مانگهکان بهو جوړه هاتوهو و لهسهر نهو باره دامهزراوه، کهواته به هیچ کلوجی نابئ
 دهستکاری و دواو بهری پیبکری، ﴿مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ﴾ لهو دوازه مانگه چوار مانگیان
 گهوره و بهرینه و جهنگو کوشتاریان تیدا حهرامکراوه نهو چوار مانگهش: (ذو القعدة، ذو
 الحجة، محرم، رجب) ﴿ذَلِكَ الَّذِينَ الْفِئِمَّةُ﴾ نهوهی که باسکرا ههر نهوهیه نایینی راست و
 نایینی ئیبراهیم و ئیسماعیلی پی هاتوه ﴿فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ﴾ کهواته ستم مهکن
 لهو چوار مانگهدا له خوتان بهرینگرتن و پرین شکاندنیاان بهکردنی نهوهی که قهدهغه کراوه

تیا یاندا، (قتاده) و زۆربەى زنايانى تەفسىر لەسەر ئەوەن كە مەبەست ئەو چوار مانگەىە لەبەر
 زیادە پىزىيان و بەدئى شكاندى پىزىيان ھاتوو و پۈالەتى ئايەتەكەش ھەروا نىشان ئەدات،
 ئەم جەلەگىرىيە لای كۆپو جەماوەر سەراوەتەو و لەبارەى جەنگ و كوشتارەو و
 پىزگرتنەكەيان و ھاندان لەسەر خۇ پاراستن لەستەمكردن بۇ گوناھەكانى ترە، بەلگەشيان
 ئەو ھەىە كە پىغەمبەرى ئازىز (ﷺ) لەمانگى شەوال دا چووہ سەر تائىف و غەزای (ھەوازين)ى
 كرد لە حونەيندا لەسالى ھەشتى كۆچيدا ﴿رَتَّبْنَا الشَّرِيكَتَ كَافَّةً كَمَا يَفْعَلُونَكُمْ
 كَافَّةً﴾ جەنگ بەكەن لەگەل ھاوبەش پەوادەرەكاندا ھەموو و بەتەكرا، ھەرچۆنئى ئەوان
 جەنگتان لەگەل ئەكەن بە ھەموو و بەتەكرا، ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّوِّبِينَ﴾ بزەنن كە خوا لەگەل
 خۇپارىزەر و لە خوا ترسانە بە كۆمەكى و يارمەتيدان، ئاشكرايە فەرماندان بەم جەنگە بۇ ئەو
 چوار مانگە نىيە مەگەر ئەوان ئەو پىزە بشكىنن و لەو چوار مانگەدا پەلامار بەدن، ئەو كاتە
 جەنگيان لەگەل بەكرى، (مجاھد) - خوا لىي پازى بى - ئەفەرموئى: پياويك لەبەنى كنانە ھەموو
 سالى لەكاتى جەدا ئەھات و ئەيگوت: ئەى خەلكىنە ئىمە مانگى محرممان قەدەغەكرد و
 مانگى سەفەرمان دواخست. ئىنجا سالى داھاتوو ئەھات و ئەيگوت: ئەوا مانگى سەفەرمان
 قەدەغەكرد و محرم مان دواخست، (عبدالرحمن كوپى زەيدى كوپى ئەسەلم) ئەفەرموئى:
 لەسەردەمى نەفاميدا لە مانگى بەپىزدا دەستيان ئەگىرايەو لە جەنگ و تالان، بەجۆرئى
 ئەگەر يەكئىك توشى باوك كوژى خۇى ببوايە لىي ئەگەراو دەستى درىژنە ئەكرد، ئىنجا پاش
 ئەو ئەيويست لە مانگى موخەرەمدا جەنگ بەكات و ئەيگوت: ئەم سال محرم دوا ئەخەين بۇ
 سالى داھاتوو لەم سالەدا بوو مانگى سەفەر پىريار ئەدەين و قەزای ئەكەينەو بۇ سالى
 داھاتوو، ئىنجا كاتئى سالى داھاتوو ئەھات ئەيگوت: جەنگ مەكەن لەسەفەردا وەك مانگى
 محرم دوو محرممان ھەىە ئەم سال، ئا بەو جۆرە بەئارەزووى خۇيان ئەجوولانەو و
 دەستكاريان ئەكرد،

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلُونَهُ عَامًا وَيُحْكِرُونَهُ عَامًا
 لِيُؤْطِقُوا عِبَادَ اللَّهِ فَيَحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنٌ لَهُمْ سُوءٌ أَعْمَلِيهِمْ وَاللَّهُ لَا
 يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ

له سر هر بار کرده و که یان لادانه له ثابین و شریعتی خواو حلال کردنی حرام و
 حرام کردنی حلالیان به کار نهینا و بهرامبر به کرده و که ی ثوان قورنان فرموی: ﴿إِنَّمَا
 النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ نهو دواختنی پیزو قدهغی نهوانه له مانگیهوه بو مانگیکی
 تر، نهوانه هر زیاده رهوییه و زیادیانکرد لهسر بی پرواییه که ی خویان: بی پروایی دانا به
 یاسا و شریعت له گهل بی پروایی عه قیده و بیروباوهره پوچه که یان، نهو دواختنی نهوانه
 هر زیاد کردنه له بی پرواییدا، ﴿يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نهوانه ی پی گومرا نه کری که پروایان
 نهمیناوه، واته به گومرا کردنیکی تر زیاد له گومراییه که ی خویان ﴿يُحْلُونَهُ عَامًا﴾
 دواختنه که حلال نه کن له سالیگدا ﴿وَيُحْكِرُونَهُ عَامًا﴾ حرام و قدهغی نه کن له سالیکی
 تردا ﴿لِيُؤْطِقُوا عِبَادَ اللَّهِ مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ بو نهوی پیک بین له گهل ژماره ی نهو چوار مانگی که خوا
 پیزداری کردون و پیزی پی داون ﴿يُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ که واته نهوی که خوا حرامی کرد
 بو نهوان حلالی نه کن. واته نهوانه پیچه وانه ی پریارو فرمانی خوا رهفتاریان نه کرد
 له دیاری کردنی نهو چوار مانگی تاییه تیاندا هرچند له ژماره دا پیچه وانه نه بوون، به لام
 کاتی که له یه که مدا پیچه وانه بوون نهوا هر حرمی خویان حلال کردو زیاده بی پروایان
 به کار هینا ﴿زَيْنٌ لَهُمْ سُوءٌ أَعْمَلِيهِمْ﴾ نارایش و جوان و شیرین کراوه بو یان و له پیش
 چویان به دی کرده و کانیان، هر که س کرده وی به دی خوی له پیش چاو شیرین بکری نهو
 که سه بی پروایه و تیدا جیگیرو دامه زراو بووه ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ خوایش
 پیتمونی نهوانه ناکات که بی پروان، به پیتمونی که بیانخاته سر پیگه ی راست، واته
 نهوانه ی که دلی خویان دانه شارن له پیتمونی خواو به لگه و نیشانه کانی پیتمونی و پی

راست دانه بهر، نهوانه شایستهی نهون که ازیان لی بهینری تا بهسر گerdانی بمینتتهوه
له تاریکی گومراییدا، خوا به میهره بانی خوی په نامان بدات - آمین -

هوال هات بو پیغه مبهری نازیز (ﷺ) که پرم له شکرکی گورهی کو کردوه تهوه
لهسر سنوری نیوه دورگه له شامدا، هرقل پوزی نازووقه ی سالیکی داوه پینان، (لوخم و
جوزام و عامیله و غسان) له تیره کانی عه رب یه که وتوون له گه لیان، به هوی نهوه وه
پیغه مبهر (ﷺ) فرمانی گشتی دهر کرد بو جهنگردن له گه ل پومدا، باوی و ابو له زوربه ی
جهنگه کانیدا به ناشکرا بهرو و نه شوینه دهر نه چوو که نیازی جهنگردنی نه کرد، به لام
لهبر دوری و سهختی کات و ریگه ی نهو غزا و جهنگه بهروونی و بهین شارده نهو باسی
فرموو. جا پای به هیز لهسر نهویه که نه چهند نایه تی داهاتوه هاته خواره وه له پاش
فرماندان به په لاماردان و راپه رینی گشتی بو نهو غزای ته بوکه، به هوی فاک و فیکي
ناپاکه کان له لایه که وه و لهبر سهختی و دوری سه فهره که له لایه کی تره وه چهند که سیک
دواکه وتن و دهر نه چوون بو نهو سه فهره، لهبر نهوه نایه ته کان به سه رزه نشت و گله یی و
هه ره شه و تانه و ته شه ره وه هاتن، نه فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی نهوانه ی که
برواتان میناوه ﴿مَالِكُ﴾ چیه بو نیوه و لهبر چی؟ ﴿إِذَا قِيلَ لَكُمْ فِرَارُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قَاتِلُوا إِلَى
الْأَرْضِ﴾ کاتی بگوتری به نیوه: دهر چن بو جهنگ و تیکوشان له ری خوادا، نیوه قورسی
به کار نه مینن و به سوکی و چه سپانی پانا پهن بو دهر چوون به جورئ مهیل و ناره زوی
خوشی و ره حته ی دنیا نه کن، یان ناره زوی مانوه نه کن له خاک و ولاته که تاندا، بی گومان
زور شت هیه هوی نهو سستی و قورسیه بیت: ره حته ی و رابواردن، مهترسی له تیا چوونی
مال و گیان و له دست دهر چوونی به رزه وهندی جور به جور، ههروه ها چهند شتی تر که
په یوهندی به ژبانی نه م جیهانه وه هیه، هر چهند نه م جوره شتانه زور گرنگ و به مینن، به لام
بروادار نه بی دست بنی به هه مو شتی که وه له پیناوی فرمان و رهامهندی خوادا و نه بی
سه رزه نشت بکری و هه ره شه ی لی بکری لهسر باودانی هر شتی که بهسر فرمان و
ره زامهندی خوادا. چونکه هه مو جیهان و ژبانی جیهان و خوشی و شادی نه م جیهانه
شتیکی که مه و به زوی له ناو نه چی و برواداریش نه بی هیچ شتی که نه گوریتته وه به خوشی و
شادی پوزی دوا یی،

أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
 قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا تَنْفَرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ

لهبهر شهوه به بيزارييهوه نه فرموي به بروداران: ﴿أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ
 الْآخِرَةِ﴾ نايانايوه پازين بهم ژيانه نزيكه له باتي ژياني پوژي دوايي و هم باو نه دن به سهر
 شهودا ﴿فَمَا مَتَّعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ دهی خوښی و هم ژيانه نزيكه بهرامبهر
 خوښی پوژي دوايي و له چاو شهودا هيچ نبييه بيچگه له وهی شتيكي كه مه، بهلئ هه موو دنيا و
 خوښی دنيا شتيكي زور كه مه، چونكه هه چهند دريژه بكيښئ ناميني و له ناو نه چئي و
 شتيكي دوا بر او دوا هاتوه، خوښی و ژياني شه دنيا نه پراوه و دوا نه هاتوه، كهواته هه
 بروداريك سستي بکات و خوښی داشاري له تيکوشان له ربي خوادا بي گومان شه بروداره
 سستي و لاوازي له پروا كهيدا هه يه، لهبهر شهوه يه كه پيغمبهری نازيز ﴿ﷺ﴾ نه فرموي: (من
 مات و لم يفز ولم يحدث نفسه بغزو مات علي شعبة من شعب النفاق) هه ركه سيك بهرئ،
 غهزاي نه كرديئ و له دروني خوښيدا برياري له سهر نه دايئ، شه كه سه له سهر به شيك له
 ناپاكي ده مرئ، واته ناپاكي كه ده رديكه پوو نه كاته عقيدوه و بيرو باوهر بهرگري نه كات
 له ساغي و سهلامتي و تيرو تهواوي عقيدوه كه ي، شهوه پهكي نه خات و داي نه نيشيني له
 تيکوشان له ربي خوادا له ترسي نه مان و مردن كه مردن و ژيان هه به ده ست خوايه، يان
 له ترسي نه بوني كه هوي ژيان هه به ده ست خوايه، جا له بهر شهوه بهم هه ره شه سه خته وه
 پوي فرمووه نه كاته شهوانه ي كه رانا په پن و سستي به كار شه مينن و نه فرموي: ﴿إِلَّا
 تَنْفَرُوا﴾ نه گهر نيوه پانه په پن و ده رنه چن بو جهنگ و كوشتار له ربي خوادا ﴿يَسْتَبْدِلْكُمْ
 عَذَابًا أَلِيمًا﴾ سزاتان شه دات به سزايه كي سه ختي نازار ده ر نيتر به زال بوني دوژمن و
 زه بو نيتان له ژيتر ده ست ياندا و له ناو بردنتان و داگير كردني ماف و مال و ولاتقان بيچگه له
 سزاي پوژي دوايي، يان به هه جور يكي تر ﴿وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ له باتي نيوه و له جيئ
 نيوه دا گه و كو م ليكي تر شه مينن جياواز له نيوه كه گوي پايه ل و فرمان بهر بن،

وَلَا تَضُرُّهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا

﴿وَلَا تَضُرُّهُ شَيْئًا﴾ نپوه زيانی هیچ شتیك ناگهینن به خوا، چونکه خوا بی پیوسته له هموو شتی، یان به پیغمبر (ﷺ)، چونکه نه یاریزی و بهلینی داوه به یارمه تیدان و سرخستنی ﴿وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خوا توانایه به سر هموو شتی کدا که بیوی مهیلی بکات که یکنی لهو شتانه پیکهینان و بهدی هیفانی نهو مهره شهیه که ناراسته یکرد لیرده، نینجا وینه و نمونه یهک له یارمه تیدانی نه خاته بهرچاویان که به بی کومک و یارمتهی هیچ کس یارمتهی پیغمبره کیدا له سخت ترین کاتدا، نه فرموی: ﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ﴾ نه گهر نپوه یارمتهی پیغمبر نادن ﴿فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ﴾ نهی بی گومان خوا یارمه تیدا به بی کومکی و یارمتهی هیچ کس یهک، واته نه گهر نپوه یارمتهی نادن نهو خوا پهکی ناخات و یارمتهی نه دات، وهک نهو یارمتهی دانهی کدای، ﴿إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ له کاتدا که نهوانه ی پروایان نه هیئا بوو دهریان کرد له مهکک و بوون بهموی دهرچوونی ﴿ثَانِيَ اثْنَيْنِ﴾ له کاتیدا یهک یهک بوو له دوو کس ﴿إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ﴾ یارمه تیدا لهو کاتدا که نهو دووانه له نهشکه و تهکدا بوون، ﴿إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾ یارمه تیدا لهو کاتدا که نهلی به هاوملهکی، واته کوتی به لام به دسته و نهی (بقول) نهی خاته بهرچاو، وهک باوه له یاسای رهوان بیژیددا، کوتی به هاوملهکی: غم مهخو و غمبار مبه، بی گومان خوامان له گله به کومک و پاراستن له زیانی نهو دوژمانه ی که مهترسی نهکیت لی، نهوه نهو کاته بوو که قوره ییش به تنگ هات بوون به دست پیغمبره وه (ﷺ) وهک هیزه سته مکاره کان بودر نژیایی میژوو کبه تنگ هاتن و دین به دست وشه ی هقهوه، بویان ناکری و خویان بو ناکری، بهموی نهوه پهیلان بازی نهکمن، جا بهموی نهوه قوره ییش

بریاراندا خوځانی لى پزگار بکن، ئینجا خوایش پیغمبهرى ناگادار کرد بهسر
 نهودا(ﷺ)، فرماني پيدا به هرچوون له مکه، نهویش به تنيا هرچوو بس به
 هاوپئيهتى هاوملى صديقى - خوا لى پازى بى-، بهى لهشکرو بهى چک، دوژمن بهو
 زوى و داخ لهدييه، بدواياندا نهگهران له هموو بارىکوره، يارى غار - خوا لى پازى بى-
 بى نارامى و غم و پهزاره گرتى، نهک لهبر خوځى، بهلکو غمى نهوى بوو که پى بزانن، لهو
 کاته سهختهدا عزى خوشهويستى خواى کرد: که نهگريهکن لهوانه که هاتبوونه سر
 نهشکهوتکه - سهرنجى ژير پى خوځى بدات ئيمه نهبينى - نهویش دلنارامى کرد بهوى
 غمبار مبه بهراستى خومان لهگله، فرموى پى: نهوبهکر گومانت چيه بهرياره
 دوکس خوا سئيهميانه، ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ﴾ ئینجا خوا نارام و ناسايشى
 هينايه خوارهوو باراندى بهسرى پیغمبهردا(ﷺ)، هيندى نهفرموى: بهسر نهوبهکر
 نهویش هلهنگرى، هرچند نم رانارهى نم رسته به هر بو خوشهويست نهست نهدات که
 نهفرموى: ﴿وَأَيُّكُمْ يَجُودُ لَمْ تَرَ مَا﴾ بههيزى کردو يارمهتيدا بهلهشکرو چند سربازىک
 که نيوه نهتان نهبينن، لهبر نهوه چاک تر نهويه که رانارى پيشوش بگريتهوه بو
 خوشهويست(ﷺ)، بهديمن و پوالت نهو هموو هيزو نهسهلاته هبوو هيزو بو دوژمن،
 پیغمبهر و يارى غاريش پوت بوون له هموو هيزو نهسهلاتىکى ناشکرا، لهگله نهودا دوا
 پوزهکه خوا بهم جوړه هيناي که نهفرموى: ﴿رَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلٰنُ﴾
 وته و شهى نهوانى برويان نههينا به خوا گيراي هر به پهست و ژير كهوتوو، واته
 بى بروايى و بيروباومپى پوچى هاوبهش پهوادان وه(نبن و عباس) هوه هاتوو - خوا لىيان
 پازى بى - زود له زانايانى تهفسيرى لهسره، يان نهو بريارهى که دايان له(دار الندوة) دا که
 خوځى و بانگوازهکى پهک بخن، به هرکام خوا نهوى گيرا هر به پهست و ژير كهوتوو،
 ﴿وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْغَالِبَةُ﴾ وته و شهى خوا هر نهو هميشه بهزو بلنده، واته
 بيروباومپى خوا پهستى بهتاک و تنيا، يان بريارى يارمهتيدان و سرخستن و زال کردنى
 نابين و فروستاهکانى، يان بهلين دانى به پهک خستن و لهکار خستنى پيلانى دوژمنهکانى
 پیغمبهر(ﷺ)،

﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ خوا توانی زالی کار دروسته، کهواته دوسته‌کانی خوئی ریسواو زه‌بوون ناکات و یارمه‌تیا نهدات له‌کاتی خویدا، به‌لام هه‌موو شتی کاتی تایبه‌تی خوئی هه‌یه به‌لای خواوه، ئەم نایه‌ته به‌لگه‌یه‌کی پوون و ئیجگار به‌هیزه له‌سه‌ر گه‌وره‌یی و پایه به‌رزئی یاری غار به‌ جوړئ هه‌رکەس دان نه‌ئئ به‌وه‌دا هه‌ر دهمه پیچوو گه‌رو گه‌رفتیکی تیدا بکات نابرووی خوئی نه‌بات و خوئی ریسواو نه‌کات و هه‌یچ پیویست نییه به‌ دهمه دهمی و لی‌کۆلینه‌وه له‌گه‌لی، نه‌وه‌ی که‌ نا‌ه‌زو نه‌فامان گوتویانه‌و ویستویانه‌و نه‌و گه‌وره‌یی و پایه پله به‌رزئی پی‌ بشارنه‌وه، به‌ راستی له‌ وپه‌نه‌ی تادار بی‌نرخ تره‌و به‌ راستی بو‌ گه‌رانه‌وه ناشئ، به‌ راستی دلم‌ ریگه‌ی نه‌دام هه‌ندئ له‌ وپه‌نه‌ی نه‌و نه‌فامانه‌و باس بکه‌م، خوا په‌نامان بدات له‌ گو‌مپایی و سه‌ر لی‌ تی‌کچوون - آمین - له‌ باره‌ی چو‌نی‌تی ده‌رچوونی پی‌غه‌مبه‌ر له‌گه‌ل یاری غاری له‌ مه‌ککه‌و پو‌یشتنیان بو‌ نه‌و نه‌شکه‌وته‌و مانه‌وه‌یان و ده‌رچوونیان له‌ پاش سئ پو‌ژو ئینجا کۆچکردن‌یان به‌ره‌و مه‌دینه‌ی منه‌وره و نه‌و پو‌وداوو به‌سه‌ره‌اتانه‌یان له‌و ریگه‌یه‌دا تا گه‌یشتنه‌ مه‌دینه‌و جی‌گه‌ر بوون تیا‌یدا، له‌م بارانه‌وه کتیبه‌کانی سه‌ره‌ت و زو‌ر له‌ ته‌فسیره‌کان به‌ تی‌رو ته‌سه‌لی فه‌رموویانه. له‌به‌ر نه‌وه به‌ پیویستم نه‌زانی له‌م ته‌فسیره‌دا نه‌و با‌سانه‌ بی‌نم، هه‌رکەس نه‌یه‌وئ با‌ ته‌ماشای نه‌و کتیبانه‌ بکات، با ئیمه‌ بگه‌رئینه‌وه سه‌ر نایه‌ته‌کان، له‌ پاش هه‌نانی ئەم نه‌موونه‌و وینه‌یه‌ له‌ یارمه‌تیدانی خوا بو‌ پی‌غه‌مبه‌رکه‌ی (ﷺ) و له‌ژێر تیشک و سه‌یبه‌رو سه‌هه‌ندی نه‌و وینه‌و نه‌موونه‌ به‌کارو به‌هیزه‌دا بانگی به‌رواداران نه‌کات بو‌ ده‌رچوون و پا‌ه‌رین به‌گشتی بو‌جیه‌ادو فیدا‌کاری به‌ ما‌لو به‌ گیان له‌ رئی خوا‌دا، به‌بی‌ نه‌وه‌ی هه‌یچ شتی سه‌ستیان بکات و بیان وه‌سته‌ئینی، نه‌گه‌ر به‌ دوا‌ی خه‌رو خو‌شی هه‌ردوو جیه‌اندا نه‌گه‌رین،

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ

نه فرموی: ﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾ دهرچن به سووکی و به قورسی و لهکاتیگدا سووک و سؤل بن به هوی لهش ساغی یان دهست داری و دهوله مهندی یان کهم نهرکی مالو مندال یان گهنجی و هیزی لهش یان لهپی و لهش سووکی له کاتیگدا لهش قورس بن به هوی پنجوانه نی هویانه که باسکران بؤ سووک و سؤلنی، به کورتی: لهسهر هه موو بارو حالیک و به بی پروییانو و هیئانه وه به هیچ شتیک ﴿وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تیکوشان و فیداکاری بکن به مالتان و به گیانتان له ریگهی خوادا ﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نه وه چاکه بؤتان نه گهر نیوه بزائن و زانا بن نه زانن که نه وه چاکه بؤتان، یان دهرچن و پاپهزن و تیکوشان و فیداکاری بکن، پرواداره پاک و خاوینه کان نه وه یان زانی، به هوی نه وه بی گپرو گرفت پاپهزن و دهرچوون! ههرچهند چه ند بهرگرو پی گریک له پی یاندا هه بوو، ههرچهند عوزرو بیانو به دهستیانه وه نه بوو، به هوی نه وه خوا دلنی کردنه وه و لاتانی بؤ کرتن و کهوتنه دهستیان، خوا وتهی خوی زال کرد به وان، نه واننی بهرزو بلند کرد به وتهکی خوی، لهسهر دهستیاندا کاری وای فراهم هیئا که له راستیدا موعجیزه وه کهس نه دیده بوو، هه موو سوپاس و سه نای بن باوهره کانی پایان بؤی، نه بوو تهلحه - خوا لیلی پازی بی - سوورده تی به رائهی نه خویندو گه یشته سهر نه م نایه ته وه فرموی: نه بیمن پهروردگارمان داوای دهرچوونی لی کردوین به پیرو گهنجه وه، پوله کانم ریکم خن بؤ دهرچوون، نه وانیش کوتیان: په حمه تی خوات لیلی له خزمهت پیغه مبهردا غمزات کرد تا له دنیا دهرچوو، له گهل نه بو به کردا غمزات کرد تا له دنیا دهرچوو، له گهل عمر غمزات کرد تا له دنیا دهرچوو، نیجا نیمه له باتی تو غمزا دهکین، نه ویش قسه کهی وهرنه کرتن و سواری که شتی بوو و دهرچوو بؤ غمزا، نیجا له دهریا کهدا مردو له دنیا دهرچوو، نیجا شوینی وشکیان دهست نه کهوت که بینیزن تا پاش نو پوژ، هیچ نه گورابوو له و ماوه یهدا، نیجا له و جزیره یهدا ناشتیان - خوا لیلی پازی بی - (نیبن و جهرین) نه گپریته وه له (حیانی کوپی زهید) وه که نه لن

لهگەل (سەفوانی کۆپی عەمەن) دەرچووین بۆ غەزا کە والی بوو بەسەر (حومس) هوه لهویدا پیاویکی پیری زۆر پیرمان بینی، هەردوو برۆی شوڤ بوویوو هوه بەسەر چاویدا، سواری ولأغیک بووه دەرئەچێ بۆ غەزا، ئەلێ: منیش چووم بۆ لای و پێم گوت: ئەی مامی خۆم تۆ خوا غەزای لەسەر هەلگرتووی، ئەویش دەستی برد برۆکانی بەرز کردەوه لەسەر چاوی و گوتی: برازای خۆم خوا داوای دەرچوونی لێ کردووین بە سووک و سوۆلی و بە قورسی، واتە ئیتر چۆن دەرئەچم؟ ئا بەو جۆرە راستی و بە گرتگ گرتنە ئیسلام بلأو بوویهوه له ولأتدا، خەلکی پزگار کرد له پەرستنی بەندەیانێ خوا بۆ پەرستنی خوا بە تاك و تەنیا، بەو راستی و لێرانه له ماوه كەمەدا ئەو نازادی و سەریهستیە كەوتە جیهان.

بێگومان باوی برواداران وا بووه كە بە چەسپانی و بێ باوەرەکانی گێرو گرت گۆی رایەلی و فرمانبەرییان کردوو بۆ هەر فرمانیکی پیغەمبەر (ﷺ) بەلام کاتی فرمانیدا بە دەرچوون بۆ تەبووک کە لەلایەن هیندی له موسلمانانەوه قورسی و سستی بەکار هینرا لەبەر ئەوهی سەفەرە کە زۆر دوورو درێژ بوو، له کاتی گەرمای سەختی هاویندا بوو، بۆ جەنگ دەرئەچوون لهگەل پۆمدا کە گەورەترین دەولەتی بەهیزو دەسەلاتدار بوو لهو چەرخەدا، جا لەم ئایەتانی داها توهەدا دەست پێ ئەکات بە باسی ئەو دەستەو تاقمانەیی کە بێهیزی و لاوازیان تێدا بووبە هۆی ئەوهوه کارە کە قورس بوو لەسەریان، بەتایبەتی دەستەیی ناپاکان کە بەناوی ئیسلامهوه له پیزی موسلمانەکاندا بوون و بە ناچاری خۆیان بە موسلمان نیشان ئەداو دلایان پربوو له قین و خەشم و پیلان دەربارەیی ئیسلام و موسلمانان وەك لەمەو پاش له کاتی تەفسیری ئایەتەکاندا ئەو شتانه مان بۆ پوون دەبیتهوه، پوی فەرمووده ئەکاتە پیغەمبەر له یەکەم جار هوه ئەفەرموی: ﴿لَوْ كَانَ عَرْمًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ﴾ ئەگەر ئەوهی تۆ بانگی ئەوانەت کرد بۆی دەستکەوتیکی دنیایی بووایە کە بە سووک و ئاسان دەستکەوی سەفەریکی میانه بوایە ئەك زۆر دوور، ئەگەر کار بەو جۆرە بوایە ئەوانە شوینت ئەکەوتن و چەسپانیان ئەکرد بە دەرچوون، چونکە خۆش ویستنی ئارەزووات و دەستکەوتی دنیایی شتیکی سروشتیه بە تاییبەتی کاتی بە ئاسانی دەستکەوت بیی، بە تاییبەتی تر کە برۆا بە برۆی دوايي لاواز بیئت یان هەر نەبی، ئەگەر کار بەو جۆرە بوایە ئەوانە بە چەسپانی گۆی رایەلیان ئەکرد،

وَلَكِنْ بَدَّتْ عَلَيْهِمُ الشَّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ
 أَنفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٤﴾ عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعَ لَكَ
 الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٥﴾

﴿وَلَكِنْ بَدَّتْ عَلَيْهِمُ الشَّقَّةُ﴾ بە لām دوور بوو لهسەریان بېرینی ئەو ناوچە و مەسافە و
 ڕینگە، لەبەر ئەوە دەرئەنجام وەرناچووون لەگەڵت، بەڵێ دڵ و دەروونە لاوازەکان خۆیان بۆ ناگیرئ
 لەکاتی زەحمەت و تەنگانە و مەتریسدا، بۆ ئاسۆی بەرز ناپوانن کاتی مەبەستی بێ نرخی ئەم
 دنیاوە بەرچاویان بگرن، ئەو جۆرە کەسانە زۆرین و هەر بوون و هەر هەن بەدرێژایی مینوو.
 خۆی پەرەردگار لە چەند هەواییکیدا لەو دڵخۆش و لاوازانە کە جێ مابوون لەو غەزای
 تەبۆکە هەرمەکان لەو هەوایی شتیکی غەیبی بوو کە ئەوەش لە موعجیزەکانی قورئانە یەکن
 لەوانە ئەمەیه کە ئەفرموی: ﴿وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ﴾ لەپاش گەڕانەوەتان لە تەبۆک سویندتان
 بۆ ئەخۆن بەخوا کە ﴿لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ﴾ ئەگەر بمانتوانیایە بێ گومان لەگەڵتان
 دەرئەچووین بۆ ئەو سەفەرە، ئەوانە ی کە ئاوا ناپاک و دڵ نەخۆشن هەمیشە ئەوە پیشەیانە
 کە ئەیانەوئ بە سویند و پاکانە خۆیان پاک بکەنەو، بە لām ئەگەر خەلکی تریان بۆ بخەلتی
 خوا و پیغمبەریان بۆ ناخەلتی، ئەوەتا خوا بەرامبەریان ئەفرموی: ﴿يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ﴾
 ئەوانە خۆیان ئەکوژن و دووچاری ئەکەن بەو درۆ سویندە کە ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ خوا
 ئەزانئ بێ گومان ئەوانە درۆزنن لەو قەسە و لافە ی کە لینی ئەدەن. (مجاهد) ئەفرموی:
 دەستەیک لەوانە کوتیان: بائیزن بخوازین و بیانوو بەینینەو بۆ دەرئەچوون، ئەگەر ئیزنیدا
 دانیشن، ئەگەر ئیزنیشی نەدا هەر دانیشن، پیغمبەرش (ﷺ) ئیزنیدان بۆ دەرئەچوون، ئەو
 ئیزن دانەش هەرچەند گوناھ نەبیت، بە لām باشتر ئەوە بوو ئیزنی نەدانیە و بوەستایە بە دیار
 فرمانی خواوە، بێ گومان هەمیشە کار و کردەوی باشتر شیاو و شایستە ی پایە و پلە ی

بهرزی شو بووه، به جوړی هملنهسانی بهباشتر لیبورردنی شوئی، جا بهو پښیه قورشان
 لیبورردنی بهکار هیئا بو پیغهمبهری خوشهویست (ﷺ) به شیوهیهک که بوون وهناسی
 لوتف و میهرهبنای لی ئهباری، نهفرموی: ﴿عَفَا اللَّهُ عَنْكَ﴾ خوا لیت ببوریت، لیبورردنهکه
 پیش نهخات، نهفرموی: ﴿لَمْ أَذَنْ لَهَا﴾ لهبرچی ئیزنی نهوانت دا، واته باشتر شهوه بوو
 ئیزنت نهदानایه ﴿حَتَّى يَبَيِّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكٰذِبِينَ﴾ همتا دهرتهکهوی بووت
 نهوانی که راستیان کرد له عوزرو بههانهیهکیاندا، همتا بناسیت و بزانی دروزنهکان، واته
 شو دوو دهستهیه جیا ببونایهتهوه و هرکامیان به پښی کارو کردهوی خوځیان رهفتاریان
 لهگهله بگردنایه، زوربهی زانایان لهسر نهوهن که پیغهمبهرانیش - سهلامی خویان لی بیت
 - نهفرموی: ئیجتهاد قسهیانکردووه و هملشیان بووه، بهلام خوا نهوانی ناگادار کردووه و
 نهپهیشتووه لهسر هملهمیننهوه، نهک وهک کهسانی تر، پیغهمبهران - سهلامی خویان لی
 بیت - که(معصوم)ن و دست نادهن بو همله لهو شتانهدا که رایان گه یاندووه لهلایهن خواوه و
 بهناوی خواوه و هرچی له خواوه فرمویان، نهک بو شو شتانهی که لهلایهن خریانهوه و به
 پښی گومان و بوچوونی خوځیان فرمویانه، بهتایبهتی شو شتانه که په یوهندیان هر بهم
 ژبانی دنیاوه هیه، وهک لهدهقی شم حدیسهدا هاتووه که(نیمامی موسلیم) ریوایهتی
 نهکات لهحدیسی(طلحة) وه کاتی که نهوانی دی وا خورمای ئیرو من پیوهن نهکن،
 فرموی: من گومان نابهم شهوه سوودی هیچ شتیکی ببی، بههوی شهوه خهلکی وازبان
 هیئا لهو کاره و ایان زانی که شهوه په یوهندی به ئایینهوه هیه، لهپاشان شو ساله
 خورماکان بهریان نهگرت، ئینجا هوالهکیاندا به پیغهمبهر(ﷺ) شویش فرموی: دهی که
 سوودی هیه با بیکهین، چونکه من بهپښی گومان و بوچوونی خوځ شهوه گوت کهواته لیم
 مهگرن، بهلام هر شتیکم بهناوی خواوه باسکرد بوټان باش وهری گرن، چونکه هرگیز من
 درو بهدم خواوه ناکم، ئینجا یاسایهک دانهنی که همله ناکات و بروادارو ناپاکی پی جوی
 نهکاتوه،

لَا يَسْتَعِدُّنَا الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ
 عَلَيْهِمُ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا يَسْتَعِدُّنَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ
 قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً
 وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ

نه فرموی: ﴿لَا يَسْتَعِدُّنَا الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ پرس ناکات و نيزنت لی
 ناخواری نهوانی که بر ویان هیه به خواو به پوژی دواپی ﴿أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾
 لهمدا که تیگوشان و فیداکاری بکن به مالیان و بهکیانیان له پیی خوادا، واته باوو پیشه
 نهوانی که پرس ناکن بوشتی واو چاوهروانی نيزن ناکن، چونکه باوهپی ریک و راستیان
 هیه به نهجرو پاداشتهکی خوا ﴿وَاللَّهُ عَلَيْهِمُ بِالْمُتَّقِينَ﴾ خوا ناگا و زانیه به خوپاریزان و له
 خواترسان، ﴿إِنَّمَا يَسْتَعِدُّنَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ هر نهوانه پرس نهکن و
 نيزنت لی نهخوانن که بر ویان نییه به خواو به پوژی دواپی ﴿وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ بلهکانیان
 گومان و دوو دلیان بووه له نایینهکیاندا و دل نارام نهبون پیی ﴿فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ﴾
 که واته نهوانه له گومان و دوو دلیهکیاندا سرگردانن و هر همه لهسر باریکن، خوا
 په نامان بدات له گومان و ناپاکی.

نهو ناپاکانه توان بوون بهسر دهرچوون بو نهو غزایه ﴿وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ
 عُدَّةً﴾ نهگر بیانویستایه دهرچوون بی گومان هوو که رهسه و پیویستیان ناماده نهکرد بوی،
 هیندی لهوانه: (عبدالله ی کوپی ثوبه ی و جیدی کوپی قهیس) بوون که سر وک و دهوله مند
 بوون له ناو تائیفهکیاندا ﴿وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ﴾ بهلام خوا نهیویست و
 دهرنه چوونهکی نهوانی پی ناخوش بوو ﴿فَثَبَّطَهُمْ﴾ بههوی نهووه خوا دلی سستکردن و
 نیازی دهرچوونی تیا دروست نهکردن،

وَقِيلَ أَفَعُدُّوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٦٦﴾ لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَا أُضْعَفُوا
 خَلْقَكُمْ يَبْعُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ اسْتَعَا
 الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلِ وَقَلَبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ

كَرِهَات

﴿وَقِيلَ أَفَعُدُّوا مَعَ الْقَاعِدِينَ﴾ گوئند پنهان: دانیشن له گنل دانیشتووه کانداه و هک
 مندال و کهوته کارو نافرته تکان، ثم فرموده یه چیروکه بو دروست نه کردنی خوا له دلیاندا
 نیازو برپاری دهرچوون، یان چیروکه بو نهو خه تهره و خه یال و بیم و ترسه ی که شه یقان
 نه یخسته دلیان بو دهرنه چوون، وهک نه گونجی که نه وه و ته ی هیندیکیان بیست دهر باره ی
 هیندیکی تریان، خوا خو ی باش نه زانی و به هر حال و له سر هر بار به وه ریسوای کردن و
 شه ری لیدان، بی گومان دهرنه چوونی نه وانه و نه کردنیان لهو غه زایه دا خیری تیدا بوو بو
 نیسلام و موسلمانان، وهک دهرنه کهوی بو مان نیشان نه دا که نه فرموی: ﴿لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا
 زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا﴾ نه گنر نه وانه دهرچوونایه له ناواتاندا و به تیکه لی ئیوه هیچ شتیکیان بو
 زیاد نه نه کردن و هیچ به ره میکیان نه نه بوو بو تان بیجگه له تیک چوون و سر لی شیوان و
 شهرو دهسته پاچه یی و ترس و پیلان، ﴿وَلَا أُضْعَفُوا خَلْقَكُمْ﴾ به چه سپانی نه که تنه نیواتان
 به دو زامانی و هات و هوت و بهین تیکدان له کاتیکدا ﴿يَبْعُونَكُمُ الْفِتْنَةَ﴾ نیازو ههول و
 مه به ستیان پیتان سر تیکدان و لادانتان له نایین و ریگه راسته که تان به به دکزمان کردن و
 سستکردنی برواتان و ساردکردنه وه و خاو کردنه هه تان له جهنگ کردن له پری خواداو بیم و
 ترس نانه بهرتان به زوری دوژمن ﴿وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ﴾ له کاتیکدا له ناو ئیوه دا هه بوو
 که سانیک که زور و به تین گوی بگرن لیان لهو کاتهدا ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ خوا به نه و په ری

رادهئاگا و زانايه به ستمكارهكان واته بهين بپروا و هاوبهش كه ئهم ناپاكانه بهشيكن
 لهوان، (مجاهد) ئهفرموي: به (سماعون) كهسيانك كه جاسوس بوون بو ئهو ناپاكانه، بهلام
 بهراستی ئهم رايه ناچيتهدلنوه، بهلكو مهبست ئهويه كه لهناو موسلمانهكاندا كهسانيك
 ههبوون لاواز لهپرواياندا لاواز له ژيرييدا كه ئهخهلتان به قسهي ئهوناكاپانه رابوردوي ئهو
 ناپاكانه شايبهته لهسهر خراپي و نيازي بهديان وهك دهست نيشان ئهكات بو ئهوه كه
 ئهفرموي: ﴿لَقَدْ ابْتَغَوْا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ﴾ سويند به خوا ئهو ناپاكانه ههول و نيازي سهزلي
 شيوان و دووبهركي و شهرو خراپهيانكرد لههوبهر له يهكهمجاري هانتت بو مهدينه ئهي
 پينهمبهر ﴿وَكَبُرُوا لَكَ الظُّمُرُ﴾ واته ئهوه تهگيري چهند فيل و پيلانيانكرد بو
 بهربهستكردن و نهيشتنى ئايينهكەت، يان چهند راو بهريارنكيان له ههموو باريكهوه بهكار
 هينا و ئال و گوڤيانكرد تا بزائن كام بهكاره بو لهناوبردني خوٽ و ئايينهكەت ﴿حَتَّىٰ جَاءَ
 الْحَقُّ﴾ ههتا ههق هات ﴿وَنظَهَرَ أَمْرَ اللَّهِ﴾ وته و شهي خوا زال بوو كارو فرمائي خوا ئاشكرا
 بوو ئاييني خوا زال بوو بهسهر ئايينهكاني تردا به تولهسهندن له جوولهكه و زال بوون
 بهسهر هاوبهش پهوادهران و هاتني خهلكي پۆل پۆل بو سايهي ئيسلام و لهناو چووني تهو
 دووكهلي هاوبهش پهوادان، ﴿وَهُمْ كَرِهُونَ﴾ لهكاتيكدا كه ئهو ناپاكانه بينزارو دل
 ناخوش بوون و به كوڤرايي چاوي ئهوان ئهوه پهيدا بوو، واته پيش زال بووني ئيسلام و
 موسلمانان ئهو ناپاكانه ههموو ههول و تهقلای خوڤانياندا و هيچ سوودي نهبوو ئاييني خوا
 سهركهوت و زال بوو، ئهوانه هيچ چاريان نهما و بهناچاري مليان كهچكرد بو ئيسلام به
 بينزاري و خهشم و پي ناخوشي دلوه ههيشه ههه بهردهوامن و چاوهروانن بو ههه ههه و
 ههلهكوتيك بو پيلان و خراپهكاري دهريارهي ئيسلام و موسلمانان، بهلام هيچ ترخيشيان نابي
 وهك يهكهمجار.

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَكْفُرُ أَتَدْنُ لِي وَلَا تَفْتِنِي ۗ أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ
 لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ إِنَّ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ تَسُؤُهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكَ
 مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرًا مِنْ قَبْلٍ وَيَكْتُولُوا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٥﴾

ئینجا چهند نموونه و وینهیهکی تر له وانه و عوزرو بیانوه کانیان نه خاڅه بهرچا، ئینجا
 نه و نیازو نیته بهدوی کهله دلیاندایه دهریان نه خاڅه، نه فرموی: ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ يَكْفُرُ أَتَدْنُ لِي
 وَلَا تَفْتِنِي﴾ هیندی له وانه که سیکه که نه لئ: نهی پیغه مبر ئیزنم بده بو نه ماتنم بو نه م
 سه فره، دوو چاری گوناو خراپه مکه، بهم پهنگه فرمانم پی بدهیت به دهرچوون و منیش
 بوم ناکرئ و که واته نا فرمان دهر نه چم و گونا هبار نه بم وه که له (حسن و قتاده و جنائی) یه وه
 هاتوه، یان بهم پهنگه دوو چاری زینا و داوین پیسی بیی به هوی دیتنی ژنانی بوم که
 جوانن، وه که چهند که سیکه نه گپرنه وه له (جدی کوپی قهیس) وه که یه کئ بوو له ناپاکان و
 کاتن پیغه مبر (ﷺ) بانگی کرد بو نه و غزایه، له وه لامدا ووتی: کهل و کومله کهم نه زانن
 کهس به نه اندازهی من حز له نافرته ناکات، نه ترسم که ژنانی بوم بیینم خوم پی نه گپرنئ و
 دوو چار بیم، پیغه مبریش (ﷺ) پوری لی وهر گپرا و فرموی: نهوا ئیزنم دایت به نه چوون،
 هیندی نه فرموی: مه بهست نه وه یه دوو چاری زینا و مال و ویرانیم مکه به موی کهس نییه
 سه په رشتیان بکات له پاش دهرچوونی خوی، هیندی تر نه فرموی: مه بهست نه وه یه سزا و
 نازارم مه ده به دهرچوون له کاتی نه م کهرما سه خته دا، به ممر حال دهسته یه که له ناپاکان عوزرو
 بیانویان هینا یه وه بو دهر نه چوون و خو قوتار کردن له و غزایه، له سه هر بار قورشان بهم
 شیوه سهخت و سامناکه بهر په رچی دانوه و نه م هر شه گورهی ناراسته کردن و فرموی:
 ﴿أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا﴾ بیدار و ناگادار بن که به راستی نه وانه هر که و توونه ته ناو (فتنه) ئیتر
 له هر بار و مه بهستی که باسکرا بو نه و ته یه ﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾
 به راستی و بی گومان دوزخ دهری بی پرواکانی داوه و کؤ که ره وه یه بویان، واته له پوژی
 دوا ییدا دهریان نه دات و کویان نه کاته وه، یان مه بهست نه وه یه که هر له دنیا یه شدا دهری
 داون و کوی کرد و نه ته وه، چونکه هوی نه و دهر دانه ئیستا هیه، که واته وه هر ئیستاش

دهوری دابن وایه، نایا مه‌به‌ست به بین‌برواکان لیژده‌دا نم ناپاکانه‌یه، به‌م وته‌یه تاوانباریان
 نه‌کات بین‌بروایی نه‌وه هۆو بناغه‌و بنه‌ره‌تی هه‌موو تاوان و خراپه‌یه‌که‌و جارێ نه‌مه‌شیان لی
 نه‌دات؟ نایا هر ناپاکان لیژده‌دا مه‌به‌ستن، یان مه‌به‌ست هه‌ره‌شه‌یه له بین‌بروایان به شیوه‌ی
 گشتی و ناپاکه‌کان لیژده‌دا یه‌که‌م و سه‌ر ده‌سته‌ن؟ هه‌رکام نه‌گونجی و هه‌له‌نگری.
 ده‌سته‌واژه‌که‌ی قورئان زۆر سه‌رنج راکیشه‌و هه‌ر به قورئان نه‌که‌وی قسه‌ بکات: یه‌که‌م وا
 نیشان نه‌دات که فیتنه‌ چال و بیریکه‌و نه‌وانه هه‌له‌دی‌راون و که‌وتوو‌نه‌ته ناوییه‌وه، دووم:
 نه‌وانه ئومیدی‌ پرزگار بوونیان نییه، چونکه دۆزه‌خ ده‌وری داوان و هه‌موو کون و که‌له‌بیریکی
 لی‌گرتوون، خوا په‌نامان بدات. نه‌و ناپاکانه نیازی هه‌یج خه‌یرو خۆشه‌کیان نییه نه‌به
 پیغه‌مبه‌رو نه‌به موسلمانان، به‌خه‌یرو خۆشیان غه‌مبار و ناره‌حه‌ت نه‌بن و
 به‌ناخۆشی و ناره‌حه‌ت‌یان په‌خۆش‌حال نه‌بن و خۆش نود و دلشادن به‌وه‌ی خۆیان قوتار بوون،
 وه‌ک نه‌فه‌رموی: ﴿إِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ فَسَبِّحْهُنَّ﴾ نه‌گه‌ر خۆشی و به‌مه‌ره و چاکه‌ت به‌رکه‌وی
 وه‌ک زال بوون به‌سه‌ر دۆژمنداو ده‌سته‌کوت له‌ جه‌نگدا، نه‌و خۆشی و چاکه‌یه نه‌وانه
 ناره‌حه‌ت و غه‌مبار نه‌کات و پی‌تی تیک نه‌چن، ﴿وَإِنْ تُصِيبَكَ مُصِيبَةٌ﴾ نه‌گه‌ر موسیبه‌ت و
 به‌سه‌ره‌اتی ناخۆشت بۆ بی‌و به‌رت که‌وی وه‌ک شکانی له‌شکرو هه‌ر زیانیکی تر ﴿مَعُولًا﴾
 به‌که‌شخوه‌ نه‌لین: ﴿قَدْ أَخَذْنَا آلَ رَافِعٍ مِنْ قَبْلُ﴾ به‌راستی ئیمه‌ کاری خۆمان گرت‌ه ده‌ست
 پیش نه‌و به‌سه‌ره‌ات و پووداوانه، واته‌ چاک بوو ئیمه‌ فریای خۆمان که‌وتین و به‌شداریمان
 نه‌کرد له‌ جه‌نگداو خۆمان نه‌خسته‌ دوچار بوون، ﴿وَلَا تَحْزَنْ﴾ نه‌گه‌ر پنه‌وه له‌و
 شوینه‌ی که نه‌و قسه‌ی تیدا نه‌که‌ن و نه‌و هه‌والی ناخۆشی ئیوه‌ی تیدا نه‌بیستن، نه‌گه‌ر پنه‌وه
 بۆ ناو که‌سو و کاریان له‌کاتی‌که‌دا شادمان و دلخۆشن به‌وه‌ی خۆیان کردیان و به‌وه‌ی که
 دوچار ی تۆ بوو، یان پوو و هه‌ر نه‌گه‌رین له‌ تۆ خۆش‌حال و شادمان و که‌شخه‌ نه‌که‌ن به‌و
 به‌سه‌ره‌ات و پووداوانه، واته‌ پرزگا و بوونی خۆیان و دوچار بوونی موسلمانان، نه‌وانه نه‌قام و
 نه‌گه‌تن هه‌ر ته‌ماشای پوالت نه‌که‌ن و لایان وایه که به‌لا و ناخۆشی هه‌موو کاتی خراپه‌و
 دوچار نه‌بوون هه‌میشه‌ چاکه‌، نازانن که هه‌رچی خوا بریاری دابن هه‌ر نه‌وه نه‌بن، هه‌رچی
 بریاری نه‌داین هه‌رگیز نابن، نازانن که دوا پوژی سه‌رکه‌وتن و به‌خته‌وه‌ری هه‌ر بۆ
 پیغه‌مبه‌ران و شوین که‌وتوو‌انیانه، برواداران نه‌بن هه‌ر پشت به‌ خوا به‌به‌ستن،

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

﴿٥١﴾ قُلْ هَلْ تَرَوْنَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ

وهك خوی پەروەردگار فرمان ئەدات كە پێغه مەبرەكەى (ﷺ) بەم جوۆرە دەم كوتى ئەو دوژمن و ناپاكانە بكات: ﴿قُلْ﴾ ئەى پێغه مەبر بلى بەوانە: ﴿لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا﴾ هەركیز هیچ شتى تووشى ئێمە نابى بێجگە لەهوى كە خوا نووسىویەتى بۆمان و تايبە تىكردووە بۆمان ﴿هُوَ مَوْلَانَا﴾ ئەوا خوا كۆمەك و یارمەتى دەرو كار بە دەستى ئێمە، ئەو خویە بریارى دوا پوژى سەر كەوتنى داو و بەلێنى پێداوە بۆ بەندە بروادارەكانى، كەواتە هەر ناخوشى و بەسەر هاتىكى سەخت كە دوو چاریان بى ئەو هەمووى پالفتەى كردن و نامادە كردنە بۆ ئەوى بەلێنى پێداوە، بەلام ئەو سەر كەوتن و یارمە تیبەى كە بەلێنى پێداوە نابى هەروا بێ ئەرك و سوک و هەرزان، بەلكو ئەبى بە خوگرى و فیداكارى دەستكەوت بووبى، ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ برواداران با هەر پشت بە خوا ببەستن و هەموو كاروباریان حەوالەى خوا بكەن و هەر لەوى بناسن، پشت بەستن بە خوا ئەمەیه لە هەموو بارو پوویەكەوه هەر فرمانى خوا بە جى بهێنرى و ئەو شقانهى كە لەم جیهانهدا خوا كردونى بە هوى فرامەم هاتنى مەبەستەكان، كەواتە ئەو كەسانەى كە بیانەوى جەنگ بكەن لەرێى خوادا ئەبى هەموو چەك و هوى سەر كەوتن بەكار بێنن پشت بە خوا ئەو كاتە راستە پشتیان بە خوا بەسووه، ئەواتە خوا كە فرمان ئەدات بە پشت بەستن بەو، فرمان ئەدات بە نامادە كردنى هەر هیزو چەك و كەرەسەیهك كە لە توانادا هەیه، بروادار لەسەر یەتى بەو جوۆرە پەفتار بكات، ئیتر سەرەنجام و بەرەم هەر بە دەست خویە و داوا ناكرى لەم، هەر چۆن بى كارى بروادار هەر خێرە، ئیتر سەر كەوى یان تێدا بچى لە پێناوى ئایینه كەیدا، هەر چۆنى بى برۆا هەموو كارى هەر بە دەو دوو چارى سزا ئەبى ئیتر هەر لە لایەن خواوه یان لەسەر دەستى بەندەى خوادا، وهك رێنموونیمان ئەكات بەوه كە ئەفەرموى بە پێغه مەبر (ﷺ) ﴿قُلْ﴾ بلى: ﴿هَلْ تَرَوْنَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ﴾ ئایا ناپاكانە ئێوه چاوهروانى ئەكەن و بەتەمەى شتى هەن لە ئێمەوه كە بۆمان بى و بەسەرمان بىت، بێجگە لە يەكێ لە دوو شتە زۆر چاكەكان: سەر كەوتن و زال بوونىك كە وتەو ئایینی خوامان پى بەرز ببیتەوه، یان تێدا چوون شەمید بوون لەرێى خوادا؟

وَمَنْ تَرَبَّصْ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ يَأْتِيَنَا فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِنَّا كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ

﴿مَنْ تَرَبَّصْ بِكُمْ﴾ نيمه چاره‌روانی نكەين و به‌ته‌ماي نئوه‌ين له‌لايه‌ن ئيوه‌وه ﴿يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ يَأْتِيَنَا﴾ كه خوا دوچار تان بكات به سزايه‌ك له‌لايه‌ن خويوه كه ده‌خلى نيمه‌ي تيدا نه‌بئ، يان ده‌ستى نيمه‌و له‌سه‌ر ده‌ستى نيمه‌دا، ﴿تَرَبَّصُوا﴾ كه‌واته نئوه چاره‌روانى بكن ﴿إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ﴾ بئ گومان نيمه له‌گه‌ل نئوه‌دا چاره‌روانىن، چاره‌نووس و دواپوژيش ناشكرايه و خوا ه‌والى پيداوه كه نه‌و پوژى به‌خته‌وه‌رييه ه‌ر بو خوپا‌ريزه‌رو له‌ خوا ترسانه.

هيندى له‌ و ناپاكانه‌ ئه‌يانه‌ويست به‌ فيل خويان قوتار بكن له‌ ده‌رچوون بو نه‌و سه‌فه‌ره، به‌م په‌نگه‌ مال و سامان بده‌ن و به‌وه به‌شدارى بكن نه‌ك به‌له‌ش، ئينجا خوايش به‌په‌رچى دانه‌وه و ناپاكيه‌كه‌ي ده‌رخستن به‌مه‌ي كه‌ ئه‌فه‌رموي: ﴿قُلْ﴾ ئه‌ي پيغه‌مبه‌ر بلئ به‌وانه‌: ﴿نَفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا﴾ مال به‌خت بكن به‌ پئ خوش بوون و ئاره‌زووى خوتان، به‌م په‌نگه‌ بتانه‌وي به‌وه ته‌قى بكن و خوتانى پئ بشارنه‌وه، يا به‌ بيزارى و پئ ناخوشى به‌م په‌نگه‌ له‌ ترسا به‌ختى بكن و بيده‌ن له‌ ترسى توله‌سه‌ندن لئتان يان ترسى ئه‌وه‌ي ناپاكيه‌كه‌تان ده‌ركه‌وي و له‌ترس و ناچاريدا بيده‌ن و زورتان پئ هاتبئ، له‌سه‌ر ه‌ر بار ﴿لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ﴾ ه‌رگيز لئتان وه‌رگيرئ، ه‌وى وه‌رنه‌گرتنه‌كه‌شى ئه‌مه‌يه كه‌ ئه‌فه‌رموي: ﴿إِنَّا كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ به‌راستى نئوه كو‌مه‌ل و ده‌سته‌يه‌كن كه‌ له‌ سنوورى بپوا ده‌رچوون و سه‌كيشن، خوايش ه‌ر له‌ خوپا‌ريزه‌ران و له‌ خواترسانكردوه وه‌رئه‌گرئ. ئينجا نه‌و ده‌رچوون له‌ سنوورى بپوا و سه‌رگيشييه‌ روون ئه‌كاته‌وه له‌گه‌ل نه‌خشه‌ كيشانى وي‌نه‌و شيوه‌ي به‌دى ناپاكه‌كان، ئه‌فه‌رموي: ﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ﴾ ه‌يچ شتى به‌رگرئ ئه‌وانه‌ي نه‌كردوه له‌وه‌ي كه‌ مال به‌ختكردن و خير و خيراتيان وه‌رگيرئ،

إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا

وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

﴿إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ بیجگه له‌وهی نه‌وانه بپروایان نه‌هیناوه به خواو به فروستاده‌کهی ﴿وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ﴾ نویژ ناکهن مه‌گهر له‌کاتی‌کدا که نه‌وانه سست و ته‌ملن، واته هر به سستی و ته‌ملی نویژ نه‌کهن، چونکه بپروایان پیی نییه و به شرکیکی قورسی نه‌زانن. نه و کارو کرده‌وه پوآله‌تیانه که له بپروا و دل‌وه مه‌لنه‌قولی خوا نایه‌وی و وه‌ری ناگری ﴿وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ﴾ مال به‌خت ناکهن مه‌گهر له‌کاتی‌کدا که نه‌وانه بی‌زارن و پییان ناخوشه، چونکه له‌بهر خوا نایکهن و به ته‌مای نه‌جرو پاداشتی لای خوا نین، که‌واته به‌باچ و جهریمه‌یه‌کی دانه‌نین که به‌ناچاری نه‌یدهن، نینجا لی‌رده‌دا دوو پرسیار هیه:

۱- له نایه‌ته‌ی پیشوودا وای نیشاندنا که نه و ناپاکانه دوو به‌ش بووبن: به‌شیکیان مالیان دابن به ناره‌زوو خوشحالی، به‌شئ تریان به پی‌ناخوشی، که‌چی له‌م نایه‌ته‌دا ده‌ق نه‌نی به‌سهر نه‌وه‌دا که هر به بی‌زاری و ناخوشی مالیاندابن؟ له‌وه‌لامدا نه‌لین:

۱- نه‌وانه به تی‌کپایی له‌دل‌وه پییان ناخوش بووه مال و سامان بدن، به‌لام هیندی‌کیان له‌باریکه‌وه به ناره‌زوی خوین داویانه به‌بن داوا لی‌کردن له‌بهر پوپامایی و که‌شخه کردنیان له‌بهر ته‌قی و خو‌نیشاندان به موسلمانیکی پاک و خاوین یان له‌بهر نه‌وه‌ی نه‌وه‌یان به‌لاوه باشترو ناسان تر بووه له به‌شداری کردن له‌وه غه‌زاو سه‌فهره سه‌خته‌دا، به‌شئ تریان له‌ترساو به ناچاری داویانه وه‌ک له‌کاتی ته‌فسیری نایه‌ته‌که ده‌ست نیشانمان بو کرد.

ب- مه‌به‌ست به وشه‌ی ﴿طَوَّعًا﴾ پی‌خوشحالی نییه به‌لکو مه‌به‌ست نه‌وه‌یه به‌بن زور پی هینان نه له‌لایه‌ن پی‌غه‌مبه‌ره‌وه ﴿کَرِهًا﴾ و نه‌له‌لایه‌ن سه‌روکه‌کانیانه‌وه مه‌به‌ست به وته‌ی ﴿کَرِهًا﴾ زور پی‌هینان و ناچار کردنه وه‌ک به‌وه ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه له‌لایه‌ن هیندی له زانایانه‌وه.

مه‌به‌ست به وت‌هی: ﴿انْفِرُوا﴾ هه‌والدان نییه به به‌ختکردنی مال و سمان به‌لکو مه‌به‌ست د‌نیا کردنه له‌سه‌ر وهرنه‌گرتنی خوا لییان، واته یه‌کسانه له‌سه‌رتان و له‌سه‌ر هه‌ربارو حالئ خوا لیتان وهرناگرئ، چونکه ئیوه بی‌پروان و مه‌رجی وهرگرتنی چاکه لای خوا پروایه ئه‌م یه‌کسان کردنه به وینه‌ی یه‌کسانکردنه له‌سه‌ر د‌وزه‌خیه‌کان که ئه‌فه‌رموئ: ﴿اصبروا تصبروا سواء علیکم﴾ خ‌وتان بگرن یان خ‌وتان نه‌گرن یه‌کسانه له‌سه‌رتان و سزاتان له‌سه‌ر لانا‌برئ. به‌راستی ئه‌م وه‌لامه له‌دلدا ز‌ور به‌هیزو چه‌سپاوه و خوا خ‌وی باش ئه‌زانی.

۲- له‌ ئایه‌تی پیش‌شودا یه‌ک شتی کرد به‌ه‌وی وهرنه‌گرتنی کرده‌وه‌کانیان، له‌م ئایه‌ته‌دا سی شت؟ له‌ وه‌لامدا ئه‌لین:

۱- ئه‌و یه‌ک شته ئه‌م سیانی ئیره ئه‌گریت‌ه‌وه، چونکه هه‌ر چه‌ند له‌ قورئاندا وت‌هی زولم و فیسق ز‌ور تر ب‌و بی‌پروایی به‌کار ئه‌هینرئ، به‌لام له‌ راستیدا وت‌هی (فسق) بریتییه له‌ یاخی بوون و ده‌رچوون له‌ فرمان، ئه‌وه‌ش هه‌موو گونا‌ه‌یک ئه‌گریت‌ه‌وه که بی‌پروایی یه‌که‌م و سه‌ر ده‌سته‌یه و به‌دترینه، که‌واته سیانه‌که‌ی ئایه‌تی دووه‌م وه‌ک پ‌افه‌ و پوون کردنه‌وه‌یه ب‌و یه‌که‌که‌ی ئایه‌تی پیش‌وو، وه‌ک له‌سه‌ره‌تای ته‌فسیری ئه‌م ئایه‌ته‌دا ده‌ست نیشان هه‌یه ب‌و ئه‌وه.

ب- ئه‌گونجئ ب‌و شتی چه‌ند نیشانه و ه‌ویه‌ک ببئ له‌هیندئ کاتدا باسی هه‌موو نیشانه و ه‌ۆکان بکرئ و له‌ هیندئ کاتدا هه‌ر باسی به‌هیزترین بکرئ، به‌م په‌نگه د‌لت ب‌ویان به‌روات و به‌باشیان دابنئی، واته لی‌رده‌دا نیشانه و ه‌وی وهرنه‌گرتنی کرده به‌بئ بی‌پرواییه و سستی و ته‌مه‌لی له‌نوئژو بی‌زاری و پی ناخ‌وشی خ‌یر و چاکه، له‌ئایه‌تی پیش‌شودا هه‌ر باسی یه‌ک شتی کردوه، ئه‌گه‌ر بلین: مه‌به‌ست به‌ فیسق بی‌پرواییه.

ئه‌و ناپاکانه که مالیان ئه‌دا خاوه‌ن سامان و مال و ئه‌ولاد و خاوه‌ن ریزبوون له‌نا و گه‌ل کۆمه‌له‌که‌یاندا، به‌لام هه‌موو ئه‌وشتانه هیچ نین و بی‌نرخن لای خوا، که‌واته ئه‌بئ لای پیغه‌مه‌بریش هه‌ر بی‌نرخ بن (ﷺ) بی‌گومان به‌وادارانی راسته‌قینه‌ش هه‌ر ئه‌بئ به‌و چاوه سه‌رنجی ئه‌و شتانه بدن، که‌واته ئه‌و شتانه چاکه و به‌هه‌یه‌ک نین که خوا رشتبنی به‌سه‌ر ئه‌و بی‌پروا ناپاکانه‌دا ب‌و ئه‌وه‌ی ن‌وشی گیانیان بیت و به‌خ‌وشی بزین پیی، به‌لکو خوا ئه‌یدا به‌وانه ب‌و تاقیکردنه‌وه و ب‌و سزادانیان،

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ
 وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِيَّاهُمْ لِمَنْكُمُ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ
 لَوْ يُحَدِّثُونَ مَلْجَأًا أَوْ مَعْرَبًا أَوْ مَدْخَلًا لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٦﴾

وهك ئه فرموی: ﴿فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ﴾ كه واته با نه مال و سامانیان و نه
 نه ولادیان سه رنجت پانه کیشتی و سهرت سوپر نه هیئتی بۆ وینه: هه ركام له خۆرو ناگرو کاره باو
 بزووتنه وه نیشانه و هۆی گه رمییه و نه گونجی باسی هه ر یه کیکیان بکری و هه که نه گونجی
 باسی هه موویان بکری، هه لسن به سوپاس و مافی ئه و چاکه و بههریه به و جوړو شیوهی که
 په روه ر دگار نه یه وی، ئه و کاته ئه وان دلشادو به ئارامن به و بههره و به خشینه، نه زانن
 دواپۆژو چاره نووسی ئه و چاکه و بههریه چاکه، دلشادو موژده به خشن به وهی که نه یه ن له
 پئی خوادا چونکه به ته ماو ئومیدی ئه جرو پاداشته که ن لای خوا، هه روه ها خوگرو دل ئارامن
 کاتی که زیانبار بین و ئه و مال و نه ولاده یان له ده ست بچن، چونکه نه زانن نه وانه زایه نابن و
 له پۆژی دوا پیدا ئه جرو پاداشتیان هه یه، ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ
 وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ به لام هه ر ئه و مال و نه ولاده که خوا ئه یادت بۆ هیئدیکی تر ئه بن به مایه ی
 زیان و سزاو نازار هه ر له م دنیا یه دا وه که به چا و نه بینری، نه وانه هه رگیز تیر خوار دنیان بۆ
 نیه هه تا زۆرتریان هه بن هه ول و هه لپه یان به تین تر ئه بن، به هه ر زیانیکی سه رو مالیی
 دنیایان لی دیته یه که، ئیتر با بوهستی سزای پۆژی دوا یی که دوو چاریان ئه بن له سه ر ئه و
 مال و نه ولاده یان که به کاریان هیئان له تاوان و خراپه کاریدا، ئه و بهنده خراپانه خوا
 نه یانناسن و نه زانی که به ئاره زوو و خواهیشی خویان هه میشه یی و به رده وام ئه بن له سه ر ئه و
 به دیی و گوهراییه ی که وان له سه ری، که واته مال و نه ولاده که یان سوور تر و به تین تریان

نەكات لەسەر ئەو بارو پڕنگە چەوتەى كە داويانەتە بەر تا لەسەر ئەو بارە ئەمرن و بەرەو
دۆزەخ ئەپۆن، خوا پەنامان بدات.

ئەو ناپاكانە بە پوالت ئەچوونە پىزى موسلمانان، بەلام نەك بە بەرەو عەقيدەم، بەلكو
لەبەر ترس و تەقى، لەبەر ئەوەى بەشدار بن لە ھەر بەخشين و دەستكەوتيك كە بۆ
موسلمانەكان ئەبوو، ئينجا سوينديان ئەخوارد كە بە راستى موسلمانن، جا خوا لەم
سوورەتەدا بى ئابرووى كردن و دەرى خستى بۆ ھەمووان و فرموى: ﴿وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ
لَمِنكُمْ﴾ سويند ئەخۆن بە خوا كە بى گومان ئەوان لە ئيوەن و موسلمانن لە كاتيكدا ﴿وَمَا
هُمْ بِنَكْرٍ﴾ كە ئەوان لە ئيوە نين، ﴿وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ﴾ بەلكو ئەوانە دەستەو كۆمەليكن
ئەترسن، واتە لە ترس و ناچاريدا دين و تىكەليتان ئەكەن، ئەوانە بە جوړيكن ﴿لَوْ يَحْذَرُونَ
مَلَجًا أَوْ مَعْرَبًا أَوْ مُدَخَلًا﴾ ئەو قسەو سويندانه ئەخۆن ئەگەر قەلاو پەناگايەكيان
دەستكەوى، يان غارو ئەشكەوتانى، يان كون و نەفەقيك لە زەويدا، ئەگەر ھەركام لەوانەيان
دەستكەوى ﴿لَوْلَا إِلَٰهِي﴾ ئەچن بۆى و پوى تى ئەكەن لە كاتيكدا ﴿وَهُمْ يَحْجَرُونَ﴾ ئەوانە
چەسپانى ئەكەن و ھىچ شتى نايانگيرنەتەو ھەك و لاخى ياخى و سەركيش، واتە ئەو ناپاكانە
لەبەر ئەوەى زۆر بىزارن لە جەنگردن و ژيان و تىكەلى ئيوە، لەبەر ئەوەى زۆر مەترسى
ئەكەن لە دەرکەوتنى ناپاكيەكيان، ئاواتەخوازن بۆ ئەوەى جيگا و شوينيكيان دەستكەوى
بچن بۆى بە چەسپانى و پائەكەن بۆى با ئەو جيگەيە تەنگ و تاريك و ناخۆشى بىت، بە
راستى ھەر بە قورئان ئەكەوى ئەخشەى شت بكيشن، ئەم دەستەواژەيە شيوہيەك نیشان
ئەدات ئىجگار بەھيزو بەتینەو سەرسوورھينەرە بۆ شيوہى بيم و ترس و پووپامايى و
ناپاكيى ئەو ناپاكانە، خوا پەنامان بدات، نامين.

تەمىمى بەناۋى (ذوالخويصر) ھات و گوتى: ئەي پىغەمبەرى خوا داد بەكار بېنە، ئەۋىش
 فەرموۋى: ھاۋار بۇتۇ، مردن بۇ تۇ، ئەگەر من داد بەكار نەھىنم ئەي كى بەكارى بېنى؟ ئىنجا
 عومەر - خوا لىنى پازى بى - گوتى: ئىزىنم بىدە با بىدەم لە گەردنى، پىغەمبەرىش (ﷺ)
 فەرموۋى: لىنى گەپرى، ئەمە چەند ھاۋەلىكى ھەيە ھەركام لەئىۋە نوۋزەكەى خۆى بەكەم و
 كوپ دائەننى لەچاۋ نوۋزەكەى ئەۋاندا، پۇژۋوۋەكەى بەكەم دائەننى لەچاۋ پۇژۋوۋەكەى ئەۋاندا،
 لە ئايىن دەرئەچن تىر لە كەۋان دەرئەچن، ئەبو سەئىد ئەفەرموۋى: ئەم ئايەتەنە لەۋاندا ھاتە
 خوارەۋە، لە (ئىبن و مسعود) ھەۋە رىۋايەت كراۋە كە ئەفەرموۋى: كاتى پىغەمبەر (ﷺ)
 دەستكەۋتەكانى حونەينى دابەشكرد گويم لە پىاۋىك بوو گوتى: ئەمە دابەشكردنىكە لەبەر
 خوا نەكراۋە و نىازى رەزامەندى خۋاى لى نەكراۋە، ئىنجا مەنىش ھاتە خزمەتى و ئەو قەسەم
 بۇ گىپرايەۋە ئەۋىش فەرموۋى: رەحمەتى خوا لە موسا بەپراستى نازار دراۋە بە زۇر تر لەۋە و
 ئەۋىش خۆى گرتوۋە، ئەم ئايەتە ھاتە خوارەۋە، (ئىبن و جەرىن) لە (داۋدى كوپى ئەبو
 عاسم) ھەۋە ئەگىرئەتوۋە كە فەرموۋىيەتى: خىرو سەدەقەيەكىان ھىنايە خزمەت پىغەمبەر (ﷺ)،
 ئەۋىش دابەشى كىرد بەم لاۋ ئەۋلادا تەۋاۋ بوو، پىاۋىك لە ئەنسارى ئەۋەى دى و ئىنجا
 گوتى: ئەمە داد نىيە، ئىنجا ئەم ئايەتە ھاتە خوارەۋە. (قتادە) لە تەفسىرى ئەم ئايەتەدا باس
 ئەكات كە پىاۋىكى كۆچەر ھاتە خزمەتى پىغەمبەر (ﷺ) لەكاتىكدا كە خەرىكە بوو ئەندازىك
 ئالتوون و زىۋى دابەش ئەكرد، ئەو پىاۋە گوتى: ئەي محمد خوا فەرمانى پىداۋى داد بەكار
 بېنى تۇ دادت بەكار نەھىنا، پىغەمبەرىش (ﷺ) فەرموۋى: مردن و تياچوون بۇ تۇ ئايا كى
 داد بەكار ئەھىننى بەسەر تۆۋە لەپاش من ئەگەر داد بەكار نەھىنم؟ بەھەر حال و لەسەر ھەر
 بار ئەۋا قورئان بەپرونى ئەفەرموۋى: ئەو وتە كە وتەى ھىندىكە لە ناپاكان و ھاۋارىيان بۇ داد
 نەكردوۋە، بەلكو داخ و خەشمەكەيان لەسەر خۇيان بوۋە بۇ بەشى خۇيان ھاۋارىيان لى
 ھەلساۋە، ئەو وتە بەدەيان نىشانە و بەلگەيەكى پرونە لەسەر ناپاكيەكەيان، چونكە ھەركەس
 بىرۋاى بوۋى بەم ئايىنە بەھىچ رەنگ گومانى نەبوۋە لە خوۋ رەۋشتى پىغەمبەر (ﷺ) ئەۋ
 بوۋە كە ھەر لە گەنجىيەۋە ناسراۋ و بەناۋبانگ بوۋە بەۋەى كە راست و پاك بوۋە، چ جاي
 پاش ئەۋەى كە خوا كىردى بە پىغەمبەر و خاۋەن پەيامى گىشتى بۇ ھەمو جىھانىيان، داد
 بەشىك بوۋە لە سىفەت و نىشانەى بىرۋاداران چ جاي پىغەمبەرەكەيان (ﷺ).

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥١﴾ ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ

عَلَيْهَا وَالْمَوْلَفَةَ فَلُوهُمُ فِي الرِّقَابِ وَالْقَرَمِينَ

نیجا به بونهی باسی وتارو کرداری نهو ناپاکانهوه نهخشهی ریگهی راست نهکیشتی بو پرواداران که هر نهوه شیاوو شایستهیه بویمان، نهفرموی: ﴿ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ﴾ نهگهر نهوانه پازی بوونایه بهوهی خواو فروستادهکهی پنی دابن، ﴿ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ ﴾ بیانگوتایه: خوامان بهسه بو هه مو کات و بهسه رها تمان، ﴿ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ ﴾ لهه مو پاش خوا پیمان نه بهخشنی لهه فزل و بهخشایش و میهره باننی خوی، فروستاده که شی پیمان نه بهخشنی لهو دهستکه وت و خیرو سدهه قانهی که دیته بهر دهستی ﴿ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴾ به راستی نیمه هر بولای خوا مهیل و سوزو پهروشمان ههیه، نهگهر نهوانه بهو جوژه بوونایه، نهگهر نهوانه پازی بوونایه به بهش و بریاری خواو پیغه مبه ره کهی، قسه و گفتوگوو نومیدو چاوهر و انبیان بهو جوژه بووایه که گوترا به راستی هر نهوه باش بوو بویمان و نهوه مایه ی بهخته و هری و شاد و مانیان نه بوو، بهه بهه لهو نه دهبه شیرینه: نه دهبی دل و دهر و ون و نه دهبی گوتن و زمان و نه دهبی ههست و پروا، خوا به میهره باننی خوی به شدارمان بکات لهو ههست و نه دهبه پیروزه دا له گهل خواو پیغه مبه ری نازیزدا ﴿﴾ له پاش نهوهی رینمونی کرد بو نهو نه دهبی که شایان و شایستهیه بو خواو فروستاده کهی ﴿﴾ که به کاری بینن به خوشی و پهزامه ندی و نهوپه ری ملکه چیه وه، نیجا باسی نهوه نهکات که کارو بریاره که له دابه شکردن و هر شتیکی تردا له لایه ن پیغه مبه ره وه ﴿﴾ نیه، به لکو کارو فرمانی خوییه، پیغه مبه ر ﴿﴾ فرمان بهرو به جی هینه ری فرمان و بریاری خوییه، نهو سدهقه و اته زهکات به فرمانی خواو بریاری خوا و ره نه گیری له سامانداو نه گپری تته وه بو سر بین نهوا و بین دهسه لاته کان، نه درئی به چند دهسته و تا قینیکی دیاری کراو له لایه ن خواوه، نه خراوته دهستی هیچ که سینیکی تر ته نانه ت پیغه مبه ریش ﴿﴾، نه فرموی: ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ سِوَاكَان وَاتِه زهکات به هه مو جوژه کانیه وه: نالتون و زیو، بازرگانی، ولاخ و مهو مالات، کشتوکال، کان و معدهن، غه زنه ی کون و شوشی نالتون و زیو که هیندی جار نه دوزریتته وه له

ناو زهوی داو کهس نازانی له کی بهجی ماوه، ئه هه موو جوړه زهکاته هه بۆ ئه مانه که
باس ئه کرین:

۱- ﴿لَلْفُقَرَاءِ﴾ بۆ بئنه واکان.

۲- ﴿وَالْمَسْكِينِ﴾ بۆ هه ژاره کان.

هیندی له زانایان له سهه ئه وهن که ئه م دوو دهسته یه هه ره یه کن و جیاوازیان له سیفته و
حاله تدا هه یه: بهه رهنگه یه که م بئنه وایه که سوال ئه کات و بئنه وایه که یه دهه ئه خات،
دووه به پیچه وانه ی ئه وه وه، به لام کۆپو کۆمهلی زانایان له سهه ئه وهن که هه رکام
دهسته یه کی جیاوازه، بئنه گومان به لگه و پابه ری ئه مان زۆرو به هیزه، که واته هه ره ئه م پابه
شایانه به وه رگرتن، ئینجا له سهه رای دووه دووبه ره کی هه یه: نایا کامیان بئنه و
تره؟ (ئیمامی حه نه فی) دووه می به لوه بئنه و تره، (ئیمامی شافعی) شیوه یه که می به بئنه و
تر داناره، له هه ردوو لوه به لگه و نیشانه ئه هیننه وه، به لام به راستی رای ئیمامی شافعی
به هیز تره.

۱- ﴿وَالْمَمْلُوكِينَ عَلَيْهِمْ﴾ ئه وانه ی که له لایه ن دهوله ته وه دیاری کران به کار به ده سه ت و

فه رماندار به سهه زه کاته کانه وه بۆ کۆکردنه وه و پارێزگاری و به خپو کردنیان، که واته
شوان و پاسه وان و کاتب و نووسه رانیش هه ره له م ده سه تن و یه که له سهه هه شه تی
زه کاته که بۆ ئه وانه ئه بئنه هه رچهند دارا و ده وله مه ندین، به مه رجی مو سه لمان بن، به لام
ئه گه ره بئنه واین چاکتره وه که له کتیبه کانی فیه دایه به درێژی ئه و شتانه با سه کران.

۲- ﴿وَالْمَوْلَاةِ فُلُوهُنَّ﴾ ئه وانه ی که دلایندا ئه هیندی بۆ خو ش ویسته نی ئیسه لام و جینگه

بوونی ئیسه لام له دلایان بۆ به ره وه ندی ئیسه لام له هه ره پویه که وه، زانایان ئه فه رموون:
ئه وانه شه شه به شن:

۱- که سه نی که سه روک بن له ناو مو سه لماناندا و وینه و هاوسه ریان هه بی له ناو بئنه وایاندا،

که ئه گه ره ئه مانه ی مو سه لمانن به شیان بدی له وانه یه و ئومیدی وای که بئنه وایاندا
مو سه لمان بین.

۱- ئەوانەى كە تازە موسلمان بن يان لاواز بن لەبروادا و بەلام فرمانپروان لەناو گەلەكەياندا، چاوهپروانى بگرى كە بەو بەشدار كوردنە پروايان بەهيزبى و بن بەدلسوزى ئىسلام و تىكۆشەر بۆى.

ت- ئەوانەى كەوان بەسەر سنورى ولتەو بەشدار ئەكرين تا بەهيز ترو سوور ترين لە پاسەوانەى و بەرگرى بۆ ولت، يان ئەوانە كە دەولتە بى پرواكان هولىيان لەگەل ئەدەن و شتيان پى ئەدەن بۆ ئەو پرايانكيشن بۆلاى خويان، ئەمانە بەشدار ئەكرين تا ئەو دوژمانە نەتوانن كاريان تى بكن.

ب- ئەوانەى لە موسلمانان كە دەسەلاتدار و قسە پروان و ئەتوانن بەبى جەنگ و كوشتار سەر شوپ بكن بەوانەى كە سەرپىچى ئەكەن لە زەكاتدان، ئەمانەش بەشدار ئەكرين لەبەر ئەو بەرژەوهندىيە.

ت- ئەوانەى لەبى پرواكان كە ئومىدى موسلمان بوونيان بگرى بەهۆى ئەو بەشدار كوردنەو.

پ- ئەوانەى لە بى پروايان كە مەترسى ئەكرى لەشەپ و خراپەيان و ئومىد وابى بەو بەشدار كوردنە بەرگرى بكرين، بۆ ئەمانەى كە باسگران وىنە و نمونە هەيە كە كراون بە بەلگە و بە پىويستە نەزانى زياد لەمە درژە پيدان، بەس ئەو هەيە ئايا بەشى ئەم دەستەيە دوايى هات بەسەر كەوتن و هيزى موسلمانان وەك زۆر بە لەسەر ئەوەن يان هەر ماوہ تا پۆڭى دوايى وەك هيندى ئەفەرموون. بەپراستى ئەم پراى دوو مە لەدلدا بەهيز ترو جيگير ترە، خوا خۆى ئەزانى.

۳- ﴿وَفِي الرِّقَابِ﴾ بۆ بەختكردن و خەرچ كردن لەنازاد كوردنى بەندەو كۆيلەكاندا، ئىتر بۆ كۆمەك كوردنى ئەو بەندەيانەى كە لەگەل خاوەنەكانياندا يەك ئەكەون بۆ كرىنى خويان لىيان بە چەند مال و پولىك وەك زۆر بەى زانايان ئەفەرموون يان كرىنيان لە خاوەنەكانيان و ئىنجا كوردنيان وەك دەستەيەكى تر ئەفەرموون. يان بۆ هەردوو جۆرەكە وەك هيندى ئەفەرموون و بەپراستى پوو كەش و پوالەتى ئايتەكەش و انيشان ئەدات، بى گومان ئەمەش بۆ كاتىك بوو كە پڙىمى بەندەيى و كۆيلەيى لە جيهاندا هەبوو، كەلەو كاتەدا پىويستە ئىسلام بەناچارى ئەو پڙىمە بەكار بىنى بۆ كوردەو بە وىنەى كوردەو پى (المعاملة بالمثل) كە ئەوەش شتيكى زۆر پىك و پروايە، ئىسلام

یەك لەسەر هەشتی زەكاتی تەرخانکرد بۆ بەرگری ئەو پزۆیمە بۆگەنەیی كە زۆر لە
 كۆنەوه كەوتە ناو ئادەمی لە هەموو چەرخ و سەردەمە نەفامیەكاندا، لە هەموو جیهاندا
 بوو بەشتیكى راست و پەوا بەبێ سەر لێكردنەوه، ئیسلام هات قاپی كردهوه و چەند
 پزۆیمەكى داھینا بۆ ئەو مەبەستە پزۆرە، یەكێ لەو پزۆیمەكانە تەرخان كردنی ئەم یەك
 لەسەر هەشتەبوو كە تەنیا ئەمە بەس بوو، چونكە ئەو ئەندازەییە ئەوەندە زۆر بوو
 بەندەیی پێ ئازاد ئەكرا بە ھەر قیمەت و نرخێكى بوايە!!

لە چەند سورەتێك لەم تەفسیرەدا كە لەپێش ئەم سورەتەدا تەفسیرم كردبوو، وەك
 سورەتی (المؤمنون، نور، محمد) و چەند شوێنێكى تر، لەو سورەت و شوێنانەدا ئەندازێك
 بە درێژی پراو پزۆر ئیسلام باس سەبارەت بەو پزۆیمە بەدە، لەبەر ئەوە بە پزۆر
 نەزانی لێردا ئەو درێژەییە بەدەم بەبەسەكە. دیارە نەمانی ئەو پزۆیمە ئەم بەشە بگەزیتەوه بۆ
 نادارایی گشتی دەولەتی ئیسلام و كاربەدەستی موسلمانان ئەزانن لە چیدا بەكارى ئەھینن،
 لەراستیدا لەھەر شتێكدا بەكارى بێنن ھەر ئەگەر پزۆرە بۆ ئازاد كردن، چونكە ئیسلام هاتوو
 بۆ ئازاد كردنی بەندەیانى خوا لە ھەر جۆرە بەندەیی یەك بێجگە لە بەندەیی خوا!

٦- ﴿وَالْعَنْرَمِينَ﴾ زەكات و صدەقەكان بۆ قەرزارو تێك شكاوە كانیشە، بەمەرجێك قەرزو
 تێك شكانەكەیان لە پزۆیمە گوناھەوه نەبووبێ و لەپزۆیمە ئیسراف و زیادە پەوى و
 نەفامییەوه نەبووبێ، مەگەر زانرايێ كە گوناھكارە كە گەراوتەوه و كۆتایی ھیناوه،
 نەفامەكە وازی ھیناوه لە ئیسراف و زیادە پەوى، ئەم دوو جۆرە قەرزارو تێك
 شكاوەش بەشدار ئەكرێن لەم یەك لەسەر هەشتەدا وەك زانیان ئەفەرموون، ئینجا ئەو
 قەرزدارەى كە لە پزۆیمە خشتنى موسلمانان و كۆژاندنەوهى ئازاوەیاندا قەرزار
 بووبێ، ئەم قەرزدارە بەشدار ئەكرێ با دارا و دەولە مەندیش بێت.

ئیسلام بەجۆرە دەستى قەرزارو شكاو و ئەگرى و چارەسەرى دەردەكەیان ئەكات، نەك
 وەك شارستانیى نەفامیى - بەتایبەتى نەفامیى تازەى ئیستا - كە ھیچ گوێى نییە لە جۆرە
 چاكانە و بەدەم ھیچ قەرزارو تێك شكاوێكەوه، یان ئەوپەرى چارەسەرەكەى ئەوەیە جارێ
 نابوتى قەرزارە كە ئەدات كەس شكاتى لێنەكات و ئەویش بەسەركزى و پەسوائى لەمالى
 خۆیدا بکەوێ!

وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ

۴- ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ زهکاتەکان بەخت ئەکرین بە پێی خوادا، لەبەر ئەوەی زۆرتر لە قورئاندا جەنگ و تیکۆشان بەستراوە و هاوسەر کراوە بە وتە: ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ هەو، لە راستیدا ئیسلام بە جەنگ و فیداکاری و پراگرو بەدی دیت لە ژیان و جیهاندا، لەبەر ئەوە زاناکانی مەزەهەکان لەسەر ئەوەن کە مەبەست بەم دەستە و تاقە جەنگ کەران و فیداکارانە کەگیانی خۆیانیان خستوووە سەر دەست و هەمیشە نامادەن بۆ گیان بەختکردن لە پێگەی خوادا، هەرچەند پووکەش و پوولەتی وتە: ﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ گشتییە بۆ هەر شتێ کە بەرزەوهندی ئیسلامی تیدا بێت وەک دەستەپەک لەزانیان لەسەر ئەم شیوێ گشتییەن، کەواتە فەراھەم هیئانی چاپخانە و نوسینگە ئیسلامییەکان و نامادەکردن و دیاریی کردن بە پێی ویست بۆ مامۆستا و فێرکەران و نوسەرانی ئیسلام و هەروەها ئەم بەشی حەوتەمە پێک ئەهێنرین، لەسەر هەر بار بێگومان جەنگ کەران و فیداکارانی ئیسلام بەکەم و سەر دەستن تا ئەوان ببن و دەستا بن ئەبێ بەشە لەواندا بەخت بکری، ئەم مەسەلەییە بەدریژی لە کتێبەکانی فێق و تەفسیردا باسکراوە و هەرکەس ئەیهوێ با سەرنجی ئەو کتێبانە بدات.

۵- ﴿وَأَبْنِ السَّبِيلِ﴾ ئەو زهکاتانە ئەدرین بە کەسیکی پێبوارو سەفەری کە دەستی بپرابێ لەمال و ولاتی خۆیان نیازی سەفەری بپێ و دەسەلاتی ئەو بۆ چوونی ئەو سەفەرە. ئەم کەسە بەشدار ئەکری بە پێی پێویست تا ئەگاتەو شوینی خۆیان دەستی ئەگاتە مال و سامانی خۆی، ئەم کەسە بەشدارە هەرچەند لە ولات و شوینی خۆیدا ساماندار و دەولەومەند بێ هەر بەشدار ئەکری، بەلام مەرجی سەفەرەکە هیج ئەبێ گوناھ ئەبێ، بەلام ئەگەر بۆ خوێش و پابواردن بێت ئەو بەشدار ناکری بەلای هیئدی لەزانیانەو، بەراستیش ئەم پرایە بەهێزە لە دڵدا، چونکە لە ئیسلامدا پێگە نییە بۆ بەختکردنی مال و بەفێرۆ دانی بەبێ هودە، لێرەدا با بوەستین بەملکەچی و سوپاسەو لەبەر دەم عزیزماندا کە چۆن چارەسەری هەموو نەردیکی هیئاووە لە ئیسلامدا هیج داماو پەک کەوتوو نابێ، بابیر بکەینەو کە چۆن یەک لەسەر هەشتی زهکاتی تەرخان کردووە بۆ

ئەم مەبەستە و ئەبى دەولەتى ئىسلام ئەم بەشە نامادە و پارىزگارى بىكات تا لە هېچ
 ولاتىڭدا داماو دەستەپاچە نەبن و بە ئاسانى فرىايان كەن، بە تايبەتى لەم چەرخەدا
 كە بە ئاسانى بە بروسكەيەك ئەوھى پىويستە ئەخرىتە دەستى ئەو داماو!! خۇشتر لە
 ھەموو شتئ ئەوھىيە كە ئەم ھەموو سامانە ديارىي كراوہ بۇ ئەو چارەسەرانى كە
 باسگران، بەبى ئەوھى هېچ منەت و لارە ملىيەكى تىدا بىت، بەلكو بە ھەموو ئازادى و
 سەربەستىيەكەوہ، ئەوانەى كە ديارىي كراون بەش و مافى خۇيان وەرئەگرن بە مال و مافى
 خۇيان و خوا پىي داون وەك خۇيان بە ئارەقى ناوچا و پەيدايان كەربى، ئەوھتا لە پاش
 ديارىي كەرنى ماف و خاوەن مافەكان ئەفەرموى: ﴿رَبِضَةٌ مِنَ اللَّهِ﴾ واتە ئەو زەككاتانە
 بۇ ئەوانەيە كە باسگران لەكاتىڭدا كە فەرزو پىويست كراون لەلايەن خواوہ، يان خوا
 ئەو زەككاتانەى فەرزو پىويستى كەردوہ بە فەرزو پىويست كەرن لەلايەن خۇيەوہ
 كەناوى (اللہ) يە. كەواتە بە دەست كەسىكى تر نىيە تەئانەت پىغەمبەرىش (ﷺ) بۇ
 ھىچكەس نىيە ھېچ پاو برىارىكى تىدا بدات، بەم وتە پىرۆزە دەمى ناپاك و نەفامەكانى
 ئەو چەرخەى بەست و دەم كوتى كەرن لەوھى پەخنە و تەشەر بەدن لە دابەش
 كەرنەكەى پىغەمبەر (ﷺ) ھەرچۇننى دەم كوتى نەفام و نەزانەكانى ئەم چەرخەى كەرد
 لەوھى لەبەر خۇيانەوہ، وەك كەسانىكى تادار و پىننە ئەكەن و پەخنەئەگرن و تەشەر
 بەمەى پىزىمىكى سوال كەرن و دەست پان كەرنەوہ يە. نەخىر ئەى نەفامەكان پىزىمىكى
 بەرزو بلىندە و پىويست كراوہ كە بەندەكانى خوا عىبادەت و خوا پەرسىتى پىكەن،
 پىويستى كەردوہ تا دل و دەروونى پىپاك بىكاتەوہ لە چىرووكى و چاوبرسىتى،
 بۇئەوھى بىبى بە ھۆى پەيوەندى بەزەبى و مېھربانى و دەستە بەرەبى ئەندامانى
 ئوممەت، كە ژيان و مەردايەتى و مەرفاىەتى پى برازىنئىتەوہ، تىمارى زامەكانى
 كۆمەلايەتى پىبىكات، يەكىتى و دەستە بەرەبى پى بەھىزو دامەزراو بىكات، لە ھەمان
 كاتدا نىشانە و دروشمى خواپەرسىتىيەكە دلى بەندە ئەبەستىتەوہ و پەيوەستى ئەكات
 بە پەرورەدگارەوہ، ھەرچۇننى ھۆى پەيوەستىيەكى بەھىزە لەئىوان ئەندامانى كەلدا،

﴿وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ﴾ خوا نهوپهږی ږاده زانای کاردروسته و هموو ږیاریو کارو فرمانی به پښی نهو زانین و لیزانی و کاردروستییه هاتووه، زور جینگه ی سهر سهږمانه که نهو نافامانه نهو هموو خهرچ و باجه نه بینن که ږژمهکانی نه فامی پښیوستیانکردووه و نهیکهن، له چند بارو ږوویهکهوه، زور تر ههژارو بی نه یانی تیډا زیانیار نه بی، نهوه نه بینن و هیچ ږهخنه ناگرن، به لام زهکات به ږاده و ږیژهی یه که له سهر ده یان یه که له سهر بیست یان یه که له سهر ژل وهر نه گیری له داراو دهوله مهندان و نه دریتوه به ههژارو بی نهواکان. نهو نه فامانه سهر لهشتی وا ږیروز نه که نهوه و ده مبارزی تیډا نه کهن، نازانن له باتی نهو هموو باج و ستمه دهوله تی نیسلام زهکات نه سینن و پیت و فږه کهش هر بو ههژارو بی ده سه لاتانه، نه بی هر کهس چاوی دلی کوږ نه بی و بیبهش نه بی له هموو قام و ژیری یه که چون سهر بکاتوه لهشتی واو چنه بازی تیډا بکات؟! نه بی چون سهر بکاتوه لهوه و به ږژمی سوال کږی و ده ست پان کردنهوه دابنن؟! نهو نه فامانه نازانن که دهوله ت نه سینن و هر نهوانه ی سه ږیچی لی بکن دهوله ت به زور لییان نه سینن و جهنگیان له گهل نهکات. بی گومان ژیان له ږژمی نیسلامدا له سهر کارو کردهوه ږاگیره، پښیوسته له سهر دهوله تی نیسلام کار فراهم بینن بو هر کهس که توانا بیټ، نهوه ی پښیوسته بو پښیکنانی کارو کردهوه کان ناماده ی بکات بو کارگه ران، بو توانا نییه به شدار بیټ له زهکاتدا، چونکه زهکات زه ږیبه و مافیکه دانراوه له سهر تواناکان بو دهسته پاچه و په که کهوتوه کان، دهوله تی نیسلام ږک و پښی نهکات و نه یگریته ژیر دهست له کو کردهوه و دابهش کردندا به پښی ږیاریو فرمانی خوا، (نیمامی نه حمده و نه بو داود و تیرمی) حدیسیک نه هیئن له (نبین و عومه) هوه - خوا لییان ږازی بی - که نه فرموی: پیغه مبر (ﷺ) فرموی: زهکات حلال نییه بو دهوله مندو بو که سیک که ژيرو لهش ساغ و ږک و پښی بیټ، هر وهها حدیسیک نه هیئن له (عبدالله ی کوږی عده ی) یه وه که دوو پیاو چوونه خزمهت پیغه مبر (ﷺ) داوای زهکاتیان لیگرد، نهویش چاوی بو گږیران و لییان ورد بوویهوه و دیتی دوو پیاوی ساغ و لیها توون، نینجا پښی

فهرمون: ٺهگر ٺه تانهوئ پٽان ٺه دم. دهوله مهندو تواناي کارگر مافي نبيه له زهکاتدا، زهکاتو بهش په ليکه له پڙيمى دهسته بهر هپي (تکافل) ي کومه لايه تي له ئيسلامدا، که ٺه پڙيمه پان و فراواتره له زهکاتو زهکات بهش و په ليکه يه تي، زهکات دهر نابئ خوئ به خاوه ني ٺه و به شه زهکاته بزاني، به لکو ٺه بئ خوئ به هاوبهش دابني و خوئ بپاريزي له خواردن و به کاره ميناني ٺه و به شه زهکاته، تا ٺه و پاده ي ٺه گر بمرئ نابئ کفن و دفن بکري له و ماله ي که زهکاتي تيکه له، پيش ٺه وه ي به شه زهکاته که ي لي جوئ بکري ته وه!

ئينجا ديته سر باسي هينديک له وتارو کرداري به دي ٺه و ناپاکانه، ٺه فهرموي: ﴿وَمِنْهُمْ اَلَّذِيْنَ يُؤْذِنُ اَلنَّبِيَّ﴾ له و ناپاکانه دايه که ساني که نازاري دلي پيغه مبر ﴿﴾ ٺه دن ﴿وَيَقُولُونَ هُوَ اَذْنٌ﴾ ٺه لين: ٺه و گوئ له مشته و گوئ بؤ هه مو قسه يه که ٺه گري و هه ر قسه يه که بؤ بکري و هري ٺه گري، ٺه م و ته به دي ٺه وانه دووباره هه لٺه گري، وه ک رپوايه تيش هاتوه بؤ هه ر دوو باره که:

۱- مه به ستيان ٺه وه بوو: مه ترسن له وه ي که به هوئ وتارو کرداري به دمانه وه ئيمه دهر خات بؤ خه لکي و نابروومان به ري، چونکه ٺه چين بؤ لاي و سويندو پاکانه ٺه که ين که ئيمه دلسوزو پاکين و ٺه و يش برومان پئ ٺه کات و قسه که مان و هرنه گري.

۱- مه به ستيان ٺه وه بووه ته شه ري لي بدن به مه ي که گوئ گرو گوئ له گه ل مشته بؤ بپرواداره کان، بپروا ٺه کات به هه ر قسه يه که که بؤ ي بگيرنه وه له باره ي ئيمه وه، له (سدي) يه وه رپوايه تکراره که ٺه م نايه ته دهر باره ي دهسته يه که له ناپاکان هاتوه ته خواره وه يه کئ له وانه (حلاسي کوپي سوه يد) ه که ٺه وانه و ته ي به دو ناشايسته يان گوت، ئينجا يه کيکيان گوتي: مه که ن چونکه مه ترسي ٺه که ين که ٺه م و تانه بگات به محمد ﴿﴾ ٺه و يش توله مان لي بسيني، ئينجا (حلاس) گوتي: نه خير چي نارزوو بکه ين ٺه يلين و ئينجا ٺه چين بؤ لاي چي بلين برومان پئ ٺه کات، چونکه محمد گوئ مشته و هه ر چي پئ بگوتري برواي پئ ٺه کات،

قُلْ أَذُنٌ خَيْرٌ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ

يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

هروهه چهند پړوايه تيكي تريش هاتوه له هوي هاتنه خواره وهي هم نايه ته دا نه
مه به ستانه مان بو پرون نه كاته وه و قورئان و به ده كهي نهواني گيړايه وه و به ربه رچيان
نه داته وه به مه ي كه نه فهرموي: ﴿قُلْ﴾ نه ي پيغه مبر به رامبر نه و ته ي نه وانه بلئ: ﴿أَذُنٌ
خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ گوي گرو گوي له مشتي خيرو چا كه يه بو تان، زور گوي گره له سروش و وه ي
خوا كه بوي ديت و نينجا راي نه گه يه ني به نيوه كه خيرو چا كه ي تيدا يه بو هم مو ان و
ما يه ي چاكي و خوش به ختي هردو و دنيا تانه نه گه ر گوي رايه لي به كهن، گوي گري خيره
بو تان و گوي تان لي نه گري و نه زاني نيوه به ناپاك و فرو فيل بازو دروزن و پو پامايي كهن و
نا يدا له پووتان و نابرووتان نابات و به پني به ي خوتان په فترتان له گه ل ناكات ﴿اللَّهُ
رَبُّنَا﴾ باوه رې هيه به خوا، كه واته هر هه واليكي بداتي له باره ي نيوه و هر كه سيك و هر
شتيكي تروه به راستي نه زاني، ﴿يُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بړواي هيه و مهيل و نارامي دلي هيه
بو لاي بړواداران و به راستيان نه زاني له بهر نه وه هه وال و قسه يان و هره نه گري، بي گومان نه مه
پلاري تيدا يه دهر باره ي ناپاكان كه جيگي بړوا و نارمي دل نين. كه واته نابي هه وال و قسه يان
و هره گري، ﴿رَحْمَةٌ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ﴾ په رحمت و ميه ره بانويه بو نه وانه تان كه بړواي هينا وه
به مه ي رنموونييان نه كات و ده ستيان نه گري بو لاي خيرو چا كه ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ نه وانه ي كه نازاري فرو ستاده كهي خوا نه دن بو يان هيه سزايه كي سه ختي
نازار دهر، به م هره شه سامنا كه له نازار دهر ان كو تايي باسي هم ده سته يه ي هينا، بي گومان
نازارداني دلي به فهرې پيغه مبر نازير ﴿ﷺ﴾ له باره ي نايين و په يامه كه يه وه هوي بي بړوايي به و
له گه ل بړوا دا كو نابيته وه، هروهه هر نازاردانيكي تريش نه گه ر به دست قه ست بو وييت و
مه به ست دژايه تي و نازار داني دلي به فهرې نه بو وي، چ له كاتي ژيان هم جيهانه دا، له پاش
كو چكر دني بو نه و دنيا، به لام نازارداني تر بي جگه له و دو جوړه، وه ك نازار و پي ناخوش
بوونيه هيندي كارو كرده وه كه كراوه به پني باوي خلكي له هه ستان و دانيشتن و قسه و

باسدا، ئەم جۇرئەت گوناھو حەرام بوون و نەبوونەتە ھۆى بىرپروايى و دەرچوون لە ئىسلام بۇ
 وىنە: لە كاتى ژيانى دنيادا مانەوە درىژەدان بە دانىشتن لەپاش نان خواردن لەمىندى
 لەمالەكانىدا، يان وەك دەنگ بەرزكردنەوە بەمل دەنگى ئەودا، يان لەدوورەوە بانگ كردنى
 بەدەنگى بەرز بەبى شەرمانە، ئەمانە و وىنەيان ھەر حەرام و گوناھ بوون و تەمى كراون
 لەسەريان. ھەرودھا ئەم جۇرە كردهوانە ھەر حەرام و قەدەغەن لەپاش لەدنيا دەرچوونى
 بەلاى ھىدننى لەزانايانەوە، بەلگەيەك لەسەر ئەمە ئەوە بوو كە دووپياو لە چەرخى (عمرى
 فاروق) دا - خوا لىئى رازى بى - بەدەنگى بەرز قەسەيان ئەكرد لە مزگوتەكەى پىغەمبەردا (ﷺ)
 ئەويش بانگى كردن و پرسىارى كرد: ئىوہ خەلكى كوئىن؟ ئەوانىش وەلاميان داىوہ كە
 خەلكى دوورن و لادىين، ئەويش فرموى: ئەگەر خەلكى شارو نزيك بوونايە لىدائى باشم
 ئەكردن، واتە دوورى و نەشارەزايىيەكەتان ئەكەم بە عوزرو بيانو بوئتان، ئىنجا ماوہتەوہ
 نازار دانى دلئى نال و نەوہى لەپاش خۆى بەھۆى نازاھو بەين تىك چوونىك كە پەيدا ئەبىت
 بەپىئى باوى خەلكى لەسەر ئەو شتانەى كە ماىەى نازاھو بەين تىك چوون، نازاردانى
 ئەمانە ھەرچى ھەق و رەوا بىت بە پىئى شەرىعەتى خوا ئەوہ راست و رەواىە و ھىچ
 مەترسىيەكى تىدا نىيە، چونكە فرمانبەرىيى و گوئى رايەلى شەرىعەتى خوا لە ھەموو شتى
 پىش ترو بەنرخ ترە، كەواتە ئەبو بەكرى صدىق - خوا لىئى رازى بى - پىويست بوو لەسەرى
 پەپرەوى و فرمانبەرىيى ئەو فرمودەيە بكات كە خۆى بە گوئى خۆى لە دەمى پىغەمبەران
 وەرى گرتبوو كە مىراتى و كەلەپوورمان لى وەرناگىرئ و ئەوہى بەجىمان ھىشتبى لەپاش
 خۇمان سەدەقەيە. ئەو پەپرەوى و فرمانبەرىيە راست رەوا بوو، ھىچ مەترسى يەك نەبوو
 لەوہى حەزرتى فاطمە - خوا لىئى رازى بى - خەشمناك و دلئازار بى لەوہى كە ئەبو بەكر
 بەشدارى نەكرد لە (فدك) و ئەوہى بەجىما لە پىغەمبەرى خۆشەويست (ﷺ) ھەرچۇنئى ناكرئ
 لەوہى حەزرتى فاطمە نا فرمانى جىنشىنەكەى باوكى كردو نارەزايى دەبەرى لە
 بېرەيارەكەى، چونكە بە پىئى پووكەش و روالەتى ئايەتى مىرات بېرەيارەكەى بە لاوہ راست و
 شەرىعى نەبوو، ھەر بېرارىك دژو نەگونجاوى ئايەت بىت گوئى بۇ ناگىرئ، ئەو ناپاكانە
 كاتى ھەستىانكرد بەوہى بەدو ناپاكيان دەرگەوتووہ و بى ئابروو بوون لای بېرواداران،

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾
 أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنِ يُكَادِرِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

کاتی که هستیان به‌وه کرد که‌وتنه سویندو پاکانه و خویاک کردنه‌وه له و تارو کرداره‌ی که هستان پئیان و گوئیان نه‌بوو له خه‌شمی خوا لییان وهک دست نیشان نه‌کات که نه‌فهرموی: ﴿يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ﴾ سویند نه‌خون به خوا بو‌تان بو‌نه‌وی پازیتان بکن، نه‌وش به پیی باوی ناپاکان له هموو چمرخ و زه‌مانیکدا، که‌له پاشه ملی کردارو وتاری به‌دو ناپه‌سند نه‌کن و نه‌یلین، ئینجا له‌پرودا نه‌که‌ونه سویندو پاکانه و مه‌رامی کردن، به‌لام نه‌فامن نازانن پازی کردن و په‌زامه‌ندی خه‌لکی هیچی تیدا به‌سه‌ر نییه، نه‌وانه مه‌ولی په‌زامه‌ندی خه‌لکی نه‌دن له کاتیکدا ﴿وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ﴾ خوا و فروستاده‌کی خوا شایسته تره به‌وه‌ی پازی بکن ﴿إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾ نه‌گه‌ر نه‌وانه بپرودار بووین و بپروایان هیه، واته نه‌گه‌ر نه‌وانه که‌لاف بپروا لی نه‌دن و سویند نه‌خون له‌سه‌ری، به‌راستی بپرودارن دهی با خوا و پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) پازی بکن له خویان، چونکه په‌زامه‌ندی نه‌وان و پازی کردنیان سوود و نرخه هیه و پازی خه‌لکی به‌ته‌نیا هیچ نرخیکی نییه، چونکه خه‌لکی هیچ نییه و هیچی به‌ده‌ست نییه، به‌لام نه‌وه‌ی که بپروای نییه نه‌فامه، گوئی نییه له په‌زامه‌ندی خوا و هر خه‌ریکی نه‌ویه خه‌لکی پازی بکات، به‌تایبه‌تی نه‌و ناپاک و بی‌پروایانه هه‌میشه خه‌ریکن به زۆردارو کاربه‌ده‌سته‌کانه‌وه و به‌ده‌ورو به‌ریاندا دین و مه‌رامیان بو‌نه‌کن. به‌پروکه‌ش و پوآله‌ت نه‌بوایه له‌باتی(ان یرضوه)(ان یرضوما) بوایه، واته خوا و پیغه‌مبه‌ره‌کی شایسته ترن به‌وه‌ی پازیان بکن، به‌لام ده‌سته‌واژه‌کی قورئان به‌رزو بلنده، چونکه وانیشان ه‌دات که پازی کردنی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) پازی کردنی خویاه، که نه‌وش مه‌به‌ستیکی گرنگه و پیویسته گه‌یاندن و نیشان‌دانی، نه‌گه‌ر به پیی پروکه‌شه‌که بوایه نه‌و مه‌به‌سته گرنگه‌ی نیشان نه‌ده‌دا، ئینجا شیوه پرسپاریک ناراسته نه‌کات بو‌سه‌رزه‌نیشتی نه‌و ناپاکانه و ترساندنیان، نه‌فهرموی: ﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنِ يُكَادِرِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ نایانه‌وانه‌نیانزانیه‌که‌هرکه‌س دژایه‌تی و به‌ره‌ره‌کانینی خوا و فروستاده‌کی بکات،

فَأَن لَّهُ نَارٌ جَهَنَّمَ خَلِيدًا فِيهَا ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿١٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنْفِقُونَ أَنْ

تُنزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَزِرُوا

﴿فَأَن لَّهُ نَارٌ جَهَنَّمَ خَلِيدًا فِيهَا﴾ بن گومان بُو ئهو كهسه ههيه ناگري دوزهخ به جوړيك هه ميشه يي ئه بن تيايدا ﴿ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ﴾ هه رئه وه به ريسوايي و زه بووني زور كه و ره . ئهو نه فامانه ئه ترسان له بنده ياني خوا به هو ي ئه وه وه سويندو و پاكانه يان بُو ئه كردن ، تا رازيان بكن و ئهو گومانه ي پييان ئه برا نه مينئى ، ئه ي چوَن نه ئه ترسان له پهروهر دگاري ئهو بنده يانه و بوونه وهر ، له كاتيكدا ئازاري دلى پيغه مبه ره كه يان ئه دا (ﷺ) ، جهنگيان ئه كرد له گه ل ئايبينه كه ي ، هچكس رايه كي ناكه وي جهنگي خوا بكات ، به لام جهنگ له گه ل ئايبين و پيغه مبه ره كه ي (ﷺ) وهك جهنگ له گه ل خو ي وايه و له بهر ئه وه ي ئهو په رى به دي و سه ختي كرده وه كه يان نيشان بدات ئهو كرده وه به دانه ياننى دانا به جهنگ كردن له گه ل خوا دا ، ئهو نا پاكانه له بهر ترسنوكيان ئه تواني ئه وه ي له دليان دايه ده ري به رن ، ئه ترسان له وه ي قورئان راستيان لى بلئى و نياز و نيه ته به ده كه يان ده رخت وهك ده ست نيشان ئه كات بُو ئه وه كه ئه فه رموي : ﴿يَحْذَرُ الْمُنْفِقُونَ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ نا پاكه كان مه ترسي ئه كهن له وه ي سووره تيك به نيزرته خواره وه بُو سه ريان و له باره يانه وه و هه واليان پييدا به وه ي كه له دليان دايه ، اته ئه وه ي كه له دليان دايه و ئه يشار نه وه ، ئهو سووره ته ده ري بخت و بلا و بيت وه له نا و خه لكدا و ئه مانيش له ده مي خه لكى ببيسن ، ئهو سووره ته هه واله كه يان بداتئى ، ئهو نا پاكانه هه رچهند بن پخوا بوون ، به لام له هه مان كاتدا دوو دل بوون له باره ي پيغه مبه ره وه (ﷺ) هينديكيان گومان و دوو دليه كه يان به هيژ بوو ، جا له بهر ئه وه له باره ي وه مه ترسيه كه يان هه بوو ، به كورتي ئهو مه ترسيه دژي نا پاكي و بن پخوا ييه كه يان نيبه و كو ئه بنه وه له دلياندا ، هيج گري يهك نيبه له وه دا ، ئينجا له گه ل ئه وه گومان و دوو دليه يان هه لئه گري ده رپريني مه ترسيه كه يان به شي وه ي لاقرتي بوو بن باوه ره كاني وهك هيندي ئه فه رموون وهك هه لئه گري ده رپريني مه ترسيه كه يان هه ر به شي وه يه كي راستي بيت وهك زوربه و جه ماوه ر له سه ر ئه وه ن و پوو كه شي ئايه ته كه س وا نيشان ئه دات ، جا له سه ر بارو راي يه كه م ئه مه ي كه ئه فه رموي : ﴿قُلِ﴾ ئه ي پيغه مبه ر بلئى پييان : ﴿اسْتَزِرُوا﴾ لاقرتي بكن ،

إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحَدَّرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ

وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ نَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾

﴿إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحَدَّرُونَ﴾ بهر راستی خوا دهر خرو و ناشکرا کاری نهو هیه که مهترسی لی نهکن و خوتانی لی نه پارین، لهسر هم باری یه که مه هم فرموده هیه بو بهر پهرچ دانهوه هه پره شهیه له وانه و هه وال دهره بهوهی که خوا نهوهی له دلیاندا هیه دهری نه خات و بی ناپروویان نهکات، لهسر بارو رای دووم نه بی بلین: مه بهست نهوهیه: نهی پیغه مبهه به هه پره شهوه بلنی به وانه: ﴿أَسْتَهْزِئُونَ﴾ ناپاکی به کار بینن، چونکه ناپاکان له پر استیدا نه یانهوی لاقرتی بکن و پیشه و کرده هه که یان هر فرو فیل و لاقرتیه، هیندی نه فرموون: پاناوی (هم) له (علیهم) و (تنبیهم) دا نه گهریتنه وه بو برواداران، واته ناپا که کان مهترسی نهکن لهوهی سووره تیک بهینریتنه خواره وه بو سر برواداران که هه والیان پیدات بهوهی که له دلی ناپا که کانداهیه، بهم جور ههش هر ریگه و نه گونجی، لهسر هر بار مه بهست به وتی ﴿أَسْتَهْزِئُونَ﴾ هه پره شه کردنه له و ناپاکانه، ﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ﴾ سویند به خوا نه گهر پر سیار بکهیت و له و ناپاکانه له باره ی نه و قسه و وتانه ی که گوتویانه ﴿لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ﴾ له وه لامدا نه لین: نیمه هر ده مه ته قه و گمه و گالته مان کردوه و رابواردن به قسه ی پرو پووچ بو برینی ریگه که نهک به شیوهی راستی نه و قسانه مان کردبی، ﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ نَسْتَهْزِئُونَ﴾ بلنی پنیان: نایا نیوه به خوا و به نایه ته کانی و به فرو ستاده و نیررا وه که ی لاقرتیتان کردوه و نه یکن؟ چند ریوا یه تیک هاتوه له باره ی چند پرو داویکی تایبه تیه وه لهوهی هاتنه خواره وهی نه نایه تانه دا که خهریکن پنیانه وه و نه ژین له ژیر سایه یاندا. (نه بو معشری مه دینی) له چند که سیکه وه نه گهریتنه وه: که یه کن له ناپاکان نه لن: من قورشان خوینه کان هر به وه نه بینم که چلیسترو سک برسی ترو دروزنترو ترسنوک ترمانن، نه و قسه یه نه گه یه نری به پیغه مبهه ﴿﴾، نیجا نه و ناپا که دیت بولای پیغه مبهه ﴿﴾

له کاتی کدا پیکه وتوووه و با به سهر حوشره که یهوه، ئینجا ئه لئ: ئه ی پیغه مبهری خوا ئیمه
 هر ده مه ته قه و قسه ی پرپو وچ و گالته مان کردوو به شیوه ی راستی ئه و قسانه مان
 نه کردوو، ئینجا پیغه مبه ریش (ﷺ) ئه م نایه تانه ی فه رموو: (قُلْ اَبَا لَّهِ وَءَايَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُ
 تَسْتَهْزِئُونَ) (محمدی کوپی ئیسحاق) ئه لئ: ده سته یه که له ناپاکان له و سه فه رده ا بوون بۆ
 ته بوک، هیندی کیان ئه یانگوت به وانی تر: نایا ئیوه وا ئه زانن جهنگ و تی هه لچوون له گه ل
 پۆمدا وه که جهنگی ناو عه رب وایه؟ سویند به خوا وه که به بهرچاومه وه بیته سبهینی ئه تان
 بینم به چه له کراوی و بالی به سته، مه به ست ئه وه بوو بیم و ترس بخاته ناو بهر واداران،
 ئینجا (محتسی کوپی حه مید) گوتی: سویند به خوا من پیم خوشه و پازیم به وه ی هه رکام له
 ئیمه سه د جه لده ی لی بدری و نه که قورئان بیته خواره وه له سهر ئه م قسانه ی که ئه یکه یین. له و
 کاته دا پیغه مبه ر (ﷺ) ئه فه رموی به عمار: بکه به و تاقمه و پرسیا ریان لی بکه له و قسانه ی که
 کردیان، ئه گه ر نه چوونه ژیر بلی: ئه وه تان گوت و ئه وه تان گوت، ئینجا عمار پۆیشت بۆ لایان،
 ئه وه ی پی گوتن، ئینجا ئه وانه هاتنه لای پیغه مبه ر (ﷺ) و ده ستیان کرد به عوزرو به هانه
 هینانه وه و گوتیان ئیمه هر که مه مان کردوو. له (قتاده) وه ریوایه ت هاتوو که ئه فه رموی:
 کاتی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه پۆیشت بۆ ته بوک هیندی له ناپاکه کان که له ده ور به ری بوون گوتیان:
 نایا ئه م پیاره به ته مایه قه سرو قه لاکانی شام بگری؟ زۆر دووره شتی و، ئینجا خوا
 پیغه مبه ری ناگادار کرد به وه. ئینجا پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمانیدا و فه رموی: ئه وانه م بۆ
 بوه ستینن، ئینجا هات بۆ لایان و فه رموی پییان: ئه وه تان گوت و ئه وه تان گوت. ئه وانیش
 گوتیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا ئیمه هر مه به ستمان که مه و گالته بووه، ئینجا ده رباره ی ئه م
 نایه تانه هاتنه خواره وه. دیاره ئه و قسانه ی ئه وانه له گه ل به روا و بیروبا وه پی ئیسلامدا
 ناگوئجی و هه رکه س ئه و قسانه بکات له ئیسلام ده رته چی له بهر ئه وه فه رمانیدا که ئه و شیوه
 پرسیا ریه یان ئا راسته بکات بۆ بیزاری ده ربهرین و سه رزه نشت و سه ر سو په نیان،

لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ نَعَدْتُ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ
كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١٦﴾ الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْفِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ

ئینجا فرموی: ﴿لَا تَعْتَدِرُوا﴾ عوزرو بهمانه مهیننهوه و خریک مہین پنیہوه ﴿نَدَّ كَفَرْتُمْ
بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ بہرہستی ئیہوہ بی پرواہوون و بی پرواتان بہکارہینا لہ پاش پرواہینانتان، واتہ
بی پرواہیہ کہتان دہرہبری و ناشکراتانکرد لہ پاش ئہوہی کہ لہمو بہر پرواتان دہرہبری و
خوٲتان بہ پروادار نیشان ئہدا، ئہبی بہو جوٲرہ مہ بہست بیٲ، چونکہ شتیکی ناشکرایہ کہ
نا پاک بی پرواہیہ و بہ پروادار دانانئ لہ راستیدا، پالفتہی مہسہلکہ ئہوہیہ: ئہوانہ لہوہ و بہر
بہ پروادار دانراون تا ئہو قسہو باسہیان لی دہرکہوت، ئیتر پاش ئہوہ بوون بہ بی پرواو لہ
پرسی پرواداران دہرچوون بہ پروکہش و پوالہتیش، ہرچوئ لہ راستیدا ہر پروادار
نہبوون، ﴿إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ نَعَدْتُ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ ئہگہر ئیمہ ببورین و
خوش بیین لہ دہستہ و تاقمیٲ لہ ئیہوہ بہوئی گہرانہوہتان، سزای دہستہ و تاقمیکی ترتان
ئہدہین بہوئی ئہوہوہ ئہمانہ ہر تاوانبار بوون و ہمیشہ بیین لہسہر تاوان و ناپاکی واتہ
ئہگہر ئیمہ ببورین لہ ہرکہسیٲ لہو ناپاکانہ بہوئی توٲہ و گہرانہوہی لہ ناپاکی و قسہی
بہد، نابئی بہوہ کہسیکی تریان ہلخہلہتن، چونکہ بی گومان سزای ئہوانہ ئہدہین کہ
ناگہرئینہوہو بہر دہوام ئہین لہسہر تاوانی خوٲان.

لہ پاش نیشان دانی چہند نمونہیہک لہ وتارو کرداری بہدی ئہو ناپاکانہ ئینجا بہ
شیوہی گشتی بارو سیفتی سہرہکی ناپاکہکان پوون ئہکاتہوہ، ئہفرموی: ﴿الْمُنْفِقُونَ
وَالْمُنْفِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ﴾ پیاوہ ناپاکہکان و نافرہتہ ناپاکہکان ہیندیکیان لہ ہیندیکیان و
لہ یہکترن، واتہ یہک سروسشتیان ہیہو یہک شیوہیان ہیہ تا پادہیہک وک ہر کام بہشو
پارچہیہک بن لہووتر، بہلئ بہرہستی ناپاکہکان لہ ہموو چہرخ و لاٲتیٲدا لہسہر یہکیارو
سروشتن ہرچہند جیاوازین لہ ہیندی و تارو کرداردا، ہموو بہد نیازو بہد گومان و بہد
مہبہستن، ہموو دل پیسو و دوو پوون، بی ہیزو لاوازو ترسنوٲکن لہ بہرہنگاری پووبہپروو،
لہوہی نیازو مہبہستی خوٲان دہرہبن بی پیچ و پہنا، پیلان بازو تانہو تہشہر دہرن لہ
خہلکی،

يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ
 الْمُنْفِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٧﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنْفِقِينَ وَالْمُنْفِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ
 خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَاللَّهُمَّ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿١٨﴾ كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا
 أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِمَخْلَقِهِمْ

نیشانه و بهلگه‌ی ناشکرایه له‌سەر ئەمانه‌ی که باسکران و ئەوه‌یه که ئەفەرموی:

﴿يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ﴾ فەرمان ئەدەن بەکارو کردەوه‌ی ناهەق و بێ شەرعی که بێزارو
 ئەویستەیه، بەدترین بڕیتییه له بێ‌بروایی و دژایه‌تی ئایینی پاکی ئیسلام، ﴿وَيَنْهَوْنَ عَنِ
 الْمَعْرُوفِ﴾ جله‌وگیری ئەکن له‌کارو کردەوه‌ی هەق و شەرعی که ناسراو و هەرگیرو
 پەسەند کراوه و سەر دەستە و پۆپە‌ی بڕیتییه له بێ‌روا و پەیره‌ی ئایین و شەریعه‌تی خوا
 ﴿وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ﴾ دەستەکانیان ئەقوچینن له بەخشن و بەختکردنی مال له‌پێی خوادا،
 چروکی بەکار دێنن مەگەر بۆ ریا و پروپامایی، ئەوانه ﴿نَسُوا اللَّهَ﴾ خویان له‌بیرچوو و
 وازیان له‌ئیناوه و گویان لێی نییه ﴿فَنَسِيَهُمْ﴾ به‌هۆی ئەوه‌وه خوایش وازی له‌وان هیناوه
 بەم رەنگه هیچ نرخیکی بۆ دانه‌نان، نه‌له دنیا و نه‌له پوژی دوااییدا، بێبەشی کردوون
 له‌یادی خۆی و بەنده‌یی و خو نزیك خستنه‌وه لێی به‌فەرمانبەری و گوی پاه‌لی بۆی به‌هۆی
 ئەوه‌وه بەش بپران له ئەجرو پاداشت له پوژی دوااییدا، ﴿إِنَّ الْمُنْفِقِينَ هُمُ
 الْفَاسِقُونَ﴾ بەراستی ناپاکه‌کان هەر ئەوانن گەشتوون به‌ پایان و پوژوونه خواره‌وه
 له‌لادان له ئایین و رێگه‌ی خوا، له‌گویی پاه‌لی و فەرمانبەری خوا. له‌پاش باسی بارو حالیان،
 ئینجا باسی ئەوه ئەکات که ناماده‌ی کردوه بۆیان له‌گەل هەموو برا بێ‌برواکانیان،

ئەفەرموئ: ﴿ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ ﴿۱﴾ خوا بەلئینی داوه و بەلئین ئەدا بە پیاوه

ناپاکەکان و بە ئافەرتە ناپاکەکان و بئبرواکان بەتیکراییی و هەموو ﴿ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ﴾

بەناگری دۆزەخ کە بچنە ناوی و سزا بدرئین پئی لەکاتیگدا ئەمئیننەوه و تیایدا بەدوورو

درئژی و هەتا هەتایە، ﴿ هِيَ حَسْبُهُمْ ﴾ ناگری دۆزەخ بەسە بۆیان و ئەو پەره لە تۆلەدا

﴿ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ ﴾ خوا ئەفرینی لیکردوون و دووری خستوونەتەوه لەبەزەیی و میهرەبانی خۆی

﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴾ بۆیان هەیه سزایەکی نیشتەجیی دامەزراوی هەمیشەیی بە بئبرانەوه،

واتە جوړیکی تر لە سزا بیجگە لەسزای ناگر، یان مەبەست دووبارە کردنەوهیە بۆ سزای

ناگرەکە کەباسکرا. ئەو سروشتە بەدە گومرا کەباسکرا بۆ ئەو ناپاکانە شتیکی تازەیی ئەو

زهور ئەبوو، بەلکو لە میژووی ئادەمیدا وئینە و نمونەیی ئەوانە بووه و تێپەری کردووه، ئەو

وئینە و نمونانەش دووچاری دەردی خۆیان بوون، لەپاش ئەوهی کە ماوهیەک رایان

بواردووه و ئەو بەشەیی کە خوا بریاری دابوو بۆیان دەست کەوتیان بوو، ئەوانەیی پیشوو

بەتین ترو بەهیز تریبون لەمان، مال و ئەولاد و سامانیان زۆر تر بوو کەچی هیچ سوودیان

وەرنەگرت، جا قورئان ئەمانی ئیستا ئەترسینن بە بەسەر هات و پروداوی ئەو وئینەیانە،

بەلکو کۆتایی یبزن و پئی راست بەدەنە بەر، ئەفەرموئ: ﴿ كَالَّذِينَ ﴿۲﴾ مِنْ قَبْلِكُمْ ﴾ واتە ئەیی

ناپاکەکان ئیوه بە وئینەیی ئەوانەن کە هاتن و تێپەریانکرد لە پیش ئیوهدا ﴿ كَانُوا أَشَدَّ

مِنْكُمْ قَوْمًا ﴾ ئەوانە بەتین تریبون لە ئیوه لەبارەیی هیزو توناوه ﴿ وَأَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا ﴾ زۆر

ترن لەبارەیی مال و سامان و ئەولادووه ﴿ فَاسْتَمْتَعُوا بِحُلُوقِهِمْ ﴾ ئینجا ئەوانە شادمان بوون و

رایان بوارد بە بەشی خۆیان لە خوشی و لەزەتی کە خوا بۆی بریار دابووون،

فَأَسْتَمْتُمْ بِخَلْقِكُمْ كَمَا أَسْتَمَعَ الذِّبْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ وَخَضْتُمْ كَالَّذِي خَاصُوا
 وَأَوْلَيْتَ حِطَّتْ أَعْمَلُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَوْلَيْتَ لَهُمُ الْخَسِرُونَ ﴿١١﴾

﴿فَأَسْتَمْتُمْ بِخَلْقِكُمْ﴾ ئینجا ئیووش پاتان بواردو شادمان بوون به به شهکهی خوتان
 ﴿كَمَا أَسْتَمَعَ الذِّبْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ﴾ هرچونئ نهوانهی کهله پیش ئیووه بوون پریان
 بوارد به به شهکهی خویان ﴿وَخَضْتُمْ كَالَّذِي خَاصُوا﴾ پوچوونه خوارهوه لهشتی برپوویچ و
 بینرخ و بهتالدا بهوینهی نهو دسته و تاقههی که پوژوونه خوارهوه، یان بهوینهی پوچوونه
 خواری که نهوان پوچوون تیایدا ﴿أَوْلَيْتَ حِطَّتْ أَعْمَلُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ نهوانهی
 که باسکران کردهوه کانیاں پویشتن بهبئ سوود، نهو کردهوانه یان که چاک بوون و نهگر
 لهسر برپوایوونایه و لهبر خوا بوونایه هوی نهجرو پاداش نهبوون لای خوا، نهو کردهوانه
 هه موو بهبئ سوود و بهرهم پوشتن و هیچ نیشانه و دروشمیشیان نهما لای خواره هیچ
 سوود و نرخیاں نهبوو نهله دنیا له پوژی دوا پیدا، له پوژی دوا پیدا فاشکرایه، چونکه هر
 کردهوهیه که لهسر برپوا دانه مزرا بئ و لهبر خوا نهبئ هیچ نهجرو پاداشتی نییه، لهم
 دنیا یه شدا بههوی دهرکهوتنی ناپاکیه که یان و نابروو چوونیاں، هرروها بههوی بهسر هاتی
 خراب و مردن و نهگهیشتنیاں به ثارات و نامانجیاں، بیجگه له هه موو نهوانه نهو کردهوه
 چاکانه یان وه که له پوژی دوا پیدا هیچ نرخیاں نییه، هرروها له دنیا یه شدا نایانگیرتوه له
 خرابه کاری و خوو رهوشتیان ناگوری، که واته هیچ بهرو بهرهمیکی نابئ بویان، ﴿
 وَأَوْلَيْتَ لَهُمُ الْخَسِرُونَ﴾ هر نهوانه رهنجه پو زیانباری راسته قینه و گهیشتون به
 پایان له زیانباریدا، چونکه به جاری دنیا و پوژی دوا ییاں له دست دهرچووه، نهوانه خویان
 ماندوو کرد له درزایهتی و بهر بهرهمکانی ئایین و پیغه بهرانی خوادا که چی هیچیاں دست
 نهکوت بیجگه له بهش برای هر دو دنیا، خوا په نامان بدات، ئینجا نه یانتر سینئ و سرزه
 نشتیان نهکات به باسو و بیرخستنوهی چند گهل و کومه لئیکی به ناو بانگ که هه وال و دنگ و
 باسیان گهیشتبوو به ناپاکانه، نهو گهل و کومه لانه یان بیر نه خاتوه که بههوی گومرایی و
 لادانیاں له ئایین و بهرنامهی خوا، بهری قارو خه شمی خوا کهوتن تاله ریشهی هیئان و
 بهر یسوایی و بهش برای بهر و سزای پوژی دوا یی بهر یی کردن،

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ
 وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَنْتَهُمْ رُسُلُهُمْ يَلْبِنْتُمْ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ
 يَظْلِمُونَ ﴿٧٧﴾ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
 الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

نه فرموی: ﴿ اَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ ثایا نه هاتووہ بویان و پنیان نه گہ یشتووہ
 هوال و داستانی گرنکی نهوانہی کله پیش نه مانه وه هاتن و بوون لهم جیہانہ دا، ثایا
 نه هاتووہ بویان هوال و داستانی گرنکی ﴿ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ
 مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَةَ ﴾ گله کھی نوح و عاد و سمود و گله کھی ئیبراهیم و خاوهن
 دانیشتوانی مہدیہن و شاردکانی زیروزہ بہر کراو، واتہ شاردکانی گله کھی لوت. ﴿ اَنْتَهُمْ
 رُسُلُهُمْ يَلْبِنْتُمْ ﴾ نهو گهل و نوممہتانہ فروستادہ و پیغہ مہبرہ کانیان هاتن بویان بہ
 موعجیزہ و ہلگہ پرونہ کانه وه، نینجا وهک له چہند شوینیکدا قورٹان باسی فرموو، نهوانہ
 ہر ویان نہ ہینا و سہرکیشیان کرد بہموی نہووہ خوایش له ناوی بردن ہر کام بہ سزاو
 تۆلہ یہک کله قورٹاندا باسکراوہ، ﴿ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ ﴾ نینجا نہ بووہ و باوی خوا نہوہ
 نہ بووہ کہ ستمیان لی بکات، واتہ داد و کاردرستی خوا داخوازی نہوہ نہ بوو کہ بہین
 تاوان تۆلہ یان لی بسینئ و بہو جوڑہ له ناویان بہرئ، ﴿ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ بہلکو
 نهوان ستمیان له خوینکرد بہمہی سہرکیشیان بہکار ہینا و گوئی یان نہدا بہ فرمان و
 فروستادہکانی خوا. مہ بہست له ہینانی نهو نمونہ و وینہ یانہ نہوہیہ کہ بی ہر ویانی نہم
 نوممہتہ بہ ہموو جوڑہ کانییہوہ بزائن کہ باوو رھوشتی خوا دہربارہی بہندہکانی لہ سہر
 یہک بارہ و گوڑانی نییہ، کواتہ با فریای خوین بکھون پیش نہوہی کاریان لہ کارہگا ہترائی،
 فریاکھون و گوئی پرایل و ملکہچ بن بو فرمانہکانی خوا و فروستادہکھی خوا تا بہری خہشم و
 تۆلہی خوا نہکھون، وهک نهو گهل و نوممہتانی ترہ.

ئىنجا بەرامبەر ناپاك و بى پرواكان، نىشان ئەدات كەلە كارو رەوشت و ھەست و ھۇشدا
 دژو پىچەوانەى ناپاك و بى پرواكانن، ئەفەرموئى: ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ﴾ پىاوه
 پروادارەكان و ئافرەتە پروادارەكان ھىندىكىيان دۇست و خۇشەويست و كۆمەك و يارمەتى
 دەرى ھىندىكى تريانن، واتە دۇست و يارمەتى دەرو كۆمەكى يەكتەن. دەستەواژەكەى
 قورئان نۇر وردە و بايىرى لى بىكرىتەو، دەربارەى ئەوان فەرموو لەيكتەن، واتە لەسەر يەك
 بارو يەك سىروشتن، ئىتەر نەيفەرموو: كۆمەك و يارمەتى دەرى يەكتەن، چونكە ناپاكەكان
 بى ھىزو لاوازو ترسنۇكن ناتوانن يارمەتى دەرو كۆمەك بن تەنانەت لەناو خۇشياندا،
 ھەرچەند بى پرواكانى تر بەتايبەت نامەدارەكان لەناو خۇياندا ئەبن بە كۆمەك و يارمەتى
 دەرى يەكتەر وەك لە چەند ئايەتتىكدا ئەو نىشان ئەدات، كەواتە لىرەدا كە كرارون بە ھاوسەرو
 ھاوردى ناپاكەكان ئەبن ئەو سىفەتى كۆمەك و يارمەتەيان بۇ باس نەكات، بى گومان
 پرواداران كاتى كە پروادارى راستەقىنەى قورئانى بن، ئەبن يەك پارچەبن و يەكىتى و
 برايتەى و دەستە بەرەى رەوشت و پىشەيان بىت. بەدواى خىرو چاكەدا بگەرىن بۇ يەكتەر
 بەرگى شەرو خراپە بكن لە خۇيان و لە يەكتەر وەك دەست نىشان ئەكات كە ئەفەرموئى:
 ﴿ يَا مُؤْمِنُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَبِالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ ﴾ فەرمان ئەدەن بە چاكە و جلەوگىرى ئەكەن لە خراپە،
 جالەبەرئەو بە يەك رىزو يەك كۆمەل ئەوەستەن و ھىچ ھۇى نارىكى و دووبەرەكى نىبە لە
 نىوانياندا، لەھەر كاتىكدا ناكۆكى و دووبەرەكى بوو، ئەو بى گومان لايانداو لەراستە
 شەقامەكى خۇيان. ﴿ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ ﴾ بەرىك و راستى نوئىژ بەجى ئەمىنن، كە ھۇى
 پەيوەستيانە بەخواوہ ﴿ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ ﴾ زەكات ئەدەن، كە پەيوەستى ئەخاتە نىوان گەل و
 كۆمەلى موسلمان، شىوہ يەكى راستەقىنە بۇ خۇشەويستى و كۆمەك و دەستەبەرەى ناو
 گەل و كۆمەل ﴿ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ فەرمانبەرى و گوئى پرايەلى خواو فروستادەكى ئەكەن و
 ھەمىشەى و بەردەوامن لەسەرى، كەواتە ھەوس و ئارەزوويان ھەر فەرمانى خواو
 پىغەمبەرە (ﷺ) دەستور و ياسايان ھەر شەرىعتى خوايە، سەرناكەئەو لە ھىچ
 برىارىكىيان، بەھۇى ئەوہو يەك رىنگە ئەدەنە بەرو يەك مەبەست و ئامانجيان ھەيە، كەواتە
 لانا دەن لە تاقانە رىنگەى خۇيان كە ھەر ئەوہ راست و گەيەنەرە بە كامەرانى ھەردوو جىهان،

أُولَئِكَ سَرَّحَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكَنٌ طَيِّبَةٌ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

﴿أُولَئِكَ سَرَّحَهُمُ اللَّهُ﴾ نهوانه بی گومان خوا میهربانیان پی نهکات و نهیانخاته بهر بهزهیی خوی، نهو بهزهیی و میهربانییه تهنا بو پوژی دواسی نییه، بهلکو یهکهمجار لهم جیهانهدایه، بهنارامدان به دل و په یوهستی به خواوه، له چاودییری خواو پاراستنی له پروداو و بهسهرهاتی بهدو خراپ، نهم چوار سیفته و کردهوه گرنگهی نهم خوا پیداوانه بهرامبهر له گهل نهو چوار کردهوه و سیفته بهدانهی ناپاکهکان، فرمان به خراپه و جله و گیری له چاکه له بیر چوونی خواو چروکی و چنگ قوچراوی، بهزهیی و میهربانییه کهی خوا بو نهو پرواداران بهرامبهر بو نهفرینه کهی خوا له ناپاک و هموو بی پرواکان، نهو چوار سیفته و کردهوهی پرواداران هوی سرکهوتن و زال بوون و کار بهدهستییه له ولاتا ﴿إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ به راستی خوا زالی توانای کاردرسته، نهتوانی نهو پروادانه که دوست و یارمتهی دهری یهکترن زالیان بکات و نایین و شریعتی خویان پی سهربخت، خوا لیزان و کار درسته که بریاری زال بوون و سرکهوتنی داوه بویان، تا ولات چاک بکن، نایین و تهی خوا بپارینن،

نیجا بهرامبهر سزاو نهفرینی خوا له ناپاک و بی پرواکان، نهم بهلینه گهرهیه نهدا به پرواداران: ﴿وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ﴾ خوا بهلینی داوه و بهلین نهادات به پیاره پروادارهکان و به نافرته پروادارهکان، بهلینی بههشتانیک که: ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ پروبارهکانی دین و نهچن له ژیری نهو بههشتانهدا ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ به جوژی نهمیننهوره لهو بههشتانهدا به نیجگاری و هتاههتایه، ﴿وَمَسْكَنٌ طَيِّبَةٌ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ﴾ بهلینی داوه پنیان به چند کوشک و جی و شوین و ماوایهکی پاک و خاوین که دل نهحهویتهوه و شادمانه تیایاندا، له باخت و بههشتانیک نیشتهجی بوون و مانهوهی نیجگاری، یان مهبهست بههشتانیکی تایبتهین که خوا نهزانی چوئن و نهو فریشته و کسانکی که خوا ناشنای کردون پنیان، سهرباقی نهو هموو نازو پرزه له هموو شت گهره تریان پیتهادات وهک نهفرموی:

﴿وَرَضَوْنَ مِنْ اللَّهِ أَكْبَرَ﴾ به شیکي کم له په زامه ندى له لایه ن خواوه که نهی به خشن به وان

گوره تره له هه موو شتيك، چونكه سه رچاوه و كاني هه موو خيرو خوشي و شادمانيه كه،
هيندي نه فرموون: مه به ست نه وه يه: په زامه ندى له لایه ن خواوه كه به رزو بلنډه و خوا نهی
به خشن به وانه گوره تره له هه موو نهو به لينا نهی كه خوا داوي تي به وانه، نيتر مه به ست به م
په زامه ندي به بيني خوا بيت وهك هيندي زانايان فرموويانه يان هر مه به ست پړوكه ش و
پړواله ته كه ي بيت وهك زوربره نه فرموون و نه م چه دي سه ش هروا نيشان نه دات
كه (بوخاري و موسليم) هيناويانه له (نهو سه عيدي خودري هوه) كه نه فرموي: پيغه مبر ﴿﴾
فرموي: خوا نه فرموي: به به هه شتيه كان نايان پازي بوون؟ نه وانيش نه لين: نهی
په روه رديگارمان نايان چي هه يه بو نيتمه كه پازي نه مين له كاتي كدا نه وهی كه به خشيوته به نيتمه
به هيچ كه ست نه به خشيوه له دروستكراوه كانت؟ نه ویش نه فرموي: بزائن چا كتر له وه تان
پي نه به خشم، نه وانيش نه لين نايان چي له وه چا كتره كه پي ت به خشيوي نهی خوايه؟ نه ویش
فرموي: په زامه ندي خو م نه دم به سه رتاندا نيتر هر گيز لي تان نارازي نايان، خوا به
ميه ربه اني خو ي به شدارمان بكات له ودا ﴿ذَلِكَ هُوَ الْقَرْظُ الْمَظِيءُ﴾ نه وهی كه باسكرا، يان هر
په زامه ندي به كه، هر نه وه يه كه يشتن به نامانجي گوره، سه به رت به به هه شت و نازو
پي زه كاني پړوايه تي زور زه بنده هاتووه و هيندي كيان به مي زو هيندي لاوان، هر چه نډ
به مي زه كان دياري كراون و جو ي كراونه ته وه، به لام نه وهی كه له قورنندا هاتووه به سه و نيتر
پيويست نيه به و پړوايه تانه، هر پړوايه تي كه به مي زو سه حيح بيت هر پړا وه
پړونكر دنه وه يه بو نه وهی له قورنندا هاتووه، خوابه ميه ربه اني خو ي بي باوره كاني به شمان
نه كات.

له پاش باسي سيفه تي پړوا داراني راسته قينه و سيفه تي ناپا كه كان كه لافي پړوا لي
نه دن و له دلوه پړوا داران نين، نينجا فرمان نه دات به پيغه مبر ﴿﴾ كه تي كو شان و
به ربه ركه اني بكات له گهل بي پړوا كاندا به تي كراي، چ بي پړواي ناشكراو چ بي پړواي نه يني
كه ناپا كه كانه، قورنن پړوني نه كاته وه كه نه و ناپا كه انه له پاش موسلمان بوونيان له نيسلام
دهر چوون و بي پړوا بوون، نيازي كاري كي به دي انكره كه پي نه كه يشتن، سه ر سو پر نه هيني له
خشم و قينيان له پيغه مبر ﴿﴾ له كاتي كدا كه ناردين و په وانه كرندي هر خيرو فېرو
به ركه ت بوو بو يان، نينجا هانيان نه دات بو گه رانه وه و توبه، نه ياتر سي ني له نه گه رانه وه و
(به رده و اميان له سه ر نه و بارو ري گه ي كه داويانه ته بهر)

يَأْتِيهَا النَّيُّ جَهْدِ الْكُفَّارِ وَالْمُنْفِقِينَ وَأَغْلَطَ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَدُهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسَسُ

الْمَصِيرُ (٧٣)

نه فرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّيُّ﴾ نهی پیغمبر ﴿جَهْدِ الْكُفَّارِ وَالْمُنْفِقِينَ﴾ تیکوشان و
بهره‌رگانی بکه له‌گه‌ل بن‌برواکان و ناپاکه‌کان ﴿وَأَغْلَطَ عَلَيْهِمْ﴾ ره‌قی توندو تیژی به‌کارینه‌و
نرم و نیان مه‌به له‌گه‌لیان، نهی پیغمبر تو له دنیا‌دا به‌و جوړه به له‌گه‌لیان له پوژی
دوایش‌دا نه‌وانه به‌م جوړه نه‌بن که نه‌فرموی: ﴿وَمَاؤَدُهُمْ جَهَنَّمُ﴾ جی و شوینی نه‌وانه
دوزه‌خه، که‌واته هیچ شوینیک نیبه که بگه‌رنه‌وه بولای و په‌نای پیبهرن بیجگه له دوزه‌خ که
نه‌وی تیی چوو نه نه‌ژی و نه نه‌مری، ﴿وَيَسَسُ الْمَصِيرُ﴾ دوزه‌خ دواپوژو چاره‌نووسینکی به‌ده
بویان. بن‌گومان پیغمبر ﴿ﷺ﴾ نرم و نیانی زور به‌کاره‌ینا له‌گه‌لیان به‌تایبه‌تی له‌گه‌ل
ناپاکه‌کان وه چاوپوژی زوری کرد، له زور شتیان بوردو گوئی پینه‌دا، تا که‌یشته نه‌وپه‌ری
راده و پله، له‌ویدا خوا فرمانیدا که بارو ریگه‌یه‌کی تر بداته به‌ر له‌گه‌لیان، چونکه هرشتی
نه‌دازه و راده‌ی خوئی مه‌یه له‌و نه‌دازه‌یه ترازو ناراست دهر نه‌چن، نرمی کات و شوینی
خوئی مه‌یه، کاتی که کات و شوینه‌که‌ی نه‌ما نه‌بی ره‌قی و توندی به‌کاره‌ینری وه که نه‌و
باره‌کیش، ئینجا نایا بهره‌رگانی و توندو تیژی له‌گه‌ل ناپاکه‌کانیش به‌چک و جه‌نگ و
کوشتار بکرین وه که له (ئیمامی علی) یه‌وه ریوایه‌ت کراوه - خوا لیلی پازی بی - و (ئیبین و
جهرین) یش نه‌وی هه‌ل‌بزار دووه یان بو ئه‌مان له کرده‌وه و توندو تیژی له قسه و گفتوگو و
دهرخستنی نیازی به‌دیان له‌گه‌ل له‌ناو خه‌ل‌کدا وه که له (ئیبین و عباس) وه ریوایه‌ت کراوه - خوا
لیلی پازی بی - نه‌وی که پوویدابی - وه که له‌مه‌و پاش دهر نه‌که‌وی - نه‌مه‌یه که
پیغمبر ﴿ﷺ﴾ هیچ ناپاکینکی نه‌کوشتووه، که‌واته نه‌وی له (ئیبین و عباس) وه ریوایه‌ت کراوه
- خوا لیلیان پازی بی - به‌هیزتره و نه‌بی ره‌فتاری پی‌بکری ئینجا هوئی شایسته‌یی ناپاکه‌کان
بو تیکوشان و بهره‌رگانی به‌وینه‌ی بن‌برواکان باس نه‌کات،

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ أُولُو

لَمَّا قَالُوا

نه فرموي: ﴿يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا﴾ سویند نه خون به خوا که نه روی به ده میانوه
گوتراوه، نه مان نه یانگوتووه ﴿وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ﴾ سویند به خوا و ته و شه به کیان گوت
که پیی بی پروا بین و له نیسلام دهرچن ﴿وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ﴾ بی پروا بوون له پاش
موسلمان بوونیان، واته نهو بی پرواییه کی له دلایندا بوو دهریان نه نه پری، دهریان پری و
ناشکرایانکرد له پاش نه روی که ملکه چی و موسلمانیتیان نیشان نه دا له پیشه وه ﴿وَهُمْ أُولُو
بِمَا لَمْ يَتْلُوا﴾ له دهرونی خویندا نیازو بریاری شتیکیاندا که پیی نه گه یشتن و ده سته وتیان
نه بوو، که بریتی بوو له نیازی له ناو بردنی پیغمبر (ﷺ) لهو سه فهری ته بو که دا، وه که نه مانه
پوون نه که ینه وه به پیی نهو ریوایه تانه کی که هاتوون له ته فسیری نه مانه تانه دا: (قتاده)
نه فرموي: نه مانه تانه هاتنه خواره وه دهر باره کی (عبدالله ی کوپی ثوبه کی کوپی سه لول)،
نه وهش نه وه بوو دوو پیواو شهرو ناژاره یان بوو، جو هنی و نه نسارییه ک، ئینجا جو هنییه که
زال بوو به سهر نه نسارییه که دا، ئینجا عبدالله ی ناپاک گوتی به مه دینه ییه کان: نایا
یارمه تی و کومه کی برا که تان ناکهن؟ سویند به خوا چیرۆکی ئیمه و محمد هروه که نه وه یه که
گوتراوه: سه که که ت قه له و بکه با بتخوا، سویند به خوا نه گهر گه راینه وه بو مه دینه نه بی کی
زال و به ده سه لات بی ده سه لات دهریکات له مه دینه، ئینجا پیوویک له موسلمانان نهو قسه و
باسه نه که یه نی به پیغمبر (ﷺ) نه ویش نه نیری به دوی نهو ناپاکه داو پرسیری نه وه ی لی
نه کات، نه ویش ده ست نه کات به سویندو پاکانه که نه وه ی نه گوتووه، ئینجا خوا نه مانه
نایه ته کی دینیته خواره وه، (ئین و جهریس) له (ئین و عه باس) وه - خوا لییان رازی بی -
نه گپریته وه که پیغمبر (ﷺ) دانه نیشی له ژیر داریکداو نه فرموي: یه کی که دیت بو لاتان به
چاوی شه یان سهرنجی ئیوه ده دات، کاتی هات قسه کی له گه ل نه که ن، ئینجا نه وه نده کی

پئ ناچئ پئناویکی چاوشین دیت و سهره له نهدات، پیغه مبهربانگی نهکات و پئی نه فرموی:

له سهرچی تو و هاوه له کانت جوینم پئ نه دن؟ ئینجا نه ویش نه روات هاوه له کانی بانگ

نهکات، دهست نهکهن به سویند خواردن که نه و بیان نه گرتوو، هتا پیغه مبهربان لیان نه بورئ،

ئینجا نه م نایه ته دیته خواره وه، (عوروهی کوری زوبهیر) و چهند که سیکی تر نه فرموون:

ها تو وه ته خواره وه ده ربارهی (حله لاسی کوری سوهد) وه که گوتی به (عومهیری کوری

سهعد) نه گهر که محمد هیناویه تی راست بیت، نه بی ئیمه خراپتر بین له م گوئ دریزانهی که

واین به سه ره شتییا نه وه ئینجا عومهیر نه لئ سویند به خوا حله لاس، تو خوشه ویستری و

چاکترین که سی به لاه وه له هه موو که س زیاتر پیم ناخوشه دوو چاری ناخوشی ببی،

به راستی قسه یهکت کرد نه گهر باسی به که م ئابروم نه بات، نه گهر نه یلیم و ده ری نه خه م تیدا

نه چم، چونکه ناپاکییه، به راستی ئابروو چوونه که م به لاه و ئاساتره، به هوی نه وه وه نه و

هه واله نه دا به پیغه مبهرب (ﷺ) ئینجا حله لاسیش سویند نه خوات به خوا که نه یگوتوو،

ئینجا نه م نایه تانه هاتنه خواره وه، ئینجا نه لئ به راستی گوتوو، خوا پئی توبه و په شیما

بوونه وهی دام و توبه نه که م لای خوا، ئینجا لیی وهرگیرا، به لام نه م ریوایه تانه په یوه ندیان

نییه به ﴿هَمْزًا بِمَا لَزَبْنَا لَوْ﴾ به لکو نه وهی که ریک بکه وی له گه لی چهند ریوایه تیکه که نه م

نه لین: نه وهیه که دهسته یهک له ناپا که کان نیازی له نا و بردنی پیغه مبهربان کرد (ﷺ) له و

سهره وه که نه گه پرایه وه له ته بوک، جا یه کئ له و ریوایه تانه نه مهیه که (ئیمامی نه حمهد)

نه یهینئ له (ابو الطفیل) وه که نه فرموی: کاتی که پیغه مبهرب (ﷺ) گه پرایه وه له ته بوک

فرمانیدا جار بدرئ که پیغه مبهرب (ﷺ) له پله و بهر زاییه که وه نه گه ریته وه و با هیچ که س

له ویوه نه گه ریته وه، ئینجا به کورتی نه و دهسته ناپا که خویان نه گوین و چه تفه نهکهن تا

که س نه یان ناسئ و له و ریکه یه وه دین به نیازی نه وه پیغه مبهرب (ﷺ) هه لدین به سه ر

ولاغه که یه وه، ئینجا قورئان به رامبه ر کرده وهی نه وانه شتیک نه فرموی: که زور جینگه ی سه ر

سورمانه،

وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ فَإِنْ يَتُوبُوا بِكَ خَيْرًا لَّهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا
يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧١﴾

نه فہرموی: ﴿وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ﴿﴾ نہو ناپاکانہ بہرامبہر نیسلام و
رہوانہ کردنی پیغہمبہر (ﷺ) ہیچ رہخنہ و ہوی بیزاری یہکیان نہبوو نہمہ نہبن پیویست و
دہولہ تمہندی کردن، ہرودہا فروستادہ کہیشی لہ فہزل و بہرہی خوا، واتہ بیجگہ لہ خیرو
چاکہ ہیچ شتیکی تریان نہبینی لہ نیسلام و لہ پیغہمبہرہوہ (ﷺ) نہوہ بوو لہ پیش ہاتنی
نیسلام و پیغہمبہری نیسلام (ﷺ) لات و تہنگ گوزہران بوون و بہہاتنی نہوان کہوتنہ
خوشی و دہولہ مہند بوون، بیجگہ لہوی ناژاوہ و خراپہ کاری نہما مہگر بہدہگمہن، کہواتہ
چون نہبن دژی نیسلام و رہوانہ کراوہ کہی خوا بن!؟ نہم فہرموودہیہ سہرزہ نشت و لاقرتی پی
کردنیکی دلتہ زینی تیڈایہ بو نہو ناپاکہ سپلہیانہ سہر سووہ نہہینئ لہ بہر بہدی و
خراپیان!! بہ پی بی باوی رہوانیژی پی نہگوتری: (تاکید الذم بما یشبہ المدح) بہہیز کردنی
رہخنہ بہ شیوہ و لہ پوٹاشکی و ہسف و سہنادا، لہ گہل نہو ہموو بہدی و ناپاکی نہوانہ
خوای میہرہ بان قاپی توبہیان لی داناخت، بہ لکو ہانیاں نہدات لہ سہر توبہ و گہرانہوہ و
نہیا ترسینئ و ہرہ شہیان لی نہکات لہ سہر نہگہرانہوہ، نہ فہرموی: ﴿فَإِنْ يَتُوبُوا بِكَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾ ﴿﴾
نینجا نہگہر نہوانہ توبہ بکہن و بگہرینہوہ لہ ناپاکییہ کہیان، نہوا نہوہ چاکہ بویان ﴿وَإِنْ
يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ ﴿﴾ نہگہر پوو و ہرگینرن و ہر بہردہوام بن لہ سہر
ناپاکی و بہدیہ کہیان، نہوا خوا سزایہ کی نازار دہرو سہختیان نہدات لہ دنیا و پوڑی
دواییدا، لہ دنیا دا بہبن نارامی و ناوبانگی بہدو ہر جوڑہ بہ سہر ہاتیکی بہدی نہم جیہانہ،
لہ پوڑی دواییشدا کہ نہیانختہ تہ بہقہی ہرہ ژیری ناگر خوا پہنامان بدات لہ خہشم و
سزای خوئی، ﴿وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ ﴿﴾ نییہ بویان لہ ہموو زہوی و ولاتدا ہیچ
جوڑہ دوست و کار بہدہستیک کہ غہمیکیان بخوات، نییہ بویان ہیچ کوئمک و یارمہتی دہرئک
کہ پزگاریان بکات و بہرگرییان لی بکات، جا نیتر ہرکس لہو دوویارہ ہلنہ ہزیرئ و
دوچاری ہر سزاو خراپہیہ کہ ببی خوئی لوئمہ کراو و رہخنہ لی گہراوہ.

﴿ وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اَللّٰهَ لَئِىۡنَ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴾ (٧٥)

فَلَمَّآ اٰتٰهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ بَجَلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧٦﴾ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِىۡ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى

يَوْمٍ يَلْقَوْنَهُ بِمَآ اٰخَلَفُوْا اَللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿٧٧﴾

تینجا هرودها لهسر نهو ناپاکانه نهروات له نیشاندان و خستنه بهرچاوی چهند نمونه یکه لهو ناپاکانه و لهوتارو کرداری بهدیان، لهپیش نهو سهفره و له ناو بهناوی نهو سهفره دا، نهفرموی: ﴿ وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اَللّٰهَ ﴾ لهو ناپاکانه یه کهسیک که پهیمانیدا به خواو گوتی: ﴿ لَئِىۡنَ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ ﴾ سویند به خوا نهگر لهفزل و بهخشینی خوئی مال و سامانیکمان پی ببهخشی ﴿ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴾ بیگومان خیر و صدهقهی لیئهدهین، بیگومان لهپیزی چاکان نهیین، که هلهسن به مافی خواو مافی بندهیانی خوا، واته نهومال و سامانه بهکار نههینین لهکارو کردهوی چاکدا، بیجگه لهصدهقهکردن ﴿ فَلَمَّآ اٰتٰهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ ﴾ کهچی کاتئ پیی بهخشین لهفزل و چاکه و بههره ی خوئی ﴿ بَجَلُوْا بِهٖ ﴾ نهوندهی پی نهچوو چرووکیانکرد بهو مال و سامانه و بهپی سویند و پهیمانکهیان رهفتاریان نهکرد، ﴿ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴾ لایاندا لهوهی پهیمانیان لهسر دا، لهکاتیگدا که نهوانه به ههموو هیز پوویان وهرگیرا و سوور بوون لهسر نهو لادان و پوو وهرگیرانه، واته وهنبئ شتیگ خهریکی کردبن و به نهمانی نهو شته بگهرینهوه، بهلکو به ویست و ناروزوی خوئیان نهو لادان و پوو وهرگیرانه یان دایه بهر، ﴿ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِىۡ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى يَوْمٍ يَلْقَوْنَهُ ﴾ تینجا خوایش بهرهم و دوا پوژی نهوانی گپرا به ناپاکییهکی دامهزراو له دلکهانیاندا تا پوژی نهگن به حوزوری خوا له پوژی دوا ییدا، ﴿ بِمَآ اٰخَلَفُوْا اَللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴾ بههوی نهوهی نهو بهلیچنانهی که دابویان به خوا نهیان بردهسهر و دژو پیچهوانه ی رهفتاریانکرد، بههوی نهوهی نهوانه درویانکرد و بردهوام بوون لهسر نهو درویه بهبی گهرانهوه، دوو سیفتهی بو باسکردن کههر دوو تاییهتی ترینی سیفتهی ناپاکانن. ناشکراترین نیشانه و به لگن لهسهریان، وهک له چهند هدیسی صهحیدا ماتوه، جا لیزه دا خراپتر نهویه که نهو دوو سیفته تانه لهگه ل خوادابه کارهیناوه! نهوانه کاتی تهنگی ونه بوونی وداما ویدا نهو پهیمانیدا، کهچی کاتئ که خوادهروی لیکندهوه وداوا وئاواته کهی بهجیهینان هه لگهرانهوه له پهیمانکهیان و چرووکی گرتنی و دهستیانگرت بهسر مال و سامانه که یاندا و درویانکرد لهگه ل خوئی خوئیان، تادوو چاری دهردی بی دهرمانی خوئیان بوون.

فاده می هر به سروشت چرووک و چنگ قوچراوه و مال خۆشهویسته، مهگەر نهوانه‌ی که خوا پاراستوونی، پاک نابنهوه لهوه مهگەر برهوی رێک و راست که بهرزیا ن بکاتهوه لهچل و چپوهی ئەم زهوییه، بۆ ئاسۆی هههه بهرزو چاویان بپێته هههه بهرزمانه‌ندی خوا و نهوهی لای خوایه، نهو کاته دلفارام نهبن و ناترسن له نهبوونی، بهسۆزو په‌رۆشهوه مال بهخت نهکهن له رێی بهرزمانه‌ندی خوادا، بهلام کاتێ که دل نهو برهوا راسته‌ی تێدا نهبوو، نهو چپۆکی و پێژیههه سروشتیههه زال نه‌بێ و به‌به‌سه‌ستی نهکات له‌سه‌ده‌قه و خێرو خێرات، چاو برسی نهکات و هه‌میشه مهترسی نهکات له‌نه‌بوونی و هه‌رگیز بهر چاو تێر نابێ، نهگەر په‌یمانی دابێ له‌سه‌هه به‌ختکردنی مال و سه‌ده‌قه، نایباته سه‌رو په‌یمانه‌که‌ی نه‌شکێنی، ﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ﴾ نایا نهوانه نه‌یانزانیهوه که خوا زانا و ناگایه به نه‌ینیههه‌که‌یان، به‌چپه‌و قسه‌ی نیوان خۆیان، که به‌کاری نه‌مین له‌گونا‌هو تاوان و دۆژمنایه‌تی موسلمانان و تانه‌و ته‌شه‌ردان له‌ ئیسلام و پێغه‌مبه‌ری ئیسلام (ﷺ)؟ ﴿وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّمَهُ الْغَيْبِ﴾ نه‌یانزانیهوه که به‌ راستی خوا به‌ نه‌وپه‌ری راده‌ ناگا و زانایه به‌ هه‌موو غه‌یب و نادیاریه‌که‌کان؟ چه‌ند ریه‌وایه‌تیک هاتوه له‌باره‌ی هۆی هاتنه‌ خواره‌وه‌ی ئەم سنی ئایه‌ته‌دا، یه‌کن له‌وانه ریه‌وایه‌تی (ئین و جهریرو ئین و ئه‌بی حاتم) که نه‌یه‌ین له‌ (ئین و ئوما‌مه‌ی باهیلی) یه‌وه که (سه‌غه‌به‌ی کوری حاتبی نه‌نصاری) گوته‌ی: نه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا داوا بکه له‌ خوا که مالیکم پێ بدا ئینجا پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) پێی فه‌رموو: هاوار بۆ تو نه‌ی سه‌غه‌به‌، که‌میک هه‌لسی به‌ سوپاسی چاکتره له‌ زۆرێک که نه‌توانی فه‌رموی: نایا رازی نابێ وه‌ک پێغه‌مبه‌ری خوا بێ سویند به‌ که‌سی گیانی منی به‌ده‌سته‌ نه‌گەر بم وینستایه چاکیان بگه‌رانیه‌ن له‌گه‌لم به‌ ئالتوون و زیوی نه‌گه‌ران، نه‌ویش نه‌لی: سویند به‌و که‌سه‌ی که به‌راستی ره‌وانه‌ی کردووی نه‌گەر داوا بکه‌ی له‌ خوا مالیکم بداتن هه‌موو خاوه‌ن مافیک ماف خۆی نه‌ده‌من، ئینجا پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموو: خوایه مالیکم ببه‌خشه به‌ سه‌غه‌به‌، ئینجا هیندی مالات راگیر نه‌کات، زۆر نه‌بن و په‌ره نه‌سینن وه‌ک کرم، به‌ جوړی مه‌دینه هه‌لی ناگرێ و که‌نار نه‌گرێ و نه‌چیت بۆ شیوو دۆلیک له‌ شیوو دۆله‌کانی دهره‌وه‌ی مه‌دینه، هه‌تا هه‌ر نوێژی نیوه‌رۆ و عه‌سری پێ نه‌کرێ به‌ جه‌ماعه‌ت و فه‌رزه‌کانی تری پێ ناگرێ به‌ جه‌ماعه‌ت، ئینجا نه‌وه‌نده زۆر نه‌بن هیچ نوێژی

پي ناکړي به جه ماعت بيچگه له نوږي جومعه، ران و مالاته کي هر له بهر وه زياد نکات
 وه کرم هتا واز له جومعهش نه مينئ، هتا واي لي دئ له پوږي جومعه کاند ا نه گه پي تا
 بگات به خه لکي و هوال و دنگو باسيان لي پپرسئ، ئينجا پيغه مبر (ﷺ) هوالئ نه پرسئ و
 نه فرموي: ئايا سهعله به چي کرد؟ خه لکيش عمرزي نه کن که مپرو مالاتي راگير کرد و تاوای
 لي به سر هات، نهویش سي جار فرموي: ئاي هاوار بو سهعله به! ئينجا ئايه تي زهکات
 ديته خواره وه و پيغه مبريش (ﷺ) دووکس نه نيږئ به فرمانده به سر زهکات وه، نه نووسئ
 بويان که چوون صدهقه و زهکات و هرگرن له موسلمانان، نه فرموي: برون بولاي سهعله به و
 پياويکي تر له بهني سهليم و صدهقه يان و هرگرن، نه وانيش نه چن بولاي سهعله به و داوای
 صدهقه کي لي نه کن، نامي پيغه مبري (ﷺ) بو نه خوښنه وه، نهویش نه لي: نه مه هر
 سرانه يه، نازانم نه مه چييه؟ برون هتا دستتان خالي نه ييت و لي نه بنه وه ئينجا بينه وه
 بولام. به لام پياوه کي تر گوئي به قسه که يانه وه نه بي، نه گه پي به ناو حوشتره کانيدا
 باشتريان دياربي نکات بو زهکات و ئييا به پريان وه، ئينجا پي ئي نه لين: تو نه مهت
 له سر نييه، ئيمه نامانه وي نه مهت لي و هرگرن، نهویش نه لي: نه خير نه مه و هرگرن و خوم
 نه مه پي خوشه، هر نه مه بو نه وه چاکه، نه وانيش لي و هر نه گرن و نه گه پي به ناو
 صدهقه کانيدان و هر نه گرن، ئينجا نه گه پي نه وه بولاي سهعله به نهویش نه لي: نامه که تانم
 نيشان بدن، ئينجا کاتي نه خوښنيته وه همان قسه ي پيشو و نه کات وه: نه مه هر سرانه يه و
 برون هتا راي خوم نه بينم، ئينجا نه وانيش نه پرون هتا دينه وه خزمهت پيغه مبر (ﷺ) ئينجا
 کاتي که بينيني پيش نه وه قسيان له گه ل بگات فرموي: ئاي هاوار بو سهعله به، نزي
 فپرو بهر که تي کرد بو موسلمانه کي تر، ئينجا نه وانيش هواليان پيدا به کرده وي
 سهعله به و نه موسلمانه کي تر، ئينجا نه م ئايه ته هاته خواره وه: (منهم من عاهد الله... هتد)
 له کاتدا پياويک له خزم و خوښي سهعله به له ويدا نه ييت و گوي به وه نه بي، هله نه سي و
 ديته بولاي سهعله به و پي نه لي: دهر يارهت نه ئايه ته هاتوه، نهویش هله نه سيته و ديته بو
 خزمهت پيغه مبر (ﷺ) داوای لي نکات که زهکات کي لي و هرگري، نهویش نه فرموي: خوا
 جله و گيري لي کرد ووم که زهکات کي لي و هرگرم، نهویش خو ل نکات به سري خويدا،
 پيغه مبريش (ﷺ) پي نه فرموي: نه مه کرده وه کي خوته، من فرمانم پيدايت و تويش به
 گويت نه کردم، ئينجا که زهکات کي لي و هرناگري سهعله به نه گه پيته وه بو ماله کي خوي،
 ئينجا پاش نه وه هر لي و هرناگري، ئينجا ديته خزمهت نه بوبه کر - خوا لي رازي بي - پي

ئەلئى: بئى گومان تۆ ئەزانى پادەو پلەى من لاي پېغەمبەر و جى و شوپنم لەناو ئەنصاردا،
 كەواتە زەكاتەكەم لى وەرگرە، ئەویش ئەفەرموى: پېغەمبەر (ﷺ) لى وەرئەگرتوى، لى
 وەرناگرئ، ئىنجا ھەر لى وەرناگرئ تا لەدنيا دەرئەچئ، ئىنجا كە عومەر - خوا لى پازى
 بئى - ئەكرئ بە كار بەدەست دىت بۆلاى و ئەلئى: ئەى فەرماندەى بڕواداران زەكاتەكەم لى
 وەرگرە، ئەویش ئەفەرموى: نە پېغەمبەر (ﷺ) لى وەرگرتوى و ئەئەبوبەكر، من لىت
 وەرگرم؟ ئىنجا ئەویش ھەر لى وەرناگرئ تا لەدنيا دەرئەچئ، ئىنجا كاتى كە عوسمان -
 خوا لى پازى بئى - ئەكرئ بە كار بەدەست دىتە خزكەتى و ئەلئى زەكاتەكەم وەرگرە، ئەویش
 ئەفەرموى: نە پېغەمبەر (ﷺ) لى وەرگرتوى و نە ئەبوبەكر و نە عومەر، ئايا من لىت وەرگرم؟
 ئەویش لى وەرناگرئ، ئىنجا لەسەردەمى جى نشىنەتى ئەودا ئەمرئ، ئىنجا ئايا ئەم
 پوداوە بووبئ لەكاتى ھاتنە خوارەوى ئەم ئايەتەدا يا پوداوىكى تر، دەقى ئايەتەكە
 گشتىيە و نەخشەى حالىكى گشتى ئەكىشئ، نمونەيەك نىشان ئەدات كە بڕوا لە دەررونىدا
 جىگر نەبووبئ، بە ھەر حال و لەسەر ھەر بار ئەبئ بلىئ: ئەم پوداوە شتىكى تايبەتییە و
 وەرئەگرتنى زەكات لە سەعلەبە، ھەر وھا تۆبە و گەرانەو كەى كە بەرئالەت دەرى بڕىو و
 بوو لەسەرى، ئەو وەرئەگرتنى زەكات و تۆبە بە ھوى ئەو بوو كە خوا پېغەمبەرى (ﷺ)
 ئاگادار كردو و بەو ناپاكييەى كە دلى سەعلەبەى داگر كردو و پزگار بوونى نابئ لى،
 بەھوى ھلەوشاندنەوى پەيمان و ئەو دۆرى كە كردى لەگەل خاى خوى، ئەبئ بلىئ: ئەو
 شتىكى تايبەتى بوو بە پېغەمبەرەو (ﷺ)، ئەو وەرئەگرتنى زەكات و تۆبە تەمئ و ئەدەب
 دادانە، ئەگىنا بە كەسك دابنرايە كەلە ئىسلام پاشگەز بووبىتەو ئەبو پەقتارى لەگەل
 بكارايە بەو جۆرە واتە خوین و مالى حەلال ئەكرا، ئەگەر بە موسلمان دابنرايە ئەبو زەكات و
 تۆبە لى وەرگىرايە، ھەر وھا ئەگەر بە ناپاكىش دابنرئ، چونكە ناپاك بە پىنى پوو كەش و
 پوالەت بە موسلمان دانەنرئ وەك موسلمان پەقتارى لەگەل ئەكرئ و زەكاتى لى وەرئەگىرئ،
 بەكورتى ئەم پوداوە و وینەى نەبوو لە ئىسلامدا، ھىچ پوداوە ھىچ كەسىكى تر نابرىتە
 پىزى ئەم پوداوە ئەم كەسە كە باسكرا.

ئەو ناپاكانە ھەر بەو وھە ئەوستان كە چرووكى و گىرو گرفت بەكار بىنن بۆ زەكات
 ئەدان، بەلكو تانە و تەشەريان ئەدا لە بڕواداران لە زەكات داندا، ئىتر چ بئەواكانيان كە لەبەر
 بئى دەسەلاتى شتى كەمیان ئەدا، چ دەسەلات و سامان دارەكانيان كە بەلىشاو ئەياندا،

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا
يُحَدِّثُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٦﴾ اسْتَغْفِرَ لَهُمْ أَوْ لَا
تَسْتَغْفِرَ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

ئینجا ئەوا قورئان بەرگری ئەکات لەبڕواداران و ئەوان بئێ ئابوو ئەکات و ئەم هەرەشە
سامناکەیان ئاراستە ئەکات، ئەفەرموی: ﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي
الصَّدَقَاتِ﴾ ئەو کەسانەى کە تانە و تەشەر ئەدەن لەبڕواداران لەخێرو صدەقەکاندا، ئەو
بڕوادارانەى کەبە خوێشى و ئارەزووی خوێیان زیاد لە فەرز خێرو صدەقە ئەبەخشن،
﴿وَالَّذِينَ لَا يُحَدِّثُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ﴾ هەرەها تانە و تەشەر ئەدەن لەوانەى کە نیانە و دەستیان
ناکەوئ مەگەر ئەندازنکی کەم کە هەر ئەوەیان لە توانادایە ﴿فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ﴾ ئینجا لاقرتی و
دەم درێژیان پئێ ئەکەن ﴿سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ﴾ خوا تۆلەیان لئێ ئەسینئى بەویئەى کردەوهکەى خوێیان،
بەم پەنگە ئەیانکات بە جینگەى لاقرتی بڕواداران و خەلکى و بئێ باوەرەکانى ئابووئیان ئەکات
بە دەرخستنى نیاز و نیەتى بەدو و تارو کردارى ئابووبەریان، ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بۆ ئەوانە هەبە
سزایەکی سەختى ئیش و ئازار دەر. بۆ پوون بوونەوهى مەبەست لە ئایەتەکە چاک وایە هۆى
هاتنە خوارەوهکەى بەینین: (ئیین و جەریس) لە (قتادە) و (ئیین و ئەبى حاتم) لە (عیکریمە) وە
پروایەت ئەکەن پئێغەمبەر(ﷺ) فەرمان ئەدات و هانى موسلمانان ئەدات لەسەر کۆمەک و
صدەقە بۆ غەزای تەبوک، ئینجا (عبدالرحمنى کوربى عەوف) چوار هەزار دینار ئەهینئى و
ئەلئى: ئەى پئێغەمبەرى خوا مالى من بریتییە لە هەشت هەزار دینار، نیوەم هیناوه بۆ تۆ و
نیوەم هیشتووہ بۆ خۆم. ئەویش ئەفەرموی: خوا پیت و فەرت بداتئى لەوهى هیشتووہ و
لەوهى بەخشىوہتە، ئەبو عەقیل ساعئى خورما ئەهینئى و ئەلئى: ئەى پئێغەمبەرى خوا دوو ساع

خورمام بووه، ساعیکیان ئە دەم بە قەرز بە پەرەردگارم، ساعیک بۆ ماڵ و مندالم، ئینجا
 ناپاکەکان تەشەر ئە دەن لە هەردوو: ئەلین: ئایا خوا و پیغەمبەر بێ پیویست نەبوون لە ساعی
 ئەمە؟ لە ریوایەتیکیدا ئەلین: ئەم خاوەن ساعە ئە یهوی ناوی خۆی بخاتە ناو ناوان، ئا بەو
 جوړە تەشەر ئە دەن و دەم درێژی ئە کەن لەوەی زۆری بەخشی و لەوەی کەمی بەخشی،
 ئینجا خوایش بەو جوړە بێ ئابرووی کردن و ئەو هەره‌شه‌ سه‌ختی لیکردن. ئایا هوار بۆ
 کەسێک خوا بێ ئابرووی بکات و بیخاتە بەر لاقرتی خەلکی! ئایا هوار بۆ ئەو عاقیبت
 شەری و بەد بەختییە بێجگە لە سزای ناگری دۆزەخ، خوا پەنامان بدات - آمین - . لە چەند
 ریوایەتیکیدا هاتوووە کە ئەو ناپاکانە داوایان کردوووە لە پیغەمبەر (ﷺ) کە داوای لیبوردنیان
 لێ بکات لە خوا، ئینجا نایەت هاتە خوارەووە چارەنووسی دیاری کردن و هەواییدا کە هیچ
 سوود وەرناگرن و خوا لیبیان نابووری، ئە فەرموی: ﴿اَسْتَغْفِرَ لَكُمْ﴾ داوای لیبوردن بکە بۆ
 ئەوانە ﴿اَوْ لَا تَسْتَغْفِرَ لَكُمْ﴾ یان داوای لیبوردن مەکە بۆیان، واتە هەردوو بارە کە یەكسانە
 بۆیان ﴿اِنْ تَسْتَغْفِرَ لَكُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً﴾ ئەگەر هەفتا جار داوای لیبوردنیان بۆ بکەیت ﴿تَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ
 لَكُمْ﴾ هەرگیز خوا لیبیان نابووری ﴿ذَلِكَ﴾ ئەوەش ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا يَا اللهُ رَسُوْلُهُ﴾ بەهوی
 ئەوەیە ئەوانە بپروایان نەهیناوە بە خوا و بە نیراوەکەیی خوا ﴿وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ﴾ خوا
 پێنموونی ئەوانە ناکات کە دەرچوون لە ئایین و گوێ پایەلی خوا، واتە باوی خوا و هاتوووە
 کە ئەوانەیی دامەزراو و سورن لە سەر سەرپێچی و لادان لە ئایینی خوا، خوا نایانخاتە سەر
 پێگە راستەکەیی خۆی. و تەیی هەفتا بەکار ئەهینری بۆ زۆری و مەبەست ئەو ژمارە تاییبەتییه
 نییه، کە واتە مەبەست ئەوەیە کە بە هیچ کلۆجیک ئومیدی لیبوردن نییه بۆ ئەوانە، چونکە
 بە هیچ پەنگ ناگەرێنەووە بۆلای خوا، دلی نادەمی و خەلکی کاتی کە گەیشته ئەو پەری پادە لە
 خراپی و تیکچووندا، تازە چاک نابێ و دەست نادات بۆ چاک بوون، گومرایی کاتی گەیشته
 بە پادەیی خۆی تازە چاوه‌پوانی ناکەین بگۆڕی بەرەو پێنموونی، خوا خۆی دلەکان ئەناسێ.

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا
وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

ئینجا جاریکی تریش ئەگەریتەوہ بۆ قسە و باس لەبارەى ئەوانەى کە بەجى مان لە مەدینەدا و بەشداریان نەکرد لە دەرچوون بۆ ئەو سەفەرى تەبوکە لەگەڵ ئەو لەشکرەى کە ناوبرا بە (جيش العسره) لەشکرى تەنگى و سەختى. ئەفەرموئى: ﴿ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ ﴾ ئەو ناپاکانەى کە بەجى مێلران لە مەدینەدا وازیان لى هینرا وەك شتیكى بى نرخی تووپردراو، ئەو ناپاکانە کە یف خوۆش و شادمان بوون بەدانیشتن و مانەوہیان لە مەدینەدا لەپاش فروستادەکەى خوا یان بەدژایەتى و پێچەوانەى فروستادەکەى خوا ﴿ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ پێیان ناخوۆش بوو تیکۆشان بکەن بە مالیان و بە گیانیان لەرێى خوادا، ﴿ وَقَالُوا ﴾ ئەیان گووت بە هاوپی و هاوسەرەکانیان بۆ هاندان و سوور کردنیان لەسەر دەرئەچوون، یان ئەیان گووت بە برواداران بۆ سستکردن و خاوکردنەوہیان لەسەر دەرچوون، لەسەر ھەر بار ئەوہ پێشەى ناپاکانە کە فەرمان بەدەن بە خراپە و بەرگری بکەن لە چاکە، ئەوانە ئەیان گووت: ﴿ لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ ﴾ دەرئەچن لەم گەرمایەدا، واتە کاتەکە سەختە و لە توانادا نییە و بۆ خوۆتان دانیشن. ئینجا قورئان بەرپەرچیان ئەداتەوہ بە جوۆرئ بە ھەر شەھەکى سامناک بە لاقرتیبەوہ کە زۆر تون و تالەو لە راستیدا دوا پۆژو چارەنووسیانە، ئەفەرموئى: ﴿ قُلْ ﴾ ئەى پێغەمبەر بلئ پێیان: ﴿ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ﴾ ئاگرى دۆزەخ بەتین ترە لەبارەى گەرمیەوہ، واتە ئەگەر ئەوانە لە گەرما ئەترسن و بەھۆى گەرماوہ دەرئەچن ئەى چۆن ناترسن لەئاگرى دۆزەخ کە دواپۆژو چارەنووسیان ئەبئ بەھۆى ئەو ناپاکى و سەرپێچیبەى کە ئەیکەن لە فەرمانى خوا و پێغەمبەرەکەى ﴿ ﷺ ﴾ ﴿ لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴾ ئەگەر ئەوانە تى بگەن و ژیربوونایە و بیانزانایە دۆزەخ بەو جوۆرەى و دواپۆژئ ئەوان بۆ دۆزەخە خوۆشى و رەحەتى کە میان ھەلئەبژارد بۆ خوۆیان و دانەئەنیشتن و کەیف خوۆش نەئەبوون بەو نەرۆیشتن و جێمانە. ﴿ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا ﴾ دەى با کەمىک پى بکەن، واتە لەم ماوہ کەمەداو لەم

جیھانہ پراوہدا، بازور بگرین واتہ لہ پوژہ دریزہکانی پوژی دوايیدا کہ پوژیکي ده هزار
 سالی ئەم جیھانہیہ! یان مہبہست ئەویہ: کہ واتہ شایستہ تر بو ئەوانہ بەلکو پیویستہ
 لەسەریان ئەمەییہ کہم پئی بکەنن و زور بگرین، بەھۆی ئەو ھەموو سزاو نازارو بەد بەختیہی
 کہ بۆی ئەچن، یان مہبہست ھەوالدانہ بہ پئی کەنینی کہم بەم جیھانہدا بەسەری ئەبەن،
 بەگریانی زور دوورو دریزکەلہ پوژی دوايیدا دووچاریان ئەبێ، بەم سێ جۆرہ
 تەفسیرکراوہ تەوہ و لەسەر ھەر بار ﴿جَزَاءُ يَمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ لەبەر تۆلە و پاشە پوژیان کہ
 دووچاریان

***** ناتەواوہ *****

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا نَقَمُ عَلَىٰ قَبْرِهٖ ۚ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا وَهُمْ
 فَسِقُوتٌ ﴿٨٤﴾ وَلَا تَعْجَبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ
 أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ أَن آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهَدُوا مَعَ رَسُولِهِ

فهرموی: ﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا نَقَمُ عَلَىٰ قَبْرِهٖ ۚ ﴾ نویژ مهکه واته - نویژی مردوو-

لهسر هیچ کهسینک لهوانه که مردبن، له ئیستا بهدواوه تا تو ماوی، مهوسته بهلاسهری
 گوږهکهیهوه لهکاتی خستنه گوږو شاردهنهویدا بو نزاکردن بوی که دامهزراو بیت له کاتی
 پرسپاری فریشتهی پرسپارو وهلامدانهوهی بهوینهی بپرواداران که بهو جوړهیان لهگه
 نهکهیت، وهک له همدیسینکدا هاتووه که نهبو داودو حاکمو بهزار نهیپینن له عوسمانهوه -
 خوا لییان پازی بن- که نهفهرموی: باوی پیغهمبهر(ﷺ) وابوو کاتی مردوو نهخرایه گوږو
 دانهشاردرا، نهوستا بهلای سهری گوږهکهیهوهو نهیغهرموو: داوای لیپووردن بکهن بو
 براکهتان، داوای دامهزراوهی بو بکهن که خوا دامهزراوی بکات، چونکه ئیستا پرسپاری لی
 نهکری، زانایانی تفسیر چند پروداویکی تایبهتیاں باسکردوو لهبارهی هم نایهتهوه،
 بهلام بنگومان نهوهی نایهتهکه نهیگهینن و نیشانی نهادات گشتی تره. وهک دهست
 نیشانمان بو کرد، نهوهش نهویه که نابن چاوپوشی بکری لهوانه و هیچ شیوهی ریژیان
 نیشان بدری. دهقی نایهتهکه هویکی تایبهتی باس نهکات بو نویژنهکردنی پیغهمبهر(ﷺ)
 لهسر هر ناپاکیکی مردوو، نهوستن بهلای سهری گوږهکهیهوه، نهفهرموی: ﴿إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ
 وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُوا وَهُمْ فَسِقُوتٌ﴾ بنگومان نهوانه پروایان نههیناوه به خواو به نیراوهکهی، نهوان
 مردوون لهکاتیکندا که نهوانه دهرچوون له نایینی خواو سهپنچیانکردوو له فرمانی خواو
 فروستادهکهی، واته بهردهوام بوون لهسر بنپرواییهکیان تا مردن، هرچند هم هویه به
 پوالت تایبهتیبه بهو نویژ نهکردن و نهوستانهوه کهباسکران، بهلام یاسایهکی گشتی لی
 وهرنگیری که نابن ریژو بایخ بدری بهوانه لهلاین کوملی موسلمانانهوه بو نهوهی نرخ بو

ئەوانە نەمىنىتتەۋە لەناو گەل و كۆمەلداو نىرخ و بايەخ دان ھەر بۇ ئەوانە بىتت كە خۇگرو دامەزاون بەسەر تىكۆشان و فىداكارى لەپىنى خوادا، لە چەند رىنگەيەكەۋە ھاتوۋە كە ئەم ئايەتە دەربارەي عەبدالله ى كوپى ئوبەي ھاتوۋە كە پىغەمبەر(ﷺ) ويستى نوپىزى لەسەر بىكات و پاشان عومەرى فاروق -خو لىنى پازى بى- عەرزى كرد كە چۆن نوپىزى لەسەر ئەكەيت كە ئەۋە ئەۋەي كردو ئەۋەي كرد؟ لەپاشان نوپىزى لەسەر كردو ئەم ئايەتە ھاتوۋەتە خوارەۋە، بەلام ئەم رىۋايەتە و چەند ويئەيەكى تىرى ھەموو جىگەي قسە و باسىكى دوور درىژن لەلايەن زانايانەۋە، زۆر بە لەسەر ئەۋەن كە ئەۋ رىۋايەتەنە صەحىح نىن، لەبەرئەۋە چاك وايە ئەم ئايەتە نەبىستەن بە ھىچ رىۋاداۋىكى تىبەتتەيەۋە لە دەقەكە لاي نەدەين، خوا خۇي باش ئەزانى، ئىنجا ئەفەرموى: ﴿لَا تُشْجِكُ أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ﴾ با سەرت سوپ نەمىنىن مال و سامان و ئەۋلادى ئەوانە بەم رەنگە بەشىكى بە نىرخ و شىرىنيان سەبەر بىكەيت، چۈنكە: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ خوا ھەر ئەۋەي ئەۋى كە سزايان بدات لەدنيادا، گيانيان دەرچى لە كاتىكدا كە ئەوانە بى بىروابن، ويئەي ئەم ئايەتە تىبەرىكرد لەئايەتە(۵۵)ى ئەم سوورەتەدا، بەرپوتترو درىژتر تەفسىرىمان كردوۋە، كەۋاتە پىۋىست نىيە بە دووبارە كردنەۋە، بەس ئەۋەندە ھەيە دووبارە كردنەۋەي لىرەدا بۇ ئەمەيە كە ھىچ رىزو نىرخىك دانەنرى بۇ مال و ئەۋلادىان، چۈنكە سەرسوپمان لە ھەر شتىك جۆرىكە لە نىرخ و رىز پىدانىكى ھەستى و وىژدانى، ئەوانەش شايستەي ھىچ جۆرە رىزىك نىن، بەلكو ھەر شايستەي رىسواكردن و گوئى پىنەدان و توپ دانن.

ئىنجا بە شىۋەي گشتى دەست نىشان ئەكات بۇ بارو ھالى ناپاكان لەبارەي تىكۆشان و فىداكارى بە مال و بەگيان كە ئەۋە بەھىزترىن نىشانەي بىروايە بە خوا و بە پىغەمبەر و بە ئىسلام، ۋەك دەست نىشان ئەكات بە ھال و بارى بىروادارانى راستەقىنە لەۋ بارەيەۋە بەجۆرى دەرئەكەۋى دژايەتە ئەۋە دوو ھال و بارە، ئەفەرموى: ﴿وَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ﴾ كاتى سوورەتىك بەھىزىتە خوارەۋە بەمەي كە بىروا بەھىنن بە خوا و تىكۆشان بىكەن لەگەل نىرراۋەكەي،

اسْتَعَدَّكَ أَوْلُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ
 الْخَوَالِفِ وَطَمِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُوهُ ﴿٨٧﴾ لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
 جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيَتِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولِيَتِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ أَعَدَّ
 اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

﴿اسْتَعَدَّكَ أَوْلُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ﴾ نه‌وانه‌ی که خاوهن سامان و دهسه‌لاتن لهو ناپاکانه نيزن لی
 نه‌خوازن ﴿وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ﴾ نه‌لین لیمان گه‌پی و وزمان لی بینه با له‌گهل
 دانیشتووه‌کان بین، له‌وانه‌ی که دهسته‌پاچه و ناتوانا و نافرته و مندالان، نه‌وانه که خوا
 دهسه‌لات و توانی پیداون، له‌باتی سوپاسی نه‌و چاکه و به‌ره‌ی خوا بکه‌ن و زور به گرنگی
 په‌لامار بدن و بینه مه‌یدان و شهره‌فی جیهاد و فیداکاری و مرگن، که چی زور به داخیان‌وره
 دهر به‌ستیعارو سهر شوپ نایه‌ن، نه‌وه‌تا: ﴿رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ﴾ پازی بوون به‌مه‌ی که
 له‌گهل دهسته‌پاچه و مندال و نافرته‌کان بن ﴿وَطَمِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ مؤر نراوه به‌سهر دله‌کانیاندا
 ﴿فَهُمْ لَا يَفْقَهُوهُ﴾ به‌موی نه‌وه نازان و تی ناگن نه‌زان و بی‌ناگان له‌سوود و قازانچ
 زیانی خویمان، نه‌و نه‌قام و به‌ش برآوانه به‌و جوړه‌ن ﴿لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ﴾ به‌لام
 پیغه‌مبه‌رو نیرراوه‌که‌ی خواو نه‌وانه‌ی که برآویان میناوه له‌گه‌لی، واته برآویان پیه‌یناوه و
 وان له‌گه‌لی له‌ه‌موو کارنکی پیویستدا ﴿جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ تی‌کوشان نه‌کن به
 مالیان و به‌گیانیاں ﴿وَأُولِيَتِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ﴾ نه‌وانه هر بو نه‌وان هیه - نه‌ک بو نه‌و ناپاک و
 درانه‌ه‌موو خیر و خوشی و سوود و به‌ره‌می چاک، ﴿وَأُولِيَتِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ نه‌وانه هر
 نه‌وانن گه‌یشتون به‌ نامانچ و گه‌یشتون به‌ سهر به‌ری دنیا و خوشبه‌ختی پوژی دواپی
 ﴿أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ خوا ناماده‌ی کردوه بویمان باخات و
 به‌هشتانی که پووباره‌کان دین و نه‌چن له‌ ژیریاندا، به‌ جوړی ناماده‌ی کردوه که نه‌وانه
 هه‌میشه‌یی بن تیایاندا به‌بی دواهاتن و پروانه بویمان،

ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾ وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ

وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

﴿ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ هر ثوریه گه‌یشتن به نامانجی گوره، خوا به میهره‌بانی خوئی به‌شدارمان بکات له‌پاش ثوره باسی ناپاکه‌کانی مه‌دینه‌ی کرد، ئینجا باسی ناپاکه‌کانی کوچه‌رو لادی‌یه‌کانی عه‌رب نه‌کات، نه‌فهرموی: ﴿وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ﴾ له عه‌ربه کوچه‌ره‌کان ئه‌وانه‌یان که عوزرو به‌مانه‌یان هه‌بوو هاتن بو ئه‌وه‌ی ئینن بدری بویان له‌درنه‌چوون، واته هاتن ئه‌وانه‌یان که عوزرو به‌مانه‌ هینهن، ئیترا له‌راستیدا عوزرو به‌مانه‌یان بوو بئ یان به‌دری عوزرو به‌مانه‌یان هینابیته‌وه، به‌م دوو جوړه ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه و هه‌ردوو هه‌لته‌گرئ و نه‌گونجئ، به‌لام باری یه‌که‌م به‌هیزتره دیته دله‌وه به‌ه‌لگه‌ی ئه‌وه کردویه‌تی به‌هاوتای شه‌می که نه‌فهرموی: ﴿وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ دانیشتن له جه‌نگکردن و هاتن بو عوزر هینانه‌وه ئه‌وانه‌ی که درویانکرد له‌گه‌ل خواو پیغه‌مبه‌ر، واته به‌ پووکه‌ش و پوالت خوئیان به‌ بروادار دانه‌ناو لانی پروایان لی نه‌دا، که‌چی درویان نه‌کرد، بئ‌گومان ئه‌مانه ناپاکی ته‌واون، بیجگه له‌ر دووباره به‌ جوړیکی تریش ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه، به‌م په‌نگه مه‌به‌ست به‌(المعذرون) ئه‌وانه بن که به‌ درو عوزرو به‌مانه‌یان هینابیته‌وه، ئه‌و کاته شه‌بی مه‌به‌ست پییان هه‌ر ئه‌مانه بن که ناوی بردن به‌م دانیشتوانه، مه‌به‌ست له‌م ده‌سته‌واژه‌یه له‌که‌دار کردن و ناشیرین کردنیانه به‌م دوو سیفته به‌ده:

۱- دانیشتن له تیکووشان.

۱- درو کردن له‌گه‌ل خواو پیغه‌مبه‌ر(ﷺ).

له‌سه‌ر هه‌ر بار ئه‌و عه‌ربه کوچه‌رانه به‌ تیکرایی و هه‌موو به‌دو بئ‌پروا نه‌بوون و به‌ یه‌ک چاو سه‌رنج نادرین، وه‌ک ده‌ست نیشان نه‌کات که نه‌فهرموی: ﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بئ‌گومان له‌ داهاتوودا دوو‌چاری ئه‌وانه‌یان شه‌بی که پروایان نه‌هینابی سزایه‌کی سه‌ختی نیش و نازاردن، ئیترا مه‌به‌ست سزای ناگری رۆژی دواپی بیت، یان مه‌به‌ست سزای هه‌ردوو دنیا بیت وه‌ک هه‌ره‌شه‌ی پیکرد له‌نایه‌تی پیشووی(۷۴)دا، خوا به‌ میهره‌بانی خوئی به‌مانپاریزی به‌ سزاکانی خوئی.

لَيْسَ عَلَى الضَّعْفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَحْدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا
 نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ وَلَا عَلَى الَّذِينَ
 إِذَا مَا اتَّوَكَّاتِحَمِلَهُمْ قُلْتُ لَا أَحَدٌ مَّا أَحْمَلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ
 الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿١٢﴾

ئينجا به دريژي باسي نهو عوزرو بهمانانه نهکات که شهرعين و وهرگيراون لای خواو
 پیغه مېسر (ﷺ) نه فرموي: ﴿لَيْسَ عَلَى الضَّعْفَاءِ﴾ نيينه له سهر لاوازو که و ته کارو پهک
 که و تووه کان ﴿وَلَا عَلَى الْمَرْضَى﴾ نيينه له سهر نه خوشه کان ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَحْدُونَ مَا يُنْفِقُونَ
 حَرَجٌ﴾ نيينه له سهر نهوانه که بی نهوان و نيانه و دهستيان ناکهوي نهوهی که به کاری بینو
 بهختی بکن بو پیويستی خویمان و نهوهی نهکی له سهر يانه، نيينه له سهر هيچ کام له مانه که
 باسکران هيچ تهنگی و گوناھیک له سهر بهرنه چوون و به شداری نهکردن له جهنگو تيکوشان
 له پړی خوا ﴿إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ کاتنی که ئیخلاص و راستييان بین بو خواو نيرواوهکی
 خوا، ئیخلاص و راستی به پروای راست و گوي پايهلی به و تارو بهکردان، به هلسان بهوهی له
 تواناياندايه له بهرزه وهندی ئیسلام و موسلمانان ﴿مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ﴾ نيينه له سهر
 نهو چاکه کهزانه که ئیخلاص و راستيان همیه بو خوا. هيچ جوړه ريگيهک بو تاوانبار کردن و
 له که دار کردنيان و هيچ جوړه گله ييهک لييان له بارهی دانیشنتن و به شداری نهکردنيان، هر
 کهم و کوربهکیان هبن خوا لی بوردهی ميره بانه وهک نه فرموي: ﴿وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ خوا
 ليپوردهی ميره بانه، له پیشه وه باسي هينديکی کرد که ساغ و توانا بوون به لام بینهوا
 بوون و تويشوو و هوی ژيانيان نه بوو، ئینجا لي ردها باسي دهسته يهکی تر نهکات که
 پیويستیان هه بوو له خوشترو ولاغی سواری، نه مانهش نهگيری به خاوهن عوزدی شهرعی و
 نه فرموي: ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا اتَّوَكَّاتِحَمِلَهُمْ﴾ گوناھو تهنگی نيينه له سهر نهوانه ی که کاتنی
 هاتن بولای تو - نهی پیغه مېسر - بو نهوهی خوشترو ولاغی سواریان بین بهدیت و سواری
 بین بکن، یان هيچ ريگيهک نيينه بو تاوانبار کردنی نهوانه ی که هاتن... هتد، ﴿قُلْتُ لَا أَحَدٌ
 مَّا أَحْمَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ تويش گوتت دهستم ناکهوي نهوهی که بتانخه مه سهر پشتی و سواری

پى بىكەن، ئىنجا ئەوانىش ﴿تَرَكُوا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ﴾ پۇيشتىن و پىشتيان تىكرىدى
 لەكاتىكىدا چاۋەكانيان پىپو ھۇنەى ئەكرد لە فرمىسك ﴿حَرَكًا أَلَا يَجِدُوا مَا يَفْقَهُونَ﴾ لەبەر
 داخ و غەمى ئەۋەى كە بەختى بىكەن و بەكارى بىنن بۇ ئەو مەبەستى خۇيانە، ئەمە شىۋە و
 نمونەيەكە لە ھەز و سۆزىكى بەھىزو راستەقىنە بۇ تىكۆشان و فىداكارى كە ئەو تاقمە
 بوونايە، ئەمە پىوداۋىكى راستەقىنەيە كە چەند پىۋايەتتەك ھاتوۋە لەدىارىيى كىردى ناۋى
 ئەوانەدا، زۆربە لەسەر ئەۋەن كە ئەۋانە ھەوت كەس بوون و بەناۋ بانگن بە: (البكائون
 السبعة) - خوا لىيان پازى بىن - و ئىمەش بەشدار بىكات لەو سۆزو ئارەزوۋەدا - آمىن - .

ئابە و پۇخە بەرزە ئىسلام سەركەوت و زال بوو، بەۋانە ئالای بەرز بوۋىۋە لە جىھاندا،
 ئىنجا با سەرنجىكى خۇمان بىدەين و بەراۋردى خۇمان بىكەين لەگەل ئەو كۆمەلە
 بەختەۋەردەدا، ئىنجا ئەگەر ھەستمانكرد بە بوونى ئەو پۇخ و ھەستە بەرزە لە خۇماندا، ئەۋا
 داۋاى يارمەتى خوا و بەرزى و سەركەوتن بىكەين، ئەگەر وا نەبوۋىن ئەۋا با ھەر كۆل نەدەين و
 خۇمان نىزىك بىخەينەۋە لەۋنە بەيارمەتى و ئىزنى خوا، ئىنجا بە جوانى ئەزانم دەست نىشان
 كىردن بۇ شتىكى گىرنگ كە دەستەۋاژەى دواترىن ئايەت پىنمىۋىنمان ئەكات بۇى. ئەۋەش
 ئەمەيە: ھەرچەند ئەۋ ھاۋەل و موسلمانانە داۋاى ھوشترىانكرد بەپىئى ئەۋ كات و چەرخە
 كەشتىكى تر نەبوو كە ھات و چۆۋ گواستەۋە و سەفەرى پى يىكرى، بەلام دەستەۋاژەكەى
 قورئان گىشتىيە و ھەموو ئەم سەيارە و تەيارە و كەشتىيانەش ئەگىرتتەۋە، ئەۋەتا ئەفەرمۇئى:
 ﴿إِذَا مَا أُنزِلَتْ لِحَمِلْتُمْ﴾ كاتى ئەۋان ھاتنە لات بۇئەۋەى ھەلىان بىگرى، ﴿قُلْتُمْ لَا أَحِدٌ مَّا
 أَحْمَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ گوتت دەستەم ناكەۋى ئەۋەى كە بتانخەمە سەرى و ھەلتان گىرى، كەۋاتە
 دەست نەكەۋتىنى ئەم ھۇى سەفەر و گواستەۋەى ئەمپۇ بۇ ئەۋ كەسانەى كە پىۋىستىيان
 ھەبىن پىيان، عوزرو بەھانەيەكى شەرىعيە بۇ دەرئەچوون بۇ غەزا، پاكى و بىگەردى بۇ ئەۋ
 خۋايە كە ئەم قورئانەى نارد.

لىرەدا داۋاى ھات جۈزمى دەيەم بە يارمەتى خوا و ھەزاران سوپاس و

ستايىش بۇ ئەۋ پەرۋەردىگارە مېھرىبانە و داۋاكارم كە لىم

ۋەرگىرىۋ ئەۋەى كە ماۋە پىم تەۋاۋ بىكات

۱۷۵/۲/۱۴۱۱ھ.

تەفسىرى قورئانى پىرۆز

جزمى ۱۱

﴿ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ ﴾

﴿ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (۱۳) ﴿ بَعَثْنَا رُوتَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ﴾

ئەم جزمى يازدەھى پىڭھاتتوھ لەمەى كە ماوھ لە سوورەتى (التوبە) لە ئايەتى (۹۲) تا دوایى سوورەتەكەو سوورەتى (يونس) بە تەواوى. لە بەشى يەكەمى ئەم سوورەتەدا كە زۆرەى جزمى دەيەم بوو ئەندازىك دواین لە سروشتى ئەم سوورەتە بە شیوەى گشتى، لەو كات و بارو حالەتى كە پەيوەندى ھەبوو بە ھاتنە خوارەوھى ئەم سوورەتەو، دواین لە بارەى گرنكى ئەم سوورەتە لە باسو لە روونکردنەوھى دواترین پەيوەندیەكانى نىوانى گەل و كۆمەلى موسلمان لەگەل گەل و كۆمەلەكانى تردا، ئەوھى كە لە بەشى يەكەمدا گوتراوھ بەسە بۆ ناسىنى ئەم ئايەتەنى كە دىت لەم سوورەتى بەراشەتە، كەواتە پىويست نىيە بۆ ئەم بەشەى كە ماوھ ھىچ بلىن لىرەدا، بە يارمەتى خوا لە سەرھەتای سوورەتى (يونس) دا كە زۆرەى جزمەكە ئەو سوورەتەيە، لە سەرھەتای ئەو سوورەتەدا ئەدوین لەوھى كە پىويستە بۆ ناسىن و ناساندنى ئەو بەشەى جزمەكە.

يەكەم ئايەتى ئەم جزمە وەك تەواوگەر وایە بۆ دواترین ئايەتى جزمى دەيەم، بەلام لە ھەمان كاتدا ھۆى پەيوەندى و پەيوەستىەكى بەھیزە بۆ ئەم جزمە لەگەل جزمى پيشوودا، كەواتە زۆر جوانە كە قاپى ئەم جزمە ئەكاتەوھ بەم ئايەتەو ئەفەرموى: ﴿ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ ﴾ رینگە بۆ تاوانبار كردن و لەكەدار كردن ھەز لەسەر ئەواتەيە كە ئيزنت لى ئەخوازن بۆ دانىشتن لە كاتىكدا ئەوانە بى پىويست و دەولەمەندن، واتە ئەبى ئەمانە تاوانبار بكرىن نەك ئەو خاوەن عوززانەى كە لە دوو ئايەتى پيشوودا باسگران، ئەمانە تاوانبارن كە توانا دەسەلاتدارن لەگەل ئەوھدا: ﴿ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ ﴾ پازى بوون بەمەى لەگەل ئافرەت و منال و دەستەپاچەكاندا بن، ﴿ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ﴾ خوا مۆرى ناوھەسەردلەكانياندا ﴿ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ بەھۆى ئەوھە نازانن، نازانن ئەوھى كە ئەوان پازىن پىنى سەراسەر ماھى زيانبارىيە لەھەردو دنیادا، نەزان و بى ئاگان بەھۆى ئەوھە پىزانن لە تىكۆشان لەرپى خوادا كە ماھى زىندوويى يە لە ھەردوو دنیادا. ئىنجا ھەروا ئەھوات لەسەريان، حالو بارىيان باسو ئەكات لەپاش گەرانەوھى پىغەمبەر و پىرواداران بۆ لايان ئەفەرموى: ﴿ بَعَثْنَا رُوتَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ ﴾ عوزر و بەھانەتان بۆ ئەمىننەوھ، كاتى كە ئىوھ گەرانەوھ بۆ لايان،

قُلْ لَا تَعْتَدِرُوا لَنْ تُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسِرِّي

اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تَرُدُّونَ إِلَى عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيَنْتَقِمُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

﴿١٤﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتُعْرِضُوا عَنْهُمْ

﴿قُلْ لَا تَعْتَدِرُوا﴾ ئەمى پېغەمبەر بلى به وانه عوزو بهمانه مهيننهوه بو نه ماتن و به جى مانه كه تان، چونكه: ﴿لَنْ تُؤْمِنَ لَكُمْ﴾ ههركيز ئيمه بپرواتان پيناكهين، كهواته عوزو بهمانه كه تان هيچ سووى نابى، هوى بپروا نه كردنه كه شمان ئەمهيه: ﴿قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ﴾ به راستى خوا هوالى پيداين له هيندى له هوالو دهنگو باسهكانتان كه هوى بپروا نه كردنه كه مانه، كهواته قسهكانتان هيچ سووى نيه، بهلكو كردهوى داهاتوتان حساب، نهگەر ريك بوو ئەوا چاكه نهگينا هيچ، وهك دهست نيشان ئەكات بوو ئەوه كه نه فرموى: ﴿وسرى الله عملكم ورسوله﴾ له مو پاش خوا كردهوه تان ئەبينى، نيرراوه كه شى ئەبينى، ﴿ثم تردون الى عليم الغيب والشهادة﴾ ئينجا له پاش ئەوه ئيوه نهگيرنرئنهوه له پوژى دواييدا بولاي زاناي هه مو پو شيدو ناشكراكان، واته بولاي ئەو خويه كه ناگاو زانايه به هه مو شتى، چ ئەوهى كه نهينى و شاراويه له خهلكى، چ ئەوهى ناسراو ناشكرايه لايان، ﴿فينتقم بما كنتم تعملون﴾ ئينجا ئەو زانايه هه والتان پى ئەدات بهوهى كه كردوتانه له دنيا، پرسيارو مو حاسه به تان له گهل ئەكات و به پىي كردهوهكانتان رهفتارتان له گهل ئەكات، كهواته ورياي خوتان بن له م ماوهى ژيانه تاندا ههول بهن بوو چاره سهرتان، به راستى هه ره شو ترساندنيكى سهختى تيدايه. ﴿سيعلفون بالله لكم اذا انقلبتم اليهم﴾ له مو پاش سويند ئەخون به خوا بو تان، كاتى نهگيرنرئنهوه بو لايان ﴿لتعريضوا عنهم﴾ بو ئەوهى چاوپوشيان لى بكن و لومو سه رزه نشتيان نهكهن و بيدنگ بن لايان. ئەو ناپاكانه لايان وابوو كه پېغەمبەر هاوه له كانى لهو سه فرهدا تيا ئەچن و ناگيرنرئنهوه، ئينجا كه گه رانهوه ئەبى دهست بكن به سويندو پاكانهى درو خويان پرگار بكن له تانهو ته شهرو ئابروو بردنيان، ئەوانه مه به ستيان ئەوه بوو به ره زامه ندييه وه چاوپوشيان لى بكرى،

فَاعْرِضُوا عَنْهُمْ إِيَّاهُمْ رِجْسٌ وَمَا لَهُمْ جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٥﴾ يَخْلِفُونَ
لَكُمْ لِرِضْوَانِهِمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١٦﴾
الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿١٧﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَسْتَخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا

به لام لهبر نهوهی شیایوی نهوه نه بوون فهرمانیدا به پشت تیگردن و پوو لی وهرگپرانسی
خهشم و نیگهرانی فهرمووی: ﴿فَاعْرِضُوا عَنْهُمْ﴾ دهی پوویمان لی وهرگپرن و پشتیان تی بکن
به مهی قسهیان لهگهل مهکن و سهلامیان لی نهکن، وهك(ئین و عهباس) نه فهرموی - خوا لیلی
پازی بن- (مقاتل) نه فهرموی: کاتی پیغه مبهرو یارانی گه یشتنه بهروه فهرمووی: لهگهل یان
داهه نیشن و قسهیان لهگهل مهکن، ﴿إِيَّاهُمْ رِجْسٌ﴾ به پاستی نهوانه پیسن ﴿وَمَا لَهُمْ جَزَاءٌ﴾
جئ و شوینی نهوانه دۆزهخ نه بن له پوژی دوا پیدا ﴿جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ تۆله یان
لی نه سینری بهو تۆله یه به هو ی نهو تاوان و خراپه ی که له دنیا دا کردیان و بهردهوام بوون
له سهری له ماوهی ژیاناندا، نای مرگ و بهدبختی بو که سینک که خوا له قورئانه که پیدا جاری
پیسی لی بدات و به پیسی ناو بیا، بریاری دۆزهخی دابن به جئ و شوینی هر له دنیا دا!!
خواپه نامان بدا به میهره بانی خوی ﴿يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِِرِضْوَانِهِمْ﴾ فهرمووی: نهوانه سویندتان
بو نه خون بو نهوهی ئیوه پازی بن لییان، ئینجا قورئان بهم شیوه سهخته نه دا له دهماغیان و
نیازو مه بهسته که یان به پووچ و بی نرخ دهرئه خات و تیریکی ژاراوی نه دات به به نۆکه ی
جگه ریاند او نه فهرمووی: ﴿فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ﴾ ئینجا نه گهر ئیوهش پازی بن لییان ﴿فَإِنَّ اللَّهَ لَا
يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾ بن گومان خوا پازی نابن له کۆمهلی یاخییان و دهرچووان له
فهرمانی خواو له سنووری نایینی خوا، واته نه گهر ئیوه بهو سویندو پاکانه ی نهوانه پازی
بن لهوانه، رهمه نندییه که تان هیچ سوودی نابن بو یان، چونکه نهوانه له نایینی خوا
دهرچوون و خوایش لهوانه پازی نابن، هرکه سیش خوا لیلی پازی نه بن رهمه نندی هه موو
جیهان و جیهانیان چاره سهری دهردی ناکات.

لهم نايه تانی داهاتووه دا تا نه گاته نایه تی (۱۱۰) دهست نیشان نهکات بۆ چهند دهسته و
 تا قمیک کله و کاته دا له و ناو گهلی موسلماندا بوون، یهکن له وانه عه ره به کۆچره کان بوون که
 پییان نهگوترا: (اعراب)، که سیک له وان بویه پیی نهگوترا (اعرابی) به عه ره بی نیشته جی و
 دیهاتی و شارستانی نهگوتری: عه ره ب و هه ر کام له وانه پییان نهگوتری: (عربی)، چهند تیره و
 تایفه یه که له و عه ره به کۆچهرانه له ده ورو به ری مه دینه دا بوون و پیش موسلمان بوونیان
 چهند جار په لمارو هیرشیان نه دا بۆ سه ر مه دینه، له پاش موسلمان بوونیان به شیوه ی
 گشتی نه م دوو جۆره یان تی دا هه بوو که باسیان دیت له م نایه تانه دا، له یه که م جار وه به
 شیوه ی یاسایه کی گشتی سروشتیان نیشان نه دات و دوو سیفه تیان بۆ باس نهکات:

یه که م: نه فهرموئ: ﴿الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا﴾ عه ره به کۆچره و لادییه کان به تین تر
 له باره ی بی پروایی و ناپاکییه وه، به تین ترن له عه ره به نیشته جیی و شارستانییه کان.

دووه م: ﴿وَاجْدُرُ الْأَيْمَلُمَا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ﴾ شیاوو شایسته ترن به وه ی نه زانن
 سنوره کانی نه و شه ریعه ته ی خوا نار دوو یه تییه خواره وه، نه وه ش به هۆی وشکی و
 دل په قی و دورییان له زانایان و نامۆزگاری که ران و دوریی و بیبه شییان له کۆر و بینینی
 پیغه مبه رو یارانی له و کاته دا، واته نه وانه مافی نه ویه ان هیه و شایسته ی هه ر نه وه ن به پیی
 سروشتی تایبه تی خو یان، هه رچه نده نیسلام و پروا هیان به نیسلام تا رانه یه کی زۆر
 زۆریانی پاک و خاوین کرد له و سیفه ت و په وشته به دانه، وه ک له مه و پاش باسی نه وانه دیت،
 ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خوا نه و په ری رانه زانای کار دروسته، زانایه به حال و به سه ره اتی
 یه نده کانی و سیفه ت و سروشتیان، کار دروست و لیژانه له دابه شکردنی لیه اتان و
 ناماده یییه کانه دا، له و جۆر به جۆرییه که دایه ی ناوه له نا و دروستکراوه کانه دا، زانایه به وه ی
 له دلی به نده کانی دایه و کار دروسته له هه موو بره یاره کانه دا.

له پاش نه وه ی سیفه ت و نیشانه ی سه ره کی و گشتی نه و کۆچهرانه ی باس کرد، نینجا
 جۆره کانیان باس نهکات، نه وه ش به پیی کار کردنی نیسلام و پروا به نیسلام له و دلانه دا که
 نه وه نده وشک و رق بووبن ناماده یییه کان نه بووبن، نه فهرموئ: ﴿رَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَخْذُ مَا يُنْفِقُ
 مَغْرَمًا﴾ له و عه ره به کۆچهرانه که سیک ی وا هیه که نه وه ی به ختی نهکات له پرواله ت نه یدا
 له پیی خوادا، نه وه دانه ئی به باج و زیان که به ناچاری دوو چاری نه بی، چونکه به پریا و
 بووپامایی و له ترسان نه یدا ت، نه ک به ئومیدی نه جرو پداشت و ره زامه ندی خوا،

وَيَرْبِضُ بِكُمْ الدَّوَابُّ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوَاءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا
قُرْبَةٌ لَهُمْ

﴿وَيَرْبِضُ بِكُمْ الدَّوَابُّ﴾ چاوهروانی نه مان و له ناو چوون و به سهرهات و پووداوه سهخته کانی
چرخ و پوژگار تان بو نه کمن، به لکو پزگار بن لیتان، ناواته خوانن که ی پوژنیک بیت نیوه
تیدا بچن و دوژمن زال بیبی به سهرتاندان؟ نینجا به رامبر شو نیاز و ناواته به دهی نهوانه خوا
نزای شهریان لی نه کات، که مه به ست به نزای خوا به دی هاتن و جیگیر بوونی شو نزایه به،
﴿عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوَاءِ﴾ واته خوا به سهر نهوانه به به سهرهات و پووداوی به دو دهوری نهوان
بدات تا که سیان دهر نه چن، ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خوا بیسه ره بو هرچی نهوانه نه یلین، زانایه
به وهی نهوان دهر نه خهن و دهری نه بپن و نه وهی دهری نابپن و نه یشارنه وه، به راستی نه م
فرموده به هره شهیه کی سهخت و سامناک نه دات به گوینچه و دل و دهر وونی شو ناپاکانه دا،
به شیک له و کوچمرانه به و جوژهن، به شیک ی تریان که پووناک ی برها داویتی له دلیان به م
جوژهن که نه فرموی: ﴿وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ له و عهره به کوچمرانه
که سی و اهیه که به وای هیه به خوا و به پوژی دواپی ﴿وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ﴾ نه وهی که نه به خشن و به ختی نه کات له شته جوژ به جوژره کان هر کام
لهوانه دانهن بو خوئی به هوئی نریک که وتنه وه لای خوا، به هوئی سه له واتدانی فروستاده کی
خوا لینی، واته شو شتانه ی که نهیدا بو نه وه و به نیازی نه وه نهیدات که بینه هوئی نریک
که وتنه وه له خوا، بینه هوئی سه له واتدانی پیغمبر (ﷺ) له سهری که باوی و ابووه سه له واتی
داوه له سهر شو که سانه ی که شو خیر و صده قانه یان نه کرد، وه ک فرموی: (اللهم صل علی
آل ابی عوف). نهوانه که به و جوژره بر وای راسته قینه ی هیه و کرده وه و نیازی پاکیان هیه.
نهوانه خوا ی میهره بان شایه تیان بو نه دات به پی نیازه پاکه کیان و موژده ی میهره بانی
خوئی نه دات پییان و نه فرموی: ﴿أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ﴾ بیدار و ناگادار بن که به راستی شو
شتانه ی که نهیدن عیبادهت و هوئی نریکین بو یان له خواوه

سَيِّدِ خَلْقِهِ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ وَالسَّيِّفُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
تحتها الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠﴾

﴿سَيِّدِ خَلْقِهِ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ﴾ بن گومان خوا ئه يانخاته ناو ميهره باني خوئ، هوئ ئه و به لينه
كهورهش ئه ميه كه ئه فهرموي: ﴿إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ به راستي خوا ليئوردهي ميهره بانه،
كه واته توبه و كه رانه وه و ره ئه گريئ له بنده كاني، خير و صه ده قه يان لي و ره ئه گريئ، له گونا و
تا وانه كانيان ئه بورئ، ميهره باني و به زه يي به كار ئه هينئ له گه ل ئه وانه ي كه به دواي
ميهره باني خوا دا ئه گه رين. له پاش باسي جو ره كاني عه ره به كو چه ره كان به كورتي، ئينجا
باسي جو رو تا قه كاني گه ل ئه كات به تي كپايي، چ دانيشتووو شارستاني، چ كو چه ر.
ئه يانكات به چوار جو رو تا قم:

١- ئه فهرموي: ﴿وَالسَّيِّفُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ﴾ پيشكه و توه يه كه مه كان
كو چه ران و يارمه تي ده ران ﴿وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ﴾ ئه وانه ي به دواي ئه وانداهاتن و
په يره وي ئه وانيان كر دكه له كرده وه و ره وشته چا كه كانياندا ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ﴾ خوا له وان پازيه به وه رگرتني كرده وه چا كه كانيان و پاداشت دانه وه يان،
ئه وانيش له خوا پازين به ئارامي دل به و به قه زا و قه ده ري و سو پاس له سه ر
چا كه كاني و خو گريي له سه ر هر به سه ر هاتيكي ناخوش.

چه ند رايه كه هيه له مه به ست به و پيشكه و توه يه كه مجارانه دا، به هي زترينيان ئه ميه:
ئو ها وه لانن كه له پيش پوو داوي به دردا كو چيان كر دبئ و يارمه تيبان دابئ، مه به ست به
شوئن كه و توه كانيان ئه وانه ن كه رينگه ي ئه وانيان دابئته به رو له پاده ي بپوا و فيدا كاريدا
كه يشتنه پله ي ئه وان، هر چه ند به و پيشكه و تنه ئه وان جيا وازيا بن له هونه رو رينزو
پاداشتدا.

گهلی موسلمانان راسته قینهی ئەم ئوممهته لهوانه پیکهات و بوو بهمه لگري ئالای
 ئیسلام و ماموستای جیهان، ئەوان بوون له هه موو تاقیکردنهوه یه کدا دهرچوون ﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ
 جَنَّتٍ تَجْرِي مَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ ئامادهی کردووه بۆیان باخات و بههشتانیک که
 پوو باره کان دین و ئەچن له ژیریاندا، به جوړی ئامادهی کردووه که ئەوانه نیشته جی بن لهو
 بههشتانه دا به بی پروانه وه ﴿ذَلِكَ الْقَرُورُ الْعَظِيمُ﴾ ئەوه یه گهیشتن به ئامانجی گهوره که له
 هه موو ئامانجیک گهوره تره، بی گومان له سه ره هه موو بارو به پیی هه موو رایه ک ئەو چوار
 جینشیننه و هه رکام له هاوه له کانی ترچ پیاوچ ئافه رت که لهو چه رخ و چینی ئەو چوار
 جینشیننه دا بوو بی، به ری ئەم ئایه ته و به لاین و مزگینن ئەم ئایه ته که وتوو، که واته هه رکه س
 خوی به برودار دابنن ئەبئ چۆن بتوانن دژی ئەوانه بیئت به تاییه تی چوار جینشیننه که که
 هه میشه جیی ره زامه ندی و رازو نیازی پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ بوون تا له دنیا دهرچوو؟ به پرستی زۆر
 جینگای سه ره سوپرمانه بۆ هه ره که سینک خوی به برودار دابنن له گهل ئەوه دا ئەوه ندنه نه فام و
 نه زان و بی شه رم بیئت ره خنه بگری و نارازی بی له که سانیک که خوا له قورئانه کهیدا جارن
 ره زامه ندی خوی دابنن لهو که سانه!!

به پرستی زۆر جینگای سه ره سوپرمانه بۆ هه رکه سینک که خوی به برودار دابنن و له گهل
 ئەوه دا لای و ابی که ئەو کۆمه له که خوا جارن ره زامه ندی خوی لیدان و ئەو به لاینه گهوره ی
 پیدان، ئەو کۆمه له له پاش نه مانی پیغه مبه ری ئازیز ده ست به جی گه رانه وه و پاشگه زبوونه وه
 له ئیسلام و ئایینه پیروژه که ی خویان تیکدا و به ناهه ق و ناره و به پیچه رانه ی فه رمان و
 وه سینتی پیغه مبه ره که یان ﴿ﷺ﴾ جینشینان داناو تا ماوه ی (۲۴) ساڵ هه رمانه وه له سه ره ئەو
 ناهه قی و بی شه رعیه گه وره یه!! هه رچۆنلا جینگای سه ره سوپرمانه که یه کیکی وه ک ئیمامی
 عه لی و دابنری که بی ده نگ بوو لهو هه موو بی شه رعی و ناره و ابییه و بی ده نگ بوو لهو هه موو
 سه تم تاوانه و سه ری کزکردو ئەو ماوه دوورو درێژه نوێژی کرد له پشتی ئەو
 سن جینشیننه وه یارمه تیدان و شتی لیوه رگرتن!! به پرستی که سینکی ژیر ئەبئ بیربکاته وه و
 دلن بشیوی لهو قسه پوو چانه، داواکارین له خوی میه ره بان ئەو شته پوو پوو چنه
 نه میلن له ناو ئەم ئوممه ته دا، ئەو گو مپرا و سه رلی تیک چوانه بخاته سه ره ریگه راسته که ی ئیسلام.

وَمَنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنْفِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ
 نَعْلَمُهُمْ سَنَعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١١١﴾ وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ

۲- له جوړه کانی گڼل له و کاته دا دهسته یه کی تایبه تی هه بوو له ناپاکان کبه ته او ی
 دامه زرا بوون له ناپاکیدا، هر چوئی دهسته و تا قمی یه که م دامه زرا و بوون له پاکي و
 نپسلا مدا، نه فهرموی: ﴿وَمَنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنْفِقُونَ﴾ له و عمره به کؤچه رانه ی که
 ده و زریه و تا موم ناپاکانیک هه ن ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ﴾ وه له خه لکی مه دینه که ﴿مَرَدُوا
 عَلَى النِّفَاقِ﴾ لیزان و دامه زرا ن له سه ر ناپاکي و گه یشتوونه ته نه و په پی راده ﴿لَا تَعْلَمُهُمْ﴾
 تو نایانناسی، و اته له لیزانی و خو پاریزیدا گه یشتوونه ته راده یه که تو نایانناسی له گه ل
 نه و هه مو ژیری و زانینه دا، ﴿نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ﴾ ئیمه نه یانناسین ﴿سَنَعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾
 بی گومان له هه و پاش دو جار سزایان نه دین، ئیتر نه و دوو جاره سزای بی نارامی و
 ترسی دهر که وتنیان بیټ، له گه ل سزای کاتی مردنیان که فریشته به لیدانه وه گیانیان
 نه کیشن وه که له ده قی ثایه تدا هاتوه، یان سزا و داخی زال بوونی موسلمانانه له گه ل
 سزای مه ترسی ناشکرا بوون و دهر که وتنیان، له سه ر هر بار نه و دوو سزایه له م
 دنیا یه دا به دی هات، بیجکه له سزای گه و ره ی پوژی دوا یی که ده ست نیشانی بو نه کات
 که نه فهرموی: ﴿ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ﴾ ئینجا له پاش نه وه نه گپرنی ریته وه بو لای
 سزایه کی گه و ره که سزای ناگری دوزه خه، خوا په نامان بدات لی، ئینجا باسی دوو
 ده ستی تر نه کات که له و کاته دا هه بوون له نا و گه ل و کؤمه لی موسلماناندا، یه که م
 نه فهرموی: ﴿وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ﴾ که سانیکی تر هه ن و دانیان نا به گونا هه کانیاندا،

﴿خَطَاوَأَعْمَلًا صَالِحًا وَآخِرَ سَيِّئًا﴾ واته له کرده و کانیا ندا تیکه لیلیان کردووه، بهم پهنگه کرده و هی چاکیان کردووه و کرده و هی به دیشیان کردووه، وهك ئەوهی له پیش و دوای ته بوکدا جیهاد و تیکۆشانیان کردووه، له پرو دای ته بوکدا به جی ماون و به شداریان نه کرد، وهك (حسن و سدی) ئەفهرموون: (که له بی) ئەفهرموئ: مه بهست تۆبه و گونا مه، یان مه بهست ئەوهیه له ههردو کرده و که دا تیکه لیان کردووه، بهم پهنگه کرده و چا که کیان تیکه ل بووه به کرده و هی به دو به ده که یان تیکه ل بووه به چا که وه. هیچ کام زال نه بووه به سه ره ئهوی تر دا و نه یشو ریوه ئەوه، وهك ئەوهی نه چوووه بو ته بوک و له مالی خوئی دانیشتوووه به جی عوزو و به جی ئیزن خواستن، له گه ل ئەوه دا پاک و دلسۆز بووه بو ئیسلام و ههستی کردووه به گونا هباری خوئی و تر ساوه له کرده و که ی، به وینه ی که سیك که نوێژ بکات له شو ئینیکی داگیر کراودا، نوێژه که ی که چا که داگیر کردنه که شی تیدایه که به دو خراپه، هیندی له زانیان به و جوړه ته فسیریان کردووه ته وه، هه رچهند ئەگونجی، به لام رای یه که م به هیزتره، وهك لی کۆلینه و هی تیدا کراوه، له سه ره هه ربار رای به هیزو زۆریه له سه ره ئەوهیه که ئەم دهسته موسلمانن، ئیتر ئەوانه سئ که س بووبن یان ده، یان جهوت که س که خویمان به سه ته وه به ستوون و کۆله که کانی مزگه و ته وه کاتی که بیستیان ئایه ته هاته خواره وه ده رباری به جی ماوه کان، له پاشان پیغه مبه ر (ﷺ) که شهیته به ره وه و به پینی باوی خوئی چوووه مزگه وت و نوێژی کرد و له پاشان پرسیا ری کرد له وانه و وه لام درایه وه که ئەمانه سویندیان خواره دووه، خویمان نه که نه وه، مه گه ر پیغه مبه ر (ﷺ) بیانکاته وه، ئەویش فه رمووی: منیش سویند ئەخۆم که نایان که مه وه تا فه رمانم پێ نه درئ، ئینجا ئەم ئایه ته هاته خواره وه و فه رمووی: ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ﴾ ئومید وایه خوا تۆبه یان لی و هه رگرتی ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ به راستی خوا زالی لی بوورده ی میه ره بانه، واته هۆی و هه رگرتنی تۆبه که یان ئەمه یه، ئیتر تۆبه که یان بریتی بووبی له داننان به گونا مه کانیا ندا و په شیمان بوونه و هیان لییان وهك هیندی ئەفهرموون، یان هه ر بیجگه له وه تۆبه ی ریک و شه رعیا ن کردبی وهك هیندیکی تر ئەفهرموون، به هه ر حال ئایه ته که

وا نیشان ئەدات که تۆبەیان بوو، هیندی له زانایان ئەفەرموون: ئەم ئایەتە لە هەموو ئایەتەکانی قورئان زیاتر جیگە ئومیدە، هیندی تر ئەفەرموون: لە هەموو ئایەتیک زیاتر جیگە ئومیدی ئایەتی سوورەتی (الزمر): ﴿قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ مَسْ...﴾ بئگومان ئەم رایە بەهیزترە لە دلدای، لەو کاتەدا ئەوێ لەم ئایەتانی رابوردوویدا وەرئەگیرێ ئەمەیه: ناپاکانی ئوممەت دوو جۆر بوون: دەستەبەکیان ئەناسران بە وتەو کردەوه کانیان، دەستەبەکی تریان ئەوەندە لیزان و تەلەکە بازبوون ئەناسران، راستی ئەو دوو لە هەموو چەرخیکدا هەر بوون و هەر هەن، بەتیبەتی ناپاکەکانی دەستەبە رامیاری، که پەپهوستن بەبیگانەوه و لەناو موسلمانان و ولاتی ئیسلامدا بۆ بیگانە کار ئەکەن، ئەگەر ئەو دار دەستانە نەبوو ئایە ولاتی ئیسلام ناوای بەسەر ئەنەمات، هەر وها وەرگیرا که کۆمەڵی موسلمانانی ئەو چەرخە پیکهاتبوو لەو سێ دەستەبە:

۱- پێشکەوتوو بەکەمەکانی کۆچەران و یارمەتی دەران.

۲- شوینکەوتوو راستەقینەکانی ئەوان.

۳- ئەم دەستەبە تیکەل و پیکەلە،

ئینجا دەستەبە یەکەم هاوتایان ئەبوو و نابێ و ناگونجێ دووبارە بوونەوهیان، لە هەموو چەرخیکدا دەستەبە دوو هەر بوو و هەر ئەشبێ ئیتر زۆر یان کەم، زۆر بەی ئوممەت لەم چەرخەو لە زۆر لە چەرخەکانی تریشدا لەم بەشی سێیەمە پیکهاتوو، بەدترین کردەوه کانیان - کەبوو بە بنهپەت و هۆی سەرەکی هەموو کردەوه بەدەکانی تر- واز هینانیاان بوو لە تیکۆشان و فیداکاریی بەمال و بەگیانیاان، خوا بە میهرەبانی خۆی ئەم ئوممەتە بیدار بکاتەوه لەو خەوی بێئاگاییەو بە یارمەتی و میهرەبانی خۆی دەستی کردوو بەبیدار کردنەوهیان لە هەموو جیهاندا، هەموو سوپاس و ستایشی بێ پایان بۆ خوا میهرەبان، (محمدی کوپی سەعد) حەدیسێ ئەهینێ لە (ئیبین و عباس) وه - خوا لێی پازی بێ - که ئەفەرموی: کاتێ پێغەمبەر (ﷺ) بە فرمانی خوا ئەو سێ کەسە بەرەلا کرد مال و داراییه کەیان برده خزمەتی و گوتیان: صەدەقە ی لیدەر بکە لەباتی ئیمە و نزمان بۆ بکە و داوای سەپنەوهی گوناھمان بۆ بکە، ئەویش فەرموی: هیچ شتیکی لێوەرناگرم تافەرمانم پێ نەدری،

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ

ئینجا ئم نایه ته هاته خواروه: ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً﴾ وەرگره له مال و داراییه که یانیاں صدهدهقهیهک، ئیتر زهکات بنیاں خیری تریش که ﴿تَطَهِّرُهُمْ﴾ که پاکیاں بکهیتوه پنی و له چک و چهپهلی چنگ قوچراوی و دل رهی و ناپیاوی و نهو سیفته بهدانهی تر که خاوهن مال چهپهل نهکن ﴿وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ گهشه بکهیت بهدل و دهرونیان و بهرزو بلندیان بکهیت به پیت و فهپی خوو رهوشت و کردهوی پاک و خاوین، ﴿وَصَلِّ عَلَيْهِمْ﴾ سهلهواتیان له سهسر بده، واته نزای خیریان بو بکه، هوی نهو فرمانهش ئهمهیه که ئهفرموی: ﴿إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ﴾ بهراستی نزاکی تو ئارام و دلخوشییه بویاں، بن ئارامی گوناهاکه یان ناهیلنی، مایهی وەرگرتنی تویه و خیرو صدهدهقهیانه ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خبیسهری زانایه، بیسهرو وەرگری نزاکی تویه، زانایه بهو خیرو بهرژه وندییهی که لهو نزاذا ههیه، بیسهره بو داننانی نهوان به گوناهاکانیادا، زانایه تویه و پهشیمان بوونه و که یان و راستییهکان و پی خوش بوونیان بهو صدهدهقهی که کردیاں.

ئامۆزگاری بهو جوړه خوی میهربان منتهی نا بهسهر نهوانهدا، چونکه زانی که راستن له تویه که یاندا، بههوی نهوهوه فرمانیدا که زهکات و صدهدهقهکه یان وەرگری و سهلهواتیان له سهسر بدات، واته نزایان بو بکات، شتیکی بهناو بانگه که سهلهوات له لایهن خواوه بریتییه له بهزهیی و میهربانی خوا دهبارهی نهو سهلاوات له سهسر دراوه، له لایهن مهلائیکهوه بریتییه له نزاو داوای لیبوردن و سپرینهوهی گونا، له لایهن ئیمهوه بو سهسر پیغه مبهر (ﷺ) بریتییه له داواو نزای ئیمهی بوئی بهو جوړو شیوهی کهله پاش ته حیات نهیلین، ههروهها له پاش بانگ که نه لین: (اللهم رب هذه الدعوة التامة... هتد).

پیغه مبهر ئازیز (ﷺ) به پنی فرمانی خوا به وتهی سهلاوات نزای نهکرد بو زهکات و صدهدهقهدهرهکان، (ئیمامی بوخاری و موسلیم) هه دیسیک ئههینن له (عبدالله ی کوپی بهو عهوف) هره که ئهفرموی: پیغه مبهر (ﷺ) باوی و ابوو کاتی زهکاتیاں نههینایه خزمهتی

ئه يفرموى: (اللهم صل علي فلان)، كاتى باوكم زهكات كهى هينا فرموى: (اللهم صل علي آل
 ابي عوف) بهوتى تريس نزاى كردوه بۇ زهكات و صهدهقه دهر، وهك (نه سائى) پيوايهتى
 نهكات له (وائىلى كورى چه جهسه وه كه پيغهمبهر ﷺ) دهر باره ي پياويك كه خوشترىكى
 چاكي له زهكاتدا، فرموى: (اللهم بارك فيه وفي ابله) هر وهها جه ما وهرى زانايان له سر
 نهون كه سوننه ته بۇ كار به ده ستانى ئيسلا مپيش نزا كردن بۇ زهكات دهره كان، وهك (ئيمامى
 بوخارى) نه وهى كردوه به با سيكى سر به خو، نه فرموى: (صلوة الإمام ودعائه لصاحب
 الصدقة) بهس هيندى له زانايان نه فرموى: نزاى نه مان به وتهى سه له وات نايى و نهو وتهيه
 تاييه تى بووه له پيغهمبهر ﷺ، وهك (ئيمامى شافيعى) ش نه فرموى: سوننه ته بۇ ئيمام كه
 صهدهقه ي و مرگرت نزا بكات و بلى: (أجرک الله فيما اعطيت، وبارك لك فيما ابقيت) خوا
 نه جرو پاداشتت بدات له وهى كه به خشيوته و پيت و فهرت بداتى له وهى كه هيشتووته وه،
 ئينجا به جوانى نه زانم لي ره دا راى زانايان باس بكم سه باره ت به سه له واتداني ئيمه له سر
 پيغهمبهر ﷺ و پيغهمبهران و مه لائيكه و ئالى پيغهمبهر. هر چهند سه له وات به بنى سه لام
 بهس بيت، به لام وهك باوه باشتر نه وهيه كه سه لاميشى له گه ل بگوترى، هر وهها باسى
 ئاليشى له گه ل بگري بهم جو ره: (صلي الله عليه وآله وسلم). وهك له نويزدا باسيان هاتووه،
 زور به ي موسلمانان سه لام به تنيا به كار دينن بۇ پيغهمبهره كانى ترو بۇ مه لائيكه، هر وهها
 بۇ ئاليشى به لاي كومه ليكه وه، زور له زانايانى نه هلى سوننه تيش به پيويسىتى نه زانن گوتنى
 سه لام بۇ فاطمه و على و حسن و حسين (عليهم سلام الله و رضوانه) ئينجا نه گه رنه وه بۇ سر
 نايه ته كان. له نايه تى پيشوودا فرموى: له مال و دارايييه كانيان صهدهقه يهك و مرگه كه به وه
 پاك و خاويقيان بگه يته وه و به وه گه شه بگه يت به دل و دهر و نيان، واته پيغهمبهرى گيپرا
 به خاوه تى هيندى كارو بارى موسلمانان، ئينجا لي ره دا ده ست نيشان نهكات بۇ نه وه كه
 له راستيدا هه مو كارو باره كان به ده ست خاويه و خوا خاوه نيانه و پيغهمبهر ﷺ) فرمان به ره و
 كاره كانى خوا به دى نه هينى، نه فرموى: ﴿الزَيْمَلَاءُ﴾ نايه نه وانه نه يان زاننويه؟ واته با بزائن
 ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ قَبْلُ التَّوْبَةِ عَنْ عِبَادِهِ﴾ كه خوا هر نهو توبه و گه رانه وهى به نده كانى و مر نه گرى:
 ﴿وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ﴾ نهو صهدهقه كان و مر نه گرى و قه بوليان نهكات،

وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ

وَسُرُّدُونَ إِلَىٰ عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنشِرُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

﴿وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ خوا هر نهو وهرگری توبه و میهره بانه، واته نه پیغمبرو نه هیچ کهس نهو شتانهی بدهست نییه، به لکو تنها بدهست خواجه، پیغمبر (ﷺ) که هر کاریک بکات به نین و فرمانی خوا نه یکات، نینجا له کوتایی باسه که دا فرمان نه دات که فرمان بدات و هانی به جیما و هکان که توبه یا نکردوه بدات له سر کرده وی چاک تا به لگه ییت له سر راستی توبه که یان، نه فرموی: ﴿وَقُلِ﴾ نهی پیغمبر بلی به وانه: ﴿اعْمَلُوا﴾ کرده و بکن، واته په شیمان بو و نه وه و توبه به تنیا بهس نییه، چونکه بهرنامه ی نیسلام عه قیده و بیرو با و ره و کرده و یه که نیشانه بیست له سر راستی عه قیده و بیرو با و ره که ﴿فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ نینجا خوا و فروستاده که ی و پرواداران کرده و هکان نه بینن، خوا ناگا و زانایه و به چاوی قودرت نه بینن، پیغمبریش ناگادار نه کات پیی و دهریشی نه خات بو پرواداران وه که له حدیسیکدا هاتوه که (نیمامی نه حمد) و چند که سینی تر پیوایه تی نه کن که پیغمبر (ﷺ) فرموی به تی: نه گهر هر کام له نیوه کرده و بکات له نا و به ردیکی ره قدا که نه قاپی بیی و نه کونیک بی گومان خوا کرده و هکی دهر نه خات بو خه لکی هر چون بیی، واته بلی پیان کرده و بکن، چونکه نیشانه ی راستییان له توبه که یاندا له دنیا یاندا نهو کرده و ناشکرایه، ﴿وَسُرُّدُونَ إِلَىٰ عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ بی گومان له پاش مردنیان نه گیریشنه و بیی زانای همو نه یینی و پوشیده و همو ناشکراکان ﴿فَيُنشِرُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نینجا نهویش هه و التان نه داتی به هرچی که نیوه له جیهاندا کردو تانه، واته به پیی نهو پاداشت و توله تان نه بی، بی گومان نه م نایه ته تر سین نه ریش و دل خوش که ریشه.

ئینجا باسی دستیهکی تر نهکات له به جیماوهکان له پویشتن بۆ تهبوك، نهمانهش سئ کەس بوون له هاوه له پاکهکان: (کعبی کوپی مالیک و میرارهی کوپی رهبیع و هلالی کوپی ئومهیه) وهک (ئیبین و عباس و مجاهد و عیکریمه و ضحاک) و کهسانیکی تر نه فهرموون، نهمانه هیچ عوزرو بهمانهیهکیان نهبوو، بهلکو هر ئهوه بوو کاتهکه کاتیکی سهخت و گهرم بوو سهفهرهکه دوورو دریزبوو نهوانیش سستی گرتنی، نهمانه - وهک به دریزی یاسیان دیت - کاریان دوا خراو ماوهی پهنجا شهو بهسهرگردانی مانهوه تا نایهتی تهوبه هاته خوارهوه، نهفهرموی: ﴿وَأَخْرُوتَ مُرْجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ﴾ لهو دواکهوتووو به جیماوانه کهسانیکیتر ههبوون که دوا خزان بۆ حوکم و بریاری خوا ﴿إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ﴾ یان سزایان نه دات، یان توبه یان لی وهرتهگری، واته تا ئهوکاته بهسهر نهچوو حوکم و بریاری بۆ دهرنهکردن و ناشکرای نهکرد بۆ خهلکی، نهو ماوه نهوانه بهو داخ و مهراقهوه ژبان تا بهوه تهمنی خوار بوون، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خوا زانای کاردرستهو به پیی نهو زانین و کاردروستیه حوکم و بریارهکانی دهرتهکات.

لهم چوار نایهتی داهاتوهدا داستانیکیان بۆ باس نهکات که هیندی لهناپاکهکان ههلسان پیی، نهم داستانه پروداویکی گرتگو و ناشکرا بوو لهو سهفهر و پروداوی تهبوکهدا، له بهر نهوه باسیکی سهربهخوی تایهتی کرا بهو چوار نایهته، ئینجا لهپیش هینانی نایهتهکاندا داستانه که بهدریزی بهینین: (ئیبین و کسیر) له تهفسیرهکهیدا نهفهرموی: هۆی هاتنه خوارهوهی نهم چوار نایهته نهمهیه، پیش هاتنی پیغه مبهر (ﷺ) پیاوێک ههبوو له هۆزی خهزهج ناو نهبرابه: (ابو عامر الراهب) نهو پیاوه له سهردهمی نهفامیدا بوو به نهسرانی عیبادهت و خواپهرستی ههبوو، شهرف و پرزیکسی گهورهی ههبوو لهناو هۆزهکهیدا، خویندهوارو شارمزا بوو له زانیاری نامه دارهکاندا، ئینجا کاتی که پیغه مبهر (ﷺ) کوچیکرد بۆ مهینه، موسلمانان کوپوونهوه له دوری، وتی ئیسلام بهرز بوویهوه و خوا له پوژی بهدردا موسلمانانی زال کرد، نهو نهفرین لیکراوه حسادهت گرتی و دوژمنایهتی خوی ناشکرا کرد پایکرد بۆ مهککه و دهستی کرد به هاندانی بت پهستهکان لهسهر جهنگکردن لهگهڵ پیغه مبهر (ﷺ) ههموو کوپوونهوه و لهسالی پروداوی (احد) دا هاتن بۆ سهر مهینه، نهو نهفرین لیکراوه لهو جهنگهدا چهند بیرو چالیکی ههلهکهندو داپوشین بوئهوهی موسلمانانی

تى بکهوئى، پىغەمبەر (ﷺ) كەوتە ناو يەككىيان و لەو پۇژەدا دوو چارى ناپەحتى بوو، پووى
 فەرى زامدار بوو، ددانى شەھىد بوو، سەرى شكا، ئەو نەفرىن لىكرارە ھەر لەيەكەم جارەو
 چوو بۇلاى خزم و عەشرەتەكەى و دلى دائەھىنان بۇيارمەتيدانى، ئىنجا كاتى كە قسەكەيان
 بىست گوتيان: خوا لەناوت بەرى ئەى فاسق ئەى دوژمنى خوا! جوئىن و قسەى ناشىرىنيان
 پىگوت، ئەوئىش بە نائومئىدى گەرايەو و ئەيگوت سوئىند بەخوا خزمەكانم لەپاش من
 دوو چارى شەپو خراپە بوون! لەپئىش پاكردنى بۇ مەككە پىغەمبەر (ﷺ) بانگى كرد بۇلاى
 خوا و هئىندى لە قورئانى بەسەردا خوئىند، بەلام ئەو سەرپىچى كرد لەوھى كە موسلمان ببى،
 بەھوى ئەوھو پىغەمبەر (ﷺ) نزاى لىكرد كە بەتەنيا و دەركاروى بمرئى و نزاكەى گىرابوو
 لئى، ئەوھش بەم رەنگە كاتى دەست خالى بوو لە پووداوى (احد) كارەكەى پىغەمبەر (ﷺ)
 تابى دەرئەكەوئى و بەرز ئەبىتەو بۇلاى (ھرقل) پادشائى پۇم داواى يارمەتى لىكرد و لەوئى
 مايەو و نوسى بۇلاى ناپاك و دل نەخۇشەكان بەلئىنى پئىدان و دلخۇشى دانەو كەبە
 لەشكرىكەو دىتەو بۇ جەنگ و زال دەبى، فەرمانى پئىدان كە شوئىنىكى چاكى بۇ دروست
 بكن ھەركەسئىك لەلایەنىيەو بەروا لەو شوئىنەدا بمىئىتەو بۇ گەيانندى نامە و
 نوسراوكانى، ئەو شوئىنە نامادە بىت بوى كاتى كە بچىتەو بۇلايان، ئەوانئىش
 دەستيانكرد بە دروستكردنى مزگەوتىك لای مزگەوتى قوبادا، دروستيانكرد و خانوويەكى
 محكەم و تىرو تەوايان پىكھىنا، پئىش دەرچوونى پىغەمبەر (ﷺ) بۇ تەبوك لىبوونەو و ھاتن
 بۇ خزمەتى و داوايان لىكرد كە نوئىژىكى تيا بكات، تا بەھوى ئەوھو بە مزگەوت بناسرئى،
 گوتيان ئەمە دروست ئەكەين بۇ لاوازو نەخۇش و كەوتەكارەكان لەشەو سارد و
 زستانەكاندا، بەلام خوا پىغەمبەرى پاراست (ﷺ) لەوھى بچى نوئىژى تيا بكات، فەرموئى:
 ئىمە لەسەر سەفەرىن، بەلام كاتى گەراينەو ئەگەر خوا وىستى، ئىنجا كاتى گەرانەو بۇ
 مەدىنە بەئەندازى پۇژىك يان كەمتر لە پۇژىكى مابوو بگاتە بەرەو، جو برەئىل ھاتە
 خوارەو و ھەوالى مزگەوتى (ضرار) ى پئىدا، نىازى بەدى دروستكەرەكانى ئاشكرا كرد،
 بەھوى ئەوھو پىغەمبەر (ﷺ) ناردى پوو خاندىن پئىش ئەوھى بگاتە بەرەو و ھەر بەم جوړە
 پىوايەتە لە (ئىبن و عباس و سەعئىدى كورئى جو بەيرو مجاهد و قتادە و عورەى كورئى
 زوبەئىن) ھو. ئەمەيە ئەو مزگەوتەى كە خوا فەرمانئىدا كەنابى پىغەمبەر (ﷺ) نوئىژى تئىدا
 بكات، نوئىژ بكات لەو مزگەوتەى كە ھەر لەيەكەمجارەو بناغەى لەسەر خوا پەرسىتى و لە
 خوا ترسى دامەزراو: (مزگەوتى قباء)،

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ
 اللَّهُ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا أَلْحُسْنَ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ
 أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ

نينجا بابينه وه سهر نايه ته كان كه نه فهر موی: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا﴾ واته له ناپا كه كان
 نهوانه ی كه مزگه وتیكیان دروستكردو فراهم هیفا، هر گیز نویژی تیدا مهكه، چوار شت
 نهكات به هوو مهبست له دروستكردنی نهو مزگه وته:

- ۱- ﴿ضِرَارًا﴾ لهبر زیان گه یاندن و هولدان بو زیانباری موسلمانان.
- ۲- ﴿كُفْرًا﴾ لهبر بی پرواییان و لهو مزگه وته دا بی پروایی نه نجام بدن، یان لهبر به هیز
 كردنی بی پروایی.
- ۳- ﴿وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ لهبر تیكدانی كو مهلی بپرواداران و دو به ره کی خسته
 نیوانیان، واته نهو كو مهله ی كه پیکه وه به كو مهل نویژ نهكهن له مزگه وته قوباد.
- ۴- ﴿وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ لهبر چاره پرانی كردنی نهو كه سه ی كه
 جهنگی له گهل خواو پیغه مبه ره كه ی كردوه له پیشه وه، واته نهبو عامری نه فرین
 لیكراو، بو ناماده كردنی جی و شوینیکی باش بو نهو وینه ی نهوانه ی كه نهو
 مزگه وته یان دروستكردوه بهو نیازه به دانه و بو پیک هیفانی نهو مهبسته پیسانه ی
 خویمان ﴿وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا أَلْحُسْنَ﴾ سویند به خوا و سویند نه خون كه نیازی هیچ
 شتیكیان نه كردوه بیجگه له چاكتین كارو كرده وه، وه نویژر باسو یادی خواو
 فراوان كردنی جی و شوین و ناسان كردنی هات چوی بی هیزو پهك كه وتوان، ﴿وَاللَّهُ
 يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ خوا شایه تی هادات كه نهوانه دروژنن و دروژنهكهن له وه ی سویندی
 له سهر نه خون ﴿لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا﴾ هر گیز نه وه سستی تیدا، واته نویژی تیدا نه كه یه تی
 وهك (ئین و عباس) نه فهر موی - خوا لییان رازی بی - بیجگه له وه نه وه ستان تیایدا به
 هیچ رهنگ نه وه ستان بو نویژیش نه گریته وه. ﴿لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ﴾
 بی گومان مزگه وتیك كه له یه كه م پرژه وه بناغه ی له سهر خو پاریزی و له خوا ترسیدا
 دامه زرابی، واته مزگه وته (قباء) هروه ها مزگه وته ی پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ له مه دینه دا،

أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحْيُونَ أَنْ يَنْظُرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهِّرِينَ ﴿١١٨﴾ أَفَمَنْ
 أَسَسَ بُيُوتَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَسَ بُيُوتَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ
 هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١١٩﴾ لَا يَزَالُ بُعِثُهُمُ الَّذِي بَوَّأَ
 رَبَّهُ فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٢٠﴾

﴿حَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ﴾ شایسته تره له هموو مزگهوتیکی تر بهوهی تیدا بکهیت، یان نهو
 مزگهوته شایستهیه نهک مزگهوتی(ضران)، ئینجا سیفتهی تریش باس نهکات که هوی
 شایستهیه کهیهتی، نهفرموی: ﴿فِيهِ رِجَالٌ يُحْيُونَ أَنْ يَنْظُرُوا﴾ لهو مزگهوته دایه پیاوانیک که
 پییان خوشه خویمان پاک بکه نهوه و به پاکی خویمان راگرن به نویزو خوا پرستی، هروده ها
 پاکی لهش و جهسته و پوشاکیان، ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهِّرِينَ﴾ خوایش نهوانهی خوش نهوی که
 بهو جوړه پاکیان نهوی و زور خویمان پاک رانهگرن. ئینجا هوی یه کم دووباره نهکاتهوه و
 جیاوازی نهو دوو مزگهوته و دروستکرو خاوه نهکانیان پوون نهکاتهوه، نهفرموی: ﴿أَفَمَنْ
 أَسَسَ بُيُوتَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ﴾ ئینجا نایا کهسیک که بناغهی بیناو
 دروستکراوه کهی خوئی دامه زانده بی له سر خو پاریزی و ترسان له خوا و بهدوا گه پانی
 رهمانهندی خوا، نایا نهو کهسه چاکه ﴿لَمْ مَنْ أَسَسَ بُيُوتَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ﴾ یان کهسیک که
 بناغهی بیناو دروستکراوه کهی خوئی دامه زانده بی له سر لیوی کهندیکی وا که لافاوبن
 کهندی کردبی و ژیره کهی بردبی و همیشه له روخاندابیت؟ واته نایا کهسیک که نایینه کهی
 دامه زانده بی له سر بناغهی که بی هیزو لاواز ترینی هموو بناغهی که بیت که بریتییه له
 ناهقی و ناپاکی، کهوینه و چیروکی نهو بناغهی لیوی کهندیکه که بن که ند بووی به سر
 دۆل و شیویک بی له شیوه گانی دۆزهخ، جاله بهر نهوه و به سر لیواری نهو کهنده بن که ند
 کراوه و همیشه له کهوتندایه، له بهر نهوهی وا به سر قهراغی دۆزهخوه، کاتی کهوت و

پروخا هر نه پوختنه ناو بیخی دۆزهخ، وهك نه فهرموی: ﴿فَأْتَاهَا فِي نَارٍ جَهَنَّمَ﴾ كهواته ئهو
 بینایه به دروستكهره كه یه وه نه پوختنه ناو ناگری دۆزهخ، كورته ی مه بهست له م چیرۆكه
 ئه وه یه: دروستكهری بینای یه كه م مه بهستی له خوا ترسی و په زامه ندی خوا یه، دروستكهری
 بینای دووم مه بهستی بئ بروایی و نا پاکی و یاخی بوونه له خوا، كهواته بینای یه كه م پاك و
 پیروزه و ئه بئ بهیترتیره، دووم پیس و بۆگه نه و پیویسته پڕوخینری، به راستی وینه و
 چیرۆکیکی نایابی كه س نه دیده یه و هر به قورئان ئه كه وی فرموده بفرموی، هر كه سینك به
 فرموده ی قورئان نه گه ریتیره له خراب و نه كه ویتته سه ر پینگه ی راست، ئه و كه سه خوی
 تاوانباره و ستم له خوی ئه كات ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ﴾ خوا پرنمونی ئه وانه ناكات
 كه ستمكارن له خویان و به مه یل و ئاره زوی خویان ستم و ناهه قی ئه كهن له خویان، ئینجا
 له كو تا ییدا شیوه یه كه ئه خاته پیش چا و له سه ره نجام و به ره می به دی ئه و مزگه وته به ده،
 ئه فهرموی: ﴿لَا يَزَالُ يُبَيِّنُهَا لِّلَّذِي يَتَّوَلَّيْهَا فِي قُلُوْبِهِمْ﴾ بینا كه یان كه دروستیانكرد هه می شه و
 به بئ كو تایی بئ ئارام و گومانه له دله كانیانا، واته هوی گومان و بئ ئارامییه هه مو كاتیك
 ﴿لَا اَنْ تَقَطَّ قُلُوْبُهُمْ﴾ مه گه ر دله كانیان پاره پاره ببئ، واته گومان و بئ ئارامی دلیان
 دامه زراوه و هر ئه مینئ تا مابن و گیانیان تیدابیت و به و گومان و نا پاکییه وه ئه مرن، له باره ی
 بوونی ئه و بینایه به هوی گومان و بئ ئارامی دلیان چهند شتیك گوتراوه به هیژ ترینیان
 ئه مه یه: ئه و نا پاكانه زور دلشادمان بوون به و مزگه وته به ده ی خویان، ئینجا كاتی كه
 پیغه مبه ر (ﷺ) فرمانیدا به پووخاندنی خه شم و قینیان به تین تریوو و گومانیان به هیژ تریوو
 له پیغه مبه ر ئیتیه كه یدا ﴿وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ﴾ خوا زانای لیزانی كار دروسته، به پئی ئه و زانین و
 كار دروستییه بریاریدا به سه ر ئه وانهدا و بارو حالی ئاشكرا كردن، ئه و مزگه وته به ده ی ئه و
 نا پاكانه دروستیانكرد بۆ زیان گه یاندن به موسلمانان و به هیژ كردنی بئ بروایی و پیلان و
 دۆژمنایه تی ئیسلام و موسلمانان، ئه و مزگه وته به ده به چهند جوړیگی ترو له چهند

وئىنەكى تىدا دروست ئەكرى بۇ ئەو مەبەستە بەدو بۇگەنەنە لەمەر چەرخىكىدا بە جۇرو
 شىۋەيەك كە كار بىكات و بەكار بىت بۇ بەرگى ئىسلام و لاواز كىردنى و ناشىرىن كىردنى
 شىۋەي شىرىنى، پىك ئەھىنرى لە شىۋەي ھەول و تىكۆشانىك كە پۈالەت و پۈوكەشەكەي بۇ
 بەرزى ئىسلامە و لەژىرو لەراستىدا بۇ نەھىشتن و لەناو بىردنى ئىسلامە، چەند فىلم و كىتەپ و
 نوسرا و باؤ كراۋەتەرە لەبارەي ئىسلامەو و پۈوكەش و پۈالەتەكەي بۇ بەرزى ئىسلامە و
 لەناوەرۇكىاندا دەست نىشانكراۋە بۇ چەند شتىك كە بەھىچ پەنگ ناگونجى لەگەل ئىسلام و
 دژى ئىسلامن. مۇسلمانان ئەبى ئاگادار بىن و نەخەلەتەين بەو جۇرە شتەنە، بەلكو با نەچىن بۇ
 وئىنە و ھەر مزگەوتى راستەقىنە بگىرىن بەدەستەو، ئەو تا لە گەلى لە دەولەتە بەناو
 ئىسلامىيەكاندا مزگەوت و خوئىدنگاى زۇرو زەبەندە دروستكراۋە و دروست ئەكرى، بەلام
 مەبەستەكە ئەو يە كە مۇسلمانان بىخەلەتەين و بىخەوئىنن و باسى ئەو ھەموو شتەنە ئەكەن كە
 دژى ئىسلامن كراون بە باو و پىشە.

لەم چەند ئايەتى داھاتوودا باسى ئەو بىرپارەي كە ماوہ لەو بىرپارە ھەمىشەبىيانە
 ئەكات، لەبارەي پەيوەندى نىوان كۆمەلى مۇسلمان و كۆمەلەكانى ترەوہ لە يەكەم جارەوہ
 دەست پى ئەكات بەدىارىيى كىردنى پەيوەندى نىوانى بەندە و پەرۈردىگارى، دىارىيى كىردنى
 سىروشتى ئەو ئىسلامەي كە گىرتوئەتە گەردن، باس و ئەركى ئەو ئايىنەي ئەكات كەوا
 بەسەرى، بەرنامەي تىكۆشان و بزوتنەوہ لە ھەموو بارو پۈويەكەيەوہ، بى گومان ھاتنە ژژىر
 ساىەي ئىسلام و گىرتنە گەردنى ئىسلام مامەلەو كىرىن و فرۇشتىكىكە كە خوا بىكەرە و بىرۈادار
 بىفروشە، بىرۈادار ئەبى گىيان و مال و ھەموو شتىكى بىفروشى بە خوا و ئىتر خۆي بە خاۋەنى
 نەزانى و تەنھا خاۋابە خاۋەنى دابنى، بەرامبەرىك شت كە بىرىتەيەلە بەھەشت كە ئەوہي بىرۈادار
 كە ئەيدات و دەستى لى ھەلنەگىرى ھاوتاي ناكات و ھىچ نىرخىكى نىيە لە چاۋ ئەو بەھەشتەي
 كەپراى بوو پىيى و بەتەمايەتى، بىجگە لەوہي ئەوہي كە ئەيدات ھىنى خاۋابە و مولكى خاۋابە،

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقْسِلُونَ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ ۗ

به لأم خوا خویبه و خاوهن به مهره و میهره بانه بهنده که می به خاوهن شت نیشان ئهدات و بهرام بهر ذاتی پاکى خوی ئه یوه ستنی و مامله می له گهل ئه کات و ئه فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ﴾ به راستی خوا کپی له برواداران خویان و گیان و مالیان ﴿بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ﴾ به می که بو ئه وانه به هشت، واته به هشتیان پی ئهدات له باتیدا، به راستی ئه م فرموده یه زور زور سهخت و گران و سامناکه، به راستی پیای ئه وی که بتوانی هلسی بهم ئه رکه زور گه وره یه، پیای ئه وی که ئه و فروشتنه به راستی به جی بیئی، زور پیویسته له سه برواداران که خویان بهرورد بکن له گهل ئه وهی که ئه م فرموده یه ئه یگه یه ئی و داوی ئه کات، خوا به میهره بانی خوی دلمان دامه زرنی له سه ر فروشتنی گیان و مالمان به په روردگارمان، آمین. ئه م فروشتنه هه روا به قسه و به دم نابئ، به لکو به مه ئه بی که بهنده گیان و مالی پاک و خاوین و تایبه تی بکات به خواوه و هیچکام به مینی خوی نه زانی، هر هیچ نه بی به وینه می ئه وه ئه گه ر مالیکی هه بوو فروشتی به یه کیک تازه خوی به خاوه نی نازانی و خوی به مافدار دانانی و بکره که می به ئاره زوی خوی هه رچی کارو کرده وه یه ک بکات له و ماله دا نابئ ئه م هیچ قسه و ته گبیریکی تییدا بکات، به راستی کاره که زور زور سهخت و سامناکه و مهردوم گوئی ئه به ستری له حاستی و نازانی چی بلئ، بیجگه له وهی داوی کومه کی بکات له خوا که ئه م کاره می پی بیات به رپوه، ئینجا بابزانین ئه و فروشتنه چون پیکدیئ و ئه و فروشراوه چون ئه درئ به بکره که می؟ ئه فرموی: ﴿يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ﴾ ئه و بروادارانه جهنگ ئه کهن له رپی خوادا، ئینجا ئه کوژن و ئه کوژرین، ئیتر بکوژه کان بکوژرین یان دهسته یه کی تر بکوژرین و بکوژه کان قوتار بین و دوو چاری هیچ نه بن، واته که جه گیان کرد کوژراو و بکوژیان تییدانه بیئ، ئه وانه می که جهنگ ئه کهن له رپی خوادا به هه ر حال و له سه ر هه ر بار فروشتنه که یان به دی هیناوه و فروشراوه که یان داوه به خوا و هه لساون به کارو ئه رکی خویان، ئه گه ر جهنگیان نه کرد له رپی

خودااو تىكۆشانىيان نەكرد بۇ چەسپاندنى خويەتى خواو دەرکردن و لەناوبردنى زۆردارو ستمكاران كە لاقى خويەتى لى ئەدەن، ئەو دانىشتوانە ئەو ماملە و فرۆشتەنەيان نەكردووە لەگەل خودا، ئيتەر ھەرچەند ھەلسابن بە كردهووە چاكەكانى تر، جا لىرەدا ھەر بېروادريك ئەو ماملە و فرۆشتنەى نەكردبىت ئەبى زۆر بترسى لەوھى لە پىزى بېرواداردا حساب نەكرى، چونكە پووگەش و پووالەتى ئايەتەكە ھەر ئەو ئەگەيەنى كە بېروادار كەسىكە كەئەو ماملەى لەگەل خواى خۆى كرىبى، ئەگەر موسلمانان ئەو ترسەيان لە دلدا ببوايە نەيان ئەتوانى واز لە تىكۆشان و فیداكارى بەيىنن ئەو ھەلە ھەرگىز دوژمن و بىگانە زال نەئەبوو و لات و خاك و مافى موسلمانان داگىر نەئەكراو ژىرپى نەئەكرا، بەلئى بىگومان ئەم ماملە و فرۆشتنە لە گەردنى ھەموو بېروادارىكدايەو پىويستى سەرشانىەتى بەپىنى دەسلەت و توانا.

ئەم ئايەتە كاتى چوو بە گوئچكەى يەكەم چىنى ئەم ئوممەتەدا، دەست بەجى لە دليانەو ھاتە دەرەووە بەكردەووە لە ژياندا بەدى ھات، نەمايەو لە دەرروندا ھەر بە ھەست و بىروباوھرىكى پووت، ئەم ئايەتەيان وەرگرت بۇ كردهووە گىرانی بە بزوتنەو ھەيك كە بە چاو ببىزىت، نەك ھەر شتىكى دەررونى بىت و بىرى لىبكرىتەو، (ئىبن و پەواحە) - خوا لىنى رازى بى - بەو شىوہ راستەقىنە وەرى گرت لە پەيمانى (عقبەى دووھمدا، وەك (محمدى كوپى كەعب) و كەسانىكى تر ئەفەرمون: كە (عبداللهى كوپى پەواحە) لەو شەوھدا گوتى: ئەى پىغەمبەرى خوا چۆن ئارەزوو ئەكەيت مەرج دابىنى لەسەرمان بۇ خواو بۇ خۆبىشت، ئەوئىش فەرمووى: مەرجم بۇ خوا ئەمەيە كە بىپەرسىتن و ھىچ شتىك نەكەن بە ھاوبەشى، مەرجم بۇ خۆم ئەمەيە: كە بەرگرىم لى بكەن لە ھەر شتىك كە بەرگرى خۆتان و مالتانى لى ئەكەن. ئەوئىش گوتى: ئايا ئىمە چىمان بۇ ھەيە ئەگەر ئەوھمان كرد؟ ئەوئىش فەرمووى: بەھەشتتان بۇ ھەيە، (عبدالله) و ھاوئەكانى گوتيان: ماملەو كرىن و فرۆشتنەكەمان قازانجى كرد، نە پەشىمان بوونەوئەت لى وەرئەگرىن نە داواى پەشىمان بوونەوئەت لى ئەكەين، وەريان گرت بە كرىن و فرۆشتنەىكى راستەقىنەى بەدى ھاتوو لە ئىوان دوو كەسدا: بفرۆش و بكر، كارەكەيان تەواو بوو بەبى گەرانەووە سەر لىكردنەووە پەشىمان بوونەو، بەھەشتىشان دانا بە ھەق و برىتەكى وەرگىراو،

وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ
فَأَسْتَبْشِرُوا بِيَعِيكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

چونکه خوا بکره که یهو نه فرموی: ﴿وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا﴾ واته بوونی به هشت بؤ نهو
بروادارانه به لینی خوی به به لینی که راسته و پیری داوه له سر خوی ﴿فِي التَّوْرَةِ
وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْآنِ﴾ له تهورات و له نینجیل و له قورئاندا، دهی ﴿وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ﴾
نایا چ که سیک به دیهنه تره بؤ به لینی و پهیمانی خوی له خوا؟ چ که سیک راست تره له خوا
له به جیهنانی به لینی خوی؟ بن گومان هیچکس وینهی خوا نیه، ﴿فَأَسْتَبْشِرُوا بِيَعِيكُمْ الَّذِي
بَايَعْتُمْ بِهِ﴾ که واته نهی برواداران، موژده به خش و شادمان بن به فروشته که تان که مامله و
کرین و فروشتنتان پیکرد، واته موژده به خش و شادمان بن به وهی که گیانتان و مالتان پاک و
خاوین و تایبتهی بکن بؤ خوا، به هشت له باتیدا و مرگن، وه که خوا به لینی پیدان، نایا
بروادار چیت له دهست دهر نه چی؟ بن گومان هیچ، چونکه گیان نه بن هر دهر چیت و مردن
نه بن بیت، مالیش نه بن هر پروا و نه مینی، که واته به هشته که له خورایی و هر نه گری،
بیجکه له وهش خوت و ماله کهت مولکی خوان و خوا دروستی کردن، دهی نیت به هشته که
خوا له باتی چیدا و هر نه گری؟! ﴿وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ نهو فروشتن و مامله یه که له گهل
خوادا کردتان و نه یکن هر نه وهی به گیشتن به نامانجی زور گوره، نینجا با بوهستین
له بردهم نه به لینه دا که له نامه پیشووه کانشدا هاتوه، بن گومان به لینی خوا له قورئاندا
ناسراو و به ناوبانگه، هیچ گومان ناهیلنیه وه له مه دا که تیکوشان و فیداکاری له پری خوادا
بهش و پارچه یه کی بنه رتهی و سره کیبه له نیسلامدا، به مهی نه بن ببی به رامبر دهست
دریژی کردن و ریگرتنی دوژمن و میزی نه فامی که هه می شه و له هه موو کات و ولاتینکدا
نه وهستی به رامبر نایین و به رنامه ی خوا و نه گهر سرکوت نه کری، نایین و به رنامه که ی خوا

ناچەسپىي و نابىي بەكار بەدەست و جلەوى ژيان ناگرىتە دەست و ئەو ژيان و جىهان بىبەش
 ئەبن لەداد و ستم داگىريان ئەكات، پىيوستکردنى تىكۆشان و فىداكارى بە تىكۆشەران لە
 قورئاندا شتىكى ئاشكرا و بەناوبانگە، بەلام لەتەورات و لە ئىنجىل دا پىيوستى بەهيندى
 پوونکردنەو هەيه: شتىكى پوون ئاشكرايە كە ئەم تەورات و ئىنجىلى ئەمپۆ كەوا بە دەست
 جوولەكە و گاوەرەكانى ئەمپۆو ئەو تەورات و ئىنجىلە نىيە كە هاتە سەر موسا و عيسا -
 سەلامى خويان لىيى - تەنانەت جوولەكە و گاوەرەكانىش ناتوانن بلين: ئەم تەورات و
 ئىنجىلە ئەسلىيە كە ئەمپۆ هەيه، بەلكو باش ئەزانن كە ئەم تەورات و ئىنجىلى ئىستا
 دەستكەوتن و نووسراوە لەپاش ماوەيەكى دوورو دريژ كە زۆرەي ئەو دوو نامە ئەسلىيە
 زايە بوو، بەشكى كەمیان بوو لەبىرى خەلكدا ئەويش زۆر شتى تىكەل كراوە!
 لەگەل ئەو دا لە تەورات و نامەي چاخى كۆندا چەند دەست نىشان هەيه بۆ تىكۆشان،
 هاندانى جوولەكە لەسەر جەنگ و كوشتارى دوزمەنە بت پەرستەكانيان، بۆ يارمەتى و
 زال كرنيانين و خواپەرستىيەكەيان! ئەگەر چى دەست كارىيەكى ناشيرين كرابوو لە
 بۆچوونيان دەربارەي خوا و تىكۆشان لەپىي خوادا، بەلام لە ئىنجىلەكانى ئەمپۆدا هىچ
 باس و دەست نىشانيان تيا نىيە بۆ تىكۆشان و فىداكارى لەپىي خوادا، بەلام ئەم ئىنجىلانە -
 وەك گوتمان - تىكدران و دەست كارىيەكى زۆر ناشيرين كران، هەر بە شايەتى زۆر لەو
 نەسرانيانەي كە زۆر بەپىكى و گرنكى كۆلينەو لەم ئىنجىلانە، لە پيش هەموو شتىكدا
 شايەتى دانى قورئان بەسە كە لەم ئايەتەدا ئەفەرموي: ﴿وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ
 وَالْفُرْآنِ﴾، قسە هەر قسەي ئەم قورئانەيە كە گەورەترين پابەر و موعجيزەي خوايە لەم
 جىهانەدا، كەواتە هىچ كوئى ناگرىي لە ئىنجىلە دەست كارى كراوەكان، بەلى بن گومان
 تىكۆشان و فىداكارى شتىكى پىيوستكراوە لە گەردنى هەموو پروادارىكدا، بەلام ئەو
 تىكۆشان و فىداكارىيە برىتى نىيە تەنها لە پەلامار دان و پاپرىنيك بۆ جەنگ و كوشتار،

التَّكْوِينُ الْعِيدُورُ الْحَمِيدُورُ السَّكِينُورُ

به لکوتیکۆشان و فیداکارو له پیری خوادا پایه و پلهیهکی بهرزه و کهسانێ که پینی ههلسن

ئهبی بهم جوړهبن که له م ئایه ته دانیشانیان ئهدات و نو سیفته و نیشانه یان بۆباس ئهکات:

۱- ئه فهرموی: ﴿التَّكْوِينُ﴾ واته ئهو بروادارانهی که مامله و کپین و فرۆشتنیان له گه ل

خوادا کردوه، ئهوانه ن که تۆبه کارن لهو گوناھو تاوان و کردهوه به دانه ی که

تیپه پریان کردوه لییانه وه، ئه گه پرتنه وه بۆلای خوا، ئیتر ئه وه ی که تیپه پری کردوه

بئ بروایی و هاوبهش رهوادان بیته، یان ناپاکلا بیته، یا هر گوناھیهکی تر، یان که م و

کوپی له کرده وه ی چاکدا، یان بئ ناگایی و دوریی له یادی خوا، تۆبه له هر کام

له مانه به مه ئهبی که بروادار دهست به جئ کۆتایی بیئنی و به دل په شیمان بیته وه و دلی

نازاری پئ بگات له وه ی تیپه پری کردوه، برپاری و ابئ نه گه پرتنه وه بۆ سه ری، له شوینی

ئهو له باتی ئهو کرده وه ی چاک بگات، ئه گه مافی ئاده می به سه ره وه بیته لینی ده رچی و

خۆی لی پزگار بگات.

۲- ﴿التَّكْوِينُ﴾ ئهوانه ی که به دل پووئه که نه خوا به ته نیا په رستن و گوئ رایه لی و

به نده یی، هه لئهن به و نیشانه و دروشمانه ی که خوا داینا وه بۆ به نده کانی.

۳- ﴿التَّكْوِينُ﴾ ئهوانه ن که سوپاس و ستایشی خوا ئه که ن به و ته یه ک که شایسته و

شایانه بۆ خوا، به دل دان ئه نین به چاکه و به ره ی خوادا، له خو شیی و ناخو شیدا، له

خو شیدا له سه ر ئهو چاکه ئاشکرایه ی که خوا پینی به خشیوه، له ناخو شیشدا له سه ر

ئهو ی که ئهو ناخو شییی تاقیکردنه وه یه و بئ گومان به رژه وه ندی تیدا یه، له سه ر ئهو ی

ئهو ناخو شیییبه ئه جرو پاداشتی هیه.

۴- ﴿التَّكْوِينُ﴾ به چهند جوړیک ته فسیرکرا وه ته ره: کۆچکران، تیکۆشان، پۆژوه و وانان،

که شت که ران و گه رۆکان به دوای زانین و زانیاریدا، ئهوانه ی که بیرئه که نه وه له

ئاسمانه کان و زهو ی و هه موو دروستکرا وه کانی خوا که په یوه ندی یان به میژنه کات

به خوا وه و باشترتی ئه که ن له گه ره یی و ده سه لات و لی زانی و کار دروستی خوا،

الرَّكْعُونَ السَّاجِدُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّكَاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٣﴾

۵- ۶ ﴿الرَّكْعُونَ السَّاجِدُونَ﴾ ئەوانەى كە پكوع و سوژە بەرن بۆ خوا لە نوێژەكانياندا يان مەبەست ئەو یە نوێژكەرانن بەرێك و راستى، لەسەر هەر بار پكوع و سوژە دوو كردهوى تايبەتى جياوازن لە كردهوه ئاساييەكانى بەنده، زیاتر نیشانهن لەسەر ئەوپەرى ملكە چى و بەندهى بەنده، كەواتە شایستەى ئەوین بە تايبەتى باس بكرین.

۷- ۸ ﴿الْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّكَاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ ئەوانەن كە فرمان دەرن بە چاكە و جلە و گیریى ئەكەن لە خراپە.

۹- ﴿وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ﴾ ئەوانەن كە پارێزەرن بۆ شەریعت و بپارەكانى خوا، كە دیاریى كراون چ ئەوانەى كە پێویستكراون و چ ئەوانەى كە قەدەغەكراون پارێزەریانن بە بەدى هینان و لەخۆیان و لەخەلكى تریشدا، بەرگرییان لى ئەكەن لەو ی زایە بكرین و دەست درێژییان بكرتەسەر، ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ مۆژە بدە بەو بپروادارانە، ئەو بپروادارانەى كە خوا مامەلە و كپرن و فرۆشتنى لەگەل كردن و لەگەلیان ئەكات ئەوانەن كە خاوەن و دارای ئەم سیفەتانەن:

۱- تۆبەیهك كە بیان گێرتەوه بۆلای خوا، بەرگریان بكات لەگونا، پالیان پێوه بنى بۆ كردهوى چاك.

۲- عیبادهت و خوا پەرستییهك كە پەيوەستییان بكات بە خواوه، خوا بكات بە مەبەست و ئامانجیان.

۳- سوپاس و ستایشێك لە خۆشى و ناخۆشیدا كە نیشانه و بەرهمى ملكە چیبەكى تێرو تەواوه بۆ خوا.

۴- گهشت و چهرهکردنی دل لهم بوونه و هزهدا تا دهرکهوی ئهوپهري ليزاني و کاردروستی خوا له هموو کارو باریکدا.

۵- ۶) رکوع و سوژده بۆ پهروهردگار که بهمهيزترين هوی پهيوهندی بهندهیی بهندهیه به خواوه و جیگیربوونی یادی خوا لهدلیدا.

۷-۸) فرمان به چاکه و جلّهوگيرییه له خراپه که هوی چاکي و چاککردنی ژيان و جيهانه.

۹- پاريزگاری شریعت و بپراهرهکانی خوا که هوی پرگار بوونه له هموو ستم و تاوانیک، مایه ی حهوانهوهیه له سایه ی داد و دادپهروهريدا، پيوسته بزانی که ئه م سئ سیفته دواییهکانی پيوستن و کهلکیان هیه که بهکار بهیزرین له ناو گهل و کۆمهلیکدا که شریعتی خوا حاکم بیئت تیایدا، یان گهل و کۆمهلهکه پروایان ههبن به ئایین و شریعتی خوا، هر گهل و کۆمهلیک که نه شریعتی خوا حاکم بیئت و خویشیان پروایان ههبن به ئایین و شریعتی خوا، ئهبن ههول و تیکۆشان بۆ دووشت بکری:

۱- چهساندنی چاکه ی ههرهگوره بریتییه له خویهتی خوا و پروا تهنا به بهرنامه و شریعتی خوا.

ب- جلّهوگيری له خراپه ی ههرهگوره ی که بریتییه له پروا و ملکهچی بۆ هر شریعت و یاسا و بهرنامه یهکی تر بیجگه له شریعت و یاسا و بهرنامه ی خوا.

ئینجا به جوانی ئەزانم باس و لیکۆلینهوه له شتیک بکه م که پهيوهندی به یاسای زمانی عهربهییوه هیه، ئهوش ئه میه: که حوت لهو سیفته تانه ی هیئا بهدوای یهکدا بهبن هیئانی پیتی (و) بهلام بۆ ههشته م و نۆیه م پیتی (و) هیئا، زانایان لهو باره یهوه چهند شتیکیان فرمووه:

۱- هیئانی (و) له نیوان فرمان به چاکه و جلّهوگيری له خراپه، دهست نیشانه بهوهی که ئه دووانه پیکه وه فهرزیکن له فهرهکانی ئیسلام، هیچکام به ته نیا بهس نییه، بهلام پیشووهکان ههرکام به ته نیا فهرزیکه له فهرهکان.

۲- ئەم دووانە لەباریکەوه بەرامبەر و دژی یەکتەرن، بەم ڕەنگە یەکەم داوای کردنە و دووەم داوای نەکردنە، لەباریکە ترەوه نووساون پێکەوه و هیچکام بەبێ ئەوێتر نابێ، چونکە داوای کردنی هەر شتێک جێگەگیری لە دژەکەیی، کەواتە ئەم دووانە نە پەيوەستی تەواو هەبە لەنیوانیاندا، نەدووری و دژایەتی تەواو هەبە، بەپێی باوو یاسای ڕەوانبێژی هەردوو شتێک کە بەو جۆرەبن، هەرکام بەداوای ئەوێتردا بێت پیتی(و) ئەخریتە نیوانیان.

۳- جێگەگیری لە بێشەری گەرنگتر و سەخت ترە و لەوانەبە کە جەنگ و ئاژاوەی لی پەیدا نەبێ، لەبەر دەست نیشان بەوه(و)ی لەپێشەوه باسکراوه تا بزانی کە سەرەخۆبە و ئەگەر وا نەبواوە گومان ئەبەر کە لەگەڵ فەرمان بە چاکەدا پێکەوه بەندیکن، بۆ هێنانی ئەو پیتە لەپیش رەستی(والحافظون)وه چەند شتێک گوتراوه هێندیکیان باس ئەکەین:

۱- ئەم زستە کورتەبە کە بۆ پیشووەکان، ئەگەر ئەو پیتە نەبێ و وا گومان ئەبەر کە یەکیکە و بەشیکە تاییبەتیە.

۲- مەبەست بەم سیفەتە پارێزگارییە بە کردەوهی پارێزەرەکان لە خۆیاندا، بە هاندانی خەلکیش، ئەگەر ئەو پیتە نەبێ گومان ئەبەر کە تاییبەتیە بە جۆرێکیانەوه.

۴- بێگومان هەموو موسڵمانان لەراوە و پلەیی ئەوانەدا نەبوون کە ئەو ماملە و کەڕین و فرۆشتنەیان کرد لەگەڵ خوادا، بەتاییبەتی پاش گرتنی مەککە و هاتنی خەلکی پۆ پۆل بۆ ژێر سایەیی ئیسلام، زۆر کەس هەبوو کە بەتەواوی تێنەگەیشتبوو، پێنەگەیشتبوو، بە هۆی ئەوهوه خۆیان دانەپەڕی لە هەموو پەيوەندیەکی تر بێجگە لە پەيوەندی ئیمان و ئیسلام، بە تاییبەتی پەيوەندی خزمایەتی بەهێز بوو لەدال و دەروونیاندا، بەهۆی ئەوهوا دەرئەکەوی کەهێندێ لە موسڵمانان داوای لێبوردنیان ئەکرد بۆ باوک و کەس و کارە بێبڕواکانیان کە بە بێبڕوایی مردبوون، هەروەها داوایان ئەکرد لە پێغمەبەر(ﷺ) کە داوای لێبوردنیان بۆ بکات لە خوا،

مَا كَانُوا لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلَىٰ أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانُوا اسْتَغْفَارًا لِإِبْرَاهِيمَ لِأَنَّهُ إِلاَّ عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

ئينجا ئەم نايەتانه هاتنه خوارەوه جلەوگيریی کرد لەووه و فرموی: ﴿مَا كَانُوا لِلنَّبِيِّ

وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ راست و زهواو شایسته نەبووه و نییه بۆ پیغه مەبرو ئەوانەى که بپروایان

هیناوه ﴿هَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ﴾ داواى لیبوردن بکەن بۆ هاویەش زهوا دەرمان و بت

پەرستەکان، واتە نابى بیکەن و با ئەیکەن بۆیان ﴿لَوْ كَانُوا أَوْلَىٰ قُرْبَىٰ﴾ با ئەوانەى خاوەن

خزمایەتى و کەس و کاریشيان بن، بەلام بەم مەرجە ﴿مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ

الْجَحِيمِ﴾ لە پاش ئەوهى که دەرکەوتى بۆ پیغه مەبرو بپرواداران که ئەو هاویەش زهوا دەرمانە

دۆزەخین و هاوێل و نیشته جیى ناگرى دۆزەخن بە هەمیشەیی، ئەو دەرکەوتنەش بەم ڕەنگە

بیان بینن کۆتایی نەهینن تا لەسەر ئەو بارە ئەمرن، یان سڕوشتی خوا هاتبى و هەوالى

دابى بەوه، کەواتە تا ئەوه دەرئەکەوتى دروستە داواى لیبوردن بۆیان، بەلام بەم بیانخاتە سەر

ڕینگەى راست و موسلمان بن نەك داواى لیبوردن بۆیان با موسلمانیش نەبن، لەحەدیسی

صەحیح (بوخارى و موسلیم) دا هاتووہ کہ ئەم نایەتە هاتووہتە خوارەوه بەهۆى (ئەبو

تالیب) هوه کەلە پاش ئەوهى سەرپیچی کرد لە بپروا هینان و موسلمان نەبوو، پاش ئەوه

پیغه مەبر(ﷺ) فرموی: داواى لیبوردنت بۆ ئەکەم مەگەر بەرگرى بکړم، ئینجا ئەم نایەتە

هاتە خوارەوه، ئاشکرایە (ئەبو تالیب) لە مەککە مرد پئیش کۆچکردن بۆ مەدینە،

سورەتى (براءة) که ئەمە یەکیکە لە نایەتەکانى لە دواواى چەرخ و سەر دەمى مەدینە دا

هاتووہتە خوارەوه، کەواتە یان ئەبى بلتین: ئەم نایەتە مەککەیییە و خراوتە ئەم سورەتە

مەدینەیییە، چونکە بپرایەکەى ڕێك و شیاوه لەگەڵ بپرایەکانى ئەم سورەتە دا، یان ئەبى

بلتین: ئەم بپرایى بەرگرى و جلەوگيرییە ئەو کاتە نەهات و دواکەوت تا ئەم کاتەى ئەم

سورەتە هاتە خوارەوه، هیچ بەرگرى کەرێك نییه لەوه، نابى گوى نەدرى بە حەدیسهکە،

چونکە لە چەند ڕینگەیکى صەحیحەوه بپرایەتکراوه، ئەو جلەوگيرییە لە داواى لیبوردن بۆ

هاوبهش رهوا دهران، ههروهها ناپاکان و ههموو بی‌پرواکان شتیکی راست و رهوا و زور
 به‌جییه، چونکه یه‌که‌م و سه‌رۆک و سه‌رده‌سته‌ی هه‌موو په‌یوه‌ندیه‌کانی ئاده‌می بریتییه له
 په‌یوه‌ندی عه‌قیده و بیروباوه‌پ؛ ده‌ی کاتئ ئه‌و په‌یوه‌ندییه نه‌بوو و بچرا ئیتر هیچ نرخی‌ک
 نامینئ له‌پاش نه‌بوون و نه‌مانئ یه‌که‌م په‌یوه‌ندی و گه‌وره‌ترین په‌یوه‌ندی و پاک‌ترین و به‌نرخ
 ترین په‌یوه‌ندی، به‌لکو ئه‌گه‌ر په‌یوه‌ندی گه‌وره هه‌بوو ئه‌وا په‌یوه‌ندیه‌کانی تریش له‌په‌نای
 ئه‌ودا هه‌ن، ئه‌گه‌ر ئه‌و نه‌بوو ئه‌وا هیچ جوژه په‌یوه‌ندیه‌کی تر نامینئ له‌نیوان هیچ دوو
 که‌سی‌کدا، ئینجا لیژده‌دا جیگه‌ی پرسیارئکه که چون ئیبراهیمی خه‌لیل داوای لیبوردنی کرد
 بۆ باوکی وه‌ک له‌ ریوایه‌تی‌کدا هاتوو تاکاتئ ئه‌م ئایه‌ته هاته خواره‌وه موسلمانه‌کان گوتیان:
 بی‌گومان ئیبراهیم داوای لیبوردنی کرد بۆ باوکی به‌هۆی ئه‌وه‌وه ئه‌م ئایه‌ته هاته خواره‌وه:
 ﴿وَمَا كَانَتْ آسْتَفْقَارًا لِإِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ﴾ داوای لیبوردنی ئیبراهیم بۆ باوکی له‌بهر هیچ شتی‌ک
 نه‌بوو ﴿لَا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا أَيَّاتًا﴾ بیجگه له‌ به‌لینئیک که دابووی به‌ باوکی که داوای
 لیبوردنی بۆ بکات، ئه‌و به‌لینه‌ش پیش ئه‌وه بووه که ده‌رکه‌وی بۆی که باوکی دوژمنی
 خوییه و هه‌رگیز به‌روا ناهینئ ﴿فَلَمَّا بَيَّنَّ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ﴾ ئینجا کاتئ ده‌رکه‌وت بۆی
 که باوکی دوژمنی خوییه و به‌رده‌وامه له‌سه‌ر ئه‌وه، ئه‌وه‌ش که به‌مه که خوا سروشی کرده‌لای
 که به‌روا ناهینئ، یا به‌مه - وه‌ک قه‌تاده ئه‌فهرموی - که مردوو و پروای نه‌هینا، کاتئ ئه‌وه‌ی بۆ
 ده‌رکه‌وت خۆی لی به‌ری کردو به‌ هه‌موو جوژ لیی دوور که‌وته‌وه، هۆی ئه‌وه‌ش ئه‌مه‌یه که
 ئه‌فهرموی: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ﴾ به‌راستی ئیبراهیم زور له‌ خواترس و هاوارو لالاوه بوو له
 خوا، له‌سه‌ر خۆ و په‌له‌نه‌که‌ر له‌سه‌ر ئازارو نارچه‌تی، باوکی ئازاری زۆریدا ئه‌و هه‌ر به
 هیواشی و له‌سه‌ر خۆ بوو له‌گه‌لی، کاتئ بۆی ده‌رکه‌وت دوژمنی خوییه لیی دوور که‌وته‌وه و
 خۆی لی به‌ری کردو به‌لالا و پارانه‌وه گه‌راپه‌وه بۆلای خوا. ریوایه‌تکاره‌وه که کاتئ ئه‌م دوو
 ئایه‌تی رابوردوو هاته خواره‌وه، ئه‌وانه‌ی که داوای لیبوردنیان کردبوو بۆ ئه‌و بی‌پروایانه
 که‌وتنه ترس و بیم له‌وه‌ی که گومرا بووبن، به‌هۆی ئه‌و داوا و نزاوه، به‌هۆی ئه‌وه‌وه ئه‌م
 ئایه‌ته هاته خواره‌وه و دل‌نارامی کردن له‌وه‌و ده‌ست نیشانی کرد به‌ یاسایه‌ک له‌ یاساکانی
 ئیسلام که تۆله نییه و تاوان و گونا‌ه نییه به‌بئ راگه‌یانندن و بوون کردنه‌وه و هه‌والدان
 له‌پیشه‌وه،

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١١﴾ إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يُحْيِي وَيُمِيتُ

فهرموی: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ﴾ شایسته نبوده و باوی خوا و نبوده که هیچ دسته و کومه لیک به گومراو تاوانبار دابنی له پاش نهوهی که رینمونی کردبن و خستبنیه سهر ریگهی راست، هیچ کام له وانهی به گومراو تاوانبار دانه ناوه بهوهی وتارو کرداری بهدهوه ﴿حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ﴾ هتا به پوونی باسی نهکات بویان نهوهی که خویانی لی نه پاریزن و پیویسته خو پاراستن لی، نینجا پاش نهو باسو راگه یاندنه نه وانه هر کوتایی نهینن، واته خوا بندهکانی ناگری و لهسهر هیچ کردارو وتاریکی بهد تا له پیشهوه بهروونی پییان رانهگه یهنری که نهو وتارو کردارانه بهد و قدهغه، که واته نهو موسلمانانهی که داوی لیبوردنیان کرد بو خزمه بی پروا کانیان، تاوانبار نه بوون ماتول له پیشهوه پییان رانهگه یهنرا بوو حالی نه کرابوون، له میهره بانی خوا به زیاد بیت، ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ به راستی خوا به تهواوی زانا و ناگایه به هموو شتیک که یه کیک لهو شتانه پیویستی بنده کانییه تی بهو باسو راگه یاندنه.

خوای میهره بان نهم نایینه پیروزی نارد به سووک ناسانی و بنده کانی تنگه تاو ناکات، نهوهی که قدهغه ی کردوه بهروونی باسی کردوه، بی دهنک بووه له هیندی شت به لیزانی و کاردروستی خوی، جلهو گیری کردوه له پرسیار کردن لهوهی که خوی بیدهنگ بووه لی، جاله بهر نهوه هیچکس بو ی نییه هیچ شتیک له وانه قدهغه بکات که خوا لی بیدهنگ بووه، بو ی نییه جلهو گیری بکات بکات له هر شتی که نهو باسی نه کردوه. نینجا کوتایی نایه ته کانی رابوردو لهو کاته دا که بانگی بنده کانی کرد بو خو پروتکردنهوه له هر په یوهندی یه که په یوهندی پروا و عه قیده ی له گهل نه بی، لهم کاته دا نه فهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ به راستی هر بو خوی به خواهنی و پادشایه تی هموو ناسمانه کان و زهوی، خوا گیان نه به خشی به بی گیانان و گیان نه سیننی له گیانداران، خوا نه زیه نی و نه مرینی،

وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٣٨﴾ لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ

﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾ نبييه بو نبيوه بيچگه له خوا هيچ كار
به دهست و خاوهن و يارمه تيدمريك، پوي فهرموده كه كاته بهنده كاني بهو فهرموده به كه
دل و دهرودن بيدار كه كاته وه كه په ويندي و په يوهستي به خاوه بهسه، چونكه په يوهندي به
هر شتيكه وه بكرئ مولكي خوايه و به دهست خوايه، مال و گيان و ناسمانه كان و زهوي و
زيان و مردن و يارمه تيدان و هموو شتن هر به دهست خوايه.

بئ گومان زوربه ي نايه ته كاني هم سوورته هاتووته خواره وه دهر باره ي نه و پروداو و
سه فهرئ (ته بوك) ه و په يوهنديان هيه پنيه وه، چونكه به سه رهات و پروداو ه كاني زور زون،
وهك له نايه ته كاني رابردودا دهر كهوت، به هوي نه وه سهخت و سامناك بووه له شكره كه ي ناو
براوه به (جيش العسرة) له شكري سهختي ناره حهتي، له پرستيده خهلكي له تهنگي و
ناره حهتيده بوون له هموو باريكه وه: دپوري سه فهره كه، كه مي خواردن و نان و ناو، قات و
قري و گهر ماي به تين، كه مي ولاخي بارو سوارسي، پيلان و دوژمنايه تي ناپا كه كان له هموو
بارو پر ويه كه وه، له بهر نه وه هموو هويه به پرستي جيگه ي نه وه بوو كه خهلكي دو چاري
هه له و ترازان بين، به لام له گه ل نه وه دا خواي ميهره بان هر ليبوردن و چاوپوشي به كار هينا
وهك له نايه تانه ي داهاتووه دا دهر نه كه وي كه نه فهرموي: ﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ﴾ بئ گومان
خوا توبه و گهرانه وي و هرگرت به ميهره باني خوي له پيغه مبهر (ﷺ) كه هر چه ند گونا مي
نه بووه به لام بهنده به رامبهر به خواي خوي كه م و كوي و ناتهواوي زوره و پويستي هيه به
ليبوردن و چاوپوشي خوا، يه كي له و ناتهواوي و كه م و كوي به نه بوو كه نيزني نه و
دهسته ناپا كه يدا، وهك (نين و عه باس) - خوا لي ي رازي بي - لي ره دا نه يبرئ به سه ر نه وه دا.

﴿وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ﴾ توبه ي و هرگرت له واره له كوچرو يارمه تي دهرانه ي ﴿الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ﴾ كه شويني كه وتن له كاتي سهختي و تهنگيدا ﴿مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ
يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ﴾ له پاش نه وه ي نريك بوو دلنه كاني دهسته يه كه له وان لابه دن له ريگه
راسته كه ي نيسلام به سه ريچي كردن له شوين كه وتن و فهرمانبهر ي پيغه مبهر (ﷺ)، به م
فهرموده به پووني نه كاته وه كه سهختي و تهنگيه كه يان گه يشتبوه نه و په ري راده،

ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ

ثینجا بؤ زیادہ دنیاوی لہسروہرگرتنی توبہ کہ بیان دوبارہ نہ فرموی: ﴿ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾
 ثینجا خوا توبہی لیٰ وەرگرتن، یان مہبست نہویہ لہ یہ کہ مجارہوہ لہ پیش باسی
 گوناہہ کہ یاندا ہوالی دا بہ وەرگرتنی توبہ بؤ دلخوش کردنیان، ثینجا بؤ ریز پیدانیان
 لہ پاش باسی گوناہہ کہ ہوال و بہ لینہ کہ نہینیتہوہ بہ دوایدا، ہویٰ نہو بہ لین و وەرگرتنہ
 نہ مہیہ کہ نہ فرموی: ﴿إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ بہ راستی خوا میہربانہ بہوان بہلابردنی زیان
 لیان و میہربانہ پیان بہ گہ یاندنی سود و بہرہ، یان مہبست بہ ﴿رَءُوفٌ﴾ نہویہ
 میہربانہ بؤ لہ مہر و پیشیان، مہبست بہ ﴿رَحِيمٌ﴾ میہربانہ بؤ لہ مہر پاش و دہاتویان،
 لہ پیشہوہ فرموی: ﴿وَأَخْرُوكَ مُرَجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ﴾ لہو بہ جیماوانہ کہ سانکی تر ہن حوکم و
 بریار و فرمانی خوا، نہو کہ سانہ ہم سن کہ سن کہ لیرہدا نہ فرموی: ﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ
 خَلَفُوا﴾ خوا توبہی وەرگرت لہو سیانہی کہ کاریان دواخرا و بریاریان لہسر نہدرا لہو کاتہدا
 ﴿حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ ہہتا زہویان لہسر تہنگ بوویہوہ بہو فراوانیہی کہ
 ہہیہتی، واتہ دنیا یان لیہاتبووہ یہک و جیگای ژیان و نیشتہ جییان بؤ نہ ما بوو لہو دنیا
 فراوانہدا، بہوی بیزاری و تیکہل نہ بوونی خہلکی لیانہوہ ﴿وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ﴾ دل و
 گیانی خویشیان لہسر تہنگ بوو بوو، واتہ بیزار بوون لہ گیانی خویشیان و غہم و پہ ژارہ
 دلی داگیر کردبوون تا رادہیہک جیگای خویشی و شادمانی نہ ما بوو تیایدا ﴿وَزَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ
 مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ﴾ زانیان کہ ہیچ پہنا گایہک لہ خواو لہ خہشم و نارہزایی خوا نیہہ کہ پہنای
 پیہرن، مہگر پہنا بؤلای خوا خوئی بہ توبہ و گہرانہوہ بؤلای و ملکہچی و گوی پرایہلی بؤی،
 تہنانت نومیدی لای پیغہ مہریشیان نہ ما ﴿ﷺ﴾، کہ چہندہ میہربان و بہزہی دارہ دہربارہی
 پرواداران و نومہ تہکھی، نہوہ بوو بہ خوئی و پارہکانیشیہوہ دہنگیان لیٰ وەرگرتن، چ جایی
 نہوہ تکایان بؤ بکن، چونکہ پیغہ مہر ﴿ﷺ﴾ ناتوانی تا بکات بؤ ہیچکس
 نہلہ دنیا ونلہ پوژی دوا ییدا بیجگہ بؤ کہ سیک کہ خوا ٹیزن بدات و رازی بیت بہ تکا کردن بؤی،

﴿شَرَّ تَابَ عَلَيْهِمْ﴾ ئینجا له پاش نهوه خوا به زهیی و میهره بانئ پیکردن و نایه تی توبه ی ناردنه خواروه بو سهریان، یان یارمه تیدان و بوئی رېك خستن توبه و گه رانه وه ﴿سَوْبُوا﴾ بوئ نهوه ی به رده وام بن له سهر توبه و گه رانه وه، یان بوئ نهوه ی له داهاتو دا نه گهر لادان و گونا هیکیان هه بوو توبه ی لی بکن و نا ئومید نه بن له به زهیی خوا، یان بوئ نهوه ی توبه بکن له هه موو گونا هیکی پابردوو و هه موو گونا هیکی داهاتوو کاتی که پهیدا بوو، ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ به راستی خوا هه ر نهو زور و هرگری توبه و میهره بانه و به زهیی فراوانی هه یه بوئ نهوانه ی که چاکه کارو گه راون بولای له هه له و تاواندا، ئینجا با راست ترین ریوایه ت بهینین له باره ی پروداوو به سهرهاتی نه م سیانه، تا با شتر تی بگهین له و شیوه و نه خشه یه که قورئان کیشای له و باره یه وه، با گوئی بگرین له یه کن له و سیانه پروداوو به سهرهاته که مان بوئ باس بکات. (ئیمامی نه حمده و بوخاری و موسلیم) له رېگه ی (زهه ری) یه وه ریوایه ت نه کن که نه فه رموی: (عبدالرحمن ی کوپی عبدالله ی کوپی که عبی کوپی مالیک) هه وائی پیدام که (عبدالله) ده ست راکیشی باوکی بوو له ناو کوپه کانیدا کاتی که چاوی بینایی نه ما، (عبدالله) نه لئ: له (که عبی کوپی مالیک) م بیست باس و داستانه که ی خوئی بوئ باس کردم له باره ی دوا که وتن و نه چوونیه وه بوئ (ته بوک)، که عب نه لئ: له هیچ غه زایه کدا دوا نه که وتووم له پیغه مبه ر (ﷺ) بیجگه له غه زای ته بوک، به لئ بوئ غه زای به در دهر نه چووم، به لام هه ر که س نه چوو بوئ نه و غه زایه لومه و گله یی لی نه کرا، چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) و نه و موسلمانانه ی که دهر چوون بوئ به در نیازی نه و کاروانه ی قوره یشیان هه بوو، واته بوئ جهنگ نه چوون، به لکو بوئ نه و ههنگوینه بی میشه چوون، تا خوا کاره که ی گوپی و گپرای به و جهنگه گه ره و گرنگه، نه لئ: من ناماده ی په یمانی عه قبه بووم، که نایگوپرمه وه به به در هه رچه نده به در به ناو بانگ تره و زور تر باس نه کری. هه وائو دهنکو باسی من له باره ی ته بوک وه نه مه یه: نه و کاته ی که من نه چووم و به جیمام له هه موو کاتیکم به هیز تره و به ده سه لات تر بووم، سویند به خوا له و غه زایه دا دوویاره به رم هه بوو، پیغه مبه ر (ﷺ) له وه و پیش نیازی هه ر غه زایه کی بکر دایه زور تر وای نیشان نه ندا بوئ لایه ک دهر و، به س بوئ نه و غه زایه به پوونی باسی فه رموو که نه چین بوئ ته بوک، چونکه کاته که زور گه رم بوو، سه فه ره که زور دوور بوو، به چوئو بیابان و

بئى ئاودا گوزەريان ئەكرد، بەرەو دوژمنىكى زۆر ئەرۆيشتن، لەبەر ئەو كارەكەى بۆ
 پوونكردەئەو تا باش خۆيان ئامادە بكەن، موسلمانەكانىش زۆر بوون، كەعب ئەلى: ھەر
 كەس مەيلى خۆشاردەئەوى ببوايە بۆى ئەكرا، مەگەر بە دەگمەن، چونكە لەبەر زۆرى پىئى
 نەئەزانرا، مەگەر ئايەت بەھاتايەتە خوارەو ھەوالى لى بدايە، پىئەمبەر(ﷺ) ئەو غەزايەى
 كرد لە كاتىكدا كە ميوە پىگەيشتبوو و سفرە خۆش بووبوو، ئىنجا بە رىكەوت ئەوئەى
 بەردەوام بن لەسەر تۆبە و گەرانەو، يان بۆ ئەوئەى لە داھاتوودا ئەگەر ئەو لادان و
 گوناھىكيان بوو تۆبەى لى بكەن و ئائومىد نەبن لەبەزەى خ. يان بۆ ئەوئەى تۆبە بكەن لە
 ھەموو گوناھىكى رابردوو ھەموو گوناھىكى داھاتوو كاتى كە پەيدا بوو، ﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ
 الرَّحِيمُ﴾ بەراستى خوا ھەر ئەو زۆر وەرگرى تۆبە و مېرەبانە و بەزەى فراوانى ھەيە بۆ
 ئەوانەى كە چاكەكارو گەراون بۆلاى لە ھەلەو تاواندا، ئىنجا با راست ترين رىوايەت بەيئىن
 لەبارەى پووداوو بەسەرھاتى ئەم سىانە، تا باشتر تىبگەين لەو شىوہ و نەخشەيە كە قورئان
 كىشاي لەو بارەيەو، با گوئى بگرين لەيەكئ لەو سىانە پووداوو بەسەرھاتەكەمان بۆ باس
 بكات. (ئىمامى ئەحمەدو بوخارى و موسلىم) لە رىگەى (زەھەرى) يەوہ پىوايەت ئەكەن كە
 ئەفەرموئ: (عبدالرحمنى كوڤى عبدالله ي كوڤى كەعبى كوڤى مالىك) ھەوالى پىئام
 كە(عبدالله) دەست راكيشى باوكى بوو لە ناو كوڤەكانىدا كاتى كە چاوى بينايى
 نەما،(عبدالله) ئەلى: لە(كەعبى كوڤى مالىك)م بيست باسو داستانەكەى خۆى بۆياسكردم
 لەبارەى دواكەوتن و نەچوونىيەوہ بۆ(تەبوك)، كەعب ئەلى: لەھىچ غەزايەكدا دوا نەكەوتووم
 لە پىئەمبەر(ﷺ) بىجگە لە غەزاي تەبوك، بەلى بۆ غەزاي بەدر دەرئەچووم، بەلام ھەركەس
 نەچوو بۆ ئەو غەزايە لۆمە و گلەيى لى ئەكرا، چونكە پىئەمبەر(ﷺ) و ئەو موسلمانانەى كە
 دەرئەچوون بۆ بەدر نىازى ئەو كاروانەى قوڤەيشيان ھەبوو، واتە بۆ جەنگ نەچوون، بەلكو
 بۆ ئەو ھەنگوونە بئىمىشە دەرچوون، تا خوا كارەكەى گوڤى و گىڤراى بەو جەنگە گەرەو
 گرنك. ئەلى: من ئامادەى پەيمانى غەقەبە بووم، كە نايگوڤمەوہ بە بەدر ھەرچەندە بەدر
 بەناو بانگ ترەو زۆرتەر باس ئەكروئ، ھەوال و دەنگو باسى من لەبارەى تەبوكەوہ ئەمەيە:
 ئەو كاتەى كە من نەچووم بەجىمام لە ھەموو كاتىكم بەھىزترەو بەدەسەلات تریووم، سوئىند
 بەخوا لەو غەزايەدا دووبارە بەرم ھەبوو، پىئەمبەر(ﷺ) لەوہ پىئش نىازى ھەر غەزايەكى
 بكردایە زۆرتەر وای نىشان ئەدا بۆ چ لايەك ئەروا، بەس بۆ ئەو غەزايە بەروونى باسى فەرموو
 كە ئەچىن بۆ تەبوك، چونكە كاتەكە زۆر گەرم بوو، سەفەرەكە زۆر دوور بوو، بەچۆل و

بیابان و بی‌ناودا گوزهریان نه‌کرد، به‌ره و دوزمنیکی زور نه‌پویشتن، له‌بهر نه‌وه کاره‌که‌ی بو
 پوونکردنه‌وه تا باش خو‌یان ناماده بکه‌ن، موسلمانه‌کانیش زور بوون، که‌عب نه‌لی:
 هرکه‌س مه‌یلی خو‌شاردنه‌وه‌ی بی‌وايه بو نه‌کرا، مه‌گه‌ر به‌ده‌گه‌من، چونکه له‌بهر زوری پی‌ی
 نه‌زانرا، مه‌گه‌ر نایه‌ت به‌اتایه‌ته خواره‌وه و هه‌والی لی بدایه، پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) نه‌و غه‌زایه‌ی کرد
 له‌کاتی‌کدا که‌میوه پی‌گه‌یشت بوو سی‌بهر خو‌ش بوو بوو، ئینجا به‌رێ‌که‌وت موسلمانان له‌گه‌لی
 بوون، منیش خه‌ریک بووم خو‌م رێ‌ک ب‌خه‌م له‌گه‌لیان، که‌چی له‌ خو‌مه‌وه هی‌چ نه‌نه‌کرد، له‌دلی
 خو‌مدا نه‌م گو‌ت: من ده‌سه‌لاتم هه‌یه و توانام هه‌یه هه‌رکات ویستم، هه‌ر به‌و جو‌ره مامه‌وه و
 خو‌م رێ‌ک نه‌خست، به‌کو‌رتی نه‌لی: هی‌چ به‌هانه‌یه‌کم نه‌بوو هه‌ر له‌ خو‌مه‌وه سستیم کرد تا
 نه‌وان ده‌رچوون و له‌پاش نه‌وان غه‌مبار بووم له‌وه‌ی که‌ که‌سی‌کم نه‌نه‌بی‌نی به‌جی‌مابن، مه‌گه‌ر
 که‌سی‌ک به‌ ناپاک دانرابن یا که‌سی‌ک که‌ عوزرو به‌هانه‌ی بووبن، پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) هی‌چ باسی
 منی نه‌کردبوو هه‌تا گه‌یشتبوونه ته‌بووک، ئینجا له‌وی‌دا نه‌فه‌رموی: که‌عبی کو‌پی مالیم چی
 کردبێ؟ له‌وی‌دا پیاوی‌ک له‌ به‌نی سه‌له‌مه نه‌لی: خو‌شی و که‌شخه و سه‌رنجدانی ده‌سه‌لات و
 سامانی خه‌ریکی کردوه، له‌وه‌لامدا مو‌عازی کو‌پی جه‌هل نه‌لی: قسه‌یه‌کی به‌دت کرد.
 سویند به‌خوا نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا بی‌جگه له‌ خێرو چاکه هی‌چمان نه‌زانیه له‌باره‌ی نه‌و
 پیاوه‌وه، ئینجا پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) بیده‌نگ نه‌بن، که‌عب نه‌لی ئینجا هه‌والم پیدرا که‌ پی‌غه‌مبه‌ر
 گه‌راوه‌ته‌وه له‌ ته‌بوک به‌ره و مه‌دینه غه‌م و بیم داگیرى کردم، بیم نه‌کرده‌وه درۆیه‌ک بدۆزمه
 خو‌می پێ‌رێ‌گار بکه‌م، نه‌م گو‌ت: به‌چی خو‌م رێ‌گار بکه‌م له‌ خه‌شم و نا‌ره‌زایی پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ)?
 پرسم نه‌کرد به‌وانه‌ی که‌ ژیر بوون له‌ که‌سو کارم له‌و باره‌یه‌وه، ئینجا کاتێ هه‌والیان پیدام
 که‌ پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) گه‌شته به‌ره‌وه نه‌و خه‌یاله‌م له‌ دلدا نه‌ما و بریارمدا که‌ هه‌ر راست بلیم و
 درۆی له‌گه‌ل نه‌که‌م، باوی پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) وابوو که‌له سه‌فه‌ر نه‌گه‌رايه‌وه له‌ یه‌که‌مجاره‌وه
 چووه‌ته مزگه‌وت دوو رکا‌ت نو‌یژی نه‌کرد و دانه‌نیشت له‌ناو خه‌لکه‌که‌دا، ئینجا که‌به‌و
 جو‌ره‌ی کرد به‌جی‌ماوه‌کان که‌ هه‌شتا و نه‌هه‌نده که‌س بوون هاتنه‌ خزمه‌تی و ده‌ستیان‌کرد به
 به‌هانه‌ هی‌نانه‌وه و سویند خو‌اردن، پی‌غه‌مبه‌ریش(ﷺ) به‌پێی پووکه‌ش و پو‌اله‌ته‌که‌یان
 قسه‌کانیانی وه‌ر نه‌گرت و په‌یمانی له‌گه‌ل نه‌به‌ستن و دا‌وای لی‌بووردنی بو‌نه‌کردن و نیازو
 نه‌نییه‌کانی حه‌واله‌ی خوا نه‌کردن، هه‌تا منیش چوومه‌ خزمه‌تی، ئینجا که‌ سه‌لام کرد
 زه‌رده‌خه‌یه‌کی کرد له‌ شی‌وه‌ی که‌سی‌کا که‌ خه‌شمانک بی‌ت، ئینجا فه‌رموی پیم: وه‌ره
 پیشه‌وه، منیش پو‌یشتم هه‌تا دانیشتم له‌به‌رده‌ستیدا، ئینجا فه‌رموی پیم: ئایا چی تو‌ی

دواخست هتا به جیمایت؟ ئایا و لآخی سواریت نه گرتبوو بۇ خۇت؟ ئەلى منیش گوتم: ئەى
 پیغمبەرى خوا سویند به خوا ئەگەر من لای کەسیکی تر دانیشتمایه له پیاوانی دنیایی
 ئەزانی به عوزر هینانەوه له خەشم و نارەزایی خۆم دەرکەم، چونکه دەم و زمانم تیزه و دەمه
 قالیم پی ئەکرئ. بەلام سویند به خوا و ئەزانم ئەگەر ئەمرو به قسەى درؤ تۆ رازی بکەم له خۆم
 لهوانیه خوا به زووی نارازیت بکات لیم، ئەگەر قسەى راستت بۆ بکەم کەدلت بیهشی لیم،
 من ئومیدم وایه که پاشه پوژی باشی تیدابیت لای خوا، سویند به خوا هیچ عوزرو
 بیانویه کم نه بووه، سویند به خوا هیچ کاتئ لهوکاته به دەسه لات ترو به هیزتر نه بووم که
 به جیمام له تۆ! پیغمبەر (ﷺ) فرموی: ئەمه راستی کرد، که واته ههسته هتا خوا پیریاری
 خوی ئەدات دەر بارەت، منیش ههستام، چەند که سیک له بهنى سه له مه کهوتنه شوینم گوتیان
 پیم: سویند به خوا پی نازانین که له مه و بهر گونا هیکت کردبئ، به راستی دهسته پاچه بوویت
 له وهى بهینیتەوه بۆ پیغمبەر (ﷺ) به وینهى ئەوانهى که عوزریان هینایه وه، بن گومان بهس
 بوو بۆت داواى لیبور دنى پیغمبەر بۆ گونا هه کهت، که عب ئەلى: سوید به خوا ئەوهنده
 سه رزه نشتیان کردم خەریک بوو بگه ریمه وه بۆ خزمەت پیغمبەر (ﷺ) خۆم بخمه وه به
 درۆه، له پاشان گوتم پیمان: هیچ کهسیکی تر هیه که ئەمهى منى به سەر هاتبئ؟ گوتیان:
 بەلى دوو کهسى تر وهک تۆیان گوتووه ئەوهى به تۆ گوترا به وانیش گوتراوه، گوتم: کین
 ئەو دووانه؟ گوتیان مه رارهى کوپى ره بیع و هلالى کوپى ئومه ییه. دوو پیاوی چاکیان بۆ
 باس کردم که نامادهى جهنگى به در بوون، منیش په پیره وى ئەوانه ئەکەم، ئینجا پویشتم
 که باسى ئەو دووانه یان بۆ کردم، ئەلى: له نیوان هه موو به جیما وه کاندا جلّه و گیریى کرد
 له وهى قسه بکرئ له گه ل هه رسیکمان، به هۆى ئەوه وه خەلکی لیمان دور کهوته وه یان گوتی
 دلیان گوپى لیمان هتا خاک و ولاته کهم لى گوپا و به و خاک و ولاته نه ما بوویه وه که ئەمناسی
 له مه و بهر له سەر ئەو باره ماینه وه په نجا شه و، دوو هاوری یه کهم چون له مالاً بۆخیان
 کهوتن، بەلام من که به هیزتر و چالاکتر بووم له مال دهرنه چووم و نامادهى نوپژ نه بووم له گه ل
 موسلماناندا، له بازارد ئەگه رام، بەلام هیچکەس قسەى له گه ل نه ئەکردم، ئەچوومه خزمەت
 پیغمبەر (ﷺ) سه م لى ئەکرد که دائه نیشت له پاش نوپژ، له دلى خۆمدا ئەمه گوت: ئایا
 لیوی جولانده وه به وه لامانده وهى سه لامه کهم یان نه ؟ ئینجا له نزیکییه وه نوپژم ئەکرد
 به دزییه وه سه رنجم ئەدا، کاتئ که خەریکی نوپژه کهم نه بووم سه رنجی ئەدام، کاتئ لام
 بکر دایه ته وه بۆلای پووی وه ره گه پرا لیم، دهنگ وه رگرتنى خەلکی دریزه ی کیشا لیم هتا

پۇيشتىم و لاي باخىكى ئەبو قەتادەي ئامۇزام و چوومە ئا و باغەكە و سەلام كرد لىيى، سويىند
 بە خوا وەلامى نەدامەو، ئىنجا پىم گوت: ئەي قەتادە سويىندت ئەدەم بە خوا كە تۇ ئەزانى
 من خوا و پىغەمبەرم خۇش ئەوي (ﷺ)، ئەويش بى دەنگ بوو تا سى جار ئەووم گوت، لەم
 جارەدا لەبەر خۇبەو گوتى: خوا و پىغەمبەر باش تر ئەزانن و زانىنى تەوا و لاي ئەوانە،
 منىش ئا و بە چاوما ھاتە خوارەو و پىشتم تىكرد ھەتا لە باخەكە چوومە دەرەو، كەعب
 ئەلى: جارىك بەبازارى مەدىنەدا ئەگەر پام سەرنجىدا يەككى لە شامىەكان كە خۇراكيان ھىنا
 بوو بۇ فرۇشتن لە مەدىنەدا ئەلى: ئايا كى (كەعبى كوپى مالىك) م نىشان ئەدا؟ خەلكىش
 دەست نىشانىانكرد بۇ من، ھەتا ھات و نامەيەكى پىندام لە پادشاي (غەسان) ھو و وتى كە
 ئەو نامەيە و بۇتۇي نار دوو و بىكەرەو بزانە چى تىدايە، نامەكەم كردەو، بەلام سەد
 خۇزگا كە نەم كر دايە تەو و پىش ئەو چاوم كويز بوايە!! بەخۇم دەگوت: كەعب، پلەي
 مونافىقىت بەرز بوو تەو!! ئەوئندە لاواز بوويت پاشاي غەسان تەماح بكاتە ئايىنەكەت و
 بۇت بنووسىت: (بىستوومە ھاوپرىكەت - مەبەستى پىغەمبەر بوو - نازارى داوى، تۇ خوا
 نەيكردوويت بە جىگەي رىسوايى و چەوساندەو، وەرە بۇلاي ئىمە، پىزت لى دەگرىن).
 لەبەر خۇمەو گوتم: خوايە گيان، منى دل بىرىندار دەرد و نازارى خۇم بە زۇر دەزانى، وا
 پاشاي غەسانىش دەيەوئت بىرینەكان ھەلكۇئى و بەم رەنگە كوژى... لەوانەشە ئەمەي بە
 ھەلىكى باش زانىبى بۇ راو كردنى ماسى لەئاوى لىلدا.... بە ھۇي تەمبەلى و كەمتەرخەمەي
 خۇمەو باوەرەكەم لاواز بوو، وا ئىستا ئەويش دەيەوئى بە تەوايى باوەرەكەم بمرىنى.... نا،
 نا، والله ى دوژمن بە خۇم شاد كەم، ھەرگىز نابى پەنا بەرمە بەر خىانەت و ناپاكي، دەبى ئەو
 پەرورەدە ئىمانىيەي پىغەمبەرى خوا (ﷺ) لەكاتى وادا نەبى و، لە چ كاتىكدا دەرەكەوئىت؟؟
 پاشاي گەمژەي و نازانى كە من وىژدانم نازارم دەدات، ئەو كەئىمانى نىيە چوزانى نازارى و
 وىژدان چىيە؟ پىغەمبەرى خوا (ﷺ) دلمى پىركردو و بە خۇشەويستى خوا و بەرنامەكەي
 پىرشنگى زىرو خرنگە خرنكى زىو و نەرمۇلى ئاورىشم ئەو باوەرەم لەق ناكات... بەدبەخت
 تۇ لە كوئى مرفۇئىكى بەندكراوى وەك من دلخۇش ئەكەيت؟ ئەگەر بتوانم ھەلبىم زىندانەكە
 لەگەلمايە و بگرە قايم ترو بتەوتر دەبىت.... تەنيا دەستى دەسەلاتى پەرورەدگار نەبىت،
 ھىچ ھىزىك نىيە بتوانى ئەلقەرئىزى دەرگاي ئەو زىندانە بشكىنى و پىزگارم كات.... ھەي
 پاشاي مالكاو، كى گوتى: من رىسوا كراوم، رىسوايى مرفۇ لەو دەايە كافر بى و ھاوئل بۇ
 خوا دانى، نىزىكى پىغەمبەرم لەننىكى و پىزى تۇ خۇشترە، بىرۇ بە شوئىن يەككى تردا

بگهړئ، من به توه له ناخه له تيم... توه زور له وه كه متری بتوانی بگهړیته وه بوه كوفرو
 بې باوه پری... لام كړه وه بېنیم ته نوړی داخراوه، تا هیزم تیا بوو نامه كم فری دایه
 گره كه یه وه، چاوم تې پری تا به ته واوی سووتا، وام دهزانی به ناگری بلیسه داری پتو و كینه ی
 دهر وونم دهی سووتیم!! بریارم دابه په لبه ره و مال برومه وه، چونكه ئیتر پیم نه بوو كه س
 ببینم، تا نه و باوه پری له دلدا ماوه ته وه زه ده نه بیټ، له دلی خو شمدا هم بریارم داو گوتم:
 كه پویشتمه ماله وه، ئیتر مان دهگرم و نایه مه دهر وه، تا خوا دهر وویه كم لیده كاته وه، به لئ
 پویشتمه وه بوه مال و تا ماوه یه كه نه هاتمه دهر وه، پوژی پیاویك هات بوه مالمان و هه والی
 منی پرسى، كه گویم لیوو هه والی من ده پرسى، له خو شیدا وه خت بوو بال بگرمه وه،
 چونكه له ماوه دورو دریزه دا همه یه كه م جار بوو موسلمانیک هه والم پرسى و بیه وئ
 له گه لمدا بدویت!! به په له به ره وپیری چووم كه زانیم همه نیروای پیغه مبه ره (ﷺ) نه وه نده ی
 تر شادمان بووم!! چونكه وام دهزانی مرده ی لیخوش بوونی بوه هیناوم و له زیندانه بزگارم
 ده بیټ، نه و زیندانه ی كه چل پوژی ره به قه تیا ده تلیمه وه و به لامه وه له چل هزار سال كه متر
 نه بوو!! كه عب نه لیت: چل شه و له و په نجا شه وه تپه پری كرد، كه سه رنجدا فروستاده ی
 پیغه مبه ره (ﷺ) هات بوه لام و پنی گوتم: كه پیغه مبه ره (ﷺ) فرمانت پی نه دات دور بگه ویته وه
 له ژنه كه ت، منیش گوتم ته لاقی بده م یان چی بگم؟ نه ویش گوتم: نه خیر هر دور بگه وه و
 كه نارگه ربه لی و نزیكى نه كه ویته وه، نار دبووی بولای نه و دو هاوه له كه م به وینه ی من،
 منیش گوتم به ژنه كه م: بچوره وه بوه مالی خو تان و له وئ بمینه وه هه تا خوا بریار نه دات له م
 كار هدا، ئینجا ژنی هلال دیته خزمه ت پیغه مبه ره (ﷺ) و نه لئ: نه ی پیغه مبه ری خوا به پر استی
 هلال پیریكى پك كه و ته یه، هیچ كه سیك نییه خزمه تی بكات، نایا پیت ناخوشه خزمه تی
 بگم؟ نه ویش فرمووی: نه خیر، به لام نزیك نه كه ویته وه، نه ویش نه لئ: سویند به خوا
 جولهی لی براره، سویند به خوا له و كاته وه كه نه و فرمانه ت داوه تا نه مړه هلال به
 هه میشه یی نه گری، كه عب نه لئ: ئینجا هیندئ له كه س و كارم گوتیان: تویش ئیزن بخوازه
 له باره ی ژنه كه ته وه، نه و تا ئیزنی ژنه كه ی هلالی دا كه خزمه تی بكات، نه لئ: منیش گوتم:
 سویند به خوا ئیزنی لی ناخوازم چوزانم چی نه لئ دهر باره ی من كه گه نجم؟ كه عب نه لئ: ده
 پوژ له سه ر نه و باره ماینه وه تا په نجا شه وه كه ته واو بوو، له به یانی په نجا كه دا نویزم نه كرد
 به سه ر بانه وه، من له سه ر نه و بارو حاله سه خته بووم كه خوا فرمووی، گویم لیوو یه كیك
 به سه ر شاخی سه لعه وه بوو به ده نگیكى زور به رز گوتم: نه ی كه عبی كوپى مالیک موژده

بیت، منیش دست به جی چوم به سوژده داو زانیم که خوا دهروی کردوه تهوه، ئینجا پیغمبر (ﷺ) هوالیدا به وهرگرتنی تویه لیمان، ئینجا خه لکی دهستیانکرد به موژده پیدانمان، چووین بۆلای نهو دوو هاوه له کهم به موژده دانوه، پیاویک به غارو به سواری و لاخوه سهرکهوت به شاخه که داو دهنگه که ی چه سپاتر بوو کاتی گه یشته بهروه موژده ی پیدام منیش جله کانی خۆم داکنو کردنمه بهری له موژدانه دا، سویند به خوا هر نهو دهسته جلهم هه بوو، جل و بهرگم خواست و کردمه بهرم، ئینجا دهرچوم بو خزمهت پیغمبر (ﷺ)، خه لکی پۆل پۆل تووشم نه بوون پیروزیاییان لینه کردم له سهر وهرگرتنی تویه کهم، هه تا گه یشته مزگهوت، که سهرنجدا پیغمبر (ﷺ) دانیشتوه له مزگهوت داو خه لکی وان به دهوریدا، له ناو خه لکه دا (طلحة) هه ستا و به پیریمه وه، به خوشییه وه دهستی خسته ناو دهستم و پیروزیایی لیکردم، ئیتر که سی تر له کوچه ران هه لنه سا، به هوی نه وه که عب تاما نه وه ی له بیر بوو (طلحة) دهرباره ی کرد. که عب نه لئ: کاتی سه لام کرد له پیغمبر (ﷺ) پیی فرمووم له کاتی که دا که پووی پیروزی له خوشیدا نه دره وشایه وه: موژده بیت به چاکترین پۆزیک که تیپه ری کرد به سهرتدا له پۆزیکه وه له دایک بووی، منیش گوتم: له لایه ن خۆته وه نه ی فروستاده ی خوا یان له لایه ن خواوه؟ فرمووی: نه خیز به لکو له لایه ن خواوه. پیغمبر (ﷺ) کاتی که یف خوش بوایه پووی بریقه ی نه دایه وه وه ک پارچه یه ک له مانگ بیت و بووه، ئیمه نه وه مان نه زانی و هه ستمان پی نه کرد لییه وه، ئینجا کاتی که دانیشتم له بهرده میدا گوتم: نه ی فروستاده ی خوا به شیک له تویه که ی من نه وه یه له ماله کهم بچه دهره وه و هه مووی صه ده قه بیت بۆلای خواو فروستاده که ی (ﷺ)، نه ویش فرمووی: هیندی له ماله کهت به یله ره وه نه وه چاکتره بو، منیش گوتم: نهو به شهم که هه مه له خه یبه ر نه یه یله وه، گوتم: نه ی پیغمبه ری خوا من هر به هوی راستییه وه خوا پرگاری کردم به شی له تویه کهم نه مه یه که تا ماوم هر قسه ی راست بکه م، سویند به خوا له و پۆزه وه تا ئیستا به ده ست قه ست درۆم به ده مدا نه هاتوه، هیوام وایه که خوا به مپاریزی بو دها توویش، سویند به خوا له پاش نه وه ی خوا خستمیه سهر رنی ئیسلام هیچ چاکه یه کی له گه ل نه کردووم گهره تر له وه ی که راستم کرد له گه ل پیغمبر (ﷺ) و درۆم له گه ل نه کرد تا تیدا چوو مایه وه ک تیدا چوونی نه وانیه که درۆیان له گه ل کرد، نه وه بوو نه وانیه که درۆیان کرد نایه ت هاته خواره وه دهرباره یان و له پیش گهرانه وه بو مه دینه فرمووی: ﴿سَيَلْفُونَ بِاللَّهِ

لَكُمْ إِذَا أَنْفَلْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتَعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَهُمُ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا

يَكْسِبُونَ ﴿١٥﴾ يَخْلُقُونَ لَكُمْ لِرِضْوَانِ عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦﴾ وَهَكَ

تیپیری کردو تهفسیرمان کردهوه، نهوه بوو داستان و بهسهرهاتی کهعب و دوو هاوهلهکهی، وهك خۆی گنپراوه، له ههموو بهش و پارچهیهکیان پهندو ناموژگاری ههیه، له ههموو داستانهکهدا شیوهیهکی ناشکرا ههیه و دهرئهکهوی بؤ بناغهیهکی پتهوی بههیزی نهو موسلمانانه، بؤ پاک و خاوینیان، بؤ گوپرایهلی و فرمانیان، نهوه بوو کهعب و هاوهلهکانی به پنی باوی نادهمی سستی و لاوازی پووی تیگردن و لهو کاته تنگدا بهجیمان له موسلمانان، دریزی سهفرو گهرمای سهختی کات و خوشی سینبهر و سههندو میوه و ناوی ساردی مال کاری لیگردن و دواي خستن، بهلام دهست بهجی لهپاش دهرچوونی پیغهمبهر(ﷺ) کهعب وهك خۆی گنپرایهوه ههستی کرد بهناراستی کردهوهکهی کاتی سهرنجیدا هیچ کهسینکی تر بهجی نهماوه بیجگه له کهسینک که گومانی ناپاکی پینهبیرا یا کهسینک که عوزریکی شهرعی بووی.

نهوه له لایهکهوه له لایهکی ترهوه له خوا ترسیهکهی که نهیتوانی بهقسهی درؤ خۆی بزگاریکات، بهلکو راستی لهخۆی گوت و کاری خۆی ههوالهی خوا کرد، نهوهی بهسهر کهعب و هاوهلهکانی هات گنپرایهوه بهراستی جینگای سهرسورمانه که ماوهی پهنجا شهو نهو باره گرانهیان ههنگرت، نهوهیان بهسهر هات که قورئان بؤی باسکردین، تا خوا میهرهبانی کرد تۆبهی بؤ ناردنه خوارهوه! ئینجا بیریک لهو ریک و پیکی و راستی و لیپرانهی که موسلمانان بهکاریان هیئا دهربارهی نهو سیانه، که نهخرمایهتی و دؤستایهتی له ناراداما و نه هیچ پهیوهندی و پهیوهستیکی تر، بهلکو بهجاری دهنگیان وهرگرت لهو سنکهسه! بهراستی گهل و کۆمهلی پاک نهبن ناوا بیئت خوا لییان پازی بیئت، ئینجا به بۆنهی نهو داستانه سهرسورهیئنهروه لهیهکهمجارهوه بانگی پرواداران نهکات بؤ له خوا ترسی و هاوپنیهتی راستان،

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١٣١﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ

حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ؕ ذَٰلِكَ

ثُمَّ فَرَمَوْهُ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ ثَمَّ نَهَى كَهَسَانِي كَه بَرَوَاتَانِ هِنَاوَه ﴿اتَّقُوا اللَّهَ﴾

خَوَاتَانِ بِيَارِيَزْنِ لَه تَوَلَّوْ خَه شَمُو نَارَه زَايِي خَوَا بَه فَرَمَانَبَه رِيِي وَ كَوِي پَرَايَه لِي لِيِي ﴿وَكُونُوا مَعَ

الصَّادِقِينَ﴾ لَه كَه لَ پَرَا سَتَانْدَا بِنُو لَه پَرِي زِي نَه وَا نْدَا بِنِ، نَه كَ لَه كَه لَ نَآ پَا كَانُو دَرُو زَنَانِ كَه

بَه دَرُو وَ سَوِي نْدِي دَرُو وَيَسْتِيَانِ وَ نَه يَانَه وِي خُوْيَانِ پَا كَ بَكَه نَه وَه وَ كَه بِنِ كُومَانِ هِي چِ سُو دِي كَ

وَه رَنَا كَرْنِ وَ نِي جَا كَرِي بَارِي خُوْيَانِ قَه رَسِ تَر نَه كَه نِ، كُو مَه لِي پَرَا سَتَانِ نَه وَا نَه نِ كَه پَه نَا هَر

بَه پَرَا سْتِي نَه بَه نِ وَ هَر كِي زِ دَه سْتِي لِي بَه رَنَا دَه نِ، لَه تِي كُو شَانِ وَ فِي دَا كَرِيَا نْدَا، لَه عَه مَدُو

پَه يِمَانِيَا نْدَا، لَه قَه سَه وَ بَه لِي نِيَا نْدَا، لَه تَوْبَه وَ كَه رَانَه وَ هِيَا نْدَا بُو لَآيِ خَوَا، بَه پِي چَه وَا نَه يِ نَآ پَا كَانِ لَه

هَه مَوُو نَه وَا نَه دَا، نِي نَجَا بِي زَارِي وَ نَارَه زَايِي دَه رَنَه پَرِي بَه تَا يِي هَتِي لَه مَه دِي نَه يِي هَه كَانِ وَ

دَا نِي شَتُوَانِي دَه وِرُو بَه رِي مَه دِي نَه كَه پَا يِي تَه خَتِي نِي سَلَا مَه وَ جِي يِ نِي شَتَه جِي يِ پِي غَه مَبَه رَه ﴿ﷺ﴾

بِي زَارِي وَ نَارَه زَايِي دَه رَنَه پَرِي لَه دَوَا كَه وَ تَنِ وَ بَه جِي مَانِيَانِ لَه پِي غَه مَبَه رَه ﴿ﷺ﴾ لَه هَر جَه نَكُو

غَه زَاوِ سَه فَه رِي كَ كَه نَه وَ پَرِي هَه لَسِي، نَه فَه رَمُو يِ: ﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ

الْأَعْرَابِ﴾ پَرَا سْتِ وَ پَه وَا نَه بُو وَه وَ نِي يَه بُو دَا نِي شَتُوَانِي مَه دِي نَه وَ نَه وَا نَه يِ كَه بَه دَه وِرُو بَه رِيَا نْدَا

لَه عَه رَه بَه كُو چَه رُو لَا دِي يِي هَه كَانِ، پَرَا سْتِ وَ پَه وَا نَه بُو يِ يَانِ ﴿أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ﴾ جُو يِ

بُو وَه وَ دَوَا كَه وَ تَنِ وَ بَه جِي مَانِيَانِ لَه فَرُو سْتَا دَه كَه يِ خَوَا ﴿وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ؕ وَآتَه يِ

بَا وِي نَه فَسِي خُوْيَانِ نَه دَه نِ بَه سَه رَ نَه فَسِي پِي غَه مَبَه رَدَا، بَه مَ رَه نَكَه نَه فَسِي بِيَارِيَزْنِ لَه شَتِي كَه

نَه فَسِي نَه وِي لِي نَه پَرِي زْنِ، بَه لَكُو نَه بِنِ بَه پِي چَه وَا نَه يِ نَه وَه بِنِ وَ هَه مِي شَه نَا مَادَه بِنِ بُو

فِي دَا كَرِي بَه كِيَانِ وَ بَه مَالِ وَ بَه هَه مَوُو شَتِي كِيَانِ لَه پِي نَا وِي پِي غَه مَبَه رَه نَا زِي زَه كَه يَا نْدَا وَ هَكِ لَه

حَه دِي سِي صَه حِي حِدَا بَه وَ جُو رَه فَه رَمَانِ دَرَا وَه، بَه مَ فَه رَمُو دَه يَه پَلَارُو سَه رَه زَه نَشْتِ نَا پَرَا سْتَه يِ

كَه سَانِي نَه كَاتِ كَه خَه يَالِي نَه وَه بَكَاتِ وَ لَه دَلِي هَه سْتِي نَا وَا بَه دُو نَارَه وَا هَه بِنِ، بَه پَرَا سْتِي

بِرُوَادَارِ نَه بِنِ شَه رَمِ بَكَاتِ لَه وَ هَه سَه تَه بَه دَه نَه كَه رَ فَه رَمَانِي خَوَا يَشِ نَه بُو وَا يَه، چِ جَا يِ نَه وَه

خَوَا بَه وَ جُو رَه فَه رَمَانِ نَه دَاتِ وَ نَه وَ نَه جَرُو پَا دَا شْتَه بَه رَزُو بَلَنْدَه شِ نَه خَاتَه بَه رَ چَا وِ كَه

نَه فَه رَمُو يِ: ﴿ذَٰلِكَ﴾ نَه وَه يِ كَه نَه بِنِ جُو يِ بُو وَه وَ دَوَا كَه وَ تَنِ نَه بِنِ لَه پِي غَه مَبَه رُو

بِرُوَادَارَانِ وَ بَا وِي خُوْيَانِ نَه دَه نِ بَه سَه رَ پِي غَه مَبَه رَدَا ﴿ﷺ﴾،

بِرُوَادَارَانِ وَ بَا وِي خُوْيَانِ نَه دَه نِ بَه سَه رَ پِي غَه مَبَه رَدَا ﴿ﷺ﴾،

يَأْتَهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْشُونَ مَوْطِنًا يَعْغِطُ
 الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ
 أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٠﴾ وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا
 كُتِبَ لَهُمْ لِحَجَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ أَحْسَنُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣١﴾

﴿يَأْتَهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ﴾ به هوی شهویه که نهو پروادارانہ دوچاریان نابی ﴿ظَمَأٌ﴾ هیچ
 تینویہک ﴿وَلَا نَصَبٌ﴾ هیچ ماندور بوونیک ﴿وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ هیچ برسیتیک له پئی
 خوادا ﴿وَلَا يَطْشُونَ مَوْطِنًا يَعْغِطُ الْكُفَّارَ﴾ پی نانین به هیچ جینگه پی وشوینیکدا که برق وخه شمی
 بی پرواکان هلنه سیننی و دلته گیان نهکات ﴿وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا﴾ وه ناگرن له هیچ
 دورم نیک هیچ شتیک له کوشتن و برین و بهدیل گرتن و شکان و دهستکه وتیک ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
 بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ﴾ مه گهر له کاتیکدا نهوسری بویان به هوی هرکام لهوانه ی باسکران
 کرده وه یکی چاک ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ بن گومان خوی گوره پاداشتی چاکه کاران
 زایه ناکات ﴿وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً﴾ هیچ شتیک نادن له پئی خوادا و هیچ نهرک
 و نهفه قیهک ناکیشن نه بچوک و نه گوره ﴿وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا﴾ له پوشتن و هاتو چویان بو هر
 غه زایهک هیچ شیوو دولیک نابرن و تیپهر ناکه ن لینی ﴿إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ﴾ مه گهر له کاتیکدا
 شهوی که باسکرا نوسراوه بویان ﴿لِحَجَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ أَحْسَنُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بو شهوی خوا
 پاداشتیان بداته وه به باشترین و جوانترین پاداشتی شهوی که کردوویانه و بردهوام بوون
 له سهری، واته پاداشتی تیکوشان و فیداکاری له پئی خوادا که گوره ترین له کاتیکدا که فهرز
 ببی، چونکه به وه نیسلام راگیر نه بی و بهرگری ستم و تاوان نه کری، مه بهست شهویه نییه که
 پاداشت نادریته وه له سهر کرده وه بچوکه کان، به لکو مه بهست شهویه شه جیهاد تیکوشانه
 گوره ترین کرده وه یانه، یان له گوره ترینه کانه، هیندی نه فرمون مه بهست شهویه: خوا
 پاداشتی نهوانه نه داته وه له سهر هر کرده وه یه کیان لهوانه ی که باسکران به باشترینان، به
 رهنگه بچوکه که مه کان به گوره و زور دانه نی و بهو جوړه پاداشتی نه داته وه.

وَمَا كَانُوا الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَّةً فَلَوْلَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَسْفَهَهُوا فِي
 الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا
 الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ

کهله بی له (ئیبین و عباس) هوه نه گپرتنه هوه - خوا لییان پازی بی- که کاتی نه هه موو
 توندو تیژی هه کرا له سه ره نه وان هه که دو اکه وتن له غه زا، گو تیان: ئیتر هیچ کام له ئیمه دو
 ناکه وی له هیچ له شکرو که متر له له شکریک، ئینجا بهو جو ره یان کرد تا وای لیها ت
 پیغه مبه ر (ﷺ) خو ی به ته نیا مایه وه به هو ی نه وه وه نه م نایه ته هاته خواره وه: ﴿وَمَا كَانُوا
 الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَّةً﴾ راست و پیک نه بو وه و نییه بر واداران هه موو به یه کجار پاپه رن و
 ده رچن بو جهنگ جیهاد ﴿لَوْلَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَسْفَهَهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا
 رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ چهند ریوایه تیک هاتوه له ته فسیری نه م نایه ته دا، کو مه لیک که
 زور به ن مبه ست نه وه یه: ماقول و راست و شایسته نییه پاپه رین و ده رچوونی هه مووان، ده ی
 با ده رچوونایه بو غه زا و جهنگ له نا و هه موو کو مه لیک گه ورده ا دسته و تایفه یه که به پی
 پیویست بو نه وه ی کو مه لی بر واداران که ده رنه چوون به هه ول و تیکوشان و زه حمت
 تیگه یشتن و زانیی له ناییندا وه رگرن و فیتری بین، واته نه مان که ده رنه چوون و ده ستیان
 خالییه با به گرنگی خه ریکی زانین و وه رگرتن و تیگه یشتن بین له ناییندا، بو نه وه ی نه و
 ده سته و تاقمه یان که ده رچوون بترسیئن کاتی که گه رانه وه بو لایان، واته مبه سستی گرنگیان
 له و زانین و فیتریوونه پینموونی نه وان هه یان بیئ که ده رچوون، فیترکردنی نه وه ی خو یان فیتری
 بوون و زانا بوون پی، کو مه لیک تر له زانایان نه فرموون: مبه ست نه وه یه: با هه موو
 بر واداران به جارئ ده رنه چن، به لکو له هه موو کو مه لیک گه وره هه ر جارئ ده رنه چن، به لکو له
 هه موو کو مه لیک گه وره هه ر جارئ به نوبه ده سته یه که ده رچئ بو نه وه ی نه و ده سته یه که
 ده رنه چئ به هو ی نه و ده رچوون و پاپه رین و بینینی سه رکه وتن و زال بوونی بر واداران و ژیر
 که وتن و پرسوا بوونی دوژمنانی نایینه که یانه وه تی بگن و بین به ئیسلام و زال بوونی به سه ر
 هه موو نایینه که یاندا، که به هو ی نه و گهل و کو مه له ی خو یان که ده رنه چوون پینموونی بکن و
 زانایان بکن و بیاترسیئن له سزا و توله ی خوا ده ربه ره ی بی بر وای یا خییه کان، به م دوو

جوړه تفسیر کړاوه ته ووه و هر دووباره که هلته گری بؤ هر کام پړوايهت هاتووه و هر کام باو دراوه ته ووه له لایه ن دهسته يه که له زانایان، له سر هر بار هم نایه ته به لگه يه کی ناشکرایه له سر نه ووی که فرزو پړویسته فیربوون و تیگه یشتو و زانا بوون به نیسلام و ناماده یی بؤ فیړکردن و پراگه یاندن به خه لکی. له سر پای یه کم یه کم به لگه يه له سر نه ووی لی پړاون بؤ نه و فیربوون و فیړکردنه، هاوتایه و که مترنی یه لای خوا له جهنگ و تیگوشان له پړی خوا، خوا به میهره بانی خوی بمانکات به زاناو تیگه یشتوو له نایینه که ماندا، بمانکات به تیگوشهرو فیداکار له پړی خوادا آمین -

له پاش نه ووه یاسایه که لیا ساکانی جهنگمان تی نه گه یه نی که پیغه مبروجینشینه کانی له سر بوون، ﴿تَائِبًا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی که سانیک که پړواتان هیناوه ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ برونکم مین الکرار ﴿جهنگ بکن و تی جهنگن به به له گه ل نه و بی پړوا یانه ی که نزیکن لی تانه ووه و ولاته که یان وا به سنووری نی ووه ووه هاوسیتانن، بی گومان سروشتی کاره که که هر وا هاتووه و هر و اش نه بی له هموو شتیکدا بیجگه له جهنگ مه گره له هیندی کاتدا که پیویست و ناچاری بیی به دست پیکردن به دور نه و کات و جوړه شتانه شتیکی تایه تین و بهری هم یاسایه ناکه ون، بهس پیویسته بیریک بکه یته ووه له فرمانه که به گشتی و بی هیج مهرجیک هاتووه و نه یفه رموو: نه گره دست دریزیان کرده سرتان یان ولاتان، له موه وهر نه گری نه مه دواترین فرمانی هه تا هه تاییه مه گره بهرگری که ریکی کاتی په یدا بیی، دیاره نه و کاته نه بی بهرگری که ره که نه مینن، نه مه دواترین فرمانه و نیشان نه دات که نه نایینه نه بی نه و ستی و پړوا به ناو ولات و جیهاندا تا وای لی بی هیج کومه لیک نه مینن بیجگه له موسلمان یا ملکه چ و ناشتی خواز وه که دست نیشان نه کات به ووه له نایه تی سووره تی (محمد) دا که نه فرموی: ﴿حَسْبُ نَجْعِ الْكُرْبِ اَوْزَارًا﴾ هه تا جهنگ چه که که ره سه کانی دانن، نه و هه به و نه بی که کهس له نارادا نه مینن بیجگه له موسلمان یان که سانیک که ملکه چ بین و کوتای بی جهنگ بینن، نیسلام بؤ نه و هاتووه و جهنگ له نیسلامدا بؤ نه و مه بهسته دانراوه، نه که هر بؤ بهرگری و وه ستاندنی دوژمن، له بریاره کاتی و قوناغیه کانی یه که مجاری پیکه اتنی ده ولته تی نیسلام له مه دینه دا، هر و هه هر کاتیک له هر ولاتیکدا وینه ی نه و چه رخ و سرده مه په یدا بیته ووه، له کاته یشتا نه بی هر یه که مجار بگه ریته ووه بؤ بریاره کانی کاتی و قوناغی یه که مجار، چونکه وه که له پیشه ووه گوتمان نه و بریاره کاتی و

قۇناغانەي يەكەمجار نەسپراونەتەو بە تەواوی و ھەتا ھەتایە، بەلکو ھەر ماونەتەوہ بۇ
 وینەي ئەو کات و قۇناغانەي يەكەمجارە. ھیندئ لەوانەي کە ئەمرو باسی پەیوہندی ناو
 میری و دەولەتان ئەکەن بەپئی نایینی ئیسلام، ھیندئ لەوانەي کە تەفسیری ئایەتەکانی
 جیھاد ئەکەن لە قورئاندا ئەیانەوی ئەم ئایەتە بئەمرجەي ئیرە ببەستەنەوہ بە مەرچیک لەو
 مەرچە قۇناغانەي سەرھتای پەیدا بوونی دەولەتی ئیسلام لە مەدینەدا، بەم پەنگە ئەلین:

جەنگ بکەن لەگەل ئەو بئەپروایانەي کە لیتانەوہ نزیکن بەمەرچیک دەست دریزئی بکەنە
 سەرتان یان مەترسی بکەن لەدەست دریزئیان ! لەگەل ئەوہدا دەقی ئایەتەکە ھیچ مەرچیکی
 پئوہنییەو بئەباوہرەکانی مەرچە، دواترین پەریارە لە بارەي جەنگ و جیھادەوہ. بۇ نووسەرانە
 مەترسی ئەکەن و سام ئەیانگري کە فەرمانی ئیسلام و ابئ، جەنگ بکري لەگەل
 بئەپروایانداو جەنگ ئەوہستئ لە سنوورو ولاتیکدا، ئەوانەیان نەشارەزاو نەزانن، یان
 خۇیان نابەلەد ئەکەن ئەگینا شتەکە کە ناشکرایە کە ئەبئ و ابئ، چونکە ئیسلام ھاتوہ بۇ
 چەسپاندن و دامەزراندنی خوایەتی و بەرنامە و حوکمی خوا لە ھەموو خاک و ولات و جیھاندا،
 بۇ دەرکردنی ھەموو یاخیەکان کە خۇیان بە ناھەق زال کردوہ بەسەر بەندەیانی خواداو
 ئەلقە لەگوئیان کردوون بۇ بەرژەوہندی و خزمەتکاری بۇ خۇیان، ئیسلام ھاتوہ بۇ ئازاد
 کردنی بەندەیانی خوا لە ھەر بەندەیی و کۆیلەیییەک کە بۇ خوا ئەبئ، تیکۆشان و فیداکاری
 پئویستکراوہ بۇ زال کردنی بەرنامەي خوا بەسەر ھەموو بەرنامەکانی تردا، کەواتە ئەبئ
 بەری ئیسلام بەرەلأکري لە ھەموو جیھان و زەویدا، ئەبئ ھیچ جیگە و گوڤشەیک نەمینئ کە
 ئیسلام حاکم ئەبئ تیایدا، ئەمە شتیکی ناشکرایەو دەقی ئایەت ئەفەرموئ: ﴿وَقَالُوا هُمْ حَتَّى
 لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ۞ وەك بەدریزئی تەفسیر کرا لە سوورەتی (البقرە) دا.
 کاتئ ئەو نووسەرانە ئاگایان ئەبئ لەم شتە پراستە یا خۇیان نابەلەد بکەن، ئەبئ دەمیان
 نەھینئ ئەک جۆرە ئایەتانە تەفسیر بکەنەوہ بەبئ ئەو مەرجانەي کە خۇیان ئەیانھینن و
 دەستکاری ئایەتەکانی خواي پئ ئەکەن بە ناھەق و ناپروا! ئەو نووسەرانە دووشت بووہ تە
 ھوی ئەوہ ئەو مەرجانە بەھینن بۇ ئەم ئایەتانەو ئەو دەستکارییە ناپروا بکەن لە ئایەتەکانی
 خوادا بەپئی بۇچوونی خۇیان:

۱- پرو پاگندهی سهیلییه کانی که نه‌لین: ئیسلام به‌زوری چه‌ک و شمشیر با‌لو بوهرته‌وه و جه‌نگ و جیهاد له ئیسلامدا بۆ زۆر پیهینانی خه‌لکییه له‌سه‌ر موسلمان بوون، به‌رپه‌رچدانه‌وه و پووچه‌ل کردنی ئه‌و پرو پاگنده‌یه زۆر ئاسانه و به‌ده‌قی ئایه‌تی قورئان که نه‌فه‌رموی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ هیچ زۆر پیهینان له‌عه‌قیده و بیرو باوه‌ردا. هه‌روه‌ها به‌دانانی یاسای سه‌رانه و جیزیه که به‌پیی ئایه‌ت و هه‌دیس و بریاری هه‌موو زانایانی ئیسلام، یاسایه‌کی راست و دامه‌زراوه هه‌تا هه‌تایه، مانه‌وه‌ی گاوروو جووله‌که و بئ‌برواکان تر له‌ولاتی ئیسلامدا به‌نازادی و سه‌ربه‌ستی له‌هه‌موو چه‌رخ و سه‌رده‌مه‌کانی میژووی ئیسلامدا مانه‌وه‌ی ئه‌وانه به‌لگه‌یه‌کی ئاشکرایه له‌سه‌ر ناراستی و پووچه‌لی ئه‌و پرو پاگنده‌ ناوه‌یایه. به‌لئی ئاشکرایه که ئیسلام زۆر ناکات له‌هیچ‌کس له‌سه‌ر عه‌قیده و بیرو باوه‌ر بۆ ئه‌وه نه‌هاتوه، به‌لکو به‌پنجه‌وانه‌وه هاتوه بۆ پاراستنی نازادی و سه‌ربه‌ستی له‌عه‌قیده و بیروباوه‌ردا، چونکه هاتوه بۆ ده‌ست به‌ستنی هه‌موو یاخییه سته‌مکاره‌کان که ئه‌یانه‌وئ به‌نده یاخیه‌کانی خوا ملکه‌چ بکه‌ن و به‌ زۆر بیانگێرن به‌ بنده‌ی خۆیان، هاتوه بۆ نه‌هیشتن و لابردنی ئه‌و هه‌موو یاسا و پزیمانیه‌ی که بناغه‌که‌یان له‌سه‌ر ملکه‌چی به‌نده بۆ به‌نده دامه‌زراوه، ئیسلام هاتوه بۆ ئه‌وه‌ی به‌ زۆری چه‌ک ئه‌و پزیمانیه‌ نه‌هیلئ، ئه‌و هی‌زانه له‌ کار بخات که پارێزگاری ئه‌و پزیمه‌ به‌وانه ئه‌که‌ن، ئینجا له‌ پاش ئه‌وه ئه‌یه‌وئ که خه‌لکی نازاد و سه‌ربه‌ست بن له‌ هه‌لبژاردنی هه‌ر عه‌قیده و بیروباوه‌رێک، ئه‌گه‌ر ویستیان موسلمان بین ئه‌وا ئه‌بن به‌ برا بۆ هه‌موو موسلمانان و به‌شدارن له‌گه‌لیان له‌ هه‌موو شتێکدا، ئه‌گه‌ر ویستیان به‌مینن له‌سه‌ر بیروباوه‌ری خۆیان ئه‌وا پارێزگاری ئه‌کرین له‌ هه‌موو ده‌ست درێژییه‌که و به‌ نازادی و سه‌ربه‌ستی خۆیان ئه‌ژین له‌ولاتی ئیسلام و له‌ژێر سایه‌ی ئیسلامدا وه‌ک به‌ چاو بینرا.

ئیسلام زۆری به‌ هیچ‌کسێک نه‌هیناوه له‌سه‌ر گۆرینی بیروباوه‌رکه‌ی، هه‌رچۆنێ سه‌هلیبیتی به‌دریژایی میژووی هه‌ر پیشه‌ی کوشتن و برین و له‌ناو بردنی گه‌لانی‌ک که که‌وتینه به‌ر ده‌ستی وه‌ک گه‌لی ئه‌نده‌لوسی له‌ کۆن و گه‌لی زه‌نجه‌بار له‌ تازه‌دا، له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی نه‌ئهبوون به‌گاور، له‌هیندی کاتدا وازی نه‌هه‌ینان هه‌رچه‌ند ببونایه به‌ گاور، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که موسلمان بوون له‌ پیشه‌ی ئه‌هینان، هیندی کات گاوریشیان له‌ناو ئه‌برد له‌به‌ر ئه‌وه‌ی لایان

دابو له مەزەبى پەرسى كەنيسە، دوانزە ھەزار لە گاوردەكانى مصرىيان لەناو برد بە سووتاندن ھەر لەبەر ئەوەى كەمىك بىرپاوەرىيان جىياوازبوو لە كەنيسەى پۇما وەك بە درىژى لە مېژودا باسكراو!

۲- شتىكى تركە بوو بە ھۆ پالدەر بۆ ئەو نووسەرانەو مەرچ و شەرت پەيدا ئەكەن بۆ ئەم ئايەتەى كە خەرىكىن پىيەو ئەمەيە: بىم و ترس ئەكەن لەو ھەموو ھىزو دەسەلاتەكەى كە ھەيە لاى بىپرواكان لەبەر ئەو كارەكە بە كارىكى نەگونجاو دانەنن: چۆن ئەبى ھەموو كەل و مىللەتەكانى دنيا ملەكەچ بکەن بۆ ئىسلام و شتى وا ھەرگىز بەدى نايەت؟! بەلى ئەمە راستە بەدىمەن و پوالت، كارە بە نەگونجاو دانەنرى، بەلام ئىسلام لەرپوھ داوا ناكات لەم موسلمانە لاوازو چەوساوەو ژىر دەستانە ھەلسن بەو كارە گەورەيە، بەلكو وەك لە يەكەمجارى مەدىنەدا ئەبى دەولەتەك پەيدا ببى كە بە فەرمانى خوا حوكم بكات، ئەو دەولەتە پىكھاتبى لە دەستەو كۆمەلىك كە بەراستى پەيمانىيان دابى و خويان فرۆشتبى بە خواو ئىنجا بەرە بەرە دەست پىبکەن و خوايش يارمەتيايان ئەدات و سەريان ئەخات، وەك يەكەمجار، قۇناغ بەقۇناغ و جەنگ لەدواى جەنگ. ئىسلام لەرپوھداوا ناكات بۆ ئەو كارە لە موسلمانانى ئەمرۆ كە ھەر تاقمىك بىرو بۆچوون و مەزەب و بەرنامەيەكى ھەيە، ھەر كۆمەلىك ئالايەكى بەرز كردووتەو، بەلكو داوا لەدەستەو كۆمەلىك ئەكات كە تەنھا يەك ئالايان ھەبىت، ئالاي (لا إله إلا الله * محمد رسول الله) ھەنگا و بەھەنگا و پەپرەوى كۆمەلى موسلمانانى يەكەمجار بکەن لە ھەموو بارو پوويەكياڻەو، ئەو كاتە خوا سەريان ئەخات وەك يەكەمجار سەرى خستن لە جىھاندا، لە ماوەى چارەكە چەرخىكدا زالى كردن بەسەر ئەو دوو ئىمىراتۆرىتە گەورەيەدا.

ھەر كەسنىك بىرىك بكاتەو لە حالى ئەو دەستەو تاقمە پەرش و پووت و بىچەك و بىدەسەلاتەى ئەفغان، كە چۆن بەھىزترىن و درندەترىن دەولەتيايان دەر كردد لە ولاتەكەياندا لەپاش دامەزران و جىگىرو بوونى ئەو دەولەتە، لەگەل ئەوھدا كرم و مارى ناوخويان بە ھەموو ھىزو فىداكارى يەك يارمەتى ئەو دەولەتە درندەيان دا، ھەر كەسنىك بىرىك لە حالى ئەو كۆمەلە موسلمانە بكات، ھەرگىز سەرسام نابى و سەر ناكاتەو لە فەرمانى ئەم ئايەتەو وىنەى ئەم ئايەتە، ئەزانى ئەم كارو فەرمانە شتىكى بەجى و گونجاو.

وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلَظَةً وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١١٣﴾ وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ

ئینجا بابیننوه بو ژنر سایه ی نایه ته که، فرمانیدا به جه نگردن له گهل ئ
 بی پروایانه ی که نزیکن و هوسین کله و کاته دا نامه داره کان بوون که پییان نه گوترا: (بو)
 ئینجا نه فهرموی: ﴿وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلَظَةً﴾ با بی پرواکان دهستیان بکوی له ئیوه دا توند
 به تینی و چالکی و خوگری، واته با ئیوه له جه نگدا به و جزه بن تا بی پرواکان سام و بیمت
 لی بکن و نه توانن بهر نه نگارتان بوهستن، با بزانی کله ئیسلامدا چهند شتیک دانراوه
 پیویستکراوه نه بن چاودیری نه وانه بکری و رهفتاریان پی بکری، با گوی بگری له
 هه دیسانه نه و شتانه مان نیشان بدات: (موسلیم و نه بو داود و ترمزی) هه دیسیک نه هینا
 له (به رید) هوه - خوا لئی رازی بی - که نه فهرموی: باوی پیغه مبه ر (ﷺ) و ابو کاتی
 فرمانده ی دیاری نه کرد به سر له شکرکوه، له باره ی خو ی و له شکره که یه وه فرمانه
 نه داو و هسیه تی نه کرد له خوا و ترس و خو پاریزی له بی شرعی، ئینجا نه یفرموی: به ناو
 خوادا جهنگ بکن له گهل نه وه ی بروای نه هینا وه به خوا، دزی نه کن له غنیمه ت
 دهستکوه تی جهنگدا، ناهقی و ناپه یمانی نه کن، دهستکاری کوژراو مه کن، به لکو چو
 کوژراوه لئی گهرین، ئینجا که گه یشتن به دوژمنی بت په رست بانگی بکن بو سئ شت، نه گا
 گوی پرایه ل بوون و ازبان لی بینه، بانگیان بکه بو ئیسلام، نه گهر موسلمان بوون و لئیا
 وه رگه و از بینه له جهنگ له گه لئاندا، داوایان لئیکه که کوچ بکن له ولاتی خو یانه وه ب
 ولاتی کوچکهران، هه والیان بده ری نه گهر و ابکن نه وا چی هیه بو کوچکهران بو نه مانیشه
 هیه، چی له سه ریانه له سه ر نه مانیشه، ئینجا نه گهر به گویان نه کردی له وه دا، نه وا وه
 عه ره به کوچره کان رهفتاریان له گهل نه کری بهم په رنگه نه و حوکم و بریارانه ی که نه دن
 به سه ر پرواداراندا، نه در ی به سه ر نه وانیشه، بی به شن له ده ست که وتی ده وله تی ئیسلام،
 نه وه ی به بی جهنگ دهستکوه ت بو بی، هیچکام له مانه یان بو نییه مه گهر له گهل موسلمانان
 بینه مه دیدان بو جهنگ و جیهاد، نه گهر سه ریچیان کرد داوای سه رانه یان لئیکه، نه گهر ب
 گویان کردی نه وا لئیان وه رگه و ازبان لی بینه، نه گهر سه ریچیان کرد نه وا داوا
 یارمه تی و کومه کی بکه له خوا و جهنگیان له گهل بکه.

(بوخاری و موسلیم) ھەدیسى ئەھمىنن لە (ئىبن و عومەر) ھوہ - خوا لىيان رازى بى - كە ئەفەرموى: ئافرەتتىكى كوژراوم بىنى لە غەزايەكدا، پىغەمبەر (ﷺ) جەھوگىرى كەرد لە كوشتنى ئافرەتان و مندالان، پىغەمبەر (ﷺ) (مەعازى كورى جەھەل)ى ئادر - خوا لىى رازى بى - بۇ يەمەن بە مامۇستا و رىئىشاندەر و ەسىەتى بۇى ئەمەبوو: فەرموى: تۇ ئەچىت بۇ ناو گەل و كۆمەلىك كە نامەدارن، بانگيان بكە بۇ شاىەتومان ھىنان بە خواىەتى خوا فروستادەكەى، ئەگەر بەگوئىيان كەردى ئەوا پىيان راگەيەنە كە خوا لە ھەموو شەوو پۇژىكدا پىنج نوژى لەسەر پىويست كەردوون، ئەگەر بەگوئىيان كەردى پىيان راگەيەنە كە خوا ەدەقەيەكى لەسەر پىويست كەردوون كە لەدەولەمەندەكانتان وەرئەگىرى و ئەگىرىتەوہ بۇ سەر بى پرواكانتان، ئىنجا ئەگەر گوئىرايەل بوون بۇ ئەوہش ئەوا خۆت پىارىزە لەوہى چاكتىن و ھەلبىزاردەيان لى بسىنى، خۆت پىارىزە لە نزاى شەرى ستەم لىكراو، چونكە ھىچ پەردەيەك نىيە لە ئىوان خوا و ئەو نزادا.

(ئەبو داود) لە پىاويكى جوھەينىەوہ ئەگىرىتەوہ كە پىغەمبەر (ﷺ) فەرموى: لام واىە ئىوہ جەنگ ئەكەن لەگەل كۆمەلىكدا و زال ئەبن بەسەرياندا ئەوانىش ئەيانەوى سولج بكن لەگەلتان بەمەى واز لە خۇيان و ژن و مندالىان بىنن و ھەموو مال و سامانەكەيان بەدن پىتان، ئىوہ رازى بىن زىاد لەوہيان لىداوا مەكەن، چونكە شاىستە نىيە بۇتان.

(عىرىا ضى كورى سارىيە) - خوا لىى رازى بى - ئەفەرموى: لەخزمەت پىغەمبەردا (ﷺ) قەلاى خەيبەرمان گرت لەسەرۇكى خەيبەر پىاويكى نەبەردى خۇ بەزل زان ھات و پوى كەردە پىغەمبەر (ﷺ) و گوتى ئەى محمد: ئايا بۇتان ھىە گوئى دىرژەكانمان سەر بېرن و ميوەجاتەكانمان بخۆن و بەدن لە ئافرەتەكانمان؟ بەھوى ئەوہ پىغەمبەر (ﷺ) خەمناك بوو فەرموى بە (عبدالرحمنى كورى عەوف): سوارى و لاخەكەت بىبە، ئىنجا بانگ بكە و جارېدە كە بى گومان بەھەشت ھەلال نىيە بۇ پروادار نەبىتە كۆبىنەوہ بۇ نوژ و مۇسلمانەكانىش كۆبوونەوہ، ئىنجا نوژى بۇ كەردن، لەپاشان ھەستا و فەرموى: ئايا كەسىك لە ئىوہ گومان وا ئەبا كە خوا ھىچ شتىكى قەدەغە نەكەردووە بىجگە لەوہى كەلە قورئاندايە؟! بىدار بىنەوہ كە بى گومان من ئامۇزگارى ئەكەم و فەرمان ئەدەم و جەھوگىرى ئەكەم لە چەند شتىك، بەراستى ئەوانە وىنەى قورئانن و بە ئەندازەى ئەو يان زۇرتەر، خوا ھەلالى نەكەردووە بۇ ئىوہ

بچنه مالى نامهدارهكان، مهگر بهئيزنى خويان، حهلالى نهكردووهد ليدانى ئافرهتهكانيان و خواردنى ميوهجاتهكانيان، كاتى ئهوهى كه لهسهرپانه دانراوه لهسهرپان بيدهن.

لهجهنگدا كچىكى منداليان برده خزمهتى پيغهمبهر(ﷺ) كه كوژرابوو له مهيداندا، ئهويش زور بهتين و غه مباربوو، هيندى له موسلمانان گوتيان: بۇچى غه مبار ئهبي ئهوانه مندالى بت په رستهكانن، پيغهمبهر(ﷺ) خه مناك بوو به وه و فرموى: به راستى ئهوانه چاكترن له ئيوه، ئهوانه لهسهر سروشتن، ئايا ئيوهش كوپى بت په رستان نين، دووچار فرموى: ئامان خۇتان پيارينن له كوشتنى مندالان.

له پاش پيغهمبهر(ﷺ) جينشينهكانى ئه و ريگه راستهپان دايه بهر: (ئيمامى ماليك) ئهگير ئيتوه له (ئهبو بهركرى صديق) وه - خوا لىنى پازى بى - كه فرموى به موسلمانان: ئيوه كه سانك ئه عينن كه لايان وايه لى براون بۇ خوا په رستى، دهى لىيان گه رين لهسهر بارى خويان، واته ئه و عابيدو راهيبانه نه كوچن، ئافرهت و مندال و پير مه كوژن، (زهيدى كوپى وه هب) ئه لى: نامهى (عومر) مان بۇ هات و له و نامه يه دا ئه مه هه بوو: دزى نهكهن له گه ل غه نيمهت و دهستكه وتى جهنگ، ناهق و ناپهيمانى نهكهن، مندال نه كوژن، له خوا بترسن و خۇتان پيارينن له باره ي فلاحه كانه وه.

جهنگى موسلمانان به و جوړه كرا و هه ر به و جوړه بهسهر براوه، ئه و په رى به زه يى و ميهره بانيان به كار هيناوه له گه ل هه ر كه س كه شايسته ي بوو بى، په قى و توندى هه ر له گه ل ئه وانه به كار هينراوه كه ريگريوون له ئايينى خوا و به بى له كار خستنى ئه وانه بهر نامه كه ي خوا پانه ئه گه يه نراو نه ئه گه يشت به بهنده يانى خوا. دواى هينانى ئايه ته كه به م فرموده يه: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ بزنانن كه خوا له گه ل خۇپاريزه ران دايه، دهست نيشانى تيدايه به چاوديرى ئه و فرمان و ئادابانه ي كه خوا و پيغهمبهر دايان ناوه بۇ جهنگ، وهك دهست نيشانى تيدايه به پيويستى هه لسان به هوى زال بوون و سه ركه وتن، ﴿وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ﴾ كاتى كه سووره تىك له قورئان ئه هينرته خواره وه،

فَإِنَّهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٦٤﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٦٥﴾

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ

يَذَكَّرُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَيْنَكُمْ مِنْ أَحَدٍ

﴿فَإِنَّهُمْ مَنْ يَقُولُ﴾ له ناویاندا هییه که سیک که نهی: ﴿أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا﴾ کام له

نیوه نه سوورته زیادی کرد له بارهی بپواوه و بپوای بهتین تر نه کات؟ نهو ناپاکه نه

پرسیاره نه کات له هاو پیکانی، یان له وانهی که لاوازن له بارهی بپواکه یانه وه، به هر کام

مه بهست بیئت نهو ناپاکه لهم پرسیاره نرخ پی نه دان و لاقرتی کردنه به قورئان و دهر پیرینی بی

بپوایی خوئی تا ناپاکه کان بهد گوماترو ناپاک تر بکات، لاوازه کان لاوازه کان لاوازه تر بکات،

له بهر نه وه له لایهن خواوه نه وه له مات و نهو ناپاکه بهر بهرچ درایه وه و دم کوتکرا بهم

جوړه که نه فهرموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ نه وانهی که بپوایان هیئاوه

نهو سوورته زیادیان نه کات له بارهی بپواوه و بپواکه یان به هییز تر نه کات، له کاتیکدا نه وانه

موژده به خش و شادمانن به ماتنه خواره وه که ی، بپوایان زیاد و بهتین نه بی، چونکه مه موو

سوورته تیک، به لکو هر نایه تیک لهم قورئانه به لگه و پابه ریکی پوون و به هیزه له سهر راستی نه

قورئانه و پیغه مبه (ﷺ)، به هوئی نه وه وه موژده به خش و که یف خووش نه بن، مه ست نه که ن

به لوتف و چاودیری خوا بو یان، ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ نه وانهی که له دلکانیاندا

نه خووشی هییه، نه خووشی گومان و دوو دلی که نه بی به هوئی ناپاکیه که یان، یان مه بهست

ناپاکیه، ﴿فزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ﴾ نه وانه سوورته که زیادیان نه کات له بارهی ناپاکیه وه،

زیاد و سهرباقی ناپاکیه‌کی خویان، واته ئهو سورته ناپاکیه‌کیان دووقات و دوو به‌را‌به‌ر
 ئەکاتوه ﴿وَمَا تَأْوِيهِمْ كَنْفُوتٌ﴾ ئەوانه ئەمرن له کاتی‌کدا کەبێ‌پروان، واته ئهو ناپاکیه
 به‌هیزو دامه‌زراو ئەبێ‌هه‌تا ئەمرن له‌سه‌ر ئهو باره به‌بێ‌پروایی، ئینجا پێش ئه‌وه‌ی شیوه‌ی
 دووه‌می ئهو ناپاکانه بخاته برچاو، به‌بیزاریه‌وه پرسیارێک ئاراسته ئەکات سه‌باره‌ت به‌وه‌ی
 ئهو ناپاکانه ئامۆژگاری وهرناگرن و تاقیکردنه‌وه به‌سورهاتی سه‌خت نایانگرتنه‌وه له‌و باره
 به‌ده‌ی خویان، ئەفهرموی: ﴿أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَاصِمَةٍ أَوْ مَرَّتَيْنِ﴾ ئایا ئەوانه
 نازانن، یان نابینن که ئەوانه خویان تاقی ئەکړینه‌وه له هه‌موو سالی‌کدا جارێک یان دووجار،
 واته چه‌ند جارێک تاقی ئەکړینه‌وه، تاقی ئەکړینه‌وه به‌وه‌ی دهرئه‌خړین و نیازو نه‌ینییه‌کانیان
 ناشکرا ئەکړین بۆ‌خه‌لکی، یان به‌زالکردنی موسلمانه‌کان به‌بێ‌پێویستی به‌وان و به
 بێ‌باوه‌رە‌کانی یارمه‌تی ئه‌وان، یان به‌دی هاتنی هه‌واله نه‌ینییه‌کانی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ)، یان هه‌ر
 جوړیکی تر، واته به‌لێ ئەوانه تاقی ئەکړینه‌وه به‌و جوړه، ﴿ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا﴾ که‌چی له‌پاش
 ئه‌وه ئەوانه ناگه‌رپینه‌وه و تۆبه‌ناکه‌ن له‌ناپاکی و کرده‌وه به‌ده‌کانیان، ﴿وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ﴾
 ته‌مێ خوار نابن و ئامۆژگاری وهرناگرن، ئینجا شیوه‌یه‌کی تری ئهو ناپاکانه ئەخاته به‌رچاو
 کاتی ئاماده‌بن لای پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌باره‌ی هاتنه‌ خواره‌وه‌ی قورئان و به‌یرو بۆ‌چوون و
 وهرگرتنیان بۆ‌ی ئەفهرموی: ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً﴾ کاتی که سوره‌تێک به‌یئریته‌ خواره‌وه
 ﴿نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ هیندیکیان سه‌رنج ئەده‌ن و ئه‌روانن بۆ‌لای هیندیکی تریان و سه‌رنجی
 یه‌کتر ئەده‌ن و بێ‌زانن له‌بیه‌ستنی و چاره‌چاویانه‌و ئەیان‌ه‌وی هه‌لسن و خویان
 بدزنه‌وه، ئەلین: ﴿هَلْ يَرَوْنَكَ مِنْ آخِرٍ﴾ ئایا هه‌چ‌کس ئەتان بینێ

ثُمَّ أَنْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
 مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ
 ﴿١٢٨﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَعَلَّ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

﴿ثُمَّ أَنْصَرَفُوا﴾ ئىنجا لە پاش ئەو بەر ئەكەوى كە كەس پىيان نازانى هەلئەسن و
 ئەپۆن ﴿صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ﴾ ئەم رەستەيە هەلئەگرى هەوال بىت يان نزا بىت لە لاين خواوە،
 هەركام ببى پىشت شكىنە بۆ ئەو ناپاكانە، لەسەر بارى يەكەم: خوا دلەكانى ئەوانى
 وەرگىراو لايدان لە بېروا هينان و پىنموونى وەرگرتن بە ئايەتەكانى قورئان ﴿بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا
 يَفْقَهُونَ﴾ بەهوى ئەوى ئەوانە دەستە و كۆمەلەكن ناگەن و تىگەيشتنيان نىيە تا بىرەكەنەو
 لە قورئان و پىنموونى لى وەرگرن، لەسەر بارى دووم: ئەوانە هەلئەسن و ئەپۆن بەهوى
 ئەوى ئەمانە تى ناگەن و تىگەيشتنيان نىيە، خوا دلەكانيان وەرگىرى و لاياندا لەسەر هەريار
 خۆيان تاوانبارو شايستەن بۆئەو، چونكە بە مەيل و هەلبژاردنى خۆيان لاينداو لەرێگەى
 راست و ئەو رێگە چەوتەيان داووتەبەر.

ئىنجا سورەتەكەى دواى ئەهينى بە دوو ئايەت، ئىتر مەككەين يان مەدينەين وەك
 رىوايەت هاتوو بە هەردوو بارەكەيان، ئايەتى يەكەم باسى پەيوەندى ئەكات لەنيوان
 پىغەمبەر و ئومەتەكەى كە چەند سۆزو بەزەيى دارو مېهرەبانە، ئايەتى دووم: ئامۆزگارى
 پىغەمبەر ئەكات ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بەمەى پىشت هەر بەخوا ببەستى كاتى ئەوانە پىشتى تى بگەن و
 بېوانەهينن، ئەفەرموى: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ﴾ بىگومان هاتوو بۆتان
 فروستادەك لە نەفسى خۆتان، واتە لەتيرە و بەرەى خۆتان كە عەرەبە وەك زۆرەبە و جەمارو
 ئەلەين: ئەم ئايەتە هاتوو بۆ مەنەت نان بەسەر عەرەبدا كە خوا خۆيان فروستادەيەكى نارد
 بۆ سەر ئەمانيش و هەموو جىهانيان كە ئەو ئەوپەرى چاكە و بەهرەيە و لە پىش هەموو
 كەسدا عەرەب سەر بەرز بوو بەو، يان بىگومان هاتوو بۆتان ئەى ئادەمى فروستادەك لە
 نەفسى خۆتان، واتە ئادەمىيەكە وەك ئىو، وەك هيندى ئەفەرموون، لەسەر هەر بار ناردنى
 پىغەمبەر ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ماىەى فەخرو شانازىە لە يەكەمجارو بەو عەرەب ئىنجا بۆ هەموو ئادەمى،

ئەوھى كە ئەفەرموئ: لە نەفسى خۆتان و نەیفەرموو لە ئىوھى، پەيوەستىيەكە بەھىز تر نیشان ئەدات، وەك بە سىفەتەكانىشى خۆشەويستى ئەكات كە ئەفەرموئ:

۱- ﴿عَزَبْتُ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّهُ﴾ سەخت و قورس و گرانه لەسەرى، ناپەھەتى و زەحمەت و ھۆى ناخۆشى و دلگرانى ئىوھ.

۲- ﴿حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ﴾ زۆر سوورو بەتىنە لەسەرتان و زۆر ئارەزوو مەندە بە بپرواھىنان و پىنموونىتان.

۳- ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رِءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ زۆر بەزەيى دارو مېھربانە بە بپرواداران، ئەم دوو سىفەتە ھىندى ئەفەرموون: ھەر يەكن و واتا و مەبەستيان يەكە، ئەو كاتە ھىنانى ھەردوو پىكەوھ بۆ زیادە دلىيى و بەھىزکردنى مەبەستەكەيە، ھىندى ئەفەرموون: جياوازي لە يەكتر، بەم پەنگە يەكەم برىتييە لە مېھربانى و بەزەيى بەتىن، دووم: ھەر مېھربانى و بەزەيىيە، ئەو كاتە ئەبوايە دووم پىش بخرايە بە پىي باوى قسە و گەت و گۆ، بەلام بەر جۆرە نەكرا، لەبەر رىك بوونى لەگەل دوايى ئايەتەكانى تردا، كە پىي ئەگوترى: (رعاية الفواصل) بە پىي ياساى پەوانبىژيى ئەوھ بەكار ئەھىنرى و چاودىريى ئەكرى، ھىندىكى تر ئەفەرموون بەرھەمى يەكەم بەرگري زيانە لە يەندەكان و بەرھەمى دووم فەراھەم ھىنانى سوود و قازانجە، ھەميشە بەرگري زيان گرنگ تر و لەپىش ترە، لەبەر ئەوھ سىفەتى يەكەم پىش خوا، چەند شتىكى تر گوتراوھ لەبارەى جياوازي ئەم دوو سىفەتەوھ، بەلام ھىچ بەلگەيەك نىيە لەسەريان لەبەر ئەوھ باسە نەکردن، مېھربانىيەكەى تايبەتى كرد بە بپروادارانەوھ ھەرچەندە پەوانەکردنەكەى بۆ مېھربانىيە بە ھەموو جىھانىيان لەبەر ئەوھى ھەر بپرواداران پەيانەكەى ئەمیان ئەوئ، بى بپرواكان خۆيان ھۆى بەر بەستکردن و بەرگري كردنى ئەو مېھربانىيەن كە خراوھتە بەر دەستيان بە فراوانى، كەواتە بى بپرواكان شياو و شايستەى ئەوھن پەقى و توندو تىزيان لەگەل بكرى، پىويست كردنى جەنگ و فېداكارى لەسەر بپرواداران، پەقى و توندو تىزيى نىيە لەگەل يان، بەلكو لەبەر مېھربانىيە پىيان، مېھربانىيە پىيان لەبەرگري كردنى رىسوايى و ژىر دەستەيى، مېھربانىيە پىيان بە سىپنەوھى گوناھو تاوانيان، مېھربانىيە پىيان بەھلگرتنى ئالو بانگەوازي خوا و گەيشتنيان بە پەزنامەندى خوا و بەھشتى كە ئامادەكراوھ بۆيان.

نینجا پووی فرموده نه کاته پیغه مبره که ی (ﷺ) که ریگه راسته که ی خوی بداته بهرو
 پشت به خوا بهستی کاتی که بی پرواکان یاخی بوون لیی و پشتیان تیگرد، نه فرموی:
 ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ نینجا نه گهر نه وان پوویمان وهر گنپراو پشتیان تیگردی، ﴿فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾ نهوا
 بلنی بهسه بو من خواجه که ناوی (الله) یهو ﴿إِلَّا إِلَهُهُ﴾ هیچ پرستراو و خواجه که نییه که من
 په نای پی بهم بیجگه لهو ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ هر پشت بهو نه بهستم، که واته نومیدو
 چاوه پوانی و مه ترسیم نییه هر لهو خواجه نه بی، کاری خوم هر حواله ای نهو نه کهم ﴿رَبُّهُ﴾
 رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿ نهو کار به دست و په روگردگاری عرشه گوره یه که نهو عرشه جیگه ی
 ته گیری هه موو جیهانه.

له چند شوینکدا باسی عرشمان کردو پای زانایانمان پوونکردو و ته وه لهم باره یه وه،
 که واته لیژدها هیچ نالین و با سهرنجی نهو شوینانه بدری، نهم سوره ته جهنگ و جیهادی بییه ی
 دواپی هیئا به فرماندان به مهیلی دل هر بو لای خوا، پشت بهستی هر به خوا و داوی
 هیژو دهسه لات ته نها له خوا، خوا به میهره بانی خوی به شدارمان بکات له پیت و فبری نهم
 سوره ته و گوئی پایه لیتی بو فرمانه کانی آمین.

وصلي الله وسلم علي سيدنا محمد و آله اجمعين.

سورەتى «يونس»
مەككەيىيە (۱۰۹) نايەتە

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ئەم سورەتە مەككەيىيە و نزیكى سىئ لەسەر چواری ئەم جزمى یازدەییە، بئىگومان قورئان بەتیکرایى ھەرچەند فەرمودەى خوايە و ھیچکەس ناتوانى وینەى بلى. بەلام لە ھەمان کاتدا ئەو دوو بەشە قورئانە جیاوازن لەیەکتى لەتام و بۆن و ھەناسە و شیوہ و مەبەستدا، وەك چەند جارئ باسکرا و پوونکرایوہ.

ئەم سورەتە ناوئراوہ بە سورەتى «يونس» ھەرچەند بە تەنیا نايەتیک دەست نیشان ئەکات بۆ داستانى یونس و بە چەسپانى تىپەر ئەکات بەسەریدا، بەلام لەو داستانەدا دوو شتى گرنگ ھەيە کە لە داستانى ھیچکام لە پیغەمبەراندا نەبووہ:

۱- ئەو گەلە لەکاتى ھاتنى ئەو سزادا فریای خویمان کەوتن بە تۆبە و گەرانوہ بۆلاى خوا و پىش ئەوہى سزاكە داگیریان بکات.

۲- ئەو گەلە تاقانە گەلیك بوون کە بە یەكجارو بە تىکرایى بروایان ھینا، بەراستى ھەردوو شتەکە پالەرن بۆ ئەوہى ئوممەتەش بىرکەنەوہ و فریای خویمان بکەون.

مەبەست و مەسەلەى سەرەكى ئەم سورەتە مەسەلەى خوايەتى و بەندەيىيە و پوونکردنەوہى ئەو دوو شتە، پوونکردنەوہى داخوازی ئەو دوو شتەيە لە ژيانى ئادەمیدا، ئەو مەسەلانەى تر کەلەم سورەتەدا ھاتوون، وەك مەسەلەى سروشتى خوا و پۆژى دوايى و باسى پەيامەکانى پىشوو، ھەموو ئەوانە ھاتوون بە بۆنەى پوونکردنەوہى ئەو دوو مەسەلە سەرەکییانەوہ کە باسکران، راست بوونەوہى ژيان لەم سەر زەووییەدا بەستراوہ بەو دوو شتە سەرەکییەوہ و بەدى ھینانى داخوازی ئەو دوو شتە لە ژياندا، ئەم سورەتە ھاتووەتە خواروہ لەپاش سورەتى (الإسراء) لەکاتىمدا کە دەمەقائى و قسەو باس زۆر گەرم و بە تىن بوون لە لایەن بت پەرستەکانەوہ سەبارەت بەراستى سروشتى خوا، لەبارەى ئەم قورئانەوہ، ئەوا سەرەتای ئەم سورەتەش ھەر لەو بارەيەوہ ھاتوہ،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّتِّلِكَ ءَايَتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ

النَّاسَ وَكَثِيرٍ مِّذَّبٍ ءَامَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ

ئوهه تا ئه فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * الر ﴿لهبارهی ئه و پیته بچراوانه وه له سه ره تای چه ند سوره تی کدا قسه و باسما ن به تاییه ت سوره تی (بس) که له پیش ئه م سوره ته دا ته فسیرمان کرد. که واته پیویست نییه لی ره هیج بلین. ﴿ذَلِكَ ءَايَتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ ئه م ئایه ته گرنگ و پایه بهر زانه ی که له م سوره ته دا یاله هه موو قورئان دایه ، ئایه ته کانی کتیییکی لیزان و کاردروستن، به چه ند جوړیکی تریش ته فسیر کراوه ته وه و هه موو هر باشن و ئه گونجین، به لئی ئه م کتیبه کار دوست و حکیمه له گه ل ئاده میدا ئه دوئی و قسه ئه کات به جوړی ریکه له گه ل سروشتیدا، چه ند شتیکی نیشان ئه دا که راست و دانزاوه و له هه موو کات و چینیکدا نیشانه ی راتسییه که ی دهر ئه که وئی، لیزان و کاردروسته، نه زان و بی ناگایان وریا و زانا ئه کاته وه و رینموونیان ئه کات بؤ بیرکردنه وه له و هه موو به لگه و رابه رو نیشانانه که خوا پیکی هینان و دایناون له م بوونه وه ره دا، لیزان و کاردروسته و هه موو پریاره کانی راست و دروست و به جین و شیاو و شایسته ن له هه موو کات و چه رخی کدا بؤ هه مووان. بی پرواکانی ئه م ئومه ته، هه روه ها هه موو بی پروایان له گه ل و ئومه ته کانی رابوردو و سرریان سوپ ئه ما له وه ی که خوا له ئاده مییه ک بکات به فروستاده ی خوئی بؤ لای به نده کانی - له بهر نه فامیان - لایان و ابو و که فروستاده یی ئه بی له تیره که ی تربیت، فریشته یان هر دروستکراویکی تر که پایه و پله ی بهر ز تربیت له ئاده می! نه یان ئه زانی که ئه م ئاده مییه زور بهر زو به نرخه و وا دروستکراوه ده ست ئه دات بؤ ئه و کاره گرنگه و بؤ ئه و فروستاده ییه، به لکو له بهر نه فامیان نه یان ئه زانی که ناگونجی دروستکراویکی تر که سروشتی جیاوازه له سروشتی ئاده می، بیجگه له وه ش فروستاده که ئه گه ر فریشته یان جنوکه بوایه - وه ک ئه وان ئه یانه وئی - ئه بوو وینه و شیوه ی ئاده می بکیشرایه به سه ری دا، ئه و کاته هه مان گری و هه مان

په څخه هر څه هاته گوی و هه مان په څخه هر څه هاته کایه وه، که واته له پراستیدا قسه و بیرو
 بۆچوونه که ی نه وان شتیکی ناراست و نارو وایه و نه بی سهر سوپرمیننی لئی و به بیزاری
 دهر برینه وه نه م پرسیاره څه کات و نه فهرموئ: ﴿ اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ اَوْحَيْنَا اِلٰى رَجُلٍ مِّنْهُمْ ﴾ واته
 نایا (وه حی) سروش کردنی څیمه بۆلای پیاویک له ناهمی، شتیکی نایابه و هوئی سهر
 سوپرمانه بۆیان؟! واته نه خیر نه وه شتیکی راست و دروسته و جیگه ی سهر سوپرمان نییه،
 به لکو بیزاری و سهر سوپرمانه که ی نه وان جیگه ی سهر سوپرمان و بیزاری دهر برینه لئی! نایا
 هوئی سهر سوپرمانه څیمه سروش بکه یین بۆلای یه کئی له ناهمی، ﴿ اَنْ اَنْذِرَ النَّاسَ ﴾ به مه ی که
 ناهمی به تیگرایی بترسینه، واته هه والیان پی بدهیت به جوړی بیاترسینه له یاخی بوون و
 سهرکیښی له فرمانی خوا ﴿ رَبِّیْرِ الَّذِیْنَ ءَامَنُوْا اَنْ لَّهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّیْهِمْ ﴾ موژده بده به وانهی
 بپروایان هیناوه، به مه ی که بۆیان هه یه لای په روه ردگاریان بپروا و نیازو کرده وه ی چاک که
 پیښکه و تووه له زانینی څه ودا! یان بۆیان هه یه لای په روه ردگاریان پایه و پله ی بهرز، یان
 نارامی و دامه زراوی له هه موو کات و به سهرهات و پروداو ښکدا، ترساندنه که بۆ هه مووانه،
 به لام موژده که تایبه تیبه به بپرواداران هه له باره ی راست و په وایی (وه حی) سروشه وه و
 پوچه لکردنی هر گومان و دوو دلئ یه که له لایه نه بی بپروا نه فامانه وه، زانایانی څیسلام خوا
 پاداشتیان بداته وه څه وه ی پیویست بیټ هه لساون پیی و خراوته بهرچا و له کتیبه کاند،
 به پراستی زانای بهرز (سید رشید رضا) خوا پایه ی بهرز ی تایبه تی پی به خشن له به هشتی
 بهریندا، څو زانا بهرز پالفتی فهرمووده کانی زانایانی څیسلامی هیناوه له تفسیره که یدا
 به تایبه تی له تفسیری څه م څایه ته دا که خهریکین پییه وه، هه روه ها له کتیبه نایابه که یدا که
 جیگه ی ریز بووه له کاتی دانانیدا که کاتیکی زور په ش و تاریک بووه، بی بپروایی ماددیتی و
 صه لیبیه تی و صه هیونی تی څاسمانی جیهانی داگیر کرد بوو، څو کتیبه تایبه تیبه که ناوی نا
 به (الوحي المحمدي) څه م کوئی بی بپروا یاخی بووانی پیکرد و به جوانی مه سه له که ی پوون و
 ناشکرا کرد، به جوړی زور له بی بپروایان بپروایان هیناو څه وه ش که بپروادار نه بوو ناچار بوو
 به په سندنکردن و دهر برینی ریز بۆ څو کتیبه، جا هه رکه س څه وه یه وئی با ته ماشای څو
 کتیبه بکات تا به باشی مه سه له که ی بۆ پوون و ناشکرا بیته وه و بتوانی نه فام و نه زان

پېنموني بکات، به لام به پراستی هرکه سيک له راسته شه قامی ژیرسی لانه دا به میندی
بیرکردنوه و تیفکران بوی دهرنه کوی راست و پیکي هم دوو شته که نه قام و بی پروا سهری
لی نه که نه وه و دهمبازیان تیدا نه کهن:

۱- پیویستی و ناچاری به سروش کردنی خواو داخواری و کاردروستی خوا به سروش
کردن و راگه یاندنی فرمانی خوا به بنده کانی.

۲- سروش کردنی بولای نه و بنده یانه ی کهله تیره ی ناده مین و هرکام له و بنده یانه

هه لېژیرئ و دیاری بکات بؤ گه یاندنی په یامه کانی خوا، کاردروستی له سروش

کردنی بولای نه و بنده یانه ی کهله تیره ی ناده مین نه که له تیره ی فریشته و جنوکه و هر

تیره یه کی تر، شتیکی پوون و ناشکرایه، چونکه نه و فروستاده یه هه ست نه کات به هر

شتیک که نه وان ههستی پې نه کهن، که واته ناگاداره به هه موو دهر دو دهرمانیکیان، هر

داواو نمرکیکیان بخاته سهرشان - که خوی نه بی یه کهم که س بی له به جیهینانی نه و

داواو نمرکانه دا - هیچ سهری لینا که نه وه، چونکه نه و خوی به شداره له که لیان، بیجگه

له وانه کاتی فروستاده له تیره ی خویان بوو یه کترین نه ناسی هیچ سله مینه و یه که نابی

له نیوانیاندا، به سوک و ناسان فرمانی لی و هر نه گرن و رایه ل نه بن، به پیچه وانه ی

نه وه وه نه گهر له تیره یه کی تربیت و سروشتیان جیاوازیست، کاردروستی له سروش

کردن و نارذنی فروستاده و پیویستی و ناچاری به وه شتیکی زور پوون و ناشکرایه،

چونکه نه و ناده مینه ناماده یه بؤ چاکه و بؤ خراپه، نه و شته ی که چاکه و خراپه ی پې

جوی بکاته وه له یه کتر ته نه ا ژیریه که یه تی، نه و ژیریه ش پیویستی هیه به

ترازه و یه کی پیک و راست کهله هیچ مه سه له یه کدا سهر ناکات و لارو خوار نه بن،

پیویستی هیه به وه هرکاتی که ژیرسی خوی هه له بکات و راست و ناراستی بؤ جوی

نه بیته وه، هرکاتی لایدابی نه که پرتوه بؤ سهر پیکه ی راست، نه و ترازه و پیک و

راست و دامه زراوه ته نه ا پېنمونی خوا و شریعتی خواهی، نینجاله که ل نه مه دا که به و جوړه

ناچاری هیه به (وه حی) سورشی خواو به سروش کردن بولای پیاویک که له خویان،

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ بِدَرِّ الْأَمْرِ

﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ که ناسمانه‌کان و زهوی دروستکردوه له شه‌ش پوژدا له‌م پوژانه‌ی ئی‌مه، چونکه ناشکرایه‌ئەم پوژانی ئی‌مه له‌پاش دروستکردنی ناسمان و زهوی په‌یدا بوون، باشتر ئە‌مه‌یه ئی‌مه هیچ واتا و مە‌به‌ستێ‌ک دیاریی نە‌که‌ین بۆ ئە‌م پوژانه‌و ب‌لێ‌ن: ئە‌مه یه‌کی‌که له‌ غه‌یب و نه‌ینیه‌کانی خوا و خۆ‌ی ئە‌زانی‌چین، به‌س ئە‌مه وەر‌نه‌گیرئ‌ی که ئە‌م دروستکراوانه‌ به‌ یه‌ک‌جارو پیکه‌وه دروستکراون، چاک وایه‌ زانی‌ن و مە‌به‌ست به‌وانه‌ ب‌گیرینه‌وه بۆ‌لای داهینه‌ره‌که‌ی وه‌ک لی‌ره‌شدا ئە‌فه‌رموئ‌ی: ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ که چاک وایه‌ هیچ واتا و مە‌به‌ستێ‌ک دیاریی نە‌که‌ین و حه‌واله‌ی خ‌وای ب‌که‌ین، که ئە‌م فه‌رمووده‌یه یه‌کی‌که له‌وانه‌ی پ‌نیا‌ن ئە‌گوت‌رئ‌ی (متشابه)، له‌ چه‌ند شو‌نێ‌ن‌ک‌دا پ‌ای زانایانی ئوممه‌تمان باس‌کردوه له‌وانه‌دا، پ‌ای پ‌یش‌وو‌ه‌کان که تاو ئە‌برێ‌ن به‌ (سلف) ئە‌وه‌یه که ئە‌فه‌رموئ‌ی: ب‌روامان پ‌نیا‌ن هه‌یه له‌سه‌ر ئە‌و باره‌ی که مە‌به‌سته‌ لای خوا و ب‌روامان وایه‌ که به‌ گویره‌ی پروکه‌ش و پ‌واله‌ته‌که‌یان مە‌به‌ست نین، وه‌ک لی‌ره‌دا له‌ (ئیمامی مالیک و ئە‌حمه‌د) وه‌ه‌ ئه‌گیرنه‌وه، فه‌رموویان: (الاستواء معلوم والكيفية مجهولة والسؤال عنه بدعة والإيمان به واجب) واته‌ وت‌ه‌ی (استوا) شتی‌کی زانراوه‌ و چۆ‌ن‌یتیه‌که‌ی ئە‌زانراوه‌ و پ‌رسیار کردن له‌ مە‌به‌ست به‌ (استوا) ب‌ی‌دعه‌یه‌ و له‌ چه‌رخ‌ی پ‌نجه‌م‌به‌ر (ﷺ) و یارانیدا پ‌رسیاری لئ‌ی نە‌کراوه‌، پ‌نویسته‌ ب‌روا ه‌ینان پ‌نئ‌ی له‌سه‌ر ئە‌و بارو جۆ‌ره‌ی که هاتوه‌، واته‌ زانی‌نی مە‌به‌سته‌که‌ی حه‌واله‌ی خوا ئە‌که‌ین و ئی‌مه هیچ مە‌به‌ستێ‌ک دیاریی ناکه‌ین، ده‌سته‌ی پ‌اش ئە‌وان که ناو‌بران به‌ (خلف) که له‌به‌ر ئە‌وه‌ی ئە‌زانه‌کان و ئە‌وانه‌ی که له‌راسته‌ شه‌قامی ئی‌سلام لایانداوه‌ ئە‌و جۆ‌ره‌ نایه‌تانه‌ به‌ پ‌نئ‌ی پروکه‌ش و پ‌واله‌ته‌کانیان ته‌فسیر ئە‌که‌نه‌وه بۆ سه‌رتێ‌ک‌دان له‌خه‌ل‌کی، ئە‌م ده‌سته‌ی دووه‌مه‌ له‌به‌ر ناچاری ئە‌و جۆ‌ره‌ نایه‌تانه‌ ئە‌به‌رن به‌سه‌ر واتا و مە‌به‌ستێ‌ک‌دا که ب‌گونجئ‌ی بۆ خوا، بۆ وێ‌نه‌ مە‌به‌ست به‌و وت‌ه‌یه‌ پ‌ادشایه‌تی و زالی و ده‌سه‌لاته‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌ک‌دا، ته‌واو بوونی هه‌موو کاروباری‌کی ئە‌و پ‌ادشایه‌تییه‌ له‌سه‌ر ئە‌و بارو جۆ‌ره‌ی که خوا ویستویه‌تی، به‌ وێ‌نه‌ی ئە‌وه‌ که کاتئ‌ی کاروباری پ‌ادشاکانی جیهان ته‌واو ئە‌به‌ن و دانه‌ه‌زئ‌ی، ئە‌لێ‌ن: پ‌ادشا چ‌وو‌ه سه‌ر ته‌خت. مە‌به‌ستیان ئە‌وه‌ نییه‌: پ‌ادشا دانیش‌ت و ج‌ی‌گیر بوو به‌سه‌ر ته‌ختی

پادشایه تییهوه، جا لییره‌دا هرچه‌ند نهم و اتاو مهبه‌سته زور په‌سه‌ند کراوه له‌لایه‌ن زانا
 به‌رزه‌کانه‌وه، به‌لام به‌راستی چاک وایه هیچ و اتاو مهبه‌ستیک دیاریی نه‌کهن، به‌وینه‌ی نهم
 شه‌ش پوژوه و هموو غیبی و نه‌ینییه‌کانی تر که مهبه‌ستیان بو دیاریی نه‌کراوه، به‌راستی
 پیویسته نیمه خومان بناسین و له خومانوه دم نه‌کو‌تین لهو جوړه شتانه‌ی که زانینان
 نه‌دراوه پیمان و له‌راده و پله‌ی زانین و ژیری نیمه‌دا نین. به‌دریژی نهم باسه‌م هیناوه و را
 جیاوازه‌کانی زانایانم باسکردووه له تفسیری نایه‌تی (۷) ی سوره‌تی ﴿آل عمران﴾ دا، به
 پیویستم نه‌زانی لییره‌دا هیچی تر بنووسم، به‌س لییره‌دا پیویسته بلین: و ته‌ی ﴿م﴾ لییره‌دا
 بو دواکه‌وتنی کات و زه‌مان نییه، چونکه عرش له پیش ناسمانه‌کان و زه‌ویدا دروستکراوه،
 وه‌ک له نایه‌تی (۷) ی سوره‌تی ﴿هود﴾ دا دهرئه‌که‌وی که نه‌فرموی: ﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى
 آلَاءٍ﴾ و اته له پیش دروستکردنی ناسمانه‌کان و زه‌ویدا عرشه‌که‌ی خوا به‌سهر ناوه‌وه بووه.
 به‌لکو و ته‌ی ﴿م﴾ بو دواکه‌وتنی هه‌وال دانه به‌م رسته‌یه له هه‌والدان به‌رسته‌ی پیشوو
 له‌به‌ر ده‌ست نیشانکردن به‌راده و پله‌ی به‌ری عرش، وه‌ک له ده‌ستووور و یاسای
 ره‌وانی‌بییدا نهم جوړه شتانه باسکراوه لییره‌دا گوتراوه: ﴿بَدِئَ الْأَمْرِ﴾ خوا ته‌گیری هه‌موو
 کارویاری ناسمانه‌کان و زه‌وی هرچی و له نیوانیانداو هه‌موو شتی نه‌کات، که یه‌کی له‌وانه
 ناردنی پیغه‌مبه‌ران و ناردنی شه‌ریعه‌ته‌کانیه‌تی له‌ریی نه‌و پیغه‌مبه‌رانوه، و اته بریاری
 هه‌موو شته‌کان نه‌دات و چاودیری هه‌مووی نه‌کات چ پیش و چ هینی داهاتوو و پاش، چ
 سه‌ره‌تا و چ سه‌ره‌نجام، ته‌گیری نه‌کات و بریار نه‌دات، به‌ نه‌و په‌ری داد و لی‌زانی و
 کاردروستی که به‌هیچ کلوجی و ده‌ست نادات ریک و راست تر له‌وه‌ی نه‌و خواجه نه‌یکات.
 بی‌گومان هه‌موو ته‌گیریو بریاره‌کانی له پیشه‌وه کراون و دراون به‌بی سه‌ره‌تا و هر له نه‌زل
 دا، نه‌وه‌ی که له‌پاشدا کراوه. نه‌کری به‌دی هینانی ته‌گیریو بریاره پابوردووه‌کانه، به‌ره به‌ره
 به‌پیی زانین و به‌رزه‌وه‌ندی و کار دروستی خو‌ی. له‌به‌رئه‌وه به‌ و ته‌ی پابوردوو نه‌یفرموی:
 ﴿بَدِئَ الْأَمْرِ﴾ به‌لکو به‌ و ته‌ی نیستا و داهتوو فرموی: ﴿بَدِئَ الْأَمْرِ﴾ که نه‌وه‌ستان و
 به‌رده‌وامیش نه‌که‌یه‌تی، سبحان من أنزل هذا الكتاب الکریم.

مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

ئەو ھەموو کاروبارەیی کردوووە و ئەیکات بە خود سەری و بە تەنیا خۆی و بەبێ پێوستی بە هیچ شت و بە هیچکەس وەک دەست نیشان ئەکات و ئەفەرموی: ﴿مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ﴾ هیچ تەکا کەریک نییە لە هیچ کاتیگدا بۆ هیچ کەسێک، مەگەر لە پاش ئیزن و پەوادانی خوا، کەواتە ھەموو کاری ھەر بۆ ئەوە و بە دەستی ئەوە، ھەموو بیریاری ئەگەر پێتەوہ بۆلای ئەو، تەکا کاران نین کە بتوانن خەلکی نزیك بخەنەوہ لە خواوە، هیچ کام لە دروستکاروکانی ناتوانن تەکا بکات مەگەر کاتی ئیزنی تەکا کردن بدات، بە پێی تەگبیر و بیریاری، شایستەیی تەکایش بەھۆی بپروا کردەوہی چاک نەک تەنیا بە پەنا بردن بە تەکا کاران و گێرانی بە تەکا کار، وەک بت پەرست و ھاوبەش پەوا دەران گومانیان ئەبرد کە پەرستنی مەلائیکە تەکایەکی وەرگیراوە و ھەرگیز ژێر پێ ناکرێ! ﴿ذَٰلِكُمْ اللَّهُ﴾ ئەوا زاتە پایە بەرزەیی کە خاوەنی ئەو سیفەتانەییە کە باسکرا. ئەوہ خاویە کە ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یە ﴿رَبُّكُمْ﴾ پەروردگار و خاوەن و کاربەدەستی ئیوہیە ﴿فَاعْبُدُوهُ﴾ کەواتە ئەو بتپەرستن بە تاک و تەنیا و بەبێ هیچ ھاوبەشیکی ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ دەی ئایا ئیوہ بیرناکەنەوہ، واتە ئایا ئیوہ ئەو شتە ناشکرا نازانن بەھۆی ئەوہوہ نامۆژگاری و ھەرنەگەرن و بیرناکەنەوہ لەوہ کە تەنھا ئەو خاویە بپەرستێ؟! لە پێشەوہ گوتمان: ئەو بت پەرستانە دانیان ئەنا و باوەریان بوو بەبوونی داھینەرێکی دەسەڵاتدار بەسەر ھەموو شتیگدا کە پۆزی دەری ھەموو زیندەوہرێکە و مردن و ژیان بەدەست ئەوە، کەواتە ئەبواوە بە پێی ئەوە تەنھا ئەو خاویە بپەرسترایە و ملکەچی ھەر بۆ ئەو بکرایە و پەپەرھۆی ھەر بەرنامە و شەریعەتی ئەو بکرایە، کەچی بەو جۆرەیان نەئەکرد و چەند پەرستراوی تریان بپار ئەدا، بێ گومان ئەوہش ئەو پەری نەفامییە لە ھەموو سەردەم و چەرخی نەفامیەکاندا خەلکی بەو جۆرە بوون و ھەن، لایان وایە بپروا بەبوونی ئەو خاویە بەسە، ھەرکەس ئەو بپروایە ھەبوو ئیتر ئەو کەسە بپروادارە و ئیتر با شوینی بەرنامەیی ئەو نەکەوێ و پەپەرھۆی و گوێپرایەل نەبێ بۆ شەریعەتە کەیی ئەو! ھەر وہا لەبارەیی پەرستن و عیبادەتەوہ گومانیان وایە ھەر بریتییە لە سوژدە بردن و نوێژ و دروشمەکانی پەرستن، ھەرکات ھەلسان بەو دروشمانە ئیتر بەسە بۆ خواپەرستیەکان، لەگەڵ ئەوہدا عیبادەت و پەرستن بریتییە لە ئەوپەری ملکەچی و گوێپرایەلی و پەپەرھۆی فەرمان لە ھەموو شتیگدا، ھەلسان بەو دروشمانە شیوہ و بەشیکی لە ملکەچی و گوێپرایەلی.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ كَانُوا

يَكْفُرُونَ

نه فامینتی و سهردهمی نه فامی بریتیبه نییه له ماوه و کاتینکی تایبتهتی، قوناغینکی تایبتهتی نییه له قوناغه کانی زیان، به لکو بریتیبه له کات و چهرخیک که شهریهتی خوا کاربه دهست و حاکم نه بیئت، نیترا با له ولاتی نیسلامدا بیئت، با هه موو دانیشتون هه لسن به نوژیرو پوژو دروشه کانی تر. تهنها نهو خویابه بپه رستن، چونکه گه رانه وه هه ر بؤ لای نه وه له پاش مردن، حساب و پاداشت و تولهی تاوان له وییدا به دی دیت، وه ک دهست نیشان نه کات به وه نه فهرموئ: ﴿إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا﴾ هه ر بؤ لای نه وه گه رانه وه تان به هه موو تیکرایی و کومه لی ﴿وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا﴾ خوا به لینی داوه به وه به به لینیکی هه ق و راستی و نهو به لینه نه بیئ به دی بیئت، چونکه به لینی خویابه، نینجا دهست نیشان نه کات بؤ هوئی نهو گه رانه وه و زیندوو بوونه وه، نه فهرموئ: ﴿إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ واته بن گومان خوا له یمجازه وه دروستی کرد به دروستکردن و خه لکی دروستکرد. نینجا له پاش نه وه نه یمرینئی و له پاشان دووباره ی نه کاته وه ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ﴾ بؤ نه وه ی نهو پاداشتی نه وانه بداته وه که پروایان هیناره و کرده وه چاکه کانیان به جیهیناره، پاداشتیان بداته وه به دادو نه جری نهو کرده وه چاکانه یان بداته دهست به میهره بانی خوئی، نیعمهت و چاکه و بههره به بیئ ناخوشی یهک که تیکه ل بیئت یان بیئت به دوایدا مه بهستیکه له مه بهسته کانی دروستکردن و دووباره کردنه وه، نه وه یه پوچه ی هه ره به رزی تیرو ته واری که پینی بگات، شتیکی ناشکرایه که نه م جیهانه تیکه له له بن نارام و ناخوشی، هه رگیز هه چ خوشییهک خالی نابئ له ناخوشییهک که تیکه لی بیئت یان بیئت به دوایدا، نه گه ر له زیان و جیهانه دا هه چ ناخوشییهکی دوچار نه بیئ بیجگه له ههست کردن به نه مانی نهو خوشی و بههره یه که

تیبدايه نهوه به تنيا بهسه بؤ ناتهواوی و نهگه‌یشتن به پایان، کهواته نادهمی هرگیز لهه
 جیهان و زهویبیدا ناگات بهو پۆپه ههره بهرزه که شایسته‌یه و بؤی دانراوه، که بریتییه له
 بزگار بوون له ههر ناتهواوی و کهم و کوپی و لاوازییهک، رابواردن بهبئی هیچ جوژه تمه و غمه و
 بئ‌ئارامی و مهترسی نه‌مان و دوا هاتن، نهوه‌ش تنها له به‌هشتدا دهست نه‌که‌وی و بهس
 وهک قورئان باسی فرمووه، کهواته نه‌بئ یه‌کئ له مه‌به‌ست دروستکردن و دووباره کردنه‌وه
 که‌یاندنی برواداران بیئت بهو راده و پۆپه ههره بهرزه، چونکه نهو رینگه‌یه‌یان داوه‌ته بهر. به‌لام
 بئ‌بروایان که لایان داوه له‌رینگه‌ی گه‌یشتن بهو نامانجه‌ی که باسکرا، نه‌بئ نه‌گه‌ن بهو
 نامانج و پایه و پله بهرزه، نه‌بئ دووچاره‌ی پاشه رۆژو سه‌ره‌نجام و به‌ره‌می نهو لادانه‌ی
 خو‌یان بیئت وهک ده‌ست نیشانی بؤ نه‌کات که به کورتی نه‌فرموئ: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾
 نه‌وانه‌ی که بروایان نه‌هیناوه ﴿لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ﴾ بؤیان هه‌یه خوراوه‌یه‌ک له‌ئوای گهرم، نهو
 ئاوه گهرمه‌ی که به ئاگری دۆزه‌خ گهرم کرابئ، نهو ئاوه گهرمه‌ی که له چهند جینگه‌یه‌ک له
 قورئاندا باسی نه‌فرموئ، که به‌راستی نه‌بوایه تنیا باسی نه‌وه بهس بوایه بؤ گهرانه‌وه له
 هه‌موو خراپه‌یه‌ک و رینموونی وه‌رگرتن، ﴿وَعَذَابٌ أَلِيمٌ مَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ بؤیان هه‌یه
 سزایه‌کی سه‌ختی نازار دهر به‌هوی نه‌وه‌ی بروایان نه‌هیناوه و به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ری
 تامردن.

له‌سه‌ر ته‌فسیری رابردو و پرسته‌ی ﴿إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ﴾، سه‌ریه‌خو هینراوه بؤ ده‌ست نیشان
 بؤ هوی نهو گهرانه‌وه که له‌پرسته‌ی پئیشوودا باسی فرموو وهک ته‌فسیرمان بهو جوژه
 کرده‌وه، هیندی له زانایان نه‌فرموون: پرسته‌ی ﴿إِنَّهُ﴾ ههر بؤ باس و بوونکه‌روه‌یه بؤ
 نه‌وه‌ی که‌به‌لئینی پئیدراوه، واته خوا به‌لئینی داوه که‌له یه‌که‌م جاره‌وه دروستکردن به‌جئ
 نه‌هینئ، ئینجا پاش مردن دووباره کردنه‌وه نه‌کات له‌به‌ر به‌جیه‌نیانی داد له پاداشت و
 تۆله‌دا، نه‌مه‌ش ههر چاکه و نه‌گونجئ، له‌سه‌ر نه‌م باره پرسته‌ی ﴿وَعَدَّ اللَّهُ﴾ هوی پرسته‌ی ﴿إِلَيْهِ
 مَرْجِعُكُمْ﴾ واته گهرانه‌وه‌تان به تیکرایی ههر بؤ لای خویه چونکه خوا به‌لئینی داوه به
 دروستکردن و دووباره کردنه‌وه.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ

له پيشه وه دست نيشانى كرد بهيئدى له رابهرو بهلگه بوونوه ريه كان و به وه سه رنجى
 ركيشا و فه رمانيدا به په رستنى په روه رديگارو هوى نهو په رستنه، نينجا هه ميتر نه گه ريت ه وه
 بو لاي چهند بهلگه و رابه رنجى ترى بوونوه و ه رى، نه فه رموى: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً
 وَالْقَمَرَ نُورًا﴾ زور له زانا يان نه فه رمون مه به ست به م دوو و ته يه: ﴿ضِيَاءً﴾ و ﴿نُورًا﴾ هه ريه كه
 به لام راي نه وانه به هيژه كه نه فه رمون: جيا وازن. به م په نكه ﴿ضِيَاءً﴾ بري تيبه له پرووناكى
 يه كى به هيژ كه بليسه و هه لكرانى له گه ل بيت. ﴿نُورًا﴾ پرووناكييه به گشتى، يان يه كه م
 پرووناكييه كه له خودى پرووناكه كه وه هه لقولابى، دووم پرووناكييه كه به هوى شتيكى تره وه
 هاتبى و وه رگيرابى و بى گومان ناو بردنى خور له قورئاندا به چرا و ناو بردنى مانگ به نور
 بهلگه يه كى به هيژه له سه رى راي دووم و سئ يه م، كه واته به و جوره ته فسيري نه كه ينه وه و
 نه ليين: خوا كه سيكه كه خورى دامينا وه و دروستى كردوه له كاتيكداه كه خاوه نى
 پرووناكييه كى به هيژى هه لگيرساوى بليسه داره، يان له كاتيكداه كه پرووناكييه كى وايه
 كه باسكرا، واته به زياده په وى ناو براوه به و پرووناكييه و وه كه پرووناكى بيت وايه، مانگى
 گيراوه و داي هينا وه به خاوه نى پرووناكى يان گيراويه تى به پرووناكى و وه كه بري تى بى له
 پرووناكى، هيئدى نه فه رمون: ﴿ضِيَاءً﴾ كوييه و ﴿ضوء﴾ تا كه كه يه تى
 وه كه (حوض) و (حياض)، به م جوره ش هه ر چا كه و دست نيشانى تيدا يه به شتيكى غه ييبى و
 نه ينى كه له م دوايييه دا زانراوه، نه وه ش نه مه يه: شوعله و پرووناكى خور پيك هاتوره له
 حوت په نك وه كه دريش نه كه ون له هه سونه زي پينه دا، خوا نه و خوايه يه كه خور و مانگى
 به و جوره دروست كرد و دامينان، ﴿وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ﴾ بريارى دا وه و ديارى كردوه بو مانگ
 چهند خولگه و جيگا و شوينيك بو گه ران و چهره كردنه كه ي، يان گه ران و چهره كردنه كه ي
 مانگى بريار دا وه له چهند خولگه و شوينيكدا كه هه ر پوژئى له يه كئى له وانه دا نه گه رى و
 پوژئى تر له جيگا و شوينيكى تر دا به بى دوا و به رو هه له كردن، وه كه به چاوى پووت نه بينرى
 هه ر پوژه له راده يه كدا و له سه ربار و شيويه كى تا يبه تى، نه وه ش به پيى جيا وازى بار و دوخى
 له گه ل خوردا،

لَتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ

هۆی ئەوەش ئەمەیه که ئەفەرموی: ﴿لَتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ﴾ بۆ ئەوەی بزانی
ژمارەى سألەکان و بزانی حساب و ژمارەى کات و مانگ و پۆژەکان، بۆ دیاریی کردن و زانیی
کاتی عیبادهت و ماملەکانی دینی و دنیاوی و مالی و شتەکانی تر که پێویستن بەوه، ئەگەر
ئەم یاسا و پۆژمە رێک و راستە نەبوایه نەئەگونجا بۆ نەخوێندەوار زانیی ئەوانە، چونکه
حیسابی سأل و مانگی خۆری خوێندەواری و زانیی ئەوی، جا به هۆی ئەو سوک و ئاسانی
سأل و مانگی شەریعتی ئیسلامه که بۆ هەمووان هاتوو مانگی پۆژوو و حج و عیدهی
تەلاق و شتەکانی تری بپاری داوه به حساب و ژمارەى مانگییەوه، بەتایبەتی بۆ پۆژوو
حج مەبەستیکی تریش هەیه که چەرخوا و گەڕانیانە به هەر چوار وەرزه که دا، تا له هەموو
کاتەکانی سەرما و گەرما و خۆشی و ناخۆشیدا موسلمانان هەلسن به پەرستن و عیبادهتی
پەروردگاریان، هێچ بەرگری ناکرێ که زانیان سوود وەرگرن له حیسابی کات و سأل و
مانگی خۆری که بۆ چەند شتی تر دەست ئەدات و سوود بەخشە، قورئان پێنموونی کردوو
بۆ ئەوه له چەند ئایەتیکدا بۆ وینە له سورەتی ﴿الرحمن﴾ دا ئەفەرموی: ﴿الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
بِحِسَابٍ﴾ و له ئایەتی (۱۷) ی ﴿الإسراء﴾ دا ئەفەرموی: ﴿رَجَعْنَا آلِ الْيَوْمِ وَاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ آيَاتٍ فَحَوَّنَا آيَةَ آلِ
وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ﴾ وەك به یارمەتی خوا
له شوینی خۆیاندا بەدریژی لەسەری ئەدوین، ئایا خۆی میهرەبان له خۆپایی و
بێباوەرەکانی سوود ئەو کاروبارەى فەراهم هینا؟ ئایا ئەوانە کاریکی بێ هوده بوون؟! ئایا
له خۆوه و بەرێکەوت ئەوانە پەیدا بوون؟ نەخیر نەوالله ﴿مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ خوا
ئەوانەى دروست نەکردوو به حەقیانەت و راستی نەبیت، واتە له خۆپایی دروستی
نەکردوون، بەلکو به ئەوپەری کاردروستی و زانیی دروستی کردوون و چاودیری بەرزه وەندی
کراوه له هەموو شتیکیاندا، ئەوه هەموو ئەو رابەر و بەلگە و نیشانە ناشکرایانە که نایەنە
ژمارە شایەتی ئەدەن لەسەر ئەوه، وەك دەست نیشان ئەکات،

﴿لَقَدْ مَرَّ بِسَفْوَتٍ﴾ بۇ دەستە و كۆمەلىك كە خۇيان ئە پارىزن. ھەر بە قورئان ئەكەوى فرمايش

بفرمووى بۇ نمونە ئە فرمووى: ﴿رَمَّا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بە كورتى دەست نیشان ئەكات بۇ شتائى كە بۇ ئىمە نايەنە ژمارە، زانينى ئىمە پييدا ناگات، تا بيت بەرە بەرە دەر ئەكەون، بەو كورتىيە دەست نیشان ئەكات ئىتر لىئى ئەگەرئى تا خەلكى بە پىئى رادە و پلە و زانين و ژيرى خۇيان بىرەكەنەو لە رابەر و بەلگەكان لە ھەموو چەرخ و كاتىكدا.

ئا ئەمەيە بەرنامەى قورئان لەدوان و گفەت وگوو كردن لەگەل سروسشتى ئادەمىدا، ئەدوى لەگەليان بەو ھەموو بەلگە و رابەرە بوونەو ھىرمانە كە بەلئىشاو بلاو بوونەتەو لەم بوونەو ھەرە كەورە و فراوانەدا كە خوا خۇى ئەزانى باشتىن شىوہ و شت ئەمەيە بۇ تىگەياندن و سەرئىچ پاكىشانىان، سوو و ئاساتىرئىن پىگەيە بۇ پىنمونيان، ئەم پىگە و بەرنامەى بەكار نەھىنا لەگەليان كەلەم دوايىيەدا زانايانلا فەلسەفە و كەلام بەكارىان ھىنا، چونكە خۇاى پەرورەدگار خۇى ئەم جۇرە رەوشتى ئەمانە دانامەزىنئى لەدلداو نايخاتە بزوتنەو و ژيانى لەسەر دانامەزى، بەلام ئەو بەلگە و رابەرانەى كە قورئان پىنمونييان پى ئەكات لەسەر ئەم بارەى كە ھىناو يەتى بەھىزتىرئىن و ئاساتىرئىن جۇرە شىوہيە كە ئارامى ئەدات بە دل و ژيرى.

ئەو كەسانەى كە ئەم ھەموو بەلگە و رابەرانە ئەبىنن، نازانن ھىندى لە داخوازى ئەم پىزىمە ناياب و دامەزراوہ ئەمەيە ئەبىن پۇژى دوايى بەدى بيت، ئەم جىھان و ژيانە دواتىرئىن قۇناغ نىيە، چونكە ئادەمىتى تىيادا ناگات بە پلەى ھەرە بەزى خۇى، ناگات بە پايان، ئەو كەسانەى كە بەبىن ناگايى گوزەر ئەكەن بەلاى ئەو ھەموو بەلگە و نىشانە ئاشكرائانەدا، دلئان ناكەويتە بزوتنەو بۇ بىر كەردنەو، ژىرئىيان ناكەويتە كار، ئەوانە ھەرگىز پىگەى بە پايان كەيشتن نادەنە بەر، ھەرگىز ناگەن بەو ھەستەى كە بەلئىن دراوہ پىئى بەلە خوا ترسان وەك ئە فرمووى: ﴿إِنَّ الدِّينَ لَا يَرْجُو إِلَّا لِقَاءَنَا﴾ بەر اسستى ئەوانەى كە چاوەروانى ناكەن و بەتەماى كەيشتن نىن بە ئىمە و خىساب و پىرسىراى ئىمە، كەواتە نە بەتەماى خۇشى بن لەلاى ئىمەو و نەمە ترسىان ھەيە لەسزاي ئىمە، ﴿وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا﴾ پارىزن بەم ژيانە نزىكە و دل ئارامن پىئى ﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ﴾ ئەوانەى كە بىن ناگان لە ئايەتەكانى ئىمە، ئايەتە بوونەو ھىرمانەكانمان، يا ئەيەتە قورئانئىەكانمان كە پىنمونيى ئەكەن بۇلاى ئايەتە بوونەو ھىرمانەكان.

أُولَئِكَ مَاؤُهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَانِهِمْ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾
دَعَوْنَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۗ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

﴿أُولَئِكَ مَاؤُهُمُ النَّارُ﴾ نهوانه که باسکران جئ و شوینیان هر ناگرو و نیشته جین تنیدا به بی بزگار بون. ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ بهموی نهو کرده وانهی که خویمان به حزو ناره زوی خویمان کردیان، فراهم میان هینا، کرده وه دهر و نیه کانیان له یه کم جار وه که کان و هوی کرده وه بنده کانی تریانه، نینجا بهرامبر بهوانه دهستی بهواداران که بارو حال و دوا بوژیان بهم جوریه که نه فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بهراستی نهوانهی که برویان هینا وه کرده وه چاکه کانیان به جئ هینا وه ﴿يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَانِهِمْ﴾ بهموی بهواکه یانه وه په روه دگاریان پینمونیان نهکات بوژیهگه راسته کهی خوی له هه مو کارو بارو کرده وه یه کیاندا، تا له پاشه بوژدا نه یانخاته به هشت که به شیکه له حال و باریان له و به هشته دا بهم جوریه که نه فرموی: ﴿تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ﴾ په و باره کان دین و نه چن به ژیر جیگای دانیشته نه کیاندا و له بهر دهستیاندا و ﴿فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾ له باخ و به هشتانی نازو نیعمه تدا، واته نهو دهستی به حالیان نه وه به برویان هینا وه بهموی بهواکه یانه وه کرده وه چاکه کانیان به جئ هینا وه، نهوانه بهواکه یان که پالده ریکی دهر و نییه نه بیته هوی نه وه که دامه زرا و برده و ام بن و هر ریگه ی خوا بدنه بهر تا سهریان له به هشته وه دهر نه چئ، هیندی له زانایان بهو جوره تهفسیریان کرده وه، هیندیکی تر نه فرموی: نهو دهستی بهموی بهواکه یانه وه خوا پینمونیان نهکات بوژئ و شوینی نیشته جیان که به هشته، بهم جورهش هر باشه، به لام بی گومان تهفسیری پیشوو له دلدا جیگیر ترو بهمیزتره، له سر هر بار نه نایه ته به لگه نییه له سر نه وه که بهروای پوت بزگار کهر نییه، خاوهنی بهروای ته نیا و پوت هر هه میشه یی نه بی له دوزه خدا.

ئەو خوا پىداوانە غەمى ھىچ شتىكىيان نىيە، ئەمال و سامان و ئە مەترسى لە ھىچ شتىك،
 بەلكو ئەوھى كە خەرىكى بن پىيەوھ و داواى بگەن ئەمەيە كە ئەفەرموى: ﴿دَعَوْتُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ
 اللَّهُمَّ﴾ داوا و نزاى ئەوان لەو بەھەشتانەدا ئەمەيە كە ئەلەين: ئەي خوايە پاكي و بىگەردى بۆ
 تۆ و تۆ پاكي لە ھەر لەكو و عەيب و پەخنىەك ﴿وَدَعَيْتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ﴾ و تەيەك كە پىزى ئەوانى
 پى بگىرئ لەو بەھەشتانەدا سەلام لىكردنىان لەلایەن خواوہ يان لەلایەن مەلائىكەوہ، واتە
 ئەگوترى پىيان: سەلامتان لى بى باوہ پەكانى، واتە مېھرەبانى خوا و بى باك كردنىان لە ھەر
 شتى كە مەترسى لىبگەن ﴿وَمَا جَزَاءُ دَعْوَتِهِمْ إِلَّا أَنْ يُحْمَدُوا لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئاخرو كو تايى داوا و
 نزاكەيان ئەمەيە: كە بى گومان ھەموو سوپاس و ستايش بۆ خوايە كە داھىنەر و
 پەرورەدگارى ھەموو جىھانىانە، واتە ئەوانە پزگار ئەبن لە ھەموو داخ و مەراق و خەرىك
 كەرەكانى ئەم جىھانە، زال و بەرز ئەبنەوہ بەسەر ھەموو پىويستىيەكاندا، بەرز ئەبنەوہ بۆ
 ئاسۆ ھەر بەرزەكانى پەزەمەندى و سوپاس و سەلام، كە ئەوہ شاىستەيە بەو خوا پىداوانە و
 بەو گەيشتن بە ئادەمىيە، خوا بە مېھرەبانى خۆى بە شدارمان بكات لەوہدا آمىن، چەند
 پاىەكى ھەيە لە تەفسىرى ئەم ئايەتەدا ھەركەس ئەيەوى با تەماشاي كىتیبەكانى
 تەفسىر بكات.

ئىنجا بەرەنگارى ئەو بى پروايانە ئەوہستى كە بەريان ئەپرىيەوہ و پەلەيان ئەنایەوہ لە
 پىغەمبەر (ﷺ) بۆ ھاتنى سزايەك كە ھەر شەي لىكردن پىنى، وەك لەم سورەتە و لە چەند
 سورەتىكى تردا قورئان بۆمان باس ئەكات، كە ئەوہش ئەوپەرى لارى و سەركىشى ئەوانە
 نىشان ئەدات كە بەرەنگارى ئايىنى خويان پىكرد، بەزەيى و كاردروستى خوا داخوazy ئەوہ
 بوو كە پەلەيان لى ئەكات، بەرئىنەي بى پرواكانى گەلە پابووردووەكان سزايەكى لەناوبەرو لە
 پىشە ھىنەريان ئەدا بەسەردا، چونكە خوا زانىويەتى زۆر بەي ئەو سەركىشانە لەپاشدا
 موسلەمان ئەبن و ئەبن بە پاسەوانى ئەم ئايىنە و بلاوى ئەكەنەوہ لە جىھاندا، ھەر بەو جۆرە
 ھات لەپاش فەتى مەككە، كە ئەوان ئەزان و ئەقام بوون و پەلەيان ئەنایەوہ بە ھاتنى سزا،
 ئەزان بوون بەوھى خوا ئەيوست لىيانكە ئەوہ چاك بوو بۆ ئەوانىش و ئايىن و پرواداران.

﴿ وَلَوْ يُعْجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾ (۱۱) وَإِذَا مَرَّ الْإِنْسَانُ الْأَمْرُ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ صُورَهُ مَرَّ

نه فرموی: ﴿ وَلَوْ يُعْجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ ﴾ نه گهر خوا پهله ی بگردایه و پهله بکات و به پهله نه و شهرو سزای بهینایه بو خه لکی، نه و شهرو سزای که به لا قوتی و بی پرواییه و پهله یان پی نه نایه وه. نه گهر خوا پهله ی بگردایه به وینه ی پهله نانهوی نه وانه به خیر و خوشی و داوا کردنیان بو پهله پیگردنی ﴿لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ﴾ نه جهل و ماوه که یان دوا یی نه هینرا و کوتایی پی نه هینرا، واته به یه که مجار نه مردن و به نا و نه بران، به لام پهله ناکات ﴿فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ که واته نه وانه ی که به ته مای که یشتن نین به نیمه و به زیندوو بوونه وه و حیساب و پرسیار، نه وانه مؤلت نه دین و نه یان نه یلینه وه له نا و گومرایی و سه کی شیه که یاندا به سهر گگردانی له کاتی که دا نایینا و دل کویرن، تا کاتی نه جهلی نابراویان دیت، بی گومان نه م فرموودیه هره شه و ترساندنکی گه وه ی تیدایه دهر باره ی نه و نایینا و دل کویرانه. ئینجا به بو نه ی باسی نه و پهله نانهوی نه و بی پروایانه به و بو نه ی وه شیوه یه کی ناده می نیشنا نه دات، کاتی که زیان و ناخوشی دوو چاربین. له و کاته دا پهله نانه وه که ی له بیر نامینن و په نا نه هینن به نزا و تکاو لا لانه وه، نه فرموی: ﴿ وَإِذَا مَرَّ الْإِنْسَانُ الْأَمْرُ ﴾ کاتی که زیان دوو چاری ناده می بیت، ئیتر هر جوړو بابه تی ﴿دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا﴾ هاوارو نزمان لی نه کات و نه پارپتته وه، به پاله وه و که و تبی و به لادا یا به پیوه یان به دانیشتنه وه، واته ناوه ستنی له نزا و کوتایی ناهینن هتا زیانه که ی ناهیلین ﴿فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ صُورَهُ﴾ ئینجا کاتی له پاش نزا که ی زیانه که یمان لی لا برد و نه هیشت ﴿مَرَّ﴾ نه روا و نه چیتته وه سهر بارو حالی پیش دوو چار بوونه که ی، یان نه روا لانه دات له هه لو یستی نزا که ی و پشتمان لی نه کات،

﴿كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ صِرَاطٍ مَّسُومٍ﴾ وەك ھاوارو نزاى نەكرد بئى لیمان بۆ لا بردنى زىانتىك كە دوو چارى بوو، ئايا مەبەست بەم ئادەمىيە تىرەى ئادەمىيە بە سروشت، يان مەبەست ئادەمى بئى بىروايە؟ ھەركام دەست ئەدات و ھىندىك لەزانايانى لەسەر، مەبەست لەم ئايەتە ئەو يە كە ئادەمى بئى بىروا يا ئادەمىيە بە سروشت خۇگەر ئىيە لەكاتى زىان و بەسەرھاتى بەددا، كەم سوپاس گوزارە لە كاتى چاكە و خۇشيدا، قەدر و پىزى چاكە و خۇشى لە بىر ئەچى، جا قورئان ئاگادارمان ئەكات بەم سىفەتە بەدە تا خۇمانى لى دوور خەينەو، بىروادارى راستە قىنە لەكاتى زىان و بەسەرھاتى بەددا ئەبى پازى بئى بە قەزاو قەدەرى خواو ھىچ پەخنە نەگىئە نە بە زمان و نەبە دل، چونكە ئەبى بىرواى تەواوى ھەبى كە ھەرچى خوا بيكات ھەر ئەو ھەق و راستە، ئەبى بزائى كە ھەر زىان و ناخۇشى ئەجرو پاداشتى ھەيە و ھەك تىمارو تەداوى نەخۇش، لەو كاتانەدا ھەر خەرىك ئەبى بە ياد و باسى خواو، ئەو چاكترە لە نزاو لائە، وەك لە ھەدىسى قودسىدا ھاتوو، ھەركەس يادى من خەرىكى بكات لەداو و نزا كردن لىم، پىئى ئەبەخشم چاكتر كە بىدەم بەوانەى نزاو داوا ئەكەن، ئىنجا ئەگەر نزاى كرد بۆ لا بردنى سزاو ناخۇشى ئەبى بلى ئەگەر بەرژەو ھەندى تىدايە بۆ ئايىنم ئەو چاكە لە پاش باسى ئەو سىفەتەى ئادەمى لە كاتى زىان و خۇشى و ناخۇشيدا، ئىنجا ئەفەرموى: ﴿كَذَلِكَ زَيْنَ الْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بەوئىنەى ئەو سروشت و تەبىعەتە، سروشتى بىر كەردنەو لە كاتى سزاو زىاندا، لەبىرچوون و گەرانەو بۆ سەر ھالەتى بەد كاتى خۇشى پەيدا بوو يەو، بەوئىنەى ئەو سروشتە شىرىنكراو و پازىنراو تەو بۆ زىادە پەوى كەران و لە سنوور دەرچوو كەن، ئەو كەردەو بەدانەيان كە ھەمىشەى و بەردەوامن لەسەريان، يان بەو جۆرو وئىنە شىرىن كەردنە جوان و شىرىن كراو بۆ لەسنوور دەرچوو و زىادە پەوى كەران، ئەو كەردەو بەدەى كە ئەوان بە ھەمىشەى كەرديان، واتە ئەوانەى كە جەھوى نەفسى خۇيان بەرەلا ئەكەن و زىادە پەوى ئەكەن لە خراپەكارىيدا، ئەوانە كامەران و دلخۇشن بە خراپەكارىەكان، ئەو كەردەو لە پىش چا و شىرىن ئەكرىت، كەواتە گەرانەو ھەيان نابى و لەسەر ئەوبارە ئەمرن، ديارە ئەو كەسەى كە ئەو كەردەو ئەوانە شىرىن ئەكات لە راستىدا خوايە و شەيتان ھۆيەتى، لەبەر ئەو لە ھىندى ئايەتدا بەھىنى خواى دائەنى، لە ھىندى ئايەتدا بەھىنى شەيتان.

وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
 كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ
 كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا آتِ
 بِشُرءٍ آخَرَ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تَلْقَائِي نَفْسِي ۗ

ئینجا دەست نیشان ئەکات بۆ چەند گەل و ئوممەتێک کە بەهۆی زیادە پەروی و لە سنوور
 ترازان لەناو بران و لە ریشە هیئەت، ئەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ سۆیند بە
 خوا چەند گەل و ئوممەتەمان لەناو بردو لە ریشە هیئەت لە پێش ئیوہ لە چەرخیەکانی پابوردو
 ﴿لَمَّا ظَلَمُوا﴾ کاتی کە ستەمیانکرد بە سەرکێشی و بپروا نەهێنان بە ئایین و فرۆستادەکانی
 خوا ﴿وَجَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ لە کاتی کە فرۆستادەکانیان هاتن بۆ لایان بە موعجیزە و
 بەلگە پوونەکاتەوہ ﴿وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا﴾ ئەوانە نەبوون بەهۆی بپروا بەهێنن، واتە لە شانیاندا
 نەبوو بپروا هیئەت و ئامادەنەبوون بۆی، ﴿كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ﴾ بەو جۆرە و بەوینەیی
 تۆلەیی ئەوانە تۆلە ئەسینن لە گەل و کۆمەڵی تاوانباران، یان بە وینەیی ئەو تۆلە سەخت و
 بەتینە کە بریتیە لە لەناو بردن و لە ریشە هیئەت بەیەکجاری و بە تەواوی، ئێمە تۆلە
 ئەسینن لەم تاوانبارانە، لەسەر هەربار ئەمە ترساندن و هەرشەبە لە یەکمجارەوہ بۆ
 دانیشتوانی مەککە و لەپاش ئەوان بۆ وینەیی ئەوان، لەم کاتەدا کە دوا پۆژی ئەو تاوانبارانە
 ئەخاتە بەرچاو، کە فرۆستادەکانیان بۆ هات بە موعجیزە و بەلگەیی ئاشکراوە کەچی بپروایان
 نەهێنا، بەهۆی ئەوہوہ سزای پێویست بوو بۆیان، لەم کاتەدا ئەم ئوممەتە ئەترسینن بەمەیی
 جینشینن ئەوانەیی پابوردوون، کەواتە باوریان بن و فریای خۆیان بکەون، با وەک ئەوان
 دووچاری سزای خوا نەبن، ئەفەرموی: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ ئینجا
 ئیوہمان گێرا بەجینشین و جیگری ئەو ئوممەت و گەلە ستەمکارە لەناو براوانە، ئیوہمان گێرا
 بەجینشین لەزەوی و لە ولادتدا لەپاش ئەوان ﴿لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ﴾ بۆ ئەوہی سەرفج بەدەین
 چۆن ئیوہ پەفتارو کردەوہ ئەکەن؟ بەراستی بەم فەرموودەییە دەستکاریبەکی بەهێزی دل و
 دەروون ئەکات، لەم کاتەدا کە ئەخاتە بەرچاو کە ئیوہ کراون بە جینشین لە ولاتی کەدا کە
 خاوەنە پێشووەکانی دەرکراون لێی، دانیشتوانی پێشووی کە خاوەن و دەسەلاتدار بوون

تیدا له‌ناو بران، ئیوهی جینشینیش ئه‌بێ لیبی دهرچن، چه‌ند پوژنك ئه‌میننه‌وه بو
تاقی‌کردنه‌وه، حیساب و پرسیارتان لی ئه‌کری له‌سه‌ر په‌فتارو کرده‌وه کانتان! هه‌والتان پنی
ئه‌ده‌ین که ئیوه له ژیر په‌قابه و چاودیری دان. ئا به‌م جوړو شیوه‌یه ئه‌و بوچوونه‌ی که
ئیسلام دایه‌یناوه و دایه‌مه‌زیننی له‌دل و هه‌ست و هۆشی به‌واداراندا، که ئه‌م بوچوونه
جیاوازو دژو نه‌گونجاوه له‌گه‌ل هه‌موو بوچوونه‌کانی تر که له‌م زه‌وییه‌دا هه‌لقولان. که‌واته
به‌هیچ کلجیک نابێ و ناگونجی پیک خستن و ده‌سته مل کردنی ئه‌م دوو بوچوونه له ژياندا!
له‌پاش ئاراسته‌کردنی ئه‌و فه‌رموودانه، ئینجا چه‌ند نمونه‌یه‌ک له کرده‌وه‌کانیان ئه‌خاته
به‌رچا و له‌پاش گێرانیان به جینشین، ئه‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ﴾ کاتی که
ئه‌خوینرته‌وه به‌سه‌ریاندا ئایه‌ته‌کانی ئیمه له کاتی‌کدا که پوون و په‌وانن ﴿قَالَ الَّذِينَ لَا
يَرْجُونَ لِقَاءَنَا﴾ ئه‌وانه‌ی که به‌ته‌مای گه‌یشتن به ئیمه نین و چاوه‌روانی زیندوو بوونه‌وه و
حیساب و پرسیار ناکه‌ن، ئه‌وانه ئه‌لین: ﴿أَنْتَ بِمُرْءَانٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْ﴾ قورئانیکی تر بیته
جیاواز له‌م قورئانه یان بیگۆژه و گۆرانکاری بکه و ده‌ستکاری تیدا بکه. به‌م په‌نگه ئه‌وه‌ی که
ئیمه بیزارین لیبی و ناچیته دلمان‌وه بیگۆژه به‌وه‌ی ئیمه پیمان خۆشه، به‌راستی داواکه‌یان
زۆر سه‌یرو بێ جیبه، له‌لایه‌که‌وه گالته و لاقرتی نیشان ئه‌دات، له‌لایه‌کی تره‌وه نه‌فامی و
نه‌زانی ئه‌گه‌یه‌نی به مه‌به‌ست و کارو ئیشی ئه‌م قورئانه، که‌واته ئه‌و داوایه له که‌سی‌که‌وه
دیت که به‌روای به‌زیندوو بوونه‌وه نییه و به ته‌مای حیساب و پرسیار نییه، وا دهرئه‌که‌وی
مه‌به‌ستی داوا که‌ران ئه‌وه بووبی فېر و فیلێک به‌کار بینن بۆ یه‌ک خستن و لاقرتی کردن به
په‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) به‌م په‌نگه به‌گوییان بکات له‌ده‌ستکاری کردنی ئه‌م قورئانه، ئه‌و کاته بلین:
ئه‌ک قورئانه له‌لایه‌ن خواوه نه‌هاتوو وه‌ک محمد ئه‌لی به‌لکو له‌لایه‌ن خۆیه‌وه ئه‌وه‌تا به
ئاره‌زوی خوی گۆزان و ده‌ستکاری تیدا ئه‌کات، مه‌به‌ستیان ئه‌وه نه‌بوو ئه‌گه‌ر کردن
به‌روابینن، یان له‌به‌ر نه‌فامی و نه‌زانیان لایان وابووبی که په‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) به‌لیزانی و لیها‌تنی
خوی ئه‌م قورئانه‌ی هیناوه، که‌واته ئه‌م به‌ر لی برینه‌وه‌ی ئیمه وه‌رگری و قورئانیکی تر
بینی، یان ده‌ستکاری و گۆرانکاری تیدا بکات، به هه‌ر جوړو له‌سه‌ر هه‌ریار ئه‌وا قورئان
فه‌رمان ئه‌دات به وه‌لام دانه‌وه‌یان به جوړی دهم کوتیان بکات و نه‌فامی و نه‌زانیه‌کان دهربخات
بۆیان، ئه‌فه‌رموی: ﴿قُلْ﴾ ئه‌ی په‌غه‌مبه‌ر بلنی پێیان: ﴿مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَبْلُغَ مِنَ تِلْقَائِي نَفْسِي﴾
نابێ و ناشی بۆ من و ناگونجی گۆراندن و ده‌ستکاری کردنی له‌لایه‌ن منه‌وه،

إِنْ أَنْتَبِحُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۖ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا

تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ ۖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ ۗ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۗ إِنَّهُ

لَا يُفْلِحُ الْمَجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

﴿وَإِنْ أَنْتَبِحُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ﴾ من په پیره وی ناکه م و شوینی هیچ شتیګ ناکه م بیجګه له وهی سروش (و وحی) کراوه بؤ لام به بی زیادو که م و گوږاندن و دهستکاری کردن، واته کارو کرده وهی من بهرام بهر ثم قورئانه هر په یوه ندی و شوین که وتنیه تی، له لایه ن منه وه هیچ شتیګی تر نییه، نه گهر له لایه ن خوا وه فرمانم پیدرا به سرپنه وه و گوږانکاری یه ک نه وه هینی من نییه و به لکو هینی خویه و من پراینه گه یه نم ﴿وَإِنْ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ به راستی من نه ترسم نه گهر نافرمانی و سرپیچی بکه م له په روه ردگارم له سزای پوژنکی گوره که پوژی دوا یییه، واته بیجګه له په پیره وی کردنی نا فرمانی و سرپیچییه له فرمانی خوا، منیش نه ترسم له سزای خوا نه گهر نافرمانی بکه م، که واته بیجګه له په پیره وی هیچ شتیګی تر ناکه م. ﴿قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ﴾ بلی پنیان: نه گهر خوا بیویستایه و مهیلی ببویه من ثم قورئانه م نه نه خوینده وه به سهر تاندا، خوا زانا و ناگاداری نه نه کردن پیی به هوی منه وه، به لګه له سهر نه وه که کاره که به مهیل و ویستی خویه نه مه یه که نه فرموی: ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ﴾ چونکه بن گومان من مامه وه و نیشته چی بووم له ناواتاندا ما وهی ته مه نیکی دریز له پیش هاتنی ثم قورئانه یا پیش کاتی هاتنی، واته نه وه ما وه دریزه له ناواتاندا بووم، چونکه خوا مهیلی نه بوو هیچ پن رانه گه یانندن، نه گهر کاره که به دهست خوم بویه نه بویه له م ما وه دریزه دا نه مه م پن رانه گه یانندایه، واته له مه و پیش خوا مهیلی نه بوو منیش هیچ نه گوت، نیستا مهیلی بوو نه و پیتان رانه گه یه نم ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ نهی نیوه ژیر نهین؟ واته ژیرین و بیریک له وه بکه نه وه تا بزائن ثم قورئانه له لایه ن خوا وه هاتوره، به م جوړه ته فسیر نه کریته وه و پوون و ناسان و ریکه له گهل شوینه که دا، به جوړنکی تریش ته فسیر کراوه ته وه له لایه ن زور له زانا کانه وه، هر که س نه یه وی با ته ماشای کتیبه کانی ته فسیر بکات، به س یه ک پرسیار ما وه ته وه لیړه دا، نه وه ش

ئەمەيە: داۋاي بىن بېرواكان يەككى بوو لەدوشت: ھىنانى قورئاننىكى تر كە لەسەر شىۋەي ئە نەبى، يان دەستكارى كردن و گۆرئانكارى لەم قورئانەي كە ھىناويەتى، وەلامەكە ھەر بە دوومە، لەو ئەلامى ئەم پىرسىيارەدا چەند شتىك گوتراوہ:

۱- ھەر وەلامو بەرپەرچى دوومى دايەوہ، بەلام وەلامو بەرپەرچى ئەم نەبىتە وەلامو بەرپەرچ بۇ يەكەمىش بە جۆرئىكى باشتر، چونكە لەجىئە بەدەست كارى و گۆرئانكارى ھىندىكى پىن نەكرى ناتوانى ھەر بە تەوايى لايبەرى و قورئاننىكى تر بىننى لەجىگەي.

۲- وەلامو بەرپەرچى ھەردوو داۋاكەي داوہتەوہ، دووم كە ئەفەرموى: ﴿مَا يَكُونُ لِحَ أَنْ أَبَدِّلَهُ مِنْ خَلْقَايَ نَفْسِي﴾ و يەكەم كە فەرموى: ﴿قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ﴾ بىجگا لەم دوو وەلامە وەلامى دراوہتەوہ بەلام لاوازن لەبەر ئەوہ باسەم نەكردن.

﴿مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ﴾ سەبارەت بەم ئايەتەسى راھەيە:

۱- پەيوەستە بە وەلامو دەم كوتكردنى بىن بېرواكان و تەواكەرە بۆي، واتە ھىچ كام لەر درو داوايە بەجى ناھىنم، واتە ئە قورئاننىكى تر تان بۇ ئەھىنم و نە گۆرئانكارى ئەكەم لا قورئاندا، چونكە بە من ناكرى و مافى من نىيە، ئەگەر من بەگويتان بكەم ئەبى درو ھەلبەستەم بەدەم خواوہ و ئەبى ئايەتەكانى خوا كە ناردوويەتە سەرم، بەرپراستىياز نەزانم ئەو كاتە لە ھەموو كەس ستمكار تريم ﴿مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ﴾ چونكە ئايا كۆ ستمكار ترە لەو كەسەي كە درو ھەلبەستى بەدەم خواوہ يان بېرواي نەبى با ئايەتەكانى خواو بە درويان بزانى؟ واتە ھىچكەس لەو كەسە ستمكار تر نىيە، ئىنجا ئەفەرموى: ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْجَاهِلُونَ﴾ بەرپراستى كار بەو جۆرەيە كە تاوانباران پزگار نابن و ناگەن لە ئامانج.

۲- ئەم ئايەتە پلارە لە ھاوبەش رەوادەران، واتە ئەوان لە ھەموو ستمكار ترن، بەھۆي ھاوبەش رەوادان و درو ھەلبەستىيان بە دەم خواوہ، بېروايان نىيە بە پىغەمبەرىتى پىغەمبەر و ئەو ئايەتەنە كە نىرراوہتە خواوہوہ بۇ سەرى.

۳- بەشى يەكەم بۇ دەم كوتكردنى بىن بېرواكانە و دوور خستەوہي ئەو گومانە بەدەي ئەيانبرد بە پىغەمبەر(ﷺ) كە بەدەم خواوہ درو ھەلئەبەستى و ئەم قورئانە لەلايەن خواوہ نەھاتوہ، بەشى دووم بۇ تاوانبار كردنى بىن بېرواكانە بەوہي بېروايان نىيە بە ئايەتەكانى خوا.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعُوا
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَنْتَبِهُونَ اللَّهَ يَمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ، وَتَعَلَّى
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾ وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

نهم دوو رایهش هر ریکه و نهگونجن، به لام شتیکی ناشکرایه که برای یه کم سافو
پوون و بن گرییه، خوا خوئی باش نه زانی، نینجا همیتر وتارو کرداری به دی نهو جینشینانه
نه خاته بهر چاوو نیشانیان نه دات، نه فرموی: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا
يَنْفَعُهُمْ﴾ نه مانه شتیکی نه پهرستن که نه زیانیان پی نه گه یهنو نه سوودو قازانج، واته توانا
نین به سهر هیچکام لهو دووانه دا که پهرستراو نه بی توانا بی به سهر نه وهدا! یان نه وانه
ناتوانن زیانیان پی بگه یهنن، نه گهر سهر پیچی بکن لییان و نه یان پهرستن، ناتوانن سوودو
پاداشتیان پی بگه یهنن نه گهر بیان پهرستن، بی گومان پهرستراو نه بی توانا بیست به سهر
نه وهدا، له سهر هر بار نه وانه نه یان پهرستن له کاتیکدا تیپه نه کهن له خواو نهو ناپهرستن،
چونکه پهرستنه که ی نهو به هاوبهش نه کهن، پهرستنی واش پهرستن نییه به لای خواوه
له راستیدا، یان مه بهست نه ویه پهرستنی خویان به لاره بهس نییه و نه یگین به وینهو
هاوسهری پهرستنی نهو بتانه که نهو تیپه پرکردنه نه وپهری نه فامی و نه زانییه، کاتی که
نه فسی ناده می ترازو لایدا له سروشتی خوئی، ناوهستی له سنووریکدا، نهو بته بی نرخانه
نه پهرستن که توانای نه زیان و نه قازانج و سوودیان هیه ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعُوا عِنْدَ
اللَّهِ﴾ نه لین نهو بتانه تکاکارمانن لای خوا، له بهر نهوه نیمه نهو هیکه لانه نه پهرستین، خوی
پهروردگار فرمان نه دات به پیغه مبر ﴿ص﴾ که دم کوتیان بکات و به درویان بخاته وه و بهم
جوړو شیویه که بوئی لاقرتی لیدیت نه فرموی: ﴿قُل﴾ نهی پیغه مبر بلی به وانه:

﴿تَنْبُتُكَ اللَّهُ بِمَا لَا يَمْلِكُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ نایا ئیوه ههوال ئهدهن به خواو ئاگاداری

ئهکهن به شتیکه که بئ ئاگایه لئی نهله ئاسمانهکان و نهله زهویدا، واته نهبوونی ئو بتانه به تکاکار لای خوا شتیکه به هیچ کلوجیک نییه و نابئ، چونکه ههرشتیکه که خوا بئ ئاگا بیئت لئی ئهبن نهبن، نایا ئیوه شتیکه ئهزانن که خوا نایزانی؟! ﴿سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰی عَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ خوا پاک و بیگهرده و بهرزو بلنده لهوهی که ئهوانه هاوبهشی خوای پئ ئهکهن، پاک و بئ لهکهیه لهوهی هاوبهشی بیئ.

ئهگهر مهبهستیان به تکاکردن بۆ پۆژی دوا یی بئ وهک جهماوهر لهسهه ئهویه، ئهبن بلین: مهبهستیان ئهوه بووه: ئهگهر زیندوو بوونهوه و حیساب و پرسیار راست بئ، چونکه ئهوانه بئ پڕوا بوون به هاتنی پۆژی دوا یی، ئهگهر مهبهستیان تکاکردن بووبئ لهم جیهانهدا وهک (حسن) ئهفهرموئ: ئهوا هیچ گریئ و قۆرتیک پهیدا نابئ، ئینجا پیش ئهوهی ههموو کردار و رهفتاره بهدهکانیان نیشان بدات دهست نیشان ئهکات بۆ ئهوهی که بت پهستی و هاوبهش پهوادان لادانه له سروشت، هات به دوا یی پڕوا به تاک و تهنیایی خوادا که شتیکی سروشتییهر ئادهمی لهسهه ئهویه، ئهفهرموئ: ﴿وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّا اُمَّةً وَّاحِدَةً﴾ ئادهمی له پیشهوه ههر یهک ئوممهت بوون و ههموو لهسهه پڕوا به تاک و تهنیایی خوا به پیشی سروشتهکیان، ﴿اَخْكُفُّوْا﴾ ئینجا له پاشان دووبهرهکی بوون و بوون به دوو دهسته و کۆمهل، لهگهله ئهوهدا ئیراده و ویستی خوا داخوازی بۆ ئهوه بوو که مؤلهتیان بدات ههتا ماوهی ئاوبراو و دیاری کراویان، وهک ئهفهرموئ: ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ ئهگهر بریاریک پیش نهکهوتایه له لایه ن پهروهردگارتهوه، بریاری مؤلهتدان و دواخستنی تۆلهی گشتی، ئهگهر ئهوه بریاره پیش نهکهوتایه، ﴿فَضَىٰ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ حوکم و بریار ئهدره له ئیوانیاندا لهوهی که ئهوان دووبهرهکی بوون تیایدا. حوکم و بریاری راست ئهدره و جئ بهجئ ئهکرا به تۆله و سزادان و لهناوبردنی بئ پڕواکان و سهه کیشهکان.

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ

مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

ئینجا نه گه پرتوه سهر بئ پرواکان و تارو کرداری به دیان نه خاتوه بهر چا و نه فرموی:

﴿ وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ﴾ نه وانه گوئیان و نه لئین: با بهیترایه ته خواره وه بو

سهری له لایه ن پهره دگاریه وه به لگه نیشانه یه کی بو ونه وه ری.

نه وه فامانه نه وه موو نایه ت و به لگه پرواننه ی که خوا نارویه خواره وه له م قورنانه دا

نه وه موو نیشانه وه به لگه ناشکرایانه ی که خوا پرزو بلاوی کرد و ونه ته وه له نا و نه و

ناسمان و زهوییه دا، نه وه مووه یان نه بینی و نه بیست، به وانه ته م خوارو ملکه چ نه نه بوون و

په لپیان نه گرت و داوای موعجیزه یه کیان نه کرد خو یان ه لیبزیرن به وینه ی نه موعجیزانه ی

که گه ل و نوممه ته بئ پرواکانی پابردو په لپیان پئ نه گرت و داوایان نه کرد که له پاش به دی

هینانیا ن بئ پرواکان له ریشه نه هینران، نه وه فامانه داوای نه و جوره موعجیزانه یان نه کرد،

چونکه نه یان نه زانی و تی نه گه یشتبوون له سروشتی نه م دواترین په یامنه گشتیه

هه تاهه تاییه، که شتیکی ناشکرایه په یامی ناوا نابئ موعجیزه که ی کاتی بیت و ههر بو

نه وانه دهست بدات که ناماده ن و نه بیینن، په یامی هه میشه یی و هه تاهه تایی نه بی

موعجیزه ی هه میشه یی و هه تاهه تایی هه بی وه نه م قورنانه که هه میشه ییو به ناسمانی

هیدایه ته وه نه ره و شیتوه هه میشه وه هه تاهه تاییه، نه گوئجن له گه ل ژیریدا و بو هه موو تا م و

چین و ولاتی به کاره، بهرامبر نه وه په لپه ناراسته ی نه وان خوی پهره دگار فرمان نه دا به

پتغه مبه ره که ی ﴿﴾ حواله ی خویان بکات که ههر نه وه غه یب و نه نیییه کان نه زانی، ههر نه وه

دهسه لاتی هه یه به سهر نه وه دا نه وه په لپی نه وانه به جئ بهیئنی یان به جئنی نه هینن،

نه فرموی: ﴿ فَقُلْ ﴾ ئینجا تویش بلئ: ﴿ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ ﴾ غه یب و نه نیینی ههر بو خوییه و ههر نه وه

ناگایه به سه ری دا و ههر به دهست نه وه، ﴿ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴾ که واته

چا وه پروانی بکه ن، به راستی منیش له گه ل ئیوه دا له و که سانه م که چا وه پروانی نه که ن،

چا وه پروانی بکه ن بو نه وه ی خوا نه یه وئی بیکات له گه ل من و ئیوه دا، بئ گومان نه م وه لاه له

باریکه وه وا نیشان نه دات که نه وانه مؤلت نه درین و په له نا کرئ له سزادانیا ن، له باریکی

تره وه هه ره شه نه گه یه نی له و بئ پروایانه، ههر چوئنی سنووری به نده یی بوون نه کاته وه و

دووری ئەخاتەو لە سنووری خواپەتی، ئەوەتا پیغەمبەرمان (ﷺ) کە گەرەترینی هەمووانە وای نیشان ئەدات کە لەبارەى غەیبەو ههچى بەدەست نیه، بەلکو غەیب هەر لای خواپە و بەدەست خواپە، لەبارەى خەلکیشەو خاوەنى ههچ کارێکیان نیه، هەموو کاروباریان بەدەست خواپە.

لە چەند شوێنێکدا باسی غەیبمانکرد بە درێژی و گوتمان: غەیب دوو بەشە بەشێکیان تاییبەتییە بە خواوە، ئەوەش ئەمەیه کە ههچ بەلگە و نیشانهیهك نەبێ لەسەری، بێگومان مەبەست بەم غەیبە لێردا ئەو بەشە تاییبەتییە یە، قورئان ئەگێرێتەو لە بێبڕواکانەو لەهیندی سورەتدا پەلپ گرتنیان بۆ ئایەتێک یان چەند ئایەتێک بە بێدیاریکردن، وەك لەم سورەتدا کە داوای ئایەتی نادریان کرد، لە چەند سورەتێکدا پەلپی ئایەتی دیاری یان لێو ئەگێرێتەو، وەك سورەتی ﴿الأنعام، الحجر، الأنبياء، العنكبوت، الرعد، الأسراء، الفرقان﴾ لێردا وەلامی دانەو بەو جوړو شیوێی کە بیستمان، لەم سورەتانەدا بە چەند جوړو شیوێیەکی تر وەلامی داوانەتەو، هیندیکیان بە کورتی و هیندی بەدرێژی، کورتی ئەوێ کە هاتوو لەبارەى ئەو پەلپانەى کە گیراون، لەدیاریکراو و دیاری نەکراو، هیندیکیان ئەبن بە تەفسیر و پوونکەرەو بۆ هیندیکی تریان، بێگومان ئەوێ کە خوا کردوویەتی بە موعجیزە و بەلگە بۆ دواترین پەيامەکی کە قورئانە لە چەند بارێکەو موعجیزەیهکی تێرو تەواو هەرکەس ئەمەى بەس نەبێ بەراستی بینایی ژیری خۆی کوێر بوو و چارەسەری نیه، وەك لە چەند شوێنێکدا باسمانکردووە، بەلێ پیغەمبەرمان (ﷺ) چەند موعجیزەى گەرە گەرەى پێدراو لە وێنەى ئەو موعجیزەى پیغەمبەرانی پێشوو – سەلامی خویان لى بێت –، بەلام ههچكام لەوانه خوا نەیکردوون بە نیشانه و بەلگە لەسەر پیغەمبەرێتییهکەى پیغەمبەرمان (ﷺ)، فرمان نەداو کە بەوانە بەر بپرێتەو لە خەلکی، بەلکو هەرکام لەوانە بەهەر و چاکەیهکی زیادیه کە خوا لەگەلى کردووە لەپاش ئەوێ هیندی لەوتارو کرداری بەدی ئەو بێبڕوایانەى نیشاندان، دووبارە ئەگێرێتەو بۆ باسی ئادەمى هیندی لەحالی بارو سروشتیان دەرئەخات لەکاتیکدا کە لەپاش زیان میهرەبانى یان لەگەل ئەکرێ،

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَسْتَهْمِمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا
 إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ الَّذِي يُسِرُّكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرِينِ بِهِم
 بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ

نه فرموی: ﴿وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً﴾ کاتی که بچه‌زین به خه‌لکی خوشی و کام‌رانی و
 تهن‌دروستی و فراوانی پوزی و میهره‌بانی له‌گه‌ل بکه‌ین ﴿مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَسْتَهْمِمْ﴾ له‌پاش
 به‌سه‌ره‌اتیکی زیان و ناخوشی که دووچاری بووبن و لییدابن، نه‌و خه‌لکه سپله‌و ناسوپاسه
 له‌باتی چار له‌به‌ریی و ملکه‌چی، ده‌ست به‌جییبه‌ پنج‌ه‌وانه‌ ره‌فتار نه‌کن، وه‌ک نه‌فرموی: ﴿إِذَا
 لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا﴾ ئیتر ده‌ست به‌جی بؤ نه‌وانه‌ پیلان و نیازو قسه‌ی به‌د هه‌یه‌ له‌ئایه‌ته‌کانی
 ئیمه‌دا، هه‌ولدان بؤ به‌رگری کردن لییان، ئیتر مه‌به‌ست به‌م ئایه‌تانه‌ قورئانییه‌کان بی‌ت، یان
 ئایه‌ته‌ بوونه‌وه‌ریه‌کان که کاتی خوشی و فراوانی نه‌هینا له‌پاش قات و قری و برسیتی نه‌یان
 نه‌گوت: سوپاس بؤ خوا، که نه‌وی بؤ کردین، به‌لکو نه‌یانگوت: نه‌مه‌ به‌هوی فلانه‌وه
 نه‌ستیره‌و بورجه‌وه‌ په‌یدا بوو. هه‌روه‌ها هه‌ر شتیکی تر بیجگه‌ له‌ میهره‌بانی و چاکه‌ی خوا،
 نه‌م ئاده‌مییه‌ زور سه‌یره‌و جیی سه‌ر سوپرمانه‌، بیجگه‌ له‌وانه‌ی که له‌سه‌ر سروشتی پاکی
 خویان مابنه‌وه‌و ریتموونی خویان وه‌رگرتبی، بیجگه‌ له‌وانه‌ حال و باریان وایه‌ هه‌ر له‌کاتی
 ته‌نگاوه‌دا خویان له‌بیره‌و په‌نای پی‌نه‌هینن، که ته‌نگاوه‌که نه‌ما یاخی نه‌بن و چاکه‌و به‌هره‌ی
 خویان هه‌ر له‌بیر نامینن، قورئان چه‌ند نمونه‌یه‌که‌مان بؤ باس نه‌کات له‌و به‌دو سپلانه‌.
 گه‌له‌که‌ی فیرعون نه‌و هه‌موو به‌سه‌ره‌اته‌ به‌ده‌یان به‌سه‌ره‌ات هه‌رجاری په‌نایان نه‌هینا به‌
 موسا(علیه‌السلام) به‌لینن به‌هیزیان نه‌دا به‌بروا هینان نه‌گه‌ر خوا نه‌و سزایان له‌سه‌ر لابیات،
 به‌لام کاتی که خوا خوشی نه‌هینا ده‌ست به‌جی نه‌چوونه‌وه‌ سه‌ر یاخی بوون و
 بی‌برواییه‌کان و نه‌و چاکه‌و به‌هره‌یان له‌خواوه‌ نه‌ئناسی و به‌هینی شتیکی تریان دانه‌نا،
 هه‌روه‌ها قوره‌یش دووچاری قات و قریه‌کی سه‌خت بوون تا مه‌ترسی له‌ناو چوون و
 مردنیانکرد، ئینجا هاتنه‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) و لالانه‌وه‌ به‌ناوی ره‌حم و خزمایه‌تییه‌وه‌ که

نزیان بۆ بکات لای خوا ئویش نزای کردو خوایش نزاکی وهرگرت و بارانی بۆ باراندن،
 ئینجا پاشان وهرگه پانهوه شهر پیلان و بی پرواییه کهی خویان. ئەم بارو حاله به دهشتیکی
 هه میسه بییه له م ئاده مییه دا مه گهر بپروا هینان بیانپاریزی. ﴿قُلْ﴾ ئەی پتقمبهر بلئی بهو
 بی پروا پیلان گیرانه ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَسْرَحُ مَكْرًا﴾ خوا چه سپاتره له ئیوه له باره ی نیازی شهرو
 پیلانهوه، واته خوا دهسه لاتدار تره به سهر ته گبیرو هه لوه ساندنه وه ی پیلانه کانی ئیوه داو
 تۆله سه ندن لییان. ئیوه ناگاتان نییه له وه ی خوا بریاری داوه و به سهری ئیوه ی ئەهینی،
 پیلان و کرده وه به ده کانی ئیوه ناشکرایه لای خوا، شتی ناشکرایش به گری کردن و له ناو
 بردنی زۆر ناسانه. هه رچۆنی لای خوا ناشکراوه ی چشتی پۆشیده نییه، هه روه ها لای
 نیراوه و فروستاده کانی خوایش ناشکرایه، ئەوه تا ئەفهرموئ: ﴿إِنَّ رَسُولَنَا يَكْتُمُونَ مَا تَكْتُمُونَ﴾
 به راستی فروستاده کانه مان پیلان و فپوه فیله کانتان ئەنوسن، ئەو فروستاده نه ی که بریتین له
 فریشتانه ی که ئەو کاره یان پی سپیراوه که له زمانی شه ردا پییان ئەوه ترئ: (حفظه،
 الکرام، کاتبون) ئینجا نایا ئەنوسن ئەوه شتیکی پۆشیده و غه بییه و ئیله پرومان پیی
 هه یه و چۆنییه تی ئەو نوسینه نازائین؟ له نایه تی پئشوودا باسی سه پله یی و ناسوپاسی
 خه لکی کرد ئەو راده ی له پاش گوژاندنی ناخۆشی و بزگار کردن و ده روو کردنه وه ده ست
 به جئ یاخی ئەبنه وه، ئینجا له م نایه ته دا ئەو مه به سه ته نیشان ئەدات له وینه یه کداو ئەیخاته
 به رچاو، ئەفهرموئ: ﴿هُرَأَلَّذِي يُسِرُّكَ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ خوا که سه یکه که ئیوه ئەگپری و هات و
 چۆتان پی ئەکات له وشکی به رو ده ریادا. ﴿حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِ﴾ هه تا پوویدات له هیندی
 له و گیرانه تان له ده ریادا، بووتتان له که شتییدا له سهر ئەو بارو شیوه ی که ئەفهرموئ:
 ﴿وَجَرَيْنَ بِهِم بِرِيحٍ طَبَئَةٍ﴾ که شتییه کان ئەیا نگپرن به هوی بایه کی پاک و خاوین و ناسانی و به
 پیی مه به سه ست و ئاره زوو ﴿وَفَرِحُوا بِهَا﴾ دانیشتوانه کانی که شتییه که خۆش حال و که یف
 خۆش ئەبن پیی به هوی ئەو ئارامی و خۆشییه وه که ئەژین تیایدا، له و کاته خۆش و پپ
 ئارامه دا ﴿جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ﴾ بیئت و با هه لکات له و که شتییه، یان بیئت به سهر ئەو با نه رم
 ناسکه دا بایه کی به تینی سه خت و به ته وژم ﴿وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ﴾ بۆیان بیئت له هه موو
 شوین و لایه کیانه وه شه پۆلی ده ریاکه

مَكَانٍ وَظَنُوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِن أُنجَيْنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَلَمَّا أُنجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا بِغَيْبِكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

﴿وَزَنُوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ﴾ و لایان و لایان و لایان که دهره دراون و تیا نه چن، لهو کاته سهخت و سامناکدا، لهو ناثومیدیهدا ﴿دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ هاوارو نزا نهکهنه خوا له کاتیگدا که نایینهکیان پاک و خاوین نهکهن بوی به تاو و تهنیا بهبن هیچ جوړه هاوبه شیک و بهبن پشت بهستن به لام به هیچ کهس بیجگه له خوا به هموو تکاو و تاسیکوه نهلین: ﴿لَئِن أُنجَيْنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ سویند به خوا نهگهر تو نیمه پرگار بکیت لهم به سرهاته سهخته، بن گومان نیمه له ریزی برودارو سوپاس کهران نهبن بو تو و چاوله ببری چاکه کانت نهبن و سپله و ناسوپاس ناین بو هیچ چاکه یکت، ﴿فَلَمَّا أُنجَاهُمْ﴾ نینجا کاتی پرگار مانگردن لهو تهنگی و سهختیه ﴿إِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ نیتر دهست به جن دهست نهکهنه وه به تیکدان و تاوان و خراپه کاری له خاک و ولاتا به ناهق و به نارپهوا، واته به جوړی خویشیان نهزان که ستم و تاوان نهکهن.

بهراستی شیوه و وینه کی تیرو تهواوه بو کومل و نمونه یه کی گوره له نادمی و له هموو چرخ و چینیکدا، لهبر نهوه بهدوایدا هم ترساندنه نهینن و پوی فرموده نهکاته همموان و نهفرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ﴾ نهی نادمیه تاوانبارو خراپه کاره کان ﴿إِنَّمَا بِغَيْبِكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ﴾ تاوان و ستم و ناهقه که تان لهراستیدا هر بو خوتانه، به زیان و درئی خوتانه و دهست درئییه بو سر نهفسی خوتان، نهک هر بو سر نهوانه کی که ستم و دهست درئییه کیان لی نهکهن، نهوانه کی که بهو جوړه ستم و تاوان و خراپه کاری نهکهن توله و سزاکی نهچرن هر لهم ژیا نی دنیا دا پیش توله و سزای پوژی دوا سی ﴿مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ لهکاتیگدا نیوه بهو ناهقی و خراپه کاری به پائه بوین به خوشی و لهزه تی هم ژیا نه نریکه که شتیکی بن نرخی دوا سی هاتوه به زووی، خوشی و لهزه ته که تان هر بریتیه له و شته که م و کورته

ثُمَّ إِنَّا مَرَّجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾ إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنْ
 السَّمَاءِ فَأَخْلَطَ بِهِ تَبَاثُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ
 وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا رَبَّ عَلَيْهِمْ أَتْنَاهَا أَمْرًا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ
 تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي
 مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

﴿ثُمَّ إِنَّا مَرَّجِعُكُمْ﴾ نینجا له پاش نهوه هر بؤ لای نیمه یه گه پرانه وه تان ﴿نُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
 تَعْمَلُونَ﴾ نینجا به دواى نهو گه پرانه وه تان نیمه هه وال تان پئ نه دهین به وهى که کردو تانه
 له دنیا داو هه همیشه یی بوون له سه ری، به پئی نهو کرده وه به دانه تان توله تان لی نه سینین.
 نینجا بی نرخی و که م و کوپی ژبانی دنیا نیشان نه دات له وینه و چیروکی کدا که هر
 له ده ست قورشان دیت و نهو نیشاندانه، نه فه رموی: ﴿إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ وینه و شیوه ی
 نایاب و سهر سو پهینه ری نه م ژبانی دنیا یه له جوانی و شیرینی و له ناو چوونی به زووی
 ﴿كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ﴾ هه روه ک وینه و شیوه ی بارانی که هینا بی تمانه خواره وه له لای سه رو
 له ناسمانه وه ﴿فَأَخْلَطَ بِهِ تَبَاثُ الْأَرْضِ﴾ نینجا به هو ی نهو ناو و بارانه وه سه وزه و په وه کی
 زه وی زور ببی، به جوئی بچن به ناو یه کدا و تی که ل بین، ﴿مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ﴾ نهو سه وزه و
 په وه ک ش له وه ی که خه لکی نه یخون، له وه ی مهرو مالات و حوشتر و لآخ نه یخون، نهو
 سه وزه و په وه کانه به روین و سه وز بین ﴿حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا﴾ هه تا زه وی په ونه ق و
 ته وای جوانی خو ی وه رگری ﴿وَرَأَزَّيَّنَتْ﴾ خو ی برا زینیت وه به وه هموو په نگ و شیوه و،
 دیمه نه شیرینانه ی که نهو په وه ک و سه وزه یانه هه یانه ﴿وَلظنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا رَبَّ عَلَيْهِمْ﴾
 دانیش توان و خاوه نی نهو زه و ییه شیرین و رازا وه یه لایان وایه که توانا و ده سه لات دارن
 به سه ریدا و توانان به سه ر سوود وه رگرتن له وه هموو به رو به ره م و خیر و بیرو فه ره، نینجا
 له م کاته دا که نه وانه شادمان و به میوا و دلخوشن ﴿أَتْنَاهَا أَمْرًا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا﴾ بیئت بؤ نهو زه وی و
 کشتو کال و به رو میوه یه فه رمان و بریاری نیمه له و شو یان په زه دا، فه رمان و بریارمان به

له ناو بردن و ویران کردنیان به هر نافته تی له و نافته تانه ی که ویران کهر و له ناو بهرن، ﴿نَجْمَلْنَهَا حَصِيدًا﴾ به هوی نه ووه نه و پروه و کشتوکاله بگپیرین وه ک دروینه کراوی له ریشه هینراو به جورئ ﴿كَانَ لَمْ تَعْنِ بِالْأَنْسِ﴾ وه دینئ و له وه و پیش نه و کشت و کال و بهر و میوه به هر نه پوا بیت و نه بووئ له و زه و بیه دا ﴿كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ بهر و جورئ شیوه پوونه باسی نه کهین به پوونی نایه ته کان بر گهل و دهسته یه که بیر نه که نه وه و تی نه فکرین له و اتا و مه به ست و ناگادار نه بن به سر هه ق و راستیدا، دنیا و ژیان و خوشی دنیا بهر و جورئ کم و کورت و له دست دهر چووه، نه و دنیا و ژیان و خوشیبه ی که خه لکی نه قامی بی ناگا پشتی پی نه به ستئ و به گرنگ و مه به ستی سه ره کی دانه ئئ و شه یقان بانگی بو نه وه نه کات ﴿وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَىٰ دَارِ الْأَلْوَرِ﴾ خواش بانگ نه کات بو مال و نیشتمانی نارامی و ناشتی و بی باکی، له هر ناخوشی و ناره حه تی، پاک و خاوین له هر جورئ کم و کوپی و نافته تی ﴿وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ هه رکه س بیه وی رینمونی نه کات بو ریگه ی راست و نه یگه نه ئی پیئ. نای هاوار بو جیاوازی و دوری نه و مال و نیشتمانه. مال و نیشتمانی که له کاتیکی که مدا له ناو نه چی و نیشانه و دروشمیشی نه مینئ و شه یقان بانگی بو نه کات، مال و نیشتمانیکی بی وینه که خوا بانگی به نده کانی بو نه کات!! له باره ی نه و وینه و چیرۆکه و مه به ست پیئ چه ند شتی گوتراوه و به چه ند جورئک دامه زراو و به هیز تره ، خوا خوی باش نه زانی.

ئینجا له م نایه تی (٢٦) وه تا نایه تی (٧٠) یه که مه به ستی سه ره کی نیشان نه دات و به هیزو دامه زراوی نه کات له دل و دهر و نندا: نه وه ش بریتیه له پی برینه وه و به ره نگار وه ستانی سه روشتی ئاده می به چه ند پابهرو به لگه و نیشانه ی تاک و ته نیایی خوا و راستی پیغه مبه ر (ﷺ) و بهر وای ته و او و به هیز به پوژی دوایی و داد و داد په ره ره یی له و پوژده دا. نه م نایه تانه دا له چه ند بار و پوهیه که وه و به چه ند جورئ شیوه یه که ده ستکاری دل و دهر و ن نه کات و دای نه چله کینئ، به جورئ هر سه روشتی هیزی وه رگرتنی ساغ بیت خوی پی ناگیرئ و ناتوانئ گوئ رایه ل نه بن. وه ک بو مان دهر نه که وی له کاتی ته فسیر کردنه و بیان و بیر لیکر دنه و بیان...

بهراستی بنی‌برواکان مافی‌خویان بوو که نه‌ونده نه‌ترسان له کارکردنی نهم قورئان لیئیان و له تیکدانی کۆږو کۆمه‌لیان، له‌بهر نه‌وه به‌هموو هیژو هه‌ولیان نه‌دا که دوور که‌ونه‌وه له‌م قورئانه‌و گوی‌ی لی نه‌گرن!

له‌نایه‌تی(٢٥)دا بانگی به‌نده‌کانی کرد بۆ به‌هه‌شت، ئینجا نه‌وا له‌م دوو نایه‌ته‌دا باسی یاسای تۆله‌و پاداشت نه‌کات بۆ نه‌وانه‌ی نایه‌ن به‌ده‌م بانگ‌کردنه‌که‌ی خواوه‌و نه‌وانه‌ی که‌ دین. نه‌فرموی: ﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ﴾ بۆ نه‌وانه‌ی که‌له‌ دنیا‌دا کرده‌وه‌ی چاکیان کردووه‌و هه‌لساون پپی به‌ پپی فره‌مانی خوا، بۆ نه‌وانه‌ هه‌یه‌ جه‌زاو پاداشتی زۆر چاک‌و شیرین و زیاتره‌ له‌ کرده‌وه‌که‌ی خویان، لای خوارووی به‌ده‌قات وه‌ک له‌حه‌دییسی سه‌حیح‌دا هاتووه‌، بۆیان هه‌یه‌ زیاده‌ له‌و پاداشته‌ش که‌ بریتییه‌ له‌ سه‌رنجدان و بینینی زاتی پاکی بن‌هاوتای خوا که‌ هیچ پاداشت و خوشی و له‌زه‌تیکی پنی‌ناگات و هیچ چاکه‌و به‌هره‌یه‌ک هاوتای ناگات، خوا به‌ میهره‌بانی خوی بن‌به‌شمان نه‌کات لی، ته‌فسیری نهم نایه‌ته‌ زیاده‌یه‌ به‌وه‌ هاتووه‌ له‌(نه‌بو به‌کری صدیق و علی و ئیبن و عه‌باس و ئیبن و مه‌سعود و نه‌بو موسا) و که‌سانیکی تره‌وه‌، له‌ حه‌دییش‌دا هاتووه‌ له‌ ریوایه‌تی(نه‌حه‌دو موسلیم و ترمزی و ئیبن و ماجه‌) و چند که‌سانیکی‌ تریش، هیندئ نه‌فرموون: مه‌به‌ست به‌(حسنی) چاک‌تر و شیرین‌تر له‌ کرده‌وه‌ که‌یا نه‌، مه‌به‌ست به‌(زیاده‌) چند قات و به‌رامبه‌ر کردنه‌وه‌ی پاداشته‌ له‌ یه‌ک به‌ده‌ تا هه‌ر نه‌ندازو هه‌ر چند خوا خوی مه‌یلی هه‌یه‌، بیجگه‌ له‌و دوو ته‌فسیره‌ به‌ چند جوړیکی تریش ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه‌، هیندئ نه‌فرموون: هیچ به‌رگری که‌ریک نییه‌ که‌ خوی میهره‌بان منه‌ت بنی به‌سه‌ر هیندئ له‌ به‌نده‌کانیدا به‌وه‌ هه‌موو پاداشته‌که‌ زیادن له‌ چوونی به‌هه‌شت و به‌هره‌یه‌کی ترن، له‌سه‌ر نهم رایه‌ ته‌فسیری(حسنی) نه‌کرئته‌وه‌ به‌ به‌هه‌شت و(زیاده‌)که‌ش نه‌وانه‌یه‌ که‌ گوتمان.

وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهُهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٣﴾ وَالَّذِينَ كَسَبُوا
السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِرٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا
مِّنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا

- ثَو خوا پیداوانه وهك نهگن بهو پایه و پله بهرزه، بزگارن له ناردهه تیه گانی پوژی
دوایی، له بهسهرهاته سهخته گانی وهستانی شو پوژه پیش برینه وهی کاری خملکی، وهك لهم
فرموده دیه وه وهرنه گیری ﴿وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهُهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾ پووو دهم و چاویان داگیر ناکات و
دایان ناپوشنی هیچ رهشی و تهم و تاریکی و ریسوایی و سهر شوپیییه که دوو چاری
بی پرواکان نه بی لهو پوژه سهخته دا وهك دهرنه کهوی له باسی دهستهی تردا که له نایه تی
داهاتودا باسی دیت، دهی بزگار بوون له وانه بهمره و چاکه یه کی زور گه وره تره ﴿أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ نه وانه ی که دارای شو سیفته و بهمره یانه ن که باسکران هاو پی
جوی نه بووه وهی بهه شستن و خاوهنی بهه شستن، نه وانه لهو بهه شته دا نیشته جین به
همیشه یی و هه تا هه تایه. ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾ نه وانه ی که بهمه یل و نارهمزوی خویمان
بی پروایی و گوناوه کرده و به ده کانیان کرد و وه نه مانه چوار توله و بهسهرهاتیان بو باس نهکات:
۱- ﴿جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا﴾ توله ی هر کارو کرده وهی به دیان به نه ندازو وینه ی کارو کرده وه
به ده که یانه و به پیی دادو کاردروستی هیچی لی زیاد ناکری، نهك وهك چاکان و
دهسته ی پیشوو که به پیی به زهی و میهره بانی خوا پاداشتی زیاده ی هیه بو کارو
کرده وه چاکه کانیان، پاکي و بیگهردی بو پهروه ردگاری میهره بان.
۲- ﴿وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ﴾ ریسوایی و بن نابرویییه که به تین داگیران نهکات و سوار باریان
نه بی و دلتهنگ و نارامیان نهکات.
۳- ﴿مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِرٍ﴾ نییه بویمان هیچ په نا دهریک له خه شم و سزای خوا، یان نییه بو
نه وانه له لایه ن خواوه هیچ په نا دهریک له کرده وهی چاک و له تکا کارو لیبون که نه مانه
هن بو چاکان به نین و په وادانی خوا.
۴- ﴿كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِّنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا﴾ نه وانه به جوریکن له پروو ره شیدا وهك دهم و پوویمان
دایوشرابی به چند پارچه و په رده یه که له شو له کاتیگدا شه وه زهنگ و تاریک بیت،

أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ
وَشُرَكَاءُكُمْ فَزَلَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاءُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَارًا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ

إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾

﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ئەوانەى كە باسکران بە خۆیان و سیفەت و نیشانەکانیانەو، ئەوانە هاوڕێى ئەبوو وەو و خاوەنى ناگرن، ئەوانە هەمیشەیین لەو ناگروە بەبێ پرانەو. خوا بە میهرەبانى خۆى بمانپاریزێ و پەنامان بدات، آمین. ئەوانە لە دنیا بە تەمای هاوبەشى و تەکاكار بوون و کە پەتایان بەدەن و فریایان بکەون، چا ئەوا هەر لە دنیا دا نا ئومێدیەکان ئەکات و ئەدا بە بەنوکهى دلیاندا، بە هەوالدان و بەگێرانهوى داستان و بەسەرھاتى ئەو پۆژەیان، ئەفەرموی: ﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا﴾ باسى بکە ئەى پێغه مېهر بۆ هەردوو دەستە، باسى پوو داوى ئەو پۆژەى کە ئێمە ئەوانە زیندوو ئەکەینەو و هەموو کۆ ئەکەینەو پێکەو ﴿ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾ لەپاش وەستانى کى زۆر دوورو درێژو هیچ قسە یەکیان لەگەل ناگرێ، ئینجا ئەلێن بەوانەى کە هاوبەشیان پریاردا بۆمان لە دنیا دا ﴿مَكَانَكُمْ﴾ لە جینگە و شوینی خۆتاندا پارووستن و لێى نەترازین هەتا ئەبینن چیتان دەرپارە ئەکرێ، بوەستن ﴿أَنْتُمْ وَشُرَكَاءُكُمْ﴾ ئێو و هاوبەشەکانتان، واتە ئەوانەى کە لە دنیا دا گێرا بووتان بە هاوبەشى خوا و ئەتایپەرستن، بۆ ئەو حوکم و پریار دەرئەکەین لە ئیوانیاندا لەبارەى پەرستنیان بۆیان، لەبارەى وت و وێژیان لەگەل یەکتەر ﴿فَزَلَّلْنَا بَيْنَهُمْ﴾ ئینجا جیاوازی ئەخەینە ئیوانیان و جیاچان ئەکەینەو لە یەکتەر وەك باو وایە کە داواچییان ئەکرینەو لە یەکتەر. لەو کاتدا هاوبەش پەرەداران قسە ناکن، بەلکو هاوبەشەکان ئەکەونە قسە و گفت و گو بۆ ئەوئەى خۆیان بەرى بکەن لەو تاوانە کە وەر یە وەك ئەفەرموی: ﴿وَقَالَ شُرَكَاءُهُمْ﴾ هاوبەش پەرە داروەکان ئەلێن: ﴿مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَارًا تَعْبُدُونَ﴾ ئێو ئەمەتان نەپەرستوو ﴿فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ ئینجا بەسە خوا بە شایەت و حەکەم لە ئیوان ئێمە و ئێو دا و ناگە و زانایە بە حال و بارى ئێمە و ئێو ﴿إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ﴾ بەراستى و بێ گومان ئێمە بێ ناگا بووین لە پەرستنى ئێو بۆمان. ئەمانە ئەو هاوبەشە بوون کە ئەمان لە دنیا دا ئەیانپەرستن، ئەمانە بێ هیزو ئەیانەوئى پزگار بێن لە گوناھیک کە بەشدار نەبوون تیایدا!

هٰنَاكَ تَبَلَّوْا كُلَّ نَفْسٍ مَّا اسْأَلَتْ وَرُدُّوْا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ

﴿۲۰﴾ قُلْ مَنْ يَّرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ

وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ

﴿هٰنَاكَ تَبَلَّوْا كُلَّ نَفْسٍ مَّا اسْأَلَتْ﴾ لهو شوئنه سهخت و سامناکهی پوژی دوايیدا هموو

نهفس و هموو کهسیک برودار بووی یان بی پروا تاقی نهکاتهوه و پوی دهرنهکهوی هر

کردهوهیهک که پیشی خست و هلسا پیی له دنیاذا، هر سره نجام بهروبوویک که له

کردهوهکانیهوه پیدابوو نهبن، بهمه ی پاداشت و تولهی کردهوهکانی نهبینی، لهویدا

دهرنهکهوی که تنیا خویهک هیه و بیجگه لهو هموو ناهق و بی نرخه و بهتاله، وهک

نهفهرموی: ﴿رُدُّوْا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰهُمُ الْحَقِّ﴾ هموو نهگیرنرینهوه بولای حوکم و بریاری خوا که

هیچ حوکم و بریاریکی تر نییه، نهگیرنرینهوه بؤ پاداشت و تولهی خوا، نهگیرنرینهوه به

ناچار کردنیان بهداننان به خوی تاک و تنیادا له پاش نهوهی له دنیاذا شتی تریان

نهپه رست ﴿ضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ﴾ ون نهبن لییان و نامیننی هرچی له دنیاذا ناهق

هلهبستیان نهکرد له هموو لاف و بؤچوون و بت و په رستراوهکانیان.

نینجا بهجؤرو شیوهیهکی تر رابهرو بهلگه نههیننی لهسر تاک و تنیایی خوا، له پاش

نهوهی که گهردش و خولانهوهیهکی کرد به دل و دهریون له پوژی دوايیدا، لهو پوژدها

ناشکرا نهبن که هر خوا خوییه، سهرنجیان پانهکیشی و گهردش و خولانهوهیان پی نهکات

لهو بارو حالتهی که تییدا نهژین، له نهفسی خویندا که ناسراوه لای خوینان، لهو هموو

بینراو و چهشمه نذازهی که خوینان نهیانبینن له ژیاندا، بهلکو داننانی خوینان بهوهی نهو

هموو شته به فرمانی خوییه و دروستکراوی خوان، نهفهرموی: ﴿قُلْ﴾ نهی پیغه مبر بلنی

بهو هاوبهش په وادهرانه: ﴿مَنْ يَّرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ﴾ نایا کنی پوژی نیوه نهذات له

ناسمان و لهزهوییهوه، له ناسمانهوه بهباران و هر هیزو و زهیهکی تر که خوی نهزانی

لهزه و بیهوه بهو هموو پووهك و سهوزهوات و دانهوئله كهوان به بهرچاوهوه؟ ﴿أَمَّنْ بِمَلِكِ السَّمْعِ وَالْأَبْصَرِ﴾ وازبیین له پوؤی ئهی نایا كئ خاوهن و دهسه لاتداره بهسه دروستگردنی گوئ و چاوهكان و پئكهئینانی هیزی بیستن و بینن و هوش و زانین و لهو ئهئداما نهءا و خستنیانه كارو فرمانیان و لهكار خستنیان؟ ئهه ئهئدازهیه بهسه و هموو چین و تاقمئك زانان و پئی و بهسه بو ئاراستهگردنی ئهه پرسیاره، ههتا بیت خهلكی زانا و شارهزا تر ئهبن له نایابی و ئهه هموو وردهكاریه كه كراوه لهه جیهازو كوئنهئدما نهءا، ههركام لهمانه به تهئیا جیهانیكه و هموو كهس سهركگردان و سهرسام ئهكات و ئهبن ههه بلی: ههه پهروهردگار خاوهن و داهینهرو خوای ههمووه، بهراستی زور جیگهی سهه سوپمانه كه خهلكی بهبئ هوشانه ئهه ههموو شته نایابانه ئهبینن و تپههپ ئهكهه بهلایانءا، كهچی دهستگردئ لهه دهستكرده تازانهی ئادهمی ئهبینن بهجاری شئت و شهیدا ئهبن، وهه ههه ئهمانه ببینن و كههرو كوئربن له ئاستی دروستكراوهكانی خوادا، لهگهه ئهوهءا دهستكردهكانی بهئده ههه هیچ نین له چاو دروستكراوهكانی خوادا!

﴿وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ كئ زیندوو له مردو دهرئههئینئ و مردوو له زیندوو! به پئی زانین و بوچوونی خهلكی لهو كاتهءا زیندوو بریتی بوو له ههه شتی كه گهشه بكات یان بزوتنهوهی ههبن و بچوئ، مردوو ههه شتیكه كه هیچكام لهو دوو نیشانهی نهبن، كهواته وائا و مههست بهه پرسیاره كه دهرئهكهوئ له دهرچوونی گیا و درهخت لهناوكه و دانهوئله، دهرچوونی بیچوو له هئلكه و هئلكه له بیچوو، ههروهها ههموو ئهه شتانهی كه ئههبینرئ، ئههههههه بهلاوه شتیکی نایاب و سهه سوپهئنههه، لهه راستیشءا وایه تهئانهت پاش ئههههه كه زانراوه ئهه ناوكه و هئلكه و دانهوئلهش ههه زیندوون، بههوی ئهه گیانه شاراووه و ئهه ئادهمییه بو گیان، چونكه راستی شاردههوهی گیان بهه ههموو نیشانه و دروشمه و شته تابههتیبیانهی كه خوا دایانون لهو ناوكه و تومه و هئلكانهءا، ئیجگار نایاب و جیگای سهه سوپمانه!! بهراستی وهستان و بیرگردنهوهیهك لهو دانهوئله و ناوكه و

تۆمەيەكە ئەو ھەموو گىياو درەختەي لى دەرئەچى، يان ئەو ھىلكە بېچوۋو ئادەمى لى دەرئەچى، بەسە بۇ بەخت كىردى گىيان و ژيان لەيىر كىردنەو ھەو كەوتنە دلە لەرزە لە ئاستى ئەو كارو كىردەوانەي خوا، ئايا درەختە خورما يان گوپزەكە بەو ھەموو گەورەيىيە بە ھەموو ساق و پەل و گەلا و پەگ و پىشە و بەرو تام و بۇن و پەنگەكەيدا چۇن و لە كوئىدا شاراو ھەتە لەنا و ئەو ئاوكە بچووكەدا، چۇن ھەركام لەوانە جوئ بوو ھەو ھەو دامەزرا لە جىگە و شوئىنى تايبەتى ديارىيىكراوى خۇيدا؟! ھەروھا ھەر شتىكى تىرى بە مردوۋ زانراۋ كە دەردىت لە زىندوۋ يان بە زىندوۋ زانراۋ كە دەر دىت لە مردوۋ!

ئەم ئادەمىيە ئايابە سەر سوپھىنەرە بەو ھەموو كەرەسە و ھىزو وزە و پەنگە و شىو ھەو نىشانە و دروشمى باوك و دايك و بەرە بابەو... ھتە، ئەو ھەموۋە لە كوئى و چۇن شارايەو ھەتە ئەو گەراداۋ چۇن جوئ بوونەو ھەو ھەر شتى بۇ شوئىنى تايبەتى و ديارىيى كراوى خۇيان!! بى گومان كۆبوونەو ھەي ئەو ھەموۋە لەو ئاوكە و دانەوئىلە و گەراداۋ جوئ بوونەو ھەي ئاوكە گىرتنى ھەر بەش و پارچە و كۆئەندامىك و دامەزرا ئيان ھەر كام لە شوئىنى خۇياندا، ھىچ جۇرە ھۇ و فەراھەم ھىنەريان نىيە بىجگە لە دەسلەت و تەگىرى خواي پەروەردگار. ھەتا بىت خەلكى بۇيان درەئەكەوئى و دەرى ئەخەن شتە نەئىيەكانى مردن و گىيان، دەرھىنانى مردوۋ لە زىندوۋو زىندوۋ لە مردوۋ، وەرگەپرانى چەند كەرەسە لە چەند قۇئاغىكدا بۇ لاي مردن يان زىندوۋىتى، گوپرانى خۇراك كە بە كولان و ئاگر ئەمرى، گەپرانى بە خويئىكى زىندوۋ لە لەشكىكى زىندوۋدا، وەرگىپرانى ئەو خويئە بەو پىسيانەي كە ئەمرن بەھۇى سوتاندنيا تەو، بەپراستى شتىكى سەر سوپھىنەرن و تا بىت زىاتر جىگاي سەر سوپھمانن، ھەتا زىاتر بزائىرن، گىيان و زىندوۋىي بەپراستى شتىكى نەزانراۋ و نەناسراۋن و ھەر قسە و باسكىكى لى بىكرى سەرى لە ھىچەو ھەروە دەرئەچى و ناگونجى بوونى شتى وا بەئى بوونى خوايەك كە بەخشندە بىت بۇى!

وَمَنْ يَدْرِبْ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ

﴿وَمَنْ يَدْرِبْ الْأَمْرَ﴾ نایا کئی تهگیری کاروباری ثم هموو شته نکات که گوتران و هر شتیکی تر لهم بوونه وهره و لهم ناده مییهدا؟ نایا کئی تهگیری ثم هموو نهستیروه و مانگو خورو زهوییه نکات بهم جوړو شیوهیه که ثم هموو ورده کاریه ی تیدا کراوه و هموو ژیرییه که سرگردان و سرسام نکات؟ نایا کئی تهگیری بزوتنه وهی ژیان نکات که بهریگای دیاری کراوی خویدا ثهروات بهی گوژان و هله و دواوهر؟ نایا کئی؟ نایا کئی؟

ثم و پرسیارانه ی که له نایه ته که دا ناراسته کران هیچ وه لایمکیان نییه و پرسیار

لیکراوان هیچ چاره یان نییه نه بی هر ثمه بلین که نه فرموی: ﴿نَسِئُوا لِلَّهِ﴾ بی گومان

نه وانه نه لین: خوییه که ناوی ﴿الله﴾ یه، چونکه ناشکرایه ثم پرسیار لیکراوانه هن، دهی

بوونه که یان ناگونجی له خووه و به ریکهوت بیته، که واته هر نه بی بلین: خوا فرامه می

هیناوه، بیجکه له وهش ثم هاوبهش ره واده رانه دانیان نه نا به بونی خوادا، دانیان نه نا

به وهی دهستی قودرتهی خوا له کاردایه لهم بوونه وهره دا، به لام تیکچوون و شیوازی

سروشستیان هوی ثمه بوو که له گهل ثم دانانه دا هاوبه شیان بو ره وانه دا و ثم

هاوبه شان یان نه پرست، هرچون شوینی شریعت و بهرنامه یه که که وتن که نیزنی له سهر

نه بوو ﴿فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ که واته نهی پیغمبر بلنی به وانه: دهی نایا نیوه خو تان ناپارینن له

خه شم و توله و سزای خوا به هوی هاوبهش ره وادان و پرستنیان له گهل نه وده دا خاوه نی هیچ

شتیک نین ته نها خوا خاوه ن و داهینه ره بو نه وانه و بو هموو شتی که لهم بوونه وهره دا؟

﴿فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ﴾ که واته ثم خوی که ناوی ﴿الله﴾ یه و نیوه نه لین: ثم پرسیار

لیکراوانه به دست نه وه و ثم نه یانکات، که واته ثم خوا که ناوی ﴿الله﴾ یه و خاوه ن و

کاربه دست و په رومردگاری نیوه یه که راسته و هیه خوی به خوی، دهی که هر ثم

خاوه ن و کاربه دست بیته ثم بپه رستری و شایسته بیته بو په رستن ﴿فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا

الضَّلَالُ﴾ دهی نایا له پاش هق و راست هیچ هیه بیجکه له گومرای و به تال؟ واته نه خیر،

چونکه هق و راست هریه که درو پیچه وانه ی نابی و ناگونجی راست بیته،

فَأَن تَصْرُفُوتَ ﴿٣٢﴾ كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ قُلِ اللَّهُ يَسْبُدُّ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ فَأَن تَوْفَكُونَ ﴿٣٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ لَا يَهْدِي إِلَّا الْآءَانَ يَهْدِي فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

﴿فَأَن تَصْرُفُوتَ﴾ دەمی ئایا چۆن ئیوه لادراون له ههقهوه بۆ بهتال و له پێنموونییهوه بۆ گومپایی؟ واته لادان و وهرگهپانه که تان جینگای بیزارای لینه برین و سهسر سوپمانه ﴿كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ بهوینهی ئه و لادانه له ئایین و بیروباوه په راست و پوونه که هاوبهش په واده رهکان دانی پێدانه ئین و ههلهناسن به بهرهم و داخوازه کهی، بهوینهی ئه وه بریار و باوی پهروه دگارت دامه زرا و جینگسریوو له سهسر ئه وانه. یان هه ره شه کهی له سهسر ئه وانهی که ده رچوون له سنووری بهروا دامه زراون له بن بهرواییدا ﴿أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ بریار و حوکمی خوایش ئه مهیه که ئه وانه بهروا ناهینن، خویان به مهیل و ههلبێژاردن و خواهیشی خویان بن بهروایی ههله بێژین و خوایش بریازی له سهسر ئه دات، نه که مه به ست ئه مهیه زۆریان پێ ئه هینری و ناچا ئه کرین. ئینجا هیندیکی تر له بهرهمی ده سه لاتی خوا ئه خاته بهرچاو که هاوبهش په واده رهکان ههچ به شیکیان نییه تیایدا، ئه فهرمووی: ﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ ئه ی پێغه مبه ر بلن به وانه: ئایا ههیه له نا و هاوبهش په واده ره کاتاندا که سی که له یه که مجاره وه ده ست بکات به دروستکردن و شت دروست بکات ئینجا له پاش نه مان و مردن دووباره ی بکاته وه؟ ئه و هاوبهش په واده ره انه هه رچهند بهروایان به دووباره کردنه وه نه بوو، به لام له بهر ئه وه ی به لگه و پابه رو نیشانه ی پوون و په وان زۆر گوئی نادی به بن بهرواییه که یان و وه که بهروایان هه بن پینی وایه ﴿قُلِ اللَّهُ يَسْبُدُّ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بلن: خوا له یه که مجاره وه شت دروست ئه کات و ئینجا له پاش مردن و نه مان دووباره ی ئه کاته وه ﴿فَأَن تَوْفَكُونَ﴾ که واته ئایا چۆن ئیوه لادراون له بهروا به و شته راسته که سهروشت و ژیری و بیر ﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ﴾ بلن پینان: ئایا له نا و هاوبهش په واده ره کاتاندا ههیه

كەسەك كە پۈنمۈنى بىكەت بۇلاي ھەق و ئايىنى راست و بەرنامەي راست، بەم رەنگە نامە و
 فروستادە بىئىرى و شەرىعەت و ياسا دابىنى و شەرىعەت دىيارى بىكەت و بىرسىنى و تەمى بىكەت
 بۇلاي خىرو خۇگرتنەو ھە خراپە، ئايەت و رابەرەكانى دەرۈون و بوونەو ھەر بوون بىكەتەو،
 دى بى ئاگا بىدار بىكەتەو، ھەست و ھۇشە لەكار كەوتو ھەكان بىخاتەو ئىش و كار، ھەك
 ئەبىنن لە لاىەن خواو ھەم فروستادە و ئەم قورئان ھاتو ھە بۇتان بۇ پۈنمۈنى و خستەنە
 سەر پۈنگەتان؟ ئەوانە ھەرچەند بىروايان نەبو بەمانە، بەلام لە راستىدا شتەكە حازرو بىزو
 نامادەيە لە پىش دەمىاندا، كەواتە با فروستادەكەي (ﷺ) بۇيان باس بىكەت بەروونى و بىدات
 بەناوچاوياندا، ھەك دەست نىشان ئەكەت كە ئەفەرمۈي: ﴿قُلْ﴾ پىيان بلى: ﴿اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ﴾
 خوايەكە ناوى ﴿اللَّهُ﴾ يە پۈنمۈنى ئەكەت بۇ ئەو ھەق و راستىيە و بۇ ئەو ئايىن و پۈنگە راستە
 ﴿مَنْ يَهْدِيَ إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ﴾ ئايا كەسەك كە پۈنمۈنى بىكەت بۇ ھەق شايانتر و
 شايستەترە بەو ھەي پەيرەوى بىكرى ﴿مَنْ لَا يَهْدِيَ إِلَّا أَنْ يَهْدَى﴾ يان كەسەك كە پۈنمۈنى
 ھەرنەگىرى و پۈنگەي راست ناداتە بەر مەگەر پۈنمۈنى بىكرى؟ ھەلامى ئەم پىرسىيارە شتىكى
 ئاشكرايە و ھىچكەس پۈنگەي نىيە ھەستان و دەمە پىچەي تىدا بىكەت، ھەموو كەس ئەزانى
 كە ھەرچى پەرسىتراو ھەكان ھەيە بىجگە لە خوا، تەننەت فرىشتە و عىسائىش ئەگەر خوا
 پۈنمۈنىان ئەكەت پۈنگەي راست نادەنە بەرو خۇيان بە خۇيان ناكەونە سەر پۈنگەي راست
 ﴿فَا لَكُمُ﴾ دەي ئايا چىيە بۇ ئىو ھە چى پوويدا ھە بۇتان و چىتانە كەوا بۇچوون و بىروباو ھەرى
 ئاوا ناپاست و بەدو پوچقان ھەيە، واتە ئەو ھەي كە ئىو ھە لەسەرن ماىەي سەرسوپمانە! ئايا
 چۇن ئىو ھە بۇتانە ئەپەرسىن كە دەستەپاچەن و ھىچ شتىكىيان بە دەست نىيە و ئەوانە
 ئەكەن بە ھاوبەشى خواي پەروەردگار كە ھەموو شت بە دەست ئەو ھە موئكى ئەو ھە
 داھىنراوى ئەو ھە؟ ﴿كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾ ئايا ئىو ھە چۇن بىرئار ئەدەن بەرەوادانى پەرسىتنى ئەوانە و
 گىپرائىيان بە واىستە بۇلاي خوا؟ لەپاش ئەو ھە لى بويەو ھە لە پىرسىيارو ھەلامەكانىيان، ئەو
 ھەلامەنى كە ئىرى و زانن پىوئىستىيان ئەكەت، ئىنجا بەدواي ئەوانەدا بارو حالىيان پوون
 ئەكەتەو لەبارەي بىروباو ھەرى بىرئارىانەو كە بە بى بەنگە و پىشت گىرن لەوانەدا و دۇ بە
 گومان و ئارەزووى نەفس ئەجوئىنەو،

وَمَا يَنْبَغُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٧﴾

ئەفەرموئ: ﴿وَمَا يَنْبَغُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا﴾ زۆربەى ئەوانە لە عەقیدە و بیروباوەرو قسە و گفتوگۆکانیاندا شوئینی هیچکەس ناکەون بێجگە لە جۆرە گومانئیکى پوون کە بنەپەرتى لەسەر خەيال و بۆچوونئیکى ناپەوايە بەبى هیچ زانين و تىگەيشنيك، ئەفەرموئ: زۆربەى ئەوانە، چونکە هەموويان بەوجۆرە نەبوون، بەئکو هينديکيان ئەيانزانى کە ئەو جۆرە بۆچوون و بىرو باوەرپانە ناپاست و پڕوپووجن، ئەوەى کە خوا ناردى راستە، بەلام لەبەر مل هوپى و سەکئشى ملان کەچ نەئەکردو شوئینی هەق نەئەکەوتن، ئينجا حوکم و پريارى خوا باس ئەکات لەبارەى ئەو جۆرە گومانانەوه، ئەفەرموئ: ﴿إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا﴾ گومان هیچ جۆرە سوود و بىپيويستىک نادات بە خاوەنەکەى لەبارەى هەق و لەباتى هەقدا لەو شوئینانەدا کە پيويستى نەزانين و دامەزراوى راست و پەوا وەک مەسەلەى عەقیدە، نەک مەسەلەى کار و کردەوه لە - ميهربانى خوادا- گومان لە زۆرياندا، بەلام مەسەلەى عەقیدە پيويستە بەزانين و بىگومان تىرو تەواو کە زۆربەى ئەوانە بيبەشن لەوەدا بە گومانئیکى لاوازو شوئین کەوتئیکى کوئرانەى باو باپير هەلئەسن بەکار و کردەوهى ئاين و باوەرکەيان. لەسەر ئەوه دائەمەزئین، ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ﴾ بەراستى خوا بە ئەوپەرى پادە زانا و ئاگايە بە هەموو کار و کردەويهک کە ئەوانە ئەيکەن، بەم فرمودەيه هەرەشەيهکى سامناک ناپاستەى ئەو کەسانە ئەکات کە هەلئەسن بەکردارى ناشەرى و ناشيرين و شوئینی ناپاست و ناپەوا ئەکەون.

ئينجا گەردشئیکى تر ئەکات بەدل و دەروون لەبارەى قورئانەوه:

يەکەم: دەست نەدان و نەگونجائى بۆ ئەوهى دەست هەلبەست بئت، بەر ئەپريئتەوه لە بىپروايان کە بتوانن سورەتيک بەويئەى قورئان بئئين، لەکەداريان ئەکات بەمەى بەبى بىر کردەوه بەپەلە پريار ئەدەن بە بىزانين و ليکولئینەوه.

دووم: لەبارەى بارو حالى ئەوانە بەرامبەر قورئان و بەهئزکردن و دامەزاندنى

پيغەمبەر(ﷺ) لەسەر پئگە راستەکەى خۆى و گوئى نەبئى لە هەلوئىستى بىپروايان.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصَدِّقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ

نینجا باسه که دوايي شهیننی به نانو میدگردن له دهستی گومراکان و دهست نیشان کردن به دوا پوژی سهخت و به دیان ستمیان له خویان کردوه: نه فرموی: ﴿وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ نه بووه و نه گونجاوه و کاری قورنان نه وه نه بووه و نییه که دهست هله بست بیت به دم خاوه و له لایه ن بیجگه له خاوه هاتبی، چونکه تنها دهسه لاتی که دهسه لاتی بی سنووری خاوه نه توانی نامه یکی وا بنیری که وایی بهر بپریتوه له همور کهس که بتوانی وینه بینی، به لکو ده سوهرتی، به لکو وینهی کورت ترین سوهرتی بینی، تنها قودره تیک نه توانی که دوری همور شتی دابی به زانیو به توانی، چ له مو پیش و رابردو، چ نیستا و داهاتو، چ ناشکراو چ پوشیده و نهینی، تنها توانی و دهسه لاتی که نه توانی که بهر نامه یکی ناوا دابنی که پاک و بیگرد بی له همور کهم و کوپی و ناتواوی و هر جور نیشانهی نه زانی و دهسته پاچی، که واته مهسه له هر نه مه نییه که بگوتری: دهست هله بست نه کراوه، به لکو مهسه له که گوره و گرتگ تره له وه، نه وهش نه مهیه که هیانی له لایه ن خاوه نه بی نه گونجاوه و ناگونجی و له سنووری دهسه لات و توانینی بیجگه له خوادا نییه، ﴿وَلَكِنْ تَصَدِّقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ به لکو پوون که ره وه و به راست گنپرو دهر خوری راستی نه وهی که له پیش نه مدا هاتوه له سروش و شرعیته کانی خوا، به لکو نه گهر نه م نامه موعجیزه نه هاتایه کهس هوال و به سه رهایی سروش و نامه کانی تری بهر یک و راستی نه نه زانی، یان مه بست نه وهیه: نه م قورنانه هاتوه بو راست گنپران و بپرو پیکردنی سروش و نامه کانی تری خوا که له پیش نه مدا هاتوون، هر وه ها به هر دوو جور تهفسیر نه کریته وه ﴿تَفْصِيلَ الْكِتَابِ﴾ له سه ر باری یه کهم: به لکو نه م قورنانه پوون که ره وهی نامه ی خاویه فروستاده کان هیانیان له لایه ن خاوه که همور یه کن و یه ک نامه ن له مه بست و نه سل و بناغهدا، پوونکردنه وه و باسیان به پوونی و درژی جیاوازه، له سه ر باری دووم نه م قورنانه هینرایه خاوه ره له بهر پوونکردنه وهی نامه ی خوا.

لهسر باری یه کهم مه بهست بهراست گیرو باوهر پئیئانه به نامه پئشووه کان له
 عه قیده و بانگکردن بۆلای خیر و ئه و کارو کردووه و رهوشتانه ی که دهست نادهن بۆ گوپان و
 هه میشه یین، ههروه ها بانگ کردن بۆ خوپاریزی له هه ر کارو کرده و هه که دهست نادهن بۆ
 وه رگرتن و ره وادان له هه یچ کات و چه رخی کدا وه ک کوشتن و دزی، ئه م قورئانه پوون
 کردنه و هه بۆ نامه ی خوایی که فرمان دراوه نووسینی دراوه نووسینی بۆ پئئموونی کردن بۆ
 لای هه ر شتیک که پئووسته بۆ بهنده کانی خوا، ئه م قورئانه ﴿لَا رِبَّیْهٖ﴾ هه یچ گومانی تیدا
 نییه، واته شایسته نییه بۆ هه یچ ژیرییه که گومانی ببی تیایدا له بهر به رزی شان و شه رفی
 پوونی نیشانه و به لگه و پابه رگانی راستیه که ی ﴿مِنْ رَبِّ الْغَلْبِیْنَ﴾ هاتووه له لایه ن
 په روه ردگاری هه موو جیهانیانه وه، له سه روش و وه حی کراوی ئه وه و هه یچ که سیکی تری
 توانای نییه به سه ریدا، له پاش ئه وه ی به و جوړو شیوه زۆر به هیزه پوونی کرده وه
 نه گونجانی دهست هه لبه سترکردنی ئه م قورئانه و دلنیا کردن له سه ر هاتنی له لایه ن خواوه، له
 پاش ئه وه به شیوه ی بیزاری ده ر به رین و سه رسوپه ئینان ئه م په رسیاره ئا راسته ئه کات و
 ئه فهرموی: ﴿اَمْ یَقُولُوْنَ اَفْتَرٰنًا﴾ ئایا ئه وانه ئه لئین: محمد ئه م قورئانه ی دهست هه لبه سترکردووه
 به ده م خواوه؟ واته قسه که یان جینگای سه رسوپمانه و بیزاری لیده ر به رینه، ئینجا به ریان لی
 ئه برپئته وه به مه ی که محمد ئاده مییه که وه ک ئه مانه، که واته با ئه مانیش وئنه ی سوره تیکی
 ئه م قورئانه بلئین و بیه ئین، ئه فهرموی: ﴿قُلْ﴾ ئه ی پئغه مبه ر بلئی به وانه ﴿فَاٰتُوا بِسُوْرٰتِیْنَہٖ﴾
 ده ی که واته سوره تیک له وئنه ی ئه م قورئانه بیئن له ره وشت و هؤنینه وه و پئئموونی کردن و
 پاک و بیگه ردی له هه ر که م و کوپی یه ک بیئن نه ک هه ر خوئان به ته نها به لکو ﴿وَادْعُوْا مَنْ
 اَسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰہِ﴾ بانگیش بکه ن هه ر که سیک که ئه توانن بانگی بکه ن بۆ کو مکه و یار مه ی
 دانتان بۆ ئه وه، بانگ بکه نه هه ر که س که ئه توانن بیجگه له خوا ﴿اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ﴾ ئه گه ر ئیوه
 راست ئه که م له وه دا که ئه لئین: من دهست هه لبه ستن کردووه، ئه م به ر لی به رینه وه چه ند جاریک
 کرا، دهسته پاچه یی و په ک که و تنی بن به رواکانیش ده ر که وت و پوون بوویه وه، ههروه ها له پاش
 ئه و چینه تا ئیستا و له مه و پاشیش تا دنیا دنیا یه، نه ک ته نها له باره ی گوئن و هؤنینه وه ی
 وشه کانیه وه به لکو له چه ند بارو روویه کی تریشه وه هه موو که س داماو و په ککه وتوو
 دهسته پاچه یه، وه ک له چه ند شوئنی کدا ئه ندازیک له وه دواین و پوونمان کرده وه، هه ر که سیک
 هه ر گونا هیکی هه بن له و دهسته پاچه یی و په ک که و تنه، بایره کاته وه له وه که ئه گه ر بی به روا

دوژمنان تا ئیستا شتیکیان پی بکرایه به ناشکرا هریان نه ببری و به نامه یه ک بلاویان نه کرده وه
 بهرام بهر قورشان، (سید قطب) - خوا لئی رازی بی - له م شوینه دا باسیکی دوورو دریزی
 هیناوه، به راستی کهس نه دیده یه و هر کهس تیگه یشتنی هه بی و ژیرییه که ی له کار
 نه که وتبی، به راستی بهو باسی به وه به ئهوپه ری نارامی و دلنیا ییه وه مه سه له که ی بو پوون
 نه بیته وه و بوی دهر نه که وی دهسته پاچه یی و چونیتی نه و دهسته پاچه ییه. له پاش نه و بهر
 لی برینه وه ئینجا واز نه هیئی له دمه قالی له گه لیان و نه گو یزیته وه بو باسی نه وه ی نه وانه
 شوینی گومانی پووتکه وتوون و بریار به سه ر شتیکیا نه دن که زانا نین پیی، بریاریش نه بی
 له زانینه وه بیی، نه ک له ناره زوی نه فس، یان له گومانه وه بیی، نه ک له ناره زوی نه فس،
 یان له گومانه وه بیی، نه فهرموی: ﴿لَ وَاتِهْ وَاَزْ بَیْنِهْ لَهْ دَهْمَهْ قَالِیْ لَهْ گَهْ لَیْانْ وَ بَاسِیْ نَهْ وَهْ
 بَکَهْ کَهْ نَهْ وَانَهْ ﴿كَذَّبُوا بِمَا﴾ پروایان نه هیناوه و بی پروان به شتی، واته قورشان وه (حسن)
 نه فهرموی و زانا بهرزه کانی ته فسیریش هر بهو جوژه نه فهرموون که ﴿لَمْ یَحِطُوا بِمَلِیْهِ﴾
 دهوریان نه داوه له باره ی زانینه وه واته هیچ زانینیکیان نییه که بناغه و بهرته بیی بو پروا
 نه هینانه کیان، واته به بی بیر لیکردنه وه له راستی و گهره یی نه م قورشانه، هر له
 خو یاننه وه و به چه سپانی پروانه هیئانی خو یان دهر ببری که نه وه ش نیشانه ی نه فامیانه، ﴿
 وَ لَمَّا یَأْتِهِمْ تَأْوِیْلُهُ﴾ هیشتا بو یان نه هاتووه و دوا پوژو سه ره نجامی پروا نه هینانه کیان، واته نه و
 سزا و تو له ی که خوا هه ره شه ی کردووه لی یان به دوو چار بوونیان له دنیا دا پیش هاتنی
 پوژی دوا یی، له سه ر پروا نه هینانیان، گه لیک له زانایانی ته فسیر له سه ر نه وه ن که مه به ست به
 ﴿تَأْوِیْلُهُ﴾ ته فسیره و دهر که وتنی راستیه تی، دهر که وتنی و اتا و مه به ست بهرزه کانی و نیشانه ی
 راستیه که ی که بریتییه له به دی هاتنی هه و اله کانی، به لام ته فسیری یه که م به هیز تره له دلدا:

۱- له بهر نه وه له زمانی قورشاندا بهو و اتایه باوه.

۲- و اتایه که نه گه یه نی جیا واز له و اتای رسته که ی پیشی، به لام به پیی ته فسیری دووه هر
 نه وه نه گریته وه، ده ی به پیی باوی گفت و گو و پروا نییژی گه یانندی و اتای تازه
 چاکتره له دووباره کردنه وه ی.

كَذَلِكَ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ
 وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾ وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلٍ وَلكُمْ
 عَمَلٌ أَنتُمْ بِرَبِّتُمْ مِمَّا عَمَلْتُمْ وَأَنَا بِرَبِّي مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ
 الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

۳- گيړانی چوښيې ته بېوا نه مينانی شو بڼې بېروايانه بو بڼې بېرواکانی پابردوو شو ته فسیري
 يه که مه به مینز نکات که نه فرموي: ﴿كَذَلِكَ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ واته به وينی بېوا
 نه مينانی هاو بهش پهوا دهرانی قورپه يش، بېروايان نه مينانې هوانه که له پيش نه مانه وه
 بوون، واته نه وانيش به بڼې زانين و له خوځيانه وه بڼې بېروايی خوځيان دهر پېری، هينشتا بويان
 نه هاتبوو نيشانه ي راستي و دوا پوژو سره نجامي پرانه مينانې که يان، واته شو سزای
 که هره شهيان ليکرا پيی له سر بېوا نه مينان، بهم دوو جوړه ته فسیر کراوه ته وه و
 زانيني راسته قينه ي لای خوايه و به لام ته فسیري يه که م - وهک گوتمان به مینز تره له
 دلداو به لگي زور له سهری هيه له نايه ته کانی تر دا وهک خاوه نی ته فسیري (المنار)
 به درزيی هيناويه تي ﴿فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ﴾ نينجا سرنج بده نایا چون بوو
 دول پوژو چاره نووسی ستمکاره کان، واته بڼې بېرواکانی پيش نه مان، له سر ته فسیري
 يه که م: واته بدي هاتنی شو هره شهي لييان کرا. سرنج بده تا بزانی دوا پوژي
 ستمکاره کانی پاش نه وان. له نايه ته کانی پابردودا بارو حالی بت پرسته کانی
 باسکرد له باره ي بڼې بېروايانه وه. نينجا له م دوو نايه تي داهاتووه دا چند جوړو
 ده سته يه که له وانه نه ميننی که جياوازن له يه کتر له چند پويه که وه، نه فرموي:
 ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ﴾ له ناو نه واندا هيني وا هيه که بېوا نه ميننی،
 هيني وا هيه که بېوا ناهيننی، واته که له که ي تو وهک پيشووه کان نين که بېروايان
 نه نه مينانې مگر که ميک، به موي نه وه وه له ناو نه بران و له ريشه نه مينران، به لکو نه مان
 نه بڼې به دوو بهش به شيک بېوا نه ميننی بهم قورنانه و به شيک بېوا ي پي ناهيننی هر گيز

﴿رَزَّكَ اللَّهُ بِالْمُسْلِمِينَ﴾ پەروردگاری تۆ زاناتره و ئه پهری زانینی ههیه بهوانه‌ی که خراپه‌کار و تیک دهن له ولادتدا به بت په‌رستی و ستم و تاوان و ده‌ست درێژی، به‌کورتی ئه‌وانه‌ی که بپروانه‌ینن و هیچ خراپه و تیکدانیک ناگاته پاده‌ی لادان و ترازان له بپروا به پەروردگار و به‌نده‌یی ته‌نها بر ئه‌و، هه‌ر تیکدان و خراپه‌یه‌ک که پووی دابن له دنیا‌دا هه‌مووی به‌هۆی به‌نده‌یییه بۆ غه‌یری پەروردگار، هه‌ر شه‌پو خراپه‌یه‌ک په‌یدا ئه‌بن له ژياندا هۆکه‌ی شوین که‌وتنی نه‌فسه‌و هۆی به‌رپا بوونی چه‌ند په‌رستراویکه به‌ ناهه‌ق و نارووا له ولادتدا، میژووی نه‌قامیتی و نه‌فامان له کۆن و له تازه‌دا پره له تیکدان و خراپه‌کاری ئه‌وانه‌ی که بپروایان نه‌هیناوه‌و بپروا ناهینن، ئینجا پووی فه‌رموده ئه‌کاته پیغه‌مبه‌ری نازیز که ناره‌حه‌ت ئه‌بن به‌ بپروانه‌هینانی بپرواکان، نا‌ئومیدیش بپن لێیان، جارێ به‌ری بوونی خۆی لێیان بدات، به‌رامبه‌ریان بوه‌ستی به‌و هه‌ق و راستیه‌یه‌ی که پنیه‌تی، به‌رامبه‌ریان بوه‌ستی به‌ پوونی و به‌ئارامی دل‌ه‌وه، وه‌ک ئه‌فرموی: ﴿وَإِنْ كَذَّبُوكَ﴾ ئه‌گه‌ر ئه‌وانه بپروایان پنی نه‌هینای ﴿نَقُلْ﴾ ئه‌وه بلی پنیان: ﴿إِنِّي عَلَىٰ رِزْقِكُمْ عَلِيمٌ﴾ کرده‌وه‌ی خۆم هه‌ر بۆ خۆمه‌و کرده‌وه‌ی خۆتان هه‌ر بۆ خۆتانه ﴿أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ﴾ ئیوه به‌رین له‌وه‌ی من ئه‌یکه‌م ﴿وَإِنَّا بَرِيٌّ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾ منیش به‌ریم له‌وه‌ی ئیوه ئه‌یکه‌ن. به‌م جۆره‌و ئه‌و گه‌فت و گۆیانه ده‌ست کاری و ویزدان و ده‌روون ئه‌کات و زۆر جار هه‌ره‌شه‌یه سوود و که‌لکی هه‌یه بۆ هیندی که‌س، به‌ویننه‌ی ئه‌وه‌ی مندالیکه‌ی نه‌فامت بپن و سه‌پینچی بکات له‌وه‌ی له‌گه‌لیتی، تۆش به‌جینی بپن له ناوه‌راستی رینگه‌دا به‌ ته‌نیا که دوو چاری چاره‌نووسی خۆی بپن بپن ئه‌وه‌ی هیچ کۆمه‌ک و پالپشتی بپن له‌لایه‌ن تۆه‌و! ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلٰكًا﴾ له‌ناو ئه‌وانه‌دا که‌سانیک له‌و ناپاکانه هه‌یه که گوی ئه‌گرن لیت له‌کاتی قورئان خویندنندا و ئه‌روان بۆ لات به‌لام سوود وه‌رناگرن و ئه‌وه‌ی که ئه‌یلیت وه‌ری ناگرن به‌ ویننه‌ی ئه‌وانه‌ی که به‌ ته‌واوی که‌پن و نایبستن ﴿أَفَأَنْتُمْ سَمِعْتُمْ أَلْمَٰمَ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ﴾ ده‌ی ئایا تۆ شت ئه‌ببستی به‌که‌ره‌کان و ئه‌توانی ئه‌وه بکه‌یت، ته‌نانه‌ت با ئه‌و که‌رانه ژیریش نه‌بن؟

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٤﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ﴾ لهو ناپاکانه به که سیک که له ناو نهوانده هیه که نهوانی و چاو هه لئه خات بولات، به لگه و نیشانه کانی راستیتنه بینن، به لام وه کویز ری پیده رفاکات و ناکه ویتنه سهر ریگه، ﴿أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ﴾ دهی نایا تو کویزه کان نه خه یته سهر ریگه و نه توانی ریگه یان پی بینن، ته نانهت بابه چاوی دلپش نه بینن و نایبنا بن؟ واته ری نهمونی خستنه سهر ریگه ی ههست و بیستن و بینایی، نابن و ناگونجی بو که سیک نه بن که ناماده بیته بوی به هوی ری نهمونی ژیرییه وه، ری نهمونی ژیریش نابن و به مه نه بن که به قهست و نیازی راست دهر وون بکاته مه بهست و شته که، نهو جوړه بی پروایانه ژیریان به کار ناهینن له به لگه و نیشانه بیستن و بینینه کاند، بو نه وه نه بن بگن به مه بهست و نامانجی نارمزوه کانی نهفس به شیوه ی که وتنیکی کویزانه، به مهیل و خواهی شی خویان به کاریان ناهینن له شتی به که لک و پر سوودا، نهک مه بهست نه وه بیته که ژیری و ههستی سروشتیان نه بن، تا داوا کردن لییان به زور پی هینان و ناچار کردن به بن هوش و دهسه لات، به کورتی نهوانه هؤو که ره سه ی ری نهمونیان به ریگی هیه و به لام خویان به مهیلی خویان به کاریان ناهینن له جیگه و شوینی به که لکی خویاندا، که واته خویان ستهم له خویان نه کن، وهک نه وه شتیکی ناشکرایه و هه رکهس خوی کویز نهکات نه زانی مهسه لکه بهو جوړه یه و قورئانیش له چند شویندا دهست نیشان نهگات بهو شته راسته قینه، یه کن لهو شوینانه نه مه یه که لیرده نه فهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا﴾ بن گومان خوا کهم و کوی هیچ شتیکی نه کردوه له خه لکی له وه ی هوی ری نهمونی بیته بویان و که وتنه سهر ریگه ی راستیان و هوی خوش به ختی له ههردو جیهاندا، که نهو هویانهش بریتیتن له ههست و ژیری و هه موو هیزو وزه کان که پیویست بن، سهر باقی نهوانه نارذنی پیغه مبهران و نامه ی خوی بویان، که واته مه بهست به وته ی (ظلم) مه بهست و واته که یه تی له نه سلدا نه وه مه بهسته:

نەك مەبەست ئەوئەيە كە بەكار ئەمەيئەئى لە سەتەم و تاواندا، چۈنكە خوا ھەرچى بىكات
 بەجىئەو تىپەر كەردن نىيە لە ماقى خۇى، بەر مەبەستە ئەسلىيە ھاتوۋە لە چەند شوئىندا، يەكەن
 لەو شوئىنانە سورەتى ﴿الكهف﴾ كە ئەفەرموئى: ﴿كَلَّمَا الْجَنَّتَيْنِ ءَاثَتَ أَكْهَمَا وَكَرَّ تَطَلَّرَ مَنَّهُ شَيْئًا﴾
 خۇ ديارە ئەم وتەيە لىرەدا ھەر بۇ ئەبوونى كەم و كوپى دەست ئەدات، ۋەك لە ئايەتەكەيشدا
 دەلئىن: بەراستى خوا لەدروسىت كەردنى خەلكىدا كەم و كوپى ھىچ شىئىكى لىنە كەردون لەوئەي
 ھۇى پىنموونى بىت، ۋەك گوتمان ﴿وَلَكِنَّ الْإِنْسَانَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ بەلكو خەلكى كەم و كوپى لە
 خۇيان ئەكەن. بەم رەنگە ئەو ھۇيانە كە خوا پىئى بەخشىون بۇ پىنموونىان ئەوان بەكارىان
 ناھىنن لەوئەدا كە ماىەى خۇشبەختى ھەردو جىھانىانە، بەلكو لە دژو پىنچەوانەى ئەوئەدا
 بەكارى ئەمەينن، ئەوئەي كە بچىتە دلەو لە تەفسىرى ئەفەرموئى: ئەم ئايەتەدا ئەمەيە كە بەر
 جۇرە تەفسىر بىكرىتەو، ھەرچەندە ھەلىش ئەكەرى مەبەست ئەوئەيئە ۋەك گوتراو لەلايەن
 زانايانەو، خوا بەبى گوناھ و تاوان سزاي بەندەكانى نادات و تۆلەيان لى ناسىئى، يان زىاد
 لە ئەندازى گوناھەكانىان سزايان نادات.

ئىنجا دەستكارىەكى دەروون و وىژدانىان ئەكات، بەمەى شىئەيەك لە شىئەكانى پۇژى
 دوايى ئەخاتە بەرچاۋ كە ھەموو ژيانى دنيا بە گەردش و كۇچىكى چەسپان نىشان ئەدات كە
 خەلكى بەسەريان بردبى، ئىنجا گەرابنەو بۇ جى و شوئىنى راستەقىتە و ھەمىشەيى خۇيان،
 ئەو ژيانى دنيا كە ھەست و ژىرىسى خەرىك كەردبوون، جا لەوئە بۇيان دەرئەكەوئى كە تا چ
 ئەندازەيەك جەورو سەمىيان لە خۇيان كەردوو ھەل ۋە ھەلكەوتيان لە دەست خۇيان دەر كەرد،
 ئەفەرموئى: ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ﴾ باسى ئەو كاتە بىكە كە خوا، يان بىياتر سىئە لەو پۇژەي كە خوا
 ھەموويان كۇئەكاتەو بە زىندوويى و حال و بارى ئەو پۇژە ئەبىنن، بە جۇرئىكىان لى دى و
 خۇيان ۋا ئەبىنن ﴿كَانَ لَمْ يَلْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ﴾ ۋەك ئەبووبىن و ئەمابنەو لە دنيادا مەگەر
 ماوئە ساتىك، ۋاتە ماوئەيەكى زۇر كەم لە پۇژ ﴿يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ﴾ كە شناسى بىكەن و ناسراوى
 بىكەوئە ئىوانىان، ئىنجا لەبىر كەردنەو لە كورتى ئەو ژيانە و بەراورد كەردنى لەگەل ژيانى پىر
 كامەرانى ئەو دنياو دەرئەكەوئى لە زىانبازي و رەنجەرۇيى كە چاۋ ئەبىرە ھەر ئەم ژيانە
 كەم و كوپە پىر لە داخ و دووئە ئەم دنيا و خۇيان بەش پىراۋ ئەكەن لە ژيانى پاك و خاويئى
 نەپراوئەى ئەو دنيا،

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّمَا زُرِّيْتِكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتُوفِّيكَ
 فَالْتِمْنَا مَرْجِعَهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٥٦﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ
 قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ

وهك دهست نیشان ئەكات بەوه كه ئەفەرموی: ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾
 بەراستی زیانیان کردو زیانبار بوون ئەوانەى كه برۆیان ئەهینا بەلیقا و گەشتن بە حوزوری
 خوا، لەدنیادا پێنموونی وەرگر نەبوون تا مردن لەسەر ئەو بارە، خوا پەنامان بدات لەو بەد
 بەختییە، بەلێ بەراستی ئەوانە زیانباری پاستەقینەن و هیچ زیان و زیانباریەکی پێناگات،
 چونکە زیانەکیان وهك بەش برۆییبە لە هەموو خۆشەختیەك، هەروەها نەبرۆوه و دوا
 نەهاتووه! ئینجا لەم چەند ئایەتی داهااتووه دا پڕوی فەرمووه ئەكاتە پێغەمبەر (ﷺ) چەند
 شتیکی گرنگی نیشان ئەدات و ئاراستەیان ئەكات، لە یەكەمجارووه لەبارەى هەپەرشەى خوا
 لە بێ پڕواكان، ئەو هەپەرشەى كه كاتی دیاریی نەركردوو و نازانن كهى دووچاری ئەبن،
 ئەفەرموی: ﴿وَإِنَّمَا زُرِّيْتِكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ ئەگەر نیشانت بەهین هیندی لەو سزایە كه هەپەرشەى
 پێ ئەكەین لەو بێ پڕوایانە، واتە كاتی ژیاى خۆت لەدنیادا بەدى بییى ﴿أَوْ نَتُوفِّيكَ﴾ یان
 تۆ بمریتین پێش نیشانەدان و بەدى هاتنى ﴿فَالْتِمْنَا مَرْجِعَهُمْ﴾ ئەوا گەرانهوێ ئەوانە هەر بۆ لای
 ئیمەیه، واتە بە هەر حال و لەسەر هەر بار ئەوێ كه هەپەرشەمان پێكردوو لە دنیادا بەدى
 دیت و پزگار بوون نابێ لێى، یان مەبەست ئەوێه سزای ئەوانە لە پۆزى دوایدا داشتیكى
 پڕیار دراوه، ئیتر سزای دنیا بێى یان نا، هیندیكى یر ئەفەرموون مەبەست ئەوێه: ئەگەر
 نیشانت بەهین ئەوا چاكه و ئاوات و مەبەست پێكدیت، یان تۆمان مراندو نیشانمان ئەدایت
 لە دنیادا ئەوا گەرانهویان هەر بۆ لای ئیمەیه و سزاو تۆلەى پۆزى دواى بەدى دیت.

ئینجا ئەم هەوالەش ئەدات: ﴿ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ﴾ ئینجا خوا شایهتە لەسەر ئەوێ
 ئەوانە ئەیکەن لەپاش تۆ، یان شایهتە لەسەر کردووه كاتتان، كهواتە تۆلەیان لى ئەسینى
 بەپێى زانین و ئاگادارى خۆى.

كارى ئەم سزایە سزای لەناوبردن و لە ریشە هینان لە دنیادا لەم ئایەتە و لە چەند
 ئایەتیكى تردا باسكردو هەپەرشەى پێكرد، بەلام بەبێ دیاریی كردنى دان نان بەمەى بەدى

دیت دهربارهی ئەم ئوممەتە، بەلام دەست نیشانی بۆ کرد لە نایەتی (۹۲)ی سورهتی (۲۳)دا:

﴿ قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيدُنِي مَا يُعَذِّبُنِي ﴾ بۆ ئەو پەروردگارم ئەگەر نیشانم ئەدەیت ئەو سزای که

هەرەشەیان لیکراوه پێی ﴿ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ ئەو پەروردگارم نەمگێرە

لەگەڵ ئەو کۆمەڵە ستمکارە بێ پروایانە، واتە هەرچۆنێ باوت وابوو لە فروستادهکانی

پاڤردوودا و ئەوانت جوێ کردوو تەو، خۆیشت نزاکی وەرگرت بەمە ی فرموی: ﴿ وَمَا

كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ ﴾ نەبوو و کاروباری خوا و نەبوو که ئەوانە سزا بدات بەو

سزای لەناو بردنە، لەکاتیگدا که تۆ لەناو ئەوان دا بیت. هۆی ئەو دان نەتان و دیاری

نەکردنەش ترساندنیانە لە هەموو جوړە هەرەشەکان، لەگەڵ ئەوەدا خوا ئەزانێ و لەزانیندا

تێپەری کردوو که ئەو سزای لەناو بردنە نابێ، چونکه ئەو سزایە بە مەرجیک بوو لە گەڵ

پێشوووەکاندا و بە مەرجیک ئەبێت که گەڵکه داوای موعجیزەیهکی تێبەتی و پەلپی

موعجیزەیهکی بوونەو هری بگرن و ئەو موعجیزەش بەدی بێت و گەڵکه هەر سووربێ لەسەر

بێ پروای، دە ی ئەم ئوممەتەش ئەوەیان نەکرد و داوای ئەوەیان نەکرد لە پێغمەبەر (ﷺ)

بۆ ئەو نایەتی (۴۶)ی ئەم سورهتەدا دەست نیشان هەیه بەوەی که خوا لە پاش هاتنی ئەم

نایەتە هیندی ئەو هەرەشەیانە نیشانی پێغمەبەر (ﷺ) ئەدات، پاشان ئەو بوو بە نزای

پێغمەبەر (ﷺ): دووچاری برسیتی و قات و قەری بوون و خوا زالی کرد بەسەریاندا لە یەکەم

جەنگدا و لە چەند جەنگی تردا تا پایتەختەکی گرتن و نایینەکی تەواو کرد و خەلکی پۆل

پۆل هاتنە ژێر ئالای ئیسلام، سوپاس بۆ خوا.

هەموو گەل و ئوممەتیک مۆلت دراون هەتا فروستادهکیان بۆ هاتوو، ئەویش

ترساندوونی و ئەوەی پێویست بێت لەسەریان بە پوونی رایگەیاندوو پێیان، ئەو بەلینە ی

که خوا داویتی بەدی هاتوو، که سزای هیچ گەل و کۆمەلێک ئەدات هەتا فروستاده نەنیری

بۆیان، هیچ پڕو بیانویان نەهێلێ، ئینجا بەداد و دادپەرەری حوکم و پیریاری داو لەنیوان

ئەو گەل و فروستادانەدا بە گوێرە ی هەلوێستیان لەگەڵ فروستادهکاندا، وەك ئەفرموی:

﴿ وَكُلِّمْنَا رَسُولًا ﴾ بۆ هەموو گەل و ئوممەتیک نیرا و فروستاده هەبوو ﴿ فَإِذَا جَاءَ

رَسُولُهُ ﴾ ئینجا کاتی نیرا و فروستادهکیان هاتبێ بۆ لایان ﴿ تَضَى بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ﴾ حوکم و

پیریاری دراو لە نیوانیاندا بەداد و هەقیانەت

وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا

وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

﴿هُم لَا يُظْلَمُونَ﴾ ئەوانە هیچ جۆرە ناهەقی و ستمیان لێ ناکرێ و هیچ کەم و کوڕپەکیان

لەگەڵ ناکرێ وەک لە پێشەوه باسکرا. ئەم نایەتە بە جۆریکی تریش تەفسیر کراوەتەوه: بۆ

هەموو ئوممەتێک فروستادەیهک هەیه کە بەناوی ئەو فروستادە ناو ئەبرێن و بە ئوممەتی ئەو

دائەنرێن لە پۆژی دوااییدا، ئینجا کاتێ ئەو فروستادە دێت بۆ ئەوهی شایەتی بدات بۆیان

یان بەدژیان و لەسەریان حوکم بپاریا ئەدرێ لە نیوانیاندا بە هەق و بەداد... هتد، بەم

جۆرەش هەر ئەگونجێ و پێکە و پۆلەتی ئەم فەرموودەش بەهیزی ئەکات کە ئەفەرموێ:

﴿يَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ بێ پروایانی ئەم ئوممەتە ئەلێن: ئەم بەلێن و هەرەشەیه

کە ی ئەبێت و چ کاتێ بەدی دێت، ئەم فەرموودەیه بە پۆلەت ئەم تەفسیری دوومه بەهیزی

ئەکات، چونکە پووکه شەکە ی وا ئەگەیهنی کە مەبەست بەو بەلێن و هەرەشەیه بۆ سزای ئەم

دنیا، لە هەمان کاتدا ئەگونجێ کە ئەم فەرموودەیه سەرەخۆ بێت و پەيوەست نەبێ بە

پێشەکه یهوه، بەلکو ئەبیهنی بۆ بەرپەرچ دانەوه، بەلام وەلامەکە ی کە فەرمان ئەدات بە

پێغه مەبر(ﷺ) ئاراستە یانی بکات: ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ ئە ی پێغه مەبر

بلی بەوانە: مەن خاوهنی هیچ زیانیک و هیچ سودیک نيم بۆ خۆم، واتە ناتوانم بەرگری هیچ

زیانیک بکەم لە خۆم، ناتوانم هیچ سوود و قازانجیک بگەیهنم بە خۆم چ جایی بە ئیوه و بۆ

ئیوه، بەلام ئەوهی خوا مەیلی بوویت و ویستبیتی بەدی دێت و هەر ئەوه ئەبێ، هیندی

ئەفەرموون مەن خاوهنی هیچ زیان و سودیک نيم مەگەر ئەوهی کە خوا ویستبیتی ئەمەش

ئەگونجێ، بەلام پای یەکەم بەهیزتره و جێ و شوینەکە داخوازه بۆ ئەوه کە خۆی بەری بکات

لە هەموو شتێ، لەسەر هەریار ئەوهی کە بێ پرواکان ئەیانویست و داویان ئەکرد و پەلەیان

پێ ئەنایهوه لە پێغه مەبر(ﷺ) ئیتر بەنیازی بەر لێ پڕینهوه و لاقرتی کردن یان بە هەر

نیازیکی تر، ئەوهش کە بریتی بوو لەهینان و بەدی هینانی ئەو بەلێن و هەرەشەیه هەر بە

دەست خاویه و بەدەست پێغه مەبر(ﷺ) نییه، لێرەدا زیانی پێش خست، چونکە شوینەکە

شوینی دەرپڕینی دەستە پاچهیبییه لە بەرگری کردنی زیان کە ئەوه ئەوپەری

دەستە پاچهیبییه، بیجگە لەوهش ئەوانە پەلەیان ئەنایهوه بە هاتنی زیان، کەواتە لە وەلام و

بەرپەرچ دانەوهدا ئەبێ زیان پێش بخرێ، ئەم جێ و شوینە داخوازه بۆ ئەوه بەلام لە

سورهتی ﴿الاعراف﴾ دا له وینهی ئەم نایهتدا نەفەو سوودی پیش خست، چونکه گەیانندی
سوود و قازانچ مەبەستیکی گرنگو و سەرەکییه بۆ کارو کردەوهی مەردوم شتی گرنگیش
ئەبێ پیش بخژی، لەسەر هەر بار مەبەست لە بێ دەسه لاتییه لەو کارو کردەوانەدا کە لە
توانای خەلکی بەدەرن بۆ وینه وەك هینانی سزا بۆ بێ پرواکان و بەخشین و سەرکەوتن و زال
کردن بە پرواداران، ئینجا هەرچۆنی و هەموو کارو هەموو زیان و سوودیک هەر بەدەست خوایه،
هەر وها هەموو شتیك کات و ماوهی دیاریی کرایی خۆی هیه بەبێ دوا و بەر نەبە دوا و
پە لە نانهوه پیش ئەکەوی و نەبە هیچ شتیکی تریش پیش ئەکەوی وەك دەست نیشان ئەکات
کە ئەفرموی: ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ﴾ بۆ هەموو ئوممەتیك کات و ماوهی دیاریکراو هیه و بووه، ئەو
گەل و ئوممەتانهی کە کۆتاییان نەهیناوه لە بێ پروایی و گوناو تاوان بەو شیوهیه ماوه تەوه،
بەو شیوهیه ئەوانه کات و ماوه دیاریی کراوه کەیان تەواو نەبووه ﴿إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ﴾ کاتی کە
کاتی دیاریی کراویان بێت و هاتبی ﴿فَلَا يَسْتَحْزِرُونَ سَاعَةً﴾ ئەوا لینی دوانه کە و توون و ناکهون
ساتیک، واتە کە مترین، ئینجا هەرچۆن دوا ناکهون لە کاتی دیاریی کرایی خۆیان هەر وها
پیشیش ناکهون لەو کاتە وەك بەم پسته سەر بە خۆیه ئەوه ئەگەیهنی و ئەفرموی: ﴿وَلَا
يَسْتَفْتِحُونَ﴾ و پیش ناکهون لینی، ئینجا ئەو ئوممەتانه کە ماوهیان تەواو بووی هیندی بە
تەواوی لەناو براون و لە ریشه هینراون، وەك هیندی لە گەل و ئوممەتەکانی رابردو، هیندی
جار بەشکان و پەرتەوازیی و زایه بوون، کە ئەوه زۆر پوی داوه لەناو گەلاندا، ئیتر بۆ
ماوهیه کە لە پاشان هاتبهوه سەر خۆیان، یان ئیجگاری و بەگەل و ئوممەت نە مابنهوه،
هەرچەند بە شیوهی تاکە تاکە مابنهوه، هەموو ئەوانیش بە پینی باوی نەگۆراوی خوا، ئەک بە
رێکەوت و گۆترەکاری، ئەو گەل و ئوممەتانهی کە هۆی ژیا نیان بەکار هینابن، ژیان و
ماونه تەوه، ئەوانهی کە لایان دابن و هۆی ژیا نیان بەکار نەهینابن لاواز بوون یان هەر بە
تەواوی لەناو چوون، یان پەرتەوازه و سەر لی شیواو بوون، ئەوهش بە پینی جیاوازی
لادانه کەیان، ئەم ئوممەتی ئیسلامه ژیان و بۆ شتی کە زیندوو یان ئەکاتەوه و ژیا نی
بەختەوه ری و کامه رانیان پێ ئەدات، جا ئەک هەر بە پروای پووت، بە لکو بە کردەوهش کە
عەقیده و پرواکە ی بۆ دیاریی کردووه، بە پینی ئەو بەرنامە ی کە بۆی داناوه، ئەگینا ئەمیش
ماوه کە ی دوا یی دیت و وەك گەل و ئوممەتەکانی تری بەسەر دیت، بیجگە لە لەناو چوون و لە
ریشه هینان، چونکه خوا بریاری داوه کە ئەم دواترین ئوممەتە بمینیتەوه تانەم دنیا بەسەر ئەچی،

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيِّنَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعِجِلُونَ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ أَتُمْ إِذَا مَا وَقَعَ
 ءَامَنْتُمْ بِهِ ءَمَلْتُمْ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعِجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ
 تُجْرُونَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

ئینجا دەست کاریهکی تری دەر وونیان ئەکات، بەمە ی لە هەلوێستی لاقرتی کردنەوہ بو
 هەلوێستی هەر شە لیکراویکی وا کہ هەمیشە بە شەو و بە پۆژ لە مەترسیدا بژین، لە سزاو
 بەسەر هاتی سەخت، ئەفەرموی: ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ﴾ ئە ی پنیغەمبەری خوا بلێ بەوانە:
 پێم بلێن و هەوالم بەدەن ئەگەر سزای خوا هات بۆتان ﴿بَيِّنَاتًا أَوْ نَهَارًا﴾ لە شەو داو لەکاتی
 بێ کاری و بێ ناگاییدا، یان لە پۆژو لەکاتی خەریکی بوون و کردەوہ دا، واتە ئەو سزاتان بو
 بیئت کہ پەلە ی پێ ئەنیتەوہ، سزا هەمووی ناخۆشەو خۆشی تێدانییە، ئەگەر ئەو سزایان
 بەدریت ﴿مَاذَا يَسْتَعِجِلُونَ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ﴾ نایا بێ بڕوا تاوانبارەکان لە کام لەو سزایانە پەلە
 ئەنیتەوہ؟ واتە پەلە نائەوہ بە هاتنی سزا ئەو پەری نەفامی و نادانییە. لەم کاتە دا بەو
 پرسیارە ئەیانخاتە بیم و ترس، بە پێی باوی قورئان ئەو سزایە ئەخاتە بەرچا و سەرنجی بو
 رانەکیشتی وەک ئیستا کاتی بەدی هاتنی ئەو سزایە بیئت کہ لە پۆژی دواییدا بەدی دیت،
 ئەفەرموی: ﴿أَتُمْ إِذَا مَا وَقَعَ ءَامَنْتُمْ بِهِ﴾ نایا لە پاش ئەو ی ئەو سزایە پوویدا بەدی هات ئیوہ
 بڕوای پێ ئەهینن، واتە تازە کاتی بڕوا هینان نەما و هیچ سوودیکی لی وەرناگرن و پیتان
 ئەگوتری: ﴿ءَمَلْتُمْ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعِجِلُونَ﴾ نایا ئیستا بڕوای پێ ئەهینن کە لە کاتی کدا لە دنیا دا
 کہ کاتی بڕوا هینان بوو ئیوہ بە راستان نەهزانن و بە لاقرتی و خۆ بەزل زانین پەلەتان پێ
 ئەنایەوہ؟ ﴿ثُمَّ قِيلَ﴾ ئینجا لە پاش ئەو ئەگوتری ﴿لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ بەوانە ی کہ ستمیان کرد لە
 خویان: ﴿ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ بچژن سزای ماوہ ی نەبڕاوە بە هەمیشە یی ﴿هَلْ تُجْرُونَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ
 تَكْسِبُونَ﴾ نایا ئیوہ تۆلەتان لی ئەسینری مەگەر بە هۆی ئەو ی ئیوہ ئەتان کرد و بەردەوام
 بوون لە سەری لەو بێ بڕواییە جوړ بە جوړە ی کہ ئەو پەلە نائەوہتان لە لاقرتی یەوہ بە شیک بوو
 لەوانە.

﴿وَيَسْتَشِيرُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ ﴿٥٣﴾ وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَفُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ إِلَّا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

نا بهو جوړو شیوهیه دل و دهر وون نه گوږزیته وه له م دنیاوه بو مهیدانی حیساب و
 پرسیارو سزای پوژی دواپی! هیندی له بی پرواکان له گوماندا بوون و دنیا نه بوون له
 ناراستی هره شه و هواله کانی پیغه مبر (﴿وَيَسْتَشِيرُونَكَ﴾) نهو بی پرواییه یی که دهریان نه پری له بهر
 لاری و سرکیشی بوو، یان به شوین کهوتنیکی کویرانه، جا دهر باره یی نه وانه نه فهرموی:
 ﴿وَيَسْتَشِيرُونَكَ﴾ نه ی پیغه مبر داوات لی نه کن که هوالیان پی بدهیت له باره یی نهو سزای که
 نه یاترسینی و هره شه یان لی نه که ییت پیی، به م پهنگه نه لین: ﴿أَحَقُّ هُوَ﴾ نایا راسته نهو
 سزایه و بهدی دیت؟ ﴿قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ﴾ بلنی پییان: به لنی راسته سویند به په روه دگارم
 ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ بی گومان نیوه نین به دهسته پاچه که رو په ک خهرو بهرگری که له هاتنی
 نهو سزایه و نیوه له دهستی تو په یی خوا دهرناچن. له م کاته دا که نه وانه وان له م زهوی و
 جیهانه داو داوی هوال و وه لام نه کن. له م کاته دا کت و پر نه مانباته سر پرسیار،
 نه فهرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ﴾ نه گهر هرچی و له زهوی و جیهاندا
 هینی هر که سینک بییت که ستمی کرد بی له دنیا دا فیداکاری پی نه کات و هموو نه دات له پیی
 بزگار بوونی خو یی له سزای نهو پوژه له بو ی دانراوه! جا وهره خه یال بهاویژوه و بیربکه روه
 له م زهوییه پان و فراوانه و لهو هموو شته جوړ به جوړه به نرخه یی که خوا دورستی کردوه
 له م زهوییه دا که هیشتا زور زوری نیمه پیی نازانین و بهر بهر دهر نه که ون، نهو هموو شته
 به نرخ و دلرفینانه یی که له دنیا دا له سر هیندیکی زور که می نهو هموو جهنگ و کوشتارو
 فیداکاریه یی له سر نه کری، خه یال بهاویژوه و بیربکه روه که هموو به جار یی هینی که سینک بییت
 لهو ستمکارانه و نیجا بگونجی فیداکاری لهو پوژدها پیی هر کام لهو ستمکارانه به سوژو
 خوشبهختی ناماده یی بو فیداکاری و دهست ه لگرتن لهو هموو له پیی بزگار بوونی له
 سزای نهو پوژه. بیر له وه بکه روه تا بؤت دهر نه که وی راده و پله یی سهختی نهو سزایه!! په نا

ئەگرىن بە خوا، كە مېھرىبانى خۇي پزگاران بكات. ئايا مەبەست بەو ستەمە ستەمى ھەرە
 گەرەيە كە برىتتېيە لە بىن پىروايى، يان ھەر ستەمىكى تىرىش! ھەرچەند زۆر تر لە زمانى
 قورئاندا مەبەست بەو وتەيە ھەرە گەرەكەيانە، بەلام لە راستىدا ھەر كەس لەو پۇژەدا ئەو
 ئاگرى دۇزەخە بېيىنى و ئامادە كراوبىن بۇي بىن گومان ئامادەيە بە سۆزۈ پەرۋشەوہ بۇ ئەو
 فېداكارىيە، كە واتە لە دلدا پاي ئەوانە لە دلدا پاي ئەوانە پەسندە كە بە شىۋەي گىشتى ئەو
 ستەمە ئەگىرن، ﴿وَأَسْرَأَ الْقَدَامَةَ لَنَا رَأَوُا الْمَذَابَ﴾ ئەو ستەمكارانە پەشىمانى و داخ و خەفەتى
 خۇيان لەو پۇژەدا ئەشارنەوہ و دەرى نابىن كاتىك كە ئەو سزايە ئەبىنن، واتە نېشانەكانى
 پەشىمانى و غەم و خەفەت، وەك گىريان و ھاوارو قەپ كىردن بە دەستى خۇياندا، واتە نېشانە
 دەرنابىن لەبەر بىن ھۇشى و سەرگەردانىيەك كە پىرويان تى ئەكات لەبىننى ئەو سزايە، يان
 مەبەست سەرۋەكەكانە كە مات و بېدەنگ ئەبىن لەبەر پىسوايى و خەجالەتى خۇيان لە ئاستى
 ژىر دەستەكان كە شوپىنى ئەمان كەوتن و دوچار بوون، لە ترسى تانە و تەشەرى ئەوان،
 ھېندى ئەفەرموون: واتە (اسرە) بەكار ئەھىنرى لە زمانى عەرەبدا بۇ ھەردوۋ شاردنەوہ و
 دەربىن و لېرەدا مەبەست دەربىنە، كە واتە بەم جۇرەش ئەگونجى و دەست ئەدات، بەلام زۆر
 تر بۇ شاردنەوہ بەكار ئەھىنرى و كە گوترا دل بۇ ئەوہ زياتر ئەپرا، كە واتە ھېچ پىنويست
 نىيە لەدەين لەوہى كە باشتەر ئەچىتە دلەوہ، ﴿رَفِضَىٰ يَبْتَهُ بِالْقِسْطِ﴾ حوكم و پىيار ئەدرى
 لە نىۋان ئەوانەدا بەداد و بەراستى بەم رەنگە ھەركام شايستە بىت بۇ ھەر جۇرە سزايەك بەو
 جۇرەي لەگەل ئەكرى ﴿وَمَنْ لَا يَظْلُمُونَ﴾ ئەوانە بە ھېچ رەنگ ناھەقيان لەگەل ئاكرى.

ئىنجا بەدواي باسى بەلېن و ھەرەشەكاندا، گەردشېك ئەكات بەدل و دەروون بەناو
 ئاسمانەكان و زەويدا و مردن و ژيان و زىندو و بوونەوہ تا بىر برىكتەوہ لەو دەسەلاتە
 بېسنوورەي خوا و بەھۇي ئەوہوہ پىروا بەھىزو پتەو بىن بەو بەلېن و ھەرەشەيانەي كەلە
 لاينە خواوہ ھاتوہ، ئەفەرموئى: ﴿الْآنَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ﴾ بېدار بئەوہ بە راستى و
 بىن گومان كە ھەر خوايە و مولكى خوايە ھەرچى لە ئاسمانەكان و ھەرچى وا لە زەويدا، واتە
 ئەم بوونەوہرە و ھەرچى لەم بوونەوہرەدايە كە مەگەر داھىنەرەكەي بىزانى و بىناسى.

أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾ يَأْتِيهَا
النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

باسی ئەم بوونەومرە لە قورئاندا زۆر زۆر هاتوووە و لە هەر شوێنێکدا مەبەستیکی تایبەتی
هەیە لەو باسە، لێرەدا وەک دەست نیشانمان کرد، مەبەست نیشانە و رابەر و بەلگەیە لەسەر
پراستی بەلێن و هەره‌شەکانی خوا، لەبەر ئەو مەبەستە ئەیهێنن بە دوا‌ی داو ئەفەرموی:
﴿أَلَا﴾ بیدار بنەوه ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ بەپراستی بەلێن و هەره‌شەکانی خوا هەق و پراستە ﴿وَلَكِنَّ﴾
﴿أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ بەلام زۆربە‌ی ئەوانە - واتە بن‌برواکان - نەزان و نەفامن، نەبە تێپروانین و
بیرکردنەوه‌ی خۆیان و نەلەپ‌ریگای پەپ‌ره‌وی کردنی پێغه‌مبەرانی‌وه‌ زانا نابن بە کاروباری
پۆژی دوا‌یی و ﴿هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ﴾ هەر خوا گیان ئەدات. بەبن‌گیان و گیان ئەسینن لە گیاندار
و زیندە‌وه‌ران، ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ هەر بۆ‌لای ئەو ئەگ‌یریننرێنە‌وه‌ بە زیندوویی لە پۆژی
دوا‌ییدا، بن‌گومان هەرکەس بێبەش نەبن لە هەموو فام و ژیرییه‌ک ئەزانی هەر خوا گیان
ئەدات و گیان ئەسینن دە‌ی ئەبن‌بروا بینن و بزانی کە ئەو کەسە‌ی کە گیان ئەدات و گیان
ئەسینن ئەبن‌بتوانن گیان دووبارە بداتە‌وه‌ لە پاش‌لی سەندنە‌وه‌ی، هەرچۆنێ لە
یە‌که‌مجارە‌وه‌ گیانی پێدا، خوا پەنامان بدات لە نەفامی و نەزانی آمین. ئینجا بانگ کردنیکی
گشتی ئا‌پراستە ئەکات بۆ‌هاتنی هەمووان بۆ‌لای قورئان و بەپ‌ره‌وه‌ چوونی قورئان،
ئەفەرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ﴾ ئە‌ی بە تێک‌پ‌رای‌ی ﴿قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بەپراستی هاتوو
بۆتان نامۆزگاریه‌کی گە‌وره‌ و گ‌رنگ لە‌لایەن پ‌ره‌وردگار تانە‌وه‌، واتە ئەم قورئان کە دواترین و
تێرو تە‌واوترین بە‌رنامە‌ی خ‌وا‌یە بۆ‌جیهان و جیهانیان هەتا پۆژی دوا‌یی و هەتا هەتایە،
لێرەدا چ‌وار سیفەتی باسکردوو ه‌بۆ‌ی:

۱- ئامۇڭگارى و بىرخستنه وهى ھەر شتىڭ كە دل نەرم ئەكات و پالى پىوھ ئەنى بۇ كىردنى چاكە و خۇپارىزى لە خراپە، بىڭگومان بەوھ پووكەش و پوالەت و كىردەوھ ئاشكراكان پاك و خاوين ئەبن.

۲- ﴿وَشَفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ﴾ شىفا و دەرمان ھۆى پاك و خاوين كىردنە لە و ھەموو دەر دو نەخۇشىە دەر و نىانە كە نەخۇشى گەر و سەرچارەى ھەموو نەخۇشىەكانى تىرى دەر و نى برىقىيە لە بىڭپروايى و بەد عەقىدەى، دەى ديارە كە قورئان بىروباوھرو راست و پاك و خاوينى ديارىيكر دووھ دايئاوھ و بىڭگە لەوھ ھىچ بىروباوھرو عەقىدەىەكى تر و ھەرناگرى، پىويستى كرووھ پاك كىردنەوھى دل و دەر و نى لە ھەر سىفەتتىكى بەد و رازاندنەوھى بە ھەموو ئەو سىفەتە شىرىنانە كەلە قورئان و كىردار و وتار و رەوشتى پىڭھەمبەردا (ﷺ) ھەن.

۳- ﴿وَهْدًى﴾ رىنمونى و رى نىشاندانە بۇ ھەمووان، يان گە ياندن و خستنه سەر رىنى راستە بۇ ئەوانەى كە بىروادارن يان ئامادەبن بۇ بىرواھىنان.

۴- ﴿وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ بەزەىى و مېھرەبانىيە بۇ بىرواداران.

ھەرچەندە قورئان بۇ مېھرەبانى ھاتوھ بۇ ھەمووان و بۇ ھەموو جىھان و جىھانىان، بەلام لەپراستىدا بەرو بەرھەمى مېھرەبانى راستەقىنەى ھەر بۇ بىروادارانە و تايىبەتبيە بەوانەوھ، بىڭگومان قورئان ھۆى ئامۇڭگارى و شىفا و رىنمونى و مېھرەبانىيە، بەلام ئەوھندە ھۆىەكى بەھىزە وەك ئەوانە بىت وايە لەبەر ئەوھ ناوى بەوانە پراوھ، ئەوھش شتىكى باوھ لە زمانى عەرەب و لە رەوانبىزىيدا. بەلنى بەپراستى ئەم قورئانە بە ئامۇڭگارىەكانى دل و دەر و نى زىندو و ئەكاتەوھ، شىفاى ئەدات لەشتى پىرو پووچ كە پووى تى ئەكات، لەگومان و دوودلى كە زال ئەبى بەسەر دل و دەر و نىدا، لەلادان و ترازان كە نەخۇشى ئەخات، لەبى ئارامى كە سەرگەردانى ئەكات، ئەم قورئانە ھات بۇ ئەوھ شىفا و بىڭكارىبون بىرئىنى بەسەر خەلكىدا، بىروا ئارامى و ئاشتى بىبارىنى بەسەرىاندا.

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ

لَكُمْ مِنْ رِزْقِ

﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ﴾ ئەى پىنقەمبەر بلى پىيان: ھەر بەھۆى بەھەر و چاکە و مېھربانى

خوا ﴿فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا﴾ ھەر بەھۆى ئەوھى كە باسكرا دەى با ئەوانە خوښنوود و كەيف خوښ
بين، واتە ھەر ئەوھ شايستەيە بۇ خوښنوودى و كەيف خوښى، نەك مال و سامان و شت و
مەكى ئەم دنيا گېر و فرىكە و دىت و دەچىت ﴿هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾ ئەوھى لاي خوايە چاكترە
لەوھى لاي ئەوانە و كۆى ئەكەنەوھ لە شت و مەكى ئەم دنيايە.

ئەو دوو وتەيە بە چەند شتىك تەفسىر كراونەتەوھ، ھەركام ئەگونجى و رىوايە تىشيان
پىھاتووھ، بەلام بەپىي جى و شوئىنەكە باشتر ئەوھىە كە مەبەست بە (فضل) يارمەتيدان و
تەوفىقى خوايە بۇ پاك و خاوين كرنى دل و دەروون و شىفا و رىنمونى قورئان، مەبەست
بە (رحمة) بەرو بەرھەمى ئەو مېھربانىيە يە كە خوا بەخشى بەم ئوممەتە و پىي جوى
بوونەوھ لە ھەموو ئوممەتەكانى تر، بە ھەر حال و لەسەر ھەر بار ئەوھى لاي خوا چاكە و
چاكترە لە ھەموو ئەوھى كە خەلكى كۆى ئەكەنەوھ لەم ژيانى دنيادا، كە چاكترە ھەر لەبەر
ئەوھى نىيە كە ئەمەى ئەم جىھانە نامىنى و دوايى ھاتووھ و ئەوھى پۇژى دوايى ھەر ئەو
ئەمىنى و دوايى نايەت، ھەر لەبەر ئەوھ نىيە، بەلكو لەبەر ئەوھىە ئەو بەھەر و مېھربانىيەى
لاى خوا خوښبەختى ھەردو جىھانى تىدايە، ئەوھتا موسلمانان دەستيان گرت ھەر بە
ئىسلامەكەيانەوھ قاپى خىرو بىرى دنياشيان لىكرايەوھ و ھەموو گەل و ئوممەتەكانى تر
چاوپروانى ئەمان بوون! كاتى دەستيان لە ئىسلامەكەيان بەردا كارەكەيان پىچەوانە
بوويەوھ و رىگەى ئەم ئوممەتە پوون و ئاشكرايە، رىگەى ئەم ئوممەتە تەنھا لەوھدايە كەئەم
قورئانە بۆى داناوھ و نەخشەى كىشاوھ، لە رىبازەدايە كە يەكەم چىنى ئەم ئوممەتە دايانە
بەر، ھەر ئەوھ رىگەى ئەم ئوممەتەيە، شت و مەكى ماددى و ئەو شتانەى كە لەجىھانى
ماددەدا بەنرخن، ئەوانە رادە و پلەى خەلكى ديارىي ناكەن لەم جىھان و زەوييەدا، لەم ژيان و
جىھانەدا چ جاي ئەو جىھان و رادە و پلە يان لە ژيان و جىھانى دوايىيەدا، بەراستى بە
پىچەوانەوھ شت و مەكى ماددى و ئەو شتانەى كە لە جىھانى ماددەدا بەنرخن، لەوانەيە بين
بە ھۆى سەرلى شىوان و بەدبەختى نەك ھەر بۇ پۇژى دوايى، بەلكو لەم ژيانى دنياشدا، ئەوھ
شتىكى ئاشكرايە لەم شارستانىيە ماددىيەى ئەمرودا!

ئەو رەنامەى كە حاكم بىت لەمەر ولاتىكدا ھەر ئەو نرڭ دائەنئى و ديارىى ئەكات بۆ شت و مەكى ماددى لە ژيانى خەلكيدا، ھەر ئەو شت و مەكە ئەگىرئى بەھۆى كامەرانى و خوئش بەختى، يان ھۆى سەر لى شىوان و بەد بەختى، ھەرچوئى ئەيگىرئى بە ھۆى پىشكەوتن و بەرزى ئادەمىتى يان دواكەوتن و پەست و ھەلخلىسكان بۆ ناو چالى بەدبەختى، جا لەبەر ئەوھىە ئەوھندە بە گرنگ گىراوہ باسى و نرڭ و سوودى ئەم ئايىنە لەژيانى بپروادارانى ئەم ئايىنە وەك دەست نىشانى كرد بۆ ئەم مەبەستە لەم ئايەتەدا كە خەرىكەن پىئەوہ و ئەژىن لەسايەيدا.

ئەو كەسانەى كە ھول و كۆششيان ھەر بۆ نرڭ دانە بەشت و مەكى ماددى و بەرھەمى ماددى، گوئىيان نىيە لە ئايىن و شتە بە نرڭەكانى ئايىنى، لەپراستيدا ئەوانە دژو دوژمنى ئادەمى و ئادەمىتىن و ئەيانەوئى ئادەمى لە پادە و پلەى ئازەل و چوار پى بەرزتر نەبنەوہ! ئەوانە بەبئى مەبەست و ئامانج ئەوہ ناكەن بەلكو مەبەستى سەرەكى بەدى خوئيان ھەيە. مەبەستى بەديان ئەوھىە كە بپروا و عەقىدەى ئاسمان نەھىلن و شت و مەكى ماددى بگىرپن بە بتيكى پەرسترا و لەباتى خوا و ھەر شتىكى ترو ھەر يىروباوہرئى ترى ئاسمانى و ھەر رەوشت و كردارى شىرىنى ئادەمىتى دەست پىوہ بنئىن و لە پىئاوى ئەو تەنيا بتەدا!

لەم كاتەدا كە ئەم ئايەتە دلى بپروادارانى بەستەوہ ھەر بە فەزل و پەحمەتى خواوہ، لەم كاتەدا دەست نىشان ئەكات و پلار ئەوہشتىنئى لە نەفامان كە ئەيانەوئى كارو كىرەوہ و بىرو باوہرى خوئيان بە گوئىرەى ئەوہ نەبئى كە لەلايەن خواوہ ھاتوہ، بەلكو بەگوئىرەى ئارەزوو بۆچوونى خەلكى بىت، ئەمە لە بارىكەوہ، لەبارىكى تىرشەوہ لە مەوپىش ئەو ھەموو بەلگەى ھىنايەوہ لەسەر پراستى پىغەمبەرئىتى (ﷺ) لەسەر ناراستى و بئى جىبى بئى پىروايى و گومانى بئى پىرواكان. ئىنجا لىرەدا باسى لارى و ناراستى بپىرارەكانيان ئەكات كە بەدەم درؤ لە خوئيانەوہ پىرارى حەرام و حەلال دەرئەكەون. بەكورتى ئەوانە بۆچوون و مەزھەبىيان ناراستە چ لەبارەى بىروباوہرەوہ، چ لەبارەى حوكم و پىرارەكانيانەوہ، ئەفەرموئى: ﴿ قُلْ بئى بەو بئى پىروايانە: ﴿أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ﴾ ھەوالم بەدەنئى ئەى ئەوانەى كە بپرواتان نىيە بە فروستادە و شەرىعەتى خوا پىم بلئىن: ئايا ئەوہى كە خوا ھىناوہىەتپىيە خواوہوہ بۆتان رشتوويەتى بەسەرتاندا بەو ھەرەھا پزق و پۆزيەى كە پىئى ئەژىن و حەلالى كردوہ بۆتان و ھەر ئەوئىش مافى حەلال و حەرام كردنى ھەيە،

ناسوپاسی و سپله‌یی بمرده‌وامن وهك دهست نیشان ئەكات بهم فرموده‌ی كه كۆتایی
 باسه‌كه‌ی پێ‌دینئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ به راستی و بئ‌گومان خوا خاوه‌نی فه‌زل و
 به‌هریه به‌سه‌ر خه‌لكیه‌وه، ئەوه‌تا ئەو هه‌موو نازو نيعمه‌ته‌ی به‌ لیشا و پرشتوو به‌سه‌ریاندا،
 قاپی میهره‌بانی خۆی خستووته سه‌ر پشت به‌مه‌ی ئەو به‌رنامه‌ی بۆ ناردوون كه
 پینمونی و شیفای تیدایه، بۆ ئەوه‌ی به‌ هۆی ئەو به‌رنامه‌وه خوشبه‌ختی هه‌ردوو جیهان
 وه‌رگرن و بگه‌ن به‌ پله‌ی هه‌ره به‌رزی ئاده‌میئتی ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ﴾ به‌لام زۆربه‌ی
 خه‌لكی سوپاس ناكه‌ن و سپه‌ن به‌رامبه‌ر ئەو فه‌زل و چاكه و میهره‌بانیه، ئەوه‌تا لانه‌ده‌ن له‌و
 به‌رنامه راسته، هاوبه‌شی ره‌وا ئەده‌ن بۆ په‌روه‌ردگاری تاكو ته‌نیای میهره‌بانیان.

له‌پاش ئەوه‌ی هه‌موو كه‌سو خه‌لكی ئاگادار كرد به‌ فه‌زل و چاكه و میهره‌بانی خۆی
 به‌سه‌ریانه‌وه، به‌مه‌ی پێویسته له‌سه‌ریان سوپاس و چاوله‌به‌ربن بۆ په‌روه‌ردگاریان له‌پاش
 ئەوه ئینجا نامۆزگاریان ئەكات به‌ ئاگاداری و چاودێری و په‌قابه‌ی تیرو ته‌واوی بۆ خۆیان و
 هه‌موو كارو كرده‌وه‌كانیان كه خه‌ریك پێیانه‌وه و به‌ ون نه‌بوونی هیچ شتی له‌ ئاسمان و
 زه‌ویدا له‌زیننی ئەوه‌وه بۆ ئەو مه‌به‌سته له‌ پێغه‌مبه‌ری ئازیزه‌وه (ﷺ) ده‌ست پێ ئەكات و
 بئ‌گومان له‌وه‌دا دلنه‌وایی و ئارام دانئیکێ گزنگی تیدایه به‌خۆی و یاره‌گانی و به‌واداران،
 به‌مه‌ی هه‌میشه وان له‌ ژێر چاودێری و خاوه‌ن دارای خۆیاندا، كه‌واته با باکیان نه‌بئ
 له‌ بئ‌به‌روا و دومان ئەفرموی: ﴿رَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ﴾ ئەه‌ی پێغه‌مبه‌ر تۆنیت له‌ هیچ کاری له
 كاره گزنگه‌كاندا چ تابه‌تی به‌ خۆته‌وه و چ گشتی كه چاره‌سه‌ری کاری ئوممه‌ت بكه‌یت
 ﴿وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ﴾ هیچ قورئانێك ناخوئینی له‌به‌ر هیچ کاریكت و له‌باره‌ی هیچ کاریكته‌وه
 ﴿وَلَا تَمَلُّونَ مِنْ عَمَلٍ﴾ ئیوه هه‌مووتان - ئەه‌ی به‌نده‌گانی خوا- هیچ كرده‌وه‌یه‌ك ناكه‌ن له‌ هه‌ر
 باریكه‌وه،

إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي

السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

﴿إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ مهگەر ئیغه شایهت و ئاماده و ئاگادار و چاودیرین به سهرتانهوه له و کاته دا که دهستی پئ ئە کهن و خهریکین پئیهوه و رانه پهرن بوی، واته ئه ی پیغه مبهه تۆ خهریکی ههه کاریک بیت و ههه قورئانیک بخوینی له و بارهیهوه، ئیوهش ئه ی هه موو بهنده کان ههه کارو کردهوه یهه بکهه و خهریک بن پئیهوه ئیغه شایهت و چاودیرو زاناین به هه مووی! بهه راستی ئەهه فه مووده یه له لایکه وه ئارام دهره و له لایهکی تره وه ترسینه ره، له لایه که وه خووشی و ئولفهت دهره و له باریکی تره وه دهرکه رو پافرینه دهره. بایهه بکریته وه: ئەهه ئاده مییه که لاوازو بئ دهسته و ههه کاریکی خووشی به دهسته نییه ئەهه بی چی بیته و چۆن بیته کاتئ که کردهوه یهه ئەهه کات و خهریک ئەهه بیته به کاری خویه وه، له کاتیکدا ههسته بکات به مه ی خوا بهه هه موو که وه یی و دهسه لاته وه که داهینه رو په ره ردگاری ئەهه بوونه وه ره یه، ئەهه خوایه که ئەهه بوونه وه ره هه همیشه ئەهه ره زئ له سام و بیمیدا، ئەهه خوایه هه همیشه ئاگا و زانایه به هه موو نیازو نیهت و کارو کرده وه ئەهه گیانله به ره بچوکه، چاوی قودره تی له هه موو کارو باریه تی، ده ی ئەهه گیانله به ره بچوکه بئ دهسه لاته ئەهه که ره هوشی به لای خو ی بیته ئەهه بیته چۆن سام و بیم نه یگری به وینه ی ئەهه نایه ته؟ ئەه ی چۆن زاتی ببئ شتی بکات که ئەهه پئی رازی نه بی؟ بئ گومان ههه کاتئ له سه ره هوش بیته و ئەهه ئاگاداری و دیتنه ی خوا ی له یاد بیته ههه رگیز زاتی نابئ خهته ره ی ههه شتیکی بکات که هوی خهشم و ناره زایی ئەهه بیته، بئ گومان په رو دار به بیته هوشی و نه فامی کاری به د ئەهه کات، خوا به میه ره بانی خو ی ئەهه ههسته و هوشه مان تی دا دروست بکات، آمین. به ئئ ئەهه نایه ته و وینه ی ئەهه نایه ته ههه چۆنئ دئی بی دار ئەهه خاته سام و بیرو له رزه، هه ره ها له لایه کی تریشه وه دئی په رو دار ئەهه خاته خووشی و کامه رانی و که شخه که بی ره کاته وه له وه ئەهه گیان له به ره هه رگیز ته نیا نییه وازی لی نه هینه راه به بیته یارمه تی دهره و چاودیری و خاوه نداری هه همیشه یی خوا ی له که له. زانین و چاودیری و خاوه نیته خوا گشتیه بو هه موو شتی که له

بوونه وهردها وهك نه فهرموئ: ﴿وَمَا يَنْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ ناوا نابئ و
 ون نابئ له پهروه دگارت به نه دازه کیښ و قورسی زه پریه كه نه له زهوی لای خوار، نه له
 ناسمان و لای سهروو، واته بچوکتین شت كه بیئ له م بوونه وهردها له زانینی خوادا هیه و
 هیچی لی ون نابئ، وتهی زه په بؤ چند شتیك به كار هینراوه و نه هینری:

۱- میروولهیهك به حال بهرچا و نه كهوئ.

۲- نه و وردیلكانه ی كه نابینرین، مهگه له بهر پووناکی خور كه له كوز و كلاو پوژنه وه
 دپته ناو مال.

۳- له چهرخی تازهدا به نه توم نه لین كه له م دواپییه دا دهر كهوت بؤ زانیانی تازه.

هریهك له مانه بگریئ - وهك وتمان - وینه و نمونه هیه بؤ بچوکتین شت، جا به پیی
 نه وه نیستا و اتای سنیه می لی بگریئ پئك تره، چونكه شوینه كه شوینی زیاده رهوی و
 مباله غیه، بیجگه له وهش له سهر نه م باره نه بی به موعجیزه و هوالدان به شتی كه به خه یالی
 هیچ كه سیكدا نه هاتوه تا نه م دواپییه كه دوزرایه وه و پیی زانرا، وهك له م رسته
 سه ربه خوشدا دهست نیشان نه كات موعجیزه یه کی تر كه پیی پیرا له پاش پاره كزندی نه توم

كه له پیشه وه خوی زانرا و دوزرایه وه، ئینجا له پاشان پاره كزنده كه ش زانرا، هیچ دور نییه
 له م رسته یه وه ری برابئ به و پاره كزنده كه نه فهرموئ: ﴿وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابِ

تَبیین﴾ نه بچوكتر له و زه په و نه گه وره تر نییه مهگه په كسه ره مووی زانراوه لای خواو
 ژماره كراوه له نامه یه کی بلندی پایه به رزو ناشكراو پووندا، كه هه موو شتی تیډایه و

له زمانی شهر عدا به ناو بانگه به: (روح المحفوظ) ئینجا وهره نهی هر كه سیك هه ی، وهره
 خه یال به اوینژو بیر بكه ره وه له و هه موو وردیله و نه توم و بچوكتر له نه توم له م زهوی

ناسمانه دا، له كاتیكدا كه زانین و چاودیری و سه رپه رشتی خوی له گه له و هه موو راوه ستاوه و
 راگریاوه، هه ر دهر وون و ویزدانیک كه بیدار بیټ نه بی بكه و پته له رزه و بیم، هه ر دلئك هوشدار

بیټ نه بی بكه و پته نه و په ری به نده یی و ملکه چی و سام و ترس بیگری مهگه بر وای به هیز
 نارامی پی بدات و بیهینیته وه سه ر خوی به هوی هه ستر كزنده به میهره بانئ و نزیکي له خواوه،

بروا به گه وره یی و ناگاداری و چاودیری خوا هه رچونئ سام و بیم و دل له رزه فراهه م
 نه هینئ هه روه ها نارامی و ناساییشیث نه دات،

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا

يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

وہک لەم موژدەو جاردا ئەدا دل پارا و ئەکاتەرە بەو چاکە و بەهرەییە و ئەفەر موی: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ بیدار بن لە دۆستەکانی خوا و نزیکەکان لێیەرە مەترسیان لەسەر نییە، ئەوانە غەمبار نابن لەوەی مەبەستیکیان لە دەست دەرچن، چون مەبەستی ئەکەن یان غەمبار ئەبن لەکاتیکیدا کە خویان لەگەڵە لە هەموو کارو کردەرەو یەکیاندا، لە هەموو بزوتنەرەو وەستانیکدا، چون غەمبار ئەبن لەکاتیکیدا ئەوان دۆستی خزان و پەییوەندی و پەییوەستیان هەییە بە خواوە، واتە لە خۆشی ئەو پەوێندی و پەوێستیەرە باکیان لەهیچ شتیکی ناخۆشی نییە و غەمبار نابن بۆ هیچ شتی کە لە دەستیان دەرچن، مەبەستی ئەو نییە کە ئیتر غەم پووێان تی ناکات یان لە هیچ شتیکی ناترسن و غەم بۆ هیچ شتیکی ناخۆن، چونکە ئەوان ترسیان لە خوا بەتین ترە لە خەلکی و غەمبار ئەبن لەسەر هەر کەم و کورپەیک بەرامبەر بە خوا، ئەمە لەدنیادا، لە پوژی دوایشدا ترس و غەمیان نییە لەپاش ئەوەی بۆیان دەرئەکەوی نزیکییان لە خوا و سەعادەت مەندیان.

ئەو دۆستانی خوا ئەمانەن: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ کەسانیک کە بپروایان هیناوە، هەمیشە لە خوا ئەترسن و خویان ئەپاریزن لە هەر شتی کە پێویستە خۆپاریزی لێ، بە پێی فەرمانی خوا پێغەمبەر (ﷺ) واتە ئەوانەن کە بپروای راستەقینەیان هیناوە، خۆ پارێزن بەراستی، بپرواش ئەو یە کە جینگێرو دامەزراو بیئت لەدداو بە کردەرەو دەرکەوی و کردەرەو نیشانە بیئت لەسەر بوون و دامەزراوی ئەو بپروایە، کردەرەو ش بریتییه لە هەلسان بەوەی خوا فەرمانی پێداوە، دوور کەوتنەرەو لەوەی جێلەگێری لێکردووە، ئەبێ هەر بەم جۆرە تی بگەین لەدۆستەکانی خوا و بەو شیوێە بیانناسن، ئەک بەو جۆر و شیوێە ناراست و نارەوایە کە بەناو بانگە لەناو ئەقام و ئەزانەکاندا وەریان گرتووە و پێی گەیشتون کە بریتییه لە کەسانیک گیلی دوورە پەریزو بێ باوەرەکانی ناگا لەبەسەر هات و کاروباری خەلکی و هەقیان بەسەر هیچ شتیکیەرەو نییە، بەلکو ئەوانە کەسانیک ژیری چالاکن و ئەیانەوی ژیان ببەسەر و ژیانی خەلکیش پێک و پێک بەکەن بەپێی بەرنامە ی خوا و هەول بەدن بۆ ئەوەی لەسەر ئەو بەرنامە یە جێلەوی ژیان بگرنە دەست،

لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا يَبْدِلُ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكُ هُوَ الْفَوْزُ
 الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

ئەوانە: ﴿لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ هەر بۆ ئەوان هەیه مۆژدە لە ژيانى
 دنيا داو لە ژيانى پۆژى دواييدا، لە زۆر پىوايه تدا مۆژدهى ژيانى دنيا برىتييه له خهويكى
 مۆژدهدهرى چاك كه ئەبيني پىيهوه ياخوى بيبينى، مۆژدهى پۆژى دوايى ئەويه كه
 لهكاتى مرداندا پىي ئەگوتى: خوا لىت بوردوه و لهو كهسهش كه هەلى گرتوى تا
 گوپه كهت، له (ئىبن و عباس) وه - خوا لىيان پازى بى - هاتوه كه مۆژدهى دنيا برىتييه
 لهوى كه خوا ئەفهرموى به پىغه مبهر (ﷺ): ﴿وَنَشَرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾ (زجاج
 و فراء) ئەفهرموى: ئەم نايه ته و وينه كانيه تى. (عطاء) ئەفهرموى: مۆژدهى دنيا ئەويه كه
 مهلائيكه لهكاتى مردندا دىن و مۆژدهى ئەدهنى به بهمهشت، مۆژدهى پۆژى دواييش ئەويه:
 مهلائيكه دىن به پىشوازيانه وه و سهلاميان لى ئەكەن و مۆژدهيان ئەدهنى به گەيشتن به
 نامانچ و پىزو خوشى، هيندى ئەفهرمون: مۆژدهى دنيا برىتييه له مۆژدهدان به سهركه وتن و
 فهتخ و غنيمهت و ناوبانگى چاك و خوش ويستنى خەلكى بۆيان، مۆژدهى پۆژى دوايى
 نايه ته باسكردن و باسى ناوى، ئەم مۆژدهيانه كه باسكردن هه موويان هەن و ههركام و
 هه موويان دەست ئەدهن بىن به تهفسير، به لام ئەگەر چه دىسى سه حىح هاتبى نابى لىي
 لادى و ئەپرى به سهر ئەوه دا، له سهر هه بارو پايه كه ئەوا خوا ئەفهرموى: مۆژدهيان بۆ ههيه
 له ههردوو دنيا دا، شتىكى ناشكرايه كه: ﴿لَا يَبْدِلُ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ﴾ گوپاندى بۆ وته كانى خوا
 نىيه و هه موو هه وال و به لىن و برىاره كانى راسته و بهدى دىن، كه يه كى لهو وته يه يان
 هه والدانه به مۆژدهيه كه: ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ هه ئەوه گەيشتنه به نامانچى زۆر
 كه وه و هىچ خوشى و نامانچىك له وه گه وه تر نىيه، له باره ي پىوه ندى ئەم سى نايه ته به
 نايه ته كانى پىشيانه وه دوو جوړى ترىش گوتراوه:

۱- له پیشهوه بهلین و هره شهی گشتی ناراسته‌ی گوئی رایه‌لان و سه‌کیشانی کرد، نینجا بهو بۆنه‌یهوه به‌روونی باسی برودارو دۆسته‌کانی خوا ئه‌مینئ.

۲- له پیشهوه باسی به‌دی و خراپی ئه‌وانه‌ی کرد که‌بئ‌پروان و درۆ ده‌ست هه‌لبه‌ست ئه‌کن به‌دم خواوه، نینجا به‌ دوا‌ی ئه‌وه‌دا باسی ناگاداری و چاودیری خوی کرد بۆ پیغه‌مبه‌رو ئوممه‌ته‌که‌ی، نینجا بهو بۆنه‌یهوه به‌ به‌لین و موژده‌ دان به‌ره‌م و سه‌ره‌نجامی کرده‌وی بروداران بوون ئه‌کاتوه له‌م ئایه‌ته‌دا، نینجا له‌م کاته‌دا پروی فرموده‌ ئه‌کاته‌ سه‌رداری بروداران و دۆسته‌کانی خوا دال نارام و دلتیا ئه‌کات له‌زیانی بی‌پروا و ده‌له‌سه‌ چیه‌کانی مه‌که‌و ده‌روبه‌ری که‌ له‌و کاته‌دا خاوه‌نی هی‌زو قسه‌ ره‌وا بوون، ئه‌فرموی: ﴿وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ﴾ با قسه‌ و ته‌ی ئه‌وانه‌ غه‌مبارت نه‌کات، ئه‌و ته‌و پرو پاگه‌نده‌ و قسه‌ به‌دانه‌ی که‌ ئه‌وان ئه‌یکه‌ن بۆ دژایه‌تی و به‌رگری ئایینه‌که‌ت ﴿إِنَّ أَمْرًا لِلَّهِ جَبِيًّا﴾ واته‌ چونکه‌ به‌راستی زال‌بوون و هی‌زو ده‌سه‌لات هه‌مووی هی‌نی خویه‌ و هی‌چکه‌س خاوه‌نی نییه‌، نه‌ ئه‌وان و نه‌ هی‌چ که‌سانیکی تر، که‌واته‌ بروداران و دۆسته‌کانی خوی زال‌نه‌کات نه‌ک بی‌پروا دوژمنه‌کانی. لی‌ره‌دا زال‌بوون و هی‌زو ده‌سه‌لاته‌که‌ تایبه‌تی ئه‌کات به‌ خواوه‌ و پیغه‌مبه‌رو بروداران به‌شدار ناکات وه‌ک له‌ شوینی تر‌دا به‌شداریان ئه‌کات، چونکه‌ به‌شه‌که‌ی ئه‌وانیش هه‌ر هی‌نی خویه‌ و ئه‌یبه‌خشی به‌وان، له‌م شوینه‌دا که‌ باسه‌که‌ باسی چاودیری و پارێزگاری خویه‌ بۆ دۆسته‌کانی که‌واته‌ ئه‌بئ هه‌ر باسی ئه‌و بکات، له‌ شوینی تر‌دا وه‌ک له‌ سوهرتی ﴿المنافقون﴾ دا بۆ به‌رپه‌رچ و ده‌م کوت کردنی ئه‌و ناپاکانه‌ هاتووه‌ لایان و ابو‌و خویان زال‌ن و خاوه‌نی هی‌زو ده‌سه‌لاتن، با پیغه‌مبه‌ری نازین ﴿ﷺ﴾ غه‌مبار نه‌بئ به‌و قسه‌ی بی‌پروایانه‌، چونکه‌ هه‌موو زال‌ بوون و هی‌زی هه‌ر به‌ده‌ست خویه‌ و خوایش له‌گه‌ل ئه‌وه‌، ﴿هُرَّ السَّمِيعُ أَلْمِيعُ﴾ هه‌ر خوایش بی‌سه‌ری زانایه‌، له‌راستیدا قسه‌کانی ئه‌وانه‌ ئه‌بیستی و ناگا و زانایه‌ به‌ پیلان و کاره‌ به‌ده‌کانیان، که‌واته‌ دۆسته‌کانی ئه‌پارێزی له‌ قسه‌ و کرداری به‌دی دوژمنه‌کانی، هه‌موو شتی هه‌ر به‌ ده‌ست ئه‌وه‌ و هه‌رچی له‌م بوونه‌وه‌ره‌دایه‌ مولکی ئه‌وه‌،

الْآيَاتِ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَسْتَعِينُونَ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١٦﴾ هُوَ الَّذِي
 جَعَلَ لَكُمْ الْاَيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ

يَسْمَعُونَ ﴿١٧﴾

وهك ئهفهرموی: ﴿الْآيَاتِ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ ناگادار بن كه بهراستی
 هر بؤ خوییه و مولکی خوییه هرکس و اله ئاسمانهکان و زهویدا لهجن و مهلائیکه و
 بهوادارو بن بهروا و یاخی و له خواترس، کهواته هموو خاوهن هیژیک مولکی ئهوه و له ژیر
 دهسهلاتی ئهودا چ جای بن هیژو بن گیان و بن دهسهلات، هیئانی (من) که بؤ زانا و دهسهلاته،
 نهک (ما) که زور تر بؤ نهزان و بن دهسهلات بهکار ئههیندی، بؤ دهست نیشانه بهوه و بؤ
 که یاندنی ئهوه مهبهستهیه، ﴿وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ﴾ ئهوه هاوبهش
 پهوادهر و بت پهراستانه که نزا و هاوار ئهکه نه غهیری خوا، به هاوبهشی خویان دانهئین،
 ئهوانه له راستیدا شوینی هاوبهش نهکهوتوون - چونکه خوا پاک و بیگهره لهوهی وینه و
 هاوبهشی بیی، ﴿إِنْ يَسْتَعِينُونَ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ لهوانه لهو شوین کهوتنه دا
 هیچ نین بیجگه لهوهی گوترهکاری ئهکهن و بهدهم پر قسهئهکهن و شتی نا پهوا و نا راست بهریار
 ئهدهن که هیچ کهک و سوودیکی نییه، بن گومان هرکسهی ژیر و تیگه یشتوو بیئت خوی
 دور ئهخاتهوه لهشتی و، ئینجا هیئدی له بهرهمی دهسهلات و هیژی خوا ئهخاته بهرچاو
 که بهلگهیهکی پوون و ئاشکران لهسر تاک و تهئایی خوا له هر جوړه وینه و هاوبهشیئک،
 ئهفهرموی: ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْاَيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ ئهوه خوییه کهسیکه که
 شهوی بهریار داوه و گیراویهتی بؤ ئیوه بؤ ئهوهی ئارامی تییدا بگرن و لهو تاریکیه دا
 بجهوینهوه له ماندوویهتی گهپان و کار و کردهوه، پوژی گیراوه به پووناک و هوی بینین بؤ
 ئهوهی بلاووبنهوه و بگهپین و هوی ژیان و ئاوهدانی فراهم بینن. بن گومان ئهوه و هموو ئهوه
 چهشمه ندازو بهلگه بوونه و هریانه دل و دهر وون پاراو ئهکه نهوه و ئهیاخنه سوژو بهروای زور
 بهتین، بهلام لهبر ئهوهی همیشه وان به پیش چاوهوه و دهقیان پیوه گیراوه، له بهرچاو کون
 نهبن و فهراموش ئهکرین، لهبر ئهوه قورئان هموو جارئ دل و دهر وون بییدار ئهکاتهوه و

ئەيانهيئەتتە ھۆش بېجگە لەوھش دوایى ئایەتەکان ئەھيئەت بە پرستە و فرمودەيەك
 ھەركەسيك بە تەواوى بئى ھۆش ئەبئى خەبەرى ئەبیتەو، ئەم ئایەتەى دوایى ھيئا بەم
 فرمودەيە: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾ بەراستی لەوھى كە باس كرا چەند بەلگە و
 رابەرىكى پوون ھەيە بۆ كۆمەل و كەسانى كە ئەبببستەن و ئەو ئایەتەنەى كە ئەخوینریتەو
 بەسەرياندا وەرى ئەگرن بە ھۆش و تىگەيشتەنەو، ھەرچەندە ئەو رابەرو بەلگەيانە رابەرو
 بەلگەن لە خوینانداو رابەرو بەلگەن بەسەر ھەركەسيكەو كە بخوینریتەو بەسەريدا يان
 ئەخوینریتەو، بەلام لەبەرئەو سوودو بەھەريان بۆ كەسانىكە كە بيانبببستەن و وەريان گرن،
 لەبەر ئەو تايبەتەيكردن بە ببسەرئەو، دەست نيشان ئەكاتە بەوھى ھەركەس ببسەربئى
 ئەبئى بيانبببستەن و سوود وەرگريئ و ھەركەس سوود وەرئەگريئ ئەو كەرەو ببسەر نبيە،
 بەراستی پلارىكى سەخت و دل تەزىنە و ھەر بە قورئان ئەكەوئ قسە بكات.

ئەم قورئانە رابەرو چەشمەندازە بوونەو ھەريەکان بەكار ئەھيئەت لە كاتىكدا كە باسى
 مەسەلەى خوايەتەى و بەندەيى ئەكات، ئەوھش لەبەر ئەوھىە كە ئەم بوونەو ھەرە بە خوئى و
 ھەموو بەش و پارچەكانىيەو بەزمانى حالىيان قسە ئەكەن و ئەدوئەن لەگەل ژيرىي و
 سروشنداو ناچارىيان ئەكەن بەدانئان بە قسە و بربارەكانىيانداو ناتوانن بەربەرچى قسە و
 بربارەكانىيان بەدەنەو، ھەرەھا ئەدوئ و قسە ئەكات لەگەل خەلكيدا بەو رېك و پىكى و
 گونجاويەى كە ھەيە لە پەيوەنديان بەم بوونەو ھەرەو، بۆ وئەنە ليرە ئەو شەوھى كە نارامى
 تيدا ئەگرن و ئەو پۆژەى كە چا و ئەكەنەو تيايداو شت ئەببببن، دوو شتى ئاشكران
 پەيوەندى نيوانىيان ھەر بەژيانەو ئەو رېك و پىكى و گونجاويەى كە ھەيانە ھەستى
 پئ ئەكريئ بە تيروانين و سەرنج دانىكى سادەش، بەبئى پئويست بە بربەردنەوھى قول، بە
 بئ پئويست بە خویندەواری و زانىارى، بەلكو ھەر بە سروش و ژيرىي كە سەرنجى ئەم
 بوونەو ھەر ئەدەن تئ ئەگەن لە قسەكانى و وەرى ئەگرن، مەگەر كەسيك كە سروش و
 ژيرىيەكەى لەكار كەوتبئى، بەلئى تا زانىارى و خویندەواری بەرز ترو فراوان تر بئ زياتر تئ
 ئەكات ئەگەر بئ پزوایى كوئز ئەكردبئ و لەكارى ئەخستبئ. دروئ دەست ھەلبەست بەدەم
 خواو بە برباردانى ھاوبەش بوئى جوئىكى تروش ھەيە كە برىتبيە لە رەوا دانى ئەولاد بوئى،
 لەناو ئەقامى ەرەبدا ئەم جوئەش ھەبوو، ئەو بوو مەلائىكەيان بەكچى خوا دانەنا، وەك
 جوولەكە و گاوریش ئەو درو ئەكەن وەك باسكرا.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ هُوَ الْعَزِيْزُ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ اِنْ
عِنْدَكُمْ مِّنْ سُلٰطٰنٍ بِهٰذَا

جا له کو تایی ئەم باسەدا لەو جوړه ئەدوی و بەلگه و نیشانه ئەمینیتهوه لهسه
ناراستی و نارهوایی ئەم جوړهش و کو تایی ئەمینی به هه‌ره‌شه لینیان به‌سزای پوژی دوایی و
ئەفەرموی: ﴿ قَالُوا ﴾ ئەوانه ئەلین: ﴿ اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴾ خوا پۆله و ئەولادی بۆ خوێ داناوو
پاگیری کردوو. ئەو بیرو باوهره ئیجگار سادە و ئەفامییە، بناغەکەمی کەم و کوپی بۆچوونە،
تیناگات لەو جیاوازییە زۆر فراوانەمی که هەیه لەنیوان سروشتی خویەتی که بی‌سەرەتایە و
بی‌دوا هاتنە، سروشتی ئادەمی‌تی کەله نەبوون دروستکراوە و سەرەتای هەیه ناشمینیتهوه،
هەرەها کەم و کوپی بەهۆی باوی خوا که هات و دەرچوو بەهوی که پۆله‌کانی ئەم جی‌هانه
دواهاتوو بەزاوژی فەراهم بی‌ت و بەدی بی‌ت، که بریتییه له ته‌واو کردن و بەسه‌ر گرتنی
ناته‌واوی و ئەو کەم و کوپییه‌می که له‌ماندا هەیه و خوا پاک و بی‌گەرە له‌مه‌ر کەم و کوپی و
ناته‌واوییه‌ک. ئەوه‌تا ئادەمی ئەمرن و ژیان ئەمینی له پاش ئەوان تا کاتی دیاریی کرایی
خوێ بەهۆی ئەو کاردورستی خوا که داخوازی بوو بۆ ئەوه‌می که ئادەمیش بمینیتهوه تا
کاتی ئەمانی ژیان له‌سه‌ر ئەم زه‌وییه‌دا، هۆی ئەو مانه‌وه و درێژە کیشانه‌ش به‌و پۆله‌و
زاوژی‌یه پیکدی‌ت. ئادەمی پیرو بی‌هیز ئەبن، ئەو پۆله‌و ئەولاده‌ش جی‌گرو پر کەرەوه‌می ئەو
بی‌هیزی و لاوازییه‌وه له شوینی ئەودا هی‌زکی گەنج و لی‌هاتوو دی‌ته کایه‌وه، بۆ
ئاوه‌دان کردنه‌وه‌می ولات، به‌و جوړه‌می خوا ویستیی‌تی، بۆ کۆمه‌ک کردن و به‌خوێ کردن پیرو
په‌ک که‌وته‌کان. ئادەمی ئەبن به‌ربه‌ره‌کانی بکات به‌دەرو یخویدا، ئەبن به‌ربه‌ره‌کانی دوژمن
بکات چ له ئادەمی و چ له گیانله‌به‌رانی تر، که‌واته پیویستی هەیه به‌ پشتیوان و یارمه‌تی
دەر، بی‌گومان شایسته‌تر و شاورتر له‌و کات و به‌سه‌ر هاتانه‌دا پۆله‌و ئەولاده، ئادەمی
پیویستی هەیه به‌ په‌یدا کردن و زۆر کردنی مال و سامان به‌ئەرك و تیکۆشان، ده‌ی پۆله‌و

ئەۋلادەكە بەش و مەبەستى خۇشيانى تىدايە باشتر ھەول و تىكۇشان ئەكەن لەو زۆر كردن و
 پەيدا كىردنەدا. ھەرۋەھا ھەموو شتەكانى تر كە پىۋىستىن بۇ ئاۋەدان كىردنەۋەى زەۋى و
 پەردان بە ژيان تىيدا تا كاتى دىيارى كراۋى خۇى. بىگومان ھىچكام لەۋانەى باسكران
 پەيوەندىان بە خواۋ خوايەتپەرە نىيە، نە پىۋىستى بە درىژەدانە بەژيان، نە پىۋىستى بە
 كۆمەك و يارمەتى دەرە، نە پىۋىستى بە مال و سامان ھەيە، نە پىۋىستى ھەيە بە ھەر
 شتىكى تر كە بە خەيالدا بىت يان نەبىت، جا لەبەر ئەۋە ھۆى بوۋنى پۆلە و ئەۋلاد بۇ خوا بە
 ھىچ رەنگ لەكايەدا نىيە، چونكە سروشتى خوايەتى دوور و پاكە لە پىۋىستى بە ھەر شتى
 كەلە زاتى پاكى خۇى بەدەربىت، بەلام سروشتى ئادەمى كەم و كۆپى و پىۋىستى و ناچارى
 ھەيە بەو شتانە و بەو تەۋا كىردنە، كەۋاتە داخۋازە بە پۆلە و ئەۋلاد بە داخۋازىەكى تەۋا،
 مەسەلەكە ھەرۋا بى ھۆ گۆترەكارى نىيە، جا لەبەر ئەۋە بەرپەرچى ئەو وتە و بىيارى ئەۋانە
 ھەر ئەمەى كە ئەفەرمۇى: ﴿سُبْحٰنَكَ﴾ پاكى و بىگەردى بۇ خوا لە ھەر شتى شىۋا و شايستە
 نىيە بۇ زاتى پاكى، ئەم وتەيە بەكار ئەھىنرى لەكاتى سەرسوپرمان و سەرسوپرھىناندا كە
 لىرەد بۇ سەرشوپرھىنان ئەبى، جالىرەدا ھەلدەگرى بۇ ئەو سەرسوپرھىنانەش ھاتنى ۋەك
 بەرپەرچ دانەۋە و بەم فەرمودانەى تىرىش: ﴿مُرْ أَلْفَيْ﴾ كە ھۆى ئەو پاكى و بىگەردىيە،
 ھەر ئەو خوايە دەۋلەمەندە و بىپىۋىستە بە ھىچ شتىك ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 ھەر بۇ ئەۋە ھەرچى و لە ئاسمانەكان و ھەرچى و وا لە زەۋىدا، كەۋاتە بىپىۋىستە بە ھىچ
 شتىك!

قورئان بەم شىۋە سووك و ئاسانە ئەدوئ لەگەل ژىرىسى و سروشتدا نەك بەو جۆرە گىرو
 گرانە كە كەلام و فەلسەفە ھىنانى و بوو بە ھۆى ئازاۋە و درىژە پىندانىكى سەخت و گران و
 سەرى ھەر لە بى ئارامىيەۋە دەرچوو، ئىنجا بەرەنگارىان ئەۋەستى بەۋەى قسە و بىيارەكەيان
 بى بەلگەيە و قسەى پەۋتى بى جىيە، ئەفەرمۇى: ﴿إِنْ عِنْدَكُمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ بِهٰذَا﴾ نىيە لاتان
 ھىچ بەلگە و رابەرىك بەمەى كە ئەيلىن، كەۋاتە درۆ دەست ھەلبەست بەدەم خواۋە،

﴿أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ ئایا ئیوه شتیک ئەلین بە دەم خواوە و ئیسلام هیسە پینن بەسەر خوادا که خۆتان نایزانن؟ بئ گومان هەرکەسێک شتێ بئێ که خۆی نەیزانن و بئ ئاگابیت لێی زۆر ناتەواوی و لەکەیکە بەسەریهوه، چ جائهوهی که ئەو قسە نەزانراوانەش بە دەم خواوە بێت!! بەراستی تاوانیکێ زۆر گەورهیه، چونکه یهکەم درۆ پینچەوانهیه لهگەڵ ئەو مافی خاویهتییهی که بەنده ئەبێ هەلسێ پێی بەرامبەر پەروردگاری که بریتییه لهو پەری پێزو بەگەوره گرتن و دوور خستنهوهی هەر شتێ که شایسته نەبێ بۆی، دەی بەو قسە ی ئەوانه و بریاری ئەولاد بۆی هەموو کەم و کوپی و ناتەواویهکی بۆ بریار ئەدەن وەک دەست نیشانمان بۆ کرد لەمەوبەر، ئەو قسە و بریاری ئەوانه بەلگه و نیشانهیه لهسەر گومپایی و تینەگەیشتن له پەيوهندی نیوان خوا و بەندهکانی، دەی ئەوهش ئەبێتە هۆی گومپایی و تینەگەیشتن له هەموو پەيوهیندیەکانی ژیان و ئادەمی، دەی هۆی ترازان و تیکچوونی رینگە ی ژیان و کەوتنه ناو هەموو شتیکێ پێرو پوچی بئ سەر و بن و دەرچوون له بەرنامە ی خوا و ترازان له رینگە ی ئادەمی و ئادەمی، کەواته مەسەله که تەنها تیکچوونی عەقیده و بیروباوەر نییه، بەلکو مەسەله ی هەموو ژیانە، هەرچی دۆژمنایهتی و ئاژاوه و شەڕ و شۆڕ که فەراهەم هات لەنیوان کەنیسه و زانیاری و ژیرییدا که سەری لەوهوه دەرچوو ئایین فری دراو بئ بروایی و ماددیتی هاتنه کایه و ژیان و جیهان تیکچوو و شیوا بە سەریهکدا، ئەوانه هەموو لەو زانین و بۆچوونه بەده پەیدا بوو، نەزانین و بۆچوونی بەدی پەيوهندی نیوان خوا و بەنده، جا لەبەر ئەوهیه ئیسلام ئەوهنده مەسەله ی عەقیده ی بەروونی پاک و خاوین کدووتهوه له هەر شتیکێ نەشیا و ناشایسته. عەقیده یهکی پوون و پەوان و بێگەرد، هیچ رینگە نادا بۆ دەستکاری و گۆراندن، دل و دەررون ناخاته ناو تاریکی و تەم و غوبار! جا لەبەر ئەوه به هەمووان ئەبێ بوەستن بەرامبەر خوا، هەمووان بەم شەریعهته قسەیان لهگەڵ ئەکری.

هەمووان ئەبێ بەم شەریعهته رەفتار بکەن، هەمووان ئەبێ چاودێرو پارێزەر بن لهسەر ئەم عەقیدهیه، هەر بهوه پەيوهندی نیوانی هەمووان رینگ و پینگ ئەبێ و رانهوستن، سەرەنجام و بەرەمی رینگ و پینگ بوونی پەيوهندی نیوان ئەوان و خاوی پەروردگاریان. ئینجا له کۆتاییدا ئەم هەرهههیه ئاراسته ئەکات،

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ مَتَّعَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا
 مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾ وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ
 نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَنْفِرُ الْكَافِرِينَ فِي أَرْضِنَا فَأَنْصِرُوا وَاللَّهُ يُضِلُّ
 مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٧١﴾

نه فرموی: ﴿قُلْ﴾ نهی پیغمبر بلسی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾
 بهراستی نهوانی که درو دست هه لبهست نهکن بهدم خواره و شتی درو پریار نهدهن بو
 خواو نهیسه پیئن بهسهریدا، نهوانه ناگهن به نامانج و بزگار نابن، نهله ریگه و پوشنداد، نهله
 دنیاو نهله پوژی دوا پیدا، بیبهشن له نازو نیعمهتی بههشت، بیبهشن لهوهی که بهتهمای
 هن له لایهن تاکا کارو هاوبه شهکانیا نهوه، بهلئ له دنیاو دا خوشی و دستکه و تکیان نهبن،
 بهلام هیچی تیدا بهسر نییه و سهری له خراپه وه درنه چن، نهبن به مایه ی داغ و غم و
 پهژاره ی زور سهختی نهپراوه، وهک دست نیشان نهکات که نه فرموی: ﴿مَتَّعَ فِي الدُّنْيَا﴾ بو
 نهوانه هیه خوشی و رابوردن له دنیاو یان نهوهی که دستکه و تیان نهبن، یان نهوهی که
 نهوانه ی تیدا، بهلام شتیکی کهم بو ماوه یه کی کهم ﴿ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ نینجا له پاش نهو
 ماوه کهمه ههر بو لای نیمه یه گه رانه و یان بهزیندوو کردنه وه و حساب و پرسیار ﴿ثُمَّ نُذِيقُهُمُ
 الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ نینجا له پاش نهو گه رانه وه پنیان نه چه ژین سزایه کی
 بهتین به هوی نهوانه برویان نههینا و بهردهوام بوون له سهری تا مردن، خوا به
 میهره بانی خوی په نامان پیدات لهو حال و بارو سزایه، نامین.. له پیشه وه دست نیشانکرا بو
 نهو گهل و نوممه تانهی که تیپه ریان کردو له ناو چوون، بو دوا پوژو سهره نجامی پروا
 نههینان و یاخی بوونیان، ههر چوئی دست نیشانی کرا بو نهوهی بو هه موو نوممه تیک
 فروستاده یه که بووه و کاتی که هاتوون بو سهریان به دادو به ههقیانهت حوکم و پریار دراوه
 له نیوانیانداد، جا بهو بوئه یانه وه نهوه تا قورئان گهر دش و گه رانیک نهکات بهم نوممه ته و
 نه اندازیک به دریزی بو نهو دوو شته ی که دست نیشانیان بو کرا، به شیک له بهسهرهات و
 داستانی نوح و گله که ی و به شیک له داستانی موسا و گله که ی و فرعون نه خاته بهرچاو، که

به‌وه دهرنه‌که‌وی دوا پوژی بپروا نه‌هینانین. هه‌روه‌ها له پاشان به کورتی ده‌ست نیشان
 نه‌کات بو داستانی یونس سه‌لامی خوا له خوئی و هه‌موو براکانی بیټ، نه‌و داستانه‌ی که
 قورشان نه‌یانه‌ینئ له‌هر شوینکدا نه‌لقه‌و به‌شیک نه‌هینئ که ریک و پیوست بیټ له‌گه‌ل
 مه‌به‌ستی شوینه‌که‌دا، بو وینه‌ له‌م سئ داستان و سه‌رگوزه‌شتانه‌دا نه‌ندازو به‌شیک باس
 نه‌کات که ریک و پیک بیټ له‌گه‌ل نه‌و هه‌لوئستی قوره‌یشه‌ی که‌له‌م سوره‌ته‌دا باسی کرد،
 هه‌لوئستی به‌دو یاخیتی کۆمه‌لیکی زۆری به‌ده‌سه‌لاتی به‌هین له‌گه‌ل ده‌سته‌یه‌کی که‌می
 بی‌ده‌سه‌لات، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا نه‌و ده‌سته‌ که‌م و بی‌ده‌سه‌لاته‌ هیچ باکی نه‌بی و بی‌باکانه‌ به‌ر
 بپریته‌وه له‌و گه‌ل و کۆمه‌له‌ زۆره‌و شانازی بکات هه‌ر به‌پروا و عه‌قیده‌که‌یه‌وه، نه‌فه‌رموی:
 ﴿وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِم نَارًا تُوقِئُ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر بخوینه‌ به‌سه‌ر بی‌پرواکاندا هه‌واله‌ گرنه‌که‌ی نوح له‌گه‌ل
 که‌له‌که‌یدا، که‌رینه‌ی که‌له‌که‌ی تو بوون له‌ بی‌پروایی و سه‌رکیشیدا، ﴿إِنذَقْنَا لِقَوْمِهِمُ لَهْو
 كَاتِهِمْ كَسْرُومٍ كَرِهَ كِهْلَكِهِمْ وَبِئْسَ كِوْتُن: ﴿نَقُورٍ﴾ نه‌ی که‌له‌که‌م ﴿إِنْ كَان
 كَرَّ عَلَيْكَ مَقَامِي وَتَذَكَّرِي بِبَابِي﴾ نه‌گه‌ر سه‌خت و گرانه‌ له‌سه‌رتان بوون و مانه‌وه‌ی من له
 ناوتاندا، نامۆزگاری من بو‌تان به‌ نایه‌ته‌کانی خوا که‌ تا‌ک و ته‌نیایی خوا تیشان نه‌ده‌ن و بیرو
 باوه‌ری بت په‌رستی ئیوه‌ پووچه‌ل و بی‌نوخ نه‌کات، نه‌گه‌ر نه‌وه سه‌خته له‌سه‌رتان و پیتان
 هه‌لناگری، ﴿فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ﴾ نه‌وا من هه‌ر پشتم به‌ خوا به‌ستوه‌و کاری خۆم هه‌ر
 حه‌واله‌ی نه‌و کردوه‌و، واته‌ هیچ گویم له‌ ئیوه‌ نه‌و دهر به‌ست نیم، یان چیتان له‌ ده‌ست دیت
 بیکه‌ن، یان من هه‌ر له‌سه‌ر کاری خۆم نه‌پۆم و به‌رده‌وام نه‌بم ﴿فَأَجْمُرْ أَرْكَمَ بِرُكَّامِكُمْ﴾ که‌واته
 کارو بریاری خۆتان کۆبکه‌نه‌وه‌و بریازی ته‌واوی له‌سه‌ر بده‌ن به‌ هه‌مووتانه‌وه سه‌بازه‌ت به
 نازارو زیان و پیلان دهر به‌رام، له‌گه‌ل هاوبه‌شه‌کانتان، واته‌ نه‌و بتانه‌ی که‌ کردووتانه‌ به
 هاوبه‌شی خواو به‌ته‌مای نه‌وه‌ن تکاتان بو بکه‌ن و یارمه‌تیتان بده‌ن، یان هه‌ر که‌س هاوبه‌شو
 هاو نایینتانه، به‌ چه‌ند جوړیچکی تریش ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه ﴿ثُمَّ لَا يَكُنْ أَرْكَمَ عَلَيْكُمْ عَمَةً﴾
 ئینجا با کارو بریاره‌که‌تان پۆشیده‌و شاروه‌ نه‌بی له‌سه‌رتان، به‌لکو بوون و ناشکرای بیټ ﴿ثُمَّ
 أَقْسَمُوا لَكَ وَلَا تُظْرُون﴾ ئینجا کارو بریاره‌که‌تان به‌جی به‌ینن له‌ منداو هیچ مؤله‌تم مه‌ده‌ن و
 لیم مه‌وه‌ستن، واته‌ به‌ هه‌مووتانه‌وه چیتان له‌ده‌ست دیت به‌رام به‌ر من به‌جی بیئن به‌بی
 سه‌رلیکردنه‌وه‌و مؤله‌ت دانی من!

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَآمَرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾
فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ

عَلَقَةُ النَّذِيرِينَ ﴿٧٣﴾

بهراستی بهر لئیرینه و هیه کی پوون و سهخته و هوی خهشم و بقو په لمار دانه، که سیکه نهوه نه لئی که خاوه نی هیزیکی ته و او بیټ، پشت نه ستور بیټ و د دنیا بیټ له زوری ده سلات و چه کی خوی، نه وهی که به ده ست نو و حوه بوو (علیه السلام) بریتی بوو له هیزی پروا که ه موو هیزی که لا وازه له ناستیدا، کوو کو مه لو زوری چا و نادات له به رده میدا. نه وهی به ده سته وه بوو بروای تیرو ته و او بوو به خوا به تا و ته نیایی که نه و بروایه خاوه نه که ی په یوه ست نکات به هیزی هره گه و ره وه که زاله به سر بوو نه و مر دا به خوی و هر چی و ا له بوو نه و مر دا، که واته نه و بهر لئیرینه وهی هیزی راسته قینه ی هره گه و ره بوو بو هیزیکی له پروا و از که هیچ نرخ و بوو نیکی نییه بهرام بهر هیزی راسته قینه، بانگ کهرانی ریگه ی خوا نه بی په یه وهی فرو ستاده کانی خوا بکن، نه بی دلایان پر بیټ له هیزو دنیا بن به و هیزی بروایه ی که هیانی، نه بی پشت هر به خوا به ستن بهرام بهر سر کی شان و ستم کاران هر که س بن و له هر کوئی هن! نه و سر کی ش و ستم کارانه هیچیان به ده ست نییه بیجگه له نازاردان، نه و هوش بو تا قیکردنه وهی له لایه ن خواوه، نه که له بهر ده سته پاچه یی خوا - پاک و بیگه ردی بو نه و - له کو مه ک و یار مه تیدانی دو سته کانی، نه وه که له بهر و از هی نانی لییان بو دو زعنه کانی، به لکو تا قیکردنه وهی که دل و ریزه کانی دو سته کانی پی پالفته نه بی، نیجا پاش نه وه نوبه دیته وه بو برواداران، به لینی خوا به دی دیت به زال کردن و ده سلات پیدان و دامه ز راندنیان له ولادتدا. نیجا له سر داستانه که نه و ات و نه و به شهی که لیره دا پیویسته باسی نه فهر موی.

نیجا نه فهر موی پییان: ﴿فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ نه گهر نیوه هر پشتم تنی که نه و پووم لی و مر نه گین ﴿فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ﴾ دهی من دا وای هیچ کری و پول و پاره یه کم لی نه کرد و ون له سر نه و ناموزگارییه، له سر هیچ شتیکی تر هتا کاره که ی منتان به لاه و قورس و گران

بیت، یان هتا من زیانباریم به پرو وهرگیرانی نیوه و غمی نهوه بخوم که نهو کرئیم له دست دهرنهچئ، به هوی نهوهوه گویم ببین له پشت تیکردن و یاخی بووتتان لیم ﴿إِنَّ آجِرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾ کرئو نهجرو پاداشتی من هر لهسر خواجه که منی رهوانه کردووه بؤ سر نیوه، کهواته نهو پاداشتم نهاداتهوهو نیوه برهوا بهینن و نهیهینن ﴿وَأَمْرٌ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ فرمانم پیدراوه که من له ملکهچ و فرمانبرو گوی پرایه لآن بم بؤ نهوهی که من بانگی نیوه نهکه م بؤی، کهواته واز ناهینم له هیچ شتی لهوهی فرمانم پیدراوه، نینجا بزاین پاش نهوه چییانکرد ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ نینجا هر بروایان پی نههیناو هر بهرهوام بوون لهسر برهوا نههینان، ﴿فَجَبَّتْهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْقُلُوبِ﴾ نینجا نیمهش نهومان بزگار کردو هرکه سیش لهگهلی بوون له که شتیبه کهدا ﴿وَجَعَلْنَهُمْ حَكِيفًا﴾ گیرانمانن به جئ نشینانی نهوان له زهوی و له ولآندا لهگهل نهوهدا دهستهیهکی کم بوون ﴿وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا﴾ وه نهوانهی که بروایان نههینا به نایهتهکانی نیمه نویمان کردن و خنکانمانن له ناوه کهدا، پیشخستی هوالی گیرانیان به جئ نشین له باسی خنکان و له ناوبردنی بی برواکان له بهر گرنگی نهو هوالیه که مبهستیکی سرهکییه، له بهر پهله کردنه به دل خوش کردن و کهیف خوش کردنی گوی گران بروادار، دست نیشانه به پیش کهوتنی بهزهیی و میهرهسانی خوا له خشمی.

نا بهو جوړه به کورتی بهسهرهات و هواله کهی دواپی پیهیناو فرموی: ﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ﴾ نینجا سهرنج بدهو پروانه نهی پیغه مبهر نایا چون بوو دواپوژو چاره نووسی ترسینراوه کان؟ واته بی گومان دواپوژو چاره نووسی نهوانهی که برهوا ناهینن به تو لهگهل نهوانه که بروایان هیناوه. نهوهیه باوی خوا له جیهانداو به لینی خوا به دوستهکانی بهو جوړهیه، جا نهگهر دواکهوت و ریگه که سخت و دریز بوو لهسر دهستهی بروادار، نابی پهله بنیتهوه، به لکو نه بی بزانی که ریگهی خوا بهو جوړهیه، خوا دوستهکانی ناخهله تینن - پاک و بیگهردی بؤ نهو - دوژمنانی خوا له دهستی دهرناچن، خوا دوستهکانی نادات به ده میانهوه، به لکو فیریان نهکات و رامیان نهکات و تویشوی نهو ریگه یان پیته دات لهو تا قیکردنه وانهدا!

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا

بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٦﴾

ئینجا زور بە کورتی دەست نیشان ئەکات بۆ چەند پێغەمبەرانى کە لە پاش نوح هاتن، بەلگە و موعجیزەیان بۆ هینان و سوودی نەبوو بۆ بى پروا و گومراکان. ئەفەرموی: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ ئینجا لە پاش نوح چەند نیراوا و فروستادەیه کمان نارد بۆلای گەلەکانیان، بەم ڕەنگە چوون بۆلایان موعجیزە و بەلگە پوونەکانیانەوه، واتە مەزگام لەو نیراوانە چوون بۆلای گەلی خۆیان بەلگە و موعجیزەى خۆى کە خوا پێى دابوو بەس و پێویست بوو ﴿فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ﴾ کە چى نەبوون بە پروادارو پروایان نەهینا بەوهى کەلە پێشەوه پروایان پێ نەهینا، ئەم فەرمودەیه دوو تەفسیر هەلنەگرى:

- 1- لە پێش هاتنى موعجیزەکاندا بانگیانکردن و پروایان نەهینا بەوهى کە فروستادەکان داوایانکرد پروای پێبینن، لە پاشان موعجیزەیان بۆ هینان و کە چى پاش ئەوش هەر پروایان نەهینا و هەر بەردەوام بوون لەسەر بى پروایى، وەك پێش هاتنى موعجیزەکان.
- 2- هیچکام لە دواییهکانیان پروایان نەهینا بەوهى کە پێشوووەکانیان پروایان پێ نەهینا، واتە ئەو گەلانە هەرچەند لەکات و شوین و چەرخدا جیاواز بوون بەلام لەسروشتدا یەك بوون و ئەوانەى دوایى تەمى خوار نەبوون بە پێشوووەکان و هەرەك ئەوان پروایان نەهینا و شوینی ئەوان کەوتن و ڕێبازى ئەوانیان دایە بەر ﴿كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ﴾ بەو جوړو شیوهیه مۆر ئەننن بەسەر دلێ دەست درێژى کەرەکاندا، ئەوش بە پێى باوى خوا کە هەر لە کۆنەوه هەر دلێ خاوەنەکەى وەستاندى و قاپیهکەى داخست.

ئەو بارو ڕەنگە ئەگرى و وشک و ڕەق ئەبیتەوه لەسەرى و تازە دەست نادات بۆ بارىکى تر، ئەك مەبەست ئەوه - وەك چەند جار پوونکرایەوه - کە خوا ئەو دلە دانەخات و بەرگرى ئەکات لە ڕێنموونى وەرگرتن، نەخیر ئەوه مەبەست نییه، بەلکو خوا هەموو هۆى ڕێنموونى وەرگرتنى بۆ فەراهم ئەهینى و بەلام بەندە نەفامەکە بەمەیلی خۆى ئەورێگە راستە ناداتە بەر.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
 مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لِسِحْرٌ مِّمَّنْ ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوسَىٰ
 أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ

ئینجا دیتە بەسەر داستانی موسا (علیه السلام) دەست پێ ئەکات لە قۇناغی بېروا
 نەهینان و بەر لى بېرینەو، دواى پێ ئەهینى بە باسى نوقم کردن و خنکاندنى فیرعەون و
 لەشکرەکەى، بە فراوانتر و درێژتر لەو لە داستانی نوح دا باسى کرد، بە گرنگ تر هەلویستە
 بە دەکانیان ئەگرى کە وینەى هەلویستى بت پەرستەکانى مەککە بە بەرامبەر پێغەمبەر (ﷺ)،
 هەلویستى ئەو دەستە کەمە بېروادارەى کە لەگەلى بوون. ئەم ئەلقەیه کە نیشانى ئەدات لەم
 داستانەدا دابەش ئەکرى بە پینچ هەلویست، ئەو هەلویستانەش ئەدواى یەکدا دین بەم
 جۆر و شێوەیە: ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا﴾ ئینجا پەوانەمان
 کرد لە پاش ئەو نیرراو و پێغەمبەرە موسا و هارون بۆلای فیرعەون و کۆپ و کۆمەلەکەى بە
 بەلگە و موعجیزەکانمانەو. ئەو نایەتە موعجیزانە ئەو نۆیە بوون کە لە سورەتى ﴿الاعراف﴾
 دا باسکران، بەلام لێرەدا باسیان ناکات، چونکە پێویست نییە باسکردنیان، ئەو دەست
 نیشانە بە کورتى بەسە، ئەوەى گرنگ بیئت باسى وەرگرتن و بە پیرەو و چوونى فیرعەون و
 کۆمەلەکەیهتى بۆ ئەو نایەتە کە ئەفەرموى: ﴿فَاسْتَكْبَرُوا﴾ ئینجا ئەوانە خویان بە گەورە و
 زال زانى لەوەى ملکەچ کەن و گوئى رایەل بن ﴿وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ﴾ ئەوانە گەل و کۆمەلێكى
 خراپکار و تاوانبار بوون، بەلى ئەو دووانە چوون و فروستانەى خویان پێ راگەیاندن ﴿فَلَمَّا
 جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا﴾ ئینجا کاتى هەقیان بۆ هات لەلایەن ئێمەو بەو حى ئیمە وەك
 لەسەرەتای سورەتى ﴿الشعراء﴾ وەو بەس ئەفەرموى کە ئەو دەش ئەو موعجیزە ناشکرایانە
 بوون و بەپوونى خویەتى خویان نیشان ئەدات و ناھەقى و پېرو پووجەلى فیرعەونیان
 ناشکرا ئەکرد ﴿قَالُوا﴾ گوئیان ﴿إِنَّ هَذَا لِسِحْرٌ مِّمَّنْ﴾ بەراستى ئەمە جادوو یەكى بوون و
 ناشکرایە ﴿قَالَ مُوسَىٰ﴾ موسا فەرموى پێیان: ﴿أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ﴾ نایا ئیو دەربارەى
 ئەو هەقە کە کاتى هاتوو بۆتان ئەلین جادوو، واتە بیزارى هەبە و سەر سوپە ئەمینى لەو
 قەسەى ئیو کە بەو هەقە ناشکرا ئەلین: جادوو،

أَسْحَرُ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّحْرُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا أَجِئْنَا لِنُلْفِنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا وَتَكُونَ
 لَكُمْ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَأْتُونِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ
 ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةُ قَالَ لَهُم مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا
 جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ

﴿سِحْرُ هَذَا﴾ نایا نهه جادووه! **﴿لَا يُفْلِحُ السَّحْرُونَ﴾** له کاتیکدا که جادوبازان ناگن به
 بزگاریان نابن له ناخوشی. له کاتیکدا من گه یشتوم به نامانچ و بهلگه و نیشانهی به میزیم
 پییه، پشهی یاخیه کان هه روا بووه که دهسته پاچه بوون و هیچیان به دهسته وه نه ما نهو جوړه
 قسه نار هه او بی جییانه شهکن، شهوت له پاش داماوایان شهو قسه به دهه یاتکرد دهر باره ی
 پیغه مبهرو قورئانه که ی. ئینجا له ویدا کۆپو کۆمه له که هوی راسته قینه ی سه رپینچی و
 سه رکیشیه که ی خویمان دهر بیری بهم رهنگه **﴿قَالَ﴾** گو تیان به موسا: **﴿اجِئْنَا لِنُلْفِنَا عَمَّا وَجَدْنَا
 عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا﴾** نایا هاتوی بۆ لامان و بۆ سه رمان بۆئه وه ی لامان ده ی له وه ی که زانیومانه باوک
 باپیرمانی له سه ر بووه، واته ئیمه ئایینیکی خویمان هه یه که له باوک و باپیرمانه وه بۆمان
 به جیماوه، تو شهت هوی واز له و ئایینه بینن و شوینی ئیوه بکهین **﴿وَتَكُونَ لَكُمْ الْكِبْرِيَاءُ فِي
 الْأَرْضِ﴾** پاشایه تی و گه وه یی بۆ ئیوه بین له ولادتدا واته له خاکی مصردا، که واته هوی بخوا
 نه هیئان و سه رپینچیه که یان مه ترسی بووه له نه مان و پوچهل بوونی بیرو باوه ره که یان که له
 باوک و باپیرمانه وه بۆیان هاتووته خواره وه و پژی می رامیاری و نابووریان له سه ر دامه زراوه و
 راگیره. مه ترسیانه له نه مانی زۆرو ده سه لاتیان له ولادتدا، شهو زۆرو ده سه لاتهی که
 ده سته کوتیان بوو بوو له و بیرو باوه ره پوو پوچهی که به که له پووور بۆیان هاتبوو.

له کۆن و تازه وه شهو هوی سه رکیشی و یاخی بوونی یاخی و سته مکاره کان بووه که
 پالیان پیوه شهن بۆ بهرگری بانگ و بانگه زه کانی خوا، پوو پاگهنده کردن و ده ست
 هه له به ست کردنی درۆ ده له سه بۆ شهوانه ی که خه لکی بانگ شهکن بۆ ریگه راسته که ی خوا،
 که بانگ کردن بۆ شهو ریگه یه جار دانه بۆ شویشیکی ته و او به سه ر شهو هه موو بیرو باوه ره

بهدانه‌ها که مافی خویه‌تی له خوای په‌روه‌ردگار ئه‌سینئ و ئه‌یدات به بت و په‌رستراویکی
 بئ که لکی بئ نرخی، یاخی و سته‌مکاره‌کان له‌سایه‌ی ئه‌و بیروباوه‌ره‌ پووچانه‌دا ئه‌ژین و یاخی
 گه‌ری ئه‌که‌ن و مافی خه‌لکی ژیربئ ئه‌که‌ن. بئ گومان چه‌ند پیای زیره‌ک و ژیر هه‌بوون له‌ناو
 قوهریشدا که به‌چاکی ئه‌یانزانی و تیگه‌یشتبوون له‌ راستی و به‌رزی په‌یامه‌که‌ی
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) و ئه‌یانزانی ئه‌و بیروباوه‌ری بت په‌رستییه بئ نرخی و پرپووچه، به‌لام وه‌ک
 کوڤر کوومه‌له‌که‌ی فیرعه‌ون مه‌ترسیان ئه‌کرد له‌ نه‌مانی ئه‌و پژیوم ده‌سه‌لاته‌ی که بوویان و
 بویان به‌جیما بوو، له‌به‌رئه‌وه‌ پرویان نه‌ئه‌هینا هه‌رچوئنی کوومه‌له‌که‌ی فیرعه‌ون به‌بئ شه‌رم و
 که‌شخوه‌ ئه‌یانگوت به‌ موسا (علیه‌ السلام): ﴿وَمَا تَخُنْ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ﴾ بئ گومان ئیغه‌ نین به
 پرودار به‌ ئیوه‌ له‌به‌ر بانگ کردنتان! لیژده‌ا هه‌لوئستی یه‌که‌م درایی هات و ده‌ست ئه‌کات به
 هه‌لوئستی دووم. ئه‌فه‌رموئ: ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَنْتَنُنِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ﴾ فیرعه‌ون گوتی به
 کوومه‌له‌که‌ی: هه‌موو جادووبازیکی لیژانی زانا به‌ جوهره‌کانی جادوم بو بینن و کویمان بکه‌نه‌وه
 بوم. وا ده‌رئه‌که‌وئ که مه‌به‌ستی فیرعه‌ون ئه‌وه‌ بوو که بیسه‌لمینئ به‌ خه‌لکی ئه‌و به‌لگه‌ و
 موعجیزانه‌ که موسا هینای جادووه‌ و موسا یه‌کیکه‌ له‌ جادووبازان، به‌هوی ئه‌وه‌ مه‌ترسی
 نامینئ له‌ نه‌مان و پووچه‌ل بوونی بیروباوه‌ره‌که‌یان و نه‌مانی پاشایه‌تی و ده‌سه‌لاته‌که‌یان.
 به‌پیی فه‌رمانی فیرعه‌ون جادوو بازه‌کان بانگکران ﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ﴾ ئینجا کاتی
 جادووبازه‌کان هاتن ﴿قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ﴾ موسا پیی فه‌رموون: ئه‌وه‌ی که
 پریریتانداده‌ فری دهن و بیخه‌نه‌ به‌رچاو ﴿فَلَمَّا أَلْقَا﴾ ئینجا کاتی فری یاندا، وه‌ک له
 سوهرتی تردا باسی فه‌رمووه، جادوویه‌کی گه‌وره‌یانکرد، دار ده‌ست و حه‌بلیکی زوریان هینا
 به‌ جادووبازی و له‌ پیش چاوی ئه‌و خه‌لکه‌ ئه‌جولان و ئه‌شله‌ژان، ﴿قَالَ مُوسَىٰ﴾ موسا
 فه‌رمووی: ﴿مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ﴾ ئه‌وه‌ی که ئیوه‌ هیناتان و پیی هه‌لسان هه‌ر جادووه، نه‌ک
 ئه‌وه‌ی که من هینام و فیرعه‌ون به‌ جادووی دانا ﴿إِنَّ اللَّهَ سَبُّهُ﴾ بئ گومان خوا به‌تالی
 ئه‌کاته‌وه‌ و نایه‌یلی، واته‌ ده‌ری ئه‌خات که جادووه‌ و شتیکی به‌تال و هیچ پووچه، ئه‌م
 نایه‌ته‌ به‌ چه‌ند جوړیکی تریش ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه‌ و هه‌موو هه‌ر پیک و باشن.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُصَلِّحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾ وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾ فَمَا
 ءَامَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّن قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ
 لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يُقَوْمِ إِنِ كُنْتُمْ ءَامِنُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا وَإِن
 كُنْتُمْ مُّسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾ فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُصَلِّحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ﴾ واته چونکه بهراستی خوا کرده‌وی خرابه‌کاران چاک
 ناکات، نه‌وش یاسایه‌کی هه‌میشه‌یی خوییه که‌له‌کاتی جه‌نگ و تینه‌لچوونی هه‌ق و به‌تالدا
 هه‌ق سه‌ر نه‌خات و به‌تال له‌ناو نه‌بات، نیت هرچه‌ندی پی‌بچیت ﴿وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ﴾ خوا
 هه‌ق به‌هه‌ق دره‌نه‌خات و نیشانی نه‌دات و دامه‌زراوی نه‌کات به‌پیی فه‌رمان و به‌پیی
 بپیاره‌کانی ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ﴾ با تاوانباره‌کانی پییان ناخوش بیت، واته به‌کویرایی
 چاوی نه‌وان و به‌داخی دلپانه‌وه خوا نه‌وه نه‌کات، نینجا دیته سه‌ر هه‌لوئستی سئ‌یهم و
 په‌رده‌یه‌ک نه‌هینئ به‌سه‌ر باسی پیشوودا، بۆ نه‌وه‌ی هه‌لوئست و باری ئیسرائیلیه‌کان نیشان
 بدات که‌ خوا موسای بۆ نه‌وه‌ی له‌مصر ده‌ریانکات، نه‌فه‌رموئ: ﴿فَمَا ءَامَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّن
 قَوْمِهِ﴾ نینجا بپروای نه‌هینا به‌ موسا و ملکه‌چ نه‌بوو له‌به‌ر فه‌رمانی موسا هه‌چکس، مه‌گه‌ر
 چه‌ند کوپو کال و گه‌نجیک له‌ گه‌له‌که‌ی ﴿عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ﴾ له‌گه‌ل ترس و بی‌میان له
 فه‌رعون و پیاو ماقول و گه‌وره‌کانیان که‌ له‌به‌ر به‌رژه‌وه‌ندی خویان گوئ پال و ملکه‌چ بوون بۆ
 فه‌رعون، نه‌وانه‌ی که‌ زه‌لیل و ژیر ده‌ستن په‌نا نه‌به‌ن به‌ زور دارو سته‌مکاران به‌ تاییه‌ت
 ئیسرائیلیه‌کان که‌ چه‌ند سال کران به‌کۆیله‌و هه‌موو جوړه نازاریک دران، جا له‌به‌ر نه‌وه‌ شو
 گه‌وره پیاوه ماقولانه ریگر بوون له‌ بپروا هینانی شو کوپوکاله، هیندی نه‌فه‌رموون: شو
 کوپوکال و گه‌نجانه چه‌ند که‌سئیک بوون له‌ گه‌له‌که‌ی فه‌رعون، کاتی که‌ جادووبازه‌کان یه‌کیان
 گرت و بپروایان هینا شو چه‌ند که‌سه‌ش بپروایان هینا له‌گه‌ل نه‌وه‌دا بیم و ترسیان بوو له
 فه‌رعون و کوپو کۆمه‌له‌که‌یان، به‌ جوړیکی تریش گوتراوه، به‌لام هه‌رجوړی یه‌که‌م له‌دلدا
 به‌هیزتره. له‌سه‌ر هه‌ربار نه‌وانه بپروایان هینا له‌گه‌ل نه‌وه‌دا بیم و ترسیان بوو له‌ فه‌رعون و

ئەو كۆمەلە پياو ماقولە، ترسیان بوو لەهوی ﴿أَنْ يَفْتِنَهُمْ﴾ كە فیرعون لایانداو بە سزادان
 هەلیان گیریتەوه لە نایینه‌کەیان، لەسەر هەربار مەترسییەكە لە فیرعون ئەکرا، چونکە هەر
 ئەو فرماندەر و فرمان پەوا بوو ﴿وَإِنَّ زُرْعَتَ لَمَالٍ فِي الْأَرْضِ﴾ کاتیگدا بەراستی فیرعون داگیر
 کەرو بەهیزو زال و سەکیش بوو لەولاتی مصردا ﴿وَأِنَّهُ لَمِنَ الْمُنْزِلِينَ﴾ بەراستی فیرعون
 لەزێادە پەوی کەران بوو لە دل رەقی و لەسنووری بەزەیی و داد، کەواتە بێم و ترسی لی
 ئەکرا. بێگومان بڕوایەك بە نرخ پێویستە کە زال بێت بەسەر هەموو ترسو و شتیگدا، ئەبێ
 دامەزراو بێت لەسەر ئەو نایینه راستەیی کە گرتوو بەتییە گەردن، جا لەبەر ئەوه موسا ئەم
 نامۆزگاریەیی ناپراستی ئەو بڕوادارانە کرد کە ئەفەرموی: ﴿وَقَالَ مُوسَى﴾ موسا پێی فەرموون
 ﴿يَقَوْمِ إِن كُنتُمْ ءَامِنُمْ بِاللَّهِ﴾ ئەی گەلەكەم ئەگەر ئێوه بڕواتان هیناوه بە خوا بە راستی ﴿فَمَا لِي
 تَوَكَّلُوا﴾ دەی هەر پشت بە خوا ببەستن ﴿إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ﴾ ئەگەر ئێوه ملەكەچ و گوێ پرایەلن بە
 پێی بڕواکەتان، بڕوای راستەقینە ئەوهیە کەلە کردەوه‌دا دەرکەوئ و کردەوه بەراستی
 دەرکات، پشت بە خوا بەستن نیشانەیی بڕوایە و داخواریەتی، هیزیکە کە بتوانی بوەستی
 لەبەردەم زۆرو سەركیشیدا، کەواتە موسا (علیه السلام) چاره‌سەری هەموو گرێ‌یەکی بو
 باسکردن، بڕوادارەکان گوێ پرایەلی خۆیان دەر بپری وەك ئەفەرموی: ﴿فَقَالُوا﴾ ئینجا
 بڕوادارەکان گوئیان: ﴿عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا﴾ هەر بە خوا پشتمان بەستوووە و پشت ئەبەستن،
 لەبەر ئەوه پڕویان کردە قاپی خوا بەم نزایانە: ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ ئەی
 پەروردگار مەمانگێرە بە جیگەیی ئازارو ئەشکەخجە و سزا بو ئەو گەلە ستەمکارانە، بەم
 رەنگە زالیان بەکەیت بەسەرماندا، تا بەهۆی ئەوهوه وا گومان ببەن کە ئەوان لەسەر هەقن و
 بیروباوەرەکەیی ئەوان راستە، چونکە سەركەوتوون بەسەر بڕواداراندا، یان مەمانگێرە
 بەلادراو لە نایینه‌کەمان لەبەر ئەو گەلە ستەمکارانە، بەم رەنگە خۆمان بو ئەگیری لە ژێر
 سزای ئەوانداو لا بەدین لە نایینه‌کەمان و شوین کەوتنی موسا و فروستاده‌مان، ئەم بارەش
 ئەگونجی، بەلام باری یەكەم باشتر لە دلدا دامەزراوو بەهیزە، پێویستە بڕواداران بکەن لای
 خوا بو پاراستنیان لە زال بوونی ستەمکاران، بەهەر چۆرو لەسەر هەر بار ئەو بارو مەبەستی
 یەكەمە رێك ترە لەگەل ئەم نزای دوومه‌دا،

وَجِنَّا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَ لِقَوْمِكَ بِمِصْرَ بُيُوتًا
وَأَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ

﴿ وَجِنَّا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾ بزگامان بکه له دهست گهل و کۆمهلئ بئ بپروایان، بپرواداران ئه بئ داوای خووشی و نارامی و سهلامهتی و بزگاری بکهن له سزاو ئازارو ناخووشی، ئه و داوا کردنه دژی پشت بهستن به خوا نییه، به لکو به لگه یه له سهری، ئه وهی که پئویسته له سهر بپروادار نارامی و خوگرییه له کاتی سزاو ناخووشیدا، ئینجا له پاش بپرواینا خوا سروشی کرده لای موسا (علیه السلام) بهم جوړه ی که ئه فهرموی: ﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ ﴾ سروش (وهی) مان کرده لای موسا و براکه ی ﴿ أَنْ تَبَوَّءَ لِقَوْمِكَ بِمِصْرَ بُيُوتًا ﴾ به مهی چه ند خانووو مالیک بپیار بدهن و پیکی بیئن بۆ گه له که تان له مصردا که تییدا ئارام بگرن و بجهوینه وه ﴿ وَأَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً ﴾ ماله کانتان بگنن به رامبهری یه و له پینش ده متانه وه، یان بیان گنن به جئئ نویژ ﴿ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ﴾ به پیک و پیکی نویژ به جئ بیئن تیا یاندا، بۆ ئه وهی بئ باک و ترس بئ نه که له شوینی تایبه تی کۆبینه وه و بئ پرواکان زیاتان پئ بگه یه نن، له و کاته دا ناچار بوون به وه تا کاتی سهرکهوتن فرماندرا به نویژ کردنیان له که نیسه و جئئ تایبه تییدا، له م فرمانه دا ئاماده کردنیکی پۆحی هه یه له گهل ئاماده یی نیزامیدا، ئه و ئاماده کردنه پۆحییه هه رچه ند هیندی له نه فامان نرخیکی پیناندهن به لام به ته جره به ده رکهوت که ئه و پئویسته و ئه و ئاماده یییه پۆحییه یه که م چه که لاه مهیداندا بۆ خوگری له جهنگ و تیک پژاندا، ته نیا چه ک و کهره سه ی جهنگ شتیکی وانییه وانییه له کاتی تهنگانه دا، ئه م فرمانه تایبه تی نییه به و ئیسرا ئیلیان وه، به لکو زور جار گه لی بپروادار ئه که ویتته نا گهل و کۆمهلئ نه فامان - به وینه ی ئه و ئیسرا ئیلیان - ئه و کاته ئه بئ به پئی ئه م پئیموونییه ره فتار بکه ن که له م فرمانه وه وه ره گه ری:

۱- که نارگه ری له کۆمهلئ نه فامان و کۆبوونه وهی دهسته ی بپرواداران پیکه وه بۆ پاک و خاوین کردنی خویمان و رامکردن و پیک و پیک کردنی خویمان، هه تا خوا پۆژو به لئینی خوئی نه هینئ.

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي

الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوهُ عَنِ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ

۲- گپړانی جی و شوینی خوږیان به جینگه‌ی نوږژو خواپهرستی، تا به‌هو‌ی شه‌وه هه‌ست بکات به‌که‌نار گپړیه‌که و هه‌لسنی به خواپهرستی‌ه‌که‌ی له‌سه‌ر باریکی پړیک و پراست، له‌که‌ل شه‌وه‌شدا هه‌لسنی به نيزام و پړیک کردنی خو‌ی ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ موزه بده به بپرواداره‌کان به سه‌رکه‌وتن و به به‌ه‌شت.

له‌پاش شه‌وه موسا (عليه السلام) نا‌ثومید بوو له فیرعه‌ون و کومه‌له‌که‌ی، چاوه‌پروانی ه‌یچ خیر و چاک بوونیکی نه‌ما لیان، پړوی کرده پهره‌ردگاری و شه‌م نزیه‌ی کرد، شه‌فهرموی: ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ﴾ موسا گوتی به‌م جوړه نزا‌که‌ی کرد ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ شه‌ی پهره‌ردگارمان به‌پراستی تو به خشيوته به فیرعه‌ون و کومه‌له‌ی له‌گوره و پیاو ما‌قول‌ه‌کانی، خشل و زپرو زیو پنیوسیاتی چاک و شیرین له‌ مال و ناو مال، مال و سامانیکی زور له‌م ژبانی دنیا‌دا ﴿رَبَّنَا لِيُضِلُّوهُ عَنِ سَبِيلِكَ﴾ شه‌ی پهره‌ردگارمان بو شه‌وی خه‌لکی گومرا بکه‌ن و لایده‌ن له‌ پړیکه‌ی تو، له‌ هه‌لخه‌له‌تان‌دن و هاندانیان، یان به زور و ژیر پیکردنیان، به‌مه‌ر حال نیعمه‌ت و مال و سامان له‌ ده‌ستی زوردارو سته‌مکاران‌دا دل و ده‌رونی خه‌لکی بی‌نارام شه‌کات و تیکی شه‌دات مه‌گه‌ر دل و ده‌رونی که‌سانی که‌ بپروا‌که‌یان به‌ه‌یتر بیت و بزائن که‌ شه‌و مال و سامانه‌ تا‌قیکردنه‌وه‌یه، هه‌روه‌ما له‌پراستی‌دا شتیکی بی‌نرخه و ه‌یچ نییبه له‌چاو شه‌وه‌ی که‌ خوا شه‌یدات به‌ بپرواداران و چاکان، بی‌گومان زوریه و گشتی له‌به‌شی یه‌که‌من، جا موسا (عليه السلام) به‌ گویزه و له‌چاوی شه‌و زوریه و گشتی‌ه‌وه شه‌وه‌ی فهرموه، ویستی و داوای کرد که‌ شه‌و گومرا کردنه‌ بوه‌ستی، داوای کرد که‌ ه‌یزي سته‌مکار ه‌وی سته‌مه‌که‌ی نه‌می‌ن. واته شه‌ی خویبه شه‌وه‌ی به‌خشيوته به‌وانه سه‌ره‌نجامه‌که‌ی شه‌وه بوو و سه‌ری له‌وه‌وه ده‌رچوو، که‌واته ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ﴾ شه‌ی پهره‌ردگارمان مال و سامانه‌کانیان کویر که‌روه‌وه بی‌سپره‌وه، شیوه و دروشمه‌کانیان بگوره به‌ جوړی سوودی لی و هه‌رنه‌گرن، وه‌ک زوریه شه‌فهرموون. وه‌ک شه‌گپړنه‌وه پاره و هه‌موو شته‌کانی تریان شه‌بوون به‌به‌رد، (مجاهد) شه‌فهرموی: مه‌به‌ست نه‌ه‌یشتن و له‌ناو بردنیانه،

وَأَشَدُّ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾ قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمْ

فَأَسْتَقِيمَا وَلَا نَتَّبِعَنَّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾ ﴿٨٩﴾ وَجَوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ

فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا

۸۸م جوړهش هر شهوه نه گریته وه که زوربه نه فهرموون: ﴿وَأَشَدُّ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ مؤر بنی به سر دله کانیانداو دلره قیان بکه و به میزو دامه زارویان بکه له سر بارو حالتی خویان ﴿فَلَا يُؤْمِنُوا﴾ تا به هوی شهوه وه پروا نه هیین ﴿حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ یان که واته پروا نه هیین، نینجا یاخوا پروا نه هیین هه تا سزای سهختی نازار دهر بیینن. بن گومان موسا وه که هه موو پیغه مبه ره کانی تر - سهلامی خویان لی بن - هاتوون بو ریتموونی خه لکی و هه همیشه ناره زوومندی پروا هیینانیا، به لام مهسه لهی نه مانه جیاواز بوو بهم رهنگه به پوونی بوی دهر که وتبوو که به هیچ جوړو رهنگ نه مانه گه پانه وه یان نابن و به میل و خواهی شی خویان هر ریگهی بنی پروایی نه دنه بهر، بن گومان له لایه ن خواوه شهوه یان بو دهر که وتووه، وه بو چه زه شی نوح دهر که وت، جا له بهر شهوه شه نزیاهش نزیه کی راست و پروا بوو و جیگهی هیچ ره خنه و باسیک نییه و شهه پرازی بوون به بنی پروایی نییه، نه گهر شه نزیه ناروا بوایه خویای په روهردگار بهم شیوهی لیی وهر نه نه گرت که شه فهرموئی: ﴿قَالَ﴾ خوا فهرمووی: ﴿قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمْ﴾ به پراستی نزا که تان وهر گیرا ﴿فَأَسْتَقِيمَا وَلَا نَتَّبِعَنَّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ شوین و ریگهی نه واته مه که ون که نازان و نه فامن، به هوی شهوه به نزانین هه لئه خلیسکین، به بنی نارامی نه ژین، له گارو کرده وه کانیاندا نازان له ریگهی راست تر ازاون یان نا؟ شه نزیه که موسا کردی هر له لایه ن خویوه نه یکرد، به لکو له لایه ن هاورنیشه وه بوو، بیجگه له وهش شه نامینی له سر شه کرد، که واته له بهر شهوه فهرمووی نزا که تان وهر گیرا، نینجا دیته سر هه لویستی چواره م، شه فهرموئی: ﴿وَجَوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ﴾ تیپه پمانکرد به شهوه کانی نیسرائیل و له دهر یاکه په راندمانه وه ﴿فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ﴾ نینجا فیرعون و له شکره کهی شوینیان که وتن، به لام نه که به نیازیکی پاک و له بهر کاریکی چاک، به لکو ﴿بَغْيًا وَعَدْوًا﴾ له بهر سته مکردن و دوژمنایه تی و دهست درژی لییان،

حَتَّىٰ إِذَا آذَرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ ءَأَمِنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَأَمِنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

﴿١٠﴾ ءَأَلْفَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١١﴾ فَأَلْيَوْمَ نُنَجِّكَ بِدَنِكَ لِيَكُونَ

لِمَنْ خَلَقَكَ ءَأَيَّةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنِ ءَأَيْنِنَا لَغَفْلُونَ ﴿١٢﴾

﴿حَتَّىٰ إِذَا آذَرَكَهُ الْغَرَقُ﴾ ههتا كاتيك خنكان و نوqm بوون گه يشت به فيرعون، واته چو

به ناو دهرياكه دا تا گه يشته نه وهى نوqm بيى و نو ميدي پزگار بوونى نه ما، لهو كاته دا ﴿تَال﴾

گوتهى: ﴿ءَأَمِنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي ءَأَمِنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ نهوا بپروام هيئا كه هيچ

خوايه كه نييه بيچگه لهو كه سهى كه ئيسرائيليه كان بپروايان پيهيئا، من له ملكه چ و

موسلمانانم له واته م كه به ناچارى ملكه چ نه كهن. دياره بپروا هيئانى وا هيچ نرخيكى نييه و

نه بيى به رامبه رى نه مه بگوته رى كه قورئان نه فرموى: ﴿ءَأَلْفَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ مِنَ

الْمُفْسِدِينَ﴾ نايان ئيستتا بپروا نه هيئى و لافى ملكه چى لى نه دهيت؟ له كاتيكدا تو له وهوپيش و تا

ئيستتا له خراپه كاران و تيكده رانى و لات و سته مكاران بوويت؟ ئيستتا بپروا نه هيئى كه

ناچارى و نه زانى تيدا چوويت و پزگار بوونت نييه؟ ﴿فَأَلْيَوْمَ نُنَجِّكَ بِدَنِكَ لِيَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ

ءَأَيَّةً﴾ ئينجا نه مرو دهرت نه هيئىن له بيخى دهرياكه و نه تخينه سه ر ناوه كه به جهسته و

له شه كه ته وه به بيى گيان، يان نه تخينه شوئيئىكى به رن، به له شه كه ت به بيى گيان بو نه وهى بيى

به نيشانه و به لگه يه كى ناشكرا بو نه وهى كه له دواى تو ديت، په ندو ناموزگاريت لى

وه رگيرى، بيينرى دوا پوژو چاره نووسى نه وانهى كه ياخين و بپروا ناهيئن، يان بيى به

نيشانه بو ئيسرائيليه كان له سه ر راستى موسا نه وهتا خنكايت له دهرياكه دا و له سه كه ت

به بيى گيان بينرا، چونكه وه كه له ريوايه تدا هاتووه ئيسرائيليه كان بپروايان نه شه كرد كه

فيرعون نه مابى، به مهر حال نه وهى كه به سه ر فيرعون هات به لگه يه كى پوون و ناشكرايه بو

خه لكى له سه ر راستى به ليئنه كانى خوا و پيوسته بيئدار كردنه وه يان، ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنِ

ءَأَيْنِنَا لَغَفْلُونَ﴾ به راستى زور له خه لكى بيى ناگان له نايه ته كانى ئيمه، واته زور له خه لكى

زور به تيئه له بيى ناگاييدا له گه ل نه وه دا نايه ته كانى ئيمه زور پوون و ناشكران، بيى گومان نه مه

پلار ليئدانه بو نه م نوممه ته.

وَلَقَدْ بَرَأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأً صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ
 يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٣٠﴾ فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذِينَ
 يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٣١﴾

ئینجا داستانه که دوايي شهینتی به باسی دوا پوژی کامرانی و به ختوهریی ئیسرائیلی
 یه کان هتا دووبه ره کیان پیکهینا له نایینه که یاندا، شه رموی: ﴿وَلَقَدْ بَرَأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأً
 صِدْقٍ﴾ سویند به خوا ئیسرائیلیه کانمان نیشته جی کرد له شوینی نیشته جی یه کی راست و
 ره وادا که شوینی خوش و نارامی و کامرانی یوو که ولاتی شام و فهلهستین بوو، ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ
 مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ له خوراک و پوزییه پاک و خاوینه کانی پوزیمان دان ﴿فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ﴾
 ئینجا شهوانه دووبه ره کی نه بوون مه گهر له پاش شهوی زانییان بوهات، واته یه که بوون هتا
 زانینی نایینیان بوهات، شه کاته دووبه ره کی له کاروباری نایین و دنیا یاندا، شه زانینه یان
 به کارهینا له مبهستی خو یاندا به ته نویل و لادان به ناهق و ناروا له تهوراتدا، جا
 دووبه ره کی یه که شه شیوه زور به دو خراپه، به چند جورئ تر تهفسیری شه زانینه
 کراوه ته وه، به لام بهو جوره له دلدا جیگیر تره که مبهست زانینی تهورات و دووبه ره کی
 له ودا، به هر جور مبهست بیت خوا حساب و پرسایریان لی شه کات له پوژی دوا ییدا وه
 شه رموی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ به راستی په روه دنگارت شه
 پیغه مبهر - حوکم و بریاری خوی شه دا له نیوانیاندا له پوژی دوا ییدا، هه موو هق و ناهق
 دهر شه خات، ئینجا له پاش شه داستانه دلنیایی پیغه مبهر ﴿﴾ شه کات له راستی شهوی
 پرویداوه بو فروستاده کانی پیش خوی، دهر شه خات که هوی پروا نه هینانی گهله که
 کم و کوپی به لگه و موعجیزه کان نییه، به لکو باوی خوا هر واهاتووه له بی پروایانی

را بردودا، باوی خوا له دروستکردنی ئاده میدا هر هاتوو که جیاوازن له ئاده مییان بۆ خیر و شهر چاکه و خراپه و رینموونی و گومرایی.

دواترین قسه و باس له باره ی ئیسرا ئیلیه کان بوو که نامه دارن و له نامه که ی خویاندا داستانی پیغه مبرانیان نه خوینده وه و زانا بوون پیمان، جا لیره دا پروی فرموده نه کاته پیغه مبر(ﷺ) که نه گهر گومانی هیه له و باس و داستانه، دهی پرسیار بکات له و نامه دارانه که زانان به و باس و هه و لانه، نه فرموی: ﴿فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ﴾ نه گهر تو له گوماندا ی له وهی که هینا مانه خواره وه بولات ﴿فَسَلِّ إِلَيْكَ يَا قَوْمِ آلَكِتَّابِ مِنَ قِبَلِكِ﴾ دهی پرسیار بکه له وانه ی که نامه یان خویندوه له پیش تووه، بی گومان پیغه مبری نازیز(ﷺ) هیچ جوړه گومان و دوو دلپه کی نه بووه، له م قورئانه ی که بوی نیرراوه، وه ک ریوا به تیش کراوه که فرمووی نه گومان هیه و نه پرسیاریش نه که م، که واته مه به ست به م فرموده یه چیه؟ له وایشدا هم فرموده یه نه هینی به م جوړه دنیایی له سه ر نه کات به سویند له سه ر خواردن، ﴿لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ﴾ سویند به خوا هه ق و راستت بۆ هاتوو له لایه ن په روه ردگار ته وه، که واته له دهسته ی گومان داران مه به، بی گومان هم فرموده یان دلی پیغه مبر(ﷺ) نه خه نه سۆزو په رۆش بۆ ده ست گرتن و پشت به ستن به م قورئانه، نه و دله ی له و کاته دا له هه موو لایه که وه نازار و ناره حه تی دائه باری به سه ریدا، له و کاته دا هیندی له موسلمانان پاشگه ز بوونه وه له ئیسلام، به هو ی پرو داوی شه وره ی پیغه مبر(ﷺ) که جیگه ی بپوا نه بوو بۆ نه وانه، خه دیجه و نه بوو تالیب له دنیا ده رچوون نه رکیک ی قورسی خسته دلی به فه ری تا نه و راده ی نه و ساله ی ناو نابوو به سالی غه مباری، بانگه وازه که ی وه ک وه ستاوی لیها ت به هو ی زیاده دوژمنایه تی و سه رکیشی قوره ی شه وه، نه م فرموده یه وه ک دلی به فه ری پیغه مبر(ﷺ) نه خاته زیاده سۆزو په رۆش،

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِبَيِّنَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٥﴾

ههروهه پلار نه دات له گومانداران وهك ئەم فهرموده‌ی تریش: ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ

كَذَبُوا بِبَيِّنَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ له‌وانه نه‌بێ كه بپروایان نه‌هیناوه به نایه‌ته‌كانی خوا تا به‌هۆی ئەوه‌وه له پزنی زیان باران و خه‌ساره‌ت مه‌ندان بیته. ئەم پلارانه ئەبنه هۆی گه‌رانه‌وه بۆ هه‌ر كه‌س له‌وانه كه بیانه‌وێ بگه‌رینه‌وه، چونكه له‌كاتێكدا پێغه‌مبه‌ر(ﷺ) پزنی درابنی كه پرسیار بكات، ئینجا ئەویش نه پرسیار ئەكات و نه گومانیشی هه‌یه، كه‌واته ئەو پهری بپروای هه‌یه به‌و هه‌قه‌ی كه بۆی هاتوو، ده‌ی ئەوه په‌ندو ته‌مینی به بۆ خه‌لكی تریش كه دوو دل نه‌بن و له گومانداران نه‌بن، ئەمه به‌رنامه‌یه بۆ ئەم ئومه‌ته كه‌به هه‌ر شه‌تیكدا بپروای به‌هیزی نه‌بوو، پرسیار بكات له‌زنايان، با ئەو شته له جهرگه‌ی بپروای عه‌قیده بیته، چونكه پێویستی سه‌رشانی موسلمانه كه‌پروای خۆی به‌هیزی پته و بكات به عه‌قیده و به‌رنامه‌ی شه‌ریعه‌كه‌ته‌كه‌ی، به‌كوێرانه شوین نه‌كه‌وێ و لاسایی خه‌لكی بكات‌وه، ئینجا هه‌یج نا‌پزنی و دژایه‌تی‌هك نییه له‌نیوان په‌وادانی پرسیار له‌كاتی گوماندا، له‌گه‌ل ئەوه‌ی جله‌و‌گه‌یری لێ‌كراوه مانه‌وه‌یه له‌سه‌ر ئەو گومانه‌و هه‌ول نه‌دانه بۆ نه‌هه‌شتنی، بێ‌جگه له‌وه‌ش ئەو فهرموده‌یه: ﴿فَإِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ﴾ داخوازی بوونی گومان نییه و وانا‌گه‌یه‌نی كه‌له راستیدا گومان هه‌یه، به‌لكو ئەوه نه‌گه‌یه‌نی كه نه‌گه‌ر له فهرزێكدا گومان بوو، و ته‌ی(ان) زۆر جار به‌كار نه‌ته‌ینێ بۆ شتی نه‌گونجاو كه به‌هه‌یج ره‌نگ نه‌بێ و ده‌ست نه‌دات بۆ بوون، بۆ وینه: ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرِّجْحَانِ وِزْنٌ﴾ له ته‌فسیری ئەم دوو نایه‌تی پابوردوو‌دا چه‌ند باس و لێ‌كۆلینه‌وه كراوه و به چه‌ند جوړێك ته‌فسیر كراوه‌ته‌وه، به‌لام به‌راستی ئەو قسه‌و باس و لێ‌كۆلینه‌وه له‌دندا جی‌گه‌رو په‌سه‌ند نین، ئەوه‌ی كه گوتمان په‌سه‌ند و دامه‌زراوه. ئینجا نایا ئەوه‌ی كه هاتوو له‌لایه‌ن خواوه پێغه‌مبه‌ر(ﷺ) كه هه‌ق و راسته و جی‌گای گومان و دوو دلی نییه، ده‌ی ئەبێ هۆی سه‌رپێچی و یاخی بوونی ئەوه‌ی ئەو بێ‌پروایانه چی بیته، بێ‌گومان هۆی ئەوه‌یه كه باوی خوا وا هاتوو هه‌ركه‌س هه‌ول نه‌دات و هۆی پزیموونی نه‌گه‌رێته ده‌ست پزیموونی نابیته و ناكه‌وێته سه‌ر پزینگه‌ی راست، هه‌ركه‌س چاوی دلی نه‌كات‌وه په‌وناکی نابینی، هه‌ركه‌س هۆو كه‌ره‌سه‌ی زانین به‌كار نه‌هینێ و په‌کی بخت سوود وه‌رنا‌گه‌ریت لێی، كه‌واته دوا پوژی ئەوانه هه‌ر گومرا‌یییه و ترازانه له پزنی راست، ئیتر هه‌رچه‌ند له چه‌ند شویندا ده‌ست نیشان هه‌یه بۆ ئەوه،

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ بَرَوْا
 الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿١٧﴾ فَلَوْلَا كَانَتْ قَرِيَةً ءَأَمَنْتَ فَنَفَعَهَا إِيمَنُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا ءَامَنُوا كَشَفْنَا
 عَنْهُمْ عَذَابَ الْخُرِّيِّ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

یہ کنیٰ لو شوینانہ نہ مہیہ کہ لیرہدا نہ فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا
 يُؤْمِنُونَ﴾ بہ راستی نہ مانہی کہ بریاری پہرہردگار پیویست و جیگیر بئوہ لہ سہریان برہوا
 ناہینن بہبرہوا نہ ہینان و سزادانیان ﴿وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ﴾ ہر چہند ہہموو نایہت و
 مو عجیزہ و بہ لگہ یہ کیان بؤ ہاتبی برہوا ناہینن ﴿حَتَّىٰ بَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ ہہتا سزای سہختی
 ئیش و نازار دہر نہ بیفن، لو کاتہدا برہوا نہ ہینن، بہ لام ہیچ سوودی لی و ہرناگرن، چونکہ
 برہواکیان بہ ناچارییہ و بہ بنی مہیل و خواہیشی خوینانہ، لہ پیش چہند کایہ تیک بہ سہرہاتی
 فرعہونی بؤ باسکردین کہ لہ کاتی ناچاریدا برہوا ہینا، بہ لام لینی ورنہ گیرا و پنی کوترا:
 نایا نیستا برہوا نہ ہینی؟ ہہرہہا نہو ہہموو گہل و ٹومہ تانی تر کہ برہویان نہ ہینا تا کاتی
 ہاتنی سزاکہ کیان و کہوتنہ ناچاری، بہ لام نہ گہر نہ گاتہ نہو کاتہ خوای میہرہ بان برہواکیان
 لی و ہر نہ گری و ہک گہل و ٹومہ تہ کہی یونس، کہ لہم نایہتہدا دہست نیشانی نہکات و
 نہ فرموی: ﴿فَلَوْلَا كَانَتْ قَرِيَةً ءَأَمَنْتَ فَنَفَعَهَا إِيمَنُهَا﴾ واتہ ماتوول باوی خوای بہو جوڑہ ہاتوہ
 دہی با شاری شارانہی کہ ہہرہ شہیان لیکرا بہ سزادان و لہنا و بردن و لہ ریشہ ہینران، واتہ
 - با ہہموو دانیشٹوہ کانیان - برہویان بہینایہ لہ پیش ہاتنی سزاکہ یاندا، تا بہموی نہوہوہ
 برہواکیان سوودی پی بگہ یاندناہیہ، بہ لام ہیچگام لہ وانہ بہو جوڑہ یان نہ کرد و ہہموو
 برہویان نہ ہینا تا سزاکہ یان ہات ﴿إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ﴾ بیجگہ لہ گہ لہ کہی یونس ﴿لَمَّا ءَامَنُوا﴾
 کاتی کہ ہہموو برہویان ہینا پیش ہاتنی سزاکہ و دویان نہخت تا کاتی ہاتنی ﴿كَشَفْنَا
 عَنْهُمْ عَذَابَ الْخُرِّيِّ﴾ لامانداو بہرگرمیان کرد لیان سزای سہر شوپی و زہلیلی ﴿فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾

لہ ژانی دنیا دا

﴿وَمَعْتَنَّهُمْ إِلَى حِينٍ﴾ ماوه مان دان و ژيانمان به خوښی خوښان تا ماوه و کاتیک که نهو نه اندازه په خوا بریاری داوه له دنیا دا، له وتی ﴿وَرَبِّهِ﴾ وه دهر نه کوی که په یامه کانی له شارو دیهات و ناوه دانیدا بوون، نهک له ناو کۆچره کاندا که زور تر نه قام و نازان و ملکه چی وا کوی پرایلی که مه تیا یاندا، تهفسیره کهم له سر نهوه کرد که ﴿لَا قَوْمَ يُؤَسُّ﴾ موته سیل بیټ، زور له زانایان نه یکن له موته تیغ، بهراستی هرچند باری موته تیغیش پړک و گونجاو بیټ به لام له دلی خودا باری موته سیلی گونجاو ترو به هیز تره، له بهر نهوهی تهفسیره کهم له سر نهوه باره کرد، نایه ته که در زده نادات به داستانه که، به لکو دست نیشان نهکات به کورتی بو سره نجام و دوا پوژی نهو گله، چونکه لیزه هر نهوه مه بهسته، که واته با نیمه ش هیچی تر نه لین، به لکو هر نهوه نه لین: گله یونس سزایه کی ریسواو شاپرو بهر پووی تیکرد بوون، نیجا که پروایان هینا له دوا کاتدا پیش هاتی سزاکه خوا سزاکه لی لادان و نه هیشت بیانگری، وازیان لی هیتره تا کاتی دیاری کرای خوی بزین له دنیا دا، نه گهر نه مانیش پروایان نه هینایه نهوه سزایه داگیری نه کردن و له ناوی نه بردن وه گله و نوممه ته بی پرواکانی تر که به پیی باوی خوا که به گویرهی کردهوهی به دی بهنده کانی دوچار یان نهکات. نهوه نه اندازه په بهسه لیزه دا بو نهوهی تی بگهین و ناگادار بین دوشتی گرنک:

۱- بانگ کردن و هاور کردن له بی پروایان که فریای خوښان بکون و دست بگرن به هوی بزگار بوونیان، به لکو به ریتهی گله که یونس خوا بیانپاریزی له سزای ریسواکر، که نهوه مه بهسته له هینای نهوه داستانه دا....

۲- بزگار کردنی نهوه گله به هوی پروا هینانه که یانه وه باوی که له باوه کانی خوا، هرچونی له ناو بردن و سزادانیان باوی که نه بوو له باوه کانی خوا نه گهر پروایان نه هینایه و هر بهرده وام بوونایه له سر بی پروایی خوښان، که واته هیچ زور پهینان و ناچار کردن نییه

له کرده و هکائی خه لکیدا، به لکو نه وهی که بهنده ناچار بییت و بی دهسه لات بییت له ناستی
 پهیدا بوون و فراهه م هاتنی سه ره نجام و به ره می کرده و که یه تی، به م جوړه هیچ
 جوړه قوړت و گری و پیچی پهیدا نابن هیچ که سیکندا سه باره ت به و نایه تانه ی که زالی و
 گشتی تی مهیل و خواهیش خوا نیشان نه دن و بو هم مو کرده و هکائی بهنده له گه ل
 زالی و گشتی تی مهیل و خواهیشی خوا نیشان نه دن بو هم مو کرده و هکائی بهنده
 له گه ل نه ودا بهنده یه خاوه نی مهیل و هه لبرژاردن دابنری. یه کن له و نایه تانه نه م
 نایه تیه که لیژدا هاتوه و نه فهرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ﴾ نه گهر په روه ردگارت بیویستایه
 ﴿الْأَمَنَ مَنِ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُم جَمِيعًا﴾ هه رکه س و وا له زه ویدا هم مو پیکه وه پروایان نه هینا
 به م رهنگه نه م ناده مییه ی به جوړیکی تر دروست نه کرد، که ته نها ریگه ی پروای
 بدایه ته بهر وه که مه لایکه، با یه که ناده می نه بوو نه ندامه کائی راکیشنی بو پروا هینان،
 نه گهر خوا نه وه ی بویستایه ناچاری نه کردن و به زور هم مو ی نه گپران به پروادار،
 به لام کار دروستی خوا داخواز بوو بو نه وه ی نه م دروستکراوه به جوړیکی تایبته
 دروست بکات که ناماده می بیی بو چاکه و خراپه و گومپایی و پینمونی،
 به دهسه لاتدارو توانای کرد بو هه لبرژاردنی نه م ریگه یه یا نه و ریگه که ی تر، بریاریدا که
 هه رکاتی نه و هه ست و هوش و لیها تن و توانای خو ی به کار بیننی له دوزینه وه ی خیر و
 چاکه و راستیدا، بیرکردنه وه له و په یام و به لگه و نیشانا نه که له لایه ن پیغه مبه رانه وه
 پینی رانه گه یه نری، هه رکاتی به و جوړه ی کرد نه و پروا نه هینن و به و پروایه ریگه ی
 بزگاری نه داته بهر، به پیچه وانه ی نه وه نه بی کاتی که هه ست و هوش و لیها تن و توانای
 خو ی له کار خست و بیری نه کرده وه له هوی بزگاریه که ی، نه و کاته سه ری هه ر
 له بی پروایی و خراپه کاریه وه دهر نه چی، که واته پروا هینان خراوه ته ژر دهستی خو ی و
 وازی لی هینراوه بو هه لبرژاردنی خو ی، نه پیغه مبه رو نه هیچ که س زور ناهینن
 به خه لکی له سه ر پروا هینان، چونکه هیچ که س دهسه لاتی نییه به سه ر دلای خه لکیدا،

أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ وَمَا كَأَنَّ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٠﴾ قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢١﴾ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِهِمْ

لهبر نهوه به بیزاری دهر برینهوه نه فهرموی: ﴿أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ دهی نایا نهی پیغه مبر تو زور نه هیئی به خه لکی هه تا بین به پروادارو پروا بهینن، واته نه خیر تو ناتوانی به زور پروا بیئی به خه لکی، به لکو پروا هیئان ههر به دهست خویاه وهک نه فهرموی: ﴿وَمَا كَأَنَّ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ نه بووه وهگونجاوه بو هیچ که سیک، کارو پیشه ی نییه که پروا بیئی مگهر به نینن و مهیلی خواو به بی نهو باوو رهوشته ی که دایناوه، که واته ههر گیز پروا ناهینئی هگهر ریگه ی پروا نه داته بهرو ریگه که ی تر بداته بهر، مه بهست نهوه یه نهک مه بهست نهوه بیئت که نه م پروای نهوی و ریگه ی پروا نه داته بهر، که چی بهرگری نه کری لی، نه خیر مه بهست بهو نایه ته نه مه نییه، به لکی مه بهست نهوه یه: پروا ناهینن مگهر کاتی ریگه ی پروا بداته بهر، وهک باسکرا، نهو کاته خواو ریغموونی نه کات و به نیننی خواو پروا نه هیئی، که واته هیچ شتی بهدی نایهت و تهواو نابئی مگهر به بریار ریگی تایبه تی بو ی خه لکی ریگه ی نه دهنه بهر، نینجا خویاش دوا پوژو سه رهنجام بهدی نه هیئی، نهوه ی که ریگه ی پروا نه داته بهر بهم رهنگه ژیره و بیر نه کاته وه له نایهت و به لگه کانی خوا، خوا ریگه ی پروای بو ناسان نه کات ﴿وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ﴾ بهد ترین پیسی واته بی پروای که سه رچاوه ی هه مو بهدی و پیسیه که، بریار نه دات به سه ر نهوانه ی که ژیر نین و ریگه ی پروا ناده نه بهر وته ی (رجس) بریتییه له ناشیرین ترین و چلک و چه پهل ی پوچی، نینجا باشتر کاره که پوون نه کاته وه که نه فهرموی: ﴿قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نه ی پیغه مبر بلئی بهوانه سه رنج بدن نایا چییه نهوه ی له ناسمانه کان و زه ویدا لهو هه مو پابهرو به لگه و نیشانه پوونانه و نهو هه مو پوژیم و یاسا نایابانه ی که هه یه له مانگو خورو نه ستیره کان و شهو و پوژ... هتد، که ههر کام لهوانه به سه بو ههر که سیک که ژیر بی باوه ره کانی، بو پروا

هينان به تاكو تهنيايي ئهو پهروه دگارهي كه داهينرو بهرپوه بهري ئهو بوونه وهره يه: ﴿رَمَّا تَعْنَى الْأَيْكُتِ وَالنُّذْرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ نايه ته كان و ترسيته ره كان هيچ سوود ناگه يهنن به كه ساني كه بپوا ناهينن، چونكه بير ناگه نه وه و كويزن له ناستيان يان نايا نايه ته كان و ترسيته ره كان چ سووديك نه گه يهنن به گه ل و كو مه ليك كه بپوا ناهينن؟ واته هيچ سووديك ناگه يهنن، چونكه ئهم بوونه وهره ناياب و سرسوره يهنره له هه موو چهرخ و كاتيكا بؤ هه موو كه سيك چ خوينده واريك به سه و ناشكرا ترين رابهرو نيشانه يه له سه ر تاكو تهنيايي و ده سه لات و كار دروستي پهروه دگار، مه گه ر بؤ كه سيك كه چاوي دلي كويز بووي و هه ست و هوش و ژيري له كار كه وتبي، به لام به هوي ئولفه ت و ده ق پيوه گرتنه وه زور جار دلي بي ناگا نه بي لي، له بهر نه وه زور جار قورئان خه لكي بي دارو ناگادار نه كاته وه له و خه وي بي ناگاييه و سه رنجي رانه كي شيته وه.

ئهم بوونه وهره گرنگ و پان و فراوانه كه تهنه ا خوا نه زاني نه ندازه و راده ي فراوانيه كه ي، ئهم بوونه وهره به خوي و هه موو به شو و پارچه كانيه وه و هر چي له ناويدايه، خوي خوي نه ناسي و موسلمان و ملكه چه بوي، بي جگه له هيندي ئاده مي و جن كه خويان نه كهن به سوته مهي ناگري دوزه خ، سه رنج راي شاني دل و ژيري بؤ تي پرواني و بير كرده وه له م بوونه وهره دا، هوي كه له هوي كاني به رنامه ي قورئان بؤ زيندوو كرده وه ي دلي ئاده مي، به لكو نه بز و ده ماري لييدات و بكه ويته بزوتنه وه، وه رگرتن و گوي رايه لي، به لام ئهو بي بپوا نه فامانه ي عه رب و وي نه يان بير ناگه نه وه و گوي رايه لي ناكهن، ده ي نه بي نه وانه به ته ماي چي بن و چاوه پرواني چي بن؟ بي گومان باوي خوا گوواني بؤ نيبه، چاره نوس و دوا بوژي بي پروانيش شتيكي به ناو بانگه، هيندي جار مؤ له تيان نه دات و له ناويان نابات، به لام نه وانه ي كه هه ر سوورن له سه ر بي پروايي و ناگه رينه وه نه بي دوو چاري توله و سزاي خويان بين وه كه نه فه رموي: ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِهِمْ﴾ كه واته نايا نه وانه چاوه پرواني چي نه كهن به ته ماي هيچ هه ن بي جگه له وي نه ي به سه رها ت و پرواده كاني نه وانه ي كه تي په ريان كرد له پيش نه واندا، واته نابي به ته ماي هيچ بن بي جگه له وي نه ي ئهو سزاو به سه رها ته سه خته ي كه دوو چاري گه له رابردوو ه كان بوو كه بروايان نه هينا و ياخي بوون له پيغه مبه ره كانيان،

قُلْ فَأَنْظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٢٢﴾ ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا

عَلَيْنَا نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٣﴾

﴿قُلْ﴾ نهی پیغمبر پیمان بلئی به شیوهی ترساندن و مهره شه: ﴿فَأَنْظِرُوا﴾ که واته چاره پروانی بگن بؤ شهوی که باسکرا ﴿إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾ به راستی منیش له گه لن ئیوهدا له وانهم که چاره پروانی نه گن بؤی، ﴿ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ واته بی بپروا و یاخیه کانمان له ناو بردووه و نینجا فروستاده کانمان و نه وانهی بپروایان هیناوه پیمان بزگارمان کردن، به وهی ئیستا و ناماده نه فهرموی، نه که به پرابووردو، له بهر ناماده کردنی و خستنه بهر چاوی شیوهی بزگار کردنه که، که شهوش یاسا و باویکی شیرینه له ره وان بیژید، ﴿كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُجِّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به وینهی بزگار کردنی نه وانهی پیشوو بزگار نه که ین هم بپروادارانه، واته پیغمبر و پرواداران و هاوه له کان، یان هر مه بهست هاوه له کان بیت و پیویست نییه به باسی پیغمبر (ﷺ)، چونکه بزگار بوونی نه و جیگه قسه و باس نییه و بزگار بوونی بپرواداران به هوی بپروا هینانه بهو، له نیوان وهی: ﴿كَذَلِكَ﴾ و ﴿نُجِّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به تیهه لکیش فهرموی: ﴿حَقًّا عَلَيْنَا﴾ واته بزگار کردنی هم بپروادارانه راست و پیویست بوو له سرمان و پیویست بوو به فزل و بریار و میهره بانی خویمان، هم دوو رسته یه به چند جور یکی تریش ته فسیر کراوه تهوه، هر کام له وان شه هر نه گونجی به لام نه مهی که کردم به ته فسیر بی نه که ترو له لدا جیگیر تره، به لن کاره که هر بهو جوژه هات و به پیی بریاری خوا که نه بی تو مهی پاکی پروادار نه بی بعینی و بروی و گه شه بکات و بزگار بی له پاش هموو سزاو نه شه که نجه و بیم و ترسیک، له پاش هموو به سر هاتیکی سهخت. نه و داستان و سر گوزه شتانهی که له سووره ته دا هاتن شایه تیکی راست و ره وانن له سر شهوه، بی گومان هر و اش نه بی، دهی با پرواداران دنیا و دل نارام بن.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّن دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَلَكِن أَعْبُدُ اللَّهَ

الَّذِي بَرَأَكُمْ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٤﴾ وَأَنْ أَقْرَبَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا

ئەم سوورەتە تا ئێرە گەردش و خولانەوێ کرد بەدل و دەروون، بەدەوری چەند مەسەلە و مەبەستیکی سەرەکی و گەورە عەقیدەیی ئیسلام: بڕیاردانی پەرورەدگاریتی و سەرپەرشتی و چادیری و حاکمیتی تەنھا بوو، بەبێ هیچ جوړە ھاوبەش و تەکاوار، گێرانەوێ هەموو کاروباریک بۆلای خوا، بۆ باوو پەروەشتی که بڕیاری داوه و هیچ کەسێک ناتوانی دەست گۆرانکاری تێدا بکات، راستی پەيام و وحی، زیندوو بوونەوێ و پۆژی دوایی و دادپەرەری لەو پۆژەدا، ئینجا ئەو مەبەست و مەسەلە سەرەکیانە کۆ ئەکاتەوێ لەم چەند ئایەتە کورتانەیی که دێن و سوورەتەکیان پێداویی دیت، فەرمان ئەدات بە پێغمبەر (ﷺ) که چاری پێیدا بەناو هەموو ئانەمیدا بەگشتی و بەتیکرایی، دوواترین بڕیارو قەسەیی ئەمەییە که لەسەر بارو بڕیاری خوێ ئەرۆا بە رێک و راستی، هەتا خوا بڕیاری خوێ ئەدات که بڕیار هەر بڕیاری ئەو. ئەفەرموی: ﴿قُلْ﴾ ئەی پێغمبەر بلی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ ئەی ئادەمی بەگشتی، ئەی خەلکینە: ﴿إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّن دِينِي﴾ ئەگەر ئێوێ لە گومان لە راستی ئایینەکەمدا که بانگی ئێوێ بۆ ئەکەم و ئێوێ بە نەقامی وائەزانن که من لام داوه لەرێگی راست، ئەگەر ئێوێ لە گومان دان: ﴿فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ﴾ ئەوا من هیچ کات ناپەرستم ئەوانە بەناهەق و نەرەوا، ﴿وَلَكِن أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي بَرَأَكُمْ﴾ بەلکو ئەو خۆیە ئەپەرستم که ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یەو ئێوێ ئەمریتنی، واتە ئەگەر ئێوێ لە گومانان ئەوا من هەوالتان ئەدەم بەوێ که بیجگە لەوێ هیچ بارو گۆرانیکی ترم نییە و تەنھا ئەو خوا ئەپەرستم که مردنی ئێوێ بەدەستە، مینانی ئەم سیفەتە بەتایبەتی بۆ بیرخستنەریانە، ئەجەل و مانەریان هەر بەدەست ئەو، کەواتە هەر ئەو شایستەیی بۆ پەرستن ئەک ئەو پەرستراوانی ئەوانە که ئەکیان ئەدەن و ئەکیان ئەسینتی لە کەس، دیارە ئەمەش ترساندن و هەرەشەیی تێدایە، ﴿وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ فەرمانم پێدراوه که من لەبەرۆا داران بم، کەواتە من بەپێی ئەو فەرمانە پەفتار ئەکەم و لینی تێپەر ناکەم ﴿وَأَنْ أَقْرَبَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ فەرمانم پێدراوه بەمەیی که بەرێک و راستی پەوی خوێ راکیر بکە بۆ ئایینەکەت بە جوړی هەر پەوت بۆلای ئەوبکە و لادە لە هەر شتیکی تر، واتە بە تەواوی پەوبکەرە پەرستنی ئەو پەو وەرگێرە لە غەیری ئەو،

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١١٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ﴿١١٦﴾ وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِذَا يُرِيدُكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١١٧﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا

﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ به هیچ جور له‌ماوبه‌ش په‌واهران نه‌بی، ﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ﴾ هاوار مه‌که و مه په‌رسته بیجگه له خوا هر شتی که سوودت پئی‌ناگه‌یه‌نی نه‌گهر بیپه‌رستی و زیانت پئی‌ناگه‌یه‌نی نه‌گهر نه‌په‌رستی، واته بیجگه له خوا هیچکس و هیچ شتیکی تر نه سوود و قازانجی به ده‌سته و نه‌زیان، هر شتی‌کیش که نه‌وانه‌ی بده‌ست نه‌بی شیاوو شایسته‌ی په‌رستن نییه، ﴿فَإِنْ فَعَلْتَ﴾ که‌واته تو نه‌گهر کاری واتکرد، واته په‌رستنی بیجگه له خوا ﴿فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ بی‌گومان نه‌و کاته تو له ستم‌کاران نه‌بی و نا‌ه‌قی نه‌که‌یت، ﴿وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ﴾ نه‌گهر خوا دووچارت بکات به هر زیانیک هیچ لاهرو چاره‌سرنیک نییه بو نه‌وه بیجگه له‌و، ﴿وَإِذَا يُرِيدُكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ﴾ نه‌گهر نیازی خیرو خوشی پیبکات نه‌وا هیچ به‌رگری که‌رنیک نییه بو چاکه و به‌ره‌ی خواو هیچ شتیک ناتوانی نه‌و چاکه و به‌ره‌یه بگپرتنه‌وه، واته هر خیرو خوشی و چاکه‌یه‌ک که خوا بیکات به‌فزل و میهره‌بانی خوئی نه‌یدات و نه‌یبه‌خشی، ناتوانی پئی لی بگری و به‌رگری بکات، ﴿يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ خوا به‌و خیرو خوشی و فزله به‌هره‌مند نه‌کات هرکس له به‌نده‌کانی که خوا خوئی بیه‌وی و مه‌یلی بکات ﴿وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ خوای گوره لی‌بوره‌ی به‌به‌زییه، نه‌گهر نه‌و سیفه‌تانه نه‌بویه هیچکس شیایوی نه‌و چاکه و به‌هرانه نه‌نبوو، به‌لکو به‌هوی تاوان و گونا‌ه‌ره هم‌وو که‌س، به‌لکو هم‌وو گیانله‌به‌رانی له‌ناو نه‌برد هر له‌دنیا‌دا پیش‌سزای پوژی دوایی وه‌ک نه‌فهرموی له‌نایه‌تی تردا: ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكُوا عَلَى ظُهُرِهِمْ مِنْ دَابِئِهِ﴾ نه‌گهر خوا خه‌لکی

﴿ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴾ من وکیل و نیپر سراو نیم بهسرتانهوه لهلایهن خواوه که به زور بتان خه مسهر پښگه‌ی هق و راست و بهرگریتان بکه‌م له لادانو گومرایی، واته: به لکوړی نیشان دهر و راگه‌یه نهرم پیتان، نپوه حواله‌ی ئیراده و هلبژاردنی خوتان کراون، له پاشان بو بریارو قه‌دهری خوا، ئینجا کوتایی سوره‌تکه که هیننی بهم به‌ندو ته‌من به‌رزو شیرینه که ناراسته‌ی پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستی نه‌کات (ﷺ): ﴿ وَأَتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ ﴾ شوینی نه‌وه بکه‌وه که شورش کراوه بولات ﴿ وَأَصْبِرْ حَتَّىٰ يَخُذَكَ اللَّهُ ﴾ به نارام و خوگر به هتا خوا حوکم و بریاری خوی نه‌دات له نیوان توو نه و بی‌پروایانه‌دا، نه و به‌لینه‌ی که پیی داویت به‌دی نه‌هیننی ﴿ وَهُوَ خَيْرُ الْخَاكِمِينَ ﴾ نه و باشتیرینی هم‌وو حاکم و بریار دهرانه، چونکه نه و حوکم و بریار هر به هق و به داد نه‌دات، پیغه‌مبه‌ری نازیز (ﷺ) فرمانبه‌ری و گوئی‌رایه‌لی فرمانی خوی خوی کرد، خوی گرت بهرامبه‌ر نه و هم‌وو ناخوشیبه، تا خوا بریاری داد و هقی خویدا، به‌لینه‌که‌ی خوی به‌دی هینا، بهم شیوه‌یه نه‌وانی گرفتاری کرده‌وی به‌دی خویانکرد، نه‌مانیشی کرد به جینشین له ولاتدا، جله‌وی ژیان و جیهانی خشته ده‌ستیان، کردنی به ماموستای جیهان، نه‌وانه‌ی که له پاش نه‌وان هاتن هر به به‌هره‌مندی مانه‌وه هتا به‌ره به‌ره لایاندا له پربازه راسته‌که‌ی نه‌وان. ئینجا به پیی تاوان و پله‌ی لادانه‌که‌یان کشانه‌وه له و پریزو به‌ریزه‌ی که خوا پیی دابوون، له سایه و په‌نای نیسلامدا، تا له‌م دواپیهدا به ته‌واوی ژیر پی و پیشیل کران و نیشانه و دروشمی حوکم و میری و ده‌وله‌تیشیان نه‌ما مه‌گر هر به‌ناوی پووت، به‌لام سوپاس بو خوی میهره‌بان نه‌وا له هم‌وو لایه‌که‌وه بی‌داری و خبه‌ر بوونه‌وه‌ی موسلمانان په‌یدا بوویه‌وه، موسلمانان پښگا راسته‌که‌ی خویان دایه‌وه به‌ر، که پښگه‌که‌یان تیکوژشان و فیداکاریه له پښگه‌ی خوادا، به هوی نه‌وه به‌ره‌به‌ره به‌رز نه‌بنه‌وه بوړانده و پله‌ی به‌رز یخویان، به ئیزنی خوا نه‌مان به‌رده‌وام ترو به‌هیزتر نه‌بن له‌سهر کاری خویان، بی‌گومان به پیی نه‌وه یارمه‌تی خواو زال کردنیان مسوگره به پیی به‌لینی خوا، به‌لگه‌ی پوون و ناشکرا له‌سهر نه‌وه سهر بازو تیکوژشهرانی نه‌فغان بوو که به‌که‌می ژماره و به‌بی نه‌وایی و به‌که‌می چه‌که‌وه هه‌لسان بهرامبه‌ر درنده‌ترین و ره‌ق ترین هیز له دنیا‌دا وه‌ستان که هیزی پووسه، له پاش جیگیر بوون و دامه‌زاون و پیکه‌ینانی ده‌وله‌تیکی به‌کرئی گپراو هر له نه‌فغانیه‌کان له

ژیر چاودریزی ئه دوژمنه خوینه خواردهدا، ئه کۆمهله موسلمانه رهش و پروت و بی دهسهلاته ئه هیزی پروسه ناچار کرد به پرسوایی و بهبی ئابروویی و بهزیانیکی زۆرهوه کشانهوه و ولاتهکیان پاککردهوه له چلک و پیسییه، ئیستا ماوهتهوه چلکی بهکری گیراوهکان به نیزی خوا به تهوایی ولات پاک نهکهنهوه لهوانیش، داواکرین خوی میهربان یارمهتیاں بدات که دهولهتیکی ئیسلامی راستهقینهمان بۆ پیک بینن که بن له ماموستا و هاندرو پیشهوا له ناچه و ولاتهکانی تری ئیسلامدا، خوا به میهربانی خوی پاداشتی برا تیکۆشههکانی ئهفغان بداتهوه و ئه ناواتهشمان نیشان بدات، آمین.

وصل الله وسلم علي سيدنا محمد وآله وصحبه وتابعهم باحسان إلی يوم الدين.

له بهیانی پۆژی جمعهدا دوایی هات، خوا به میهربانی خوی وهی گری و ئهوهی که ماوه له پاش ئه سورته تا سورتهی ﴿الکھف﴾ پیم تهواو بکات که لهویدا تهفسیری ههموو قورئانهکه تهواو ئهبی، سوپاس بۆ خوا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكُنْتُ أُحْكَمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُرْسِيٌّ نَذِيرٌ

وَنَشِيرٌ ﴿٢﴾

سوره نسی ﴿هود﴾

مه کهک ییه و (۱۲۲) نایه ته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ئهم سوره ته له پاش سوره تی ﴿یونس﴾ هاتووه ته خواره وه، سوره تی ﴿یونس﴾ یش له پاش سوره تی ﴿اسراء﴾ هاتووه، به هوی ئه وه وه دهرئه که وی که له سهخت ترین کاتدا هاتووه، له پاش له دنیا دهرچوونی ئه بو تالیبو و خاتوو خه دیجه هاتووه که ئه و سآله ناو برا به سآلی غه م و په ژاره، بت په رسته کان که وتنه ئه و په ری بی شه رمی، به تایبه تی پاش پووداوی شه و په وی پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ که شتیکی زور دوور بوو لای بی پروا کان و بوو به هوی دهم بازی و لاقرتی کردنی ئه وان، بوو به هوی پاشگه ز بوونه وه ی هیندی له وان هی تازه موسلمان بوو بوون و بروای به هیزیان بو پیدا نه بوو بوو، له و کاتدا قوره یش راپه رین له خوی و بانگه وازه که ی تا راده یه ک بزوتنه وه ی نه ماو هیچکه س له مه کهک ییه کان و دهورو به ری موسلمان نه ئه بوون، ئه وه ش که میک پیش ئه وه بوو که خوا دهورو بکاته وه به هوی په یمانی عه قبه ی یه که م و دووم که سام و ترسی خسته دلای قوره یش ییه کانه وه، وه ک (ئیبین و ئیسحاق) به دریزی ئهم باسه ئه کات، ههروه ها خاوه نی (امتاع الاسماع).

ئینجا با بیینه ژیر سایه ی نایه ته کان و دلای خومانی بو بکه ینه وه تا پیت و فهره کانی ببارینی به سه ر دل و دهورون و هه ست و هوشماندا، به یارمه تی خوا. له یه که م جاره وه له پاش ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ دهروزه ی سوره ته که ئه کاته وه به م سن ناوه (الف، لام، را) که هه ر کام ناوه بو پیتی له و پیتانه ی که ئه و خه لکه ناشنا بوون پنیان و قسه و گفتو گو یان پینه کردو و ته و تاری خو یان پی که ئه مینا له وان و له وینه یان، له سه ره تای هیندی له و

سوره تانهی که ناوی ئەم پیتانهیان له شوینەوه ههیه به تایبەتی سورتی ﴿یس﴾ رای زانایانمان باسکرد له بارەیی ئەو ناوو پیتانهوه، یەکن لەو پایانه ئەمه بوو که قورئان بەر ئەبیرتەوه له بی پرواکان که ئەم قورئانه پیکهاتوو له وینەیی ئەم پیتانه که ئەوان وتەو وتاری خۆیانی لی پیک ئەهینن له گەل ئەوه دا دەستە پاچەر پەکەوتوون لەوهی وینەیی بلین، که واتە با پروا بینن که ئەم قورئانه لەلایەن خواوه هاتوو و هیچکەس ناتوانی لاسایی بکاتەوه و وینەیی بلین، جا لەسەر ئەم رایە ئەلین: ﴿الرَّكْبَةُ أَكْرَبُ مِنَ الْبَيْتِ﴾ پیک هاتوو له وینەیی ئەم پیتانه نامەیهکی بەرزو بەرێز که نایەتەکانی داریژراوه و هۆنراوه تەوه به جوړی که هیچ کەم و کوپی و دژایەتی و پینچەوانەیی کار دروستی و بەرژەوهندی پووی تیناکات، هەموو وشەو وتەیهکی بەجیبەو له شوین و جیگای خۆیدا، ﴿ثُمَّ نَصَلَتْ﴾ ئینجا جیا کراونەتەوه و بەش بەش کراون بە پێی مەبەستەکانیان، ئەوه تا بەشێ باسی خواپەرستییه و بەشێ باسی حەرام و حەلالەو... هەر وهما، واتە ئەم نامەیه خاوهنی ئەم دوو سیفەتەیه له یەک کاتدا بەین دواو بەر، یان له دوو کاتدا بەین دواو بەر، بەم رەنگە به کورتی مەبەستی نایەتەکانی هاتوون له هیندی سورتدا له پاشان به دریزی له هیندی له سورتەکانی تردا، ﴿مِن لَّدُن حَكِيمٍ حَبِيرٍ﴾ واتە من ئەم نامەیه که هاتوو لەلایەن لیزان و کاردروستیکی زانای با خەبەر، یان نایەتەکانی داریژراوه و ئینجا جیا کراونەتەوه لەلایەن کاردروستیکی با خەبەر وه، که واتە ئەم نامە بەرزە خوا بەم جوړەیی لیکردوو و ناردوو یەتی تەنانت پیغمبەریش (ﷺ) دەخلی لەوه دا نییه و له توانای ئەویشا نییه، (زەمەخشەری) وتەیهکی شیرینی ههیه لیڕەدا سیفەتی (احکمت) ئەگبیرتەوه بۆ (حکیم) و (فصلت) ئەگبیرتەوه بۆ (فصلت) واتە نایەتەکانی داریژتوو کاردروستیکی لیزان، پوون و جیای کردوونەتەوه زانای باخەبەر به هەموو کاروبارو چۆنییتی هەموو شت، نایەتەکانی بهر جوړە هاتوون ﴿أَلَا تَتَذَكَّرُونَ إِلَّا اللَّهُ﴾ له بەرئەوهی ئیوه هیچ شتی نەپەرستن جگە له خوا، ﴿إِنِّي لَكَرِيمٌ ذَكِيرٌ﴾ به پاستی من بۆ ئیوه لەلایەن ئەو خواوه ترسینەرم و ئەتان ترسینم به سزای خوا ئەگەر بپروا نەهینن و واز نەهینن له پەرستنی بینجگە له خوا، ﴿وَتَذَكَّرُ﴾ مۆژدە دەرم پیتان ئەگەر بپروا بینن و تەنها خوا پەرستن، بەم فەرموودەیه پەیا مەکی خۆی رانهگەیهنی له گەل کارو کردووهی له گەل ئەواندا،

وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ.

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ أَخَافَ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٢﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

﴿وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ﴾ نه و نایه تانہ ہاتون بہ مہی کہ ئیوہ داوای سپرنہوہ و لیبورن بکن لہ پەروردگار تان، ئینجا بگہرینہوہ بؤلای و توبہ بکن و پەشیمان ببینہوہ لہوہی کہ کردوتانہ، ئەگەر مەبەست داوای لیبورن بێت لہ گوناھو تاوانی لہوہ بەر مەبەست لہ توبہ و داوای لیبورن بێت بۆ ئەوہی کہ پوو ئەدات وەك هیندیک ئەفەرموون ئەوا هیچ گێرو گرفتیک نییە کاتئ داوای دووم پاش ئەکەوئ و وتەئ (ثم) جیی خۆیەتی، ھەر وہا ئەگەر مەبەست بە یەکەم داوا بێت بە دەم و مەبەست بە دووم کردەوہی چاک بێت و سەرۆ کرتنی ناتەواوی لہوہ پیش، چونکہ پادەئ کردەوہ لہ پاش گوتنہ، ھەر وہا ئەگەر مەبەست بە یەکەم و ازھینان بێت لہ گوناھو مەبەست بە دووم گەرانەوہ بێت بۆ گوئ پرایەلی، یان مەبەست بە یەکەم داوای سپرنہوہ بێت و مەبەست بە دووم پەشیمان بوونہوہ بێت لہ گەل بیریاری ئەگەرانەوہ بۆ حالی پینشو، کہ ئەمەش رای بەھیزہ، بەلام ئەگەر مەبەست بە ھەردوو ھەر یەك شت بئ وەك هیندیک لەسەر ئەوہیہ ئەو کاتہ ئەبئ وتەئ (ثم) لەسەر پوو کەشەکەئ نەبئ، بەلکو بە واتای (و) بگێرئ وەك (فراہ) ئەفەرموئ، ﴿يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا﴾ واتە داوای لیبورن بکن و بگہرینہوہ بؤلای پەروردگار تان تا بتان ژینەئ بە ژیانیکی جوان و شیرین، پیتان ببەخشئ ئەوہی کہ ھۆی خۆشی و رابواردنہ، ﴿إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ تا ماوہی ناو براو دیاریکراو لای خوا ﴿وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾ تا ببەخشئ بە ھەموو خاوەن کردەوہ یەکی چاکێ زیاد، پاداشت و سەرەنجامی کردەوہی لہ پۆژی دوا ییدا بە تیرو تەواوی، بەلام لہ دنیا دا بەر جوړہ نییە، بەلکو ھەر کەسە بە جوړیک پاداشت ئەدریتەوہ بە پئی زانین و کاردروستی خوا. ئینجا ھەر شە ئەکات لەوانہی کہ برپا ناھینن و ئەفەرموئ: ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ ئەگەر پوو وەرئەگێرن، ﴿فَإِنَّ أَخَافَ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ﴾ ئەوا بە راستی من مەترسی ئەکەم لەسەر تان سزای پۆژیکی گەورہ کہ پۆژی دوا یی یە، واتە دلەم بۆتان ئەسوتئ و بەزەبیم

دیتەو پیتاندا، ﴿إِلَّا اللَّهُ مَرْجُومًا﴾ ھەر بۆلای خواپە گەرانەوتان بە مردن و ئینجا زیندوو
 کردنەو و حساب و پرسیار ﴿وَمَوْعِدًا لِّكُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ ئەو خواپە توانا دەسەلاتدارە بەسەر
 ھەموو شتیکدا کہ یەکی لەو شتانە ئەو زیندوو کردنەو و حساب و پرسیارە، ئەمە یە ئەو
 نامە، یان نایەتەکانی ئەو نامە، ئەمە یە ئەو یاسا و مەسەلانە ی کہ گرنگن و ئەم نامە یە
 ھاتوو بۆ باسکردن و چەسپاندنیان و ھەموو ئایینەکی لەسەر دائەمەزینن، تاک و تەنیا یی
 خوا و پەرستنی بەبێ ھیچ ھاوبەش، بپروا بە پەيام لە لایەن خواوە، بانگکردن بۆ داوای
 لیبوردن و گەرانەو بۆ لای خوا، ئەو دووانەش سەرەتا و یەکەم جاری کردەو ی چاکە،
 کردەو ی چاکیش تەنیا دلپاکی و ھەلسان نییە بە نیشانە و دروشمی خواپەرستی، بەلکو
 کرەو ی چاک گشتیە بۆ ئەو و ھەموو جوړە چاک کردنیکی لەناو گەل و ولاتدا لە ناوەدان
 کردنەو و بەکارھینانی ھەرچی ھۆی ژبانی بەختەو ھری و کامەرانییە و بەکارھینانی ھەموو
 ھیزو وزەکان کہ خۆی میھرەبان لەم جیھان و زەوییدا دایناو بۆ بەندەکانی، لە
 نایەتەکانەو دەرئەکەو ی کہ خواپەرستی و داوای لیبوردن و تۆبە و گەرانەو بۆ لای خوا ھۆ
 مایە ی ژبانی خوشی و کامەرانییە، لەگەل ئەو دا زۆر لە پیاوچاکان کہ دلپان لای خواپە
 دەمیان وا بە تۆبە و داوای لیبوردنەو، کہ چی وان لە ژبانیکی سەخت و تالداو دوورن لە
 خوشی و کامەرانی، بئگومان ئەمە پرسیاریکە بە دل و دەمی زۆر کەسدا دیت و گوزەر
 ئەکات، کەواتە پئویستی ھەبە بە ھیندی لیکۆلینەو و پوون کردنەو و نەھیشتنی ئەو
 گریبە. کەواتە ئەلین: ژبانی خوشی و کامەرانی ھەرچۆنێ پیک دیت لە فراوانی و زۆری
 شت و مە و ھۆ کەرەسە ی ژبان، ھەر و ھا پیکدیت بە جوړو چۆنیتی ژبان، بۆ وینە ژبانیک
 بەسەر بپۆی لە سایە ی دادو یاسایەکی ئازادی و سەر بەستیا، ئەو ژبانە خوش و شیرینە
 ھەرچەند کەم و کوپی ھەبێ لەبارە ی گوزەران و کەم بوودی یەو زۆر خوش و شیرینە و بە
 ژبان کامەرانی و بەختەو ھری سەیر ئەکری لە چا و ژبانیک کہ بەسەر بپۆی لە سایە ی
 یاسایەکی بەدو ستم و فەوزا و بئنیزامیدا، ھەرچەند زۆر تیرو تەواو بیست لە بارە ی
 شت و مەکی فراوانی ھۆو کەرەسە ی گوزەران و ژباندا، دە ی شتیکی پوون و ناشکرایە کہ
 ئازادی و سەر بەستی و دادو دووری لە ستم و ناپەروایی تەنیا لە ژبانیکدا دەستکەوت ئەبێ

كه دامه زرابى له سهر بپروا به خواو ملكه چى تهنها بؤ خواو دانانى تهنها خوا به حاكمو
 كاربه دهست، هروهها پيشكه وتنو كامه رانى و نارامى به كرده وهى پاك و خاوين بهرهم دارو
 دور له ستم و ناره واپى دهستكه وت نهبن، بيجگه له وهش كه گوتمان ههركه سيك كه
 بپروادارو له خواترس بيت هميشه به نارامو دنيايه و دل خوشه، چونكه نهزاني هموو
 ناخوشى و ناته و اوپيهك ههروا نارواو بئ سهر و شوين، بهلكو پاداشتى چاك و به نرخ ترى
 هيه له پوژى دواييدا، كه واته نه وهى له نايه ته كه دا فرمانى پيدا هوو مایه ي ژيان و
 گوزهرانى شيرين و خوشه له دنيايه دا ئيت هر چه ند كه م و كوپى ههبن له شت و مهك و
 كه ره سهى ژياندا، مه بهست له و قسه و باسه نه وه نيه كه بئ نه واپان و تهنگ گوزهرانان سهر
 كز كه ن و هه به وه پازى ببن و هيچ هه و ليك نه دن بؤ خوڤيان، بهلكو مه بهست نه وه به هه هر هيچ
 نه بن بپروادارى له خواترس خوڤاريزو كامه ران و دل نارامه به هوى بپروا له خواترسى و
 خوڤاريزيه كه يه وه، به هوى نه وهى نه زاني و ئوميد هواره كه هه رچى له دهست دهر چى ليڤه له و
 دنيا باشترو به نرخ ترى پئ نه دري ته وه وهك گوتمان. ئينجا له پاش هه موو نه وانه شتيكى
 پوونه كه په رستنى خواو دور كه وتنه وه له په رستنى هه ر شتيكى تر به مه پيكديت كه
 بهرنامه ي ژيان هه ر له خواو له شهريعتى خواوه وه رگيرى و هيچ بهرنامه يه كى تر له نارادا
 نه بن، دهى هه ر كاتى گه ل و كو مه ل به بهرنامه و شهريعتيخ رهفتار بكن هيچ كه م و كوپى و
 لارى و ناته و اوپيهك پوو ناكاته ژيانيان، چونكه سروسختى شهريعت و بهرنامه كه دهست
 نادات بؤ هيچ ناره واپى و كه م و كوپيهك، هه ر ناره واپى و كه م و كوپيهك ههبن نه بن
 موسلمانان نه يه پلن و بهرگري بكن، كه واته هه ر گه ل و كو مه لى موسلمانان ژيانيان پيك و پيك
 نه بن نه وه خوڤيان ناته و اوون و به پئى بهرنامه و شهريعت ته كه يان نه جو لا و نه ته وه، نه وه شتيكه
 به دري ژايى ميژوى ئه م ئايين و شهريعت ته بينراوه و بهراورد كراوه، بؤ نمونه له
 چه رخي (عومه ي كوپى عه بدولعه زين دا - خوا ليى پازى بئ - كه گه وه تين ده و له تى له ژيڤر
 دهستدا بوو له و ده و له ته پان و فراوانه دا يهك بئ نه واپ پهك كه و ته دهست نه نه كه وت، كه سيان
 دهست نه نه كه وت كه زهكات و خير وه رگري و هه موو نه يانگوت: عومه ر به دادو دادپهروه رى
 بئ پيوستى كردوين.

أَلَا إِنَّهُمْ يَنْتُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخَفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَعْشُونَ شِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

إِنَّهُ عَلَيْهِمْ بَدَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

له پاش جاردان و پاگه ياندنی كورته و پالفتھی ئەم نامەیه كه باسكرا، ئینجا دەست نیشان ئەكات بۆ لاری و ناله باریی هیندی له بارەى وەرگرتن و پیشوازی لەم نامەیه كاتى كه فروستاده ترسینهرو موژده دەرەكه پینان پائەگه یەنى، ئەفەرموی: ﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَنْتُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخَفُوا مِنْهُ﴾ ئەم نایە تەبەچەند جورێك تەفسیر كراوه تەوه، هیندیكیان زۆر بە دور دانراوه، له ئیوان ئەو تەفسیراندا دوانیان بە نزیک تر زانراوه لێرەدا باسی ئەكەم:

۱- بیدارو ئاگادار بن كه به راستی ئەو بێ پروایانە له كاتى خویندنهوى قورئان بەسەریاندا سەریان دانەخەن و سنگیان ئەپینچنەوه و ئەیلکینن بە سکیانەوه بۆ ئەوهو بە نیازی ئەوهی كه خوێان بشارنەوه له خوا یان له پیغه مبهەر (ﷺ).

۲- بیدار بن كه به راستی ئەوانە سنگیان ئەپینچنەوه لەسەر كینهو دوژمنایەتى و ئەوهی له دلیاندا یە دەری نابن و ئەیشارنەوه بۆ ئەوهی خوێان بشارنەوه له خوا، لەسەر هەر بار ئەوا خوا ئەدا له دەماخیان و هەول و كردهوه كەیان بەبێ نرخ و بە پووچەل دەرئەكات بەمەى كه خوا ئاگاداره به هەموو شتیكى نەینى و هەر له خوێان نمونەیه كیان بۆ باس ئەكات، ئەفەرموی: ﴿أَلَا حِينَ يَسْتَعْشُونَ شِيَابَهُمْ﴾ بیدار بن ئەوانە كاتى كه ئەچنە ناو جیگا و بان و خوێان دانەپۆشن بە پۆشاك و ئەو شتانەى كه خەوتوو خۆى پى دانەشارى، كه لەو كاتاندا به پى باوى خەلكى قسەو باسى نەینى ئەكرى، ئەوانە لەو كاتەدا: ﴿عَلِمَ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ خوا ئاگایەو ئەزانى هەرچى ئەوانە نەینى پى ئەكەن و دەرى نابن، هەرچى دەرى ئەبپن و ئاشكرای ئەكەن.

ئینجا رابەر ئەهینى لەسەر ئەو زانینى خوێه، ئەفەرموی: ﴿إِنَّهُ عَلَيْهِمْ بَدَاتِ الصُّدُورِ﴾ بەراستی خوا زاناو ئاگایه به هەر نیازو خوتورهو خەیاڵك كه له سنگەكاندا هەیهو هاتووچۆ ئەكەن، واتە زاناو ئاگایه به پۆشیده ترین و شاراوە ترین چ جای ئەوهی كردهوهی ئەوانە.

لێرەدا جزمى یانزەیهەم كۆتاییهات بەپارمەتى خوا دەست دەكەم بەجزمى دوانزەیهەم

تەفسیری قورئانی پیروۆز

جزمی

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾

﴿ ٦ ﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ

لِيَسْأَلُكُمْ فِيكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

ئينجا شیوهیه کی تر له شیوه کانی زانینه گشتیه که ی خوا نه خاته بهرچا و نه فرموی:

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا ﴾ هیچ گیان له بهر یک نییه که له زه ویدایه و نه گهری، مه گهر

له سهر خوی به پوزیه که ی، ﴿ وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ﴾ جئ و شوینی نارامگا و مانه وه ی

نه زانی، جئ و شوینی که کاتی و دانراوه تییدا تا کات و ماوه ی لیدم چوونی نه زانی و له ههر

شوینی کدا بن باوه پره کانی پوزی خوی نه داتی، ﴿ كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ ههر کام و هه مو له وانه

— هه روه ها هه مو شتیکی تریش — نووسراوه و دیاریکراوه له نامه یه کی پوون یان

پوونکره ودا که نا و براوه به (لوح المحفوظ) وه که له حه دیسی صه حیددا هاتوه، بهرآستی

هیندیک بیر کردنه وه نه بی سهر سام بیئ و بکه ویته دلّه له رزه، وه ره بهر وادار بیریک بکه روه

له و هه مو گیانله بهرانه که پووی زه ی داگیر کردوه و هه مو درزو کون و کله بهر و نا

سکی پر کردوه، که به هیچ جور نایه نه ژماره بؤ هه مو ناده می، وه ره بیریک بکه روه له وه ی

که زانینی خوا گشتیه بویان و به جئ و شوینیان و به بارو حال و هه مو پووداو

به سهره اتیان و به هه مو پوزیه کیان که خوی به میهره بانی خوی بهریداره له سهر زاتی

پاکی خوی!! نه م زه ی یه ی وا دروست کردوه که هه مو پیویستی که نه و گیانله بهرانه ی

تییدایه، نه و گیانله بهرانه شی و دروست کردوه که بتوانن پوزیه کی خویانی لی وهرگرن

ههر کام به جور و شیوه یه کی تایبه تی گونجاو بیئت، به تایبه تی نه م ناده می یه که کراوه به

جینشین لیها تن و ناماده یه کی تایبه تی پیداره که بتوانن هه مو جوره خیر و بیریکی لی

فراهه م بیئی، ده سه لاتداری کردوه به سهر گوپینی پووی زه ی، گه شه پیدان و گوپینی

باری ژيان - وهك به چاو ئه بينرئ له هه موو چهرخ و ولا تيكدا - له كاتيكدا كه تيكوشان
 نهكات بو فراههه هيناني پوزيه كه ي كه خوا هوو كه ره سه كاني دروست كردوو و له م
 بوونه وهره دا بوي داناوه ئه بي بهندهش كارو كرده وه و دهسه لاتي بخاته كار بو فراههه
 هيناني! مه بهست ئه وه نيبه كه ههركهس پوزيه كي ديارى كراوى ههيه به بي كارو كرده وه و
 تيكوشانى خو ي بوي ديت و دوا ناكه وي، له دهست دهرناچئ به دانيشتن و ته مبه لي، وهك
 هينديك وا ئه زانن و وا حالي بوون! نه خير ئه و كه سه ي وا تيگه يشتوو هه له يه، چونكه
 پيچه وانه ي فرمانه كاني ئيسلامه كه پيوستيان كردوو كارو كرده وه و به كار هيناني ئه و
 شتانه ي كه خوا كردووني به هو ي پيكه هينان و فراههه هينان، به لي بو هه موو كهس پوزيه كي
 خو ي ههيه، ئه مه پاسته، ئه و پوزيه خوا له م زه وي و بوونه وهره دا ديناوه، ديارى كراوه
 له لايه ن خوا وه به پي ئه و بارو و ره وشه ي كه خوا برياريداو، كه واته نابئ هيج كه سيك
 دابنيشئ به بي تيكوشان و كارو كرده وه، له كاتيكدا ده زانئ ناسمان ئالتوون و زيو نابارئيئ،
 به لكو ناسمان و زه وي زه خيره و كه ره سه ي پوزيان تي دايه بو هه موو گيانله به ران، ههركهس به
 پي باو و فرماني خوا هه ول و تيكوشان بكات بيهش نابيت، پوزي به هه ول و تيكوشان
 فراههه ديت، ئيتر چ هه لال و حه رام، به لام جو رو شيوه كه يان جيا وازه، سه ره نجام و دوا
 پوزيشيان جيا وازه.

ئينجا ههروهه بهنده كاني خوا ئاشنا نهكات به خواي ميه ره باني خو يان، ناگاداريان
 نهكا و دهست نيشانيان بو نهكات به به ره مه ي دهسه لات و كار دروستي خوا له دروست كردني
 ئه م بوونه وهره دا، ئه فهرموي: ﴿وَهُرَّ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ ئه و خوايه
 كه سيكه كه ناسمانه كان و زه وي دروست كرد له شهش پوژدا، ﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾
 عه رشه كه ي خوا به سه ر ئاوه وه بوو خوا ئه م زه وي و ناسمانه ي دروست كرد، ﴿لِيَلْبُوكُم بِأَنْكُمُ
 أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بو ئه وه ي تاقيتان بكاته ره ئايا كام له ئيوه چاكترو جواتره له باره ي كرده وه دا.

لهبارهي دروستکردني ناسمانهکان و زهويدا له شهش پوژدا له چهند شوينکدا قسه مان
لنکردووه و پای به هيزمان ديارى کردووه، هروها له باره ي عرشه وه، که واته ليره دا
پيوست نيه هيج بلين، نه وهى که تا ئيستا قسه مان لینه کردووه دوو شته:

۱- له پيش دروستکردني ناسمانهکان و زهويدا عرش به سر ناووه بوو، وهک له چهند
هديسنيکيشدا نه وه هاتووه، به لام نایا مه به ست به و ناوه چيه و چونه؟ يان له کوئ
بووه؟ يا عرش چون به سر نه و ناووه بووه؟ له و بابه ته وه قسه و باسى زور کراوه و
ريوايه تى زوريش هاتووه، به لام هيج کام له وانه له نايه ته که وهرناگيرئ، هيج کام
ده قى تى ته وای نيه له سهرى، نه وانه له و شته غه بيبانه ن که هر له لايه ن خواوه
نه زانرين، که واته هه ق وایه ئيمه ش زياده ره وى نه که ين و هر نه وه بلين که ده قى
نايه ته که نه يگه يه نئ. هروها ئيمه بو مان نيه نه م جوړه نايه تانه ريك بخه ين له گه ل
نه و بوچوون و نه زه رياتانه ي که ناو نه برين به عيلمى و زانيارى، چونکه نه مانه هه ميشه
ده ست نه دن بو گوړاندن و هله وشانده وه و کاتى که پاده ي پله ي زانيارى به رزتر
نه بيه ته وه و خه لکى رى يان نه که وى له تازه ترين که زياتر جيگه ي باوه ره، ده ي که واته
راست نيه که ئيمه قورئان ريك بخه ين له گه ل نه وانه دا، چونکه قورئان له لايه ن خواوه
هاتووه و ده ست نادات بو هله و گوړان، بوچوون و نه زه ريان به و سه ير نه که ين و
هرگيز نابى هه ول بده ين بو ريك خستنى قورئان له گه ليان يان ريك خستنى نه وان
له گه ل قورئان، به لام جوړى تى تر هيه که پنى نه گو ترئ حقائقى عيلمى و به
تاقيردنه وه و به راورد کردن ژيرى نه توانئ نه توانئ کارو قسه يان تيدا بکات، وهک
نه وهى ناو نه سل و بنه رته ي بو هه موو زينده وهر، يان هه موو زينده وهره کان، به لکو
هه موو شتى نىرو مئيه، نه م جوړه شتانه قورئان ريگه ي داوه بو ژيرى کارى تيدا
بکات به نه و په رى نازادى و سه ربه ستى.

وَلَيْنَ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ
 مُبِينٌ ﴿٧﴾ وَلَيْنَ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَّا أُمَّةً مَعْدُودَةً

۲- ئەم ئايەتە نیشان ئەدات كە دروستكردنى زەوى و ئەم ئاسمانە لە شەش پوژداو لەسەر
 ئەو بارو شىۋەيە بۇ تاقىكردنەوى ئەم ئادەمىيە، كەواتە با بزائىن كە تاقىكردنەوى كە
 زۆر گەورەيە، ئەم ئادەمى يە زۆر گەورە و گرنگە، مەبەست بەو تاقىكردنەوى وەك چەند
 جارى تر گوترا ئەو نىيە كە بەو بۇ خوا دەر كەوى - پاكى بۇ خوا - مەبەست ئەو يە
 بۇ خەلكى دەر كەوى، مەبەست ئەو يە ئەو يە خوا ئەيزانى خەلكى بە كردهوى خۇيان
 دەرى بخەن، تا بەهوى ئەو وە هەركەس تۆلە و پاداشتى خوى وەرگىرى بە پىنى
 ويست و دادى خوا. جا لەبەر ئەو بېوا نەبوون بە زىندوو بوونەوى حىساب و پىرسىارو
 تۆلە و پاداشت هەق وايە جىگەى سەرسوپمان بىت بۇ هەركەسنى كە ژىر بىت،
 دەرئەكەوى كە بى بېروايان نە قام و نە زانن كە سەريان سوپئەمىنى لەو زىندوو بوونەوى و
 حىساب و پىرسىارە، وەك دەست نیشان ئەكات كە ئەفەرموى: ﴿وَلَيْنَ قُلْتُمْ﴾ سوپند
 بە خوا ئەگەر بلىيت بەوانە: ﴿إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ﴾ بە راستى ئىۋە زىندوو
 كراۋە ئەبن لەپاش مردن، ﴿لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئەوانەى كە بى بېروان ئەلەين: ﴿إِنْ هَذَا
 إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ ئەمە هېچ نىيە بىجگە لەوى كە جادوويەكى پوونە، واتە ئەم قەسى تۆ
 وەك جادوو وايە لە هەلخەلە تانندن و ناراستيدا، يان ئەم قورئانەى كە تۆ ئەخوينى
 بەسەرماندا هەروەكو جادوو وايە، لەمەدا كە قام و هۆشت لا نەهيشتووین و سەرت لى
 تىك داوین، بەلام ئامى چەند ئەو قەسى ئەوانە درۆو بى جى و ناپە وايە و جىگەى
 سەرسوپمانە!!

ئىنجا هەروەها باسى لارى و نالەبارى ئەو بى بېروايانە ئەكات كە پەلە ئەننەرە بە هاتنى
 ئەو سزاي كە پىغەمبەر (ﷺ) هەرشەى ئەكرد لىيان پىنى، ئەفەرموى: ﴿وَلَيْنَ أَخْرَجْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ
 إِلَّا أُمَّةً مَعْدُودَةً﴾ سوپند بە خوا ئەگەر دوا بخەين لىيان ئەو سزايەى كە ترسىنران پىنى تا
 ماوہەكى كەمى ديارى كراوى ژمىررا و ئىمە و لەزانىنى ئىمەدا،

لَيَقُولُنَّ مَا يَحْسِبُهُ الْآيَوْمَ بِأَيِّهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ
 ۸) وَلَئِن أَدْقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَكْفُرُ ۱) وَلَئِن
 أَدْقْنَاهُ نَعْمَاءً بَعْدَ ضَرَاءٍ مَسْتَه لَيَقُولُنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ۱۰)

﴿لَيَقُولُنَّ مَا يَحْسِبُهُ﴾ نه‌وانه نه‌لین: نایا چی نه‌و سزای و وه‌ستاندووه و به‌رگری نه‌کات؟
 واته نه‌گهر محمد راست نه‌کات ده‌ی نه‌و سزایه بو نه‌هات و چی هو‌ی وه‌ستانی‌ه‌تی؟ دیاره به
 لا‌قرتیه‌وه نه‌وه‌یان نه‌گوت، که‌واته به‌م جو‌ره سه‌خته ده‌م کوتیان نه‌کات: ﴿الْآيَوْمَ بِأَيِّهِمْ لَيْسَ
 مَصْرُوفًا عَنْهُمْ﴾ بی‌دار بن پوژی نه‌و سزایان بو دیت لا نادرئ لییان، واته کاتی هاتنی
 نه‌هاتووه‌ته پیشه‌وه مه‌گهر کاته هات به هیچ ره‌نگ دوا ناکه‌وئت و هیچ شتی به‌رگری ناکات و
 دوا‌ی ناخات ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ بن‌گومان ده‌وری نه‌وان نه‌دات نه‌وه‌ی که
 نه‌وانه به‌ گالته‌یان دانه‌نا و لا‌قرتیان پی‌نه‌کرد، ئیتر نه‌و سزا سزای نه‌م دنیا بی‌ت یان سزای
 پوژی دوا‌یی. بن‌گومان زور له‌ ئوممه‌ته پیشه‌وه‌کان کاتی که‌ پی‌غه‌مبه‌ره‌کانیان نه‌هاتن به‌و
 موعجیزه‌ی که‌ نه‌و بن‌پروایانه په‌لپیان پی‌نه‌گرت و ئینجا به‌وه‌ش هر پروایان نه‌ئه‌هینا،
 خوا‌ی ترسی‌نهر له‌ناوی نه‌بردن و له‌ریشه‌ی نه‌هینان، نه‌وه‌ش له‌به‌ر نه‌وه بوو نه‌و په‌یامانه
 کاتی بوون و بو‌ده‌سته و چینئ بوون، نه‌و موعجیزانه‌ش که‌ نه‌دران به‌ هر‌کام له‌و
 فروستادانه کاتی بوون و هر نه‌و ده‌سته و چینانه ئه‌یانینی، نه‌ه‌مانه‌وه بو‌ده‌سته و چینئ
 تر تا خه‌لکی تر پروایینن، به‌لام په‌یام و شه‌ریعه‌تی نه‌م دواترین ئوممه‌ته هه‌تا هه‌تاییبه‌ و بو
 هه‌موو گه‌ل و چینه‌کانه، هه‌روه‌ها موعجیزه‌که‌شی شتیکی کاتی و مادی نه‌بوو، که‌واته ده‌ست
 نه‌دات بو‌مانه‌وه و بو‌نه‌وه‌ی هه‌موو چینه‌کانی داهاتوو بی‌ری لی‌بکه‌نه‌وه و به‌هو‌ی نه‌وه‌وه پروا
 بینن، جا به‌هو‌ی نه‌وه‌وه کار دروستی و لی‌زانی خوا داخواز بوویو نه‌وه که‌ نه‌و جو‌ره سزایانه
 نه‌دا به‌سه‌ر نه‌م ئوممه‌ته‌دا، سزا له‌م ئوممه‌ته‌دا بو‌که‌ سانیک بی‌ت له‌ کاتی دیاریی کراوی
 خو‌یاند، هه‌روه‌ها نه‌و دوو ئوممه‌ته‌ی پیش نه‌م دواترین ئوممه‌ته‌خوا سزای گشتی و له
 ریشه‌ هی‌نهری نه‌دا به‌سه‌ریاندا، به‌لام هاویه‌ش ره‌وا‌هرانی یه‌که‌م که‌ به‌ره‌نگاری ئیسلام

وەستان لەبەر نەفامیان بیریان نەئەکردەوه لەو هەموو بەلگە و نیشانە پوونانە، بەهۆی ئەوهوه
 بڕوایان نەبوو بەزیندوو بوونەوه، لەبەر نەفامیان کاتێ کە سزاکەیان دوا بکەوتابە لەبەر
 چەند هۆیک ئەکەوتنە لاقرتی کردن و ئەیان گوت: ئایا چی بەگری ئەکات و بۆچی نەهات؟
 ئەو سزای کە خوا بڕیاری دا بێت بە پەلەنەوه و پیش ناکەوێت لەکاتی دیاریی کراوی
 خۆی، ئەگەر بە پێی بۆچوون و تیگەیشتنی خەلکی دواکەوتووین ئەوه میهرەبانییە لەلایەن
 خواوە تا هەرکەس نامادەیی تیا بێ بڕوا بێنێ، لەو ماوەدا کە خوا مۆلەتی قورەیشیدا
 چەندەما کەس موسلمان بوون کە فیداکاری و تیکۆشانیان کرد بۆ ئیسلام، یان بەچەو
 نەوهکانیان لەپاشان موسلمان بوون و بوون بە فیداکارو پارێزەری ئیسلام، ئەمە شتیکی
 ناشکرایە لای هەموو کەس، رەنگە چەند شتی بێنێ کە خوا ئەیزانی و ئیمە بێناکاین لێی،
 بەلام نەفام و نەزانەکان پەلە ئەنێنەوه. بەبۆنەوی پەلە نەوهی نەفامان بۆ هاتنی سزا،
 بێ ئارام و دانەمەزراوی ئەم ئادەمییه باس ئەکات کە راست و رێک و دامەزراو نابێ بە بڕوا
 نەبێ، ئەفەرموی: ﴿وَلَكِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِمَّا رَحِمَهُ﴾ سویند بە خوا ئەگەر ئیمە لەلایەن
 خۆمانەوه بە میهرەبانی خۆمان چاکە و بەهرەیک بچەژین لە ئادەمی و پێی ببەخشین، ﴿ثُمَّ
 نَزَعْنَاهَا مِنْهُ﴾ ئینجا لە پاش ئەوه ئەو چاکە و بەهرەیی لێ دارنێن و بیسینینەوه ﴿إِنَّهُ
 لَيَبْئُتُكَ كُفُورٌ﴾ بەراستی زۆر ناتومید و زۆر سێلە ئەبێ لەو کاتەدا، لەبەر بێ ئارامی و پشت
 نەبەستنی بە خوا ناتومید ئەبێ و چاوەڕوانی چاکە و بەهرەمی نامینێ، زۆر سێلە ئەبێ و بیر
 ناکاتەوه لەو چاکەیی کە خوا لەگەلی کرد، ﴿وَلَكِنْ أَذَقْنَاهُ نِعْمَةً بَعْدَ ضَرَأٍ مَسْتَه﴾ ئەگەر پێی
 بچەژین و پێی ببەخشین چاکە و هۆی خوێشی و کامەرانی لەپاش زیان و هۆی دلتەنگی یەک کە
 دووچاری بووین، ﴿لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ اللَّيْتَاتُ عَنِّي﴾ ئەلێ: بێگومان پڕوشت و کرد لیم ئەو
 ناخوێشی و زیانەیی کە دلتەنگ و ناپرەحتی ئەکردم ﴿إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ﴾ بێگومان لەو کاتەدا زۆر
 خوێشووود و دل خوێش و شانازی کەر و خو بەزل زانە بەسەر خەلکیداو بەچاوی سووک
 تەماشایان ئەکات. ئەم ئادەمییه بەو جۆرە بێ ئارام و خو نەگرە نەلەکاتی خوێشی و نەلە کاتی
 ناخوێشیدا،

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾ فَلَمَّا تَارَكَ

بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَصَاحِبٌ بِهِ صَدْرُكَ

﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ بېجگه له‌وانه‌يان که خوگرو به‌نارامن و به‌نارام بوون، نه‌له‌کاتی ناخوشیدا ناټومید ټه‌بن، نه‌له‌کاتی خوشیدا له خوټه‌گورین و به‌ره‌لا ټه‌بن، ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ کرده‌وه چاکه‌کانیان به‌جیه‌ینابن، له‌کاتی ناخوشیدا به خوگری و دامه‌زراوی، له‌کاتی خوشیدا به سوپاس و کرده‌وه چاکه‌کان ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ ټه‌وانه بو‌یان هه‌یه لیبوردن و سپینه‌وه‌ی گونا‌هو که‌مو کوپیان و ټه‌جرو پاداشتیکی گه‌وره.

ټه‌وه‌فامانه که بڼ‌ټاگان له‌کار دروستی خواو بڼ‌ټاگان له‌باوی خوا له‌م بوونه‌وه‌رده‌دا، بڼ‌ټاگا و نه‌زانن، ټیناگه‌ن له لی‌زانین و کاردروستی خوا، له‌ناردنی فروستاده‌کانی خوا له تیره‌ی ناده‌می له‌به‌ر ټه‌وه داوا ټه‌که‌ن که فروستاده فریشته بی‌ت یان فریشته‌ی له‌گه‌ل بی‌ت، بڼ‌ټاگان له نرخ و گرنکی و گه‌وره‌یی په‌یامی خوا له‌به‌ر ټه‌وه داوایان ټه‌کرد که فروستاده با گه‌نج و خه‌زنه‌ی هه‌بن، ټه‌و بڼ‌پروا و سه‌کی‌شانه هه‌میشه کو‌تایی ناهینن له‌به‌ر به‌رمکانی، ده‌ی نایا ټه‌بن پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) واز بی‌تنی له کاره‌کی خو‌ی یان هیندی له‌وه‌ی پی‌ی سپی‌زاراوه و راینه‌گه‌یه‌نی و دلته‌نگ و بڼ‌نارام بی‌تی به‌ قسه و داوا ناره‌واکانی ټه‌وان؟ نه‌خیر شتی وا هه‌رگیز نابڼ و له‌سه‌ر کار و فه‌رمانی خو‌ی پړوا و به‌رده‌وام بی‌ت وه‌ک ده‌ست نیشان ټه‌کات که ټه‌فه‌رموی: ﴿فَلَمَّا تَرَكَ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَصَاحِبٌ بِهِ صَدْرُكَ﴾ سه‌به‌ره‌ت به‌ وه‌تی (لعلک) و ټه‌م نایه‌ته لی‌کو‌لینه‌وه و قسه و باسی زور کراوه، له ناو ټه‌وانه‌دا دل‌م به‌نارام تره په‌مه‌ی که بو پرسیار بی‌ت به شیوه‌ی بی‌زاری ده‌رپرین و په‌وا نه‌دان و دان پیا نه‌نان، واته ټینجا نایا تو‌واز هینهری له راگه‌یاندنی هیندی له‌وه‌ی سرش کراوه بو‌لات، دلته‌نگ ټه‌بی پی‌ی - وه‌ک ټه‌و شتانه‌ی که بڼ‌پرواکان بی‌زارن له بیستنی - نایا واز ټه‌هیننی له‌وه‌و دلته‌نگ ټه‌بن پی‌ی،

أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ كِتَابٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١١﴾
 أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيْنَ

﴿أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ كِتَابٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ له بهر شهودی شهوانه شهلین، یان له بهر شهوانه شهلین: با بیاریغرایه به سهریدا گهنج و خهزنه یهکی زور، یان فریشته یهک له گهلی بهاتایه که شایهت بوایه له سهر فروستاده یی یه که ی، واته شه گهر راست شه کات و پیغه مبه ره و ریزی هیه لای خوا با خوا مال و سامانی زوری پیذایه له لایه ن خویره و خوئی و یاره کانی بی باوره کانی پیویست بوونایه، یان فریشته ی له گهل بوایه که شایهتی بو بدایه و نیتر گومان نه شه ما له راستییه که دا، واته نه خیر واز نه مینن و دلته نگ نه بی، ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ﴾ تو شه ی پیغه مبه ره ترسینه ری و کارو فرمانی تو ترساننده به وهی که سروس کراوته لات، که واته پیویسته له سهرت راگه یاندنی هر چه ند بی پرواکان پییان بییت و دم به ره لا بکن لییت، ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ خوا تواناو ده سه لاتداره به سهر هه موو شتی کدا، واته خوا کار به ده ست و چاودیره و کاروباری شهوانه هر به ده ست خویه و شه و حساب و پرسیاریان لی شه کات له سهر کرده وه کانیان، تو لیپر سراو نیت له بی پروا هینان و نه هینانیان، شه نایه ته تهنگی و سهختی و شه کات و ماویه نیشان شه دات له میژووی شه نایینه دا، ده ست نیشان شه کات بو شه و ناره حه تی و دلته نگییی که پووی کرد بووه به دلی پیغه مبه ری نازیز ﴿ص﴾، هر چوئی نیشان شه دات قورسی و شه رکی گرانی به ره ره کانی له گهل شه و بی پروا و نه فام و سهر کی شانه، به تایبه تی له و کات و ساله دا که ناو ترا به سالی غه م و په ژاره. نینجا واز شه مینن له و باسه و شه گوینزیته وه بو یاسی و ته یه کی به دی شهوانه چه ند جار شه یانگوت که گویه شه قورنانه ده ست هه لبه سته و محمد له دم خواوه شه لییت، شه فرموی: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ واته واز بیته له وهی که گوترا شه ی نایا شهوانه شهلین: محمد شه و قورنانه ی ده ست هه لبه ست کردووه به دم خواوه؟ ﴿قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيْنَ﴾ شه ی پیغه مبه ره بلی بهوانه: شه گهر وه وهی: من پیتان رانه گه یه نم ده ست هه لبه سته ی خود بییت ده ی نیوه ش (ده) سوره تی وینه ی بینن که ده ست هه لبه ست کراو بن له لایه ن خوتانه وه، واته نیوه ش هه ره بن وه ک من شه گهر من توانی بیتم شتی و ده ست هه لبه ست بکه م شه بی نیوه ش بتوانن،

وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ فَإِنَّهُ يَسْتَجِيبُ لَكُمْ فَاعْلَمُوا

أَنَّما أَنْزَلَ يَعْلَمُ اللَّهُ وَأَنَّ لَإِلَهِ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ

الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا

نهك خوتان بهلكو ﴿وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ بانگ بکن بؤ کؤمهك و یارمهتیتان هرکس که شه توانن بانگی بکن بینجگه له خوا و تیپه بکن له خوا ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ شهگر ئیوه راست شهکن له وه دا که ئهلین دهست ههلبهستی منه ﴿فَإِنَّهُ يَسْتَجِيبُ لَكُمْ﴾ ئینجا شهگر شهوانه ی که بانگیان شهکن بؤ یارمهتی و پشت گیری نههاتن به هاوارتانه وه و نه یانتوانی داواکه تان به جئ بینن، بئ گومان ئیوهش نه تانتوانیوه وه له بهر دهسته پاچه بییتان هاوارتان له وه کردووه شهگر شه بانگراوه نه تان نه یان توانی و دهسته پاچه بوون ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَنْزَلَ يَعْلَمُ اللَّهُ﴾ شهوا بزانش شه قورئانه نه هینراوهت خواره وه مهگر به زانینی خوا و به پئی زانینی خوا هینراوهت خواره وه و بوونکره وه ی شتیکه که خوا ویستی و فرمانیداره به پاگه یاندنی له لایهن پیغه مبره وه ﴿صَلَّى﴾ هر شه توانایه به ناردنه خواره وه ی، هر له زانینی خوادایه ناردنی شه قورئانه ی که شه هموو هه واله غه بییانه و شه هموو شته گرنگانه ی تیایه که هموو ژیرییهک تیایاندا سه رسامه و هه تا بیئت شته نایابه کانی دهر شهکون، ﴿رَأَى لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ بزانش که هیچ خوییهک نییه بینجگه له خوییه ی که ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یه، هرچی په رسترا و به بته کانی ئیوه هه یه سه جهم شایسته ی په رستن نین ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ده ی نایا ئیوه ملکهچ و موسلمانن؟ واته که واته ملکهچ و موسلمان بن، چونکه دهرکهوت که هموو دهسته پاچه ن له ناستی شه قورئانه، شه قورئانه موعجیزه یه. شه دوو ئایه ته به جورئ تریش ته فسیر کراوه ته وه، به لام شه جورهم به لاوه به هیژتر بوو له بهر شه وه هلم بژارد.

قورئان بهری بریه وه له بئ پروایان به چند جورئک: به هموو قورئان، به (ده) سورهت، به سورهتیک، زانایانی ته فسیر له م باره یه وه فهرموویانه له یه کم جاردا به هموو قورئان بهری بریه وه، له پاش شه وه به (ده) سورهت، ئینجا به یهک سورهت، به لام به لگه یهکی به هیژ نییه له سه ره شه وه که ناوا به ریز بووین، چونکه وا دهر شهکوی که سورهتی (یونس) پیشتر

ھايتيٽە خوارەو ھو كەچى لەو ئيدا بە سورەتيك بەرى بېرپووتەو، سەبارەت بەم (دە) سورەتە
 ليرەدا خاوەنى تەفسىرى (المنار) بە دريژى دواو ھو بە كورتى ھۆكەى ئەكات بەو كە
 مەبەست بە بەرپرېنەو ھو بە داستان و سەرگوزەشتەكان، دەى ئەو سورەتەنى كە بە
 دريژى باسى ئەو داستان و سەرگوزەشتەنى ئيدا ھايتى تا كاتى ھايتە خوارەو ھى ئەم
 سورەتى (ھود) دە) سورەت بوون، لەبەر ئەو بە (دە) سورەتى بەرى بېرپووتە، بەلام ماتول
 لە سورەتى (يونس) دا بەرى بېرپووتەو بە يەك سورەت كە لە پيش ئەم سورەتەدا ھاووتە،
 بىگومان لە پاش بەرپرېنەو بە يەك سورەت پيويستى ناميني بە بەرپرېنەو بە
 (دە) سورەت، كەواتە ئەمەش ھەر بەھيژ نيبە، كەواتە چاك واىە خو ماندوو نەكرى بەم جوړە
 شتانەو كە جيگەى گومانن، پياو ھەر ھەلكەوتووتەكانى ئومەت ھەر شتيكيان بو پوون
 نەبووبى خويان پيو خەريك نەكردو، ئەگپرېنەو كە ئيمامى عومەر - خوا لى پازى بى -
 مەبەست و واى و تەى (اباى) بو پوون نەبووتەو لە سورەتى (عبس) دا، لە پاشان خو
 خەريك نەكردو پيئەو ھەر موويەتى: عومەر بمرى و لەناوچى تو بەتەماى ئەو كە
 ھيچت ئى ياخى نەبى و لە ھەموو شتيكى قورئان بزانى؟ پەنگە ئەم جياوازى بەرپرېنەوانە
 بە پيى جياوازى پووداوو بەسەرھاتى ئەو خەلكە ھايتى، لە ھەر كاتىدا پيويستى بە جوړىك
 لەو جوړانە بووبى و ھەر ئەو بەس بووبى بو بەرھەنگارى بى پروايان، خوا خو باش ئەزانى،
 بىگومان ھەر ھەق پوون و ئاشكرايە بە تايبەتى لە پاش ئەو بەرليپرېنەو، نەركەوتنى
 دەستەپاچەى بى پرواكان و خوشى و سامان و دەسلەتى ئەم دنيايە، جا لەبەر ئەو ئەوا
 دەست نيشان ئەكات بە بارو حاليان و داپوژيان نەخشە ئەكىشى و ئەفەرموى: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ
 الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا﴾ لەم ئايەتەدا چەند پايەك ھەيە كە دەربارەى كى و كام تاقم ھاووتە
 خوارەو بە پيى ئەو پايانە تەفسىر كراوتەو، لەناو ئەو پايانەدا لەناو دلدەا ئەمە پەسەندو
 جيگپرە كە مەبەست ئەو بى پروايانەيە كە لە ژياندا ھيچ گوئىيان نيبە لە پوژى دوايى و
 مەبەستيان تەنيا ئەم ژيانى دنيايەيەو خوشى و رابواردن لەم دنيايەدا، كەواتە ھەموو
 كردەو تىكوشانيان ھەر بو ئەو دەستكەوتە كەم نرخەيە، جا ئەوانە بە پيى كردەوكانيان
 بەرو بەرھەمى كردەو ھى خويان لەم دنيايەدا وەرئەگرن، بەلام لە پوژى دواييدا بەشيان ئاگرە
 - خوا پەنامان بدات لى - جا لەسەر ئەو پايە ئەلئىن: ھەر كەسىك ژيانى ئەم دنياى ئەوى و
 خوشى و رابواردن بە خوړاك و پوښاك و مال و سامان و ئەو شتانەى كە ھوى جوانى و
 نارايشتن، نياز و مەبەستيان ھەر ئەو ھى،

تُوفِ إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ
 وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلُّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ أَمْ مَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ
 شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً

﴿تُوفِ إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا﴾ نيمه بهرو بهرهمی کرده و کانیان پی نه دین لهم دنیا پیدا که به
 ناره زوی خوین رابوین پی، ﴿وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ﴾ نه وانه لهم ژیا نه دا، یان له کرده و
 کانیا نه که و کوپیان له گهل ناکرنت له بهرو بهرهمی کرده و کانیان و مافی خوین
 پی نه درئ، واته بی پرواییه که یان نابیته هوی که و کردنه هوی بهرو بهرهم و مافه که یان، یان
 مه بهست نه ویه که و کوپیان له گهل ناکرئ له سنووری و ویست و ئیراده ی خوین وه که
 له نایه تیکی تر دا نه فرموی: ﴿عَبَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ﴾ پیش نه خهین بوی و پله نه که یان
 بوی له دنیا دا نه هوی که بمانه وی بؤ هر که س که ئیراده نه که یان، یان مه بهست نه ویه
 سته میان له گهل ناکرئ و شایسته ی هر شتی بن پیان نه درئ به ته وای. لهم دنیا پیدا به و
 جو ره فتاریان له گهل نه کرئ، به لام له پوژی دوا پیدا بهم شیوهن که نه فرموی: ﴿أُولَئِكَ
 الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ﴾ نه وانه نییه بویان له پوژی دوا پیدا جگه له ناگر،
 ﴿وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلُّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ هر چیان کرد بی له دنیا دا له کرده ویه که به
 پرو که ش و پوالت گوره و گرنگ بوو بی همو به بؤش و بی به هر م در چوو و پؤشت، یان
 هر چیان کرد بی له پوژی دوا پیدا در نه که وی بؤشی و بی بهرهم میان، هر چیان کرد و
 بهر ده و ام بوو به هیچ دره چوو، چ کرده و کانیان بؤ ژیا نی دنیا، چ نه و کرده و چا که یان
 که نه یان کرد و به نیازی خوا نه بوون، به پوپامایی نه یان کرد- خوا به میهره بانی خوی
 په نامان بدات- ئینجالایه که نه کاته و بولای هلوئیستی بت په رسته کان، در یاره ی
 پیغه مبر (ﷺ) در یاره ی نه و قورثانه ی که شایه تی بؤ نه دات له یه نه هوی که په وانه کراوی
 خویایه، وه که نامه ی (موسی) یش که له پیش نه موه هاتوه نه و شایه تییه ی بؤ نه دات، لایه که
 نه کانه وه به لای نه و همو به لگه و نیشانه پو نانه وه و نه یخاته بهر چا و بؤ نه هوی دلی

پیغمبر (ﷺ) و نهو دهسته‌یه که شوینی که وتوون دامه‌زراو و نارام دار بکات، ئینجا
 هره‌شه‌ش بکات له‌وانه‌ی که بره‌ایان نه‌هینا پیی، شیوه‌یه‌ک له شیوه سه‌خته‌کانی سزای
 بوژی دوا بییان نه‌خاته به‌رچاو که نه‌یچ‌ژن به‌ بئ‌نابرووی و پرسیوایی، نه‌فرموی: ﴿أَفَمَنْ كَانَ
 عَلَىٰ يَتِيٍّ مِنْ رَبِّهِ﴾ ئایا که‌سیک له‌سهر نیشانه و به‌لگه‌یه‌کی ناشکراو گه‌وره بیئت له‌لایه‌ن
 په‌ره‌ردگاریه‌وه، واته پیغمبر (ﷺ) که‌له ده‌روونی خویدا به‌لگه و نیشانه‌یه‌کی پوون و
 ناشکرای هه‌یه و هه‌ستی پئ‌نه‌کات، به‌ هوی نه‌وه‌وه بره‌ای تیرو ته‌واو و بئ‌گومانی هه‌یه
 به‌وه‌ی خوا (وه‌حی) سه‌روشی بو کردوه، بئ‌گومان نه‌زانئ و هه‌ست نه‌کات به‌بوونی نه‌و
 خویه له‌ ده‌روونی خویدا، ﴿وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُمْ بِشَوْنِي﴾ نه‌وه‌وه و به‌دوای نه‌ودا بیئت
 شایه‌تیکی گه‌وره له‌لایه‌ن په‌ره‌ردگاریه‌وه له‌سهر راستیه‌که‌ی و راستی نه‌وه‌ی که‌له‌ده‌روونی
 خویدا ده‌ستی نه‌که‌ویت و هه‌ستی پئ‌نه‌کات، واته نه‌م قورئانه که‌له‌لایه‌ن خواره‌هاتوه
 بو‌ی و شایه‌تیکی ناشکرایه‌ بو‌ی و خو‌ی به‌ خو‌ی به‌لگه‌یه له‌سهر نه‌وه‌ی که له‌لایه‌ن خواره
 هاتوه‌وه و هه‌موو که‌س ده‌سته‌پاچه‌یه له‌ ناستی ﴿وَمِنْ بَيْنِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ﴾ له‌ پیش نه‌م شایه‌تی
 خو‌یه‌وه نامه‌ی موسا شایه‌ته بو‌ی، له‌ کاتیکدا ﴿إِنَّمَا وَرَحْمَةً﴾ نه‌و نامه‌ی موسایه‌شه که
 په‌په‌ره‌وی کراری ئیسرائیلیه‌کانه و میهره‌بانیه‌یه که له‌لایه‌ن خواره‌هاتو خواره‌وه بو‌ سه‌ریان،
 نه‌و نامه‌یه شایه‌تی نه‌دات له‌سهر راستی پیغمبر (ﷺ) له‌و باره‌وه یه‌که‌م: موژده‌ی داوه
 به‌هاتنی و سیفه‌تی نیشانه‌کانیشی باسکردوه، دوهم: رنک و پیکه له‌گه‌ل نه‌مدا له‌ عه‌قیده‌و
 بناغه‌ی ئاییندا، بو‌یه‌ک رنکه‌و به‌رنامه‌ بانگ نه‌که‌ن، واته ئایا که‌سیک به‌و جوژه بیئت نه‌بئ
 جیگه‌ی گومان بیئت و بره‌ای پئ‌نه‌هینرئ و سه‌رکیشی بکری لئی؟ واته نه‌خیر، بره‌وا نه‌هینان
 پیی زود کارینکی به‌ده‌و جیگه‌ی بیزاری ده‌رپرینه‌و سه‌رسوپمان بئ‌گومان یه‌که‌م که‌سیک که
 بره‌ای به‌و شایه‌ته هینا پیغمبره (ﷺ) له‌پاش نه‌و بره‌واداره‌کانه که په‌په‌ره‌وی نه‌ویان کرد،
 وه‌ک له‌ سوهرتی (البقره) دا نه‌فرموی: ﴿إِنَّمَا أَرْسَلْنَا بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ پیغمبر
 بره‌ای هینا و بره‌ای هه‌یه به‌و قورئانه‌ی که هینراوته خواره‌وه بو‌لای، بره‌واداره‌کانیش
 بره‌ویان هیناوه،

أَوْلَيْتِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ، مِنَ الْأَحْرَابِ فَالْتَأَرْ مَوْعِدَهُ، فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ

مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

﴿ جا هر بهو جوړه لیره شدا نه فرموی: ﴿أَوْلَيْتِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ نه وانهی که له ستر بهلگه و
نیشانه یه کی که وړه و پوون له یه کلمه چاره و پیغمبرو له پاش شو شوین که و توره کانی،
نه وانه برویان هیه بهو شایه ته که قورنانه، نینجا دست نیشان نکات بو هو لو یستی شو
دسته و کومه لانهی که برویان نییه پیی و هره شه یه کی سامناکیان ناراسته نکات و
نه فرموی: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ، مِنَ الْأَحْرَابِ فَالْتَأَرْ مَوْعِدَهُ﴾ هر کام و هر کس لهو دسته و کومه لانه
که دژ و ستا و و بروا ناهینن نه وه ناگز جینگی بهلنیه تی و نه بن پتی بگات و لاهان و پرگار
بوون نییه لینی، چونکه بهلین دهره که خواجه. نینجا پیغمبر دنیا نکات و پاش نه وه
بریار داران بهموی که وهی شو هه قهی پییه که بروای ته وای پیی هیه، نه فرموی: ﴿لَا تَكُ
فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ﴾ که واته له هیچ جوړه گومان و دوو دلینه که ته بی له باره ی شو قورنانه و هه واته
ماتول شو قورنانه بهو جوړه یه که باسکرا، ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ به راستی شو قورنانه هر
هغه که له لایهن په روه رنگار نه وه هاتوه ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ به لام زور پیی
خه کی بروا ناهینن، کیتر له بهر نه زانی و نه فامیان، یان له بهر لاری و ستر کیشی، بی گومان
پیغمبری نازین (ﷺ) هیچ جوړه گومان و دوو دلینه کی نه بووه له قورنانه که یه له کاتیکدا
شو له ستر بهلگه و پابه ری پوون بووه له لایهن خوا و هه په پی پله ی بووه له بروا،
هر چهند بهو جوړه بووه به لام بی گومان هم فرموده یه با شتر نه یخسته سوژو په روشن له
بروا که یه دا، له باریکی تریشه وه هم فرموده یه نیشانی نه دات که شو کاته کاتیک زور
سهخت و تهنگی بووه، کاتیک بووه - وه که نه ست نیشانمان بو کرد که نا و برا و به سالی
غهم و په ژاره، کاتیک بووه که بانگ و بانگ و ازه که ی وه ستا بوو له هموو باریکه وه دژمنان و

سرکینشەکان بەرەنگار وەستابوون، کەواتە پێویست بوو بەوەی ئەو سەختی و تەگییە لەدلی
 بەفەری دەریکات بەو تەمێ و دل دامەزاندنە، ھەروەھا ئەو دەستە موسڵمانانە کەلەو کاتە
 سەختەدا کەم و بێ دەسەلات بوون پێویست بوون بەو تەمێ و بەھیز کردنە، بێ گومان
 موسڵمانان زۆر جارو لە زۆر شوێن و ولاتدا دووچار بوون و دووچار ئەبن لەسەر
 نایینەکیان، دووچاری کوشتن و بڕین و سزادان زیاتر لەوەی کە ئەو یەکەم چینیە دووچار
 بوون، چونکە نەفامەکانی ئەمڕۆ زۆر بێ شەرم و پەق و بێ بەزەیی ترن لە نەفامەکانی ئەو
 یەکەم چەرخە، ئەو کاتە ھەر نەفامەکانی مەککە و دەورو بەری ھەلنەسان بەو دوژمنایەتی و
 ئەو کردەو بەدو ناپەروایانە، بەلام ئەمڕۆ نەفامەکانی ولاتی ئیسلام بە جاری پەلاماری
 بانگەرانێ ئیسلام ئەدەن لەسەر نەمانی سەلبی و سەھیۆنی و ماددییە بێ پرواکانی ھەموو
 جیھان و ئەو نەخشەیی کە ئەیکیشن بۆ بەکرێ گێراوەکانی خۆیان لەولات و جیھانی
 ئیسلامدا، کەواتە با ئەم موسڵمانانە تیکۆشەرانەیی ئەمڕۆ بیرکەنەرە لەم نایەتە و تیماری
 ھەموو داخ و دەرد و ئیش و ئازار و غەم و پەژارەیی خۆیان پێبکەن بە ئیزنی خوا، چا و بڕنە
 پیشەواکانی یەکەم چەرخ و چین، بە یارمەتی و ئیزنی خوا سەرکەوتن و پاشەپوژی کامەرانێ
 مسۆگەرە بۆیان، بەلگە و نیشانەیی ئاشکرا ھەیە بە پیش چاویانەو، ئەو بەکرێ گێراوانی
 بیگانە بەرەبەرە ھاتن بە پرسیوایی و نەفرینەو پوشتن بەبەرنامە و بانگەوازە کانیانەو، بەلام
 بانگەرانێ پێگەیی ئیسلام وەک بەرنامەکیان دەست نادات بۆ نەمان و فەوتان، بەلکو
 پاشەپوژی ھەر سەرکەوتن و دەرکەوتنە، ھەروەھا ئەوا خوشیان سەریان ھەلداپەرە لە ھەموو
 لایەکەرە، تەنانت لە جەرگەیی ولاتی ئەو بیگانە و بێ پروا و خوین مژاندە، ئەوەتا سوپاس بۆ
 خوا ئەو وریا بوونەرە و خەبەر بوونەرەیی ئیسلامی جیھانییە دلی ھیناوەتە لەرزە و نازانن بە
 چ جۆر و شیوہیەک بەرەستی بکەن و تازە بۆ نیشان ناکری؟!

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١١﴾ أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَعِّفُ لَهُمْ الْعَذَابَ ۗ

﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا﴾ ئەو کەسانەى کە پێ ئەگرن و بەر بەست ئەکەن لە پێگەى خوادا، واتە نایینە راستەکەى خوا، نیازى لارى و چەوتى بۆ ئەکەن و ئەیانەوى بەو شىوێ بەدە نیشانى بدەن و باسى بکەن، ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ ئەوانەى بێ پروان بە پۆژى دواى، ئەوانە کە لائەدەن لە ئىسلام کە هەر ئەوانە ستمکارن ئەیانەوى ژيان و هەموو کارو بارىک لارو چەوت بێت و بەلارو چەوتى بپروا، بێ گومان بەرەمى لادان لە پێگەى بەرنامەى خوا هەر لاریبە لە هەموو بارو پڕووبەکەو، لە هەموو بارو پڕووبەکى دەروونى و هەموو بارو پڕووبەکى ژيانەو، شتىکى ناشکرایە کە بەندەبى و فرمانبەربى هەرکەسىکى تر بێجگە لە خوا پرسیواى و زەلیلى پێک ئەهینى لە دەروندا لە کاتێکدا کە خوا پێزو سەربەستى و سەربەرزى پێ خۆشە بۆ بەندەکانى، ستم و دەست درێژى پێک ئەهینى لە ژياندا لەکاتێکدا داد و دادپەرەرى ئەوى لە ژيان و لە جیهاندا، هەول و تیکۆشان و کردەو بە بێ باوەرەکانى سوود و بێ باوەرەکانى هودە ئەکات، چونکە لەبەر خوا ناکرێن و لەبەر ئەو بته پپو پووچانە ئەکرێن، کەواتە هەمووى زایە و بێ سەرو شوین ئەپۆن، خوا پەنامان بدات، ﴿أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ ئەو نەفرین لیکراو و دوور خراوانە نەبوو بە دەستە پاچەکەرى خوا لە ولات و زەویدا و لە دەست قودرەتى خوا دەرئەچوون، ئەگەر خوا بپووستایە هەر لە دنیادا ئەیگرتن بەهەر سزایەک کە مەیلی ببواى، ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ نەبوو بۆیان بە هیچ جۆر بێجگە لە خوا هیچ کاربەدەستان و دوست و یارمەتى دەرانی کە کاربەدەستیان بکات و یارمەتیان بدات و بەرگرى سزای خویان لیبکات، ئەوانە هەرچەندە بەو جۆرە دەستە پاچە و بێ کەس و بێ دەرپوون خوا سزاکەى دواخست بۆ پۆژى دواى ﴿يُضَعِّفُ لَهُمُ الْعَذَابَ﴾ سزایان بۆ دوو قات ئەکرتتەو، واتە بێجگە لەهەر سزایەک کە دوو چارى بوون لە دنیادا سزای پۆژى دوايشیان هەبە کە سزای هیچ نىبە لەچاو ئەودا، یان هەردوو قاتەکە لە پۆژى دوايدا هەبە، قاتى لەسەر لادان و بێ پروایى خویان و قاتى لەسەر گوپراکردنى خەلکى، ئەوانە هەست و هۆش و چاوى دلای خویان لەکار خستبوو خویان کوپر کردبوو، وەك بیستن و بینینیان نەبوو،

مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
 مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

نهونده بیستنی هق قورسو گران بوو له گوئچکه یانداو بینینی هق تاریک بوو له بهر
 چوایان توانای بیستنی و بینینیان نه بوو وه که نه فرموی: ﴿ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ ﴾ نه وانهی
 توانای بیستنی نه وه وه قورنانه یان نه بوو که پیغه مبهر ﴿﴾ بوی هیئان ﴿ وَمَا كَانُوا
 يُبْصِرُونَ ﴾ نه وه موو رابهرو بهلکه و نیشانانه یان نه بینینی که به فراوانی پرژو بلاو بوو له
 خوئیان له بوونه ورداو قورنانش سهرنجی پائه کیشان بویان، بهلکو خوئیان کویر کرد بوو له
 ناستیان، ﴿ اُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ ﴾ نه وانه که سانیک بوون که زیانباری خوئیان بوون و
 نه فسی خوئیان له کیس چوو، که هیچ زیانیک ناگات به وه، زیانباری خوئیان بوون له دنیا،
 ههستیان نه کرد به ریژی ناده میتی خوئیان، بهم رهنکه دروستکراویکی وه که خوئیان پهرست و
 لایاندا له پهرستنی په روهردگاری هه موو بوونه وه ری، له پوژی دوایشدا دوو چاری
 سهر شوپی و نه فرین و سزای نه پرواوه بوون - خوا په نامان بدات - آمین. ﴿ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا
 كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴾ ون بوون لییان، واته بی گومان ون ئه بی نه وهی که دنیا، دروو دهست
 هه لبهستیان پی نه کرد، به تما و ئومیدی هرچی بوون به هیچ دهر چووو بهش برابر بوون له
 هه موو شتی، ﴿ لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴾ به راستی و بی گومان هه نه وانه له
 پوژی دوایدا زیان بار ترین، به جوئی که هیچ زیانیکی تر هاوتای زیانی نه وان ناگات،
 له بهرامبهر نه بهش بر اوو سیا چارانه وه بر و انارو خاوهن کرده وه چاکان هه ن که به خته وه
 ترین وه که دهست نیشانیان بو نه کات که نه فرموی: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 بِرَأْسِی هُمْ هَٰؤُلَاءِ عَلَىٰ عُرُوشِهِمْ مُّجْتَمِعُونَ ﴿٢٤﴾ وَرَبُّهُمْ بِمَا عَمِلُوا خَبِيرٌ ﴿٢٥﴾
 تارام و دل دامه زاون بولای په روهردگاریان و دنیا و ملکه چن و پروای ته او یان هه یه، ﴿ اُولَئِكَ
 أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ نه وانه خاوهن و هاوهلی جوئی نه بووه وهی به هه شتی، له وانه
 له به هه شته دا هه می شه یین به بی برانه وه - خوا به شدارمان بکات بهو به رهرو می ره بانیه دا.

﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصْمَى وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ ۗ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۗ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

﴿١٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِذْ لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۗ إِنِّي أَخَافُ

عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْآسْرِ ﴿١٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرْنَكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا

وَمَا نَرْنَكَ أَتْبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِّى الرَّأْيِ

ئینجا چیرۆکیکی راست و ڕێک و سەرو بەر ئەهینیتەوه بۆ ئەو دوو دەستەیه ئەفەرموی:

﴿مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصْمَى وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ ۗ﴾ وینەى نایاب و شیوهى ئەو دەستەیه وەك

كوێرو كەپرو بیسەرو بیناوان، دەستەى سیا چارهى یەكەم وەك كوێرو كەپ، دەستەى

بەختەوه‌رى دووهم وەك بیسەرو بینایە، ﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ ئایا ئەو دوو دەستەیه

یەكسانن و وەك یەك وان لەبارەى بارو حالى و سیفەت و دوا پۆژەوه؟ بن‌گومان هەموو

فامدارو ژیرو نەفامیكیش ئەزانى نەخێر وەكو یەك نین، ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ دەى ئایا ناكەنەوه؟

واتە شتەكە پوون و ناشكرایە و هەر بێر كردنەوهى ئەوى، كەواتە بێر نەكردنەوه و بپروا

نەهینانتان شتیكى بە دەو ما یەى بیزارى دەبرینە.

لەم سوره‌تەدا داستان و سەرگوزەشتەى كۆمەڵێك لە پیغه‌مبەران و گەل و ئومەتەكانیان

ئەهینى لەپاش چەند گەردش و خولانەوه‌یه‌ك كە كردى بە‌دل و دەروون لە ئاسمانەكان و

زەوى و كوون و قوژینی دەروون و مەیدانى پۆژى دواى، لەو گەردش و خولانەوه‌یه‌دا چەند

شتیكى سەرەكى و بنه‌رەتى بیروباوه‌رى ئیسلامى نیشاندا، وەك دەست نیشانمان بۆ كردن،

ئینجا دەست ئەكات بە گەردش و خولانەوه‌یه‌كى تر لەولاتان و پووداوه‌كانى میژوو و هیندى

لەداستانى پێشووكان، بزوتنەوه‌ى عەقیدە و بیروباوه‌رى ئیسلام ئەخاتە بەرچاو بەرامبەر

بە بەرپەرەكانى نەفامان بە درێژایى چەرخەكانى رابردوو، لەیەكەم جارەوه دەست ئەكات بە

داستانى (نوح) (عليه السلام) لەگەل گەله‌كه‌ى، هیندى درێژەى پى ئەدات، ئەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ ۖ سَوِّينَدُ بِهِ خَوًّا نَوْحًا مَّا يَهْوَىٰ نَفْسَهُ لِيَكُونَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦﴾

كە بەراستى من بۆ ئێوه ترسینەرێكى ئاشكرام و بە پوونى ئەتان ترسینم، واتە لە یەكەم

جارەوه ئەوه‌ى پى‌پراگەیانندن و ئەوه‌ى پى‌گوتن، بەلام نەیفەرموو: ئەوه‌ى پى‌گوتن. بەجۆرێك

نه يفرموي که هوالیک بیت و بیگیریتوه لئیوه، بهلکو بهم جوړه فرموي که وه ک ئیستا
 نه و کاته بیت و ئیمه واین به به چاوه وه و ته که ی ئیستن، که نه و شیوه یه زور به کاره و له
 ره وان بیژیدای زور په سنده، نه وه له باریکه وه، له باریکې تریشه وه کارو پیشه یی ره وانه کاره
 که پالفته نه کات و کورته که ی نه دا له گوینچه کی گوی گراندا که نه وه ش زور به هیزه له دیاری
 کردنی مه به ست و نامانجی په یام و فروستاده که یدا، ئینجا مه به ستی په یامه که پرون تر
 نه کاتوه به کورته یه کی تر، نه فرموي: ﴿أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ﴾ واته ره وانه مان کرد به وه ی
 که بلئ پنیان بیجگه له خوا که سیکی تر نه په رستن و ته نها نه و په رستن، هوی نه و
 جله و گریبیه نه وه یه که نه فرموي: ﴿إِنَّ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْآسْرِ﴾ به راستی من مه ترسی
 نه که م لیقان له سزای پوژیکې نازار دار که بیاری به سهرتاند او داگیرتان بکات نه گهر بیجگه
 له خوا هیچ که سیکی تر په رستن، به و ته کورتانه راگه یاندن و ترساندنه که ی دواپی پنهینا،
 بی گومان پوژنی نازار دار نییه، بهلکو نازار دهره و خه لکی له و پوژده نازار داران، به لام بهم
 جوړه ی که فرموي سزاکه سخت تر نیشان نه دات، چونکه له جی ییه نه و پوژده نازار دار
 بیت نه بی نه وانه ی که له و پوژده ان حال و باریان چون بیت؟ به رامبر نه و ته می و په نده گرنکه
 نه و نه فامانه چند ره خنه یه کیان گرت، وه ک دست نیشانان بو نه کات که نه فرموي: ﴿فَقَالَ
 الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ ئینجائ و کومه له پیام و قولی که پروایان نه هینا بوله گه له که ی وتیان:
 ۱- ﴿مَا تَرَبُّكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ ئیمه تو نابین بیجگه له وه ی که نادمیه کی وینه ی ئیمه ی،
 واته ماتول که نادمییت نابی فروستاده بیت، نه م ره خنه یه شتیکی جیگرو دامه زراوه
 له دلئ نه فامه کاند له ه موو چرخ و چینیکدا که نادمی نابی و دست نادات بو
 فروستاده یی خواو نه و رانه و پله ی نییه، بهلکو نه وه ی که دست نه دات بو نه و کاره
 گرنکه نه بی فرشته بیت یان شتیکی تر، نه وه ره خنه یه کی نه فامانه یه و سهر چاوه که ی
 بی پروای یه و نه ناسینی نه م نادمیه یه که خوا کرد و یه تی به جینشین له زه ویدا،
 نه وه ی پیویست بیت بو ه لسانی به و کاره زور گرنکه پنی به خشیه، بیجگه له وه ش
 - وه که له چند شویندا باسما نکرد - فروستاده نه بی که سیک بیت گونجاو بیت له گه ل
 نه و خه لکه داو ه ست بکات به خوشی و ناخوشی و پیویستی و داخواییه کانیا،
 سروشتیکی تایبه تی و جیاوازی نه بی، نه و داواو نرکه ی که نه یخاته سهر شانی نه و
 خه لکه شیاو و گونجاو بیت له گه ل سروشتی خویشی و نه وانیشدا، هؤگر بیت له گه لیان

بەبى سەلمىنەۋە، كەۋاتە ئەبى ھەر لە تىرەي ئەوان بى، ئەو نەفامانە زۆر تر پەلپى
 فرىشتەيان ئەگرت، دەي فرىشتە لەسەر شىۋەو سىروشتەكەي خۇي نايىنرى بۇ
 ئادەمى، كەۋاتە ئەبۇو شىۋەو نەخشەي ئادەمى بەسەردا بگىشرايە، ئەو كاتە بە
 ئادەمى دائەنراۋ ھەمان پەرخنە ئەھاتەۋە كايە.

۲- ﴿وَمَا زَلَّكَ أَنْتَ إِلَّا الْذِيكُ هُمْ أَرَادُوا بِأَدَى الرَّأْيِ﴾ نايىنن ھىچ كەسىك دواي تۇ

كەۋتبى و پەيرەۋى كردبى بىجگە لەۋانەي كە سادەو بى نىرخ و پەست ترىنى ئىمەن،
 واتە لات و بى نەۋاكانمان، شوئنت كەۋتوون لە يەكەمجارەۋە بەبى تىفكرىن و
 بىركردنەۋە و زانن، ئەمەش پەرخنە و لەكەدار كردنىكە لەلەيەن چىنى دەسەلاتدارو پىاو
 ماقولانەۋە ئاراستەي پرواداران كراۋە، واتە شايستە نىيە بۇ چىنى بەرزو پىاو ماقول
 رىگەي ئەو لات و لوت و نەزانانە بدەنە بەرو بەپىي بەرنامەي ئەوان پەفتار بكن، نايى
 بىدەنگ بن و از بىنن لەۋانە پروا بىنن! ئەۋانە بى نەۋاكانيان ناۋ ئەبىرد بەبى نىرخ و
 پەست، كە باۋى زۆردارو سامان دارەكان ھەر وا ھاتوۋە بەچاۋى سووك سەرنجى
 ھەژارو بى نەۋاكانيان داۋە، لە كاتىكدا زۆرتر ئەمانە شوئن كەۋتوۋى پىغەمبەران بوون
 - درودى خويان لەسەر بى- چونكە بەسروشت ئەمانە نىك تر بوون بۇ پەيرەۋى و
 گوئى پايەلى بۇ ئەو بانگكردنەي كە خەلكى ئازاد ئەكات لە بەندەيى و كۆيلەيەتى
 زۆرداران، دلەكان پەيوەست ئەكات بە خويەكى بەرزو بلىند بەسەر ھەموو زۆردارو
 دەسەلاتدارەكاندا، لەبەر ئەۋەي ئەو ھەژارو بى نەۋاكانە تىك نەچۈو بوون بەھۇي
 كەشخە و نازو نىعمەتەۋە، لەبەر ئەۋەي مەترسى ئەۋەيان نەبۇو رىزو پادەي پلەي
 بەرزىان لەكىس بچى بەھۇي پروا ھىنانيان بە خوا و بە ئايىنى خوا، ۋەك زۆردارو
 ساماندارەكان مەترسىيان ئەكرد لە نەمانى ئەو كەشخە و كەش و فشەي كە
 دەستكەۋتيان بوۋ بو بە ھۇي ئايىنى پروپوۋچ و بت پەرسىيەۋە، يەكەم شىۋەي بت
 پەرسىيى برىتىيە بە ملكەچى و شوئن كەۋتن و گوئى پايەلى بۇ كەسانى كەدئىن و ئەپۇن،
 گوئى پايەلى و بەندەيى بۇ ئەۋانە لەباتى پروا كردنە بەندەيى بۇ خوا بەبى ھىچ
 ھاۋبەشىك، كەۋاتە ھەر ئايىنى خواپەرسىيى ھۇي ئازاد كردنە بۇ خەلكى لە ھەموو
 بارىكەۋە و لە ھەموو ۋلاتىكدا، جا لەبەر ئەۋە ھەمىشە ياخى و سەركىشەكان ۋەستاون
 بە دژى ئايىنى خوا و فروستادەكانى خوا، بەرگرى خەلكيان كردوۋە لە پەيرەۋى
 كردنى، ھەۋلىيان داۋە ناشىرىنى بكن و بانگ كەرانى خوا لەكەدارو بەد ناۋبكن.

وَمَا زَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٧﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ

عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِن رَّبِّي

۳- ﴿وَمَا زَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ﴾ نابینین هیچ زیاده و فضلک بؤ نیوه بهسر نیمه‌دا تا بهموی نهوهه نیوه نزیك تر بن لهوی رینمونی وهرگرن و راست بدهنه بهر، کهواته نه‌گهر نهوهی نیوه وان لهسهری باش بوایه بن‌گومان نیمه نه‌مان گرتنه گهردن و نه‌مان دایه بهر، نیوه لیمان پیش نه‌گه‌وتن! نه‌وانه بهو جوړه بهراوردیان نه‌کرد، به‌ترازویی مال و سامان کاروباریان هه‌لنه‌سه‌نگان، ساماندار چاکترو بهرزتره، خاوه‌ن پرزی دنیایی تیگه‌یشتووتره، دهسه‌ل‌تدارو زور دار زانا ترو ناشنا تره به چاک و خراب!!! هه‌ر کاتیک نیسلام له‌نارادا نه‌بوو نه‌فامی دیتنه پیشه‌وه هه‌موو ترازووو سه‌نگو کی‌شانه‌یه‌ک تیک نه‌دات، ئینجا دواترین له‌کهدار کردن که ناراسته‌ی نه‌و پیغه‌مبه‌ره و شوین که‌وتووه‌کانیان کرد نه‌مه‌بوو: ﴿بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ﴾ واته به‌لکو کاره‌که‌تان له‌وه خراب تره نه‌وه‌ش نه‌مه‌یه که نیمه گومان‌تان پی‌نه‌به‌ین که دروژندن و دروژنه‌کن، واته نه‌ی نوح تو دروژنه‌کیت له‌مه‌ی لافی پیغه‌مبه‌ریتی لی نه‌ده‌یت، شوین که‌وتووه‌کانی نیوه‌ش دروژنه‌کن که لافی به‌رو لی نه‌ده‌ن، نه‌یان گوت نیوه دروژندن به‌لکو گوتیان گومان‌تان پی‌نه‌به‌ین، تا که‌س نه‌لی نه‌مانه هه‌ر نه‌یان‌ه‌وی قسه‌ی خویمان سه‌رخه‌ن، بن‌گومان بهم شیوه‌یه نزیك تره له وهرگرتنه‌وه، ئینجا به‌رامبه‌ر نه‌و هه‌موو ده‌م دریزیی نه‌وانه نوح (علیه السلام) بهم جوړه نه‌رمی و ناسکی و چاوپوشییه‌وه به‌رپه‌رچی دانه‌وه که نه‌گهر توژیک پیاوه‌تیاں تیدا بوایه سه‌رکی‌شی و یاخیه‌تیه‌که‌یاں نه‌نه‌ما، به‌رپه‌رچی دانه‌وه بهو بی باکی و دلنیا‌یی‌یه‌ی که بووی بهو ریگه راسته‌ی که له‌سهری بوو، دلنیا‌یی و پشت پرپییه‌ی که بووی به‌ خوی خوی، به پوونی و راستی به‌رنامه‌که‌ی، بهم په‌نگه ﴿قَالَ﴾ فه‌رموی بهو یاخی و نه‌فامانه: ﴿قَتَرُوا﴾ نه‌ی گه‌له‌که‌م خوشه‌ویستی نیشاندا له‌گه‌لیان و نه‌وانی به‌هینی خوی دانا و خویشی به‌هینی نه‌وان، ﴿أَرَأَيْتُمْ﴾ پی‌م بلین و هه‌والم بده‌نی. ﴿إِن كُنتُمْ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِن رَّبِّي﴾ نه‌گهر من له‌سهر به‌لگو و نیشانه‌یه‌کی ناشکرا بهم په‌نگه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار مه‌وه،

وَاللّٰهُ رَحِيْمٌ مِّنْ عِنْدِهِۦ فَعَمِيَّتْ عَلَيْكُمْ اَنْزِلُمْكُمْوَمَا وَاَنْتُمْ لَهَا كَرِيْهُوْنَ ﴿٢٨﴾ وَنَقَّوْرٍ لَاۤ اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَآ اِنۡ اَجْرِيۡ اِلَّا عَلٰى اللّٰهِ وَمَا اَنَاۡ بِطَارِدٍ اَلَّذِيْنَ ءَامَنُوْۤا اِنَّهُمْ مُّلتَقُوْۤا رِبِّهِمْ وَلِكِفٰىۤ اَرْۡنٰكُمْ قَوْمًا يَّجْهَلُوْنَ ﴿٢٩﴾ وَنَقَّوْرٍ مِّنۡ يَّصْرُفِيۡ مِّنۡ اللّٰهِ اِنۡ طَرَدْتُمْ

﴿وَاللّٰهُ رَحِيْمٌ مِّنْ عِنْدِهِ﴾ رحمت و مهربانی کی گهری پی به خشی بهم رهنگه له لایه ن خویره، واته پیغمبرتی ﴿فَعَمِيَّتْ عَلَيْكُمْ﴾ نینجا نهو رحمت و مهربانی به داشاریت له نیوه و ناشنا نه کراین پی، ﴿اَنْزِلُمْكُمْوَمَا وَاَنْتُمْ لَهَا كَرِيْهُوْنَ﴾ نایا نیمه به زور نه یلکینین و نه چه سپینین پیتانوه، له کاتیکدا نیوه بیزارن لئی و خوشیتان لئی نایه؟ واته نه خیر شتی واکهین، چونکه پروا و بیرواوه به زور پیک نایهت، به خواهیش و ملکه چی به دی دیت و هیچکس بیجگه له خوا ناتوانی نهو پروا و بیرواوه پیک بیننی له دی هیچ که سیکدا. بهم جوړه نوح (علیه السلام) لهو لوتف و مهربانی به تمنی نهوانی کرد و سرنجی

راکیشان و دستکاری دل و دهرونی کردن، ﴿وَنَقَّوْرٍ لَاۤ اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَآ﴾ نهی گله کهم داوای هیچ مال و پول و پاره یه کتان لیناکم له سر نهم راگه یاندن و بانگ کردن تا به هوی نهوه گومان ببین که من مهستم سوود و دستکوتی خومه، ﴿اِنۡ اَجْرِيۡ اِلَّا عَلٰى اللّٰهِ﴾ نه جرو پاداشتی من له سر بانگ کردن که هر له سر خواجه. واکه کوی که نهوانه به عاریان زانیبی له گال نهو هژارو بین نهوایاندا کو ببینوه لای نوح، یا له سر یه که بهرنامه بن، له سر نهو داویان کردوه که نهو هژارو بین نهوایانده دهریکات له دهری خوئی، نهویش دیاره داوای و بین جی و مرناگری و فرموی: ﴿وَمَا اَنَاۡ بِطَارِدٍ اَلَّذِيْنَ ءَامَنُوْۤا﴾ بین گومان من دره کرو پال پیوه نهری نهوانه نیم که برویان هیناوه، ﴿اِنَّهُمْ مُّلتَقُوْۤا رِبِّهِمْ﴾ به راستی نهوانه نه گن به حوزوری خوی خوین له پوژی دوا پیدا، کاری نهوانه به دست خواجه، نه که به دست من. ﴿وَلِكِفٰىۤ اَرْۡنٰكُمْ قَوْمًا يَّجْهَلُوْنَ﴾ به لام من نیوه نه بینم به گال و کومه لیک که نه فامن و نازانن چی نرخی هیه لای خوا له ترازوی خوادا، نازانن که هه مو شتی نه گهریتتهوه بو لای خوا ﴿وَنَقَّوْرٍ﴾ نهی گله کهم ﴿مِّنۡ يَّصْرُفِيۡ مِّنۡ اللّٰهِ اِنۡ طَرَدْتُمْ﴾ نایا کی من نه پارینزی و په نام نه دات نه گهر من نهوان بتارینم و دهریان کهم که بروادارن و لای خوا ریژدارن؟

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا

أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدِرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ

الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ دهی نایا ئیوه بیرناکهنوه و ناموزگاری و مرناگرن؟ واته نایا هر لسهر نهقامی خوٲان بهردهوام نهنو و بیریک ناکهنوه له حالی خوٲان و نهنوان تا بزانتن ئیوه لسهر ناهمن، بیئرک بکهنوه و بگهرینهوه لهوهی وان لهسهری. نهقامه بین پرواکان لایان و ابوو که فروستاده نهنی دهسه لاتدار بی و چون مهیلی بین مال و سامان نامادهیه لای، نهنی غهیب زان بیٲت، نهنی فریشته بیٲت نهک نادهمی، لهبر نهنو نهنوا خوٲی نیشان نهدات پییان، نهنو شتانه دائهنی له خوٲی، نهفرموی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ﴾ نالیم پیٲتان کان و بزقو و بزوی و خزنهکانی خوا لای منه، واته بهمهی که نهنیم فروستادهی خوام بز سهر ئیوه لافی نهنو لیناهم ﴿وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ من غهیب نازانم، واته خوٲم به خوٲم نازانم مگهر خوا زانام بکات به هر شتنی لهغهیبو که خوٲی نیرادهی کردبنی. ﴿وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ﴾ من نالیم من فریشتهم، بهلکو نادهمیم وهکو ئیوه ﴿وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدِرِي أَعْيُنُكُمْ﴾ نالیم دهربارهی نهنوانهی که چاری ئیوه به سووک و غهیب دار سهرنجیان نهدات، دهربارهی نهنوانه نالیم ﴿لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا﴾ هرگیز خوا خیر و خوٲش بهختی نابهخشی و بهوانه، وهک ئیوه نهنلین: ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ خوا زانا تره و زانینی تهواری مهیه بهوهی کهله دهرونی نهنوان دایه، کهواته من هر پروکهش و پوالهتهکهیان نهنزانم که به چاک نهنیان ناسم و نهنمیدی خیر و چاکم مهیه پییان، ﴿إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ بهراستی من له ستهمکاران نهنم نهنو کاته، واته نهگهر هرکام لهوانهتان پی بلیم ناهقی نهنیم و نهچه ریزی ستهمکاران و کاران و ناهق بیزان، ستهمکارو دهست دریزی کهر له هق و راستی، ستهمکارو دهست دریزی کهر له خوٲم که دوچاری خهشمی خهشمی خوای نهکم، ستهمکارو دهست دریزی کهر له خهلکیش بهمهی لهرادهیهکدا نیشان نهدم که خوا پیی نهداون و لهو رادهیهدا نین، نینجا لهم کاتهدا که نهنو سهرکیشانه ناومید بوون لهوهی که چاری قسهراستهکانی نوح بکن. لهم کاتهدابیه پیی باوی سهرکیش و خوٲ بزل زانیان وازیان لهوه هینا و دهستیان کرد به بهرلی برینهوه و پهلپ گرتن،

قَالُوا يَبْنُوهُ قَدْ جَدَلْنَا فَاكْثَرْتَ جِدْلَنَا فَاِنَّا يَمَّا تَعِدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
 اِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهٖ اللّٰهُ اِنْ شَاءَ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِيْ اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ اِنْ
 كَانَ اللّٰهُ يُرِيْدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٣٤﴾

وہ کہ نہ فرموی: ﴿قَالَ﴾ گوئیان بہ نوح: ﴿يَبْنُوهُ قَدْ جَدَلْنَا﴾ نہی نوح بہ راستی دہمہ
 قالی و ناژاوہ و قسہ بہ شہر دانست کرد لہگہ لمان، واتہ دہستت کرد بہوہ، ﴿فَاكْثَرْتَ جِدْلَنَا﴾
 ئینجا نہو دہمہ پالی و قسہ بہ شہر دانست زور لہگہ ل کردین و در نژہت پیداء، یان مہبہست
 نہوہ بہ: جوڑی لہ دہمہ قالی و ناژاوہت لہگہ لمان کرد، ئینجا لہ پاش نہوہ بہ داوی نہوہ دا
 چہند جوڑیکی ترت ہینا، بہ جوڑی یاس بووین و ہیچمان بہ دہستہوہ نہما ﴿فَاِنَّا يَمَّا تَعِدُنَا اِنْ
 كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ﴾ نہی نہو سزای کہ ہرہ شہت پیکرد لیمان بیہینہ بو مان نہگہر تو
 لہ راست گوئیانیت و راست نہو ہرہ شہیہ دا، نہو داواوی نہوانہ لہ راستیدا دہستہ پاچہ بی و
 بی ہیزی و لاوازیبہ لہ شیوہ و پوشاکی ہیرو دہسہ لاتدا نیشانیاندا، مہترسی کردنہ لہ زال
 بوونی ہق لہ دیمہن و پوشاکی بہر لی برینہوہ و بی باکیدا دہریان خست، ئینجا نہو دہم
 در نژسی و بی شرمی نہوانہ لہ خشہی نہکرد بہنوح و لای نہدا لہ رہوشتہ شیرینہکھی خوبی،
 بہرگری نہکرد لہوہی کہ از بیئنی لہ پئمونی و پوونکردنہوہی ہق و نہوہی نہوانہ
 بی ناگا و نمرانن پیی، لہبہر نہوہ فرموی پییان: ﴿اِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهٖ اللّٰهُ اِنْ شَاءَ﴾ تہنہا خوا بو تان
 نہہیننی نہگہر بیہوی، واتہ من دہسہ لاتم نیبہ لہوہ دا، ﴿وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ﴾ ئیوہ نین بہ پک
 خرو دہستہ پاچہ گہر لہ ماتنی نہو سزایہ کہ خوا بیہوی ماتنی و ئیوہ لہ دہستی قودرہتی
 خوا دہرناچن ﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِيْ﴾ پہندو ناموزگاری من سوودتان پیناگہیہنی ﴿اِنْ اَرَدْتُ اَنْ
 اَنْصَحَ لَكُمْ﴾ نہگہر من بمہوی پہندو ناموزگاریتان بکہم، سوودتان پیناگہیہنی ﴿اِنْ كَانَ اللّٰهُ
 يُرِيْدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ﴾ نہگہر خوا ویستبیتی و بیہوی گوہراتان بکات و لہرنگہی راست بتان
 ترازیئنی، یان نہگہر خوا بیہوی لہ ناوتان بہری بہوہی کردہوہی بہدو بی پروا بیٹانہوہ، ﴿هُوَ
 رَبُّكُمْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ﴾ نہو خواہیہ بہرہردگار و داہینہرو کار بہ دہستتانہ، ہر بولای نہو
 نہگہر پئمہوہ لہ پوڑی دوا بییدا، نہو کاتہ بہ پیی کردہوہ کانتان رہفقارتان لہگہ ل نکات.

أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَنَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا يُجْرِمُونَ ﴿٢٥﴾ وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدَّ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَصْنَعُ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطِبَنَّ فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ مُعْرِفُونَ ﴿٢٧﴾ وَصْنَعُ الْفُلِكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنِّي فَإِنَا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٢٨﴾

ئينجا ليبره دا لايه كه كه كاتوه بؤ لای بی پروا کانی قوردهش كه هلوئست به پیره وه چوونيان بؤ پیغه مبهرو قورثانه كه ی، وینه ی هلوئست و به پیره وه چوونی گله كه ی نوح بو، نه فهرموی: ﴿أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَنَاهُ﴾ واته واز بیغه له باسی له مهو بهرو وهره سهر قسه ی به دی هاویه ش ره واده رانی مه كه كه، ئایا نه وانه نه لئین: محمد شه قورثانه به ده می خواوه ده ست هه لبه ست کردوه و شه داستانی نوحه ده ست هه لبه سته؟ واته و ته كه یان ناراسته و مایه ی بیزاری دهر برینه، ئینجا بهر پر چیان نه داته وه به مه ی كه نه فهرموی: ﴿قُلْ﴾ شه ی پیغه مبه ر بلئی به وانه: ﴿إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي﴾ نه گهر من شه ده ست هه لبه ست بکه م و کرد بیتم شه له سهر خو مه گونا ه و تا وانه كه م، واته نه گهر شه وم کرد بی شه و تا وانه کردوه و توله ی تا وانه كه م له سهر خو مه، ﴿وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا يُجْرِمُونَ﴾ منیش به ریم له گونا ه و تا وانی ئیوه كه من به در روزن و ده ست هه لبه ست كه ر دانه ئین، بیجگه له بی پروایی و تا وانه کانی ترثان، (موقاتیل و ئیبن و جهریر) و كه سانیکی توله سهر شه من كه شه ئایه ته تیئه لكیش ه وه ك به و جو ره هینامان، هر چه ند زوریه و جه ماوه ری زانایانی ته فسیر له سهر شه ون كه تیئه لكیش نییه و هر له داستانه كه ی نوحه (علیه السلام) به لام به راستی پای یه كه م كه كردمان به ته فسیر زور به هیزو جیگیر تره له دهر ووندا زانینی ته وای لای خوایه.

ئينجا ههروه ها له سهر داستانه كه نه پروا ته وای شه كات و نه فهرموی: ﴿وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ﴾ وه سی كرایه لای نوح ﴿أَنْتَ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدَّ آمَنَ﴾ هیچ كه س له گله كه ت به روا ناهینن هه رگیز بیجگه له و كه سه ی كه له مه و بهرو تا ئیستا بهروای هینابن، واته شه دلانه ی

که ناماده‌بیان تیدا بوو بۇ پروا هیئان پرویان هیئاوه، بیجگه له‌وانه ناماده‌بیان تیدا نییه و هرگیز پروا ناهینن، هیچ سوودی نیه خو خه‌ریک کردن پییا‌نه‌وه، تو هیچ زیان بار نابیت به‌وهی که ئەوان وان له‌سه‌ری، ﴿فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ که‌واته نار‌ه‌ح‌ه‌ت و غه‌مبار مه‌به به‌وهی که ئەوانه به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ری و ئەیکه‌ن، گوئی‌یان مه‌ده‌ری و وزیان لی بیئنه، چونکه کاریان به‌سه‌ر چووه و کاتی سزایان هاتووه وه‌ک ده‌ست نیشان ئەکات که ئەفه‌رموئی: ﴿وَأَصْحَ الْأُفْلَکِ بِأَعْيُنِنَا وَرَحِمْنَا﴾ که‌شتی یان که‌شتی یه‌که دروست بکه به چاودیری ئی‌مه و وه‌حی ئی‌مه، واته له کاتی‌کدا وایت له‌ژیر چاودیری ئی‌مه‌داو به فی‌رکردنی ئی‌مه ئەیکه‌یت، به چهند جو‌ریکی تریش ئەم فه‌رمووده‌یه ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه، له‌سه‌ر هر بارو هر جو‌ر وا ئەگه‌یه‌نی که نوح (علیه السلام) ئەوپه‌ری راهه پاریزراو ئەبن و کاره‌که‌ی تیرو ته‌واو ئەبن، ﴿وَلَا تُخَاطَبُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ له‌باره‌ی ئەوانه‌ی که سته‌میان کردووه و پروایان نه‌هیناوه هیچ وتو و قسه‌یه‌ک ئاراسته مه‌که و هیچ داواو نزایه‌کم لی مه‌که له باره‌ی ئەوانه‌وه، واته نزاو داوا‌ی میهره‌بانی و به‌رگری سزا، یان داواو نزای شه‌ریش، ئینجا ده‌ست نیشان ئەکات بۇ هو‌ی ئەوه که ئەفه‌رموئی: ﴿إِنَّهُمْ مُّغْرَقُونَ﴾ بن‌گومان ئەوانه خنکی‌نراو ئەبن و بریاری خنکاندنیان دراوه، ئەم فه‌رمووده‌یه و نیشان ئەدات که مه‌به‌ست داواو نزای پر‌گارکردن و میهره‌بانی یه به‌وانه.

ئینجا ده‌ست نیشان ئەکات بۇ دروستکردنی که‌شتی‌یه‌که و که‌نارگیری نوح له‌و بی‌پروایانه و هه‌لو‌یستی به‌دیان، ئەفه‌رموئی: ﴿وَأَصْحَ الْأُفْلَکِ﴾ نوح ده‌ستی کرد به دروستکردنی که‌شتی‌یه‌که، ئەو شی‌وه ئەخاته به‌رچار به‌مه‌ی که به وت‌هی ئیستا ﴿وَأَصْحَ﴾ فه‌رموئی: نه‌ک به‌را‌بردو، ﴿وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ هه‌موو جارێک که کو‌مه‌لیک له‌گه‌له‌که‌ی گوزه‌ریان ئەکرد و راهه‌بو‌ردن له‌ایدا لاقرتیان پی‌ئه‌کرد، ئەوان لاقرتیان پی‌ئه‌کرد و نوح‌یش ﴿قَالَ﴾ پی‌ی ئەفه‌رموون: ﴿إِنْ سَخِرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسَخِرُ مِنْكُمْ كَمَا﴾ ئەگه‌ر ئی‌وه لاقرتی ئەکه‌ن به ئی‌مه ئەوا بی‌گومان ئی‌مه‌یش لاقرتی ئەکه‌ین به ئی‌وه، هر‌چو‌نی ئی‌وه لاقرتی ئەکه‌ن به ئی‌مه.

فَسَوْفَ نَعْلَمُونَ مَنْ بَأْسِهِ عَذَابٌ يُحْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٦﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ
 التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا
 آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤١﴾ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ أَرْكَبُوا فِيهَا بِاسْمِ اللَّهِ جَرِّدَهَا وَمُرْسَهًا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ
 ﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ

نه گهرینهوه که نوح (علیه السلام) کاتی خهریکی دروستکردنی که شتی به که نه بوو،
 پرسپاریان لی نه کرد له وه، نه ویش نه یفه رموو: نه مه مالیکه دروستی نه کهم نه گهری به سه ر
 ناودا نه وهش شتیکی نه ناسراو بوو به دلی که سدا گوزهری نه نه کرد له و کات و چهر خه دا،
 دیاره نه بی لاقرتیان لی بی به شتی وا، نه یان نه زانی که خو یان نه فام و نه زانن نه وان شایانن بو
 لاقرتی پینکردن، چ له و کاته دا که نه یان نه زانی نه و کاری نه وه سه ری له چیه وه بهر نه چی،
 چ له کاتی هاتنی سزاکه یاندا، وه که نه فرموی: ﴿سَوْفَ نَعْلَمُونَ مَنْ بَأْسِهِ عَذَابٌ يُحْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ
 عَذَابٌ مُقِيمٌ﴾ نینجا له وه پاش نه زانن کنی سزایه کی بو دیت که بی نا بووو سه ر شو ری
 بکات، واته سزای خنکاندن یان له ناوداو کنی ناماده نه بیته سه ری سزایه کی نیشته جلی
 همیشه یی، واته سزای ناگر له بوژی دواییدا، نوح (علیه السلام) خهریکی دروستکردنی
 که شتی به که بوو: ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ هه تا کاتی فرمانی نیمه هات به سوار بوونی
 که شتی به که، یان فرمان به هوی هه لقولانی ناو له تنوره که که نیشانه ی کاتی سوار بوونی
 که شتی به که بوو، یان فرمان به مه لانیکه به هه لسانیان به کاریک که پینان سپیرا بوو له و
 بوودا وه دا، یان هه تا کاتی کاری نیمه هات که هاتنی سزادانیانه. ﴿وَفَارَ التَّنُورُ﴾ تنوره که
 ناوی لی هه لقولا، وشعی (تنورو فار) به چند مه به ستی که ته فسیر کراوه ته وه، به لام باشتر
 نه وه به که له بوو که شه که لا نه ده یین و ته فسیری به وه بکه ینه وه که کو مه ل و جه ما وه ری
 زانایانی له سه ره، که بریتی به له تنوری نان کردن و کرابوو به نیشانه ی هاتنی نه و سزایه،
 له و کاته دا: ﴿قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا﴾ گوتمان به نوح هه لگره له ناو که شتی به که دا ﴿مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ

اَتَيْنَ ﴿ له هموو گیانله بهرێك دوان، یهكێ نێرو یهكێ مێبن، یان له هموو نێرو مێی
 گیانله بهران دوان هه لگره، ئەمه به پێی خوێندنهوهی (حفص)، ﴿وَأَمَّا لَكَ ﴿ ژنو
 منداله کانیشت هه لگره ﴿لَا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ ﴿ بیجگه له کهسیك که بریاری خوا پینشکه تووه
 له سهری به خنکاندن، وهك کهنعان ﴿وَمَنْ ءَامَنَ ﴿ هه لگره ئهو کهسهیش که بهروای هیناوه له
 کهله کهت ﴿وَمَا ءَامَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿ بهروای نه هینا بوو له گه ل نوح که میك نه بی، که چه مند
 بریویه تیك هاتوو به ئەندازه و ژماره یان، به لام له بهر دُنیا نه بوون به و بریویه تانه باسی
 هیچیان ناکهین و هه به پووکه شهکه واز نه هینین و هه نه لێن: که میك. ﴿وَقَالَ أَزْكُرَانِيهَا ﴿
 نوح فرموی به برواداره کان سزار بن و بچه ناو که شتییه که ﴿بِسْمِ اللَّهِ جَعَلْنَا مَرْسَهَا ﴿ واته
 بچه ناویوه له کاتی کدا ناوی خوا بهرن له کاتی گهران و وهستاندنی، یان له کاتی کدا ئەم
 رسته یه بلێن وهك کاتی سوار بوونی و لاخی سواری نه لێن: ﴿سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا ﴿ یان
 به ناو خوییه گهران و وهستاندنی، ئەمه مزگینی نوحه پێیان، به مهی گهران و وهستاندنی
 به ناوی خوییه و له ژێر چاودیری و پارێزگاری خوادایه، ﴿رَبِّ لَقَوْمٍ رَجِيمٍ ﴿ به راستی
 پهروه دگاری من زۆر لیبووردهی میهره بانه، ئەم فرموده یه هه لئه گری سهر به خو بیته و
 دهست نیشان بیته به هوی بزگار بوونیان، واته ئەگه میهره بانی و لیبووردهی خوا نه بوایه
 ئیوه خو تان به خو تان شایسته ی بزگاری بوون نین، یان مه بهست مزگینییه پێیان به مهی
 نه ترسن له خنکان به هوی گوناوه کهم و کوپی خو یان، چونکه خوا لیبووردهی میهره بانه.
 ئینجا شیویه کی زۆر سامناک ئەخاته بهرچاو، شیوهی گهرانی ئهو که شتییه له ناو ئهو
 دهریا و شه پۆله گه وره کانی کهله گه وره یی و بهرزی به وینه ی شاخه کان وان، ئەفرموی:
 ﴿وَهُی جَعَلَتْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ ﴿ که شتییه که که ئه یگهران له ناو شه پۆل و له کاتی شه پۆلی
 دهریا کهدا کهله گه وره یی و بهرزی و درێژی و جیاوازیدا وهك شاخه کانی زه وین، هه کهس
 گهرابی له ناو که شتییدا له دهریا کاندایه له تابهت دهریا گه وره کان ئهو وینه و شیویه نه بینی
 وهك بۆمان باس ئەکهن. لهو کاته سهخت و سامناکه دا که سواری که شتییه که نه بن، نوح
 (علیه السلام) سه رنج ئەدا یه کێ له کوپه کانی که نارگیره لێیان و نایهت له گه لیان،

وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ
 سَاوِيَ إِلَىٰ جِبَلٍ يَّعِصُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ
 بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُعْرِقِينَ ﴿٤٢﴾

نه‌میش به پنی به‌زه‌یی باوکیتی بانگی نه‌کات وه‌ک نه‌فرموی: ﴿وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ﴾ نوح
 بانگی کوړه‌ک‌ی نه‌کردو ﴿وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ﴾ له‌کاتینکدا که‌له شوینیک‌ی که‌ناردابوو له‌وانه‌ی
 که‌ سواری که‌شتیه‌که نه‌بوون و جیا بوون له‌ بئ‌پرواکانیش ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا﴾ نه‌ی کوړی
 خوم، ﴿بُنَيَّ﴾ که‌ به‌زه‌یی و خوشه‌ویستی نیشان نه‌دات بو‌ نه‌وه‌ی بیست به‌دهم
 بانگ‌کردنه‌که‌یه‌وه - سوار به‌ له‌گه‌لمان - ﴿وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ﴾ له‌گه‌ل بئ‌پرواکان مبه‌ که
 بریاری سزاو له‌ناویردنیان دراوه، به‌لام کوړی لاساری گه‌نچ کوړی نه‌بوو له‌ سوژو به‌زه‌یی و
 هه‌لخه‌له‌تا بوو له‌ گه‌نجی و هینزی خو‌ی، له‌بهر نه‌وه نه‌ی نه‌زانی که‌ کاره‌که زوړ گرتگو
 که‌وره‌تره له‌وه‌ی نه‌و بو‌چوونی بو‌ نه‌روا، له‌بهر نه‌وه: ﴿قَالَ﴾ گو‌تی: ﴿سَاوِيَ إِلَىٰ جِبَلٍ يَّعِصُنِي
 مِنَ الْمَاءِ﴾ په‌نا نه‌بهم بو‌لای شاخیک‌ که‌ په‌نام نه‌دات له‌ ناوه‌که، لای وا بوو لافاوینکه‌ هروا
 دیت و نه‌روا و نه‌نیشینه‌وه و کاتی زوری هینا نه‌چپته‌ سهر شاخیک‌ تا به‌وه بزگارکات و
 نه‌یزانی کار به‌ جوړیک‌ی تره وه‌ک باوکی ﴿قَالَ﴾ پنی فرموی: ﴿لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ
 رَحِمَ﴾ هیچ پاریزه‌رو په‌نا نه‌ریک‌ نییه نه‌مرو له‌بریرو سزای خوا بیجگه‌ له‌که‌سینک‌ که‌ خوا
 په‌حمو میهره‌بانی پیکردبئ، واته هیچ په‌ناگایه‌ک نییه بو‌ تو نه‌مرو بیجگه‌ له‌ یه‌ک په‌ناگا که
 نه‌و که‌شتی یه‌یه، یان هیچ په‌نا نه‌ریک‌ نییه نه‌مرو له‌ سزای خوا، به‌لام که‌سینک‌ که‌ خوا
 میهره‌بانی پیکردبئ نه‌و که‌سه په‌نادراوو پاریزراوه، ﴿وَسَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ﴾ شه‌پولی ناو هات و
 که‌وته نیوان نوح و کوړه‌ک‌ی و بردی، ﴿فَكَانَ مِنَ الْمُعْرِقِينَ﴾ به‌هو‌ی نه‌وه‌وه گه‌را به‌ یه‌ک‌یک‌ له
 خنکینراوه‌کان. بئ‌گومان باوباران و هه‌رشتی که‌ خوا سزای به‌نده‌یانی پیدابئ کوړی‌رایه‌ل
 بو‌وه بو‌ فرمانی خوا و هیچ جوړه سه‌پنجیه‌کیان نییه به‌بئ زیاد و که‌م، جا به‌پنی نه‌وه
 لافاوه‌که‌ که‌ هه‌لسا و بوو به‌و نه‌ریایه‌و بئ‌پرواکانی له‌ ریشه‌هینا و له‌ناوی بردن، نینجا که
 هه‌لسا به‌کاره پی‌سپیزراوه‌ک‌ی فرمان نه‌رچوو به‌وه‌ی کو‌تایی بیئنی و بچینه‌وه سهر بارو
 حالی خو‌ی،

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَيْ مَاءَكَ وَنَسَمَاءُ أَقْلِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَفُضِيَ الْأَمْرُ وَأَسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ
بَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ، فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ

وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

وہ کہ تہ فرموی: ﴿وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَيْ مَاءَكَ﴾ گو ترا تھی زہوی تاوہ کہت ہلہ مزہ و قوتی بدہ،
﴿وَنَسَمَاءُ أَقْلِي﴾ تھی تا سمان بوہستہ و از بیئہ لہ باراندنی باران، ﴿وَغِيضَ الْمَاءِ﴾ تاوہ کہ کہم
کرایہ وہ و برا بہ تاو زہوی دا ﴿وَفُضِيَ الْأَمْرُ﴾ کاروبارہ کہ بہ جیہینرا، واتہ تاوانباران لہ ناوبران و
پرواداران پزگارکران، ﴿وَأَسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ﴾ کہشتیہ کہ و ہستا و جیگیربوو بہ سہر جودیہ وہ
کہ شاخیکی دیاری ناسراوہ لہ لای ژوروی عیراقہ وہ. ﴿وَقِيلَ بَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ گو ترا
لہ تاو چوون و دوری لہ بہ زہی خوا بو گہ لہ ستہ مکارہ کان کہ گہ لہ کہی نوح لیڑہ دا یہ کہم و
سہر دہستہن. تہم تہیہ تہ بہرستی دل و ہست و ہوش داگیر تہکات و نازانری چی بگو تری
بہرامبہری، گو تراوہ تہمہ بہرزو بہ ہیژترینی تہیہ تہکانی خوا یہ لہ پراہہ و پلہی پھوانبیژیدا،
تینجا لہ پاش تہ وہی تہو کارہ بہو جوڑہ دوایی ہات و ہموو شتی پرایہ وہ لہ بارہی
بہ پرواکانہ وہ و دہرکہوت ناٹومیدی و بہش براویان، لہ پاش تہ وہ سوژو بہ زہی نوح (علیہ
السلام) سہری ہلداو پالی پیوہنا بو ہولدان بو چارہ سہری، تہوش تہمہی دوزیہ وہ کہ
خوا لہ پیشہ وہ بہ لینیڈا بہ پزگارکردنی مال و منالی، لہ بہر تہ وہ فرموی: ﴿وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ﴾
نوح ہاوارو نزای کرد لہ پھروہر دگاری خوی، ﴿فَقَالَ﴾ بہم جوڑہ کوتی: ﴿رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي﴾
تھی پھروہر دگام بہرستی کوپہ کہم لہ مال و منالی منہ ﴿وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ﴾ بہ گومان بہ لینی
تو ہر ہق و راستہ ﴿وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ﴾ تو زاناترو کاردروست ترو داد پھروہرتی ہموو
پریارہرانی، کہواتہ ہر پریاری تو بیہدیت لہ زانین و تہگیری تہواو دیت و ہر تہوش
تہبن، تینجا ولام بہر پہرچی دایہ وہ بہرونی باریکی راست و پھوا کہ نوح (علیہ السلام)
لیی بہ ناگا بووہ، تہوش تہمہیہ: کہ لای خواو لہ تہرازوی خوا دا خزمایہتی و پھیوہندی
خوین و گوشت و نہسب و نہژاد بہ تہنیا ہیچ نرخیکی نییہ، بہ لکو تہ وہی نرخی بہن
خزمایہتی و پھیوہندی پھراو عہقیدہیہ، دہی تہو کوپی بہن بہش بوو لہم شتہ نرخی دارہ،
کہواتہ تہو کوپہ یہ کنی نہبوو لہ مندال و کہس و کاری نوح پیغہ بہر (علیہ السلام) و بہ کوپی
دانانری، تہو ولام و بہر پہرچہی تا راستہ کرا ژور بہ ہیژو بہ شیوہی سہرزہنشت و ہرہشہ،

قَالَ يَسُوعُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَتَلَوْنَ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطَكُ أَنْ
 تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَعْفِرْ لِي
 وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يَسُوعُ أَهَيْطَ بِسَلَامٍ مِنَّا

وک نه فرموی: ﴿قَالَ﴾ خوا فرموی به نوح ﴿يَسُوعُ﴾ نهی نوح ﴿إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ﴾
 بهرآستی نهو کوپه له خیزان و منالی تو نییه ﴿إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ﴾ بهرآستی نهو کوپه خواوهی
 کردهوی خراب و ناپهسندو بوو تا رادهیهک وهک بریتی بیت و پیکهاتبی له کردهوی بهو
 خراب، کهواته په یوهندی بچراوه له تو ﴿فَلَا تَتَلَوْنَ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ کهواته داوای شتیکم لی
 مهکه که زانا نیت پی و نازانی راست و رهوایه یان نا؟ ﴿إِنِّي أَعْطَاكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾
 بهرآستی من په ندو ناموزگاریت نه کهم که یه کیک بیت له نه فامان و له ریزی نه فامان بیت.
 نوحی خوا ناس بهوه کهوته دل له رزه و مه ترسی کرد که هله ی کرد بی دهر باره ی
 په رومردگاری، بهوی نه وه په نای هینا پی و داوای لی بووردن و میهره بان ی کرد وهک
 نه فرموی: ﴿قَالَ﴾ نوح وتی ﴿رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ﴾ نهی په رومردگاری
 بهرآستی من په نات پی نه هینم لهوی که داوای شتیکت لیبکه که زانا نهیم پی و نه زانم که
 راست و رهوایه ﴿وَلَا تَعْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ﴾ نه گهر نه بووری لی و میهره بانیم
 پی نه که ییت له زیانباران نهیم و نه چمه ریزی نه وانوه. نه فامان ته نه دا له به نو که ی دلی
 نه وانهی که نه نازن و شانازی نه کهن به نه سهب و نه ژادی پاک و چاکه وه و لایان وایه نهویان
 به سه، بهرآستی نه وهش زره له نا و نه فامانی نه فامان ته دا، نه وه له گاوو و جوله که وه هات و
 کهوته نا و موسلمانان، نیجا به زهی و میهره بان ی خوا هات و دل نارامی کرد، پیت و فه ری
 باراند به سهر خوی و نه وانهی له گله ی بوون و نه وه صالحه کانیان، نه فرموی: ﴿قِيلَ﴾ کوترا به
 نوح له پاش نیشتنه وهی ناوی دهریا که و ده ستدان و گونجانی زهوی بو ژیان و کار و نیش
 به سهر بیشتیه وه، کوترا پی: ﴿يَسُوعُ أَهَيْطَ بِسَلَامٍ مِنَّا﴾ نهی نوح بچوره خواره وه و دابهزه له
 که شتیبه که، یان له شاخی جودی به نارامی و خوشی له لایه ن نیمه وه، یان دابهزه به سه لام
 کردن لیّت له لایه ن نیمه وه،

وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ سَنَمَّتْهُمْ ثُمَّ بَمَشْهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ تِلْكَ
 مِن آيَاتِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ

لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

﴿وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ﴾ به چند بیت و فہرو خیرو بیریك له نہوہو پوڑی و
 ہوی ژیان بہ سہر خوٹہوہ، بہ سہر چند گہل و ٹومہ تیک کہ پیدا ٹہبن لہوانہی کہ لہ گہل
 تون، واتہ ٹہوانہ کہ لہ گہل تون لہ کہ شیتیبہ کدا لہ گہل نہوہ کانیان کہ پیدا ٹہبن تا پوڑی
 دواپی، بی گومان نہوہی ہموو مہ بہست نیبہ بہ لکو نہوہی ٹہو سئ کوری بپروادارہ
 مہ بہست، چونکہ ہر نہوہی ٹہوانہ مایہوہ وک قورٹان ٹہفہرموی: ﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمُ الرَّاوِينَ﴾
 واتہ ہر نہوہی نوحمان ہیشتہوہ، لہبہر ٹہوہ ٹہگوتری بہ نوح ٹادہمی بچوک یان ٹادہمی
 دوہم، مہ بہست بہم چند گہل و ٹومہتہ بپروادارہ کائن تا پوڑی دواپی کہ شیاوو شایستہن
 بو ٹہوہی کہ باسکرا، نک گہل و ٹومہتہ بی پرواکان کہدہست نیشانیان بو ٹہکات بہم
 فہرموودہیہ: ﴿وَأُمَّمٌ سَنَمَّتْهُمْ﴾ لہ نہوہی ٹہوانہ چند گہل و ٹومہ تیک ہن کہ ٹہیان ژہنن
 لہ دنیادا بہ خووشی و خیرو بیری دنیاپی، ﴿ثُمَّ بَمَشْهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ لہ پاشان لہ لایہن ٹیوہ
 سزایہکی سہختی نازار دار لییان ٹہدات و ٹہکہوی.

دوا پوڑی نوح و گہلہکھی بہو جوڑہ مات: پزگار بوون بو خوئی و ٹہوانہی لہ گہلی بوون،
 بہ نہوہ کانیشیانہوہ، ہرہشہو بہ لینی سہخت بو ٹہوانہی کہ ہر ژیانی ٹہم دنیایان ٹہوی
 لہ پاشان سزای سہختیان بو ٹہبن، ہمان موڑدہو ہمان ہرہشہ کہ لہسہرہتاو یہکہم
 جاری سورہتہکہوہ تیپہریان کردو لہ پاشان ٹہم داستانانہ ماتن تا بن بہ تہفسیرو ٹہو
 موڑدہو ہرہشہانہ نشان بدن لہ بپروادارہ کانی جیہان و ژیاندا، جا لہبہر ٹہوہ بہدوای
 داستانہکدا ٹہم فہرموودہی ہینا و ناراستہی پیغہ مہبری کرد ﴿تِلْكَ﴾ ﴿تِلْكَ مِن آيَاتِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا
 إِلَيْكَ﴾ ٹہو داستان و سہرگوزہ شتہی نوحہ لہ ہوالہ گرنگہ کانی غیبو نہزائرہوہ کانہ کہ
 رابوردن، ﴿نُوحِيهَا إِلَيْكَ﴾ وہ حیمان کرد بو لای تو ﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا﴾ نہ
 توو گہلہکات نہتان ٹہزائین لہ پیش ٹہم وہ حیبہوہ کہ کردمان بو لات ﴿فَاصْبِرْ﴾ کہواتہ خوٹ

په یوه نډیان نییه به مهبست و نامانجی داستانه قورئانیه کانه وه، بهلئ پووکه شو پوواله تی
 نایه تکان و نیشان ئه دن که کومهلئ ئاده می لهو کاته دا هر بریتی بووه لهو گهلئ نوحه،
 ولاتی ئاوه دان له زه ویدا هر ئه و ناوچه یه بووه که ئه وانی تیډا بووه و ئاوه دانیان
 کردووه ته وه، ئه و توفانه هه موو ئه و ناوچه ی گرتووه ته وه، هرچی تیډا بووه له ناو چوون و
 خنکان به و توفانه بیجگه له وانه ی که له ناو ئه و که شتییه دا بوون. ئه م ئه ندازه یه به سه بو مان
 له تیگه یشتنی ئه و پووداوه بوونه وهرییه که هه والئ پیډاین تاقانه سه رچاوه راسته قینه که که
 قورئانه بو ئه و هه واله که میژوو هیچی لینازانی، ئه گهر قورئان ئه م هه واله ی نه دایه میژوو
 له و پوژده دا که ی بووه؟ میژوو شتیکی تازه پیدا بووه و که میک له به سه رهات و پووداوه کانی
 ئاده می باس ئه کات، ئه وه ش که ئه لئ و باسی ئه کات هه لئه گری بو ئه وه ی هه لئ و ناراست
 بیټ، نابئ پرسى میژوو بکری له هه والئ کدا که ئه و سه رچاوه راسته رایگه یان دبی پیمان،
 هه ردو دلی یه ک هه بئ له وه دا له گهل بپووا دا ناگونجئ. بن گومان زور له گه له جوړ به
 جوړه کان له نو سراوه کونه کانی خو یاندا باسیان کردووه که توفانیک له چه رخ و پابوردووه
 کونه کانیاندا که نه سارون داویتی له ولاته که یان به موی گوناو تاوانی ئه م تاقم و چینه ی که
 له و کاته دا بووه، له لایه ن ئیسرائیلیه کانه وه له چه رخ و چینه کانی کون و تازه یاندا باسی
 توفانی نوح هاتووه، به لام هیچکام له وانه شایانی ئه وه نییه که تیگهل بکری له گهل هه والئ
 راست و په وای قورئان، بهلئ هه موو ئه و هه وال و باسانه به لگه یه کی پوون له سه ره وه ی که
 ئه و توفانه بووه و شتیکی راسته، پیویسته بزانی ئه وه ی که لای نامه داره کان ناویراوه
 به موی پاک و ریژداره، له لایه ن خواوه نه هاتووه، ئه م تهورات و ئینجیله ی هه ن لای جووله که و
 نه سرانیه کاندا ئه و تهورات و ئنجیله نییه که هاته خواره وه بو موسا و عیسا - سه لامی
 خویان لیبئ - پیویسته ده ست نیشان بکه ین بو چند شتیکی گرنگ که له م پووداوو
 داستانه وه وهرئه گری:

ئه و گهلئ نوحه که ناشنا بووین به نه فامی و سووریان له سه ر ناهق، به بیزاری و
 دوژمنایه تیان بو بانگ و بانگه وازه که ی نوح که کورته که ی بریتییه له ناسینی خواو
 فه رمانبه ری خوا به تا ک و به بئ هیچ هاو به شیک. ئه و گه له له نه وه ی ئاده من، ئاده می ش له
 چند شوینیکدا قورئان ئه فه رموی: هاته خواره وه بو ئه م سه رزه وه ییه بو هه لسانی به کاری
 جن نشینی، خوا په یمانی لی وهرگرت که په پره وه ی خوا بکات و به پی پی پئمونی ئه و
 بجولیته وه، دوور بیټ له شه یتان که دوژمنی خو ی و ئه ولادو نه وه یه تی تا پوژی دوا یی،

كهواته ئادهم به موسلمانى و خواناسى و فرمانبهرى خوا هاتووه، بئى گومان كوڤو پۆله كانى
 رينموىنى كرد بۇ ئىسلام و خواپهرستى، ههروهها دهسته و چينهكان له پاش يه كتر، ئىسلام
 يه كهم يىروباوهڤه كه ئادهمى پئى ئاشنا كرابئى له سه ر زهويدا، هيچ يىروباوهڤىكى تر نه بوو بۇ
 ئەم ئادهميه بيجگه له ئىسلام، كه چى بينيمان گه له كهى نوح كه له نه وهى ئادهمن و پاش
 ئه وهاتن به چهند چين و چهرخىك كه ته نيا خوا ئه زانئى ژماره يان، ئەو گه له وهرگه ران بۇ ئەم
 نه فامى يهى كه ئەم داستانه باسى كرد بۆمان، كهواته پئويسته له سه ر هه موو بېروادارىك
 بېرواى هه بئى به مهى كه ئەم نه فامىتى يه به هه موو يىروباوهڤو بۆچوون و باوو كرده وه كانى
 يه وه شتىك بوو هات به سه ر ئادهمى و ئادهمىتيدا له پاش يىروباوهڤى پاك و خاوينى
 خواپهرستى، له و يىروباوهڤه پاكه لايدا به هوى شه يتانه وه كه زاله به سه ر ئەم ئادهميه دا
 كاتئى كه بئى ئاگابوو له يادى خوا و ده ستگرتن به سه ر به رنامهى خوا و په يره وى ته نها ئەو
 شوين ته كه و تنى هيچ شتىكى تر، بئى گومان خوا ئەم ئادهمى يهى دروست كرد و ئه ندازئى له
 خود موختارى و سه ربه ستى پيدا كه بتوانئى رينموىنى وهرگرئى و ده ست بگرئى هه ر به و
 رينموىنييه وه، به هوى ئه وه وه دوژمنه كهى زال بئى، هه رچوئنئى ئه توانئى لادات له رينموىنى
 خوا و په يره وى به رنامه يهكى تر، به هوى ئه وه وه شه يتان توڤى ئه داته ناو ئەو نه فاميهى كه
 بينراوه و ئه بينرئى، توڤى ئه داته ناو ئەو چالى نه فاميهى كه گه له كهى نوحى تئى توڤدا،
 كاتئى كه زانرا يه كهم يىروباوهڤى برىتئيه له يىروباوهڤى پاك و خاوينى خواپهرستى به تاك و
 ته نيا، كاتئى كه ئه وه زانرا ئيتىر بزائين پئويسته دوور كه وتنه وه و فرئيدانى ئەو يىروباوهڤانهى
 كه دژو پئچه وانهى ئەو يىروباوهڤه پاكه يه كه قورئان ده ست نيشانى بۇ كرد و باسمان كرد.
 ئه وه ش ئەمه بوو يه كهم يىروباوهڤى ئادهمى يىروباوهڤى خواپهرستيه و خوا بۆى داناوه، ئەك
 وه ك يىروباوهڤى كه ناو بېراوه به يىروباوهڤى (علماء الاديان المقارنۃ) يان يىروباوهڤى ئه وانى
 كه لايان وايه يىروباوهڤى خوا پهرستى جۆرو بارىكه له جۆرو باره كانى عه قیدهى ئادهمى و
 پئيش ئەم چهند باوهڤى تر بووه و ئەم دواكه و تووه لئيان، وه ك ئەو هه موو يىروباوهڤى جۆر
 به جۆرى بت پهرستى يهى كه هات به سه ر ئەم ئادهميه دا، هئندئى له نووسه ران له بارهى
 ئىسلام و به رگرى كردن له ئىسلام كه وتنه هه له يهكى زۆر گه وه، شوينئى ئەو بۆچوون و
 نه زه رياته پېروپوچانه كه وتن، بۇ نمونه يه كئى له وانى باس ئەكه ين كه برىتئيه له نووسه رى
 به ناوبانگ مامؤستا (عقاد) له نامه كهيدا (الله) له به شى عه قیده و يىروباوهڤا ئه لئى: ئادهمى
 به رزبوويه وه و توره قى كرد له عه قیده و يىروباوهڤا، هه رچوئنئى به رزبوويه وه و توره قى كرد له

زانبارى پيشه سازى دا، بىم رىنگى يىروباوهرى يىكەم جارى بە پىنى ژيانى يىكەم جارى بوو ۋە ھىروھا زانبارى پيشه سازى يىكەشى، بەكورتى بەر مېرە ئادەمى پىشكوت لەو دوو بارىھەۋە تا گەشىتە ئىستا، ۋەك پوونى ئەكاتەۋە لە بارى يىروباوهرەكە يەۋە كەلە شوئىنىكى تىرى كىتەبەكەيدا ئەلئى: زانبارى ئايىنەكان سىن جۇرو بار باس ئەكەن كە تىپەرى كىردوۋە بەسەر گەلە پىشۋەكاندا كە كۆچەرۋە لادىئى بوون، لەبارى بىروا بە پىرستراۋ پىرەردىگاردا:

يىكەم: بىرىار دان ۋ بىروا بەبت ۋ پىرستراۋى زىاد لەيەك تا دەيان ۋ سەدان ۋ بەبىن جىاۋازى ۋ باۋدانى ھىندى ھىندىكىدا، بەلكو گەشتە ئىۋ رادى ھەر بىنەمالە يىكى گەرە پىرستراۋى تايبەتى خۇى ھەبوو.

دوۋەم: ھىروەك يىكەم بەلام باۋى ھىندى لەبتەكان ئەدرا بەسەر ھىندىكىدا، ئىتر لەبەر ئەۋە بىتى گەرە تىرىن كۆمەل ۋ تايغەبوو، يان لەبەر ئەۋەى بەبىتى شىتى دانرا بوو كە سوودو بەرھەمى زۇرو گەرەى ھەبوو، ۋەك باران، يان باۋ گىژەلۋەكە كە جىگەى ئومىدو مەترسىيە.

سەئىيەم: بىرىاردان ۋ باۋەر بە تەنيا پىرستراۋىك. بە پىنى ئەم باسە ئاشكرايە كە ئەبىن ئادەمى خۇيان بە خۇيان عەقىدەى يىروباوهرىيان بۇ خۇيان دانابى، جا لەبەر ئەۋە ئەۋ جىاۋازى ۋ گۇپان ۋ گۇپانكارىيە پەيدا بوو لە عەقىدەۋە يىروباوهرەكە ياندا، بە پىنى جىاۋازى ۋ گۇپانى يىروبوچوونى خۇيان.

ئەى شىتىكى ئاشكرايە كە ئەم بۇچوون ۋ باۋەرەى كە ئەۋ مامۇستايە ھىناۋەيەتى لەۋ كىتەبەدا دىئى ئەۋەيە كە قورئان ھىناۋەيەتى ۋ بە ھىچ كلۇجىك ناگونجى لەگەلى، چونكە ۋەك وتمان دەقى قورئان ئادەم بە يىك كەس دانەئى ۋ ئايىن ۋ عەقىدەكەى تەنھا بە خاۋپىرستى بە تاك ۋ تەنيا، ھەر ئەۋە ئايىنە پاكەى راگە ياندوۋە بە ئەۋلادو ئەۋەكانى ۋ ھەر فىرى ئەۋەى كىردوون، كەۋاتە ئەبىن گوى نەگىرى لە ھىچ قسە ۋ باس ۋ بىرىرىكى تر بىجگە لەۋەى قورئان ھەۋال ۋ بىرىرى لەسەرىەتى.

بى بىرواكانى گەلەكەى نوح تىپەرىيانكردو دوور خرانەۋە لە ژيان ۋ لە بەزەيى ۋ مېھرىبانى خوا، بىروا دارەكان بىزگار بوون ۋ بەھەرە مەند بوون بە بەلئىنەكەى خوا كە فەرموۋى: ﴿وَالْمَيْبَةُ لَلسَّقِيرِ﴾ ھىروھا ھەۋال ۋ بەلئىنى خوا بە پەيدا بوونى چەند گەل ۋ كۆمەلئىك كە خوا ئەيانژىئەنى ماۋەيەك ۋ ئىنجا بەھۇى لادانىان لە ئايىن ۋ بەرنامەى خوا دووچارى سزا ئەكەرن ئەلەين خواۋە،

وَالَّذِي عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يُنْقَرِمُ آبِدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُۥٓ إِنَّكُمْ لَآ

مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يُنْقَرِمُ لَا أَشْتَكُرُ عَلَيْهِ أَجْرًا

یەكئ لەو گەلانەى كە گەلەكەى (عاد)ە كەلە نەوەى نوحە كە دەربارەى ئەم گەلە ئەفەرموئ: ﴿وَالَّذِي عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا﴾ رەوانەمان كردو ناردمان بۆلاى تايغەى (عاد) براكەيان كە ھودە، ئەو تيرەيە نيشتەجئ بوون لەلاى خوارووى نيوە دوورگەى عەرەبدا، ھود يەكئ بوو لەو تايغەيە، كەواتە برايان بوو لە نەژادو نەسەبدا، بەو جۆرە نيشانى داو ناوى برد تا دەست نيشان بكات بۆ ئەوەى كە بەسۆزو پەروۆش و دلسۆز بووە بۆيان، كەواتە ھەق وابوو ئەوانيش ھەلوئىستى باشيان ببوايە لەگەل ئەو برا دلسۆزەيان، كەچى لەبەر ئەوەى بەدو خراب بوون، بەدژو دوژمن دەرچوون، لەبەر ئەوەى پەيوەندى برايەتى بپروا پئيان بچرى، برايەتى نەسەب و نەژاديان ترخى نەما، جا بە ھۆى ئەووە جيا بوونەو و دووركەوتنەو تەواو پئيكات لەنيوان ئەوان و ئەو برا دلسۆزەيان، وەك لە كۆتايى باسەكەدا بۆمان باس ئەكات. ﴿قَالَ﴾ ھود گوتى پئيان: ﴿يُنْقَرِمُ﴾ ئەى گەلەكەم، بەم وتە شيرينە بانگى كردن تا سەرنجيان راکيشئ و بۆ گوى پرايەلى و فەرمانئىكى پئيدان كە ھەركەسيك يئبەش نەبئ لە قام و ژيرى سەريئچى ناكات لئى ﴿اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ خوا بپەرستن، واتە بە تەنيا و بەبئ ھيچ ھاويەشئك، وەك دەست نيشان ئەكات بۆ ئەو بەمەى كە ئەفەرموئ: ﴿مَا لَكُمْ مِّنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُۥٓ﴾ نيبە بۆ ئيوە ھيچ خوايەكى تر بئجگە لەو خوايە كە ناوى ﴿اللّٰهَ﴾ يە واتە ئەو بتانەى كە ئيوە ئەيان پەرستن خوا نين و شايانى پەرستن نين، ﴿إِنَّ أَشْتَكُرُ لَآ مُفْتَرُونَ﴾ ئيوە نين بئجگە لەوەى درۆ دەست ھەلبەست كەرن لە پەرستن و ناوبردن بئجگە لە خوا بە پەرستراو و شايانى پەرستن و بپرار دان بە پەرستراو.

ئينجا دلئيان ئەكات لەسەرى ئەوەى كە بانگكردنەكەى پاك و خاويئەو ھيچ مەبەستئىكى خۆى ئيدا نيبە بەمەى كە ئەفەرموئ پئيان: ﴿يُنْقَرِمُ﴾ ئەى گەلەكەم: ﴿لَآ أَشْتَكُرُ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ لەسەر ئەم بانگكردن و راکەياندنە داواى ھيچ پاداشت و كرئىەك ناكەم لە ئيوە،

إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ
يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مَجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾

﴿إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي﴾ کرئی و پاداشتی من هر له سر که سیکه که منی
دروستکردوه له نبوون، ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ دهی نایا نیوه ژیر نین و نازانن که چون فروستادهی
خوا داوای پزقو کرئی و پاره شکات له نیوه له غهیری خوا؟ واته بوچوون و گومانه که تان
مایهی سرسورمانه! یان نایا نیوه ژیر نین و نه فامن و تیناگن له وهی پیتان نه بیژئی و هق و
ناهق جوئی ناکه نه وه له یه کتر، واته با ژیر بن و بزائن که برا ناپاکی ناکات له برای خوئی و
خوئی ناخاته بهر خه شمی خواو براو گله که ی بهم په رنگه بانگیان بکات بو شتی که زیانی
تیدا بیت. نینجا ته من و ناموزگاریان شکات به مهی داوای لیبوردن بکن له خواو بگه ری نه وه
بو لای، به لی نیان پی نه دا به پزقو و پوزی زودو هیزو دهسه لاتی زیاد، فرموی: ﴿رَبِّقَرِّبْ﴾ نهی
گله که م ﴿اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ﴾ داوای لیبوردن بکن له په روه ردگار تان ﴿ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ﴾ نینجا له
پاش نه وه بگه ری نه وه بو لای به گوی پرایملی و په رستنی، ﴿يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ واته
نه گه ری نه وه واکمن خوا نه باریننی به سه رتاندان بارانینکی زود خیر و بیرون دار، نه وانه زود
پنیویست بوون به باران بو کشتوکالو مهرو مالاتیان، ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ﴾ واته هیزو
دهسه لاتی زیادتان نه داتنی له گه ل نه وه هیزو دهسه لاتی که هه تانه، ﴿وَلَا تَتَوَلَّوْا مَجْرِمِينَ﴾ پوو
وهرمه گین له وهی بانگتان نه که م بوئی به تاوانباری و به رده و امیتان له سر تاوان کردن.

قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِ هَارُونَ عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ
 ﴿٥٣﴾ إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا
 تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِنْ دُونِهِ فَكِدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ

نه‌هوبو بانگرده‌نه‌که‌ی هود واه‌نه‌که‌وی موعجیزه‌ی له‌گه‌ل نه‌هوبو، ره‌نگه‌ هوی
 نه‌هوش نه‌مه‌ بووبی که‌ توفانه‌که‌ی نوح نزیک بووبی لییان‌ه‌وه‌و باس‌و یاده‌که‌ی له‌ دل‌و زیاندا
 جیگیر بووبی، بیجگه‌ له‌هوش هود نه‌هوی بیر خستنه‌وه‌و ترساندن‌ی پیی، وه‌ک له‌ سو‌ره‌تیکی
 تردا باس نه‌فرموی. گه‌له‌که‌ی هود وه‌لام‌و هه‌لو‌یستیان به‌م جو‌ره‌ بوو که‌ نه‌فرموی:
 ﴿قَالُوا﴾ گو‌تیان: ﴿يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ نه‌ی هود تو‌ هیچ‌ به‌لگه‌و نی‌شانه‌یه‌کی بوونت بو
 نه‌هینا‌وین له‌سه‌ر پاستی داوا‌که‌ت، ئیتر ئایا موعجیزه‌ی نه‌هوبوی وه‌ک گوتمان له‌به‌ر نزیکی
 موعجیزه‌که‌ی نوح یان له‌به‌ر نه‌وه‌ له‌ پاستیدا تا‌ک‌و ته‌نیا‌یی خوا نه‌هونده‌ بوونه‌ پی‌ویست
 ناکات به‌ موعجیزه‌، به‌لکو هه‌ر ته‌می‌و بیر خستنه‌وه‌ به‌سه‌؟ یان هه‌ر موعجیزه‌یه‌کی بو‌هینان
 - له‌به‌ر سه‌رکی‌شی خو‌یان - گو‌ی یان پی‌ نه‌دابی، وه‌ک هه‌ر نه‌هوبوی؟ ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِ هَارُونَ
 عَنْ قَوْلِكَ﴾ به‌پاستی ئی‌مه‌ واز هین‌ه‌ری بت‌و په‌رسترا‌وه‌کانی خو‌مان نین له‌به‌ر ته‌و قسه‌ی
 تو‌و ده‌ست به‌رداریان ناین ته‌نیا قسه‌ی تو‌ به‌ بی‌به‌لگه‌و نی‌شانه‌ ﴿وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾
 به‌پاستی ئی‌مه‌ نین به‌به‌وادار له‌ به‌ر تو‌و قسه‌ی تو‌ ﴿إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ﴾ ئی‌مه‌
 هیچ‌ نالین‌ ده‌باره‌ی تو‌ که‌ بانگمان نه‌که‌یت بو‌ واز هینان له‌ ناین‌ه‌که‌مان و شو‌ین که‌ه‌قنی تو‌،
 هیچ‌ نالین‌ بیجگه‌ له‌ره‌ی که‌هیندی له‌ په‌رسترا‌وه‌کانمان دو‌چار‌ی کردوی به‌شتی به‌دو
 خراب، واته‌ شی‌تی و تی‌کچوون، واته‌ هیچ‌ هوی‌ه‌کمان ده‌ست ناکه‌وی بیجگه‌ له‌وه‌. ئینجا
 لیره‌دا هیچ‌ نه‌ما بو‌ هود بیجگه‌ له‌وه‌ی به‌رام‌به‌ریان بو‌هستی به‌ به‌رلی‌ برینه‌وه‌و پوو کردنه
 خوا‌و پشت به‌ستی پی‌ی و هه‌رشه‌و ترساندن‌و بچ‌ران‌و جیا بوونه‌وه‌ی لی‌یان، به‌م ره‌نگه‌

﴿قَالَ﴾ فرموی پییان ﴿إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ﴾ به پرستی من خوا نه کم به شایهت ﴿وَأَشْهَدُ﴾ ئیوهش
 بدهن و شایهت بن که: ﴿أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ * مِنْ دُونِهِ﴾ من بهریم له وهی که ئیوه نه یکنه به
 هاوبهش و تیهر نه کن له په رستنیدا ﴿بِكِدْرِي جَمِيعًا﴾ ئینجا ئیوهش پیلان و دوزمنایهتی
 به کار بینن دهر باره هم مووتان و به کومل، واته خوټان و هاوبه شه کانتان نه وهی له دستتان
 دیت و پیتان نه کری به کاری بینن و ﴿ثُمَّ لَا تُنْظَرُونَ﴾ ئینجا هیچ مؤله تم مه دن و لیم مه وهستن،
 ﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ﴾ به پرستی من شتم به ستوه به خوا که په روه دگاری منه و
 په روه دگاری ئیوه یشه، کاری خوم حواله هی نه و کردوه، واته چی له دستتان دیت به کاری
 بینن و باکم نییه له ئیوه، چونکه من پشتم به خوا به ستوه و ئیوه ناتوان هیچ شتی بکن
 که خوا مهیلی نه بی، به پرستی زور سه رسوره مینئ له ته نیا پیاوئیک که به رهنگاری گه لو
 کومه لئیکی رهقی سه رکیشی نه فام بوهستی، که نه فامیه که یان له و راده یه دا بیت که نه و بت و
 په رستراونه به ده سه لاتدار بزائن به سه ر شیتکردنی پیاوئیک که بانگیان بکات بولای خوا،
 بانگکردنه که ی به ورینه دابنئین! سه رسور نه مینئ له ته نیا پیاوئیک که به رهنگاری گه لو
 کومه لئیکی ئاوا بوهستی بیروباوهره که یان پووجه ل بکاته وه و خوئیان به نه فام دهر بکات و
 ته شهریان لیبدات و سه ر زه نیشتیان بکات به و جوړه، ئینجا به ریان لی بریته وه به و جوړه
 که زانیمان، سه رسوره مینئ له کاری ئاوا، به لام نه و سه رسورمانه نامینئ کاتی که بزائین
 هوی نه و بی باکی و پشت پرپیه چییه؟ بی گومان هوی نه وه بروای به مینزی راسته قینه یه به
 خوا، بروایه به راستی به لئینی خوا، بروا ل نارامیه به یارمه تی خوا، نه و بروایه ی که
 تیکه لی دل بووه، تا نه و راده ی به لئینه که نه گپری به شتیکی به دی هاتوو که چیگه ی گومان و
 دوو دلی نه مینئ به دهوریدا، سه رنجی نادات به به لئینیکی داهاتوو که به دی بیت یان نا؟
 ئینجا شیوه یه کی زالی وده سه لاتی خوانیشان ئهدات، که نه بیته هوی نه و پشت به ستن و پرپیه،

مَآئِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ أَخِذْ بِنَاصِيئِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ

بِهِ إِلَيْكُمْ وَاسْتَخْلِفْ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ

نه فرموی: ﴿مَآئِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ أَخِذْ بِنَاصِيئِهَا﴾ هیچ گیانله بهر یک نییه مهگر خوا بگری پشتی سهرو مووی پیسته سهریه تی، واته خوا زاله به سهرداو کار به دهستی ه تی، به جو ری هر کام ملکه چ و ژر یاره بو ویست و مهیل و ئیراده ی خوا، ثم وتو رسته یه به کار نه هیئری بو گه یانندی نهو پهری ملکه چ کردن و ژیر بار کردن، چونکه هر کس بهو جو ره بگری دهسته پاچه و ملکه چ نه بن و توانای سه پیچی نامینئ، ﴿إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ به راستی پهرو مردگارم له سه رینگه یه کی راسته، واته له ه موو کارو کرداریدا نهو پهری دادو داد پهرو مری به کار نه هیئئ، که واته ناهق و ناهق خوازان زال ناکات به سه ر هق و هق خوازاندا، هق زایه ناکات و هیچ ستم کاریک له دهستی دهر ناکات.

لهم چند و تهی هود پیغه مبردا هوی نهو بی باکی و بهر لی برینه وه و خو به برزگرتنه ی نهو پیغه مبره، نهو چند رسته یه نه خشی نهو بارو حاله نه کی شئ که هود هه بووی و پوون و ناشکرا بوو به لایه وه، پهرو مردگاری خو ی و نهو ه موو خه لکه زاله به سه ر هه موو گیانله بهر یکدا، نهو سه رکیش و یاخی و دل ره قانه گیانله بهر یکن وه که نهو ه موو گیانله بهر انه، ژیر بارو زه بوون و دهسته پاچه ن بهرام بهر که واته نه بی هود له چی بترسی و بی می هه بی؟ نه وانه زال بین به سه ریدا مه گر به ئیزنی خوا، ئینجا ماتول رینگه و بهر نامه یان ژو جیاوازه ئیتر بوچی بمینئ ته وه له ناویاندا؟ ئینجا نهو هود ی که دل نارام و پشت نه ستوره به ده سه لاتی خوی خو ی، نه وانه نه ترسینئ و هره شه یان لی نه کات وه که نه فرموی: ﴿فَإِن تَوَلَّوْا﴾ ئینجا نه گر ئیوه پوو و هر گین له وه ی من پیم راگه یانندن ﴿فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ﴾ نه وانه من پیم راگه یانندن نه وه ی پیی ره وانه کراوم بو لاتان، من هیچ له سه ر نییه بیجگه له راگه یانندن، به لگه تان له سه ر سو ریوو، بریاری سزادانتان جیگیروو، ﴿وَاسْتَخْلِفْ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ پهرو مردگارم گه ل و کو مه لئکی تر جیاوازه له خو تان نه کات به جئ نشینی ئیوه و له پاش له ناو بردنی ئیوه

وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِنْ رَضِيَ عَنْكُمْ كُلِّ شَيْءٍ حَفِظُ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ ءَعَادُ جَحْدُوا بِعَايِنَتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا

أَمْرُ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

﴿وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا﴾ نپوه زبانی هیچ شتیک ناگه یمن به خوا، واته خوا بی نیاز و پیوسته
به نپوه و به پرستنی نپوه ﴿إِنْ رَضِيَ عَنْكُمْ كُلِّ شَيْءٍ حَفِظُ﴾ به راستی په روه ردگارم چاود پیرو ناگایه
به سهر هموو شتیکدا، یان زال و کار به ده ست و حاکمه به سهر هموو شتیکدا، له سهر هر یار
هر کس نه وه سیفت و شانی بیت کی نه توانی زبانی پی بگه یمن؟ یان نهو خواجه که نه وه
سیفتی بیت بی گومان پاریزهری ناین و دوسته کانی یه تی، هیچ که سیک له دهستی
دهرناچیت، لیله دا دمه قالی و بهر بهر کانی دواپی هات، هیچ قسمو باس نه ما و نوبه ی به دی
هاتنی هر شه و ترساندنه که یه وه که ده ست نیشان نه کات که نه فرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾
کاتی کارو فرمانی نیمه هات، واته سزادانی نهو گله، یان فرماندانمان به به دی هاتنی
هر شه که مان ﴿نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا﴾ هودو نهوانه ش که له گلی بیون به
میهره بانی خو مان بزگار مان کردن و لهو سزایه ی که هاته سهر گله که ی، واته به هو ی نهو
بروای که پیمان به خشین وه که له (نین و عباس و حسن) هوه ریوایه تکراره، یان به فزل و
به زبانی و میهره بانی خو مان نه که به هو ی نهوان خاوهن ماف و ماف دار بن له ودا، یان مه به ست
نه ویه نهوانه ی که بروایان هینا به هو ی میهره بانی که له لایه ن نیمه وه، نینجا بزگار لیکراره
که باس نه کات و نه فرموی: ﴿وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ بزگار مان کردن له سزایه کی نه ستورو
به تین و زور قورس و گران که بریتیه لهو بایه ی ولاته که ی ویران کردن به خو یان و هموو
شتیکیا نه وه، وه که له چند نایه تیکدا باسه که ی هاتووه، نینجا پوی فرمووده نه کات هود
پیغه مبر (علیه السلام) هر وه ها له پاش نهو نوممه ته که ی و نه فرموی: ﴿وَتِلْكَ ءَعَادُ﴾ نه ویه
تایفه ی (عاد) هی که به ناو بانگن و شوین و شوین واریان ناسراوو به ناو بانگه، هر چه نده

كه ميگ له مهو پيش باسى كردن و دهست نيشانى كرد به سزاو له ناو بردنيان، به لام ليژه دا به
 وتهى دوور ﴿وَتَاكَ﴾ دهست نيشانيان بۇ ئەكات، چونكه وايى هاتن و تپهريان كردو
 دووركه وتنهوه له بهرچاوو له دهرووندا، بيجگه له وهش له بهر بئى نرخبه كه يان شايستهى نزىك
 كردنهوه و نزىك بوونهوه نين، كه واته با به وتهى دوور دهست نيشانيان بۇ بكرى، ئينجا
 باسى حال و كردهوهى به ديان ئەكات و ئەفرموى: ﴿جَمْدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ﴾ بپروايان نههينا به
 نايه تهكانى پهروه دگاريان ﴿وَعَصَا رُسُلَهُ﴾ ياخى و نافرمانى فروستادهكانى خوا بوون، بپروا
 نههينان به هر نايه تيكي خوا بپروا نههينانه به هموو نايه تهكانى، هرچونى ياخى بوون و
 نافرمانى هر كام له پيغه مبهران ياخى بوون و نافرمانيه له هممووان، ﴿وَاتَّبِعُوا أَمْرًا كَلِمًا﴾
 شوينى كارو فرمانى هموو زورداريكى سرپيچى كەر له هق كه وتن، يان هموو
 ستمكارى كه زور ئەهينى بۇ خهلكى له سەر كارى كه نارهزوو مهيل بكات، يان هر گه و ره
 دهسه لاتدريك كه خو به زل زان بيت به سەر خهلكيدا ﴿عَبِيدٌ﴾ سر كيشى له سنوور دهرچوو،
 ئەوانه بهو جوړه شوين كه وتوو بوون له كاتيكدا پيويست بوو له سهر يان كه خو يان نازاد
 بكن له ژير دهستى ئەوانه، بيرىك بكنهوه له خو يان، نه بن به ئەلقه له گوئى تا ناده ميئى يان
 نه ميئى، نا بهو جوړه دهر كهوت كه مهسه لهى هودو عاد مهسه لهى خوايه تى و پهروه دگاريئى
 خوايه به تاك و تهنيا و ملكه چى تهنيا بۇ ئەوه ئەك بۇ به نده يانى خوا، حاكميئى و فرمانبه رى
 ئەبئى هر بۇ خوا بئى باوه رةكانى، ههروهها دهر كهوت كه بانگ كردن بۇ تاك و تهنيايى خوا هر
 له يه كهم چاره وه داوا ئەكات و سووره له سەر نازادى و خو نازاد كردن له ملكه چى بۇ غهبرى
 خوا، له سەر هه لگه رانهوه و سرپيچى له هموو دهسه لات و ملكه چى يه كه هه ركه سيكى تر
 لافى پئ ليئيات، و ازهينان له ريزى ناده ميئى، ژير دهستيهى و فرمان به ريسى بۇ غهبرى خوا به
 گوناھو تاوانيك دائهئى كه گه و ره ترين تاوانه و خاوه نه كهى شايستهى سزاي ههردوو
 جيهانه، (عاد) له ناو چوون، چونكه لاياندا له فرمانى خواو شوينى زور دارو سه كيشان
 كه وتن، له ناو چوون به جوړى دوو چارى نه فرينى ههردوو جيهان بوون،

وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦١﴾

وهك نه فرموی: ﴿وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ به دواياندا هينرا و نوسينرا پنياننوه نه فرين لهم دنيايهدا، له پوژي دوايشدا، واته لهم دنيايهدا نه فرين و له عنه تيان ليكرا له سر زماني هود و چهندي له پيغه مبهران و هر برودارنيك كه ناو داستاني نهواني بيستين، له پوژي دوايشدا دور خرانه وه و بيپهش كران له به زهيي و ميهره باني خوا، (قتاده) نه فرموي: دور نه فرين له لايه ن خواره به سهر ياندا، يه كه م له دنيا داو دووم له پوژي دواييدا، له دنيا داو شو سزاي دا به سهر يان داو بيپهشي كردن له هموو خير و بهو شيوه له ناوي بردن، له پوژي دوايشدا سزاي ناگريان نه دات. ئينجا حال و بارو هوي سزاك يان پوون نه كاتوه و موري پيدا نهئي له سهر يان و جاري پي نه دا نه فرموي: ﴿أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ﴾ بيدار بن به راستي هوي عاد پرويان نه هينا به په روه ردگريان. ئينجا وازيان ليئا هيني نه م نزا سهخت و سامناكه يان لي نه كات، ﴿أَلَا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ﴾ ناگادار و بيدار بن له ناو چوون و دور ي بو عادي كه له كه ي هود، واته ياخوا له ناو چن و دور بن له به زهيي خوا - خوا به ميهره باني خوي په تامان بدات - آمين -

پيوسته بيركړن ته وه له چهن د شتيك كه نه م سوورته دهست نيشاني بو كردن، يه كه م: يه كيتي بانگه وازو بانگ كردن له لايه ن هموو فروستاده و له هموو په يامه كاني خوادا، بانگو بانگه وازي يه كيتي په رستن و بنده يي بو خوا كه قورئان نه يگيرن ته وه له هموو فروستاده كه يه وه، بي گومان په رستن خوا به ته نيا هر بريتي نيه له به جيپه ناني نويزو پوژوو و دروشي په رستن، به لكو بريتي له ملكه چي و فرمان به ريي و گوئي پايه لي بو خوا له هموو كار و فرمان نيكد، به م جوړه پيغه مبهري نازين (ﷺ) په رستن پراښه كردوه وهك له حه ديسه كه ي (عدي كوري حاتم) دا هاتوه و چهن جاريك له م ته فسیره دا هينامان، زور به داخوه نه م شته راسته قينه ون بوو له دل و دهر و نداو په رستن كورت هه له ينرا به سر به جيپه ناني دروشي په رستندا، به هوي نه وه له ناو كومه ل و جه ماوه ردا و ا گومان براو

ئەبىرىيەلەيىش كە تەنھا بەجىيەناتى بىرۆشمەكان بەسە بۇ مۇسلماننىتى، ئىتىر با لە ھەركارو
 كىرەدە ۋە يەككى تىردا پەيرەۋى فەرمانى خوا نەكەرى و گوئى رايەلى ھەركەسىكى تىر بىكى، نەخىر
 ئەو بۇچوونە ھەلەيە و لادانە لە رىگە راستەكەى ئىسلام، ئىسلام و ئايىنى خوا بىرىتىيە
 لەبەرنامەيك كە خوا دايناۋە بۇ بەندەكانى بۇ ھەموو كارو بارى ژيانيان لە ھەردو جىھاندا،
 ئەم مەسەلەيە لەبەر ئەۋەى زۆر پروون و ئاشكرايە ھىچ پىۋىست نىيە بە دىرئە پىندان،
 سوپاس بۇ خوا ئەو بۇچوونە ھەلەيە خەرىكە بە تەۋاى ون بىئى و نەمىئى لە دەروونى
 خەلكىدا ھەموو كەس خەرىكە تىبگات لە مەبەست بەپەستى و عىبادەت. دووم لەو
 شتەنەى كە ئەم سورەتە دەست نىشانى بۇ ئەكات بىرىتىيە لە پەيوەندى بىروا ھىنان و
 گەرانەۋەى بۇلاى خوا و پەيرەۋى فەرمانى خوا، بەخۇش بەختى و كامەرانى لەژاندا، ئەۋە
 شتىكە پىۋىستى ھەيە بەروونكردنەۋە بە تايبەتى بۇ ئەۋانەى كە ئاگايان ھەر لە پۋالەت و
 پروكەشى ژيان ھەيە، ئەم پەيوەندىيە لە چەند ئايەتلىكدا قورئان دەست نىشانى بۇ ئەكات
 بەپروونى، بى گومان ئەبى ھەموو بىرۋادارىك بىرواى ھەبى بەو پەيوەندىيە ئىتىر با نەزانى و
 تىنەكات لە چۆنىتىيەكەى لەگەل ئەۋەدا شتىكى ئاشكرايە كە بوون و زال بوونى بەرنامەى
 خوا لەئاۋ ھەرگەل و كۆمەلىكدا ھۇى گەيشتن و بەھرەمەندى ھەركارگەرو ئىش كەرىكە بە
 ئەجرو پاداشتى راست و پەۋاى خۇى، ھۇى ئارامى و ئاشتى و دامەزراۋىيە بۇ ھەركام كە
 ئەندام بىئى لەن گەلەدا، ئەۋەش زىاد لە ئارامى و ئاشتى و دامەزراۋى دەروونى بە ھۇى
 بىرواكەينەۋە بە خوا كە ھەرگىز ھىچ ئەجرو پاداشتىك زايە تاكات، مېھرىبانە و داۋاى
 راستەقىنە ھەر لاي ئەۋە، ئىنجا بەرنامەى خوا رىگە نادات بە تەمبەلى و تەۋەزەلى، بەلكو
 ئەيەۋى ھىزو وزەكان بەكەونە كار بۇ زۆرى و فراۋانى كىردنى مال و سامان و دەست خىستى
 ئەم ھەموو خىرو بىرەى كە خوا دروستى كىردوۋە لەم زەۋبىيەدا بۇ بەندەكانى، ئىنجا لەگەل
 ئەۋەشدا رىگە نادات مال و سامان بەفېرۋو لە شتى بىنرئخ و بىكەلكدا بەخت بىكى چ جاي
 شتى خراب و زىاندار، بەلكو ئەبى بەخت بىكى لەئاۋەدان كىردنەۋەى ولات و خىرو خۇشى و
 سوود و بەرئەۋەندى گەل و ئەندامى گەل و ولتدا، كەۋاتە شتىكى بوون و ئاشكرايە كە

گه پانهوه بولای خوا دهست گرتن به بهرنامه‌ی خواره مایه‌ی ژبانی بهخته‌وه‌ری و شادمانییه،
 نه‌وه شتیکه که میژوویش شایه‌ته له‌سه‌ری که نه‌م نوممه‌ته هر کات ژبانی به‌دهست
 بهرنامه‌ی خواره بووبن ژبانی کامه‌رانی و بهخته‌وه‌ری بووه و خه‌لکی تر چاوه‌پروانی دهستی
 نه‌م بووه، به‌لن نه‌گونجی له ژبیر بهرنامه‌ی غه‌یری خوا ژبانی به‌رزو فراوان ده‌ستکوت ببی
 وه‌ک نیستای نه‌روپا و نه‌مه‌ریکا، به‌لام نه‌و ژبانه نارمی و ناشتی و دامه‌زروی دل نییه که
 خو‌شی له‌پرستی‌دا بریتییه له نارمی و خو‌شی دل، به‌لکو دل تاریکه، یه‌کیکی تر له‌و شتانه‌ی
 که نه‌م سوورته دهست نیشانی بو‌نه‌کات و پی‌ویسته بانگ‌کراوان و پرواداران په‌په‌وه‌ی بکه‌ن،
 نه‌و بی‌باکی و هی‌زو دامه‌زروی و خو‌گرییه یه که هود پیغه‌مبهر (علیه السلام) نیشانی‌دا،
 کاتن وه‌ستا بهرامبهر نه‌و گه‌له یاخی و سه‌رکی‌ش و نه‌فامه‌ی خو‌ی تا نه‌و پاده‌ی جاری
 بچران و دور که‌وتنه‌وه‌ی جیا‌بو‌نه‌وه‌ی ته‌واویدا له‌گه‌لیان وه‌ک قورنان له‌چ‌ند شو‌نیک‌دا
 باسی کرد، هود (علیه السلام) وه‌ستا بهرامبهر نه‌و گه‌له به‌هیزه سه‌رکی‌ش و یاخییه، باکی
 نه‌بوو له هیچ شتی‌ک، چونکه په‌روه‌ردگاری له‌دلیدا بوو، نه‌یزانی که نه‌وانه گیانله‌به‌ریکن وه‌ک
 نه‌و هم‌وو گیانله‌به‌رانه‌ی که له‌زه‌ویدا نه‌گه‌رین و ژبیر بارو داماوو ده‌سته‌پا‌چهن بهرامبهر
 ده‌سه‌لاتی په‌روه‌ردگار، که‌واته نابن به‌نرخ دار سه‌یریان بکات و نابن هیچ بی‌می ببی لیان.
 بانگ‌کهرانی پینگه‌ی نی‌سلام له‌هر کات و ولاتی‌ک‌دا نه‌گه‌ر بوه‌ستن بهرامبهر دوژمنانی
 خواو خو‌یان جیا بکه‌نه‌وه، بن‌گومان خوا نه‌و به‌لینه‌ی که داویتی به‌دوسته‌کانی به‌دی
 نه‌هینن له‌سه‌ر هر بارو شی‌وه‌یه‌ک که خو‌ی نه‌زانی نیتر به‌خه‌یالی دوسته‌کانیدا هاتبی‌یان
 نا، به‌دریژی‌ی میژووی بانگه‌وازه‌کانی خوا هه‌رگیز خوا جیا‌وازی نه‌خستووه‌ته نی‌وان
 دوستان و دوژمنانی، تا دوستانی خو‌یان جو‌ی نه‌کرد بی‌ته‌وه له‌دوژمنه‌کان و بهرامبهریان
 نه‌وه‌ستابن له‌سه‌ر بیرو باوه‌رکه‌یان و خو‌یان نه‌کرد بی‌ی به‌کوم‌لی خوا و ازبان نه‌هینابی له
 هم‌وو شتی له‌بهر په‌زامه‌ندی خوا.

﴿ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿١١﴾ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا
مَرْجُومًا قَبْلَ هَذَا ۖ

ئینجا لیڤرده ازان ئههیننی له داستانی هودو دهست ئەکات به داستانی صالح و سهمود
وهك ئهفهرموی: ﴿وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا﴾ پهوانه مان کرد بۆ لای تایفه ی سهمود براکه یان که
صالح پیغه مبهره (علیه السلام) نهویش وهك برا پیغه مبهره کانی وتهیهکی پئی وتن که بهکه مو
بنه پرت و سه رهکییه، دهست نادات بۆ گوڤران: ﴿قَالَ يَقْرَرِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ﴾ ئه ی
که له کهم خوا بپه رستن، هیچ په رستراویک بۆتان نییه بیجگه لهو، ئینجا سه رنجی پراکیشان بۆ
ئوه ی که خوا له م زهویه دا دروستی کردوون و دایناون ﴿هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا﴾ هر
ئهو دروستی کردوون له م زهوییه و گنراونییه ئاوه دان که ره وه له م زهوییه دا، که واته ئه بوو
هر ئه م بپه رستن، به دوو جوړی تریش ته فسیر کراوه ته وه، ههروه ها بهرنامه یه کی بۆ
دیارییکردن که دهست نادات بۆ گوڤران به م په نگه گووتی: ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ که واته
داوای لیبوون بکه ن لیئی لهو بی برواییه ی که وان له سه ری، ئینجا بگه رتینه وه بۆلای به
په رستن و گوئی پرایه لی، ﴿إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ﴾ به راستی په ره وردگارم نزکی نزا وه رگره، نزیکه
له بهنده کانی به زانین و ئاگاداریی، نزیکه لییا نه وه به میه ره بانى، وه رگری نزاى هه رکه سینکه
که نزاو لاله ی لیبکات. بهو جوړه خوای پئی ئاساندن، که واته ئه بوایه گوئی پرایه لی یان
بکر دایه، به لام ئهو دلانه کویر بوون و هه ستیان نه نه کرد به جوانی و شیرینی ئهو وته یه، له بهر
ئهو وه وه لامیان به م جوړه بوو که ئه فه رموی: ﴿قَالُوا﴾ گوئیان: ﴿يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُومًا قَبْلَ هَذَا ۖ
﴿ ئه ی صالح به راستی تۆ له ناو ئیمه دا پئیش ئه مه ی که دهستت داوه تی جینگه ی هیواو
ئومیدمان بویت، خاوه ن هونه رو پیاوچاک بویت، ئیمه هیواو ئومیدمان بوو پیئت له بهر
زاناییت، یان له بهر ژیرییت یان له بهر... واته به لام هیواو ئومیده که مان به هیچ نه رچوو،

أَنْتَهِنَّا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَنَافِي شَاكٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿١٣﴾ قَالَ يَنْقُورُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتَةٍ مِنْ رَبِّي وَءَاتَنِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَضُرُّنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونِي

غَيْرَ تَحْسِيرٍ ﴿١٣﴾

﴿أَنْتَهِنَّا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ ثابا تو جلوه گیری نه که بیت لیمان له وهی که شتنی بهرستین که باوک و با پیرمان په رستویه تی؟ واته کاره که ت ناره وایه و بیزاری دهر نه پیرین لی و سهرمان سوپ نه مینتی لینی، ﴿وَإِنَّا لَنَافِي شَاكٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ﴾ به راستی ئیمه له گومانیک داین له وهی که تو بانگی ئیمه نه که بیت بولای، گومانیک که دلمانی بی نارام کردوه، نه و تهی نه وانه و بارو حالی نه وانه به وینهی بارو حالی قوره شنه پیش نه وهی داوای پیغه مبه ریتی بییستن له پیغه مبه ر (ﷺ) به پاک و راستگویان دانا، که چی له پاشان به جادو و بازو ناراستیان ناو نه برد! به درژی چی چرخ و میژو یه ک بارو سروشته. (صالح) یش و هلامیدانه وه به وینهی و هلامه که ی نوحی با پیره گه وهی بهم جوړه: ﴿قَالَ﴾ فهرمووی: پییان: ﴿يَنْقُورُ﴾ نهی گه له که م: ﴿أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتَةٍ مِنْ رَبِّي﴾ هه و ا لم پیبدهن له باره ی من و خوتانه وه نه گهر من له م داوایه دا که نه یکم له سهر به لگه و نیشانه یه کی پوون و ناشکرا بم له لایه ن په رومردگار مه وه و هیچ گومان و دوو دلیم نه بن له کاره که مدا، ﴿وَءَاتَنِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ پی پی به خشم له لایه ن خویه وه میهره بان ی و رحمه تیک، واته فروستاده یی و پیغه مبه ریتی، نه گهر من به و جوړه بم ﴿فَمَنْ يَضُرُّنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ﴾ دهی ثابا کن یارمه تی من نه دات و بهر گرم لی نه کات له سزای خوا نه گهر من یاخی بهم په رنگه لینی و نافرمانی بکه م، بهم په رنگه نه وهی که خوا پی پی سپاردووم نه یگه یه نم پیتان و شتنی نه لیم که ئیوه دلگران بن پی پی؟ واته نه گهر من یاخی ببم و نافرمانی بکه م خوا سزام نه دات و هیچ که سیش نییه و ناتوانی بهرگری نه و سزایه م لی بکات ﴿فَمَا تَزِيدُونِي غَيْرَ تَحْسِيرٍ﴾ که واته به و نافرمانی یه ی که ئیوه داوای نه کن له من هیچ شتیک ناگه به ن به من بیجگه له زیان بار کردن و به شی من همر زیان بار کردن نه بن به زیان له سهر زیان، زانی خه شمی خوا لیم و زانی بی به شیم له پله ی بهرزی پیغه مبه ریتی، زانی سهر شوپی و بی نابرووی دنیا و سزای پوژی دواپی.

وَيَقَوْمٍ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ
 فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿١٤﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَعُّوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعَدُّ غَيْرِ
 مَكْدُوبٍ ﴿١٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ
 يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٦﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ
 جِثْمِينَ ﴿١٧﴾ كَانَتْ لَمْ يَفْتَنُوا فِيهَا إِلَّا إِنَّا نَمُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدَ إِشْمُودٍ ﴿١٨﴾

﴿ وَيَقَوْمٍ ﴾ نهی گله‌کام: ﴿ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ ﴾ نه‌مه حوشره‌که‌ی خویابه به
 موعجیزه و به‌لگه‌یه‌کی ناشکرا له‌سر پیغه‌مبه‌ریتیبه‌که‌م و راستیم له‌ داواکه‌م دا. سه‌بارت
 به‌م حوشره‌ ریوایه‌تی زور هاتووه و هیچکام له‌سر چاوه‌یه‌کی به‌هیزو دُنیا که‌روه
 نه‌هاتووه، به‌لکو ئیسرائیلیاتن، که‌واته چاک وایه زیاد له‌ده‌قی نایه‌ته‌که هیچ نه‌گوتری، به‌س
 نه‌هونده هیه له‌ ناوبردنی حوشری خواو دانانی به‌ موعجیزه و به‌لگه‌ی پوون وهر نه‌گیروی و
 دهر نه‌که‌وی که حوشرتیکی تایبه‌تی بووه و سیفت و نیشانه‌یه‌کی تایبه‌تی هه‌بووه که پینی
 ناسرابی و بوویی به‌ به‌لگه له‌سر راستی نه‌و پیغه‌مبه‌ره، نه‌وش به‌سه بو ئیغه ﴿ فذَرُوهَا
 تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ ﴾ که‌واته لئی گهرین با بخوات و بله‌وه‌ری له‌ خاک و ولاتی خوادا ﴿ وَلَا تَمَسُّوهَا
 بِسُوءٍ ﴾ هیچ سزاو نازاریکی پی مه‌گه‌یه‌نن ﴿ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴾ تا به‌موی نه‌روه سزایه‌کی
 نزیک بتانگری، سزایه‌کی نزیک که بیئت به‌دوای کرده‌ه به‌ده‌که‌ی خؤانداو زور دوانه‌که‌وی،
 یان سزای نزیک که سزای نه‌م دنیا‌یه، به‌لام نه‌و یاخیانه ناموزگاریه‌که‌یان وهر نه‌گرت و وه‌ک
 ده‌ست نیشان نه‌کات که نه‌فهرموی: ﴿ فَعَقَرُوهَا ﴾ که‌چی نه‌وان له‌پاش نه‌و ترساندنه نه‌و
 حوشره‌یان کوشت ﴿ فَقَالَ تَمَعُّوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ﴾ ئینجا صالح پینی ووتن فهرموون:
 بزین و رابوین له‌ جی و شوین و ولاته‌که‌تاندا سن پوز، واته پاش نه‌و سن پوزه سزاکه‌تان بو

دیت و نه تانگری ﴿ذَلِكَ وَعَدُوٌّ مَكْذُوبٌ﴾ نهوهی که گوترا به لینیکه که دروی تیا نه کراوه،
 به لکو راسته و دهست نادات بو درو یا درو نییه، لهسه هر بار ناو بردنی به به لین بو لاقرتی
 پیکردنه، چونکه وتهی ﴿وَعَدُوٌّ﴾ بو خیر ﴿فَلَمَّا جَاءَ أُمَّنًا﴾ ئینجا کاتی کاره که مان - واته
 سزا - هات ﴿بِحَسَنَاتٍ صَالِحَاتٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ﴾ صالحمان بزگار کرد، نهوانهش که بروایان هیئا
 بوو لهگهلی ﴿بِرَحْمَةٍ مِّنَّا﴾ به به زهی و میهره بانیه کی گرنگ له لایه نمانهوه ﴿وَمِنْ حَزْرِي
 يَوْمَئِذٍ﴾ بزگارمان کردن له سزاو ریسوایی و سه ر شوپری نهو پوژده که بریتی بوو له
 له ناو بردن و بهو جوړو شیوه بهده، یان مه بهست به بزگارکردنی یه کهم بزگار کردنیانه له
 مردن، مه بهست به بزگارکردنی دوه که به پیتی (و) دهست نیشانی بو شهکات بزگار
 کردنیانه لهو شیوه بهدو ناشیرینهی که به سهریان هات له پاش مردنه که یان، ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
 أَلْقَى الْمَزِينَةَ﴾ به راستی په روه ردگارت هر نهو تواناو به هیزی زاله به سه ره موو شتی کدا له
 هموو کاتدا ﴿وَإِذَا الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ﴾ نهوانه ی که سته می گه وره یان کرد واته بروایان
 نه هیئا، نهوانه پیا مه لشاخانه که گرتنی و داگیری کردن یان دهنگه ناهه مواره که که وهک
 هوره تریشقه دلی هیئایه لهرزه ﴿فَأَسْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جُنُودًا﴾ به هوی نهوه گه ران به
 له شیکی بی گیانی که وتوو له جی و شوینه کانیاندا به جوړی ﴿كَأَن لَّمْ يَتَذَكَّرْ﴾ وهک هر گیز
 نیشته جی نه بووبن لهو جی و شویناندا، واته نهوهنده به چه سپانی له ناو چون وهک هر
 نه بووبن لهو ولات و شویناندا، ئینجا جاپریان لی نه دات و دهست نیشان شهکات له هوی
 سزا که یان، نه فهرموی: ﴿أَلَا إِنَّ سُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ﴾ به وینه ی هوی هود نه مانیش بی بروا
 بوون به خوی خویان، کوتایی باسه که یی نه مانیش نه هیئی بهم نزا سهخته ﴿أَلَا بُدْءَ لِسُودٍ﴾
 وهک لهوی ته فسرمان کردهوه.

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلَنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى قَالُوا سَلَمًا قَالَ سَلَمٌ فَمَا لِي بِأَنْ جَاءَ بَعْجَلٍ حَسِيدٍ
 ﴿١٦﴾ فَلَمَّارَءَ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَيْكَ

قَوْر لُوْطٍ ﴿٧٠﴾

ئینجا دیته سهر داستانی ئیبراهیم له گه‌ل ئه‌و فریشتانه‌ی که هاتن بۆ سهر گه‌له‌که‌ی لوط (علیه السلام) ئه‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلَنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى﴾ سویند به خوا ئیبراوه‌کانمان هاتن بۆ لای ئیبراهیم به مزگینیه‌وه، ئه‌و مزگینیه‌ی که له‌مه‌وپاش پوونی ئه‌کاته‌وه ﴿قَالُوا سَلَمًا﴾ گوتیان سه‌لامت لی ئه‌که‌ین و سه‌لامت له‌سهر بی، ئیبراهیمیش به چاکتر وه‌لامی دانه‌وه ﴿قَالَ﴾ فه‌رموی: ﴿سَلَمٌ﴾ سه‌لامتان له‌سهر بیٚت، واته‌هه‌میشه‌یی وه‌ک رسته‌که ئه‌یگه‌یه‌نی، چونکه به پی‌ی با‌وو زمانی عه‌ره‌ب رسته‌ی وا که پی‌ی ئه‌گوتری (فعلی) هه‌میشه‌یی ئه‌گه‌یه‌نی، جا له‌به‌ر ئه‌وه وه‌لامه‌که‌ی ئیبراهیم چاکتر بوو، ئه‌وانه‌ی له‌ وینه‌و شیوه‌ی ئاده‌میدا هاتن له‌به‌ر ئه‌وه به پی‌ی پی‌اوی میوان په‌روه‌ر چه‌سپانی کرد به هینانی خۆراک بۆیان، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: ﴿فَمَا لِي بِأَنْ جَاءَ بَعْجَلٍ حَسِيدٍ﴾ ئینجا ئه‌وه‌نده ئه‌وه‌ستا‌و سستی نه‌کرد له هینانی گوێره‌که‌یه‌کی برژاو، واته‌به‌ زوویی گوێره‌که‌یه‌کی بۆ سهر برین و گوشته‌که‌ی به‌ برژاوی بۆ هینان، برژاندی به‌ به‌ردی گه‌رم کرا‌و له‌سهر ئاگر که به‌و جوړه پاک و خاویڼ تروه‌ به‌ له‌زه‌ت تره، ئه‌وانه که فریشته بوون خۆراک ناخوڼ له‌به‌ر ئه‌وه ده‌ستیان بۆ نه‌برد، ﴿فَلَمَّارَءَ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ﴾ ئینجا کاتئ ئیبراهیم بی‌نی ده‌ستیان ناگات و دريژ تا بیٚت بۆ‌لای ئه‌و گوشته ﴿نَكِرَهُمْ﴾ بی‌زاندنی و نه‌فه‌رتی لی‌کردن ﴿وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ له‌ ده‌روونی خویدا مه‌ترسی لی‌کردن که نیازی خراپ و به‌دیان هه‌بی، چونکه به پی‌ی با‌وی کوچه‌ر لادی‌کان هه‌رک‌ه‌س به شیوه‌ی میوان لای که‌سیک دانیش‌ت و نانی بۆ دانرا‌و نه‌بخوارد ئه‌بی نیازی به‌دی هه‌بی به‌و که‌سه، چونکه با‌وه نان خوړان تا‌بی به‌دنه‌کی بکه‌ن، ئینجا دانیایان کرد و خوړان ده‌رخست بۆ ئیبراهیم به‌م جوړه ﴿قَالُوا﴾ گوتیان: ﴿لَا تَخَفْ﴾ مه‌ترسه ﴿إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَيْكَ قَوْر لُوْطٍ﴾ به‌ راستی ئیمه ئی‌زراوین بۆ لای گه‌له‌که‌ی لوط، به‌ هۆی ئه‌وه‌وه بۆی ده‌رکه‌وت ئه‌وانه فریشته‌ن،

وَأَمْرًا لَهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُمْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾ قَالَتْ يَتُوبَلَىٰ أَلِلَّةَ وَأَنَا
 عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا أَنْعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ
 وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ
 يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

﴿وَأَمْرًا لَهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُمْ﴾ لهو کاتهدا ژنه که ی واته هاوسه ره که ی که سارا خاتوونی
 ناموزای بوو وه ستابوو بو خزمهت کردن، ئینجا پیکنه ی و ئیتر له خووشی دهرکه وتنی نه وانه
 نه مانی ترس و بیم، یان له خووشی نه وانه هاتبوون بو سزادان و له ناو بردنی نهو گه له به ده
 ﴿فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَقَ يَعْقُوبَ﴾ ئینجا ئیمه هیش مزگینیمان دا بهو ئافره ته - واته له سهر
 زمانی نهو فریشتانه - مزگینی به کوریک که ناوی ئیسحاق نه بی و له پاش ئیسحاق یه عقوب
 نه به خشین بهو ئافره ته که یه عقوب کوری ئیسحاق نه بی و نهو ئافره ته نه مینئ تا نهو
 کوره زایه شی نه بینئ، نه مه له سهر خویندنه وه ی یه عقوب به (فتهحه - سهره) نه گهر (ضمه -
 بوره) بخوینریتنه وه نه بین بلین: مزگینیمان دا به ئیسحاق له کاتی کدا له پاش ئیسحاق
 یه عقوب په یا نه بین، له بهر نه وه ی ئافره ته که پیرو نه زوک بوو، میردیشی هر پیر بوو، نهو
 مزگینییه نذر جیگه ی سهر سوپرمان بوو، له بهر نه وه ﴿قَالَتْ﴾ ئافره ته که به سهر سوپرمانه وه
 گوتی: ﴿يَتُوبَلَىٰ أَلِلَّةَ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا﴾ ئای هاوار بو من و له ناوچم ئایا من منالم نه بین
 له کاتی کدا من پیره ژنیکم - پیره ژنیکی نه وه دو نو سال وه که له (مجاهد) وه ریوایه تکراره -
 نه مه میرده که مه نه بینن به پیری - که ته مه نی سهد یان سهدو بیست سال بووه وه که له
 ریوایه تدا هاتووه - ﴿إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ﴾ به راستی به پنی باوو ره و شتی خه لکی شتی وا
 نابئ، به لام بو قودرته ی خوا شتی وا هیچی تی ناچئ و سهر کردنه وه له کاری خوا جیی
 سهر سوپرمانه و مایه ی بیزاریه، له بهر نه وه فریشته کان بهو جوړه ﴿قَالُوا﴾ گوتیان: ﴿أَنْعَجِبِينَ
 مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ ئایا تو سهرت سوپر نه مینئ له کارو فرمانی خوا؟ واته نابئ سهرت سوپر به مینئ،
 چونکه هیچ شتی بهرگری و بهر بهستی مه یلو ئیرانه ی خوا ناکات، هر که س پر وای وای
 نه بین نهو که سه نه زانه و تی نه گه یشتووه له و اتاو مه بهست به خوا و خوابه تی. ئینجا گوتیان:

﴿رَحِمَتْ اللَّهُ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ ئەم رەستەيە سەر بە خۆيەو هەلئە گری ئزا بئ لەلایەن ئەو

فریشتانەو، وەك هەلئە گری هەوآل و بەلێن بئ، لەسەر باری دووهم بیزاری دەرپرینە لەو

سەر سوپمانەي كە رەستەي پێشوو ئەيگەيەنئ، واتە با سەرت سوپ نەمینی لەو موژدەيە،

چونكە مێهرەبانی تايبەتي و فەرۆ پیتەکانی خوا لەسەرتانەو دابایو بەسەرتاندا ئەي ئال و

بەيتی ئیبراهیم، ئال و بەيتی پێغەمبەریتی و پەيامی خوا، كەواتە سەرت سوپ نەمینی لە

بەخشینی ئەو موژدەيە كە پێدرا، لەسەر باری يەكەم مەبەست دل بەهیز كردن و ئارام پێدانه

لەسەر بەدی هاتنی ئەو موژدەيە، واتە يا خوا مێهرەبانی تايبەتي خوا و پیت و فەرۆ

فراوانەکانی داباری بەسەرتاندا ئەي ئال و بەيتی ئیبراهیم و ئەي خانەوادەي ئیبراهیم، ئینجا

دەست نیشان ئەكات بۆ هۆی ئەو مێهرەبانی و چاكەي خوا بەسەر ئەو ئال و بەيتە پێرۆزە كە

ئەفەرموی: ﴿إِنَّهُ حَمِيدٌ﴾ بەراستی خوا سوپاس كراو و هەموو كارو كردهوەکانی مایەي

سوپاس و ستایشه ﴿حَمِيدٌ﴾ خێر و چاكەي فراوانه، يا بەرز و بلندە. ئیبراهیم (عليه السلام)

بئ باك و دل ئارام بوو بەو موژدەيە و هیچ لەلیدا نەما، بەس غەم و پەژارەي لوطي برازای و لەناو

چوون و لە ریشە هینانی گەلەكەي دلە مێهرەبان و بەزەيی دارەكەي داگیر كردبوو، لەبەر ئەو

پرسیاری لەو كردهو و نزاو هاواری بۆ كرد، وەك دەست نیشان ئەكات بۆ ئەو كە ئەفەرموی:

﴿لَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجْدِلْنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ﴾ ئینجا كاتی ترس و بیمی ئیبراهیم

نەما و باری كرد لیتی، مژگینیەكەي بۆ هات كاتی ئەو بوو بەر بەرەكانی و دەمە قالی و لەگەل

كردین لەبارەي گەلەكەي (لوط)ەو، بەم جوړه گوتی بەفریشتەكان لوط لەو شارەدایە كە ئیو

ئەتانهوی و پرانی بكەن، كەواتە چۆن ئەو ئەكەن؟ ئەو دەمە قالی و قسە و باسەي لەگەل

فریشتەكان بوو، بەلام لەبەر ئەو ئەوان هەر فەرمانی خویان بەجئ ئەهینا و ئیتر هیچی

تریان بە دەست نەبوو، لەبەر ئەو دەمە قالیكەي ئەوانی دانا بە دەمە قالی لەگەل خۆي،

لەبەر ئەو سەر ناكړیتەو لەكاری خوا ئەو ئە دانا بە دەمە قالی، بە وتەي ئیستا فەرموی:

﴿يُجْدِلْنَا﴾ لەگەل ئەمەدا رابووردوو و ئەبوو ﴿جادلنا﴾ بوايە، ئەو هەش لەبەر ئەو ئەو ئەو

كردهو (لوط)ە بخاتە بەرچاو كە ئەو هەش باویكی رهوان بیژییە قورئان زۆر جار بەكاری

ئەهینئ، بئ گومان (ئیبراهیم) (عليه السلام) يەكێكە لەسەر دەستە و پێشەواكان لەبارەي

ملكەچی بۆ خوا و سەر نەكردنەو و پرسیار نەكردن لەكارو فەرمانی خوا،

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَتَّبِعُهُمُ آعْرُضٌ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرَ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَاءً بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ

عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾

به لأم چند سیفه تکی تیدابوو که پالی پیوهنا بو نو لیقولینه ووه دمه قالی وه دست نیشان نکات بو نوره که نه فرموی: ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ﴾ به راستی و بن گومان نیراهیم زور له سر خو و پهلنه ککر بوو، که واته پیی خوش بوو په له نه کری به تایبتهی له توله سه ندندا، ﴿أَوَّهٌ﴾ زور داخ و دوخوردو غه مبارو ناخ و ثوف ککر بوو له سر گوناها، ﴿مُنِيبٌ﴾ که راه بو لای خوا له هه موو کاریکدا، که واته به هوی نو سیفه تانه وه مافی خوی بوو نو لیقولینه ووه دمه قالی بکات، صلی الله علیه وعلی سائر اخوانه و خاصه علی خاتم الکمل. هر چند هوی دمه قالی که ی بوو، به لأم شایسته و پلهی به رزی نو پیغه مبره نه بوو، له بهر

نه وه فریشته کان کوتیان: ﴿يَتَّبِعُهُمُ آعْرُضٌ عَنْ هَذَا﴾ نهی نیراهیم واز بینه و روو و هر گیره له دمه قالی، ﴿إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ رَبِّكَ﴾ به راستی کار به مه جوړه یه که بن گومان بریارو قه زاو قه دهری خوا هاتوو به سزادانی نو تاوانبارانه، ﴿وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرَ مَرْدُودٍ﴾ به راستی نه وانه دیت بویان سزایه کی نه گپراوه ی به رگری نه کراو.

نیجا له لایه نیراهیم و هاوسهری به ریزی یه وه کوتایی نه هینی و بیده نگ نه بی لییان و دیته سر باسی (لوط) و گله تاوانباره که ی که فریشته کان کوتیان، نیمه بو سر نه وان ره وانه کراوین، نه فرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَاءً بِهِمْ﴾ کاتی که فروستاده و نیراوه کانمان هاتن بو لای (لوط) ته نگه تاو دلگران کرا پییان، واته هاتنه که یان بوو به هوی دلگرانی و ته نگه تاوی (لوط). ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ واته ناتوانا و دسته پاچه بوو له میوان داریان، چونکه گومانی وا بوو نه وانه نادمین و باوی به دی گله که شمی نه وه بوو که په لاماری میوانیان نه دا بو کاری نیر بازی له گه لی، (لوط) یش به رگری نو گله به دهی پی نه نه کرا، به هوی نه وه وه غم و په ژاره داگیری کرد. ﴿وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ﴾ گوتی نه م پوره پوژنکی سه ختی به تینه،

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَتَقَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ
 أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزَوْنَ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَمَا
 لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَنَعْلَمُ مَا تُرِيدُ ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ

﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ﴾ گهلهكهی هاتن بۆلای کاتی که زانیان بههاتنی ئەو فریشتانه که
 به ئادهمیان زانیان، هاتن گورگه لۆقو و پهلهیان پێ ئەکردن و هانیان ئەدان لهسەر ئەو چوونه،
 واته سهزۆکهکهیان هانی ئەدان و پهلهی پێ ئەنانهوه، یان یهکتر هانی یهکتریان ئەدا، یان
 نیازی ئەو کردهوه پیسه پال دهریان بوو پهلهی پێ ئەکردن و ئەوانیش بهو شیوه هاتن و
 دهاریان هاته جۆشو لهرزه، ﴿وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ لهکاتیکیدا ئەوانه له پێشهوه
 به ههمیشهیی کردهوه بهدهکانیان ئەکردو ئەوه باویان بوو، کهواته بهبێ شهرمانه ههولێ
 ئەوهیان ئەدا وهک کاریکی پهسهند بێت! مهبهست بهو کردهوه بهدانه ههه ئهو نێویازییهیه و
 به کۆ ئهیفهرموی لهبهر زۆری لهناویاندا، یان مهبهست چهند کردهوهیهکی بهدی تهره که پیس
 ترینیان ئەو نێویازییهیه، ئەو کردهوه بهدانهی تر وهک قومارو چهپله لێدان و فیکه کردن و
 چهند شتی تر که ریوایهتکاروه، ئینجا (لوط) (علیه السلام) ویستی لهو گومپراییهیه
 بیانگیرپهتهوه و سروشتی پاک و خاوینیان بیدار بکاتهوه و سهرنجیان پراکێشی بۆلای ئەو
 تهرهکه خوا دروستی کردووه بۆ پیاوان و خۆشی و لهزهتهکهی زیاترو مانهوهی ئادهمی
 لهسهر ئەوه پراگیره، ویستی بیانخاته سهه ئهو پرنگه راسته لهبهر ئەوه فهرموی پێیان: ﴿قَالَ
 يَتَقَوْمِ﴾ ئەی گهلهکهکم، ﴿هَؤُلَاءِ بَنَاتِي﴾ ئا ئەوانه کهچکانی منن، واته ههموو ئافرهتهکانی ئەو
 تایفه و گهلهکه که کهچکانی خۆیشی لهوانن، ئەوانه کهچکانی منن به شهرعی بچنه لایان،
 ههمووی دانان بهکچی خۆی، چونکه پێغه مبههرا - سهلامی خویان لێ بیت - وهک باوکن بۆ
 ههموو ئوممهتهکانیان، ﴿هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ﴾ ئەوانه زۆر چاک و خاویزن بۆتان، زۆر پاکن له ههموو

بارنکوه، نه‌م‌ی که مهبست هموو نافرته‌کان بیټ رای (ئین و عه‌باس و مجاهد و
 سه‌عیدی کوری جوبه‌یره، هیندی نه‌فهرمبون: مهبست کچه‌کانی خوئی بووه که به‌شهرعی
 بیان خوازن و لییان ماره بکات، که له‌مه و بر داویان نه‌کرد و پئی نه‌ئدان له‌بر به‌دیان،
 به‌لام له و کاته‌دا پازی بوو له‌بر لادانیان له‌نیازه به‌ده‌که‌یان، به‌لام نه‌م رایه ناچیته دل‌هوه،
 چونکه کچه‌کانی دووان یان سیان بوون و وه که له چهند ریوایه‌تیکدا هاتوه و نه‌
 تاوانبارانه‌ش گهل و کۆمه‌ل بوون، به‌هیچ جور دروست نه‌بووه و نییه ماره‌کردنی نافرته
 له‌زیاد له‌یه‌ک کهس له‌یه‌ک کاتدا، مه‌گه‌ر بلین: مهبست ماره‌کردنی کچه‌کانی بوو له
 سه‌روکه‌کانی که‌له‌که‌و به‌هوی نه‌هوه و از بینن. ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ ئینجا له خوا بترسن و خوتان
 پیارین له‌هوی خه‌شم و سزای خوا، ﴿وَلَا تُخْزَوْنَ فِي صَیْفِي﴾ سه‌ر شوپو بی‌ناپرووم مه‌کن
 له‌باره‌ی میوانه‌کانمه‌وه، ﴿اَلْبَسْ بِكَرُ رَجُلٍ رَشِيْدًا﴾ نایا له‌ناواتاندا نییه پیاویکی ژیری هق
 ناس که رینمونیان بکات و به‌رگریان بکات له خراپه؟ واته کاره‌که‌ی ئیوه نه‌فامییه و
 پیچه‌وانه‌ی ئاین و پیاوه‌تییه، به‌لام له‌گهل نه‌وانه‌دا دل مردوو بوون و په‌ندو نامۆزگاری کاری
 لی نه‌ئکردن و بیجگه له‌ئاره‌زووی به‌دی خویمان هیچی تریان نه‌ئویست وه که دهریان بری
 به‌م‌ی: ﴿قَالَ﴾ گوتیان: ﴿لَقَدْ عَلِمْت مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ﴾ بن‌گومان زانیوته و نه‌زانی که هیچ
 مه‌یل و پیوست و مهبستی‌کمان نییه له خواستنی کچه‌کاندا، ﴿وَإِنَّكَ لَنَتَكِرُّ مَا نُزِيْدُ﴾ به‌راستی
 تو نه‌زانی نه‌وه‌ی که ئیمه نه‌مانه‌وی و مهبستمانه که بریتییه له خواستن و چوونه لای
 ئیرینه، که‌واته بوچی له‌نیاز و مهبستی خویمان لمان نه‌ده‌یت؟ به‌چهند جوریکی تریش نه‌
 وته به‌دی نه‌وان ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه، به‌لام نه‌وه‌ی که گوتم له‌دلدا به‌هیز تره و خوا خوئی باش
 نه‌زانی، (لوط) (علیه السلام) ناویند بوو لییان، زانی له‌چاری نه‌م دا نین، له‌به‌ر نه‌وه لای
 کرده‌وه بۆلای میوانه‌کانی و ﴿قَالَ﴾ پئی گوتن: ﴿لَوْ اَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ﴾ نه‌گه‌ر بیوایه بۆم به‌ ئیوه و
 به‌هوی ئیوه‌وه هیز و ده‌سه‌لات به‌رگری و جه‌نگ‌کردن له‌گه‌لیان،

أَوْ أَوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا يَلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَن يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرَبْنَا بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ
 مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْمِفَتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا نَّكَاحًا إِنَّهُ مُصِيبُهُمَا مَا أَصَابَهُمْ

﴿اَوْ اوىٰ اىٰ اىٰ ركنى شديدا﴾ يان نهگه بکرایه بوم که خوم بدهمه پال بهمیژیکى بهتین له
 خزم و دوست و عهشیرهت، نهگه هرکام له و دوباره بوم بکرایه نه مکرد و بهرگرم لى
 نهکردن، واته بهلام بهداخوه هیچ کام بوم نییه، هیندی نهفرمون وتهى ﴿تر﴾ بوم شوات
 خواستنه، واته کاشکی و خوزگه یهکی له و دوانهم بیوایه و بوم بکرایه، بهم جورهش هر
 چاکه، لهبر زور سهختی و تهنگی کات و بهسهراهتهکه (لوط) (علیه السلام) بیرى بهلای
 نهوه و نهبوو که گه ورهترین هیزی لهگه لدايه و له پهنا هیزی خوادایه که دهست بهردارى
 دوستانى نابیت، وهک پیغمبهرى نازیزمان (ﷺ) فرمووی لهکاتیکدا ئهم نایه تهى
 نه خویندهوه: پهحمه تی خوا له (لوط)، بهراستی لهپهناى هیزداریکى بهتین دا بوو! نینجا
 کارهکه نهوهنده سهخت و بهتین بوو فریشتهکان خویمان دهرخست و (لوط) یان دل نارام کرد بهم
 جوره: ﴿قَالُوا يَلُوطُ﴾ کوتیان پیى: ﴿إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ﴾ بهراستی ئیمه نیردراوی پهروهردگارتین ﴿
 لَن يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ هرگیز ناگه نه لای توو زیان و خرابیهک ناگه یه نن به تونه لهبارى خوت و
 نه له بارى ئیمه وه، نینجا (لوط) قاپی یهکهى لیگردنه وه و خوایش بینایى چاوی نه هیشتن،
 ئیمه هاتووین بوم پرگار کردنى توو له ناو بردنى نهوانه ﴿فَأَسْرَبْنَا بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ﴾ نینجا
 شه و رهوى بکه به مال و خیزانه کهت له بهشیک له شه ودا، ﴿وَلَا يَلْمِفَتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ﴾ با
 هیچکس له ئیوه لا نهکاته وه و سهرنجى دواى خویدا و نه وهى بهسهر نهوانه دا دیت وهک
 (قتاده) نهفرموی، یان با هیچکس له ئیوه جی نه مینى وهک (ئیین و عهباس) نهفرموی. شه و
 رهوى بکه به عائله و خیزانه کهت، ﴿إِلَّا أَمْرًا نَّكَاحًا﴾ بیجگه له ژنه کهت ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهُمَا مَا أَصَابَهُمْ﴾
 بهراستی دوو چارى نه بیئ نه وهى که دوو چارى گه له کهت نه بیئ، نه و ژنه بهد بهخته بی پروا بوو
 دهستی تیکه ل بوو له گه ل نه و گه له بی پروایه دا،

إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ ۗ

﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ﴾ بن گومان سزاکه یان کاتی پوژ بوونه وه یه وه ﴿الْبَسِ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ﴾:
 نایا کاتی پوژ بوونه وه نزیک نییه، واته بهلئ نزیکه، که واته چه سپانی بکن به شهو
 ره و بییه که تا دهرچن له ناو نهو گله، واته نهی (لوط) با دلشاد بیت به وهی سزا دان و له ناو
 بردنی نهوانه نزیکه، نینجا شیوهی سهخت و سامناکی سزادان و له ناو بردنه که یان باس
 نهکات نه فهرموی: ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ نینجا کاتی سزاکه مان هات بو یان، یان کاتی فرمانماندا
 به سزا دان و له ناو بردنیان ﴿جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا﴾ مال و شاره کانمان ژیره و ژور کردو لای
 سه رویانمان گیرا به ژیرو لای ژیره وه مان گیرا به سه، نهویه شیوهی ویران کردنی تهواو
 که هموو شتیکی و هرگیرری، بهوینه سروشتی نهو تاوانبارانه که بهو جوړه گهراو
 ناده میتیه که یان زیرو زه بهر بوو، ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ﴾ له پیش ویران
 کردنه که دا یان هر لهو کاتهدا باراندمان به سه ریاندا به ردیک که له بهرده و رده و قوری ره قو
 وشک پهیدا نه بی، به فارسی واته سنگ گل، ﴿مَنْضُودٍ﴾ که بیئن به دوا یه کدا چین له دوا ی
 چین وه که تهری باران ﴿مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ﴾ باراندمان به سه ریاندا به ردانیک که نیشانه دار
 کراو بوون لای په روه ردگارته وه بو نهو زیاده پهوی کهرانه و له سنور دهرچوانه، واته
 تایبهتی کرابوون له زانین و بریاری خوادا بو نهو تاوانبارانه بیجگه له وان که سیکی تری
 نه نهگرت، یان مبهست نهویه هر به ردیک دیاری کراو و نیشان دار کرابو بو یه کئی له وان
 نیتر به وهی ناوی خاوه نه که ی نو سرابن یان نیشانه یه گی تریان پیوه بووبن، هیندی
 نه فرمون: ناماده کراو په روه رده کرابوون و به جاری بهرله نه کران تا کاتی پیو نیست، به
 وینهی مهرو مالآت که خزمت و په روه رده نه کرین بو نهوهی زیاد بکن و په ره بسینن بو
 کاتی پیو نیست،

وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٢﴾ وَإِلَىٰ مَدِينَةِ أَخَاهُ شُعَيْبًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عِزَّةٌ وَلَا تَنْفُضُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرِيدُكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَقَوْمِ أَتَوْا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ

ئینجا یاخی یہکانی ئەم ئوممەتە ئەترسینتی بە وینەئە ئەو سزایەو پووی فەرموودە ئەکاتە پیغەمبەر (ﷺ) ئەفەرموی: ﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾ ئەو سزاو تۆلەئە دور نییە لە ستم کارانەو لەوینەئە ئەو گەلە ستمکارەئە (لوط)، واتە دور نییە لە ستمکارەکانی ئوممەتەکەئە تۆو کە نزیکە وینەئە ئەو تۆلەیان بۆ بیئت. زۆر لەزانایانی تەفسیر لەسەر ئەوەن کە ﴿هِيَ﴾ ئەگەریتەو بۆ ئەو ولات و شارانە کە نزیکن لە ولات و خاکی پاکی مەککەو، ئەو کاتە هەرچەند دەست نیشانی تیاپە بۆ ترساندن ستمکارانی تر، بەلام مەبەست زیاده دنیایی کردنە لەسەر راستی ئەو هەوال و سەرگوزەشتەئە کە لە ولاتیکدا پووی داو و دور نییە لە مەککەو کە دانیشتوانی رانەبووردن بە شەو بە پۆژ بەلای ئەو شارە و وێران کراوانەدا، وەک لەئایەتی تردا ئەفەرموی. ئینجا ﴿بِعِيدٍ﴾ ئەگونجی لەگەڵ وتەئە ﴿هِيَ﴾ بەمەئە مەبەست ئەوئە: ئەو تۆلەئە یان شارانە شتیکی دور نین، بە چەند جوریکی تریش ئەو دژایەتی یە چارەسەر کراو وەک لە تەفسیرەکاندا گوتراو. ئینجا هەرکەس بپووی هەبێ و تیگەیشتیبت لە مەبەست بە خواو خواپەتی هەرگیز سەر ناکاتەو لە چوونبەتی ئەو پووداوی وێران کردنە و وینەئە ئەو هەوالانە، ئیتر ئەو پووداوی گەل (لوط) بە هۆی بورکانیک بووبی کە لەو کاتەدا بە فەرمانی خوا پووی دابن یان هەر بە هۆو جوریکی تر بووبی خوا توانا و دەسەلاتدارە بەسەر هەرکارو هەر شتی کە مەیل و ئیرادەئە پووی تی بکات، هەرچی ئەو ویستیبتی بیهوی یاخی نابێ لێی و بەدی دیت، ئینجا دیتە سەر باسی داستان و سەرگوزەشتەئە شووعیب (علیه السلام) ئەفەرموی: ﴿وَإِلَىٰ مَدِينَةِ أَخَاهُ شُعَيْبًا﴾ پەوانەمان کرد بۆ لای دانیشتوان و نەو کاتی مەدیەن، شووعیب کە برایان بوو لە نەژادداو هاو نیشتمانی و هاو لاتیشیان بوو، ئەمیش وەک پیغەمبەرەکانی تر - سەلامی خویان لی بیئت -

﴿قَالَ﴾ گوتی: ﴿يَقَوْمِ﴾ ئەئە گەلەکەم ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عِزَّةٌ﴾ خوا کە ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یە پپەرستن، هیچ خواپەکی تر نییە بۆتان بینگە لەو، کە ئەمەئەکەم یاسا و یەکەم

بنه‌رته له ئایین و شه‌ریعه‌ته‌کانی خودا، که به‌بی ئه‌وه هیچ شتی نرخی نییه و هیچ کرده‌وه‌یه‌کی چاک وهرناگیری، له‌پاش ئه‌و یه‌که‌م به‌ندو بنه‌رته ئینجا جله‌وگیری کرد له نه‌خوشییه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری که زۆر بووه له‌ناو ئه‌و گه‌له‌دا، نه‌خۆشی ترازو و بازی و مه‌ن گۆڤی و ناپاکی له‌کیشان و پیوانه‌دا، ﴿لَا تَقْضُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ﴾ که‌م و کوپی مه‌که‌ن له پیوانه و کیشانه‌دا، ئینجا دوو شتی کرد به‌هۆی ئه‌و به‌رگری و جله‌وگیرییه:

۱- ﴿وَإِذْ أَرْزَقْنَاكُمْ خَيْرًا﴾ به‌راستی من ئه‌تان بینم به‌مال و سامانیکی فراوانه‌وه، که‌واته ئه‌بی په‌ست و بی‌نرخ نه‌بن و ته‌ماع بکه‌نه مالی خه‌لکی به‌نا هه‌ق و به‌دزی و ده‌ست پیسی، بیجگه له‌وه‌ش ئه‌و کرده‌وه پیسانه سپله‌یتانه به‌رامبه‌ر به‌خوا که‌ بی پیویست و سامان داری کردون.

۲- ﴿وَإِذْ أَنَاذَ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ تُحْسِطُ﴾ به‌راستی من مه‌ترسی ئه‌که‌م له‌سه‌رتان - ئه‌گه‌ر کۆتایی نه‌هین سزای پۆژیک که‌ ده‌ورتان بدات به‌جۆری هیچ کامتانی لیده‌ر نه‌چن- یان سزای پۆژیک که‌ له‌ناو به‌رتان بی‌ت و نه‌تان هینئ.

ئیت‌مه‌به‌ست پۆژی دوا‌یی بی‌ت یان سزای له‌ناو بردن و له‌پیشه‌هینانی ئه‌وانه‌ بی‌ت، ئینجا له‌به‌ر زیاده‌هاندان و به‌هینکردنی ئه‌و جله‌وگیرییه و به‌شیوه‌یه‌کی تر مه‌به‌سته‌که‌ دووباره ئه‌کاته‌وه که‌ فه‌رموی: ﴿وَيَقْوَرُ﴾ ئه‌ی گه‌له‌که‌م، ﴿أَرْزُقُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ پیوراو و کیشراو ته‌واو بکه‌ن هه‌لسن پینان به‌دادو به‌بی زیادو که‌م و کوپی، چ له‌پیدان و چ له‌وه‌رگرتندا، ئه‌وه‌ی که‌ یاسا بی‌ت ئه‌وه‌یه، به‌لام زیاد کردن له‌پیدان داو که‌م و کوپی له‌وه‌رگرتندا هه‌رچه‌ند یاسایه‌تی و پیویست نه‌کراوه، به‌لام پیچه‌وانه‌ی داد نین و ریکن له‌گه‌لی، که‌واته ئه‌وه‌ی که‌ پیویسته ئه‌مه‌یه زیان نه‌گه‌یه‌تری به‌خه‌لکی، هیندی له‌زانایان ئه‌فه‌رموون: مه‌به‌ست به‌(مکیال) و (میزان) مه‌ن و ترازو و هۆی پیوان و کیشانه، به‌م جۆره هه‌رچۆنی ریکتره له‌گه‌ل پووکه‌ش و پوآله‌تی و ته‌کاندا، هه‌روه‌ها به‌هینتره له‌گه‌یانندی مه‌به‌سته‌که‌دا، چونکه ئه‌وه نیشان ئه‌دات هه‌رچۆنی خۆپاریزی له‌زیادو که‌م و کوپیش له‌کیشراو و پیوراوه‌که‌دا هه‌روه‌ها پیویسته خۆپاریزی له‌هۆی زیاده‌و که‌م و کوپی‌یه‌که‌دا، چاک کردن و نه‌هیشتنی هۆی ئه‌و تاوانه، ئینجا کاره‌که‌ گشتی تر ئه‌کات به‌م په‌نگه‌ جله‌وگیری ئه‌کات له‌زیاده‌و که‌م و کوپی و له‌نرخه‌ هه‌موو شتی‌که‌دا،

وَلَا تَسْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾ يَقِيْتُ اللَّهُ خَيْرَ لَكُمْ
 إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يَنْشَعِبُ أَوْلَاؤُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ
 تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

نه فرموی: ﴿وَلَا تَسْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ که مو کوری مه کن له شته کانی خه لکیدا،
 ئیتر هر شتیکی تر بیجگه له پیواراوو هر مافیکی تر، ﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾
 ناهقی و خرابه کاری مه کن له ولاتدا، له کاتیکیدا بتانهوی بدهست قهست خرابه کاری بکن و
 تیک دهر بن، که واته نه گهر ناهقی و خرابه کرا و بدهست قهست نه بوو یان کرا له بهر دور
 که و تنه وه له خراپتر نه وه قهیناکات، مه بهست نییه بهم جلمو گریبیه، نه وه پیی نه گوتری:
 (ده فی اقبح به قبیح) واته بهرگری کاری خراپتر به کاری خراب. هیندی نه فرمون مه بهست
 نه وه یه: له کاتیکیدا که به وه تیگدهری بهرزه وه ندی دین و دنیا تان نه بن نه کاته دهست
 نیشان نه بی بولای هوی جلمو گریبیه که، واته خرابه کاری له ولاتدا، چونکه نه
 خرابه کاری و تیگدهری بهرزه وه ندیتانه، بهم جوردهش نه بن، به لام باری یه که به هیز تر و ریک
 تره له دهر وندا. ئینجا دهر وون و ویزدان بیدار نه کاته وه بو کار و شتی چاک و بهر دهوام،
 نه فرموی: ﴿يَقِيْتُ اللَّهُ خَيْرَ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ و تهی ﴿يَقِيْتُ﴾ به چند شتی ته فسیر
 کرا وه ته وه:

۱- نه وه ی که نه مینیتته وه بو تان له پاش ریک و پیکردنی کیشان و پیوان

۲- بزق و پوزی خوا.

۳- گوی رایله ی و فرمانبری خوا.

۴- کرده وه چاکه کان که سه رنجام و بهر ه میان نه مینیتته وه.

۵- وه سیتی خوا بو تان.

۶- چاودیری و ناگاداری خوا.

۷- بهشتان له لایه ن خوا وه.

بههركام لهمانه دهست ئه داو ئهگونجی، بهلام به پئی شوینهكه یهكم له دلدا جیگیر تره،
 واته ئهوه چاكه بۆتان ئهگهر ئیوه بپروادارن و بپروام پئی ئهكهن لهوهی كه بۆم باسكردن. ئهگهر
 ئیوه بپروادارن به خوا. واته ئهگهر بپروادار نهبن ئهوا چاكتر نییه بۆتان، چونكه به بی پروا به
 خوا هیچ شتی نرخى نییه و بیكهكه. ﴿رَمَّا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ﴾ بئی گومان من نیم به پارێزه
 بهسه تانهوه، واته بهس پراگه یه نهرو ئامۆزگاری کاریكى پاك و سافم به سهرتانهوه، بهم پیروزه
 دهست نیسانی بۆ كردن بهمهی كه كاروباریان ههه به دهست خاویه و ئهوه خواهنی هیچ
 شتیکیان نییه و فهرمانی پئی نه دراوه به پاراستنیان له خراپه و سزادا، پارێزه ریان نییه له
 گومپایی و بهرپرسیان نییه لهوه ئهگهر ئهوان گومرا بوون، بهلكو ههه پراگه یاندنی فهرمانی
 خوای لهسه ره و ئهوا پئی پراگه یاندن، بهم جوړو شیویه سهرنجی پراکیشان كه كارهکیان
 سهخت و سامناكه و نهركی سهرشانیان قورس و گرانه، دوا پۆژی سهخت و بهدیان
 ئهگهر تهوه بۆ لای خویمان.

ئهم پیغه مبه ره (علیه السلام) بهو جوړو شیوه جوانه فهرمانی خوای پئی گه یاندن، بهلام
 ئهوه كه له یاخی و سهركینه دامه زراوو جیگیر بوون لهسه ری بهدی و گومپایی، بههوی ئهوه به
 لاقرتییه وه وه لامیان دایه وه ئهوه پیری نهفامی و بئی شه رمیان بهكار هیئا له وه لامه كه یاندا بهم
 جوړه: ﴿قَالُوا﴾ گوتیان پئی: ﴿بَشْعَبٍ﴾ ئهی شوعه یب ﴿أَصْلَوْلَك تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَتَّبِعُ
 أَبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَعْمَلَ فِي أَمْرِنَا مَا نَشْتَرُ﴾ ئایا نویره كهت فهرمانت پئی ئه دات كه ئیمه واز بیین
 لهوهی كه باوو باپیرمان په رستوونی؟ یان واز بیین لهوهی چیمان ئهوی و ئاره زوی بكهین
 له مال و سامانه كه ماندان؟ واته ئیمه باومان وا بووه كه به ئاره زوی خویمان جو لاوینه ته وه
 له بهاری مال و سامانه مانه وه، دهی ئایا تو كه ئیستا جلمو گیریمان ئه كه هیت له ترانووبازی و
 مهن گوپی، ئایا نویره كهت فهرمانت پئی ئه دا بهوهی كه ئیمه واز بیین له باوی خویمان؟
 ﴿إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ﴾ به راستی و بئی گومان ههه تو له سهه خو و پهله نه كه رو لیزان و
 كاردروستی. ئهوه سهه رکیشانه به لاقرتی پئی كردنه وه وه لامی داوا و فرمانه كانی شوعه بییان
 دایه وه بهو شیوه بئی شه رمانه،

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَكُمْ إِلَىٰ مَا
 أَنْتُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ
 ﴿٨٨﴾ وَيَقَوْمِ لَا تَحْمِلْنَكُمْ أَسْفَافُ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ
 صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَأَسْتَغْفِرُكُمْ ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَيْهِ

به لأم شوعهیب گوئی نهدا بهو نه فامانه و هر به نهرمی و میهره بانئ له گه لیان جولایه وه
 كه: ﴿ قَالَ ﴾ فرموی پییان: ﴿ قَوْمٌ ﴾ نهی گه له كه م ﴿ اَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ
 رِزْقًا حَسَنًا ﴾ هه و ا لم پییدهن نه گهر له م داوا و را گه یاندنهدا كه نه یكهم له سه ر به لگه و
 نیشانیه کی پوون بم و پروا و نارام بیئ پیئ له لایهن پهروه ردگارمه وه، نه و پهروه ردگار
 بهش و پوزیه کی جوان و شیرینی پیدابم له لایهن خوویه وه و به لوتف و میهره بانئ خوئی، ئیتر
 مه بهستی په یام پیغه مبه ریتی بووبئ مال و سامانی زور و فراوانی كه ده سنتكه وتی بووبئ له
 ریگه ی حه لاله وه نهك له ریگه ی دزی و من گوپی و ترازو بازی كه بهو دوو جوړه ته فسیر
 كراوه ته وه و هه ردوویش نه گونجئ نه گهر چی له دلدا دووم به هیئ تره به پیئ نیشانیه ی
 جیگه و شوینه كه، له سه ر هه رب ار فرموی: پیم بلین نه گهر من بهو جوړه بم نایا نه بی و
 نه گونجئ هیچ بلیم پیتان بیجگه له وه ی پیم را گه یاندوون؟ واته نه خیر هه نه بیئ نه وه تان پی
 را بگه یه نم كه به لاه وه راسته و دلم بهروای پیئ هیه به نارامه وه. ﴿ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَكُمْ إِلَّا مَا
 أَنْتُمْ عَنْهُ ﴾ من نامه وی و نیازی نه وه ناكه م كه پیچه وانه ی ئیوه بكه م بهم جوړه له پاش
 جله و گیری ئیوه و كو تایی هیئانتان، من مهیل و نارزه وی نه وه بكه م كه جله و گیری ئیوه
 لیكردوه، واته نامه وی كو تایی به ئیوه بیئم و له پاش نه وه خوم نه وه بكه م كه جله و گیری
 ئیوه لیكردوه، بهلكو من له پیش ئیوه دا دورم و دژو دوره په ریئزم له و شتانه و هه رگیز
 نایان كه م ﴿ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ ﴾ من هیچ نیازیكم نییه له وه ی رایئه گه یه نم بیجگه له
 چاكردن و راست كردنه وه ی هه مو لار و ناراست و ناره وایهك، تا توانی بیئتم و له توانامدا
 بیئ، بی گومان چاك كردنی گشتی ژیان و گه ل مایه ی خیر و خوش به ختیه بو هه مو كه س،
 نه گهر چی هیئدی دل نه خوش نه فامه و لای وایه كه چاك كردن و راست كردنه وه ی عقیده و

خو و پوهشت به زبانی هیندی ته او و نه بی و بی به شی نه کات له هیندی مه به ست و سوودو
 قازانچ، نه خیر نه وانه نه قام و نه خوشنو و نازانن بی به شیان نه کات له شتی به دو پیس و
 خراب، له باتی نه ودا شتی چاک به ده ست نه خات و له سه ره نجامدا گهل و کومه لیک پیکدیت
 که هاوکاری و دلسوزی نه بیته پیشه و مه به ست و نامانجیان، به بی کینه و ناراهو و ده ست
 دریژی که نه وه گوره ترین و پیروز ترین نامانجه له دنیا دا. ﴿مَا تَرْفَعِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾ ده سلاتی من
 به سه ره نه و چاک کردن و هر چاکه یه کی تر دا نییه و هوی پیکه یانی نه وه هر به خوی به
 له لایه ن نه وه و ده ست که وتم نه بی، ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ پشتم هر به و به ست و وه و کار و بارم هر
 حواله ی نه و کرد و وه. ﴿إِنَّ رَبِّيَ أَكْبَرُ﴾ هر بولای نه و نه گه پریمه و له وه ی که نه مه و ی و ه و لی بو
 نه ده م و خه ریکم پییه وه، یان له هه موو کار و بارم دا هر روو بولای نه و نه که م. به و جوړو
 شیوه شیرینه و ه لاسی نه و گه له نه قامه ی دایه وه، ئینجا نه یا ترسینی و له باریکی تره وه
 سه ره نجیان رانه کی شی بو و هر گرتنی ته من و ناموژگاریه که ی، نه فه رموی: ﴿يَنْقُرْ﴾ نه ی
 که له که م ﴿لَا يَحْزَمَنَّكُمْ شِقَاقِي﴾ با دژی و دوژمنایه تیتان له گه لم پالتان پیوه نه نی و نه تان
 که یه نیته نه و راهی ﴿أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ دوو چارتان بی
 وینه ی نه و سزایه ی که دوو چاری که له که ی نوح یان که له که ی هود، یان که له که ی صالح بوو،
 واته دوو چار بوونی نه و گه لانه به هوی دژی و دوژمنایه تی پیغه مبه ره کانیا ن بوو، که واته
 کاریکی وا مه که ن که ئیوه ش دوو چاری وینه ی سزایه که له سزاکانی نه وان بین و ئیوه ش له ناو
 بچن به وینه ی نه وان، ﴿وَمَا قَوْمٌ لُوطٍ بِغَيْرِ﴾ که له که ی لوط دوور نییه لی تانه وه، دوور
 نین نه له چه رخ و کاتدا، نه له ولات و شویندا، نه له تاوان و خراپه کاریدا، واته نه گه ر ئیوه ته من
 خوار نابن به و گه له پیشوانه له بهر دووریتان ده ی ته من خوار بین به که له که ی لوط که دوور
 نین لی تانه وه، ئینجا له م کاتدا قاپی لی بوردن و توبه و گه رانه وه یان لی نه کات وه و ته مادارو
 نومیده واری به زه یی و میهره بانی خویان نه کات به و ته یه کی زور نه رم و ناسک، نه فه رموی:
 ﴿وَأَسْتَفِرُّوْا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُؤْبَآئُوْا اِلَيْهِ﴾ داوای لی بوردن و سپرینه وه ی گونا ه و توانتان بکه ن له
 په روه ردگارتان، ئینجا توبه بکه ن و بگه رینه وه بولای و کوتایی بینن له بی باوه ری و گونا ه
 تاوانتان،

إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿١٠﴾ قَالُوا يَشْعَبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا وَمَا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا
 وَلَوْلَا رَهْمُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِيزٌ ﴿١١﴾ قَالَ يَنْقُورُ آرَهْطَى أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
 وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرًا إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢﴾ وَيَنْقُورُ أَعْمَلُوا عَلَيَّ
 مَكَانَتَكُمْ إِنِّي عَمِلٌ

﴿إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾ به پرستی په روه ردگارم زور به زهیی داریکی میهره بان و خاوهن
 چاکو کرده وی شیرینه دهر باره ی نهوانه ی که توبه نه کن و نه گهرینه وه بولای، واته
 بگهرینه وه و داوای لیپووردن لکن و بگهرینه وه بولای، نهو پیغه مبره بهو جوړه سهرنجی
 پاکیشان و بانگی کردن بو هوی به مره مهندي و پژگاربوون له سزای هر دوو جیهان، به لام نهو
 نه فامه بهد هست و کردارانه نه گوړان و هر سوور بوون له سهر لاری و ناپیاوی خویمان،
 نهوانه دل تنگ بوون بهرامبر بهو هغه پوونه ی که بانگی نه کردن بو ی، نه یان نهویست تی ی
 بگن و وری بگن، به هوی نه وه وه ﴿قَالُوا﴾ گو تی ان: ﴿يَشْعَبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا وَمَا تَقُولُ﴾ نه ی
 شوعه یب نیمه بهوردی به باشی تی ناگهین و حالی نابین له زور له وهی تو نه یلیت پیمان و
 نازیانین مه به ست چیه، ﴿وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ به پرستی نیمه تو نه بینن له ناواماندا به
 زه بوون و بی ده سلات و ناتوانی به رگری بکهیت له خو ت نه گهر نیمه بمانه وی سزاو نازارت
 بدهین، له گه ل نه ودا تو هره شه مان لی نه کهیت به دوچار بوونمان. ﴿وَلَوْلَا رَهْمُكَ لَرَجَمْنَاكَ﴾
 نه گهر کومه لی خزمه نریکه کانت نه بویه خاتری نهوان نه بویه به ردبارانمان نه کردی و بهو
 شیوه نه مان کوشتی و له ناومان نه بردی، ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِيزٌ﴾ تو زال و ده سلات دار نیت
 به سهرماندا تا بتوانی یاخی بی بی لیمان، به لام نیمه به هوی که سو و کاره که ته وه و ازت لی
 نه هینن.

نینجا له ویدا شوعه یب (علیه السلام) غیرت گرتی که نهوانه هیچ گوئی یان نه بوو له خواو
 باکیان نه بوو له خوا، به لکو نرخیان هر بو که سو و کاره که ی دانه نا نه وه ﴿قَالَ﴾ فهرمووی
 پیان و بیزاری دهر پری له خویمان و له و ته به ده کانیان ﴿يَنْقُورُ﴾ نه ی گله که م ﴿يَنْقُورُ آرَهْطَى
 أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ نایا که سو و کاره که م به ری زترو خاتردارتره له سهرتان له خواو هیچ ری زو

فرخیکی بؤ دانانین ﴿وَأَتَّخِذُكُمْ زُرَّاءَ ۚ لَمَّا ظَهَرَ يَأْتِي﴾ واته وازتان لی هیناوه و گیراوتانه به وینهی
 شتی که پاش گوئی بخری و توپ بدری بؤ دواوه، ئەم وتیه له زمانی ههردبا وینه و چیرۆکه
 بؤ نرخ پینهدان و له بیر بردنهوهی ههرشتی ﴿إِنَّ رَبِّي بِمَا تَمَكُّونَ حَبِيطٌ﴾ بهراستی
 پهروهردگارم بهزانین دهوری هه کردهوهیهکی داوه که ئیوه ئهیکه، واته زانا و ناگایه به
 ههموو کردهوهکانتان، کهواته ههموو ئەژمیری و به پیی ئەو کردهوانه تۆله و پاداشت
 ئەداتهوه، ئەم پرسته و تهش چیرۆکه بؤ ئەوپهپی زانی و ناگاداری و دهسهلات، بهراستی
 ههپهشه و ترساندنیکي سامناکه.

بروادار ناوا پقو و خهشمی بهتین ئەبئ لهسەر پهروهردگاری کاتی که بی شهرمی دهبراره
 کراو پیزی خوی پئ نه درا، پقو و خهشمیکي وا که هیچ شتیك دانامریتهوه، ئەوه تا شوعهیب
 (علیه السلام) بهوه دلخۆش و شادومان نه بوو که ئەو نهفامانه سام و بیمیان دهرتهپری له
 خزم و کەس و کارهکی، لهبەر ئەوان ناتوانن دهستی بؤ دریز بکهن! دلخۆش نهبووهوهی که
 ئەو کەس و کاره بهرگری لیبکهن و پاریزگاری بکهن، ماتۆل ئەو کەس و کاره ریگه و ریبازیان
 جیاوازه له ریگه و ریبازهکی خوی، ماتۆل ئەوانه شهرم ناکن له خواکەیی و پیزیان نییه
 بوی، به راستی ئەوهیه برۆا به خوا، ئەبئ بهنده فەخرو شانازی نهکات به هیچ شتی بیجگه
 له خواکەیی، ئەبئ پازی نهبئ و دلخۆش نهبئ بهوهی سام و بیم بکری له کەس و کارهکی
 ماتۆل سام و بیم نهکری له خواکەیی، ئەمهیه بۆچوونی موسلمان و لیردها جیا نهبیتهوه و
 دهرتهکەوی جیاوازی بۆچوونی موسلمان له بۆچوونی ناموسلمان له ههموو ولات و کات و
 چهرخیکدا! به هوی ئەم بۆچوونه ئیسلامیهوه شوعهیب ئەو بهر لی برینهوهی ئاراستهی
 گهلهکی کرد و جاری جیابوونهوه و بچرانی خۆیدا له گهلهی که لهوهوپیش یهکی بوو لهوان،
 به ههپهشهوه ئەو چارهیدا که فرمووی: ﴿وَيَقْرُرْ أَعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَانِيكُمْ﴾ ئەهی گهلهکەم کارو
 کردهوه بکهن لهسەر بارو حالهتی خۆتان و لهسەر ریگهی خۆتان بپۆن به پیی هیزو تواناتان
 ﴿إِنَّ عَذَابَ﴾ بهراستی من کارو کردهوه ئەکەم و لهسەر بهرنامه و ریگهی خۆم ئەپۆم به پیی
 توانام، واته کۆتایی ناهینم له بانگکردنتان بؤ خواپهراستی و فرمان بهچاکه و جلهوگیریبیتان
 له خراپه

سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ
 رَقِيبٌ ﴿١٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ شُعَبِيًّا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا
 الصَّيْئَةَ فَاصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَنِيمِينَ ﴿١٤﴾ كَأَن لَّمْ يَغْتُرَافِيهَا

﴿سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ﴾ بن گومان له مو پاش نه زانن کن سزایه کی بو
 دیت که پرسوا و بن نابرووی بکات. ﴿وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ﴾ کن که سینه دروزنه و درونه کات،
 واته نه زانن و درنه که وی که من یا نیوه دو چاری نه سزایه نه بی؟ نه زانن و درنه که وی که
 کام لامان دروزنه؟ ﴿وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ﴾ چاره پروانی بکن و چاودیری نه بکن که
 پرو نه دات، به راستی من چاره پروانی نه که م چاودیری نه وم له گهل نیوه دا، به جوو
 شیوه و به بی باکی نه وه هره شه و ترساندنی ناراسته کردن، چونکه له خویه وه و له
 خورایی قسه ی نه نه کرد، به لکو له سر به لگه و نیشانه یه کی پروون بوو، به هموو
 دل نارامی وه قسه ی نه کرد، هروه ها به و شیوه یه جاری جیا بوونه وه و بچرانی ته اویدا
 له نیوان خوی و نه و اندا، که نه وه به بی یارمه تی و سرخستن ناهینی و دوژمنه کان سر شوو
 پرسوا ناکات. وه که به دوی نه و دا هوالی بزگار بوون و سرخستنی شوعه یب و پرواداران
 نه دا له گهل هوالی سزادان و له نا و بردنی دوژمن و بن پروا کانیس نه دات و نه فرموی: ﴿وَلَمَّا
 جَاءَ أَمْرُنَا﴾ کاتی کار و فرمانی نیمه هات، واته سزادانی نه وانه یان فرماناندا به
 سزادانیان، ﴿نَحْنُ شُعَبِيًّا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ﴾ شوعه یبمان بزگار کرد و نه وانه ی که پروایان
 هینا بوو له گهل ﴿بِرَحْمَةٍ مِنَّا﴾ به به زهی و میهره بانیه کی تایبه تی له لایه نمانه وه، ﴿وَأَخَذَتِ الَّذِينَ
 ظَلَمُوا الصَّيْئَةَ﴾ دهنگو پیا هله شاخانه که نه وانه ی گرت و داگیری کردن که سته میان کردبوو،
 واته هموو بن پروا کان که سته مکار بوون و گه و ره ترین سته میان بن پروایی بوو، ﴿فَاصْبَحُوا فِي
 دِيَارِهِمْ جَنِيمِينَ﴾ به هوی نه وه گهران به مردوو و به سر پرودا که وتن له ولات و جی و
 شوینه کانیان، ﴿كَأَن لَّمْ يَغْتُرَافِيهَا﴾ وه نه وانه له وه و به هیچ کاتیک نیشته جی نه بووین له
 جی و شوینه نماندا،

الْأَبْعَدَا لِمَدِينٍ كَمَا بَعَدَتْ شَمُودُ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٦﴾ إِلَىٰ
 فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَأَتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿١٧﴾ يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَيَتَسَّ الْأَوْرَادُ الْمَوْرُودُ ﴿١٨﴾ وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَتَسَّ الرَّفْدُ
 الْمَرْفُودُ ﴿١٩﴾

﴿الْأَبْعَدَا لِمَدِينٍ كَمَا بَعَدَتْ شَمُودُ﴾ بیداربن و ناگادار بن که یاخو تایفی مه‌دیهن دور بن له
 به‌زیی و میهره‌بانی خوا هرچونی تایفی سه‌مود دور بوون و دور خرا‌نه‌وه، یان بیداربن
 که مه‌دیهن دور خرا‌نه‌وه و دوری بۆ ئه‌وان بوو به وینه‌ی تایفی سه‌مود، ئینجا کۆتایی
 داستانه‌کانی ئەم سورته ئەهیننی بەدهست نیشان کردن بۆ داستانی موسا له‌گه‌ل فیرعه‌ون
 دا، لیره‌دا ده‌ست نیشان ئەکات به کورتی بۆ چەند پووداوو به‌سه‌راتیک که له شوینه‌کانی
 تری ئەم داستانه‌دا باسی نه‌فرمووه، ئەفرموی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا﴾ به‌راستی
 موسامان نارد به به‌لگه‌ و موعجیزه‌کانمانه‌وه که ئەو نۆیه‌ن له سورته‌ی ﴿الإسراء﴾ دا باسی
 کردوون ﴿وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ﴾ به‌رابه‌رو به نیشانه‌یه‌کی پوونه‌وه که بریتییه له و قسه‌راست و
 پووتانه‌ی که له‌کاتی لیکۆلینه‌وه و توویژدا ئەیکردن، یان مه‌به‌ست دار ده‌سته‌که‌یه‌تی که
 یه‌کیکه له‌و نۆیه، به‌لام به‌تایبه‌تی باسی ئەفرموی، چونکه که‌وره‌ترینی هه‌موویانه‌ و زۆر
 موعجیزه‌یه‌کی به‌هیزه‌ و ده‌سه‌لاتدار بووه به‌سه‌ر هه‌ست و هۆش و ژیرییدا، به‌و نایه‌ت و
 موعجیزانه‌ په‌وانه‌مان کرد، ﴿إِلَّا فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ﴾ بۆلای فیرعه‌ون و کۆمه‌لی پیاو ماقوله‌کانی
 که نزیک بوون لینه‌وه و جینگه‌ی پرس و پای بوون و پریاره‌کانی فیرعه‌ون ئه‌وان هه‌له‌سه‌سان پیتی
 ﴿فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ﴾ ئینجا ئه‌وانه‌ شوینی فرمانی فیرعه‌ون که‌وتن و کۆتاییان نه‌هینا و هر
 به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر په‌یره‌وی و شوین که‌وتنی فیرعه‌ون ﴿وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ﴾ بی‌گومان
 کارو فرمانی فیرعه‌ون راست و په‌واو پوو له‌خیرنه‌بوو، به‌لکو گومپایی و لادان بوو له‌پیتی
 راست، ﴿يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ پیش‌گه‌ل و کۆمه‌له‌که‌ی ئەکه‌وی له پۆژی دوا‌یی و زیندوو
 بوونه‌وه‌دا، ﴿فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ﴾ ئینجا بی‌گومان ئه‌یان خاته‌ ناو ناگری دۆزه‌خ و خوی

له پيشيانه، يان مه بهست شهويه هر له دنيا دا خستنيه ناو ناگر چونکه هر له گهال خنکان
 چوونه ناو ناگر وهک له نايه تيکي تر دا شه فرموي: ﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا﴾ به ياني و
 نيواره شه برينه سر ناگر ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ رُدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ﴾ له پوژي دواييدا شه گيرنرينه وه
 بو به تين ترين سزا، نينجا بو سزاداني دهر ونيان به لاقرتي پيگردنه وه شه فرموي: ﴿بِئْسَ
 الْوَرْدُ الْمَرْوُودُ﴾ چونکه وتي ﴿الْوَرْدُ﴾ يان مه بهست شه به شه ناويه که تينو شه چيت بو ي و
 په لاماري شه دات نان شوين و چوون و دابارينه بو خوار دنه وه ي ناو، يان گه يشتنه به ناو له
 شوينه که يدا نيتر جوگه يان شه وه کاني، له سر هر بار به لاقرت ييه وه گه يشتن ي شه وانه و
 چونيان به ناو ناگري دوزه خ ناو شه بات به گه يشتنيان بو سر ناو و خوار دنه وه ي ناو له کاني و
 جوگه دا، واته به دو خراپه شه ناگري که شه وانه شه چنه ناوي و دانه بارن به سر يدا به وينه ي
 چوونه سر ناو و دابارين ي تينو به سر يدا، به لن به راست ي به دو سهخت و سامناکه و لاقرتي
 پيگردنيکي دل ته زيننه، چونکه چوونه سر ناو بو شه يشتن ي گه مارو تينوي به تيبه، به لام
 چووني شه وانه بو سووتان و ناگر تي بهردانه و برزاندني دل و جگه رو ناو سکه - خوا په نامان
 بدات - آمين - ﴿وَأْتِمُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ نه فرين و له عنته شه ينرا به دواي شه وانه دا
 له م دنيا و له پوژي دوايش يدا، واته خوا کاريکي واي به سره ينان که له م دنيا يدا له پاش
 له ناو چوونيان خه لکي هر له عنته و نه فرينيان به دوا دا بنيري، له پوژي دوايش دا شه لي
 مه حشر هر نه فرين و له عنته يان لي بکات، که واته نه فرين و له عنته بو به شتيکي
 شه ميشه يي و نووسا پنيانه وه و به شي شه وانه هر نه فرين و له عنته، نينجا به لاقرت ييه وه
 شه فرموي: ﴿بِئْسَ الْوَرْدُ الْمَرْوُودُ﴾ زور به دو خراپه شه کو مه ک و به خشينه ي شه وان که پنيان
 دراو برت ييه له و نه فرين و له عنته يان شه ناگري که کرا به به شو و چاره نووسيان، به راست ي
 و ته و پرسته کان زور سهخت و دل ته زيننه و به لام لاسايي ناگري نه وه و شه و اتا کاني نيمه پر
 به پريان ناگه يه ني، نينجا له پاش شه داستانه دهست شه کات به په ندو ته من و ناموزگاري
 که له و داستانه وه و شه گيري بو شه وي خه لکي ته من خوارين و برسن له سزاي شه ردو
 جيهان که پروي کرده شه که لانه و شه نوممه تانه به هوي لادانيان له نايين و بهرنامه ي خوا،

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْفُرَى نَقَضَهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْنِيبٍ ﴿١٠١﴾ وَكَذَلِكَ أَخَذُ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْفُرَى وَهِيَ ظَلِيمَةٌ

نه فرموی: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْفُرَى نَقَضَهُ عَلَيْكَ﴾ نهوی که بومان باسکردی لهو داستانانه و لهو بهسرهاتانه هیندیکه له هواله گرنهگانی شارهگانی پابوردوو نهیگپیرنهوهو نهیخونیننهوه بهسرتدا لهم قورنانه یان لهم سورتهدا ﴿مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ﴾ هیندی لهو شارانه همن و نیشانه و دروشمیان نامادهیه وهک شارهگانی گلهکههی صالح که وهک کشتوکالیکن که نیشانهی نامادهیه، هیندیکیان نهماوه و نیشانه و دروشمیان به تهواوی تیپهپی کردوه له وینهی کشت و کالیک که دروینه کرابیت و هیچی نهماپی وهک شارهگانی گلهکههی لوط ﴿وَمَا ظَلَمْتَهُمْ﴾ نیمه ستممان لی نهکردن، واته بهپی هوو تاوان تولهمان لی نهسندن ﴿وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ بهلکو خویمان ستممیانکرد له خویمان به بت پرستی و تاوان و کردهوهی بهدو خراپهکاری له ولادتاو کوتایی نههینان ههتا بههیچ جور ههقیان وهرنهگرت و خراپهیان ههلبژارد بهسهر خیر و چاکهدا، ههرچند ماوه بدرانایه خراپتر نهبوون ﴿فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ نینجا پرستراو وبتهکانیان که نهیان پرستن و هاوریان لی نهکردن و ههمیشهیی بوون لهسهر پرستنیان بیجگه له خواو له پرستنی نهو تیپهپریان نهکرد بو پرستنی نهوان، نهو بتانه هیچ بهرگری لی نهکردن و سوودی هیچ شتیکیان پی نهگیانندن کاتی سزاو فرمانی پهروهردگارت هات ﴿وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْنِيبٍ﴾ نهو بتانه بیجگه لهزیانبار کردن هیچ شتیکی تریان فراهم نههیناوه و زیادیان نهکرد بو نهوانهی که نهیان پرستن و به تهمای فریاکهوتنیان بوون، واته نهو بت پرستانه خویمان به هوپی بیپروایی و کردهوه لهدهکانیان زیان بار بوون، به پشت بهستن و به تهما بوونیان لهو بتانه نیجگاری بیپرواییهکیان به تین تر بوون و زیاتر زیانبار کران ﴿وَكَذَلِكَ أَخَذُ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْفُرَى وَهِيَ ظَلِيمَةٌ﴾ بهو جورده بهو وینه یهگرتنی خوی توو توله سندن کاتی که شارهگان و دانیشتوانی شارهگان بگری و تولهیان لی بسیننی لهکاتیگدا که نهو شارانه واته دانیشتوانیان ستمکارو بیپروابن،

إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١١٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ يَجْمُوعُ لَهُ النَّاسُ
 وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١١٣﴾ وَمَا تُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١١٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلِّمُنَّ نَفْسٌ إِلَّا
 بِإِذْنِهِ فَمَنَّهُمْ شِقَاقٌ وَسَعِيدٌ ﴿١١٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١١٦﴾
 خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١١٧﴾

﴿إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾ بهر پستی گرتن و توله سهندنی ئیش و نازار دهر و به تینه و
 چاوهروانی بزگار بیون ناکری لینی ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً﴾ بهر پستی لهو گرتن و سزا و توله
 سهندندا ههیه یان له گیرانه وهی ئهو داستان و سهرگوزه شتانه دا نیشانه ی گرتن ههیه یان
 په ندو تهمن و دهرس ههیه ﴿لَمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ﴾ بو کسه ی که ترسا بیئت و بترسن له
 سزای پوژی دواپی، چونکه که ئهو سزای ئهم دنیا ی بینی بی گومان ترس و سام ئه که ویته
 دلپه وه، به هوی ئه وه وه تهمن خوار ئه بن و خوی ئه پارینزی لهو شتانه ی که مایه ی سزای
 پوژی دواپین، نیجا دینه سر باسی هیندی له سیفت و پو و داوه کانی ئهو پوژه، ئه فهرموی:
 ﴿ذَلِكَ يَوْمٌ يَجْمُوعُ لَهُ النَّاسُ﴾ ئهو پوژه دواپی به پوژیکه که ئاده می بو کونه کرتنه وه و
 کونه کرتنه وه لهو پوژه دا، واته کونه کرتنه وه به زیندوویی بو حیساب و پرسیار، ﴿وَذَلِكَ يَوْمٌ
 مَّشْهُودٌ﴾ ئهو پوژه پوژیکه که هه مووان ناماده ئه بن تییدا، ئاده می و جنوکه و مه لئیکه و
 گیانله بهرانی تریش ﴿وَمَا تُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ﴾ ئهو پوژه دوا ناخه ین مه گهر له بهر دواپی
 هاتنی ماوه یه کی ژمیراوی دیارییکراو، واته کاتی دیارییکراوی ههیه و ئه بن هه لهو کاته دا
 بیئت به بن کهم و زیاد، ئهو کاتهش ته نها خوا ئه یزانی هه چکه سی ناگادار نه کردوه
 به سه ریدا و له دهقی ثایهت و هه دیسدا هاتوه، ﴿يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلِّمُنَّ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ لهو کاته دا
 که ئهو پوژه دیت هه چکه س قسه ناکات و دوو لیو ناکاته وه مه گهر به ئیزنی خوا، بی دهنگی و
 سامو بییم دیت و هه مووان داگیر ئه کات، هه چکه س ناتوانی و زاتی نییه هه چ بلئ و هه چ تکا

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَمِنَ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْذُورٍ ﴿١٠٨﴾﴾ فَلَا تَكُ فِي مَرْيَبٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِن قَبْلُ

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا﴾ نهوانه‌ی که خوش به‌ختکراون بهم په‌نگه پښگه‌ی بپراو کړده‌وه‌ی چاکیان داوړته بهر له‌دنیا دا ﴿فَمِنَ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ نهوانه وان له به‌مه‌شت دا نه‌مینه‌وه، ﴿مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ هه‌تا ناسمانه‌کان و زه‌وه‌ی بښن ﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی که پسر و هر دگارت و یستبیتتی ﴿عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْذُورٍ﴾ نه‌وه‌یان پښ نه‌به‌خشری به نه‌پراوه‌یی و بښ دواه‌تن و به‌همیشه‌یی و بښ بچراندن، له‌م دوونایه‌ته‌داگری و قسه‌و باس هه‌یه، نه‌وه‌ش نه‌مه‌یه: بوون و مانه‌وه‌ی دوزخ و به‌مه‌شتی به‌ستوه به بوون و مانه‌وه‌ی ناسمانه‌کان و زه‌وه‌ی یوه، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا بوون و مانه‌وه له به‌مه‌شت و دوزخ‌خدا نه‌پراوه‌یه و مانه‌وه‌ی نه‌م زه‌وه‌ی و ناسمانانه پراوه‌یه و نه‌بښ نه‌مینه‌ن، هه‌روه‌ها له هه‌ردوو نایه‌ته‌که‌دا نه‌فرموی: ﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ که نه‌مه‌ش و نیشان نه‌دات بوون له دوزخ و به‌مه‌شت‌دا هه‌میشه‌یی و هه‌موو کات نییه، بؤ نه‌میشه‌تنی نه‌م گرییه زانایانی ته‌فسیر و ه‌لامیان‌داوړته‌وه، له نیوان نه‌وانه‌دا دوانیان نه‌هینم که به‌لامه‌وه به هیژ ترینی هه‌موویانه:

۱- مه‌به‌ست به وته‌ی ﴿مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ نه‌پراوه و هه‌میشه‌یییه، نه‌وه‌ش به پښی باوی عه‌رب که نه‌م جوړه و تانه به‌کار نه‌هینن بؤ‌گه‌یاندنی نه‌و مه‌به‌سته، وینه‌ی نه‌وه چند و ته‌یه‌کی تر هه‌یه بؤ‌گه‌یاندنی نه‌و مه‌به‌سته، وه‌ک نه‌وه‌ی نه‌لین: نه‌و کاره‌ناکه‌م تا نه‌ستیره‌ دهر نه‌که‌وه‌ی، یا تا شه‌به‌ق پووناک‌ی بښ، یا تا شه‌و و پوژ به‌دوای یه‌ک دابښن، هه‌روه‌ها چند و ته‌ی تر هه‌یه.

۲- مه‌به‌ست به ناسمان و زه‌وه‌ی ته‌ن‌ها ناسمان و زه‌وه‌ی نه‌م دنیا‌یه نییه، به‌لکو مه‌به‌ست به ناسمان نه‌وه‌یه که و به‌لای سه‌روه، مه‌به‌ست به زه‌وه‌ی نه‌وه‌ی که و به‌لای خواره‌وه و خه‌لکی و به‌سه‌ریه‌وه، نیتر ناسمان و زه‌وه‌ی نه‌م دنیا یا ناسمان و زه‌وه‌ی پوژ‌ی دوا‌یی که نه‌بښ له‌ویش هه‌ر ناسمان و زه‌وه‌ی هه‌بښ نیتر با جیا‌واز بښ له‌گه‌ل نه‌وه‌ی نه‌م دنیا‌یه

وهك دهست نيشان ههيه بؤ ئهوه كه ئهفهرموى: ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ﴾
 لهسهر هر بار وهى ﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ بؤ گه ياندنى گشتيتى و زالى مهيل و ويست و
 ئيرادهى خوايه بؤ هموو كارى و هموو شتى و بهر بهره لايى مهيلي ئهوه، وهك له چهند
 شوينى كدا ئهوه و تهيه هاتوووه بؤ گه ياندنى ئهوه مه بهسته، وهك پرستهى ﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا
 يُرِيدُ﴾ دهست نيشانى تىدايه بؤ ئهوه، واته ئهوه هميشه يى و بهردهوامى ههيه بؤ
 دۆزهخى و بههشتيه كان، مهگهر خوا ئهوهى نه ويستبى، واته هيچ بهرگرى كه ريك
 نيهه بيجگه له مهيل و ئيرادهى خوا و مهيل و ئيرادهى خوايش بهوه هاتوووه كه بوونى
 ئهوانه هميشه يى بيت، هر كهس ئهيهوى با ته ماشاى هيندى له كتيببه دريژه كان بكات
 وهك تهفسيرى (روح المعاني) يان تهفسيرى (الفتوحات الإلهية) كه ئهم دوو تهفسيره
 زورن و به ناسانى دهست نهكهون، له پاش ئهوه تيهه لكيشه يى كه هيناي له باره يى
 چاره نووس و دوا پوژى خهلكى لهو دنيا.

له پاش ئهوه ئينجا ئهگه پرتهوه بؤ لاي پينغه مبهر (ﷺ) و ئهوه كو مهله برواداره بؤ دل ئارام
 كردنيان و بههيز كردنى دلبيان، ههروهها ئهگه پرتهوه سه ر بئى برواكان بؤ ته مى و ترساندنيان
 ئهفهرموى: ﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَبْعُدُ هُنَّ لِأَنَّ﴾ واته كاتى كارى ئهوه ئوممه تانه له دنيا و له پوژى
 دواييدا بهو جوژه بوو كه باسمان كرد بؤت، كه واته به هيچ جوړ گومان و دوو دل بهكت نه بئى
 له وهى كه ئهوانه يى گه له كهت ئه يان پرستن و ئهوه بته پرستراوانه يان، هيچ گومان ت نه بئى له
 گو مپرايى ئهوانه و بئى نرخى ئهوه پرستن و پرستراوانه، ئهوه پرستنى ئه مانه و دوا پوژو
 سه ره نجاميان بهد به ختبييه له ههردوو دنيا دا وهك پرستن و پرستراوه كانى ئهوه گه لانه يى
 رابوردوو، وهك دهست نيشان نهكات بؤ ئهوه كه ئهفهرموى: ﴿مَا يَسْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَسْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِّنْ
 قَبْلُ﴾ ئه مانه يى گه له كهى تر نا پرستن و پرستنيان نيهه مهگهر وي نه يى ئهوه بتانه يى كه باو
 با پيريان ئه يان نه پرستن له مه و پيش، پيمان راگه ياندنى هه والى ئهوانه و به سه ره اتيان مان بؤ
 باس كردي، كه واته بهش و دوا پوژى ئه مانيش هر وهك ئهوانه،

وَإِنَّا لَمَوْفُوهُم نَصِيْبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١١٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَأَخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا

كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٢٠﴾

﴿وَإِنَّا لَمَوْفُوهُم نَصِيْبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ﴾ بهراستی نيمه بهشی خويانيان پيئنهدين به تهواوی، بهيئ نهوهی کهم و کوری کرابی و بکری، بهشی خويان له سزایان بهشی خويان له پاداشت نيتر چاک یان خراب، بهلام پاداشتی کرده چاکهکانیان لهم دنيايه نهديتوره به تهنروستی و سامان و پوزی و هر خوشييهکی نم دنيايه، نهگرمه بهست به سزاییت نهوا شتیکی ناسراو بهناویانگه له داستانهکانی گهله رابدودهکان چند وینهو نمونهيهکی بؤ باسکرد نيتر سزای لهناویردن و لهپیشه هینان، یان سزای تر نهوش وهک سزای گهلهکهی موسا که دهست نیشان نهکات بؤ نهوهو نهفهرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ بهراستی بهخشیمان به موسا نامهیهک که تهوراته، ﴿فَأَخْتَلَفَ فِيهِ﴾ نینجا دووبهرهکی تیدا کرا وهک له حدیسدا هاتوره که بوون به حفتاو یهک کؤمهلو تاقم لهوانه هه موویان لایانداو بهشو چاره نووسیان دوزهخه بیجگه له یهکیکیان ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ نهگرمه له بهر تهو بریاریک نهبوویه که له لایهن پهروه رگارتوره پینشکوت و ده رچوو، واته دواخستی بریاری سزایان، نهگرمه له بهر نهوه نهبوویه بریار نه درا له نیوانیاندا، واته نهوانهی که نهو دووبهره کییه یان فهراهم هینا لهناومان نهیردن و لهپیشه مان نه هینان و دوايیمان پيئنه هینان، ﴿وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ﴾ بهراستی نهوانه له گومان و دودلیه کدا بوون که دودلو بی نارامی کرد بوون. نهو بریاری لهناو نهیردن و لهپیشه نه هینانه کاردروستیبهکی گورهی تیدایه، چونکه تهورات و نینجیل دوو نامه ی تیرو تهواو بوون و مانهوه تا دواترین نامه هات و هوی رینمونی بوون تا هاتنی قورنان که دوا نامه یه بانگی هه موو ناده میی بؤ نهکری، به شوینکه وتورهکانی نهو دوو نامه یه شوه، له بهر نهوهی تهورات له پاش چند ماویهکی دریز نوسرایه وهو چند ریوایه تیکی تیکه لو پیکه لی تیکهوت، گومان و دودلیهکی به تین پهیدا بوو تیایدا له لایهن شوین که وتورهکانیهوه تا قورنان باره راسته کهی هینا و پوونی کردهوه بویان، نینجا وهک سزای له پیشه هینانی له سر لایرین هه روا لییان ناگرمی، به لکو پاداشت و سره نجامی کردهوهکانیان پيئنه گه یه نی چ چاک چ خراب،

وَإِنْ كَلَّا لَمَّا يُوقِنَنَّ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣٣﴾ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا

وهك ئه فرموی: ﴿وَإِنْ كَلَّا لَمَّا يُوقِنَنَّ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ﴾ ئەم ئایه ته بهم جوړانه

خویندراوه ته وه:

- ۱- وَإِنْ كَلَّا لَمَّا.
- ۲- وَإِنْ كَلَّا لَمَّا.
- ۳- وَإِنْ كَلَّا لَمَّا.
- ۴- وَإِنْ كَلَّا لَمَّا.

له سر خویندنه وهی یه ک و دو واته سویند به خوا هموو دوو بهر هکی که ران یان هموو کس په روه ر دگارت جه زو پاداشتی کرده وه کانیا ن به ته واری چی به چی نه کات و پینان نه گه یه نی و بهم جوړه هیچ قوړت و گرییه ک ناکه ویته دل و اتاو مه به سته که وهر نه گیری، هروها له سر خویندنه وهی سئ یه م (ان) بو نه فیه (لما) به معنای (لا) یه واته هیچ کام و هیچکس نییه مه گهر په روه ر دگارت پاداشتی کرده وه کانیا ن پی نه گه یه نی، به لام له سر خویندنه وهی چوارم گریی تیدا یه و چی لی کولینه وهی زانایانه و به چند جوړیک ویستوویانه کردنه وهی نه و گرییه، له بهر دریزه پی نه دان نه و باس و لی کولینه ورم نه کردو هرکس نه یه وئی با تهماشای هیندی له کتیبه گه وره کان بکات، یه کئی له وانه ته فسیری (روح المعانی). ئینجا ده ست نیشان نه کات بو به میز کردن و دلنیا کردن له سر مه به سستی ئایه ته که به مهی که کو تایی نه هیندی به مهی که نه فرموی: ﴿إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ به راستی په روه ر دگارت ناگاو با خه به ره به هر کرده وه یه ک که نه وانه نه یکن، به راستی کاته که نه ورنده سخت بووه پیو یستی نه کرد بهم هموو به لئین و دلنیا کردنانه، له و کاته دا به یه ک جار قوره ییش به هموو چه کیکه وه وه ستان به رام بهر پیغه م بهر ﴿ص﴾ و نه و کومله که مو بی ده سه لاته، به جوړی بانگو و بانگه وازه که یان وهک وه ستاوی لی هات، نه و سزای که

ھەر ھەشە پىئەكرا لىيان بەى نەھاتىبو، سزاو ئازار پەيئا پەيئا پىوۋى ئەكردە بىروداران،
دوژمنانان بە كەشخەو خۇشپەو ھەسورائەو، بە پراستى كات و ماوھەك بوو كە ھىندى ئە
دلاىى ھىنايە لەرزە، تەننەت دلە دامەزراوھكانىش تەنگى و بىئاقەتى پىوۋى تىكردن، كەواتە
پىوۋىست بىوون بەم ھەموو دامەزراوندن و دل خۇشى دانەو، كەواتە پىوۋىستە لەسەر شوۋىن
كەوتوۋەكانىان تا پۇژى دوایى دەرس و تەمى وەرگىن لە بەسەرھاتەكانى ئەوان.

ئەو ھەموو باسو دلنیا كىردنە وا نىشان ئەدەن كە باوو پەوشتى خوا كە دەست
نىشانانان بو كرا، باوۋىكى نەگۇپراوھ دەربارەى بەنەكانى و ئايىنەكەى، كەواتە پىنگەى
بىروداران ھەر خۇگىرى و دامەزراو، كەواتە بەبىن زیادو كەم با پىنگە پراستەكەى خۇيان بەدەنە
بەر، گوۋىيان نەبى لە بىئىروداران ھەرچەندە ھىزو دەسەلاتيان ھەبى، دلان نەرم و مەيل دار
نەبى بوۋان، بەرەوام بىن لەسەر نوۋىژو باوھريان بە خوا، خۇگىرىن، وەك فەرمان ئەدا لەم
ئايەتەداو ئەفەرموۋى: ﴿فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ واتە ماتول كارى ئەو كەل و ئوممەتەنە
بەو جۇرە بوو كە باسمانكرد بوۋت كەواتە ئەى پىغەمبەر بەرىك و پراستى دامەزراو بە ھەرچۇن
فەرمانت پىندراو، بەبىن زیادە پەوى و كەم و كوپى و ئەو پىنگە پراستە بەدەنەبەر كە لەم
قورئانەدا پىت سىپىرراوھ بەبىن لادان و دووبەرەكى، با پىك و پراست و دامەزراو بىن لەگەل تۇدا
ئەوانەش كە تۇبەيان كىردوۋە و گەراونەتەوھ لەنافەرمانى ﴿وَلَا تَطْرَأُ﴾ لامەدەن لەوھى بوۋتان
دىارىى كراو، نەبە زیاد نەبەكەم و كوپى كە ئەوھە ناوھپراستى پىنگەى پراست و بە ھەر باروا
دەرئەچى، لە پراستىدا پارىزگارى ئەو بارو حالە زۇر گرانەو پىوۋىستى ھەبە بە وریایى و
خۇپارىزى و چاودىرىبەكى ھەمىشەبى، ھىندى ئەفەموون: مەبەست بە وتەى ﴿وَلَا تَطْرَأُ﴾
جەلوگىرىبە لە زیادە پەوى و لە سنوور دەرچوون، چونكە فەرماندان بە دامەزراوى و ميانەبى و
فەرماندان بە وریایى خۇپارىزى لەوانەبە بەندە پاكىشى بوۋ زیادە پەوى لەترسى خۇپارىزى
لەكەم و كوپى، كە ئەم زیادە پەوىبەش وەك كەم و كوپى نارەوايە و لەگەل سووك و ئاسانى ئەم
ئايىكەدا بەك ناكەوى و دژى ئەو ميانەبىبە كە ئەم ئايىنە پىكھاتوۋە، بەپراستى ئەم پايەم زۇر
بەلاوھ پەسەند ترە، ھەرچەند زۇر لەزانانان تەفسىر لەسەر ئەوھە كە كىردم بە تەفسىرى،

إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا تَمْسِكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَرُكُوعًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ
 الْحَسَنَاتِ يُدْهَبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾ وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
 ﴿١١٥﴾ فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ

لهسر هربار نهوا دنيايي نهکات و بندهيان نهترسيني لهلادان بهمهي که نهفرموي:
 ﴿نَهْ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ بهراستي خوا بينايه به هر کردهويه که نهیکن، کهواته نهبن
 خوياريزي بکري لهلادان، نيت به کهم و کوپي يان بهزياده پهوي ﴿وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
 فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ باکهترين مهيلي دلتان نهبن بؤ لای نهوانهي که ستميان کردوه، واته بت
 پهريست و هاوبهش پهوادهران وه که له (نين و عباس) هوه پريوايه تکراوه. يا نهو ياخي و
 سرکيشانه که خاوم هيزو دهسلاتن و بهزور بندهياني خوا لانهدن له بندهيي بؤ خواو
 نهيانگيپن به بندهي خويان، نهوانه مکهن به پالپشت بؤ خوتان و پشتيان پي بهبهستن،
 لهسر هربار نابي خوش ويستنيان له دلي بپوادارانا بين و چاکهيان لهگهل بکري و پيزيان
 لي بگري و بيدهنگ بين له خراپهيان مهگر لهکاتيکدا هيچ دهسلات نهبن، بهو جوړه نهبن
 لهگهل نهوانه ﴿فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ تا به هوي نهوهوه ناگري دوزهخ دوچارقان بين و
 بتانسوتيني، واته نهگر بهو جوړه بن لهگهليان ناگري دوزهخ نهتانسوتيني، ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ نابي و نيبه بؤتان بيچکه له خوا هيچ يارمهتي دهرائي که بهرگري نهو
 سزاو ناگرهتان لي بکات، ﴿ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾ نينجا لهپاش نهو يارمهتي نارين و به هيچ
 هويه که بهگريقان ليناکري لهلايهن خواوه، چونکه نهو کهسهي که مهيلي دلي بين بؤلای نهو
 دوژمناني خوا نهچيته پيزي نهوان و خوايش به هيچ جوړ يارمهتي نهوانه نادات، کهواته
 چاره نووس و دوا پوژي نهوانه هر بهش پراوييه له بهزيه ي خوا، لهم بابهته و لهوينه ي نهو
 نايهته زور هاتوه له قورئاندا، به راستي کاره که زور سهخت و سامناکه و نهگر خوا
 يارمهتي نهوات زور کهس لهم مهسهلهذا مال ويران نهبن و تيا نهچي، مهگر يادي خوا

په یوه سستی دلی به خواوه به هه میشته یی بهنده پیاریزی و پرگار بکات، گه وره ترین یادو په یوه ندی و په یوه سستی دل به خواوه به نویژ پیکدیت له بهر شه شهوا فرمانان پینهدات به نویژو دست نشان نهکات بهوه که شه فرموی: ﴿وَأَقْرِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنْ اللَّيْلِ﴾ نویژو به پرنک و راستی به جیبینه له م سهر و شه سهری هردو تهره فی پوژدا، شه دوو تهره فه به چهند جورنک تهره سیر کراوه تهوه، شهوهی له لدا جیگیر تره شه مهیه مه بهست به یانی و لای نیوارهیه، نویژو به پرنک و راستی به جیبینه له چهند سات و به شیک له شهو که کاتی شیوانه و مه غریب و عیسا نه گرتتهوه، که واته له م نایه ته دا دست نشان مهیه به هر پینچ فرزه که، نینجا دست نشان نهکات به هوی شه فرمانه که شه فرموی: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ به راستی کردهوه چاکه کان کردهوه به دهکان لانه بات و نیان سپرتهوه، واته نویژو به جن بیینه، چونکه چاکه کان... هتد، مه بهست به کردهوه چاکه کان ته نها نویژو نییه وهک زور له زانایانی ته تفسیر فرموویانه، به لکو به شیوهی گشتی مه بهستوه دیاره سه رۆکی کردهوه چاکه کان نویژو، که واته لیله دا یه که مه بهستوه. ﴿ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرِكِ﴾ شهوهی که باسکرا له فرمان و جلوه گیری په ندو ناموژگارییه و بیر خستنه وهیه بو ناموژگاری و هر گران و بیر که ره وهکان، هر چهند شه مانه په ندو ناموژگارین بو هه مو که س، به لام هر ناموژگاری و هر گیران و بیر که ره وهکان، سوودی لی وهر نه گرن له بهر شه شه تابه تی کرد پییانه وه، بن گومان فرمان بهری شه فرمان و جلوه گیریانه پیویسته به خوگری مهیه له بهر شهوه له کوتاییدا شه فرموی: ﴿رَأْسِي﴾ خوگریه و به ردهوام به له سهر خوگری، ﴿فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ چونکه به راستی خوا پاداشت و شه جری چاکه که ران زایه ناکات، واته به تیرو تهواوی شه جرو پاداشتیان شه داتتهوه و به زیادیشهوه که لای خواروی یه که به دهیه.

نینجا شه گهر پتهوه سهر شه و شارو دانیش توهانی له ناو بران و له ریشه هینران، دست نشان نهکات بو شه هوی له ناو بردن و له ریشه هینانه، شه فرموی: ﴿تَكُونُ لَكَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكَ أُولُو بَقِيَّةٍ﴾ دهی با بیویه و کاشکن بیویه له ناو شه گهل و نوممه تانهی که له پیش نیوه دا بوون که له ناومان بردن به هوی تاوان و خراپه کارییه وه، یا بیویه له ناو شه وانه دا که سانی که خاوهن قام و ژیری و کردهوهی چاک بوونایه له کاتی که دا

يَتَهَوَّنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ
 وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ ﴿١٣٨﴾ وَلَوْ شَاءَ
 رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَرَالُونَ تَخْلُفِينَ ﴿١٣٩﴾ إِلَّا مَنْ رَجِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ

﴿يَتَهَوَّنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ جلوه‌گیر بیان بگردایه له بی‌پروایی و خرابه‌کاری له ولاتدا،
 واته نهو که سانه نه‌بوون تا به‌موی نه‌وه وه نهو که لانه‌مان له‌ناو نه‌بردایه، چونکه باوی نی‌مه
 وا هاتوو که کاتی تاوان و بی‌پروایی و خرابه‌کاری ولاتی داگیر کرد بی‌ن و جلوه‌گیری نه‌کرابن،
 نی‌مه نهو که ل و نوممه‌تانه‌مان له‌ناو بردوو، دهی لهو که لانه‌دا که سانی نه‌بوون که نهو
 به‌گری و جلوه‌گیری به‌کن ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ﴾ مه‌گه که می‌ک که نه‌وانه‌ن بزگارمان
 کرد له‌ناو نهو که لانه‌دا، یان مه‌به‌ست نه‌ویه: نهو که سانه نه‌بوون که بتوانن نهو جلوه‌گیری به
 بکن له‌به‌ر نه‌وه نهو که لانه‌مان له‌ناو بر، به‌لام که می‌ک له‌وانه هه‌بوو که نه‌وانه‌ن بزگارمان
 کردن، نه‌وانه‌ی که له‌گه‌ل پی‌غه‌مبه‌ره‌کاندا بوون و بی‌ده‌سه‌لات بوون و گوی‌یان پی‌نه‌ندرا،
 ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ﴾ نه‌وانه‌ی که سته‌میان‌کرد به‌مه‌ی جلوه‌گیریان نه‌کرد له
 بی‌پروایی و خرابه‌کاری، نه‌وانه شوینی نهو نازو نی‌عمه‌ته که‌وتن که به زوری و لی‌شاو تی‌ی
 خرابوون و پی‌یان درابوو، واته سه‌ریان کرده نهو خو‌شی و نازو ری‌زه و نه‌گه‌رانه‌وه بو‌ری‌گی
 راست، ﴿وَكَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ نه‌وانه تاوانبار بوون و به مه‌میشه‌یی خه‌ریکی تاوان و خرابه‌بوون،
 نی‌نجا ده‌ست نی‌شان نه‌کات بو‌باوی خوا له‌موی له‌ناو بردنی گه‌لان و له‌موی بزگار کردنیان،
 نه‌فه‌رموی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ﴾ باوو ره‌وشتی
 په‌روم‌ردگارت وا نه‌بووه و کاری بهو جو‌ره نه‌هاتوو که گه‌لان و دانیش‌توانی شارو ولاتان
 له‌ناو به‌ری به‌موی بت په‌رستی و بی‌پروایی و سته‌مه‌وه له کاتی‌کدا که دانیش‌توانیان له‌ناو
 خو‌یاند ا چاکه‌کارو باش بوو بوون ده‌بارهی یه‌کرت، یان له‌کاتی‌کدا که دانیش‌توانیان بی‌ده‌نگ
 نه‌بوون لهو تاوان و خرابه‌یه، به‌لکو هه‌ول و تی‌کو‌شانیان کرد بی‌ن بو‌به‌رگری و نه‌هیش‌تنی،
 به‌لام نه‌گه‌ر کو‌مه‌لی‌ک رانه‌په‌ری بی‌ن بو‌به‌ر به‌ست و به‌رگریان هه‌ستابن به‌لام بهو جو‌ره نه‌بوون
 که‌کار بکن و گو‌ران‌کاری بکن له‌ولتدا، نه‌وکاته خوا یان له ریشه‌ی هی‌ناون و له‌ناوی
 بردوون یان له‌کاری خستبوون و به‌گه‌ل و نوممه‌تی نه‌هیش‌توونه‌توه، که‌واته نهو به‌رگری
 که‌رانه هه‌رچونی هه‌ستاون به پی‌ویستی سه‌رشانیان به‌رام‌به‌ر به‌خواو به‌ثایینه‌که‌یان،

هردها فریای گهله که نیان که وتوون و پاراستوونیان له خهشم و غهزه بی خوا. ئەم نایه ته به
 جوړیکی تریش ته فسیری کراوه ته وه به لأم به راستی به لامه وه زۆر بی هیژو لاوازه له بهر نه وه
 باسم نه کرد، ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ ئەگەر په روهر دگارت مهیلی بوایه و
 بیویستایه هه موو ئاده می ئەگه پرا به یهک ئوممهت و هه موو کوئنه بوونه له سه ر یه ک نایین و
 بیروباوه، به لأم وای نه ویست، به لکو به جوړیکی دروستکردن که دهست نه دن بۆ
 پینموونی و گومرایی به مهیل و خواهی شی خوئیان، هه ر باریک هه لبرترین و هه ر که س
 سه رنجامی کرده وهی خوئی بگریته گه ردن، خوا ویستی ئەم ئاده می یه بهو جوړه دروست
 بکات، که واته به پینی ئەوه ئەبئی دو به ره کی بن، ﴿وَلَا يَزَالُونَ خٰنِفِينَ﴾ هه می شه دو به ره کیش
 ئەبن بهم په رنگه هیندی له سه ر هه ق و هیندی له سه ر ناهه ق، وهک (ئین و عه باس) ئە فه رموی -
 خوا لییان پازی بی - ﴿إِلَّا مَنْ رَجِمَ رَبُّكَ﴾ مه گه ر که سی که که په روهر دگارت می به ره بانی
 پیکرد بی، واته خوا ویستی ئەم ئاده می یه یهک ئوممهت نه بن بهم جوړه هه ر که س بتوانی و
 سه ر به ست بی له هه لبراردنی ریگه ی خوئی، ئەوه ش داخوازه بۆ ئەوه ی دو به ره کی بن
 ته نانهت له عه قیده و بیروباوه ردا، مه گه ر ئەوانه ی که می به ره بانی خوا فریایان که وت بی به هوی
 ئەوه وه پینموونیان وه رگرت بی و پینی هه ق و راستیان دای ته به رو دو به ره کیان تیدا نه کرد بی و
 یهک بارو یهک بیروباوه بوون لهو ریگه راسته دا ئیتر با ناریک و دو به ره کی بن له گه ل ئەو
 گومراییانه دا، ﴿وَلِلَّذٰلِكَ خٰلِفَةٌ﴾ هه ر له بهر ئەوه ش دروستی کردوون، ئەو دو به ره کی و
 می به ره بانی پیکرد نه وهک (ئین و عه باس) ئە فه رموی - خوا لییان پازی بی - واته کردوونی
 به دوو دهسته: دهسته ی می به ره بانی پیکراو، که واته دوو به ره کی نابن له پروا و عه قیده دا،
 دهسته ی می به ره بانی پی نه کراو، که واته دوو به ره کی ئەبن، وهک له نایه تیکی تر دا ئە فه رموی:
 ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ واته دروستکردنه کیان دوا پوژو سه رنجامی ئەوه بوون که
 بوون به دوو دهسته، (موجاهید و عیکریمه) ئە فه رموون: وتهی ﴿وَلِلَّذٰلِكَ﴾ دهست نیشانه بۆ
 می به ره بانی پیکردن، (حسن و عطا) ئە فه رموون: دهست نیشانه بۆ هه ر دوو به ره که، له سه ر ئەم
 رایه ش ئەبئی بلین: دروستکردنه کیان سه ری لهو دو به ره کی یه وه نه رچوو، که واته له سه ر پای
 یه که م و ئەم رایه پیتی (ل) بۆ عاقیبه ته و له سه ر پای دووه بۆ هوی، بیجگه له م رایانه چهند
 پای تریش هه یه له ته فسیری ئەم نایه ته دا و پیویست نییه باسکردنیان، دیاره ئەوانی به ری
 ئەو می به ره بانیه که وت بن به پینی به لینی خوا دوا پوژو چاره نووسیایان به هه شته، وهک
 دوا پوژو چاره نووسی ئەوانه ی که لانه دن له ریگه ی راست و دژی هه قن،

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لِأَمْلَانِ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١١﴾ وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
الرُّسُلِ مَا نُنشِئُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقِّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١١١﴾

بريتييه له دوزخ به پيى بريارى خوا وهك نه فرموى: ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ وتو بريارى
په روردگارت ته او بوو دبربارى نه وانهى كه پيښموني وهرناگړن و دژى هقن، وتو
برباره كه ش نه ميه: ﴿لَأَمْلَانِ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ سويډ به خوا دوزخ پر په كم له
جن و له نادمى هه مو پيگوه - خوا په نامان بدات به ميه ره بانى خوى --

ئينجا له دوايى سوره ته كه دا پوي فرموده نه كاته پيغه مبر ﴿وَعَلَّمَ﴾ و هوى گيړانه وهى
نه و داستانهى بؤ باس نه كات و نه فرموى: ﴿وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾
نهى پيغه مبر هه والت نه دىني و بؤت نه گيړينه وه به پيكي هه موو جوړيك له هه واله
گرنگه كانى فروستاده كان، نه و هه والهى كه دلى توى پي به ميرو دامه زراو بكيين ﴿وَجَاءَكَ فِي
هَذِهِ الْحَقِّ﴾ هاتوو بؤت له م سوره ته دا نه وهى كه راست و هقه له بارهى بانگو
بانگه وازه كه ته وه، به سه رهات و داستانى نه و فروستاده وه، له بارهى باو و په وشتى خوا
له ناو نه و گه و نوممه تانه دا، له بارهى راستى و به دى هاتنى موژده و هه ره شه كانى خواوه،
﴿وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ هاتوو بؤت ناموژگارى و بيرخستنه وه و ياد و بيره وهى بؤ
پرواداران كه به وه پند و ته من و هرگړن له پيشووه كانه وه، به لام نه وانهى كه پروايان نييه و
پند و ناموژگاريه و پند و ناموژگارى و بيرخستنه وه كاريان تيناكات، به لكو نه وانه نه بين
هه ره شه يان لى بكي و جارى بچران و جيا بوونه وهى ته و او يان ناراسته بكي، وهك
نه فرموى: ﴿وَقُلْ﴾ بلئ: ﴿لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ به وانهى كه پروا ناهينن ﴿اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ﴾ كارو
كرده وه بكن له سه ر بارو حالى خوتان كه وان له سه رى ﴿إِنَّا عَمِلُونَ﴾ به راستى نيغه له سه ر
بارو حالى خومان كارو كرده وه نه كين و به رده و ام نه بين له سه رى

وَأَنْظِرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ ﴿١٢٢﴾ وَاللَّهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ

وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

﴿ وَأَنْظِرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ ﴾ چاره‌روانی بکن بؤ پروداو و به‌سهراتی خراب که به‌سهر ئیمه بیٲ وهک خوٲان به‌ته‌مان، به‌راستی ئیمه چاره‌روانین بؤ سزاو به‌سهراتی خراب بوٲان به وینهی به‌سهرات و سزای گه‌له پینشووه‌کانی وینهی خوٲان، ئه‌وه‌ش شتیکی نهینیی و غه‌یبی ته‌نها خوا خوئی نه‌زانی که‌ی نه‌بین، ﴿ وَاللَّهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ته‌نها بؤ خواهیه و به‌ده‌ست خواهیه غه‌یب و نه‌ینیه‌کانی ناسمانه‌کان و زه‌وی، ﴿ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ ﴾ هر بؤ لای نه‌و نه‌گیریته‌وه کاروبار هه‌مووی ﴿ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ﴾ که‌واته نه‌و به‌پرسته و پشت به‌و به‌سته و کاروباری خوٲت هه‌واله‌ی نه‌و بکه، ﴿ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ بی‌گومان په‌رومردگارت بی‌ناگا نییه له هر کرده‌وه‌یه‌ک که ئیوه نه‌که‌ین.

ئا به‌و جوړه نه‌م سوړته دوا‌یی پی‌هینرا، نه‌م سوړته‌ی که ده‌ستی پیکرا به‌تاک و ته‌نیایی خوا له په‌رستندا، به‌که‌رانه‌وه و په‌شیمان بوونه‌وه و توبه‌کردن بؤ‌لای و که‌رانه‌وه بؤ لای له‌دوا پوژدا، دوا‌یی پی‌هینرا به‌وه‌ی که ده‌ستی پیکرا، ئه‌وه‌ش له‌پاش گه‌ردش و خولانه‌وه‌یه‌کی دریز له‌ناوچه‌کانی بوونه‌وه‌رو دهر وون و پروداو و به‌سهراته‌کانی گه‌له‌کانی رابوردو، که‌واته نه‌وپه‌ری رینک و پینکی و هاوکاری هه‌یه له نیوان یه‌که‌م جار و سهره‌تای سوړته‌که له‌گه‌ل دوا دوا‌یی و کوٲایی پی‌هیناندا، هه‌رچوٲی نه‌و رینک و پینکی و هاوکاری سهره‌تا و دوا دوا‌یی هه‌یه له‌گه‌ل داستان و مه‌به‌ست له‌هینانیدا داستانه‌کان، ئه‌وه‌ش به‌لکه‌یه‌کی پروونه له‌سهر نه‌وه‌ی که خاوه‌ن و ئیرهری نه‌م قورنانه ته‌نها خواهیه، نه‌که‌ر وا نه‌بوا‌یه هه‌رگیزه‌وه نه‌ته‌هات، پاک‌ی و بینگه‌ردی بوٲیرهری قورنان و بؤ‌قورنانه‌بی وینه‌که‌ی.

سوره‌تی «یوسف»
مه‌ککه‌یییه و (۱۱۱) نایه‌ته

بسم الله الرحمن الرحيم

دوایی هات سوره‌تی «هود» و ئینجا سوره‌تی «یوسف» دیت که له هاتنه خواره‌وه‌شیدا له پاش «هود» هاتوو و وه‌ک ئه‌و مه‌ککه‌یییه و له‌و کاته سه‌خت و ته‌نگه‌دا هاتوو که سوره‌تی «یونس» و «هود» یان تیدا هاته خواره‌وه، ئه‌م سوره‌ته سه‌دو یازده نایه‌ته و سه‌ره‌تاکه‌شی وه‌ک سه‌ره‌تای سوره‌تی «یونس» وایه، بێجگه له‌وه‌ی یه‌که‌م نایه‌تی به‌وته‌ی (الحکیم) دوایی پێ‌ئه‌هینن، یه‌که‌می ئه‌م به‌وته‌ی (المبین) ئه‌وه‌ش به‌جیگه‌و شوینه‌که‌یه، مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی له‌سوره‌تی «یونس» دا ئه‌سل و بناغه‌ی ئایینه‌و باسی خواجه‌تی و سروش و په‌یام و زیندوو بوونه‌وه‌و حیساب و پرسیاره‌که ئه‌وه‌ش ئه‌وپه‌ری لی‌زانی و کاردروستییه، مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی لی‌زه‌دا پی‌غه‌مبه‌ری‌ک که چه‌ند پووداوو به‌سه‌ره‌تی نایابی به‌سه‌ر هاتوو و له‌هه‌موو کاره‌کانیدا پێ‌شه‌وا و په‌یره‌وی کراویکی گرنگ بووه، که‌واته باسو پوونکرده‌وه له‌ویدا پێ‌ویسته. ئه‌م سوره‌ته که سه‌رتابه‌خواری داستانی ئه‌و پی‌غه‌مبه‌ره‌یه (علیه السلام)، ئه‌و داستانه‌ش چه‌ند به‌سه‌ره‌ت و پووداووی تیدا‌یه که هه‌مووی تاقیکردنه‌وه بووه و پێ‌ویستی هه‌بووه به‌ ئه‌وپه‌ری خۆگری و دامه‌زراوی و ده‌رچوون و گوزه‌رکردنی ئه‌و پی‌غه‌مبه‌ره له‌و هه‌موو تاقیکردنه‌وه‌دا به‌ری‌ک و راستی و ئه‌وپه‌ری سه‌ربه‌رزی، هاتنه‌ خواره‌وه‌ی ئه‌م سوره‌ته و داستانه به‌جێ ترو شایسته‌تر بووه بۆ دلنه‌وایی و ئارام دان به‌دلی نازیزو یاره‌کانی (ﷺ) که له‌و کاته‌دا ژیاون له ناخۆشترین و سه‌خت‌ترین کاتدا، ئه‌و کاته سه‌خته‌ی که ناوبرا به‌ سالی غه‌م و په‌ژاره.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّيَّةَ ءَابَتْ الْكِتَابِ الْمِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ

عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ

الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

ئینجا با بیینه ژیر سایه‌ی نایه‌ت‌کان تا دل‌مان پاراو بکات‌وه بهم باسو و به‌سهراته

گرنگه، له یه‌که‌م جار‌وه قاپی سوره‌ت‌که نه‌کات‌وه و نه‌فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

* الرَّيَّةُ ﴿سَهَابَرَتْ بَهْمِ پیتانه له چند سوره‌ت‌یکدا به دریزی و به کورتی دواوین و زور له پای

زانایانم باسکرد، یه‌کئی لهو رایانه نه‌مه بوو که بهر نه‌بریت‌وه له خه‌لکی و له یه‌که‌م جار‌وه به

تایبه‌تی گه‌لی عه‌رب، به‌مه‌ی نه‌م قورئانه پیکه‌ات‌وه لهو پیت و وته‌یانه که نه‌وان قسه و

گفت و گوئی پی‌نه‌کن له‌گه‌ل نه‌ودا هه‌موو داماو و ده‌سته‌پاچهن له‌وه‌ی وینه‌ی بلین، واته نه‌م

پیتانه و وینه‌یان، ﴿تِلْكَ ءَابَتْ الْكِتَابِ الْمِينِ﴾ هه‌ر نه‌وانه‌ن و له‌وانه پیکه‌ات‌وه نه‌و نایه‌ته به‌رزو

بلندان‌هی که هه‌موو که‌س داماو و ده‌سته‌پاچهن له ناستیاند، نه‌وانه نایه‌ت‌کانی نه‌م نامه‌یه‌ن

که پوون و په‌وان و پوونکه‌ره‌وه‌ی مه‌به‌ستن، پوون و ناشکران، پووی که‌ره‌وه‌ی هه‌ق و ناهه‌قن،

نه‌مانه‌ن که خو‌یان به خو‌یان به‌لگه‌ن له‌سه‌ر راستیان و له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌له توانای خه‌لکی

به‌دهرن و هه‌موو له‌لایه‌ن خواوه هاتوون، ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ به‌راستی ئیمه نه‌و نامه‌یه‌مان

هینایه خواوه‌وه به قورئان و خوینراوه‌یه‌کی عه‌ربه‌ی و پیکه‌ات‌وه له پیت و وته‌ی عه‌ربه‌ی

﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ له‌به‌ر نه‌وه‌ی وه‌ری گرن و تیی بگه‌ن و ئینجا ژیریتان بخه‌نه کارو تا بو‌تان

ده‌رکه‌وئ نه‌و نامه‌یه‌ه‌راسته و له سنووری توانین و ده‌سه‌لاتی خه‌لکی به‌دهره، بزائن نه‌و

که‌سه‌ی نه‌م نامه‌یه‌کی پیکه‌یناوه ناگونجی له‌تیره‌ی ناده‌می و دروستکراوان بیت، که‌واته

به‌پیی ژیری نه‌بی وه‌سی و فرمووده‌ی خوا بی، ژیریش نه‌بی نه‌وه بزانی و بی‌ری

لیبکات‌وه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی له‌شو و قه‌باره‌ی نه‌م سوره‌ته داستان و سه‌رگوزه‌شته‌یه نه‌وا به

تایبتهی باسی ئەو بارەى ئەکات و ئەفرموی: ﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾ ئێمە هەوالت

پێئەدەین و باس ئەکەین بۆت بە جواترین باسکردن، یا جواترین باس و داستانت
پێئەدەین، ﴿هَذَا الْقُرْآنَ﴾ بەهەى پامان گەیاندوو وەحی و سەروشان
کردوو بۆلات ئەم قورئانە، ئیتر مەبەست هەموو باس و هەوآل و داستانهکانی قورئان بێت، یان
مەبەست ئەم باس و هەوآل پێدان و داستانهی ئەم سورەتە بێت، بەهەرکام هەلنەگرێ و پێکە.

لەسەر باری یەکەم: شتیکی ئاشکرایە ئەو تەرزو رەوشتەى کە قورئان بەکاری هێناوە
لەباس و هەوآل پێداندا هەر لەدەست قورئان دێت و لەدەست کەس نایە و لاسایش ناکرێتەو.

لەسەر باری دووهم: دیارە بەگشتی هەموو هەوآل و داستانهکانی قورئان پێک و راست
تەر و ئەوپەری کاردرۆستیان تێدایە، بە شیوەى تایبەتی ئەم داستانی ﴿یوسف﴾ زۆر
شیرین و بێ وینەیه، چونکە باسی ئەم شتانهی تێدایە: حەسەدەت بەرو حەسەدەت پێبراو،
مۆلک و مالیک، شایەت دەرو شایەت لێدراو، عاشق و مەعشوق، بەند و بەرەڵا کردن، هەرزانی و
قات و قەری، گوناھ و لێبوردن، دوری و لەیەک بچپان و کۆچ و بار کردن، زەلیلی و زال بوون،

بێجگە لەوانە ئەم داستانه نیشان ئەدات کە پێگرو بەرگری کەر نییە بۆ بێبارو قەزا و قەدەری
خوا. ئەگەر خوا خێرو پێز بدات بە هەرکەس هەموو جیهانیان ناتوانن بێ پێزی بکەن،
حەسەدەت مایەى بێ بەشى و کەم و کورپیە، ئارام و خوگرى هۆی خوۆشى و دەرو
لێکردنەو، تەگبیری کارو بار بە ژیری ئەکرێ و هۆی بەختەو، یە لەژێندا، هەروەها
چەند شتی تر کە لەم داستانهدا هەن. خۆای میهرەبان پێغەمبەری ئازیزی بەهرەمەند کرد

بەم قورئانە پێرۆزە بەبێ ئەمەى ئاگاداری بووبن لێی یان بە تەمای بووبن لەو و پێش وەک
ئەفرموی: ﴿إِنَّ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ﴾ بەراستی ئەى پێغەمبەر تۆ لەپێش ئەم
قورئانەدا و راگەیاندنێ بە تۆ لە بێ ئاگایان بوویت و هەر بە خەیاڵیشتدا نەنەمات، کەرەتە
هەرآل دانت بەم شتە کەلێی بێ ئاگا بوویت بەلگەیهکی پوونە لەسەر ئەو کە لەلایەن خواوە
هاتوووە بۆت.

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿١﴾ قَالَ يَبْنَؤُكَ لَا تَقْضِيَنَّ رُءُوكَ عَلَيَّ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ

مِثْرٌ

له پاش ئەم سەرەتایە ئینجا یتە سەر داستانەکو و ئەیکات بە چەند زنجیرەییەک، یەکەم زنجیرە دەست پێ ئەکات لە خەودیتنی «یوسف» هەو تا نوایی هاتنی پیلانی براکانی و گەیشتنی بە مصر، ئەفەرموی: ﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ﴾ باسی ئەو کاتە بکە کە «یوسف» گوتی بە باوکی: ﴿يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ ئەو باوکی خۆم بەراستی من لە خەودا یازدە ئەستێرە و خۆرو مانگم دی بەم شیوە: ﴿رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾ بینیمان بە سوژدە بەری، شیوەی یتەکەیان زۆر گرتگ بوو، بەم رەنگە ئەوانەو بینی لە شیوەی کەسانیکی ژیر کە سەر بخەفینن بە سوژدە بردنەو بۆ بە گەورەگرتن و ریز پیدان، لەبەر ئەوە باوکی خەوێکی بە گرتگرت و زانی کە ئەو کۆپەو پاشە پۆژیکی بەرزو بلندی ئەبن، لەپاشدا ئەو دەرکەوت، هەرکەس شتی وا ببیستی ئەوێ لێ وەر ئەگرتی، لەبەر ئەوە نامۆزگاری کرد کە ئەو خەو نەگێریتەو بۆ براکانی، وەک ئەفەرموی: ﴿قَالَ﴾ باوکی پێی فەرموو: ﴿يَبْنَؤُكَ لَا تَقْضِيَنَّ رُءُوكَ عَلَيَّ إِخْوَتِكَ﴾ ئەو کۆپەو خۆشەویستم خەوێکەت باس مەکە و مەگێرەو بۆ براکانت، ﴿فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ تا بە هۆی ئەووە حیلە و پیلانیکت بۆ بگیرن، واتە بەهۆی ئەووە حەسەدەت پێ ببەن و بکەونە پیلانگیری بۆت ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ بەراستی شەیتان دوژمنیکی ناشکرایە بۆ ئادەمی، کە واتە بەهەر جۆر بۆی بکری هەول ئەدات بۆ هەلگیرساندنی ئاگری ناکۆکی و دوژمنایەتی، حەسەد تیش چەکیکی بەکارە بۆ ئەو، یەعقوب (علیه السلام) کە ئەو خەوێ کرد بە نیشانە لەسەر پاشە پۆژو پایە و پلەو بەرز بۆ ئەو کۆپەو دلی بو ئەو پۆیسی کە ئەو پایە و پلە بەرزەش لە بارەو ئایین و خواناسییەو ئەبن و ئەو کۆپەو ئەبن بە جیگای ئەو فەر و بەرەکەتەو کە خوا بەخشی بە خانەوادەو ئیبراھیم، لەبەر ئەوە فەرموی بەکۆپەکەو،

وَكَذَلِكَ يَجْئِبُكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا

أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

﴿وَكَذَلِكَ يَجْئِبُكَ رَبُّكَ﴾ واته هر چونی مهلیبژاردی بۆ دیتنی ئهو خوه که بهلگهیه لهسهر پایه و پلهی بهرزت، ههروهها بهوینهی ئهوه مهلت نهبژیری پهروهردگارت بۆ پیغهمبهرتی و پادشایهتی، یان بۆ کاروباری گهوره به گشتی، ﴿وَرَبِّكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ فیرت نهکات و زانات نهکات به بهشیک له خهوپهرزین و زانینی دوا پوژی ئهو حهوانه که ئههینرین، وهک ئهم خهوی خۆیه و خهوی هاوپرێکانی له بهندیخانه و خهوی پادشاکهی که لهمهوپاش دین، ئهو زانینانه بههرهیهکن لهلایهن خواوه و ئهیانبهخشی به هیندی له بندهکانی، ئیتر له پیغهمبهران یان لهپیاو چاکانی تریش، مهسهلهی دیتنی خهو بهراست دهرچوونی به پرێکی لهزۆر کاتدا، ههروهها خهو پهرزین و راستی خهو پهرزین له هیندی کاتدا، ههروهها ئهو شتانهی که دین بهدلداو پینان نهگوتری، کهشف و ئیلهام، یان خهتهره و خهیاڵیک که ناو نهبرئ بهوهسوهسه و هیچکام لهوانه دهخلی بندهیان نییه، ئهم جوژه مهسهلانه شتیکی ناشکران و ههرکس پرزی خۆی به لاهه بیئت ئهبن بوونیان به راست بزانی و ئینکار و دهمه دهمی نهکات تیاپاندا، ﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ﴾ چاکهو نیعمهتی خوا تهواو نهکات بهسهرتهوه، بهم پهنگه لهنیعمهتی دنیات بهردهوام نهکات تا ئهگهیهته نیعمهتی پوژی دواپی، یان پیغهمبهری و پادشایهتیت پئنهات، ﴿وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ﴾ بهسهر خانهوادهی (بهعقوب)هوه که بریتین له باوک و دایک و براکانی یوسف و نهوهکانیان، بهم پهنگه پرگاریان نهکات لهناکوکی و ناخۆشی و شادیان نهکات بهخۆشی و سهرکهوتن و سهربهززی، ﴿كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ﴾ ههرجوئی نیعمهتی خۆی تهواو کرد بهسهر ههردوو باوکهکهتهوه له پینشهوه، ئهو دوانهش: ﴿إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ﴾ (ئیهراهم و ئیسحاق)ن بئگومان باوک و باپیر ههر باوکن لهراستیدا، بهراستی ئهوهی که خوا کردی دهربارهی ئهو خانهوادهیه زۆر بهرینه، ههروهها کار و کردهوهکانی خوا سهرجهم پرێک و راست و بهجین و ئهوپهری لیزانی و کاردروستیان تیدایه وهک دهست نیشان نهکات بۆ ئهوه که ئهفهرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بهراستی پهروهردگارت زانای لیزان و کاردروسته.

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّالِفِينَ﴾ (٧) إِذْ قَالَ لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيَّ إِنِّي

مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ

نیجا کوتایی هینا له شیوهی وتو ویزی یوسف و باوکی - سهلامی خویان لی بیت -
ئهو قسهو باسهی له پیش چاو ون کردو باسو شیوهیهکی تری هینایه بهرچاو، باسو
شیوهی پیلانی براکانی یوسف و نیازو تهگیری بهدیان دهربارهی ﴿یوسف﴾ ئهو برایانهی
که دایک جیازهی بسون، لهیهکهم جاروه ئهفرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ﴾
بیگومان و بهراستی لهداستان و سهرگوزهشتهی یوسف و براکانیدا، چهند بهرپارهو
نیشانهیهکی پوون هیه لهسهردسهلات و زانین و کاردروستیدا خوا، لهسهر میهرهسانی و
لوتفی دهربارهی بهنده ههلبژیرواوهکانی و پهروهردهیان، لهسهر چهند شتی گرنگی تر، لهو
داستاندا بهلگه و نیشانهی زور هیه بو ههموو کهس، بهلام سوودو بههرهی ئهو نیشانهو
بهلگه یانه همر بو کهسانیکه بهدوای ئهواندا ئهگهزین و به گرنگ ئهیانگرن و پرسیاریان لی
ئهکن، لهبهرئوه تایبتهی ئهکات و ئهفرموی: ﴿السَّالِفِينَ﴾ ئهو بهلگه و نیشانانه همن بو
پرسیار کهران و ئهوانهی که بهدوای ئهو شتهدا ئهگهزین، هیندی ئهفرموی: مهبهست به
پرسیار کهران جوولهکهکان پرسیاریان کرد لهم داستان به تاقیکردنهوی پیغهمبهر (ﷺ)،
ئهو کاته مهبهست بهلگه و نیشانهیه لهسهراستی پیغهمبهر (ﷺ) هرچهند ئهم بارهش
ئهگونجی، بهلام پای یهکهم بههیزتره لای زانا بهرزهکان، لهسهر هر بار ئهم سهرهتا سهرنج
راکیشیکی بههیزه بو گرنگی ئهم داستان و به گرنگی گرتنی، نیجا دیته سهرد داستانکه و
ئهفرموی: ﴿إِذْ قَالَ﴾ باسی ئهو کاته بکهکه ئهو برایانه لهناو خوینا کوتیان: ﴿يُوسُفُ
وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيَّ إِنِّي مِنََّا﴾ بهراستی یوسف و براکهی - واته بنیامین که برای باوک و دایکی
یوسف بوو - خوشهویست ترن له ئیمه بهلای باوکمانهوه، ﴿وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ لهکاتیکدا ئیمه
کومهله پیاوئیکن بههیزو به دسهلات، ئهتوانین ههلسین بهخرمهت و کارو فرمان،

إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَبْحَلُ لَكُمْ وَجْهٌ آيِسٌ وَتَكُونُوا مِنْ
 بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْقَاهُ بَعْضُ
 السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا بِعَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَصْحُونَ ﴿١١﴾
 أَرْسَلَهُ مَعَا غَدَا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

﴿إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ به راستی و باوکمان له گومرایی یهکی پوون و ناشکرادایه و وا له
 هله‌دا، باوی دوو کوپی مندا لئ هدهات به‌سه‌ر ئیمه‌دا، به‌لئی به‌راستی جی شه‌رمی و بی
 نه‌ده‌بیان کرد، نه‌فامی و هله‌یه‌کی ناشکرابوو ئه‌و بریارو و ته‌یه‌یان، به‌لام ئه‌م ئاده‌مییه‌ کاتی
 له‌به‌رنامه‌ی خوا بپرا دوو چاری هله‌ ئه‌بیئت و هله‌بازه، نایا یوسف ئه‌و خه‌وه‌ی گپ‌راییته‌وه‌ بۆ
 ئه‌و برایانه‌ی وه‌ک نامه‌داره‌کان ئه‌لین؟ له‌ شیوه‌ی نایه‌ته‌کانه‌وه‌ وا دهرئه‌که‌وه‌ی که‌ نافه‌رمانی
 باوکی نه‌کردبئی و خه‌وه‌که‌ی نه‌گپ‌راییته‌وه‌، چونکه‌ ئه‌گه‌ر وا بوایه‌ ئه‌بوو باسیکیان بگردایه‌ و
 ته‌نیا باودان و خوش ویستنه‌که‌یان نه‌ئه‌کرد به‌ هو‌ی داخ و قینه‌که‌یان له‌ یوسف، ئه‌و قینه‌
 به‌تینه‌ی که‌ بوو به‌هو‌ی ئه‌و نیازه‌ به‌ده‌یان، نیازی کوشتن که‌ گه‌وره‌ترین تاوانه‌ له‌ دوا‌ی
 بی‌بروایی و هاوبه‌ش ره‌وادان بۆ خوا، ئه‌وه‌تا هیندیکیان گو‌تیان به‌وانی تر: ﴿اَقْتُلُوا یُوسُفَ﴾
 یوسف بکوژن، ﴿أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا﴾ یا توپی بده‌نه‌ خاک و لا‌تیکی دورو نادیار، که‌ ئه‌وه‌ش
 جیاوازیه‌کی وای نییه‌ له‌ کوشتن بۆ مندا‌لیکی بی‌ده‌سه‌لات، به‌ هرکام مه‌به‌سته‌که‌ی ئه‌وان
 پیکدیت که‌ ده‌ست نیشانیان بۆ کرد به‌ وته‌ی ﴿يَبْحَلُ لَكُمْ وَجْهٌ آيِسٌ﴾ واته‌ یه‌کی له‌و دوو شته‌
 بکه‌ن تا به‌هو‌ی ئه‌وره‌وه‌ پوو ئیکردن و خوش ویستنی باوکتان یه‌ک بارو تایبه‌تی بیئت بو‌تان،
 واته‌ تا یوسف ببی دلی باوکی هر پوو له‌ ئه‌و ئه‌کات، به‌لام که‌له‌ به‌رچاو نه‌ما ئیتر له‌سیری
 ئه‌چیت و دلی هر پوو ئه‌کاته‌ ئه‌مان، خه‌یال و بۆچوونیان به‌و جو‌ره‌ بوو، به‌لام له‌وه‌ویشدا
 هر هله‌بوون، ئه‌وه‌ بوو له‌پاش نه‌مانی له‌به‌رچاو سو‌زو خوش ویستنی نه‌گپ‌راو به‌لکو
 به‌میز تر بوو، شه‌یتان به‌و جو‌ره‌ فریوی دان وه‌ک له‌باره‌ی گونا‌هه‌که‌شیانه‌وه‌ هله‌بخه‌له‌تان‌دن
 که‌ به‌ تۆبه‌ کردن چاره‌سه‌ری بکه‌ن و بیسپرنه‌وه‌، وه‌ک گو‌تیان: ﴿وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ﴾
 له‌پاش یوسف و له‌ناو بردنی ئه‌بن به‌ ده‌سته‌ و کو‌مه‌لیکی صالح به‌ تۆبه‌ کردن و گه‌رانه‌وه‌ بۆ

لای خوا، به لام دیاره توبه بهو جوړه نییه، به لکو نهوه شتیکه که شهیتان خه لکی
 پی هه لنه خه له تینن، له ناو نهو بریا نه دا یه کیکیان ویردانی هاته جوش و له دلوه رازی نه بوو
 بهو پاو بریاری نه وانه و رایه کی تری دهر پری که میانه بیټ و داخو قینی نه وان دامرینیته وه و
 یوسفیش له ناو نه چئی وه که نه فرموی: ﴿قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ﴾ له وانه یه کیکیان گوتی: ﴿لَا تَقْلُوا
 بُسْفَ﴾ یوسف مه کوژن، ﴿وَالْقُرْهُ فِي غَيْبَتِ الْجَبِّ﴾ فرئی بده نه ناو بیخی بیره که یان شوینتیکی
 تر به بهر چاوه وه نه بی - و ا دهر نه که وی که له و دهورو به رده دا بیرکی دیاری و ناسراو بووی -
 ﴿بَلَقَطَهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ﴾ هیندی له ریبوارو کاروانیه کان نهیدوزنه وه و نه یگر نه لای خوین، نهو
 پای نهوه هر چوئی میانه بوو هر وه ها به شیوه یه که گوتی که بیان خاته گومان و دوو دلویه وه،
 بهم په نگه گوتی: ﴿إِنْ كُنْتُمْ فَعِلَّيْنَ﴾ نه گهر ئیوه کارو کرده وه یه کی به سهر دینن و نه تانه وی
 شتیکی پی بکه نه دهی نه وه بکه ن، واته مه یکه ن نه گهر نه یکه ن نه وه بکه ن، ئینجا - وه که له مهو
 لا دهر نه که وی - هه موو رازی بوون بهم رایه، بی گومان نه بی نه وه ش به شیوه یه که بیټ که
 باوکیان پی نی نه زانی، له بهر نه وه هه ولیاندا که به ناوی سهیرانه وه دوری بخنه وه له
 باوکیان و له پاشان بردیان و خستیانه ناو بیره که و له پاشان کردیان به گورگ خوار دوو، وه که
 پوون نه بیته وه له م نایه تانه ی داهاتوو که نه فرموی: ﴿قَالُوا﴾ گوتیان به باوکیان: ﴿يَتَأَبَّأْنَا مَا
 لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُسْفَ﴾ نهی باوکی خو مان چیه بو توو چیه که تو لیمان نه مین نیت له سهر
 یوسف و مه ترسی نه که یه که نیازی به دمان بی بی پی ﴿وَإِنَّا لَهُ لَنَصْحُونَ﴾ له کاتیکدا که
 بی گومان ئیمه بو نهو دل سوژو ناموزگاری که رین و نیازی خیرمان پی هیه، ﴿أَرْسَلَهُ مَنَا
 عَدَا يَرْتَع وَيَلْمَب﴾ به یانی بینیره له گه لمان بو دهر و دهشت با به نارزه وی خو میوه جات و
 خوارده مهنی بخوات و رابویری و کارو کرده وهی خوش بکات ﴿وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ﴾ له کاتیکدا و
 بی گومان ئیمه پاریزه رین بو ی له وهی دوو چاری هیچ نارچه تی یه که بی بی، نه وانه له پیشه وه
 گله بیان کرد له باوکیان به وهی که نه مین نییه لیان، نه میش لی رده دا بهر پرچی نهو گله بییه ی
 دایه وه به وهی هو ی سستی و گیروگرفتی له نارده نه که یه دایه مه یه خو ی پی ناگیری و نه بی
 له جیابونه وهی یوسف لی و مه ترسیش نه کات له وهی گورگ بیخوات،

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ، وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّمْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا
 لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّمْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَخَسِرُونَ ﴿١٤﴾ فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ، وَاجْتَمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ
 فِي عَيْبَتِ الْجَبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

وەك ئەفەرەمۆی: ﴿قَالَ﴾ باوكیان گوتی: ﴿إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ﴾ بەراستی بردنی
 ئیو و جوی کردنەوهی لە من غەمبارم ئەكات ﴿وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّمْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ﴾ و
 مەترسی ئەكەم كە گورگ بیخوات لەكاتێكدا كە ئیو لە ئیسی بێن ئاگابن ﴿قَالُوا﴾ ئەوانیش
 گوتیان: ﴿لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّمْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ سویند بە خوا ئەگەر گورگ بیخوات لەكاتێكدا
 ئێمە دەستەبەکی بەهێزو بە دەسهلاتین، ﴿إِنَّا إِذًا لَخَسِرُونَ﴾ بەراستی ئەو كاتە ئێمە
 دەستەپاچە و زیان بارین و كەلكی هیچمان بێوە نییە، بەو جۆرە و بەو هەموو دلتیا كردنە
 قەناعەتیان كرد بە باوكیان كە بینیری لەگەلیان ﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ﴾ ئینجا كاتی یوسفیان برد
 لەگەن خۆیان ﴿وَاجْتَمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي عَيْبَتِ الْجَبِّ﴾ هەموو بێاریان دا بیخەنە بیخی بێرەكە، یان
 شوینیکی تر كە بە بەرچاوهوه نەبن، كاتی كە بردیان و ئەو بێاریان دا ئەو كردهوه بەدیان
 بەجێهێناو ئەو كردهوهیان كرد كە كردهیان، یوسف (عليه السلام) ئەوكارە بەدهی بەسەر
 هینراو كوتە ئەو تەنگی و سەختیەكە بەبیر لێكردنەوهشی دل دیتە لەرزە، لەو كاتە
 سەختەدا خۆی میهرەبان دل ئارامی كرد بەو جۆرە كە ئەفەرەمۆی: ﴿أَوْحَيْنَا إِلَيْهِ﴾ رامان
 گەیاندر خستمانە دلبیە ﴿لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا﴾ سویند بە خوا هەرالیان پێی ئەبەیت بەم
 كارەیی كە پێیان كردی، واتە خوا تۆ بزگار ئەكات لەم سەختی و تەنگییەیی كە هەتە، بەرزو
 بڵندت ئەكاتەوه بەسەریانداو لەو كاتەدا هەرالیان بەم كردهوهی كە بەسەریان هینایت، ﴿وَهُمْ
 لَا يَشْعُرُونَ﴾ لە كاتێكدا ئەوان هەست ناكەن و نازانن كە تۆ یوسفیت وەك لەمەو پاش قورئان
 بۆمان باس ئەكات، بە چەند جۆریکی تریش تەفسیر كراوەتەوه بەلام ئەوهی كە گوتمان
 لەدەلدا جیگیر ترە، ئەوهیان كرد،

وَجَاءَ وَآبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتْعِنَا فَاكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءَهُ وَعَلَى قَيْصِهِ يَدْمِرُ كَذِبٌ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا

﴿وَجَاءَ وَآبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾ نپواره کاتی تاریکی داهات هاتنوره بؤ لای باوکیان به گریانهوه و نهگریان، واته گریانیان له خوین هینا تهک بهراستی گریانیان هتبی ﴿قَالُوا﴾ کوتیان: ﴿يَا أَبَانَا﴾ نهی باوکی خویمان ﴿إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتْعِنَا﴾ نئممه پویشتین و دهرچوین و له شوینی کؤبوونهوه مان پیشپرکیمان نه کرد و هرکام نه مان ویست پیش بکهوین لهوی تر، نیتر لهراکردندا، یان له تیر نه ندازی و نیژیر گرتن یان هرکاریکی تر، یوسفمان به جن هیشت لای شت و مهکهکه مان، ﴿فَاكَلَهُ الذِّئْبُ﴾ بهموی نهوه وه گورگ خواردی ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا﴾ بن گومان تو دنیا و برواکه نیت پیمان و بهراستمان نازانی، ﴿لَوْ كُنَّا صَادِقِينَ﴾ هرچهند نئممه راست و راستگوین، له (نیین و عباس و موجهاید) هوه ریوایه تکراره که نهوانه کارژوله یهکیان سهربری و کراسهکهی یوسفیان خویناوی کرد پیی بؤ نهوهی بیکن به نیشانه لهسهر خواردنی گورگهکه، دهی دیاره نیشان دانی خوینی نهو کارژوله به خوینی یوسف درویهکی زله، وهک نهو کردهویه هر دروی پوت بیت لهبرنهوه بهو شیویه نیشانی نه دات و نه فرموی: ﴿وَجَاءَهُ وَعَلَى قَيْصِهِ يَدْمِرُ كَذِبٌ﴾ خوینکیان هینا بهسهر کراسهکهیهوه که درؤ بوو، واته کراسهکیان هینا که خویناوی کرابوو به خوینکی درؤ، بهم پهنگه خوینی یوسفیان نیشان داو خوینی نهویش نهبوو، (یعقوب) (علیه السلام) بؤی دهرکوت که یوسف گورگ نهیخواردوووه به پیلان نهو دهنگ و باسهیان دروستکردوووه، لهبرنهوه ﴿قَالَ﴾ فرموی پینان ﴿بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا﴾ واته نهخیر گورگ نهیخواردوووه بهلکو نهفس و دهرونهکهی خوٚتان فرماتان پئنهکات به خراپه، کارکی زور بهدی بؤ ناسان کردن و شیرینی کرد له پیش چاوتان هاتا کردتان و پیی هلسان،

فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ

يَبْشُرِي هَذَا غُلْمٌ وَأَسْرُوهُ بَضْعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرَّوهُ بِمَنْبٍ بَخْسٍ

دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ واته ئینجا بهرامبهر بهو کردهوی ئیوه کاری من دان به خودا گرتنیکی جوان و شیرینه که نهوش نهویه وهك (حسن) نهفهرموی: باسی نهکات و شکات و دادی خوئی هر لای خوا بکات، ﴿وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ هر خوا داوا لیگراوی کومهک و یارمهتیه لهسر نهوهی که ئیوه نهیلین و باسی نهکن، واته داوا کومهک و یارمهتی له کاره دا هر له خوا نهکم.

ئینجا نهگهریتوره بۆ لای یوسف که به تهنیا خراوته ناو بیرهوه تا بزاین چی بهسر دیت، نهفهرموی: ﴿وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ﴾ کاروانیک هات، دیاره پیوستیان به ناو ههیه، ﴿فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ﴾ ئینجا نهوهی که تایبتهی به چونه سر ناو هینانی بۆیان، نهوهی خوینیان نارذ ﴿فَأَدْلَى دَلْوَهُ﴾ نهویش پویشتو دۆلچهکی خوئی دامیلا بۆ ناو بیرهکهو یوسفیش دهستی پیوه گرت تا هاته دهرهوه، ئینجا کاتی یوسفی بینی ﴿قَالَ يَبْشُرِي﴾ گوتی نهی موژدهو خوشی وهره کاتی هاتنی تویه، یان نهی هارهلهکانم سهرنج بدهن و بییستن موژدهکم ﴿هَذَا غُلْمٌ﴾ نهمه کوپیکی منالی گرنکه، ﴿وَأَسْرُوهُ بَضْعَةً﴾ نهم رستهیه به چهند جوریک تهفسیر کراوتهوه وهک له کتیبهکانی تهفسیردا هاتوه، له ناو نهوانه دا نهم جوړه بههیز تره له دلدا، کاروانیهکان یوسفیان داشاردو حالو باریان دهرنهخست و به مالو شت و مهکی بازگانینیان نیشان دا بۆ نهوهی بیکن به بهندهو بیفرۆشن، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ بیگومان خوا زاناو ناگایه بهوهی نهوانه نهیکه، ﴿وَشَرَّوهُ بِمَنْبٍ بَخْسٍ﴾ فرۆشتیان به نرخ و پارهیهکی کهم و ناتهاو ﴿دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ﴾ فرۆشتیان به چهند درهه میکی ژمیروا، نهوانه بۆ شتی کهم نرخ مامله یان به ژماره نهکرد، وه بۆ شتی به نرخ به کیشان،

وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ
 عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَنْجِيَهُ وَلَدًّا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ
 الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ
 ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

﴿وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ﴾ نهوانه كه فروشتیان دهرباره یوسف له نهویسته كان
 بوون و یوسفیان نه نهویست، حزیان شه کرد پزگار بین له دهستی، چونکه دوزرابووه و
 مهترسییان شه کرد گومان وا ببری که به زور کردوویانه به بهنده و نهی فروشن، لیره دا نهلقهی
 یهکم له زنجیره ی داستانه که دوایی هات، نهلقهی دووم دست پی شهکات له گه یشتنی
 یوسف به مصر فروشراوی به وینه ی بهنده، به لام نهوه ی که له مصر کپی هستی به خیرو
 خوشی کرد له ناوچاوی یوسفدا، له بهرنه وه به گرنگ کرتی و نیشانی دا وه که نه فرموی:
 ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ﴾ نهو که سه ی که له مصر یوسفی کپی، واته عزیز ی مصر
 گوتی به ژنه که ی: ﴿اَكْرِمِي مَثْوَاهُ﴾ پزنی جی و شوینی مانه وه که ی بگره، دیاره کاتی پزنی
 جی و شوینی مانه وه و نیشته جینه که ی بگری باشر نه بین پزنی خوی بگری، واته چاک
 چاودیزی و سهرپه رشتی بکه ﴿عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا﴾ نومیدمان وایه سوودمان پی بگه یهنی
 له باره ی پاریزکاری مال و سامانمان و به کاری بینین له بهرزه و مندی خو ماندا ﴿أَوْ نَنْجِيَهُ وَلَدًّا﴾
 یان بیگی پزین به کوری خو مان – وا دهرنه که وی کور و نه ولادیان نه بووی – له بهر نهوه ی
 هستی کرد به ژیری و هله که وته یی یوسف، گوتی بیگی پزین به کوری خو مان، نینجا لیره دا
 نهوه ستی و به تیهلکیش دست نیشان شهکات بهوه ی که نهوه ی سازا بو یوسف به تهگیرو
 سازاندنی خوا بووه، نه فرموی: ﴿وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ﴾ واته هرچونتی خوش
 ویستنی یوسفمان دامه زراند له دلی عزیز ی مصردا، یان هرچونتی یوسفمان دامه زراندو

جیگیرمان کرد له مالی عزیزدا، یان هرچونئ یوسفمان پزگار کردو دئی عزیزمان نهرمو
 بهزهیی دار کرد لهسهری، وهها گپرامان بوئی جئو شوئین و پایهو پلهی بهرز بوئی له ولاتی
 مصردا، ﴿وَلْيَعْلَمَنَّ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ واته یوسفمان دامهزاند له مالی عزیزدا، تا پرو
 بدات ئهوهی که پروی داو به هوئی ئهوهوه یوسف کهوته بهندیخانه، بو ئهوهی فیبری هیندی
 خو پهرژینی بکهین که یهکئ لهوانه خو پهرژینی خهوهکهی پادشا بوو که بوو به هوئی
 پرنزی یوسف لای پادشا تا ئهوه رادهی گپرای به کاربهدهست له مصردا، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ﴾
 آئرو ﴿خو زاله بهسهر کاری خویدا، به جوئی هموو کارهکانی به ئهوپهری کاردروستی
 هاتوهو و هرچی ئهوه بیهوئ ههروه ئهوبئ، ئهوه تا یوسف و براکانی ویستیان لهناوی بهرن و
 کاری بهدی بهسهر بینن و خوایش پیچهوانهی کارهکهی ئهوانی ویست و ئهوهی خوا ویستی
 بهدی هات، ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ بهلام زوربهی خهلکی نازانن که کار بهو
 جوړهیه. ئهه نایهته به دوو جوئی تریش تهفسیر کراوهتهوه بهلام ئهوهی که گوتمان بههیزو
 پیک تره لهگهئ باسو شوئنهکهدا. خوا به میهرهبانی خوئی یوسفی پهروهده کرد تا کهیشته
 ئهوپهری هیزو تواناو ژیریی، ئینجا ئهفرموی: ﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ کاتی
 کهیشته ئهوپهری هیزو توانای، پیمان بهخشی حوکمرانی و زانین، واته زانینی خو پهرژین
 که یوسف لهوهدا بههرهیهکی تایبهتی بووه، یان مهبهست به حوکم لیژانی و کاردروستیه،
 مهبهست به عیلم تیگهیشتنه له شهریهتدا، یان مهبهست به حوکم و پیغمبرئیتینو عیلم و
 شهریهته وه که له (ئیین و عهباس)هوه هاتوه، به چند شتیکی تریش تهفسیر کراوهتهوه
 ﴿وَكَذَلِكَ نَجْرِي الْمُحْسِنِينَ﴾ بهو پاداشته نایابه پاداشتی چاکه کاران ئهدهینهوه، واته یوسف له
 بیرو باوهرو له کردهوهو رهوشندا چاک و چاک کار بوو، ئیمهیش لهبر ئهوهو به پیئی ئهوه
 پاداشتمان دایهوه.

وَرَوَدَتْهُ الْآتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ، وَعَلَقَتْ الْأَبْرَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ

رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

ئىنجا دىتە سەر باسى كارىكى زۆر سەخت و تاقى كردنەو ەيەكى زۆر قورس كە ھاتە پىنى
يوسف و دوچارى بوو، ئەو ەش ئەمە بوو يوسف لە جۆشى گەنجى و جوانيدا كەوتە ناو
مال و خانەوادەيەكى زۆر بەرزو بەرپىز. لەو كاتەو لەو ژيانى خۇشى و كامەرانىيەدا. ئافرەتتىكى
پايە بەرز كە ژنى سەرەك وەزىرى مصر بىت، ئەو ئافرەتە بەكەويتە خوارو ژورى ئەو كوپرە
جوانە بۇ ئەو ەى كارى بى شەرى پى بكات، لەگەل ئەو ەدا ئەو كوپرە سەرپىنچى بكات و
نەخەلەتى بەو ئافرەتە! بە راستى كارەكە زۆر زۆر گەرەو گرنگە، ئىنجا با گوى شل بەكىن
بۇ قورئان بە وتە بەرزەكانى خۇى ئەو ەوودا ەمان بۇ بەگىرپىتەو ە، ئەفەرموى: ﴿وَرَوَدَتْهُ الْآتِي هُوَ
فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ﴾ واتە ئەو ئافرەتەى كە يوسف لە ماليدا بوو كەوتە خوارو ژورى يوسف و
ويستى بيخەلەتيني و دلى دابيني بۇ كارى بى شەرى لەگەلى و ئەويش لە گوى نەئەكردو
ئەيويست رابكات و خۇى قوتار بكات لە دەستى ﴿وَعَلَقَتْ الْأَبْرَابَ﴾ ئافرەتەكەش قاپىيەكانى
داخست بۇ بەرگري كردنى لە ەرچوون و پاكردن، ﴿وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ پىنى گوت: وەرە
پىشەو ە بە پەلەو چەسپانى بەكە ﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ﴾ يوسفىش گوتى: من پەنا ئەگرم بە خوا بە
پەنا گرتن لەو ەى تۆ نيازى ئەكەيت و ئەتەوى، ﴿إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾ بە راستى كارم بەم
جۆرەيە: خوا كار بە دەست و خاوەنى منە، جىئ و شوپىن و پلەو پايەى منى چاك و شيرىن
كردو ە، كەواتە ياخى ئابم لىئى و گوناھ ناكەم، يان بە راستى وەزىر گەرەو خاوەنى منەو
پىنى گرتووم، كەواتە چۆن ناپاكى بەكەم لەگەل ئەو كە چاكەى لەگەل كردم ﴿إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ﴾ بە راستى ستەمكاران ناگەن بە ئامانج، مەبەست ستەمكاران بە شىو ەى گشتى
يان بە پىنى جىئ و شوپىنەكە مەبەست شەروال پىسانە، بە ەركام ئەگونجى و دەست ئەدات،

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِوَيْهٍ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِوَيْهٍ﴾ سویند به خوا ئهو نافرته نیازی تیکهلی کاری ژن و میردی یوسفی کرد ﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ یوسفیش نیازی ئهوی کرد، بن گومان پیغه مهران - سهلامی خویان لی بیت - به لای هه مووانه وه پاک و خاویقن له گونا هه گوره کان له پیش پیغه مهربه ریتیشدا، وهک هیندی له گونا هه بچوکه کانیش که نیشانه ی پهستی و ریسوایی، نیازی زینا، شهروال پیسی، یه کیکه لهو گونا هه که ئه بنی پاک بن لینی، جا له بهر ئه وه زانایان هه ولیان داوه بو نه هیشتنی ئه و گرییه، کوپو جه ماوه له سهر ئه وهن که مه بهست به نیازه که ی یوسف نیازو خه تهره ی دهر وونه که به پیی سروشتی ئاده می شتیکی چار نه کراوه و بهرگری ناکری به وینه ی نیازو ئاره زوی پوژووه وانی تینوو بو ئاو و نایشی خواته وه، ئه و نیازو خه تهره دهر وونیهش پیش ئه وه بوو که نیشانه و به لگه کانی خوا دهست پئی بکات و له پاش ئه وه ئه وهش نه ما، هیندی له سهر ئه وهن که ئه و نیازه دهر وونی و خه تهره دهر وونیهش هه نه بووه چونکه خوا ئه فهرموی: ﴿لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ واته یوسفیش نیازی ئه و نافرته ی ئه کرد ئه گه ر ئه و به لگه و نیشانه پوونه ی خوی خوی نه دیتایه، ماتول ئه وه ی بینی هه نه بووه، بن گومان دهقی قورئانه که له یه که م جارو له دواییدا به پوونی باسی پاک و خاوینی یوسف ئه کات و په نا بردن و به خوا خوی له گه ل هه موو هه ول و تهقلای که ئه و نافرته به کاری هینا بو هه لئه تاندنی، ئه و نافرته خان و مان و به دهسه لاته که یوسف ئه ژیا له گه لی له و کوشک و نیازو ریزو نیعمه ته فراواندها، له کاتیکدا که نافرته که خاوه نه و یوسفیش ریزر دهسته و چاو له به ره، له هه مان کاتدا ئاده مییه و به شداره له سروشت و داخوازی ئاده میدا، که واته هیچ جیکه ی سه رسوپمان نییه که به پیی ئه و سروشت و داخوازه له هیندی کاتدا لاوازی پوی تی بکات و مه یلیکی دهر وونی بیوات بو داخوازه سروشته که ی، به کورتی و پالفتی کردنه وه ی ئه و گرییه یه کیکه له م دوو باره:

۱- و ته ی ﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ وه لام بیت بو ﴿لَوْلَا أَنْ رَأَى﴾ یا وینه ی بریار بدری له دوایه وه، ئه و کاته ئه و نیازو خه تهره هه نه بووه، وهک له پیشه وه باسکرا.

۲- وهلامه که شتیکی تربیت، به لام مبهست به ﴿بُرْهَانَ﴾ نهو عیصمهت و پاکیه بی که خوا دای به پیغه مبهران، مبهست به بیننه که ی برپوای به هیزو هست پیکردنه به جوړی وهک بینرا به بی چاو، یان نهو به لگه و نیشانه ناشکرا بیت که خوا کردوویه تی به هوی قدهغه کردنی داوین پیسی، یان مبهست نهو پیغه مبه ریتی و زانینه تایبته یه که خوا به خشی به پیغه مبهران، واته نه گهر نهو به لگه و نیشانه ناشکرا نه بوایه یوسف دوچار نه بوو تیکه لی نهو نافرته ی نه کردو به گوئی نه کرد، به لام نه گهر مبهست به ﴿بُرْهَانَ﴾ نهو شته ناشکرایانه بیت که له ریوایه ته لاوازه کاندای هاتون، وهک نه وهی که وینه ی باوکی خرابیته بهرچاوی په نجه ی خوی گهستی و پیسی وتبئ: یوسف تو له ریزی پیغه مبهراندا نوسراوی و نیازی کرده وهی نه فامان نه که ی؟ یان وینه ی باوکی هاتبئ و دابیتی به سهر سنگیدا، ههروه ها چند شتیکی تری وینه ی نه مانه که لهو ریوایه تاندا هاتوه، له سهر هرکام لهوانه نابئ وهلامی ﴿لَوْلَا﴾ نهوه بیت که گوترا، چونکه نهو کاته وا نه گه یه نی یوسف مهیلی نهو گونا هانه ی کردوه و عیصمهت و پاکیه نه بووه و به هوی نهو نیشانه گهراوه ته وه لهو گونا هه، دهی نه وهش پیچه وانو دژی رای موسلمانانه.

کورتی باسه که له سهر رای یه که م: یوسف نیازی نهو نافرته ی نه کرد به هوی دیتنی نهو به لگه و نیشانه پوونه ی خوی نیتر نهو به لگه و نیشانه یه هرچی بووی... له سهر رای دووم: نیازو خه تهره ی سروشتی نهو نافرته ی کرد، نه گهر نهو عیصمهت و سیفته ی پیغه مبه ریتی نه بووایه دوچار ی نهو گونا هه نه بوو. که واته له سهر هر بار خوا پاراستی وهک نه فهرموی: ﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ﴾ بهو جوړه یوسف مان راگیر کردو دامانه زاندا بو نه وهی لایده یین له ناپاکی له خاوه نه که ی و زیناو داوین پیسی که زور به دو خراپه، یان مبهست به (سوء) کاری به ده به گشتی و (فحشاء) زیناو شهروال پیسیه، هوی نهو دامه زان و لادانهش نه مه یه که نه فهرموی: ﴿إِنَّهُم مِّنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ به راستی یوسف لهو بهنده یان مانه که خویان یهک بارو پاک و خاوین کردوه بو بهنده یی و گوئی رایه لی، یان نایینی خویان پاک و خاوین کردوه بو خوا، نه مه له سهر خویندنه وهی (المُخْلِصِينَ) به ژیره، له سهر خویندنه وهی به سهره (المُخْلِصِينَ) نه لئین: به راستی یوسف لهو بهنده یان مانه که خوا پاک و خاوینی کردون بو گوئی رایه لی.

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ، مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَْا سَيْدَهَا لِدَا آبَابٍ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ

مَنْ أَهْلَهَا

﴿وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ يوسف و نافرته ته که ش پیش برکن و چه سپانیان کرد بؤ لای قاپیه که،
 یوسف بؤ دهرچوون و خو قوتار کردن له نافرته ته که، نافرته ته که ش بؤ راگیر کردن و بهرگری
 کردنی له دهرچوون، ﴿وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ، مِنْ دُبُرٍ﴾ کراسه که ی یوسفی شهق کردو دراندی که بهوه
 بیگری و به هوی نه وهه کراسه که ی لهت کرد، ﴿وَأَلْفَيَْا سَيْدَهَا لِدَا آبَابٍ﴾ له لای قاپی دهره وه
 تووشی گهره ی نافرته ته که بوون، واته میرده که ی که عزیز ی مصره، بی گومان نه شوین و
 کاته جیگه ی پرسیاره له و پروداو و به سرهاته، دیاره نه شویره جیگه ی گومانه، له بهر
 نه وه نافرته ته که ویستی خو ی پاک بکاته وه یوسف به تاوانبار نیشان بدات، له بهر نه وه
 گوتی ﴿قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا﴾ نایا که سی نیازی خراپه ی کرد بی له گه ل مال و
 خیزانتدا نه بی توله ی چی بی؟ ﴿إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ مهگر نه وه ی بهند بگری یان
 سزایه کی بهدیت، یان توله ی نه وه که سه هیچ نییه بیجگه له وه ی بهند بگری یان سزایه کی
 نازارده ی بدری، دیاره نافرته ته که که یوسفی به تاوانبار نیشاندا پیویسته یوسفیش
 بهرگری له خو ی بکات و راستی کاره که دهرخات، له بهر نه وه ﴿قَالَ﴾ فرموی: ﴿هِيَ رَوَدْتَنِي عَنْ
 نَفْسِي﴾ نه وه که وهه خواری ژووری من و ویستی به پیلان دلم بسین و نه وه کاره بهدم پی بکات،
 نینجا خوا کاریکی سازاند که پاک یوسف دهرکه وی، بهم رهنگه یه کیکی له که س و کاری
 نافرته ته که ی کرد به شایهت له سه ر پاکیه که ی وه که نه فرموی: ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا﴾
 شایهتیک له که س و کاری نافرته ته که نیر ناموزا یان خالوزا بووی، منال بووی و خوا
 هینا بیته زمان — وه که له هدیسا هاتوه — یا پیاویکی گهره ی دانا بووی که پاشا
 پرس و رای پیکردوه. یان هه رچون تر وه که بهو جورانه ریوایه تکراره، به هه حال و له سه ر
 هه ر بار نه و شایهت و هه وال دهره،

۱۶ **إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قَدْ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ** ﴿١٦﴾ وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ
 فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٧﴾ فَلَمَّا رَأَتْ قَمِيصَهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ قَالَتْ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ
 كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿١٨﴾ يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ
 ﴿١٩﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتْلَهَا عَنْ نَفْسِهِ

یان ئەو بریار دەرە مەسەلەکی بربەوه و ناژاوه و دووبەرەکی نەمەشت بەم پەنگە کوتی:

﴿إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قَدْ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ ئەگەر کراسەکی لای پێش و

لەبەردەمییه وە لەت کرابێ و هەلدرا بێ ئەو ئەفرەتە کە راستی کردووە و ئەو لە درۆزانە

لەوێ کە ئەیلن، چونکە ئەو نیشانەیکە یوسف پەلاماری ئەوی داو و ئەفرەتە چنگە

یەخە وەستاو، ﴿وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ﴾ ئەگەر کراسەکی لەداو و شەق کرابێ و

هەلدرا بێ: ﴿فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ ئەو ئەفرەتەکی درۆی کردووە و یوسف لەراستگۆیانە و

راستی کردووە لە قسە و داواکەیدا، چونکە ئەو نیشانەیکە لەسەر ئەو کە هەلەتووە

لەدەستی و ئەفرەتە کەوتووە وای بۆ ئەوێ بیکرێ، ﴿فَلَمَّا رَأَتْ قَمِيصَهُ قَدْ مِنْ دُبُرٍ﴾ ئینجا

کاتی مێردەکی بینی کراسەکی لە داو و لەت کراو، ﴿قَالَ﴾ کوتی بە ئەفرەتە کە: ﴿إِنَّهُ مِنْ

كَيْدِكُنَّ﴾ بەراستی ئەو قسە کە کوتت لەبارە لەکەدار کردنی یوسف و پاکی خۆت،

ئەو بەشیکە لە پیلان و فیلێ ئیو ئەو کۆمەلی ئەفرەتان ﴿إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ﴾ بە راستی

پیلان و فیلێ ئیو گەورەیکە ئەو کۆمەلی ئەفرەتان، چونکە باشتر ئەچیتە دلەو و زیاتر کار

ئەکات لە دەروندا بە تاییبەتی خاوەن کۆشکەکان، ئینجا لایەکی کردووە بۆ لای یوسف و

گوتی: ﴿يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا﴾ ئەى يوسف واز بئنه لەم کارو پووداوو و باسى مەكە لاى

ههچكەس، ئەوا دەرگەوت پاكى و پاستى تۆ، گوتى بە ئافرهتەكەش: ﴿وَأَسْتَغْفِرِي لَذُنُوبِكِ﴾

داواى لیبوردن بکە لە گوناھەكەت، ﴿إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾ بەراستى تۆ لەو كەسانەى

كە بەدەستى ئەنقەست گوناھ ئەكەن، لەوانەى كە لادەرن لەبارى پاست، ئەو لادانەش سى

جۆرى هەيه:

یەكەم: نیازی شتى بکات كە ناشیرینه نیاز کردنى و ئینجا ئەو كارەش بکات، ئەمە

هەلەو گوناھى تەواو و بەندە بەرپرسیارە لێى.

دووم: ئەمەیه نیازی شتى بکات كە چاکە بەلام پێچەوانەى نیازەكەى بەدى دیت، ئەمە

لە نیازەكەیدا چاکەو لە کردەو كەدا هەلەیه وەك ئەوانەى كە ئیجتیهاد ئەكەن و بەلام

هەلەئەكەن، ئەمە لیبوراو و بەرپرسیار نییه.

سێیەم: ئەمەیه نیازی شتى خراب بکات و بەلام پێچەوانەى ئەو خراپە پوو بدات لێى،

جا هەلەو لادانەكەى ئەو ئافرهتە لەبەشى یەكەمەو پێویستە داواى لیبوردنى لیبكرێ.

ئەو كارو پووداوو بەو جۆرە وازى لیهینراو و پەردەى بەسەردا درا، بەلام دیارە شتى وا

ناشارد ریتەو هەر ئەبێ بە دەنگ و باس وەك دەست نیشان ئەكات كە ئەفەرموی: ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ

فِي الْمَدِينَةِ﴾ چەند ئافرهتێك لەشارەكەدا، واتە شارى مصر بە بەشەرەو. گوتیان: ﴿مَرَاتُ

الْعَزِيزِ ثُرُودٌ فَتَنَّا عَنْ نَفْسِهِ﴾ ژنەكەى سەرەك و مزیر كەوتۆتە خواری ژووری كۆپە كەنجەكەى

بەردەستى و بە حیلە و فیل ئەبەوى لەگەلى یەك كەوى و كارى بەدى پێ بکات، واتە كارێكى

بەدى كردوو و جیگەى سەر سوڤمان و بیزارى لێدەرپیرینه.

فَدَّ شَعْفَهَا حَبًّا إِنَّا لَنَرْنَهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ
 مُتَّكًا وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ
 حَسْحَسْ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا

﴿فَدَّ شَعْفَهَا حَبًّا﴾ به راستی نه و کوره دلی لهت کرد و به بارهی خوش ویستنه وه، واته
 خوش ویستنه که ی بُو نه و کوره گه یشتو وه ته راده یه که پرده ی دلی در یوه و گه یشتو وه ته ناو
 دلی و ناشار در یته و ه بوی، به م رسته یه تانه و ته شه ره که مان به تین تر کرد، ﴿نَا لَنَرْنَهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾
 به راستی نیمه نه یبیین له گومراییه کی پوون و نا شکر ادایه، چونکه نه یبیین نه و ژنی سره ک
 وه زیره و عاشقی کورنیکی به رده ستی خوی بو وه که غریب و نه ناسرا وه و بنده یه کی کرا وه.
 لیره دا نه و نافرته پیلان و فیلیکی سهیری به کار هینا بُو به ره رچ دان وه ی نه و ته شه رو
 لومه ی که ناراسته یان کرد بو وه وک نه فه رموی: ﴿لَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ نینجا کاتی غیب و قسه
 به ده کانی نه وانی بیست ﴿أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ﴾ ناردنی به دوایاندا و ده عوه تی کردن ﴿وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ
 مُتَّكًا﴾ ناماده ی کرد بو یان جی و شوینی پال و پشت کردن و نان و خوراک خوردن ﴿وَأَاتَتْ كُلَّ
 وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا﴾ کیردیکی دا به هریه کی له وانه بُو نه وه ی به کاری بینن له برین و پچرینی
 خوراکه که یاندا - له ودا دمه نه که وی که شارستانی ه تی مصر تا چ راده یه که به رزو پیشکه و توو
 بو وه - ﴿وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ﴾ گوتی به یوسف بچو به سه ریاندا و خوتیان بُو دمه رخه، نه ویش
 له و کاته دا که نه وان خه ریکن به خوار دنه وه و کیرد وا به ده ستیانه وه چوو بُو ناویان و خوی
 نیشان دان ﴿لَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ﴾ نینجا کاتی یوسف یان بینی به گوره و گرنگیان دانا و سهیریان
 کرد تا راده یه که بی هوش و سه رسام بوون له دیتنی جوانی و شیرینه که ی ﴿وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾
 ده ستی خویانیان پری و زامداریان کرد به کیره کان، چونکه هوشیان نه ما به لای خویان و
 ده ست و کیره کانیا نه وه ﴿وَقُلْنَ حَسْحَسْ لِلَّهِ﴾ به سه رسامیه وه گوتیان: پاک و بیگه ردی بُو خوا
 که شتی وای دروست کرد و وه ﴿مَا هَذَا بَشَرًا﴾ نه مه به شه رو ناده می نییه،

۳۱) قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ وَوَلَقَدْ رَوَدتُّهُ عَن نَّفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ
 وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ لَيَفْعَلْهُ لَيَسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ ۳۲) قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا
 يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ ۳۳) فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ

﴿إِنَّ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ نه مه هیج نییه بیجگه له وهی فریشته یه کی بهرزو بهریزه، نه مه یان
 گوت به پیی نه وهی له دلدا وا دامه زراوه که هیج شتی له فریشته جواتر نییه وه که هیج شتی
 له شهیتان پیسو و ناشیرین تر نییه، ئافره ته که بوی دهر که وت که زال بوو به سهر شو ته شهر
 دهرانه داو هیج ریگیان نه ما بو ته شهر دان له بهر نه وه، ﴿قَالَتْ﴾ گوتی پییان: ﴿فَذَلِكُنَّ الَّذِي
 لُمْتُنَنِي فِيهِ﴾ ئینجا نا نه وه یه شو که سهی که لومه ی منتان نه کرد تییداو به ته شهروه نه تان
 گوت: چون عاشقی بوو؟ دهی تماشا کن خوتان چیتان به سهر مات به بینینی! ﴿وَلَقَدْ رَوَدتُّهُ
 عَن نَّفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ سویند به خوا هه ولم داو که وتته خواری ژوری وه که گوتتان و بیستتان
 که چی نه و پاک و خاوینی بو خوی داناو سه پیچی کرد له من و ریک نه که وت له که لم، هیج
 شهرمی لانه ماو به ته واری راستی دلی خوی دهربری و گوتی: ﴿وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامُرُهُ﴾ سویند
 به خوا نه که ره نه وه نه کات که من فرمانم دا پیی ﴿لَيَسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾ بی گومان به ند
 نه کری، به راستی له ریسوایان نه بیته و نه چیته ریزی نه وانه وه ﴿قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا
 يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ﴾ یوسف بهرام بهر نه وه هره شهی نه و په نای به خوا بردو گوتی: نه ی
 په رومردگارم به ند کردن خوشه ویست تره لام له وهی که نه وانه بانگی من نه که ن بوی ﴿وَإِلَّا
 تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ﴾ نه که ره لانه دهی لیم پیلانی نه وانه ﴿أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ﴾ مه یل نه که م بو
 لایان و دل دانه هینم بو یان و نه بمه نه فامو نه چه ریزی نه وانه وه، به لئی نه مه یه نزاو هاواری
 خواناسان که خویان نه ناسن و هه لئا خه له تین به پاک و خاوینی خویان، له بهر نه وه داوای
 کومه ک و یارمه تی نه که ن له خوا، ﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ ئینجا خوی په رومردگاری نزا که ی لی
 وه رگرت،

فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيْسَ جُنْدُهُ حَتَّى
 جِنِّ ﴿٣٥﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرِنِّي أَخَصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرِنِّي
 أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْتًا بَلِّغْهُ إِنَّا نَنْزِلُكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ﴾ بهم پهنگه پیلانه که یی، بهم جوړه نه وانه یی ناو میوید
 کرد له وهی کاری لیبکه، یا به زیاده دامه زانندن و به میز کردنی له وهی نه وان بتوانن کاری
 لیبکه، یا به هردوو باره که، هو یی نه و نزا و هرگرتنهش نه مهیه که نه فهرموی: ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
 الْعَلِيمُ﴾ به راستی هر خوا بیسری زانو و ناگایه، بیسری پیلانی نه وانه یی و نزیای یوسف،
 زانو و ناگایه به بهرهم و سهره نجاکی پیلان و نزا که، به و جوړه یوسف تیپه ری کرد له
 تاقیکردنه وهی دوو همدا، به لوتف و چاودیری خوا به و بزگار بوونه نه لقی دووم له داستانه
 گرنه که یی دوا یی هات.

نیجا نه و. نه لقی سی یهم و تاقیکردنه وهی سی یهم که دوا ترینه له تاقیکردنه وه
 سه خته کانی ژبانی دست پی نه کات، له ما وهی سی یهمدا چاکه و به هره یی خوا به سهر
 یوسف وه پوون و ناشکرایه، به هو یی نه و زانینه گرنه که یی که خوا پیی به خشی له لایه ن
 خویره، له خه و په رژین و هیندی شتی غنهی و نادیاریی، نیجا چاکه و به هره یی به
 دهر که وتنی پاکیه که یی به ته واری لای پادشا، به دهر که وتنی نه و سیفیت و به هره ییانه یی که
 کپرای به شایانی نه و پاره و پله و پایه به رزه و نه و ده سلات و پادشایه تیپه یی که خوا پییدا و
 به خه یالی که سدا نه هه هات نه فهرموی: ﴿ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ﴾ واته عه زیزو نه وانه یی
 که له گلی بوون له پیشه وه راو بریاریان له سهر نه وه بوو له مه سه له یی یوسف که کوتایی
 پی بینن به گو یی نه دان و باس نه کردن و شاردنه وهی، نیجا له پاش نه وهی چهند به لگه و
 نیشانه یی ناشکرایان بینی و زانی له سهر پاک یی یوسف، له پاش نه وه په شیمان بوونه وه له و
 رایه و رایه کی تریان بو دهر که وت که برتیپه له بهند کردن یی یوسف تا ما وهیه ک بو نه وهی نه و

مهسه له يه كوڤن بيت و نهو قسه و باسه نه مينئى له ناو خه لكيدا، مه به ستي عزيز نهو بوو،
 نافرته ته كهش نهو ي به لاوه چاك بوو، به لكو يوسف ناچار ببئ بو نهو كارى كه نهو نيازى
 بوو، يان خه لكى بزائن كه يوسف تا وانبار بووه، نهو پراو پرياره تازهش نهو به بند كردنه بوو
 وهك نهو فهرموئى: ﴿لَيْسَ خُتَمُهُ حَتَّىٰ حِينَ﴾ سوئند به خوا به ندى نهكهن هه تا ماوه يهك، دواى
 نهو ي به نديان كرد ﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَّانٌ﴾ دوو كو پى ترى گهنج له گه لى چوونه
 به نديخانه كه، نهو دووانه - وهك له مهو پاش دهر نه كهوئى - له خزمهت كارانى پادشا بوون و
 گومانى ناپاكيان ليكرابوو خوا واي ريگخست لهو كاته دا نهوانيش خرانه به نديخانه له گه ل
 يوسف، نينجا كه ديان يوسف رهوشت پاكه و هميشه خه ريكي خواپه رستي و كرده و ي
 چاكه چوو دليانه وهو بهرويان پى پهيدا كرد، له بهر نه وه نهو دووانه ههركام خه ويكي بينى
 داواى خه و په رزيان ليكرد، وهك نهو فهرموئى: ﴿قَالَ أَحَدُهُمَا﴾ يهكئ لهو دووانه گوتى به
 يوسف: ﴿إِنِّي أُرِيكَ أَغْرَ حَمْرًا﴾ به پرستي له خه ودا خووم بينى تر يم نه گوشى كه نه بئ
 به نارهق ﴿وَقَالَ الْآخَرُ﴾ نهو ي تريان گوتى: ﴿أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ﴾ به پرستي
 له خه ودا خووم بينى كه به سهر سه رمه وه نان و خو رايكيم هه لئه گرت كه بالنده و په لهر لئى
 نه خوارد ﴿فَبَشَّرْنَا بِآيٍ وَإِلَيْهِ﴾ هه ولمان بده رئى ئاگا دارمان بكه به خه و په رزيانى نهو ي كه
 گومان، ﴿إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ به پرستي ئيمه تو نه بينين لهو كه سانه ي كه چاك نه زانن
 خه و نه زانن خه و په رزين بكن، يان له وانه ي كه چاكه نهكهن له گه ل خه لكيدا، كه واته چاكه
 بكن له گه لمان به خه و په رزيانى خه وه كه مان له پيشه وه لئيان ديتبوو كه خه و په رزيانه كاني
 راست دهر نه چوون، خوئشى له يهكهم جاره وه فهرموو بووئى: من خه و په رزين نهكهم و
 له زانايانم، يوسف (عليه السلام) نهو ي دانا به هه ل و هه لكه و تيكي چاك بو نهو ي
 بيروباوه رى پاك و خاويئى خوئى باس بكات و پراى بگه يهنى بهو خه لكه ي كه له دهور به رى
 بوون، له يهكهم جاره وه دهست پى نهكات به دوو هاو ريكيه ي و دليانيان نهكات له سهر نهو ي
 خه و په رزيانه كيان بو نهكات،

قَالَ لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأَكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكَ مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

﴿قَالَ﴾ فرموی: ﴿لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأَكُمَا بِتَأْوِيلِهِ﴾ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ﴿نايهت بوٽان هيچ خوراكينك كه بكرئى به پوزيتان و پوزى بدرين پيى لهم بهنديخانهدا مهگرم من هوالتان نهدهمن پيش نهوى پيتان بگات و بيت بوٽان، نيتر مهبهست خوراكينك بيت كه له خودا بيبينن و خمو پهرزىنى نهكات بوٽان، وهك هيندىئ نهفرمون، يان مهبهست نهو خوراكهبيت له بيداريدا بوٽان نههينن وهك باوه، نههميش پيش هاتنى هواليان پيئنهات كه خوراكينكى واتان بوٽيت كه سيفهت و نيشانهى وايه، وهك هيندىكى تر له زانايان بهو جوړه تهفسيرى نهكهنهوه و لهديشدا نهه بههيزتره، بههر حال و لهسر ههريار بهو فرمودهيه سرنجيان رانهكيشئ بولاي نهوى كه خوا زانينيكى تايبهتى پيئنهخشيووه و بهلگه و موعجيزهيه به دهستيهوه، كهواته نهبن بپروا بهينن و ناموزگارى بهكهى وهرگرن وهك دهست نيشان نهكات كه نهفرموي: ﴿ذَلِكَ مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ نهو زانين و هوالهش لهو شتانهيه كه پهروهرديگارم هوالى پيداوم و فيرى كردوم، واته شتيك كه هر لهخواوه وهرنهگيرئ لههيچ كهسى ترهوه دهستكهوت نابئ، هوى نهو بههره و بهخشينهى خواش نههميه كه نهفرموي: ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ بهراستى من سهپيچيم كردوه له تايبينى گهل و كوملنك كه بپروا ناهينن و بپروايان نييه به خوا، ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ نهوانه به تايبهتى بيٽپروان پوزى دوايى. باسو هينانى بپروا به پوزى دوايى ليروه له چهند شوئنيكى ترده نيشانهيه لهسر نهوى كه بپروابه پوزى دوايى بهندو بهشيكى سهرهكى و تايبهتياه له ههموو عقيدهو بيروباوهرهكانى ناسمانيدا، نهك وهك زانايانى (الاديان المقارنات) نهلين كهله يهكهم جاردا نهو بوچوون و بپروايه نهبووه له پاشان هات و تيكلئ بوو، بهلئ له عقيدهو بوچوونى بت پهرسيدا له يهكهم جاردا نهبوو بهلكو لهپاشدا هات، نينجا بهپروونى بيرو باوهرهكهى خوى باسو نهكات و راى نهگهيهئ،

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانُوا لَنَا أَنْ نَشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ
 مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَنْصَلِحِي السَّجِينَ
 ءَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ
 سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ

نه فرمودی: ﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ شوینی نایینی باوک و باپیری

خوم که رتم که نبراهیم و نيسحاق و یه عقوبه، ﴿مَا كَانُوا لَنَا أَنْ نَشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ نه بووه و

نه گونجاوه هیچ کات و هرگیز هیچ شتن بکین به هاوبهش بو خوا، ﴿ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا

وَعَلَى النَّاسِ﴾ نه هاوبهش رهوا نه دان و پهرستنی خوا به تنیا له فهزل و چاکه ی خواوه بووه،

واته نایینی خوا پهرستی به بن هیچ هاوبه شیک نایینی نیمیه، پینمونی کردن بو نه و

نایینه پاکه، چاکه و بهرهمیه که له رایهن خواوه بو نه و که سانه ی که نه و ریگه راسته

نه دهنه بهر، نه و هس شتی که دست نه دات بو هر که سیک که بیه وئی و پوی تی بکات، چونکه

له سروشتیاندا نه و باوه ره پاکه هیه، نه و بوونه و ره ی که تییدا نه ژین به لگه و شایه ته

له سه ری، له په یامی پیغه مبه رانیشدا پوونکراوه ته وه ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ به لام

زوربه ی خه لکی سوپاس ناکه ن و چاوله به ری نه و بهرهمیه نین که خوا پینمونی کردون

بوئی و نه و ریگه راسته ناده نه بهر، به و جوره نه رم و ناسک و سوک و ناسانه یوسف (علیه

السلام) پینمونی کردن و دهستکاری دلئی نه و دوو هاوپرییه ی خوی کرد، نینجا زیاتر

نه چیته ناو دلپانه وه و به پوونی بیروباوه ره که ی خوی دهرنه خات و بن نرخی و پرو پوچی

بیربو او پرده‌کمی نهوانی ناشکرا کرد. فرمودی: ﴿يَصْلِحِي الصَّحْنِ﴾ نهی دوو هاو پرده‌کمی بهندو

بهندیخانهم ﴿أَرْبَابٌ مُّتَّفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ نایا چندد خواو پرستراوینکی جیا

جیاو بهش بهش که نیوه بریاری نه‌دهن باشه، یان خوایهک که ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یه و تاکو

ته‌نیایی زالله به‌سهر هه‌موو شتی‌کدا؟ ﴿مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ

مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ بیجگه له خوا هیچ شتی‌ک ناپه‌رستن مه‌گهر چندد ناوینکی پروت که

نیوه و باوک و باپیرتان گپراوتان به‌ناو به نه‌فامی و به گومرایی، بو چندد پرستراوینک که

به‌هیچ جوریک شیاوو شایسته‌ی په‌رستن نین، که‌واته هه‌ر وته و ناوی پروت نه‌په‌رستن که

خوا هیچ جوره نیشانه و به‌لگه‌یه‌کی نه‌میناوه‌ته خواره‌وه له‌سهر نه‌و ناو بردن و ناوانه، نیتر

ناویراوه‌کان بین وهک زوری‌هی بت په‌رستان دارو به‌ردو خورو مانگو فریشته و شتی تر

نه‌په‌رستن که هه‌ن، یان په‌رستراوه‌کان نه‌بن و به‌خه‌یال بریار بدرین وهک هیندی بت

په‌رستانی له‌سهره که ناو نه‌برین به (المشبهه)، هه‌ر شتی‌کیش خوا بریاری له‌سهر نه‌داین

نابئی بریاری له‌سهر بدری،

إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿١٠﴾

چونکه: ﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ بریار نی یه بؤ خوا نهبن و بریار هر بؤ نهوه، بریاری نهویش نهویه که نهفرموی: ﴿أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ فرمانیداره به همووان که هیچ شتی نهپرستن بئجگه له خواو هر نهو بپرستن به تاو و تهنیا ﴿ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ هر نهو پرستنی خوا به تهنیا نایینی راستی دامهزراوی نهگؤراوه که رابهرو نیشانهی تهواوی لهسره ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ بهلام زوریهی خه لکی نازانن که کاره که بهو جوریهو نهو شته راسته نازانن، یان زوره نهزانن و زانینیان نییه، بههوی نهوهوه چند ناویک نهپرستن کهله خویانهوه دایان هیناوهو نهکوتونهته شوینی شتی که ژیری داخوزه بؤی و له نایینهکانی خوایشدا بهو جوره هاتوه، سرچاوهی نهو لادانه نهویه هر شتی کرابی بهباوو دهقی پیوه گیرایی، هر شتی که بینرئ و هستی پی بکری هر دلیان بهوه بهستوه، زوریهی سروشتی خه لکی بهو جوره هاتوه، جا بههوی نهوهوه هیندی وینه بؤ خوا دانه نین و هیندی لهش و قهبارهی بؤ رهوا نهدهن و هیندی شته گرنگه بوونهوه ریهکان لهخوره انگوله نهستیرهکان نهناسی، هروهها نهو هموو مهله و نهفامی و نهزانیانهی تر.

بهراستی یوسف (علیه السلام) بهو چند وته کورتانه هموو نیشانه و دروشمهکانی نهو نایینه پیروزهی نهخشه کیشا، هموو پیکهینهرو راگیر کهری نهو بیروباوهرو عهقیده پاکهی دیارییکرد. هرچونئ هموو پایه بنه رتهکانی هاوبهش رهوادان و نهفامی و سرکینشی هینایه لهرزه، نینجا به نهو پهری لیزانییهوه بیروباوهره پاکهکی خوی چه سپاند له دلی هاوپرئکانیدا، بهم رهنکه له یه کم جاروه خوی خوشهویست نهکات لای نهو دووانهی که داوای خه پرئینیان لیکرد، بهناو بردنیاں به هاوپرئ خوی له بهندیخانهدا، له پیوه بانگی نهکرد بؤ بیروباوهرهکی خوی، به لکو بهو پرسپارهی کردی سروشت و ژیری دانه چله کینئ و وریایان نهکاتوه هروهکو باسکرا: ﴿أَرْيَابٌ مُتَفَرِّقُونَ حَيْرٌ﴾. نینجا ههنگاویکی تری نا لهبن نرئ کردنی بیروباوهری بت پرستی و نهفامیتی کاتئ فرموی پنیان: ﴿مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ نینجا به تهواوی کارهکی ناشکرا کرد بهوهی به پوونی باسی نهوهی کردو دیارییکرد، نهوهی که شیاوو شایستهی پرستن و گوی پرایهلی یه،

يَصْجِي السِّجْنَ أَمَا أَحَدُكُمْ فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَا الْآخِرُ فَيُضَلَّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ ۗ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبَّهُ فَلَيْتَ فِي السِّجْنِ يَضَعُ سِنَّينَ ﴿٤٢﴾

له پاش نهوه ههتا سهر پرسيارو خهوه كهى نهوان و خهو په رژيني كرد بهم جوړه كى نه فهرموى: ﴿يَصْجِي السِّجْنَ﴾ نهى دوو هاورينكې بهنديخانه م ﴿أَمَا أَحَدُكُمْ فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا﴾ نهوه تان كه گوټى له خهومدا تريم نهگوشى بو نهوهى بين به ناروق، نهوه ناروق دهرخواردى ناغاو گهوره كهى نهوات، واته بهره لا نهكړئ و نهچيتهوه سهر كارى خوئى و وهك لهوه و بهر ناروق ټيكلهرو دهرخوارد دهرى پادشا. ﴿وَأَمَا الْآخِرُ فَيُضَلَّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ﴾ نهوى تر نهكوژئ و ههله واسرئ پهلهور له سهره كهى نهخوات. يوسف (عليه السلام) نهكرد كام خاوهن موژدهيه و كام سيا چارهيه، بهلام دنيايى كرد لهسهر كاره كه به پيئى نهو زانينهى كه خوا پيئى بهخشييو، نهگيرنهوه كه نهو ههواله سهختهيان بيست پهشيمان بوونهوه و گوټيان: درومان كرد، به هر حال فهرموى: ﴿قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ﴾ بريار دراو براوهرتوه نهو كارهى كه نيوه پرسى ټيدا نهكهن و داواى خهو په رژينتاكردو نهيكهن، كاره كه هر بهو جوړه نهبن كه خوا بريارى داوه، يوسفى پاكي بهند كراو كه پادشا فرمائيدا به بهند كردنى به قسهى فيتنهى ناپاك، بهبن ليكولينهوه يوسفى پاك پيئى خوش بوو كه ههوال و دهنكو باسى راستهقينهى بگات به پادشا، بههوى نهوهوه بكوټيتهوه له بووداوو بهسهرهاتهكهى، لهبهر نهوه: ﴿لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا﴾ بهو كهسهى لهو دوو بهند كراوه كه يوسف لاي و ابوو بزگاره و بهره لا نهكړئ و نهچيتهوه سهر كاره كهى خوئى لاي پادشا، پيئى فهرموى: ﴿أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ باسى من بكه لاي گهوره و كاربهدهستهك ت - واته پادشا - باسى بارو حال و ستم ليكراوى من بكه، بهلام خوا نهويويست نهو باسه بگات، وهك دهست نيشان نهكات كه نه فهرموى: ﴿فَأَنْسَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبَّهُ﴾ شهيتان لهبيري بردهوه باسه كه لاي پادشا بگات، ﴿فَلَيْتَ فِي السِّجْنِ يَضَعُ سِنَّينَ﴾ بههوى نهوهوه يوسف له بهنديخانه دا ماوهى چند سالتك مايهوه كه ههلهكړئ بوژياد له سئ سال تا نو سال -

زۆر له زانايان لهسەر ئهوهن كه كهوت سال مایهوم، خوای پهروهردگار ویستی كه یوسف
 فیر بکات له هه موو کاتیگدا پشت هر به خوا بهستی و گوئی نهبن له هیچکس و هیچ
 هویهکی تر، له بهر ئهوه به جیهینانی پیویست و مه بهسته که ی نهخته دهستی نه پادشا و نه
 که سیک که په یوهندی به پادشاوه هه بیست، ئه وهش به شیک بوو له و به هره و هه لبراردنه ی که
 پیی به خشی، بهنده هه لبرژاوه کانی خوا نه بن خویان تایبهتی و یهک بار بکه ن بو خوا،
 جلهوی هه موو کاروباریان بده نه دهستی قودرته تی ئه و، گواستنه وه ی هه نگاهه کانیان واز لی
 بینن بو ئه و، ئه گه ر له یه که م جار وه ئه وه یان پی نه کرا خوا میهره بانیان له گه ل ئه کات
 به نا چاری ئه وه یان پی ئه کات تا هر ئه و بناسن و هه موو کاروباریان بده نه دهستی ئه و و
 سوژو خو شی و په زامه ندیان هر به پیری و فه رمانی ئه و بیست.

ئهم نایه ته به چه ند جوړیکی تریش ته فسیرکراوه ته وه، ئه وان هه هه لئه گرن، به لام ئه وه ی که
 گوتمان به هیزه و پرای زۆر به شی له سه ره، له سه ره ئه م ته فسیره ی که هه لم بژارد دوو پرسیار هه یه:

۱- وتھی ﴿ظَنَّ﴾ که بو گومان و دوو دلایه چون بو یوسف به کار هینراوه؟ له وه لامدا
 ده لئین ئه گه ر یوسف ئه و خه و په رژینه ی له سه ر پای خو ی بووی به پیی به لگه و
 نیشان هه یه که بو ی ده رکه وتبی ئه و شتیکی یه قینی و قه تعی نه بووه و جیگه ی گومانه و
 مافی خو یه تی به وتھی ﴿ظَنَّ﴾ بگوتی، ئه گه ر خه و په رژینه که ی له لایه ن خواره بو
 هاتبی به وه حی و سه روش ئه و مه به ست به و وتیه یه قین و پراوی ته واره، وه ک له چه ند
 نایه تیگدا به و شیوه یه به کار هینراوه، وه ک نایه تی: ﴿إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبِيَ﴾ و ﴿الَّذِينَ
 يُظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْكُوا رَبِّهِمْ﴾.

۲- بی گومان داوای کۆمهک بو بهرگری سته م له خو شتیکی شه رعیه یه، که واته بوچی بووه
 به خال و له که به سه ر یوسفه وه؟ له وه لامدا ئه لئین: پایه و را ده ی به زتر بووه له وه ی
 وه ک خه لکانی ناسای ده ست بگری به ه و سه به به وه، به لکو ئه و نه بوو وه ک
 ئیبرا هیمی با پیره گه و ره ی هر پشتی به خوا به ستایه، که نه گه یز نه وه له کاتیگدا
 ویستیان فری دهنه نا و نا گره که و جو بهر ئیل هات بۆلای و پیی گوت پیویستی هکت
 هه یه؟ ئه ویش فه رموی: پیویستی به تو: نه خیرا!

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَعٍ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَعٌ عِجَافٌ وَسَعٌ سُبُلَكْتٍ خُضِرٍ
 وَأَخْرَجَ يَأْسِتَ يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُءْيَايَ إِنْ كُنْتُ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾ قَالُوا أَضْغَنْتُ
 أَحْلِمٌ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَمِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ

تینجا ئەم باسە لیڤەدا بەجێ ئەهێلێ و سەرئەنجام پارانەکیشتی بۆلای پادشا که خەویکی
 دیتوو و داوای خەو پەرژینی ئەکات لە کۆڤو دەستە و بەستەکی، ئەفەرموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾
 پادشا ووتی: ﴿إِنِّي أَرَى سَعٍ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ﴾ لەخەودا حەوت پەشەو لاخی قەلەوم بینی ﴿يَأْكُلُهُنَّ
 سَعٌ عِجَافٌ﴾ که خواردبوونی و ئەبخواردن حەوتی زۆر لەپرو لاواز ﴿وَسَعٌ سُبُلَكْتٍ خُضِرٍ
 وَأَخْرَجَ يَأْسِتَ﴾ حەوت گۆلی دانەویڵەم بینی که سەوز بوون و دانەکانیان رەق نەبوو، وە
 حەوت گۆلی تری وشک که زال بوو بوون بەسەر گۆلە سەوزەکاندا تا دایان پۆشین و وێنان
 کردن ﴿يَتَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُءْيَايَ إِنْ كُنْتُ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ﴾ ئەهی کۆمەلی پیاو ماقولان هەوالم
 بەدەنی لەسەرئەنجام و دا پۆژی ئەم خەو، واتە خەو پەرژینی ئەم خەو،م بکەن ئەگەر ئیوه
 خەو پەرژینی خەو ئەکەن، ئەوانیش لەبەر ئەزانینی خەو پەرژینهکی یان لەبەرئەوهی پێیان
 ناخۆش بوو بەدۆ خراپ بەدن لە پەوی پادشا، ئەوەش بەپێی باوی دەست و پێی پیاوه
 گەرەکان که ئەیانەوی شتێ بەدن لە پەوی گەرەکانیان که دڵخۆشیان بکات، لەبەرئەوه:
 ﴿قَالُوا﴾ گوتیان بە پادشا: ﴿أَضْغَنْتُ أَحْلِمٌ﴾ ئەمە خەوی تێکەل و پێکەل و پەو پەوچە و
 خەویک نییه که خەو پەرژین هەلبگرێ: ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَمِ بِعَالِمِينَ﴾ ئێمە زانا نین بە خەو
 پەرژینی خەوی پەو پەوچ و تێکەل و پێکەل، لەویدا ئەوهی که هاوڕینی یوسف بوو لە
 بەندیخانەدا خەوی بینی و بە گوێرەوی خەو پەرژینهکی یوسف پزگار بوو، ئەو هاوڕێیه
 یوسفی بیر کەوتەوه و زانی که یوسف خەو پەرژینی ئەم خەو ئەزانێ و بەهۆی ئەوهوه
 هەوال و خەو پەرژینهکیان پێرانەگەیهنێ وە ئەفەرموی: ﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ﴾
 ئەو کەسەهی کە پزگار بوو لە دووانەهی کە لە بەندیخانەدا بوون و بیری کەوتەوه لە پاش
 چەند سالیک،

أَنَا أَنْتُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسَلُونِي ﴿١٥﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
 يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرَىٰ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ
 يَلْمُزُونَ ﴿١٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرَوْهُ فِي سُنْبُلِهِ

ئەو كەسە گوتى: ﴿أَنَا أَنْتُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسَلُونِي﴾ من هەوالتان ئەدەمى بە خەو پەرژىن و
 سەرەنجامى ئەو خەو، كەواتە من بنىرن بۆلاى و ئەو كەسەى كە زاناىە بەو، واتە بۆلاى
 يوسف، ئەوانىش نارديان و چوو بۆلاى يوسف و پىنى گوت: ﴿يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ
 بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرَىٰ﴾ يوسف ئەى زۆر پاستگۆ
 خەوپەرژىنمان بۆ بكو و هەوالتان پىنبە لە بارەى دىتنى حەوت پەشە و لاخى قەلەو كە حەوت
 پەشە و لاخى لەرو لاوازيان خوات، لەبارەى دىتنى حەوت گولى دانەوێلەكە دانەكەى
 سەوزبىت و پىنەكەيشتبىت و حەوت گولى ترى وشك گولەكانى داپوشىبى تا پادەيەك ونى
 كردىن، واتە سەرەنجام و خەوپەرژىنى ئەم خەوەمان بۆ بكو، ﴿لَعَلَّ أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ﴾ بەلكو
 بگەرێمەو بۆلاى خەلكى و هەوالتان پىنبەم بەوہى تۆ باسى ئەكەيت و پىارى ئەدەيت،
 ﴿لَعَلَّهٖمْ يَتْلَمُونَ﴾ بەلكو ئەوان ئەو بزائن و بە پىنى ئەو پەفتار بكن، يان زانا و ئاگادار بىن بە
 پادە و پلەى بەرزى بۆ لەگەل ئەو بارو حالەى كە تىيدا ئەژىت و بەو پزگار بىى، وتەكەى
 پادشاى لە يەكەم جارەو بە تەواوى باسكرد، چونكە داواى خەو پەرژىنى ئەكات، كەواتە
 ئەبى بەرپىكى خەوەكەى بگىرپتەو، ئىنجا ئايەتەكە جارپكى تر ئەگىرپتەو يەكەم بۆ ئەوہى
 ئەو وردىيە بەكار بىنى، بۆ ئەوہى خەو پەرژىنەكەى بىنى بەداواى باسى خەوەكەداو
 بىلكىنى پىنبەو، يوسفى زۆر راست لە وەلامەكەيدا تەنھا خەو پەرژىنەكەى باس نەكرد
 بەلكو لەگەل ئەوہدا پەندو ئامۆزگارى كرد بە بەرەنگارى و چارەسەرىش، وەك ئەفەرموى:
 ﴿قَالَ﴾ يوسف ووتى: ﴿تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا﴾ كشتوكال ئەكەن حەوت سال بەسەرەكداو بە
 پىنى باوى ھەمىشەيى لەو و پىشتان، ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرَوْهُ فِي سُنْبُلِهِ﴾ ئىنجا ئەوہى كە
 دروینەتان كرد لىنى گەرىن و بىھێلنەو لە گولەكەيداو بۆى ئەوہى سۆس و كرم نەيخوات،

إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ يَا كُنَّ مَا قَدَّمْتُمْ لِهِنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا
 تُحْصِنُونَ ﴿١٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْرِضُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْتِي بِهِ
 فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ

﴿إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ﴾ مهگەر که میک له وهی که نه یخون، دیاره بۆ تۆو بهرزیش هر نه بین
 بییه ئنه وه و باسکردنی ناوی به نیشانهی نه وهی که فه رموی: کشتوکال نه کهن ... هتد. ﴿ثُمَّ
 يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ يَا كُنَّ مَا قَدَّمْتُمْ لِهِنَّ﴾ ئینجا له پاش نه و حوت ساله حوت سالی تر دیت
 که سهخت و قرو قاتیبه و هرچیتان پیش خستوو بۆیان و زهخیره تان کردوو نه م حوت
 ساله سهخته نه یخون، واته له م حوت ساله قاتی و قریبه دا هه مووی نه یخون ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا
 تُحْصِنُونَ﴾ مهگەر که میک له وهی که نه یپاریزن و دای نه شارن بۆ بهزرو تۆو، ﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
 عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْرِضُونَ﴾ ئینجا له پاش نه و حوت ساله سهخته سالی که دیت له و ساله دا
 خه لکی په نا نه درین و بزگار نه کرین، یان له و ساله دا باران نه بارن بۆیان، له و ساله دا نه گوشن
 نه وهی که نه گوشری و ناوی نه گیری وه ک ترئ و زهیتون و کونجی، واته له پاش نه و حوت
 ساله قاتی و قریبه سالی هه رزانی دیت، ئیتر یوسف (علیه السلام) به وهی و سروش نه وهی
 زانیب یان به وهی له پاش گرانی و قات و قری هه رزانی دیت یان به وهی که باوی خوا وایه
 له پاش ته نگایه خوشی نه هینئ.

بئگومان نه و که سهی که هات بۆ داوای خه و په رزینه که نه گه ریته وه بۆلای پادشا به و
 هه و ال و خه و په رزینه گه رته وه، باسی پاکی و پوو داوو و داستانه که ی نه کات به وهی نه وه وه
 پادشا فه رمان نه دات به بزگار کردنی، به لام نایه ته که باسی نه وانه ناکات، چونکه
 له نایه ته که نه وه نه وانه وه نه گیری، نه وهی که گرنگ بیته سه ره نه جامه که یه که باسی نه کات و
 نه فه رموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ﴾ پادشا گوتی: ﴿أَتُؤْتِي بِهِ﴾ نه و پیا وه م بۆ بینن ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ﴾
 کاتن فه روستاده که ی پادشا هات بۆ لای یوسف و پیی گوت: پادشا داوات نه کات که بچن
 بۆلای له ویدا نه بینن یوسف - که نه و ماوه دوورو دریزه به ند کراوه - په له ناکات بۆ
 ده رچوون تا مه سه له که ی پوون بیته وه و هه ق و ناهه ق ده رکه وئ،

قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَمَا بَأْسَ الْبَسْوَةِ الَّتِي قَطَعْنَا أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوءٍ قَالَتْ أُمَّرَأَتُ الْعَزِيزِ الْفَن حَصَّصَ الْحَقُّ أَنَا رَوَدْتُهُ عَن نَّفْسِهِ

له بهر نه وه ﴿قَالَ﴾ گوئی: ﴿ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ﴾ بگه بر نه وه بؤلای گه وه وه خاوه نه که ت ﴿مَسْأَلَةٌ﴾ مَابَالِ الْبَسْوَةِ الَّتِي قَطَعْنَا أَيْدِيَهُنَّ ﴿پرسیاری لی بکه نایا بارو حالی نه وه نافرته تانه چی بوو که دهسته کانی خوئیانیان بری؟ چؤن بوو نه وه دست برینه وه له بهر چی بری یان؟؟ ﴿إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ﴾ بن گومان خوی من زانا و ناگایه به پیلانی نه وانه، واته پیلانه که یان زور گه وه بوو هر خوا نه زانی به راده ی، یان نه و زانیه و نه زانی من پاکم و نه وانه فیل و پیلانیان لی کردم، یوسف باسی ژنه که ی عه زیزی نه کرد، له گه ل نه وده دا نه وه ی نه و پیلانه بوو، له بهر شهرم و پیاوته ی خوی، وا دهر نه که وی نه و باس نه کردنه بوو به وه ی راست گوئی له خوی و پاکی یوسفی پوون کرده وه، فروستاده که گه راپه وه بؤلای پادشا و قسه که ی یوسفی پی راکه یاندا، نه ویش نافرته که کانی ناماده کرد و ﴿قَالَ﴾ پیی گوئن: ﴿مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِ﴾ نه و کاره گه وه و گرنگه ی نیوه که پرسسیارتان لی بکری چی بوو نه و کاته ی که که وتنه خوارو ژووری یوسف و ویستتان بیخه له تینن و کاری خراپی پی بکه ن، نیتر له گه ل ژنه که ی وه زیر یان له گه ل خوئیان؟ ﴿قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ﴾ گوئیان پاکی و بیگه ردی بؤ خوا، واته سهر سوپ نه مینتی له پاکی یوسف و پاکی و بیگه ردی هه ربؤ خوی گه وره یه که پیاوئیکی پاکی ناوی دروست کرده وه. ﴿مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوءٍ﴾ هیچ گوناوه به دی و خراپه یه کمان لی نه دیوه و بن ناگاین له هه ر خراپه یه که له یه ری بی. نینجا له ویدا ژنه که ی عه زیز هیچی بؤ نه مایه وه بیجگه له وه ی دان بنی به پاکی یوسف و گوناوه ی خویدا وه که نه فرموی: ﴿قَالَتْ أُمَّرَأَتُ الْعَزِيزِ﴾ ژنه که ی عه زیز گوئی: ﴿الْفَن حَصَّصَ الْحَقُّ﴾ نیستا هه ق پوون بوویه وه و دهر که وت و ناشکرا بوو که نه وه ش نه مه یه: ﴿أَنَا رَوَدْتُهُ عَن نَّفْسِهِ﴾ من هه ولم داو که وتنه په یچوری یوسف که بن شه رع ی پی بکه م، نه ک نه و، وه که له یه که م چاره وه له که دارم کرد و بوه تانم بؤ کرد،

وَإِنَّهُ لَمِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٥١﴾ ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنّٰى لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ كَيْدَ الْخٰٓئِبِيْنَ ﴿٥٢﴾

﴿وَإِنَّهُ لَمِنَ الصّٰدِقِيْنَ﴾ به راستی فهو له راستان و راست گویانه که منی به تاوانبار دانا، ﴿ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنّٰى لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ زوریهی زانایان نه فرمون: نهام نایه ته فرمودهی یوسفه (علیه السلام) و هیندی له سهر نهوهن که هر له وتهکانی ژنهکهی عهزیزه بهرحمهت بی. له سهر باری یهکه: یوسف فرمووی: (کاتی چوو بۆ لای پادشا) وهک (عطاء) له (ئین و عهباس) هوه ریویهت نهکات، یان کاتی فرمووی که فروستاده که گه پرایه وه بۆ لای و قسه و باسه که ی پاشا و نافرته کهانی گپرایه وه و دهرکهوت بۆ هه مووان پاکیتی یوسف، له و کاته دا یوسف فرمووی: (هو پهله نه کردنی منه و هه ولدانم بۆ دهرکهوتنی پاکیم، له بهر نه وه بوو وه زیرو پادشا بزانی که من ناپاکیم نه کردوه له وه زیر له په نهانی و پاشملهی نه، یان له پاشدا، چونکه ناپاکی له وه زیر ناپاکیه له پادشایش) له سهر باری دوهم: ژنهکهی وه زیر گوئی: (هوا دان نان و راستی گوتم له ناپاکی خۆم و پاکی یوسف له بهر نه وه بوو وه زیر بزانی و بۆی دهرکهوی به ته وای که من ناپاکیم نه کردوه له یوسف له په نهانی و پاشملهیدا، وهک کردم، له کاتی پووبه پرویدا له یهکه جار هوه له بهر چاوی وه زیر تاوانبارم کرد) له سهر نهام باره نه بی نه و نافرته به هۆی پاکی و خو و ره وشت شیرینی یوسف هوه بپروای هینابی، نه گهر نهام فرموده یهش هینی نه و بیته به لنگه یهکی ناشکرایه له سهر بپرواکهی ﴿وَ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ كَيْدَ الْخٰٓئِبِيْنَ﴾ تا بزانی که خوا پیلانی ناپاکان ناگه یه نن به پایان، به لکو به تالی نه کاته وه و ژیری نه خات و خاوه نه که ی بی تا پروو نه کات، نه گهر فرموده ی یوسفیش بیته هوا جیی خۆیه تی قسه ی نه و وینه ی نه و نه بی هر و ابی، نه و کاته پلاریشی تیدایه بۆ نه وانه ی ناپاکیان له گهل خۆیدا کرد.

پۆژی یهک شه ممه ۱۷ محرم ۱۴۱۲ به یارمه تی خوا لی بوومه وه له تهفسیری جزئی (۱۲) و دهست نه کهم به جزئی (۱۳) که دهست پین نه کات له نایه تی (۵۳) ی سوره تی یوسف هوه تا یه کهم سوره تی (حج) داواکارم له خوای گه وره نهام تهفسیرم لی وهرگری.